БІБЛІОТЕКА УКРАЇНСЬКОЇ ОНОМАСТИКИ

Святослав Вербич

НАЗВИ ПОСЕЛЕНЬ ВІННИЧЧИНИ

ІСТОРИКО-ЕТИМОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Український інститут національної пам'яті
Національна академія наук України
Інститут української мови

С. О. Вербич

НАЗВИ ПОСЕЛЕНЬ ВІННИЧЧИНИ

ІСТОРИКО-ЕТИМОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Київ — 2026

УДК 81’373.21
В31

Вербич, Святослав

В31 Назви поселень Вінниччини: історико-етимологічний словник / Святослав Вербич. Київ : ФОП Мосіндз-Хальченя О.М., 2026. — 448 с.

ISBN 978-617-8904-63-0

Пропонована праця — історико-етимологічний словник ойконімів сучасної Вінницької області, у якому описано становлення назв поселень Східноподільського регіону впродовж тривалого часу, з’ясовано їхню етимологію.

Для широкого кола користувачів — мовознавців, істориків, учителів, краєзнавців, викладачів історичних і лінгвістичних спецкурсів, усіх небайдужих до історії рідного краю.

УДК 81’373.21

Затвердила до друку вчена рада Інституту української мови НАН України (протокол № 2 від 3.02.2022 р.).

Рецензенти:
Габорак М.М. — кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника.
Пуряєва Н.В. — кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник відділу історії української мови та ономастики Інституту української мови НАН України.
Торчинський М.М. — доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української філології Хмельницького національного університету.

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ’ЯТІ

Видання здійснене коштом Українського інституту національної пам’яті і не призначене для продажу

© Інститут української мови НАН України, 2026
© Український інститут національної пам’яті, 2026
© Вербич С.О., 2026
© Шульгач В.П., ідея та назва серії «Бібліотека української ономастики», 2007–2026

ISBN 978-617-8904-63-0

ЗМІСТ

Список скорочень назв мов і діалектів 4
Список умовних скорочень 5
Список скорочень назв районів і областей 6
Список ужитих лінгвістичних (ономастичних) термінів . . . 7
Передмова 8
Історико-етимологічний словник ойконімів 13
А 13
Б 17
В 46
Г 77
Д 101
Ж 117
З 123
І 133
Й 140
К 141
Л 190
М 209
Н 240
О 252
П 262
Р 293
С 305
Т 347
У 363
Ф 367
Х 370
Ц 375
Ч 376
Ш 385
Щ 396
Ю 397
Я 400
Література. Джерела 408
Покажчик історичних ойконімів та ойконімних варіантів . . . 435

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ НАЗВ МОВ І ДІАЛЕКТІВ

блр. — білоруська
бойк. — бойківський
болг. — болгарська
гот. — готська
гр. — грецька
гуцул. — гуцульський
данськ. — данська
д.-гр. — давньогрецька
д.-інд. — давньоіндійська
д.-рус. — давньоруська
д.-тюрк. — давньотюркська
д.-укр. — давньоукраїнська
закарпат. — закарпатський
і.-є. — індоєвропейська
італьськ. — італьська
лат. — латинська
молд. — молдавський
нім. — німецька
новогр. — новогрецька
перськ. — перська
поділ. — подільський
пол. — польська
псл. — праслов'янська
рос. — російська
румун. — румунська
ст.-пол. — старопольська
ст.-прусс. — старопрусська
ст.-рос. — староросійська
ст.-слов. — старослов'янська
ст.-укр. — староукраїнська
тат. — татарська
турецьк. — турецька
тюрк. — тюркська
угор. — угорська
узбецьк. — узбецька
укр. — українська
ц.-слов. — церковнослов'янська
чес. — чеська

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

бас. — басейн
губ. — губернія
див. — дивіться
діал. — діалектне
зал. — залізнична
засн. — засноване (про поселення)
кін. — кінець
л. — лівий
м. — місто
мм. — міста
місц. — місцевий
нп — населений пункт
обл. — область
п. — правий
півд. — південний
пов. — повіт
пол. — половина
пор. — порівняйте
пот. — потік
поч. — починається; початок
пр. — притока
р. — річка; рік
Р. в. — родовий відмінок
р-н — район
рр. — річки; роки
с. — село
сс. — села
с-ще — селище
сер. р. — середній рід
смт — селище міського типу
с/р. — сільська рада
ст. — століття
стан. — станція
стр. — струмок
х. — хутір

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ НАЗВ РАЙОНІВ І ОБЛАСТІ

Вн. — Вінницький район
Внц. — Вінницька область
Гс. — Гайсинський район
Жм. — Жмеринський район
Кз. — колишній Козятинський район
М.-П. — Могилів-Подільський район
Орат. — колишній Оратівський район
Погр. — колишній Погребищенський район
Тл. — Тульчинський район
Хм. — Хмільницький район
Чрн. — колишній Чернівецький район

СПИСОК УЖИТИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ (ОНОМАСТИЧНИХ) ТЕРМІНІВ

андронім — назва дружини за іменем, прізвиськом чи прізвищем чоловіка
антропонім — будь-яка власна особова назва
антропонімооснова — частина антропоніма, яка залишається після відкидання ойконімотвірного суфікса
апелятив — загальна назва
географічний термін — слово, яке позначає певне географічне поняття в межах визначеного діалектного ареалу
гідронім — власна назва будь-якого водного об'єкта
групова назва — загальна назва мешканців, мотивована присвійним прикметником-онімом на *-ів* (*-ов*), *-ин*, твірна для ойконімів на *-ів-ц-і*, *-ин-ц-і*
дериват — похідне слово, зокрема і власна назва
етнонім — загальна назва будь-якого етносу
катойконім — назва жителів за назвою поселення, у якому вони проживають або з якого переселилися
композит — складна власна назва, яка має у своєму складі не менше від двох кореневих компонентів, поєднаних сполучним голосним чи без нього
метатеза — заміна в слові менш зручних для вимови поєднань звуків зручнішими
мікрогідронім — власна назва будь-якого дрібного водного об'єкта (джерела, потічка, струмка тощо)
мікротопонім — власна назва географічного мікротопооб'єкта (лісу, поля, урочища тощо)
ойконім — власна назва поселення
онімізація — перехід загальної назви (апелятива) у власну назву
оронім — власна назва будь-якого об'єкта гірського (горбистого) ландшафту
патронім — власна назва людини, утворена від імені, прізвища чи прізвиська батька або предків по батьківській лінії
топонім — будь-яка власна географічна назва
трансонімізація — перехід власних назв із одного класу в інший, наприклад гідронімів в ойконіми

Пам'яті мого товариша, уродженця Вінниччини,
Василя Дмитровича Туркевича присвячую

ПЕРЕДМОВА

Сучасна Вінницька область, утворена в 1937 р., розташована в центральній частині Правобережної України; межує із сімома областями: на заході — із Чернівецькою та Хмельницькою, на сході — з Київською, Черкаською, Кіровоградською, на півдні — з Одеською, на півночі — із Житомирською. Із південного заходу Вінниччини пролягає кордон із Молдовою. Адміністративний центр Вінницької області — місто Вінниця. Географічно Вінниччина — східна частина Поділля, історично-географічного регіону в межах України, куди, крім неї, входять території нинішніх Хмельницької і Тернопільської, а також невеликі частини Кіровоградської, Одеської та Черкаської областей (Путівник, 35).

Подільська земля — давно освоєний людиною регіон, історія заселення якого сягає доби палеоліту. У пізніші часи — IV–III тис. до н. е. — тут перебували так звані неолітичні племена — представники високорозвинутої трипільської землеробської культури (Наулко, 34). У VIII–III ст. до н. е. тут, у межиріччі Середнього Дністра і Південного Бугу, мешкали іранськомовні племена скіфів (Milewski, 57). Проте вже з перших століть нової ери Поділля стає важливим ареалом проживання давніх слов'ян (Наулко, 35).

Власне, територія сучасної Вінниччини розташована в межах Східного Поділля (на відміну від Західного, що охоплювало раніше частину Східної Галичини). У X–XII ст. східноподільські землі входили до складу Київської Русі, а з поч. XIII ст. — до Галицько-Волинської держави. Із 1241 р. до 60–70-х рр. XIV ст. ці терени перебували під владою монголо-татарських ханів улусу Бату (Батия). І лише після 1362 р. ввійшли до складу Великого князівства Литовського (Дашкевич, 203). Із кінця XIV ст. на Поділлі поступово утверджується шляхетська Польща (ЕУ 6, 2136). Територія тодішньої Вінниччини повністю відходить до Польської Корони з 1569 р. До складу Східного Поділля на

той час уходило Брацлавське воєводство з головним містом Брацлавом, з 1589 р. — Вінницею (ЕУ 6, 2137). Проте вже трохи більше як за 200 років терени теперішньої Вінницької області внаслідок Другого поділу Польщі 1793 р. було приєднано до Російської імперії. У 1793–1796 рр. тут було утворено Брацлавське намісництво, а з 1797 р. територія Вінниччини ввійшла до складу Подільської губернії (ЕІУ 1, 566). Такий короткий екскурс в історію досліджуваного терену.

Серед інших регіонів Поділля територія Вінницької області вирізняється особливим рельєфом, прикметною рисою якого є річкові долини Дністра (з крутими схилами) і Південного Бугу (ГЕУ 1, 187). На стан заселення в минулому Поділля загалом і Східного зокрема вплинуло як його сусідство зі Степом (упродовж століть цією територією проходили численні кочовики, отож сліди тюркських народів закономірно відображені в назвах поселень Вінницької обл., наприклад: *Татарське Селище* (тепер *Селище* Хмільницького р-ну) та ін.; пізніше на Барщину було переселено волинських татар, яких називали *чемериси*, або *черемиси* (Грушевський, 28); проте генетично *чемериси*, або *черемиси*, — це не тюрки, а марійці, тобто представники угро-фінського етносу, що переселилися з Московії через білоруські землі в українські воєводства Речі Посполитої, зокрема на Волинь, у 1527 р.; Дашкевич, 44–45), так і польська колонізація (з поч. XV ст.), що активізувала заселення краю, збільшення кількості міських поселень. Одначе помилково було б починати українську історію заселення Вінниччини з того періоду, адже вона сягає давніших часів. Згідно з твердженням М.С. Грушевського, у XII–XIII ст. в межиріччі Середнього Дністра і Південного Бугу зустрілися дві великі колонізаційні течії — з Київщини і Галичини, — що прямували на Східне Поділля. Тут ці прийшлі поселенці застали рештки давньої улицько-тиверської (*уличі* й *тиверці* — давньоукраїнські племена) людності (Грушевський, 15). Досить інтенсивним освоєння Поділля, зокрема Східного, було в 1-й чверті XV ст. Проте вже в XVI ст. землі Подільської Наддністрянщини перетворилися на напівпустелю, що було спричинено численними татарськими набігами. Зауважмо, що цією територією проходили сумнозвісні Чорний і Кучманський шляхи, якими татари прямували на Волинь і в Галичину (Грушевський, 6). Лише наприкінці XVI — на початку XVII ст. відновлюється заселення цього терену. На берегах Середнього Дністра та його приток з'являються замки для захисту від кочовиків. Однак відносно спокійні часи на

цих землях були нетривалими. З 2-ї пол. XVII ст. Поділля опиняється у сфері впливу османської Туреччини. Незважаючи на те що територія сучасної Вінницької області (тодішня Брацлавщина) не потрапила в зону турецької окупації в 70-х роках XVII ст. (під безпосередню владу турків перейшло Подільське воєводство; ЕУ 6, 2138), затяжні війни на її теренах і татарські напади знову призвели до масового переселення осілої людності на південь і північ України, що спричинило запустіння значної кількості поселень. Чимало колишніх поселенців загинуло, а решта змушена була переселитися в сусідні Волинське і Руське воєводства (Крикун 2011б: 379).

З першої половини XVIII ст. потік поселенців на знелюднене внаслідок тривалих воєн і татарських нападів Поділля зростає. Це було пов'язано з колонізаційною політикою власників тутешніх земель — магнатів Потоцьких, Любомирських, Вишневецьких, Ржевуських, Сангушків та ін. (ЕУ 6, 2138). Сюди переселялися селяни здебільшого з Волині й Галичини, рідше з Лівобережної України та суміжної Молдавії. Нових мешканців приваблювали значною мірою пільги, які їм надавали на якийсь час власники місцевих володінь. У цей час на території Поділля загалом і на Східному зокрема з'являється велика кількість слобід (*слобода́* 'вільне від повинностей поселення'; ЕСУМ 5, 305). Як слушно зазначав М.Г. Крикун, «шляхта й магнати довго не могли обійтися без слобід, бо тільки завдяки їм вони спромоглися приступити до відбудови своїх зруйнованих маєтків» (Крикун 1972: 85).

Огляд історії Східноподільського регіону засвідчує, що формування системи назв поселень сучасної Вінницької області сягає своїми початками принаймні давньоукраїнського періоду. На це вказують як характерна словотвірна структура місцевих ойконімів, так і семантика їхніх твірних основ (Квасневська, 18). До давніх поселень краю, назви яких сформувалися на українському ґрунті, належать *Бершадь*, *Браїлів*, *Брацлав*, *Вінниця*, *Копайгород*, *Тиврів* та ін. На становленні ойконімів Вінниччини позначилися й тривалі контакти з тюркським світом. На це вказує низка назв поселень на зразок *Гайсин*, *Гальжбіївка*, *Дахталія* та ін.

Чималий внесок у розвиток ойконімії історичної Вінниччини зробили й російські переселенці, передусім старовіри, які з'явилися на Поділлі на рубежі XVII–XVIII ст., тікаючи з тодішньої Московії від релігійних переслідувань. За спостереженнями істориків, у Подільському регіоні старовіри оселилися в більш як 30 населених пунктах.

Зокрема, на території Вінниччини вони проживали в сс. *Балки*, *Борсків*, *Бушинка*, *Жуківці*, *Краснянка*, *Круги*, *Куренівка*, *Курники*, *Людавка*, *Медвеже Вушко*, *Перепеличчя*, *Пилипи-Борівські*, *Слобода-Чернятинська*, *Шура-Копіївська*; у мм. *Вінниця*, *Гайсин*, *Літин*; селищі *Шпиків* (Таранец, 3, 7). За твердженням М. Антонюка, перші поселення російських прихильників старої віри виникли на землях сучасного Жмеринського р-ну, що належали польському князеві Любомирському (Антонюк 2006б: 433).

На території Вінниччини представлені й молдавські назви, пор., наприклад, *Джугастра*, *Кетроси* (тепер *Довжок* Могилів-Подільського р-ну), *Флеменда* (тепер *Оксанівка* Могилів-Подільського р-ну), *Ратуш* та деякі інші. Відомо, що молдавські поселенці почали прибувати на Східне Поділля з кінця XVI ст., тікаючи від турецького поневолення. А у XVIII ст. вони розселилися в межах усієї тодішньої Брацлавщини (Пуряєва, 41). Сьогодні ж частка молдавського населення на території Вінниччини невелика. Як відзначає В. Скляр, молдавани тут «розселені дисперсно. Їхня чисельність доволі незначна (менше ніж 1% від загальної чисельності населення)» (Скляр, 109).

Варто відзначити й поодинокі на території Вінниччини ойконіми, формально пов'язані з переселенцями з Голландії. Ідеться, зокрема, про назву с. *Голендри* в Хмільницькому р-ні, що мотивована сполонізованим етнонімом *голендри* (*Holendry*) ‹ *Holländer* — первісно вихідці з Фризії (Голландії), які в XVI ст. оселилися в Польщі, тікаючи з батьківщини від релігійного переслідування. Їм давали землю за чиншову оплату. Пізніше так стали називати й інші поселення на чиншовій оплаті, закладені поляками (SG III, 99). Пор. також мікроойконім *Голіндерна* (хутір у Чернівецькому р-ні; тепер не існує).

На ойконімній системі Вінницької області, яка формувалася впродовж тривалого періоду, негативно позначилися процеси, пов'язані з перейменуванням низки назв поселень переважно після 1946 р.* згідно з ідеологічними засадами комуністичної влади. Унаслідок такого адміністративного втручання зникло багато історичних назв, а натомість з'явилися штучні утворення на зразок *Агрономічне* (колишня назва

---

* Частину історичних ойконімів Вінниччини було замінено ще в 30-і роки, наприклад: *Кірове* (колишня назва *Рачки*), *Комсомольське* (колишня назва *Махнівка*). Деякі «нові» назви з'явилися в 60-і роки, як-от: *Дружелюбівка* (колишня назва *Курава*), *Заможне* (колишня назва *Хутори Безщасні*).

Вишня), *Веселівка* (колишня назва *Кривий Ташлик*), *Дружня* (колишня назва *Овечаче*). На жаль, більшість таких псевдоісторичних назв зберігалася на теренах Вінниччини до недавнього часу. Лише після 2015 р., з набуттям чинності Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» багатьом поселенням повернуто їхні історичні назви. У деяких випадках місцева влада запропонувала свої варіанти ойконімів, наприклад: *Забара* замість *Червона Трибунівка*, *Надросся* замість *Чапаєвка*, *Дубина* замість *Пролетар* тощо.

Пропоновану працю задумано як історико-етимологічний словник назв поселень (1503 населені пункти станом на 01.02.2020 р.). Відповідно до цього наукового жанру побудовано структуру роботи. Кожній назві присвячено окрему історично-лінгвістичну розвідку, яка складається з двох частин — історичної і мовознавчої. У 1-й — наведено історичні фіксації словоформ конкретного ойконіма від першої письмової згадки в джерелах і до сьогодні (згідно з методикою опрацювання ойконімного матеріалу, кожне століття представлене однією формою. Якщо ж форми відрізняються, тоді подано всі структурні варіанти). Такий підхід дає змогу простежити становлення сучасної форми назви того чи того поселення протягом століть. У 2-й — запропоновано мовознавче тлумачення характеризованої назви: її походження (питома чи запозичена), опис словотвірної моделі, за якою її утворено, значення твірної (мотивувальної) основи. Крім цього, пояснено й ойконімні варіанти, якщо такі засвідчені. Якщо ойконім має різні етимологічні інтерпретації, то їх подано в хронологічному порядку. Останнім наведено пояснення автора або ж те пояснення, з яким автор погоджується.

Сподіваємося, що дослідження назв поселень сучасної Вінницької області крізь призму їх становлення в просторі й часі стане в пригоді широкому колу користувачів — учителям, краєзнавцям, викладачам історичних і лінгвістичних спецкурсів, історикам, мовознавцям й усім небайдужим до історії рідного краю.

А

ІСТОРИКО-ЕТИМОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК ОЙКОНІМІВ

Абрамівська Долина М.-П. Внц. с.
1929 — *Абрамова Долина* (https://uk.wikipedia.org/wiki/Абрамівська_Долина); 1946 — х. *Абрамівська Долина* (АТП 1947: 40); 1967 — с. *Абрамівська Долина* (АТП 1967: 30).
Первісна назва поселення *Абрамова Долина* складена, утворена поєднанням компонентів *Долина* ‹ *доли́на* ‘долина; низовина біля річки’ (Марусенко, 226) і *Абрамова* — дериват із присвійним суфіксом *-ов-* від імені власника *Абрам*. Сучасна назва *Абрамівська Долина* вторинна щодо назви *Абрамова Долина*.

Агрономічне Вн. Внц. с.
1381 — *Вєшня* (Царенко, 158); 1545 — *na Wiszni* (Źdz. VI, 114); 1604 — *Wisznia* (Крикун 2008б: 270); 1616 — *Wisznia* alias *Wiszenka* alias *Szałasze* (Крикун 2008б: 270); 1625 — *do Wiśni* (СЛ, 112); 1765 — *Wisznia* (АЮЗР V/2 (1), 176); 1863 — *Вишня* (ОАНС, 72); 1987 — *Агрономічне* (АТУ 1987: 11).
Колишня назва поселення *Вишня* вторинна щодо ідентичного гідроніма *Вишня* (пр. Пд. Бугу), мотивованого апелятивом *вишній* ‘верхній’ (поч. вище від Пд. Бугу; SG XIII, 621). Паралельна назва *Шалаші* виникла, напевно, внаслідок перенесення назви суміжного поселення (тепер с. *Некрасове*). Теперішній ойконім постав унаслідок перейменування, мотивований прикметником *агрономі́чний* ‘пов’язаний із агрономією’ (ЕСУМ 1, 47).

Адамівка Вн. Внц. с.
Засн. у XIX ст. (ІМСВнц., 528); 1880 — *Adamówka* (SG I, 22); 1946 — *Адамівка* (АТП 1947: 29).
До кінця XIX ст. поселення мало назву *Прицівка* (*Prycówka*; SG XV, 9) — утворення з присвійним суфіксом *-івк-а* (‹ *-овк-а*) від антропоніма *Приць*, пор. пол. відповідник *Pryc* (Rymut II, 304). Пізніша назва *Адамівка* — дериват із формантом *-івк-а* (‹ *-овк-а*) від особового імені *Адам*, можливо, на честь магната *Адама* Чорторийського (низка населених пунктів на Вінниччині була власністю *Адама-Казимира* Чорторийського, якого називали навіть генералом Подільських земель; ЕІУ 10, 575).

А

Адамівка Гс. Внц. с.
1765 — *Adamowka* (АЮЗР V/1(1), 182); 1893 — *Адамовка* (Гульдман 1893: 2); 1946 — *Адамівка* (АТП 1947: 14).
Щодо походження назви див. вище. Відомо, що поселення отримало назву від імені власника — князя *Адама* Чорторийського (Труды, 313).

Адамівка Жм. Внц. с.
1784 — *Adamowka* (АЮЗР V/1(2), 473); 1880 — *Adamówka* lub *Adamowce* (SG I, 23); 1893 — *Адамовка* (Гульдман 1893: 1); 1946 — *Адамівка* (АТП 1947: 10).
Утворення з присвійним суфіксом *-івк-а* (‹ *-овк-а*) від імені засновника (власника) *Адам*. Паралельна назва *Адамівці* ‹ катойконіма *адамівці* ‘мешканці Адамівки’.

Адамівка Хм. Внц. с.
1967 — *Адамівка* (АТП 1967: 21).
Щодо походження назви див. вище. Відомо, що в XIX ст. власником земель у Хмільницькому старості був *Адам* Орловський (Труды, 643).

Андріївка Жм. Внц. с.
1799 — *Андреевка* (ТОПГ, 190); 1885 — *Андреевка* (Волости, 283); 1946 — *Андріївка* (АТП 1947: 41).
Утворення з присвійним суфіксом *-івк-а* (‹*-евк-а*) від імені засновника (власника) *Андрій*.

Андріяшівка Тл. Внц. с.
1664 — *Andruszowka* (Літвін, 532); 1676–1679 — *Andruszowka*, *Andresuwka* (Крикун 2008б: 209); 1766 — *Andryaszowka* (АЮЗР V/1(1), 199); 1880 — *Andryaszówka* (SG I, 36); 1893 — *Андріяшевка* (Гульдман 1893: 7); 1946 — *Андріяшівка* (АТП 1947: 22).
Первісна назва поселення *Андрушівка* — утворення з присвійним суфіксом *-івк-а* (‹ *-овк-а*) від особового імені *Андруш* ‹ *Андрій* (Трійняк, 33). Пізніша назва *Андріяшівка* виникла, очевидно, внаслідок зближення ойконімооснови *Андруш-* з іменем *Андріяш*, яке вважають народно-розмовним варіантом до *Андрій* (ЕСУМ 1, 72).

А

Андрушівка Вн. Внц. с.
Засн. в 1-й пол. XV ст. (SG I, 35–36); 1629 — wsi *Andrusiowki* (АЮЗР VII/2, 409); 1676–1679 — *Andruszowka* (Крикун 2008б: 209); 1768 — *Andruszowka* (Крикун 2012б: 399); 1828 — *Андрушовка* (Казьмирчук 2011: 71); 1880 — *Andruszówka* (SG I, 35–36); 1946 — *Андрушівка* (АТП 1947: 29).
За умови, що первісна назва поселення *Андрусівка*, — це дериват із присвійним формантом *-івк-а* (‹ *-овк-а*) від особового імені *Андрусь* — народнорозмовний варіант від *Андрій* (відомо, що поселення заснував якийсь *Андрусь*; Похилевич, 248). Ойконім *Андрушівка* виник унаслідок фонетичної видозміни назви *Андрусівка*.

Антонівка Вн. Внц. с.
Засн. в 1790 р. (Ткачук 2023: 197); 1880 — *Antonówka* lub *Antonowce* (SG I, 43); 1893 — *Антоновка* (Гульдман 1893: 9); 1946 — *Антонівка* (АТП 1947: 24).
Дериват із присвійним формантом *-івк-а* (‹ *-овк-а*) від особового імені засновника (власника) поселення *Антон*.

Антонівка Гс. Внц. с.
Засн. в 1650 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Антонівка_(Теплицький_район)); 1790 — *Antonowka* (АЮЗР V/1(2), 665); 1885 — *Антоновка* (Волости, 268); 1946 — *Антонівка* (АТП 1947: 33).
Щодо походження назви див. вище. За переказами, поселення заснував граф Северин Потоцький, назвавши його на честь свого сина *Антонія* (Труды, 340).

Антонівка Жм. Внц. с.
1768 — *Antonowka* (Крикун 2012б: 395); XIX ст. — *Антоновка* (Труды, 615); 1946 — *Антонівка* (АТП 1947: 9).
Щодо походження назви див. вище.

Антонівка Тл. Внц. с.
1790 — *do Antonowki* (ЦКТ, 109); 1880 — *Antonówka* (SG I, 44); 1946 — *Антонівка* (АТП 1947: 35).
Щодо походження назви див. вище.

А

Антонопіль Хм. Внц. с.
1799 — *Антополь* (ТОПГ, 65); 1893 — *Антонополь* (Гульдман 1893: 11); 1946 — *Антонопіль* (АТП 1947: 18).
Первісна назва поселення, очевидно, *Антонополь*. Складний (за будовою) ойконім, в основі якого — антропонім *Антон* і компонент *-поль* ‹ гр. πόλις ‘місто’. Варіант *Антополь* вторинний щодо *Антонополь*. У сучасній назві *Антонопіль* відображене чергування *о* › *і*, закономірне для української мови.

Антопіль Тл. Внц. с.
1799 — *Антополь* (ТОПГ, 248); 1885 — *Антополь* (Волости, 282); 1946 — *Антопіль* (АТП 1947: 35).
Щодо походження назви див. вище. Село було власністю князя *Антонія* Четвертинського (ТОПГ, 228; Труды, 1025).

Анциполівка Тл. Внц. с.
1799 — *Анчиполовка* (ТОПГ, 270); 1880 — *Anczypołowcze* (SG I, 34); 1893 — *Анчиполовка* (Гульдман 1893: 11); 1900 — *Anczypałówka* (SG XV, 25); 1946 — *Анциполівка* (АТП 1947: 11).
Утворення з присвійним формантом *-івк-а* (‹ *-овк-а*) від антропоніма *Анципол* / *Анчипол* — очевидно, один із варіантів (напевно, польських) імені *Антип*. Пор. ще блр. *Анціп*, *Анцып* ‹ *Антип*, *Антипа* (Бірыла, 30).

Анютине Гс. Внц. с.
XIX ст. — *Анютино* (Труды, 782); 1900 — слобода *Aniutyna* (SG XV, 32); 1946 — *Анютине* (АТП 1947: 41).
Меморіальна назва. Поселення засновано на честь дочки власника графа І.В. Гудовича *Анни* (Труды, 782). В основі ойконіма — форма імені *Анна* — *Анюта*, оформленого присвійним суфіксом *-ин-*. Пор. споріднене російське прізвище *Анютин* (Унбегаун, 89).

Аристівка Жм. Внц. с.
1946 — х. *Аристівка* (на той час Джуринський р-н; АТП 1947: 16).
Утворення з присвійним формантом *-івк-а* від імені *Арист*, пор. укр. *Арист* — розмовна форма до *Аристид* (Трійняк, 42), також пол. відповідник — прізвище *Aryst* (Rymut I, 11).

Б

Бабин Вн. Внц. с.
Відоме з поч. XVI ст. (Білик, 314); 1629 — z miasta *Babina* (АЮЗР VII/2, 397); 1781 — *Babin* (Zanoni); 1828 — *Бабин* (Казьмирчук 2011: 71); 1946 — *Бабин* (АТП 1947: 18).
Утворення з присвійним суфіксом *-ин* від антропоніма *Баба* (ОКІУМ).

Бабина Долина Жм. Внц. с.
1946 — х. *Бабина Долина* (АТП 1947: 41).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Долина* ‹ географічного терміна *доли́на* ‘долина; низовина біля річки’ (Марусенко, 226), означувального *Бабина* — результат онімізації прикметника *бабина* ‹ *баба* ‘стара жінка’ або ж це посесив із присвійним суфіксом *-ин-* від антропоніма *Баба* (див. вище), пор. ще похідне укр. прізвище *Бабенко* (Редько 1, 16).

Бабинці Вн. Внц. с.
1754 — *Babiйce* (Тариф, 68); 1880 — *Babiйce* (SG I, 73–74); 1946 — *Бабинці* (АТП 1947: 30).
Результат онімізації катойконіма *бабинці* ‹ нп *Бабин* (див. вище) або групової назви мешканців *бабинці* ‘мешканці поселення Баби’.

Бабчинці М.-П. Внц. с.
Відоме із XIV ст. (ІМСВнц., 447); 1648 — *Babaynce* (ГКУ, 205); 1660 — *Babiance* (ГКУа, 306); 1676–1679 — *Babczynce* (Крикун 2008б: 210); 1734 — *в Бапчинцах* (Дячок 2025: 49); 1799 — *Бабчинцы* (ТОПГ, 177); 1864 — *Бабчинецъ* (ОАНС, 25); 1946 — *Бабчинці* (АТП 1947: 40).
Ойконім етимологічно неоднозначний. За умови, що первісна назва поселення *Бабаїнці* (див. вище словоформу *Babaynce*), в її основі — групова назва мешканців *бабаїнці* ‹ **Бабаїн* (*-а*, *-е*) ‹ антропоніма *Бабай* / *Бабая*, пор. укр. (закарпат.) прізвище *Бабай* (Чучка 2005: 40), споріднене ст.-рос. ім’я *Бабайко*, 1557 р. (Морошкин, 5). Якщо ж первісна назва *Баб’янці* (див. вище словоформу *Babiance*), її можна тлумачити як форму множини (так звана відродинна назва) від антропоніма **Баб’янець*, пор. споріднене ст.-чеськ. ім’я *Babyan*, 1238 р. (Морошкин, 5), або ж як результат онімізації групової назви мешканців *баб’янці* ‘мешканці с. **Баб’яни*; вихідці з **Баб’янів*’. У такому разі пізніша назва *Бабчинці* виникла внаслідок структурної видозміни попереднього ойконіма і формального його зближення з антропоніма *Бабка*, пор. укр. прізвище *Бабка* (Редько 1, 17).

Б

Багринівці Вн. Внц. с.
Відоме з поч. XV ст. (Труды, 572); 1493 — *Bahrynowcze* (Михайловський 2021: 171); 1496 — *Bahrinowcze*, *Bahrÿnowcze* (Михайловський 2021: 171); 1648 — *Barynowce* (ГКУ, 205); 1704 — miasteczka *Barynowiec* (АЮЗР II/3, 615); 1796 — *Багриновцы* (Атлас, 47); 1830 — *Багриновцы* (Опис, 31); 1880 — *Bahrymowce*, *Bahrynowce* (SG I, 82); 1946 — *Багринівці* (АТП 1947: 24).
Результат онімізації катойконіма *багринівці* ‹ нп *Багрин* або *Багринівка*, пор. ойконіми *Багрин* на Київщині й *Багринівка* на Черніве́ччині (АТП 1947: 697). Варіанти *Баринівці* і *Багримівці* фонетично вторинні щодо *Багринівці*.

Байківка Хм. Внц. с.
Відоме в 1704 р. (ІМСВнц., 291); 1796 — *Байковка* (Атлас, 47); 1830 — *Байковка* (Опис, 31); 1946 — *Байківка* (АТП 1947: 18).
Утворення з присвійним формантом *-івк-а* (‹ *-овк-а*) від антропоніма *Байко*, пор. укр. прізвище *Байко* (Редько 1, 23).

Байраківка Вн. Внц. с.
1598 — *Werbka* (Крикун 2008б: 216); 1618 — *Bajrakowka* (Крикун 2008б: 210); 1768 — *Bajrakowka* (Крикун 2012б: 399); 1880 — *Bajrukowka* (SG I, 84); *Вербка*, иначе *Байраковка* (Труды, 183); 1946 — *Байраківка* (АТП 1947: 13).
Колишня назва поселення *Вербка*, очевидно, вторинна щодо ідентичного мікротопоніма, мотивованого апелятивом *вербка* ‹ *верба* (у цій місцевості росли верби). Пізніша назва *Байраківка* етимологічно неоднозначна. Можливі дві версії її пояснення: 1) утворення за аналогією до ойконімів із присвійним формантом *-івк-а* (‹ *-овк-а*) від географічного апелятива *байра́к* ‘яр, порослий лісом’ (Марусенко, 214): поселення розташоване в місцевості з ярами й улоговинами (Труды, 183) або 2) дериват із присвійним формантом *-івк-а* (‹ *-овк-а*) від антропоніма *Байрак*, пор. укр. прізвище *Байрак* (Редько 1, 23). Варіант *Байруківка*, очевидно, помилковий.

Балабанівка Вн. Внц. с.
Відоме в XVI ст. (Похилевич, 262); XVI–XVII ст. — *Bałabanówka* (AHRP); 1612 — *Juszkowce* (SG I, 92); 1624 — *Juszkowce* nazwane *Bałabanowka* (Крикун 2008б: 267); 1648 — *Balobanowka* (ГКУ, 205);

1652 — на добра *Балабаново*, з мєстєчокъ *Балабановъки* (ПІСЄ, 45); 1754 — мѣстечку *Балабановкѣ* (Похилевич, 268); 1771 — we wsi *Bałabanuwce* (УА, 82); 1823 — *Болобановка* (Казьмирчук 2013: 126); 1880 — *Bałabanówka* (SG I, 92); 1946 — *Балабанівка* (АТП 1947: 28).
На місці села колись було м. *Угорськ* (зруйноване під час татарського набігу; Похилевич, 262). Цей ойконім, очевидно, дериват із суфіксом відносної ознаки *-ськ-* від топоніма **Угор*. Пор. споріднені топоніми в різних регіонах Східної Славії: лісове урочище *Угор* на Чернігівщині, рос. с. *Угор* (Кіровська обл.), а також відповідні географічні терміни рос. *угóр* ‘височина, горб; місце, яке йде вгору; узвіз’ (Желєзняк 2014: 148).
Пізніша назва *Юшківці* ‹ антропонімооснови *Юшків-* (поселення заснувала родина *Юшківських*, вихідців із с. *Юшковичі* на Волині; SG I, 92).
Назва *Балабанівка* — утворення з присвійним формантом *-івк-а* (‹ *-овк-а*) від антропоніма *Балабан* (поселення належало вінницькому старості О. *Балабану*; SG I, 92), пор. укр. прізвище *Балабан* (Редько 1, 25).

Баланівка Гс. Внц. с.
Відоме в XVI ст. (ІМСВнц., 163); 1629 — pod *Bałanowkę* (Źdz. XX, 114); 1769 — *Болановка* (Карта); *Balanowka* (TG); 1772 — *z Bałanowki* (УА, 385); 1789 — *do Bałanuwki* (АЮЗР III/5, 570); 1848 — *Балановка* (СР 1826–1849: 285); 1946 — *Баланівка* (АТП 1947: 11).
Утворення з присвійним суфіксом *-івк-а* (‹ *-овк-а*) від антропоніма *Балан*, пор. укр. прізвище *Балан* (Редько 1, 26).

Балин Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Balin* (AHRP); 1711 — z *Balina* (АЮЗР I / 2, 758); 1769 — *Болинъ* (Карта); 1800 — *Балинь* (Описи 2011: 67); XIX ст. — *Балинъ* (Труды, 591); 1946 — *Балин* (АТП 1947: 24).
Утворення з присвійним суфіксом *-ин* від антропоніма *Бала*, пор. ст.-пол. антропонім *Bala*, 1452 р. (SSNO I, 80), укр. прізвище *Бала* (Редько 1, 25).

Балки Жм. Внц. с.
Відоме з XV ст. (ІМСВнц., 134); XVI–XVII ст. — *Bałki* (AHRP); XIX ст. — *из ... Балокъ* (Труды, 765); 1946 — *Балки* (АТП 1947: 9).
Результат трансонімізації ідентичного мікрогідроніма, мотивованого географічним терміном *ба́лка* ‘яр’, ‘глибокий урвистий яр’ (Марусенко, 214) у формі множини. Поселення розташоване на березі р. Рів (ІМСВнц., 134).

Б

Балківка М.-П. Внц. с.
До 1967 р. с-ще *Яр* (АТП 1967: 101); 1967 — *Балківка* (АТП 1967: 32). Первісна назва поселення *Яр* мотивована географічним терміном *яр* ‘долина з крутими боками’ (ЕСУМ 6, 548). Нова назва — утворення з формантом *-ів-к-а* (із неприсвійним значенням; за аналогією до ойконімів із цим суфіксом) від географічного апелятива *ба́лка* ‘яр; великий, поросли лісом яр’ (Марусенко, 214–214). Село розташоване на дні яру (https://uk.wikipedia.org/wiki/Балківка).

Бандишівка М.-П. Внц. с.
Відоме в 1559 р. (ІМСВнц., 407); XVI–XVII ст. — *Bondyszо́wka* (AHRP); 1799 — *Бандашовка* (ТОПГ, 174); 1880 — *Bondyszówka*, *Bandyszówka* (SG I, 305); 1893 — *Бандышевка* (Гульдман 1893: 18); 1946 — *Бандишівка* (АТП 1947: 8).
Первісна назва поселення, напевно, *Бандишівка* — дериват із присвійним формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Бандиш*, пор. пол. відповідник *Bandysz* (Rymut I, 18). Форми *Бандашівка* і *Бондишівка* фонетично вторинні.

Бар Жм. Внц. м.
Відоме з 1401 р. як замок і поселення [*Рів*] (Бар, 9); 1405, 1452 — *Ровъ* (Труды, 751–752); поч. XVI ст. — *Bar* (Źdz. XIX, 16); *Ровъ-Баръ* (Нагребецький, 18); 1622 — *ku Barowi* (Жерела VIII, 259); 1703 — *do Baru* (АЮЗР II/3, 535); 1800 — *Баръ* (Описи 2005: 32); 1880 — *Bar* (SG I, 100); 1946 — *Бар* (АТП 1947: 9).
Колишня назва поселення *Рів* — результат трансонімізації однойменного гідроніма (місто розташоване на лівому березі р. *Рів*, пр. Пд. Бугу) ‹ *рів* ‘рів’, ‘невеликий яр’, ‘глибока та вузька долина’ (Марусенко, 246). Сучасна назва *Бар* пов’язана з назвою італійського міста *Барі*: там народилася Бона Сфорца, дружина польського короля Сигізмунда I, яка викупила *Рів* у його колишнього власника Станіслава Одровонжа й перейменувала місто на згадку про свій родовий маєток (Грушевський, 79, 85; Труды, 751–752). З огляду на це тлумачення ойконіма *Бар* у зв’язку з гідрографічним апелятивом *бар* ‘мокре місце між горбами’ (Дика, 118) помилкове.

Бар Жм. Внц. с-ще
Кін. XIX ст. як зал. станція (https://uk.wikipedia.org/wiki/Бар_(селище)); 1946 — с-ще зал. стан. *Бар* (АТУ 1947: 9).

Назву перенесено з міста *Бар* (див. вище). Селище виникло у зв'язку зі спорудженням залізниці Жмеринка — Могилів-Подільський (https://uk.wikipedia.org/wiki/Бар_(селище)).

Барвінкове Погр. Внц. с.
До 1967 р. с-ще *Дубове* (*с-ще Розкопанського відділку бурякорадгоспу*) (АТП 1967: 101); 1967 — *Барвінкове* (АТП 1967: 37).
2012 р. Зняте з обліку (https://uk.wikipedia.org/wiki/Барвінкове_(Погребищенський_район)).
Первісна назва поселення *Дубове* мотивована прикметником *дубо́вий* ‹ *дуб*. Очевидно, у довколишній місцевості ріс дубовий ліс. Пор. ідентичні ойконіми *Дубове* в різних регіонах України (АТУ 2012: 475). Варіант *С-ще Розкопанського відділку бурякорадгоспу* — назва-словосполучення з компонентами *селище* 'населений пункт у сільській місцевості; село' (СУМ IX, 178) + *Розкопанський відділок бурякорадгоспу* ‹ ойконіма *Розкопане* (див. далі), *ві́дділок* 'частина установи або підприємства' (СУМ I, 581), *бурякорадгосп* 'радгосп, де вирощують цукрові буряки' ‹ *радго́сп* 'соціалістичне державне сільськогосподарське підприємство' (СУМ VIII, 427). Назва *Барвінкове* мотивована прикметником *барвінковий* ‹ *барві́нок* 'трав'яниста рослина з вічнозеленим листям і голубуватими квітами' (СУМ I, 105).

Барок Жм. Внц. с.
1615 — *Dąbrowica* (АЮЗР VIII/2, 23); XIX ст. — *Барокъ* (Труды, 754); 1880 — *Barek* (SG I, 108); 1893 — *Борокъ* (правильнее *Барокъ*) (Гульдман 1893: 43); 1946 — *Барок* (на той час Копайгородський р-н; АТП 1947: 21).
Первісна назва поселення *Дубровиця* ‹ топоніма *Дуброва* (згідно з історичними джерелами, на місці села було містечко *Дуброва*, зруйноване під час українсько-польської війни 1648–1657 рр.; SG I, 108) + суф. *-иця*. Пізніша назва *Барок* — утворення з демінутивним суфіксом *-ок* від ойконіма *Бар* (місто). Це село належало до Барського староства (SG I, 108).

Бартошівка Вн. Внц. с.
1946 — *Барташівка* (АТП 1947: 30); 2012 — *Бартошівка* (АТУ 2012: 38). Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* від імені засновника (власника *Бартош*), пор. укр. прізвище *Бартош* (Редько 1, 35). Форма *Барташівка* фонетично вторинна.

Б

Басаличівка Гс. Внц. с.
Відоме в 1716 р. (Крикун 2008б: 210); XIX ст. — *Басаличовка* (Труды, 321–322); 1946 — *Басаличівка* (АТП 1947: 14).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені засновника (власника) **Басалич*. Пор. формально споріднені укр. прізвища *Басала* (https://ridni.org/karta/Басала), *Басалик* (Редько 1, 36).
Гіпотеза К.М. Тищенка про етимологічний зв'язок ойконіма *Басаличівка* з турецьк. *basale* 'цибуля' + суфікс місця *-lik* або з рос. *басалык*, пол. *basałyk* 'кистень' (Тищенко, 234) лінгвістично безпідставна.

Бахтин М.-П. Внц. с.
1442 — *Bachtin* (Михайловський 2021: 174); *на Бахтынѣ* (Труды, 974; Грушевський, 42); 1516 — *Bechtin* (АЮЗР VIII/1, 42); 1607 — у *Bachtinem* (АЮЗР VIII/2, 7); 1784 — *Bachtyn* (АЮЗР V/2(2), 444); 1800 — *Бахтинь* (Описи 2011: 64); 1880 — *Bachtyn* (SG I, 78); 1946 — *Бахтин* (АТП 1947: 26).
Утворення з присвійним суфіксом *-ин* від антропоніма *Бахта*, пор. ст.-рос. власну особову назву *Бахта*, 1623 р. (Веселовский, 29).

Бахтинок М.-П. Внц. с.
1615 — *Bachtynek* (Крикун 2011а: 295); 1784 — *Bachtynek* (АЮЗР V/2(2), 447); XIX ст. — *от ... Бахтынка* (Труды, 974); 1946 — *Бахтинок* (АТП 1947: 26).
Утворення з демінутивним суфіксом *-ок-* від суміжного ойконіма *Бахтин* (див. вище).

Бджільна Гс. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Pszczelnia* (AHRP); 1753 — *Пчельна* (Труды, 352–353); XIX ст. — *Пчельна* (Труды, 352–353); 1946 — *Бджільна* (АТП 1947: 33).
Первісна назва – *Пчельня* – результат трансонімізації ідентичного мікротопоніма, мотивованого апелятивом *пче́льня* 'пасіка' (ЕСУМ 1, 157). Виникнення назви зумовлено тим, що в минулому селяни розводили в цій місцевості бджіл, мали свої пасіки (Труды, 352–353). Пізніша назва *Бджільна* ‹ укр. *бджільний ‹ бджола́.*

Безводне М.-П. Внц. с.
XVI–XVII ст. – *Felicianówka* (AHRP); 1799 — *Филиціановка* (ТОПГ, 180); 1862 — *Фелиціановка* (ОАНС, 410); 1925 – *Фелиціянівка* (НМП, 206); з 1946 р. — *Безводне* (АТП 1947: 881).

Первісна назва поселення — утворення з присвійним формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Феліціан*, пор. пол. ім'я *Felicjan* (SI, 61), укр. ім'я *Феліціан* (Трійняк, 380). Пор. ще місцеві назви мікротопооб'єктів: уроч. *Філіціанівське* й ліс *Філіціанівський* (Пуряєва, 100). Нова назва *Безводне* виникла внаслідок перейменування. Мотивація апелятивом *безводний* незрозуміла, адже поселення розташоване в долині р. Коритної пр. Русави (Зуб, 21).

Безіменне Хм. Внц. с.
1754 — *Bezimienna* (Тариф, 117); 1880 — *Bezimienna* (SG I, 163); 1946 — *Безіменна* (АТП 1947: 20).
Первісна назва поселення *Безіменна* вторинна щодо ідентичного мікротопоніма (гідроніма), мотивованого апелятивом *безіменний* (*-а*, *-е*) 'який не має імені (назви)'. Сучасна назва *Безіменне* відображає результат граматичного узгодження форми *Безіменна* із загальною назвою *село*. Назви поселень *Безіменне*, *Безіменний*, *Безім'янка* засвідчені в різних регіонах України (АТП 1947: 699).

Бережани Хм. Внц. с.
1591 — *Hulewcy* (Źdz. XXI, 387); 1629 — *Hulowce* (Źdz. XX, 81); 1799 — *Гулевцы* (ТОПГ, 52); 1863 — *Гуліовцы* (ОАНС, 105); 1882 — *Hulowce*, *Holowce* (SG III, 207); 1893 — *Гулевцы* (Гульдман 1893: 116); 1946 — *Гулівці* (АТП 1947: 19); 1967 — *Комунарівка* (АТП 1967 21); 2016 — *Бережани* (ВВР № 23, 479).
Давнє поселення. На території села виявлено улицьке городище X–XI ст. (Манігда, 10). Первісна назва поселення *Гулівці* — результат онімізації групової назви мешканців *гулівці* ‹ нп **Гулів* (*-еве*) ‹ антропоніма *Гуль*, пор. укр. прізвище *Гуль* (Редько 1, 262). Варіант *Голівці* виник, напевно, внаслідок народноетимологічного зближення з лексемою *голий*. Назва *Комунарівка* — результат перейменування з ідеологічних мотивів, в її основі — лексема *комунáр* 'член комуни', 'комуніст' (СУМ IV, 254). Сучасна назва *Бережани* ‹ катойконіма *бережани* 'мешканці на березі якоїсь водойми'. Перейменування відбулося згідно із законом України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки».

Бережанка Гс. Внц. с.
1885 — *Бережанка* (Волости, 258); 1946 — *Бережанка* (на той час Ободівський р-н; АТП 1947: 27).
Лексико-семантичне утворення від географічного апелятива *бережанка* *‘поселення, яке розташоване на березі’, пор. укр. *бережанка* ‘берегова ластівка’ (ЕСУМ 1, 170). У селі є два ставки (https://uk.wikipedia.org/wiki/Бережанка_(Тростянецький_район)).

Бережне Гс. Внц. с.
Засн. в 1920 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Бережне_(Гайсинський_район)); до 1967 р. — с-ще *Червоний Кут* (АТП 1967: 101); 1967 — *Бережне* (АТП 1967: 16).
Первісна назва поселення *Червоний Кут* (див. далі *Червоний Кут* Гайсинського р-ну). Нова назва мотивована прикметником *бере́жний* ‹ *бе́рег*. Поселення розташоване на березі р. Кублич (https://uk.wikipedia.org/wiki/Бережне_(Гайсинський_район)).

Березина Вн. Внц. с-ще
Засн. в 1989 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Березина_(Вінницький_район)); 2012 — *Березина* (АТУ 2012:31).
Назва поселення мотивована географічним терміном *бере́зина* ‘березовий гай’ (СУМ 1, 160).

Березівка Вн. Внц. с. (Немирівська міськ. громада)
XVI–XVII ст. – *Berezówka* (AHRP); 1799 — *Березовка* (ТОПГ, 347); XIX ст. — *Березовка* (Труды, 191); 1987 — *Березівка* (АТУ 1987: 17).
Назва мотивована географічним апелятивом *березівка* (пор. формальний аналог *бере́зівка* ‘березова настоянка’; ЕСУМ 1, 171) з імовірним значенням *‘місцевість, де ростуть берези’). Пор. типологійно споріднені назви поселень *Вільхівка*, *Дубівка* (АТП 1947: 718, 740) у різних регіонах України.

Березівка Вн. Внц. с. (Оратівська сел. громада)
Засн. 1928 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Березівка_(Оратівський_район)); 1946 — *Березівка* (АТПУ 1947: 28).
Щодо походження назви див. вище.

Б

Березівка Гс. Внц. с.
Засн. в 1-й пол. XVIII ст. (Маніленко, 14); 1765 — *Berezowka* (АЮЗР V/2 (1), 196); 1893 — *Березовка* (Гульдман 1893: 28); 1946 — *Березівка* (на той час Джулинський р-н; АТП 1947: 15).
Ойконім етимологічно неоднозначний. Можливі дві версії його тлумачення:
1. Назва мотивована географічним апелятивом *березівка* (пор. формальний аналог *берéзівка* ‘березова настоянка’; ЕСУМ 1, 171) з імовірним значенням *‘місцевість, де ростуть берези’). Поселення розташоване в улоговині вздовж лівого берега р. Гнилий Ташлик (Маніленко, 14).
2. Дериват за аналогією до утворень із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від прізвища власника *Березовського* (Маніленко, 14).

Березівка М.-П. Внц. с.
Відоме із XVI ст. (ІМСВнц., 447); 1648 — *Ber*[*ezo*]*wka* (ГКУ, 205); 1660 — *Berezowka* (ГКУа, 306); 1796 — *Березовка* (Атлас, 47); 1880 — *Berezówka* (SG I, 143); 1946 — *Березівка* (АТП 1947: 40).
В основі назви, очевидно, апелятив *березівка* (див. вище). На виникнення цього ойконіма вплинула, найімовірніше, поширеність *берези* в довколишній місцевості: поселення розташоване в неглибокій улоговині, на берегах р. Мурашки (Труды, 1003–1004).

Березна Хм. Внц. с.
1444 — *Brzeznya* (Білецька 2004: 281); *Inferiori Brzeznÿa* (Михайловський 2021: 262); 1503 — *Inferiori Brzeznÿa* (Михайловський 2021: 262); 1530 — *Brzesna* (Źdz. XIX, 171); 1561 — *Berezna* (АЮЗР VIII/2, 358); XVI–XVII ст. — *Berezna* (AHRP); 1796 — *Березна* (Атлас, 47); 1830 — *Березна* (Опис, 31); 1946 — *Березна* (АТП 1947: 39).
За умови, що первісна назва поселення *Березня* (див. найдавнішу форму *Brzeznya*), в її основі — апелятив **березня* ‹ *берéзний* (*-а*) ‹ *берéза*. На мотивацію ойконіма вплинуло те, що в давнину тут росли великі березові ліси (Дорош 2011: 127).

Берестівка Вн. Внц. с.
Засн. в 1600 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Берестівка_(Липовецький_район)); 1946 — *Берестівка* (АТП 1947: 23).

Назва поселення — дериват із суфіксом *-к-а* від мікротопоніма на зразок *Берестова* (*долина*), *Берестовий* (*ліс*) або ж це утворення з присвійним формантом *-ів-к-а* від антропоніма *Берест*, пор. укр. прізвище *Берест* (Редько 1, 55).

Берізки-Бершадські Гс. Внц. с.
Відоме в 1635 р. (Крикун 2008б: 210); XVIII ст. — *Berezki Wielkie* (Крикун 2008б: 210); 1788 — *Beryzki* (Аргатюк, 64); 1868 — *Березки* (Аргатюк, 196), XIX ст. — *Березки-Бершадскіе* (Труды, 801); 1946 — *Берізки-Бершадські* (АТП 1947: 11).
Складна (за будовою) назва з компонентами: стрижневим *Берізки* ‹ *берізки* ‘березовий ліс’ (СНГТК, 24). У минулому в довколишній місцевості був ліс (Труды, 801); означувальним *Бершадські* ‹ *бершадський* ‹ суміжного ойконіма *Бершадь*. У складі паралельної назви *Великі Берізки* — атрибутивний компонент *Великі* ‹ *вели́кий* (*-і*) на позначення розміру поселення.

Берізки-Чечельницькі Гс. Внц. с.
1664 — *Bereski* (АЮЗР VII/2, 563); 1784 — *Berizki* (АЮЗР V/2 (2), 476); 1800 — *Бериски Чечельницкія* (Описи 2011: 62); 1861 — *в Беризках* (СР 1850–1861: 273); 1893 — *Беризки Чечельникскія* (Гульдман 1893: 30); 1946 — *Берізки-Чечельницькі* (АТП 1947: 28).
Складна (за будовою) назва: стрижневий компонент *Берізки*, імовірно, походить від однойменного мікротопоніма (поряд із селом колись ріс березовий ліс; Труды, 771–772), мотивованого апелятивом *берізка* у формі множини; означувальний *Чечельницькі* ‹ ойконіма *Чечельник* (див. далі), пор. ще ойконім *Берізки-Бершадські* (див. вище).

Берлядка М.-П. Внц. с.
1411–1444 — *Berladka* (Михайловський 2021: 177); XVI–XVII ст. — *Berlatka* (AHRP); 1784 — *Berladka* (АЮЗР V/2(2), 445); XIX ст. — *Берлятка* (Труды, 744); 1925 — *Петрівка* (*Берлядка*) (НМП, 220); 1967 — *Петрівка* (АТП 1967: 32); з 2016 р. — *Берлядка* (ВВР № 24, 497).
На думку М.С. Грушевського, цей ойконім пов’язаний із тюркськомовним світом (Грушевський, 19). Назва *Берлядка* ‹ **Берладка*, що, найімовірніше, відбиває зв’язок із гідронімом *Берладь* у колишньому Могилівському пов. на Поділлі (Фасмер I, 157), який, своєю чергою, споріднений із хоронімом *Берладь* — територія між рр. Дністер і Дунай

(‹ ойконіма *Берладь*, тепер м. *Бирлад* у Румунії; ЕІУ 1, 238). Щодо походження назви *Петрівка* див. далі ойконім *Петрівка*. У 2016 р. поселенню повернуто історичну назву.

Бернашівка М.-П. Внц. с.
1629 — *z Bernaszowki* (АЮЗР VII/2, 401); 1-а пол. XVII ст. — *Бернашовку* (Грушевський, 124); 1774 — *Bernaschifka* (Carte); 1784 — *Bernaszowka* (АЮЗР V/2(2), 445); XIX ст. — *Бернашовка* (Труды, 736); 1875 — *в Бернашевкѣ* (Симашкевич, 25); 1880 — *Bernaszówka* (SG I, 153); 1946 — *Бернашівка* (АТП 1947: 43).
Утворення з присвійним формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма **Бернаш*, пор. ст.-пол. відповідник *Bernasz*, 1339 р. (Rymut I, 29).

Бершадь Гс. Внц. м.
Відоме з 1459 р. як фортеця на півд. кордоні Великого князівства Литовського (ММУВнц., 52); 1578 — (річка) *Bersadum* (Білецька 2000: 52); 1579 — (річка) *Bersadam* (Масенко 1976, 49); 1617 — m. *Berszady* (Źdz. XXI, 617); 1627–1628 — *Nowe Miasto* (Крикун 2008б: 211); 1629 — z miasta *Berszadzi* (АЮЗР VII/2, 389; Źdz. XX, 132); 1637 — *Berszad Mała*, *Berszad Wielka*, *Berszad Stara* (Крикун 2008б: 211); 1648 — *Bercad* (ГКУ, 205); 1664 — *Berszadz* (АЮЗР VII/2, 563); кін. XVII — поч. XVIII ст. — (річка) *Бершедка* (Масенко 1976: 49); 1768 — *в Бершады* (ГРУ, 404); 1788 — *Berszad*, *Berszada* (Аргатюк, 64, 78); 1789 — *w Berszadzie* (АЮЗР III/5, 740); 1861 — *в Бершади* (СР 1850–1861: 266); 1880 — *Berszada*, *Berszad*, *Berszadź* (SG I, 154); 1946 — смт *Бершадь* (АТП 1947: 11); з 1966 р. — м. *Бершадь* (ММУВнц., 52).
Замок *Бершада* був відомий іще за часів великого литовського князя Вітовта (Масенко 1976: 49–50). Назва не має однозначної етимології.
1. Етимологічно незрозуміла назва. Утворення із суфіксом *-к*(*а*) від неслов'янської основи (Трубачев, 102).
2. Дериват із малопродуктивним суфіксом *-*(*j*)*адь* від основи *Берш-*, пор. рос. діал. *берш* 'риба, схожа на окуня; судак' (Масенко 1976: 51).
3. *Бершадь*, *Бершадка* — фонетично вторинні форми (зміна початкового *В* › *Б*) щодо *Вершадь*, *Вершадка*. В основі назви *Вершадь* — укр. діал. *вершад'* 'верх гори', 'верхня течія річки, витік річки' (Шульгач 2013: 153), пор. ще прикарпатське *вершáдь* 'початок джерела', 'потік, що тече в яру', 'початок потоку', 'ґрунт біля джерела потоку' (Личук, 47).

Б

Бирлівка Гс. Внц. с.
Відоме в кін. XVI ст. (ІМСВнц., 163); 1651 — *Berłowka* (Крикун 2008б: 211); 1765 — *Berłowka* (АЮЗР V/2 (1), 192); 1880 — *Berłowka* al. *Berłowce* (SG I, 152); 1893 — *Бырловка* (Гульдман 1893: 53); 1946 — *Бирлівка* (АТП 1947: 11).
Колишня назва *Бирлов* (на берегах р. Берладинки; Труды, 803) — утворення з присвійним суфіксом *-ов* від антропоніма **Бирло* ‹ *Берло*, пор. споріднене укр. прізвище *Бе́рла* (Редько 1, 56). Пізніший варіант *Берлівка* › *Бирлівка* виник унаслідок впливу продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*.

Бистрик Вн. Внц. с.
1775 — *Bystrzyk* (АЮЗР V/1(1), 219); 1880 — *Bystrzyk* (SG I, 514); 1946 — *Бистрик* (АТП 1947: 30).
Відгідронімний ойконім. Назва гідрооб'єкта мотивована географічним терміном *би́стрик* 'швидка течія річки' (Черепанова, 29). Село розташоване в місцевості при впадінні струмка Клітенка в р. Гнилоп'ять (Похилевич, 234). Очевидно, давнє поселення: тут виявлено залишки старого городища (SG I, 514).

Біла Вн. Внц. с.
1799 — *Бѣла* (ТОПГ, 168); 1806 — *Бела* (Описи 2011: 71); 1946 — *Біла* (АТП 1947: 37).
Результат трансонімізації ідентичного мікротопоніма, наприклад **Біла* (*земля*), мотивованого апелятивом *бі́лий* (*-а*), що вказував на білий відтінок ґрунту. Відомо, що поселення розташоване в долині (ТОПГ, 168).

Біла М.-П. Внц. с.
Сер. XVII ст. — *Bila* (Пуряєва, 54); 1880 — *Biała* (SG I, 171); 1885 — *Бѣла* (Волости, 282); 1946 — *Біла* (АТП 1947: 42).
Назва поселення утворена від суміжного ороніма *Біла гора*, на схилах якої помітні виступи крейди (Пуряєва, 54; Собко, 7).

Білашки Вн. Внц. с.
1602 — *Biełaszki* (Крикун 2008б: 211); 1775 — *Bielaszky* (АЮЗР V/2 (1), 218); 1880 — *Biełaszki* (SG I, 216); 1946 — *Білашки* (АТП 1947: 30).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма **Білашко* ‹ *Білаш* (Редько 1, 66). Пор. ще пол. *Biełaszko* (Rymut I, 33).

Б

Білий Камінь Гс. Внц. с.
1648 — *Kamincze* (ГКУ, 205); 1765 — *Biały Kamień* (АЮЗР V/1(1), 180); 1893 — *Бѣлый Камень* (Гульдман 1893: 55); 1946 — *Білий Камінь* (АТП 1947: 41).
Результат трансонімізації ідентичного мікрооронім (поселення розташоване біля підніжжя горба Рогузянська (Сичова) гора; Труды, 772), в основі якого компоненти: стрижневий *Камінь* (найдавніша форма *Камінче*, можливо, видозмінена від *Камінець*) ‹ *камінь* (пор. місц. споріднене *камінка* ‘кам’яниста гора’; Марусенко, 230) і означувальний *Білий* ‹ *білий* на позначення відповідного відтінку кам’янистого ґрунту.

Білий Рукав Хм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Biały Rękaw* (AHRP); 1784 — *Biały Rękaw* (АЮЗР V/2(2), 439); 1880 — *Biały-rękaw* (SG I, 199); 1883 — *Бѣлый Рукавъ* (Волости, 272); 1946 — *Білий Рукав* (АТП 1947: 39).
Очевидно, відгідронімна назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Рукав* ‹ діал. *рука́в* ‘відгалуження річки’ (Шийка, 101), означувального *Білий* ‹ *бíлий* ‘чистий, прозорий’, пор. географічний термін *біловóд* ‘річка з чистою, прозорою водою’ (Дзендзелівський, 24).

Біликівці Жм. Внц. с.
1430 — *Биликовцы* (Антонюк 2006а: 116); 1436 — *Bielikowcze* (Михайловський 2021: 175); 1437 — *Бѣликовци* (Михайловський 2021: 175); 1552 — *Bilikowce* (АЮЗР VIII/1, 153); 1759 — *Bilikowce* (АЮЗР VIII/2, 314); 1830 — *Биликовцы* (Опис, 31); 1901 — *Бѣликовцы* (Швенцон, 59); 1946 — *Біликівці* (АТП 1947: 17).
Результат онімізації групової назви мешканців *біликівці* ‹ нп **Біликів* (*-ова*, *-ове*) ‹ антропоніма *Білик*, пор. укр. прізвище *Білик* (Редько 1, 66).

Біличин Жм. Внц. с.
XVI–XVII ст. – *Biliczyn* (AHRP); 1746 — *w Biliczynie* (АЮЗР VI/1, 425); XIX ст. — *Бѣличинъ* (Труды, 755); 1946 — *Біличин* (АТП 1947: 9).
Утворення з присвійним суфіксом *-ин* від антропоніма **Білича* або *Білика*, пор. укр. прізвище *Біліка* (Горпинич 2003: 23), споріднені укр. прізвища *Білик*, *Білич* (Редько 1, 66, 67).

Б

Білки Гс. Внц. с.
Відоме в 1551 р. (Лапшин, 211); 1629 — ze wsi *Biłek* (АЮЗР VII/2, 399); *Biłki* (Źdz. XX, 132); 1765 — *Biłki* (АЮЗР V/2 (1), 182); 1849 — *Билки* (Казьмирчук 2011: 109); 1880 — *Białki* (SG I, 187); 1946 — *Білки* (АТП 1947: 15).
Результат трансонімізації гідроніма *Білка* — р., пр. Собу (бас. Пд. Бугу), що починається на околиці села (Похилевич, 258; ІМСВнц., 263; SG I, 187). Семантика гідронімооснови назви річки мотивована апелятивом **білка*, що характеризував білий відтінок води чи дна річки. Фіналь *-и* зумовлена впливом словотвірної моделі множинних ойконімів.

Білозерівка Вн. Внц. с.
1946 — *Білозерівка* (АТП 1947: 23).
Фонетично вторинна форма щодо **Білоозерівка* — дериват із суфіксом *-ів-к-а* в неприсвійному значенні (за аналогією до відповідних ойконімів із формантом *-ів-к-а*) від лексикалізованого словосполучення *біле озеро* — озеро з чистою, прозорою водою (див. вище *Білий Рукав*). Очевидно, у цій місцевості було озеро із чистою водою.

Білозірка Вн. Внц. с.
Засн. в 1923 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Білозірка_(Літинський_район)); до 1967 р. — с-ще *Красне* (*с-ще радгоспу Літинський*) (АТП 1967: 101); 1967 — *Білозірка* (АТП 1967: 28).
Колишня назва *Красне* мотивована прикметником *кра́сний* ‘гарний, чудовий’ (СУМ IV, 327). Варіант *С-ще радгоспу Літинський* — назва-словосполучення з компонентами *селище* ‘населений пункт у сільській місцевості; село’ (СУМ IX, 178) і *радгосп Літинський* ‹ *радго́сп* ‘соціалістичне державне сільськогосподарське підприємство’ (СУМ VIII, 427) + *Літинський* ‹ ойконіма *Літин*. Нова назва *Білозірка*, ймовірно, лексико-семантичне утворення від місц. апелятива *білозірка* ‘вид квітів’ (МСПГ, 55). Пор. ще діал. (поділ.) *білозерка* ‘біла сіль’ (Описи 2011: 54). Назву перейменовано, очевидно, з огляду на наявність на території Вінниччини інших п’яти ойконімів *Красне* (див. далі).

Білопілля Хм. Внц. с.
1444 — *Bernawka* (SG I, 192–193); XVI–XVII ст. – *Berńawka (Białopol)* (AHRP); 1648 — *Bielepole* (ГКУ, 205); 1754 — *Białopol* (Тариф, 38); 1796 — *Бѣлополье* (Атлас, 47); 1880 — *Białopol*, *Białopole*, *Biłopil* (SG I, 192–193); 1946 — *Білопілля* (АТП 1947: 19).

Колишня назва поселення (містечко) — *Бернавка* (у Бердичівськ. пов.; SG I, 192–193), очевидно, утворення із суфіксом *-к-а* від суміжного гідроніма *Бернава* (р., п. Гнилоп'яті п. Тетерева п. Дніпра; с. Великі Низгірці, м. Бердичів Житомирськ. обл.; СГУ 46). В основі назви гідрооб'єкта — географічний термін **берна* ‹ псл. **brъna* 'болото; бруд' (ЭССЯ 3, 69–70), що підтверджує його географічна локалізація — притока Гнилоп'яті. Етимологія пізнішого ойконіма неоднозначна. За умови, що його первинна форма *Білопіль* (*Białopol*), назву можна кваліфікувати як композит із гр. компонентом πόλις 'місто' за моделлю відомих укр. поселень *Білгород*. Якщо ж первинна форма ойконіма *Білопілля* (*Bielepole*), то це результат трансонімізації ідентичного мікротопоніма на зразок *Біле Поле* (*Белое Поле*), оформленого суфіксом збірності *-ьје*.

Білоусівка Тл. Внц. с.
1602 — *Białousowiec* (Źdz. XXI, 422); 1629 — z sioła *Białousowki* (АЮЗР VII/2, 402; Крикун 2008б: 211); *Białohusowki* (Źdz. XX, 111); XVIII ст. — *Бѣлоусовка* (Труды, 324–326); 1746 — *z Biełowusowky* (ЦКТ, 171); 1768 — *Biłohusowka* (Крикун 2012б: 395); 1861 — *Белоусовка* (СР 1850–1861: 314); 1946 — *Білоусівка Перша*, *Білоусівка Друга* (АТП 1947: 36); 1987 — *Білоусівка* (АТУ 1987: 21).
За умови, що первісна назва поселення *Білоусівка*, це дериват із присвійним формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Білоус* (за переказами, село заснував козак Федір *Білоус*; Труды, 324), пор. укр. прізвище *Білоус* (Редько 1, 69).

Біляни М.-П. Внц. с. (Мурованокуриловецька селищ. громада)
XVI–XVII ст. – *Bielany* (AHRP); 1784 — *Bielany* (АЮЗР V/1(2), 449); 1880 — *Bielany* (SG I, 208); XIX ст. — *Бѣляне-Котюжанскіе* (Труды, 746); 1885 — *Котюжанскіе Бѣляны* (Волости, 274); 1893 — *Бѣляны Котюжанскіе* (Гульдман 1893: 55); 1946 — *Біляни* (АТП 1947: 26).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма **Білян* (ім'я засновника поселення), пор. споріднені особові назви рос. *Белан*, блр. *Бялян* (Шульгач 2018: 16), пол. *Bielan* (Rymut I, 32). Означувальний компонент *Котюжанські* ‹ суміжного ойконіма *Котюжани* (див. далі).

Б

Біляни М.-П. Внц. с. (Чернівецька селищ. громада)
Відоме в XVI ст. (Труды, 703); 1734 — *Bielany* (ГРУ, 54); 1795 — [*Біляни*] (Легун, 39); XIX ст. — *Бѣляны-Шаргородскіе* (Труды, 703); 1946 — *Біляни* (АТП 1947: 40).
Щодо походження назви див. вище. Варіант *Біляни-Шаргородські* містить означувальний компонент *Шаргородські* ‹ *Шаргород* (поселення розташоване неподалік *Шаргорода*).

Бірків Вн. Внц. с.
XIV ст. — *Борковъ* (Ткачук 2023: 178); 1411–1430 — *Борковъ* (Михайловський 2021: 180); 1531 — *Борковъ* (Грамоты, 57); 1629 — *Borków* (Źdz. XX, 134); XVII ст. — [*Борковъ*] (Труды, 573); 1768 — *Borkow* (Крикун 2012б: 399); 1830 — *Борков* (Опис, 31); 1946 — *Борків* (АТП 1947: 24).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Борко*, пор. укр. ім'я *Борко* ‹ *Борис*, *Борислав*, прізвище *Борко* (Редько 1, 90).

Благодатне Тл. Внц. с.
1885 — *Александровка* (Волости, 284); до 1967 р. — с-ще *Олександрівка* (АТП 1967: 101); 1967 — *Благодатне* (АТП 1967: 41).
Первісна назва поселення *Олександрівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені засновника (власника) *Олександр*. Нова назва мотивована прикметником *благода́тний* (*-е*) 'який дає радість, щастя, добро, достаток' (СУМ I, 192). Численні ойконімні паралелі відзначені в різних регіонах України (АТУ 2012: 453).

Блажіївка Хм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Błażejóẃka* (AHRP); 1885 — *Блажіевка* (Волости, 154); 1946 — *Блажіївка* (АТП 1947: 31).
Утворення з присвійним формантом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від антропоніма *Блажей* (*Блажій*), пор. укр. прізвище *Блажій* (Редько 1, 73). Поселення названо на честь власника *Блажея* Абрамовича (Похилевич, 223).

Блакитне М.-П. Внц. с.
Засн. в 1926 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Блакитне_(Мурованокуриловецький_район)); до 1967 р. — *Діброва* (АТП 1967: 101); 1967 — *Блакитне* (АТП 1967: 31).

Б

Первісна назва поселення *Діброва* вторинна щодо однойменного мікротопоніма, мотивованого географічним терміном *дібро́ва* ‘дубовий ліс’ (Грінченко 1, 386). Нова назва *Блакитне* ‹ прикметника *блаки́тний* ‘небесно-голубого кольору, голубий’ (СУМ I, 196). Мотиви номінації незрозумілі.

Боблів Вн. Внц. с.
1569 — *z… Bobłow* (Źdz. XX, 103); 1615 — *Bobłow Stary*, *Bobłow Nowy* (Крикун 2008б: 211); 1765 — *Bobłow* (АЮЗР V/2 (1), 189); 1796 — *Бобливъ* (Атлас, 47); 1864 — *Бобловъ* (Труды, 183); 1946 — *Боблів* (АТП 1947: 26).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма **Боб*(*е*)*л*, пор. споріднене укр. прізвище *Бобела* (Редько 1, 75). Пізніші варіанти назви містили означувальні компоненти *Старий* і *Новий*, що вказували на існування в минулому двох поселень, які згодом злилися в одне.

Богатир Погр. Внц. с.
До 1967 р. — с-ще *Морозівка* (АТП 1967: 101); 1967 — *Богатир* (АТП 1967: 36); 2012 р. — зняте з обліку (https://uk.wikipedia.org/wiki/Богатир_(Погребищенський_район)).
Первісна назва поселення *Морозівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* від прізвиська засновника *Мороз*, пор. укр. прізвище *Мороз* (Редько 1, 707). В основі нової назви — лексема *богати́р* у переносному значенні (про щось велике, могутнє; СУМ I, 208) ~ ‘велике й багате поселення’.

Богданівка Вн. Внц. с. (Липовецька міськ. громада)
XVI–XVII ст. – *Bohdanówka* (AHRP); 1765 — *Bohdanowka* (АЮЗР V/2 (1), 191); 1880 — *Bohdanówka* (SG I, 286); 1946 — *Богданівка* (АТП 1947: 29).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені засновника *Богдан.*

Богданівка Вн. Внц. с. (Оратівська сел. громада)
Засн. в 1922 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Богданівка_(Оратівський_район)); 1987 — *Богданівка* (АТУ 1989: 18).
Щодо походження назви див. вище.

Б

Богданівка Тл. Внц. с.
1885 — *Богдановка* (Волости, 262); 1946 — *Калініне* (АТП 1947: 36); з 1995 р. — *Богданівка* (https://uk.wikipedia.org/wiki/Калініне).
Щодо походження назви *Богданівка* див. вище. Пізніша назва *Калініне* меморіальна — на честь радянського державного і партійного діяча М.І. Калініна. У 1995 р. поселенню повернуто історичну назву.

Болган Тл. Внц. с.
Відоме на поч. XVIII ст. (Труды, 829–830); 1784 — *Bołhany* (АЮЗР V/2 (2), 474); 1838 — *Булган* (ККГ); 1893 — *Болганъ* (Гульдман 1893: 39); 1946 — *Болган* (АТП 1947: 29).
Первісна назва поселення, напевно, *Болган* — результат трансонімізації ідентичного мікротопоніма — назва великої скелі на березі р. Кам'янки (Труды, 829–830; ІМСВнц., 515) ‹ географічного терміна *болган*, пор. споріднене *болга́не* 'велике каміння' (Марусенко, 217). Пізніша назва *Болгани* виникла під впливом словотвірної моделі множинних ойконімів. Форма *Булган* фонетично вторинна щодо *Болган* (*у* ‹ *о* під впливом попереднього губного).

Бондурі Гс. Внц. с.
1618 — *Bołdury*, *Bondury* (Крикун 2008б: 212); 1648 — *Bontory* (ГКУ, 206); 1654 — *Болдыри* (Крикун 2008б: 212); 1660 — *Bon*[*d*]*ory* (ГКУа, 307); 1765 — *Bundury* (АЮЗР V/2 (1), 182); 1849 — *Бондуры* (Казьмирчук 2011: 109); 1946 — *Бондурі* (АТП 1947: 15).
Первісна назва поселення *Болдури*(*і*) — форма множини від антропоніма **Болдур* (ім'я очільника родини, яка оселилася в цій місцевості), пор. спільнокореневе укр. прізвище *Болдар* (Редько 1, 85). Варіант *Бондури*(*і*) фонетично вторинний щодо *Болдури*(*і*) внаслідок уподібнення *л* › *н* перед наступним приголосним *д*. Таким чином, немає підстав уважати, що ойконім *Бондурі* сформувався як варіант до *Бондарі* (Похилевич, 258; ІМСВнц., 211).

Бондурівка Вн. Внц. с.
1567 — *Bundurow* (Źdz. XX, 118); 1602 — *Bondurowka* nazwana *Bohusza* (Крикун 2008б: 213); wsi *Bundurowce* (Źdz. XXI, 446); 1616 — *Bohusza* alias *Bondurowa* (Крикун 2008б: 212–214); 1645 — *Bundury*, *Bundury* albo *Bohusza* (Крикун 2008б: 213–214); 1654 — *Бурдыровка* (Крикун 2008: 213–214); 1664 — z miasteczka *Bondurowki* (АЮЗР VII/2, 563);

Bundorow (Крикун 2008б: 213–214); 1799 — *Бундуровка* (ТОПГ, 343); 1880 — *Bondurówka* (SG I, 305); 1946 — *Бондурівка* (АТП 1947: 26).
Первісна назва поселення *Бундурів* (*Бундуров*) — дериват із присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма **Бундур* ‹ *Бондур* ‹ *Болдур* (див. *Бондурі*). Пізніша назва *Бондурівка* ‹ *Бундурів* (*Бондурів*) під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*. Варіант *Богуша* — це, очевидно, форма Р. в. належності від антропоніма *Богуш* (пор. укр. прізвище *Богуш*; Редько 1, 81). Варіант *Бурдирівка* — фонетично трансформована форма від *Бондурівка* (*Бундурівка*).

Бондурівка Гс. Внц. с.
1664 — *Bondurowka* (Крикун 2008б: 212); 1768 — *Bundurowka* (Крикун 2012б: 399); 1784 — *Bundurowa* (АЮЗР V/2 (2), 477); 1880 — *Bondurówka* albo *Bondurowce* (SG I, 305); 1893 — *Бондуровка* (*Бондаревка*) (Гульдман 1893: 40); 1946 — *Бондурівка* (АТП 1947: 27).
Щодо походження назви див. вище. Варіант *Бондурівці* виник унаслідок впливу продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-ц-і*.

Борисівка Вн. Внц. с.
1629 — *Borysowka* (Крикун 2008б: 212); 1765 — *Boryssowka* (АЮЗР V/2 (1), 185); 1880 — *Borysówka* (SG I, 337); 1946 — *Борисівка* (АТП 1947: 18).
Утворення з присвійним формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселення (власника) *Борис*.

Борівка М.-П. Внц. с.
Відоме в XVI ст. (Труды, 1004; IMCВнц., 447); 1604 — *Borowka* alias *Przedewcawy* (Крикун 2008б: 212); 1629 — *Borowka* (Крикун 2008б: 212); 1648 — *Boruska* (ГКУ, 206); 1664 — *ze Borowki* (АЮЗР VII/2, 539); 1787 — *Boruwka* (АЮЗР V/2 (2), 568); 1799 — *Боровка* (ТОПГ, 181); 1862 — *Боровка* (ОАНС, 46); 1946 — *Борівка* (АТП 1947: 40).
Найімовірніше, це дериват із суфіксом *-к-а* від суміжного мікротопоніма **Боровий* (*-а*, *-е*) ‹ *боровий* ‹ *бір* ‘сосновий ліс’. Поряд із селом, однак, був дубовий ліс (ТОПГ, 181). Формальна структура ойконіма *Борівка* уможливлює також припущення про його відантропонімне походження: утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* ‹ *-ов-к-а* від особової назви *Бор*, представленої, зокрема, в ст.-укр. прізвищах *Боренко*, *Боров*, 1649 р. (Чучка 2011: 72). Пол. форма *Przedewcawy* (варіант до *Борівка*) етимологічно незрозуміла.

Б

Борівське Жм. Внц. с.
XIX ст. — *Боровскаго хуторъ* (Труды, 718); 1946 — х. *Боровський* (АТП 1947: 41); 1967 — с. *Боровське* (АТП 1967: 47).
Первісна назва — хутір *Боровського* — форма Р. в. належності від прізвища власника *Боровського*.

Борсків Вн. Внц. с.
Відоме в 1594 р. (Крикун 2008б: 212); 1616 — wsi *Borskowa* (Źdz. XXI, 581); 1799 — *Борскъ* (ТОПГ, 114); 1893 — *Борсковъ* (*Борскъ*) (Гульдман 1893: 42); 1946 — *Борсків* (АТП 1947: 34).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма **Борско*, пор. споріднений патронім пол. *Borskowicz* (Rymut I, 48).

Борсуки Гс. Внц. с.
1765 — *Borsuki* (АЮЗР V/2 (1), 189); XIX ст. — *Борсуки* (Труды, 304); 1946 — *Борсуки* (АТП 1947: 14).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма *Борсук*, пор. укр. прізвище *Борсук* (Редько 1, 92).

Бортники Тл. Внц. с.
1448 — *Бортниковъци* (Михайловський 2021: 180); 1594 — *Bortniki* (Крикун 2008б: 212); *Bortnikowiec* (Źdz. XXI, 393); 1602 — wsi *Bortnik*; *w Bortnikowcach* (Źdz. XXI, 429, 433); 1629 — z miasteczka *Bortnik* (АЮЗР VII/2, 396; Źdz. XX, 131); 1732, 1797, 1825 — *Бортники* (Труды, 165–166); 1946 — *Бортники* (АТП 1947: 11).
Первісна назва поселення *Бортниківці* — результат онімізації групової назви мешканців *бортниківці* ‹ **Бортників* (*-ова*, *-ове*) / **Бортники* ‹ антропоніма *Бортник*, пор. укр. прізвище *Бортник* (Редько 1, 92) ‹ *бортник* ‘той, хто займається бортництвом’ (СУМ I, 221). За місцевими переказами, перші поселенці в довколишніх лісах розводили в бортях бджіл (Труды, 165–166). Пізніший варіант *Бортники* вторинний, виник під впливом множинних ойконімів на *-и*.

Борщагівка Вн. Внц. с.
Відоме в 1-й пол. XVI ст. (Рибак, 8); 1609 — *do Borszczahowki* (Źdz. XXI, 534); 1648 — *Borsczowka* (ГКУ, 206); 1673 — *Борщоговку* (Джерела 2014: 210); 1754 — *Borszczajówka* (Тариф, 68); 1775 — *Borszczejowka* (АЮЗР V/2 (1), 219); 1796 — *Борщаговка* (Атлас, 47);

1880 — *Borszczahówka*, *Borszczajówka* (SG I, 324–325); 1946 — *Борщагівка* (АТП 1947: 30).
Ойконім, напевно, виник раніше, ніж у XVI ст. (перша писемна згадка). На це вказують історичні джерела, відповідно до яких перші поселенці в цій місцевості з'явилися відразу ж після монголо-татарського нашестя (ІМСВнц., 528). З погляду словотвору *Борщагівка* — дериват із присвійним формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма **Борщаг*, що, можливо, від *Борщак* ‹ **Борщаґ*. Варіант *Борщаївка* (*Борщеївка*) фонетично вторинний до *Борщагівка* внаслідок фонетичної зміни *г* › *й*, яка часто траплялася в пам'ятках, писаних латиницею.

Борщі Жм. Внц. с.
1784 — *Barszcze* (АЮЗР V/2 (2), 442); 1880 — *Barszcze* (SG I, 109); 1893 — *Борщи* (Гульдман 1893: 43); 1946 — *Борщі* (АТП 1947: 9).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма *Борщ*, пор. укр. прізвище *Борщ* (Редько 1, 93).

Борщівці М.-П. Внц. с.
1880 — *Barszczowce* (SG I, 109); 1893 — *Борщевцы* (Гульдман 1893: 43); 1946 — *Борщівці* (АТП 1947: 8).
Результат онімізації групової назви мешканців *борщівці* ‹ нп **Борщів* (*-ова*, *-ове*) ‹ *Борщ* або *борщівці* 'вихідці із с. Борщі (див. вище)'.

Бохоники Вн. Внц. с.
1616 — wsi *Bochoniki*, *Bochenniki* (Źdz. XXI, 579, 583); 1766 — *Bochenniki* (АЮЗР V/1(1), 168); 1799 — *Бухоники* (ТОПГ, 102); 1880 — *Bochenniki* (SG I, 268); 1885 — *Бохонники* (Волости, 266); 1893 — *Бохоники* (Гульдман 1893: 44); 1946 — *Бохоники* (АТП 1947: 12).
Етимологічно неоднозначна назва.
1. Первісна назва села *Бохенники* — результат онімізації катойконіма *бохенники* 'вихідці з Бохні або Бохон' (пор. *Bochnia* — місто в Галичині, *Bochny* — село в Летичівському пов. на Поділлі; SG I, 268–269).
2. Можливо, це форма множини від антропоніма **Бохенник*. Пор. формально споріднену пол. особову назву *Bochenek* (Rymut I, 43).

Браїлів Жм. Внц. с-ще
1946 — с-ще залізн. стан. *Браїлів* (АТА 1947: 17).

Назва селища при залізничній станції *Браїлів* вторинна щодо назви с-ща *Браїлів* (див. далі). Залізничну станцію *Браїлів* Південно-Західної залізниці було відкрито в 1879 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Браїлів_(станція)).

Браїлів Жм. Внц. с-ще
Відоме в 1440 р. (МСП, 54); 1594 — *Brahiłowem* (Źdz. XXI, 393); 1598 — мєстєчка *Браилова* (Крикун 2008а: 699); 1603 — *Brahiłowa* (Źdz. XXI, 453); 1607 — *do Braiłowa* (Źdz. XXI, 125); 1769 — *Брайловъ* (Карта); 1771 — *z Braiłowa* (УА, 97); 1797 — съ подъ *Брагилова* (Зінченко 2021: 219); 1880 — *Brahiłów*, *Braiłów* (SG I, 348); 1893 — *Брауловъ* (Гульдман 1893: 45); 1946 — *Браїлів* (АТП 1947: 17).
Фонетично вторинна форма від *Брагилов* ‹ *Брагиров* (розподібнення *-рр-* — *-рл-*): поселення розташоване в місцевості, де р. *Брага* впадає в р. *Рів* (Труды, 269; Слободенюк, 243; SG I, 348).

Брацлав Тл. Внц. с-ще
Відоме з 1059 р. (Литвин, 57); за іншими відомостями — з XI–XII ст. (ЕР 4, 245; Малаков 1982: 130); 1385 — *Braczlaw* (Білецька 2004: 286); 1393 — *на Брясловли* (Білецька 2004: 78); 1431 — замку *Браславского* (Грамоты, 7); 1500 — *Брацлавъ* (Теодорович 1890: 15); 1545 — *до Бряславля* (ЛМ, 218); *do Brasławla* (Źdz. XVII, 117); *Bracław* (Źdz. XX, 58); 1562 — *до Брасловля* (LM №249, 275); 1581 — *Брѧславъ* (Крикун 2012а: 103); 1592 — *w Braczławiu* (Крикун 2008а: 247); 1605 — *ku Bracławiu* (Жерела VIII, 111); 1611 — *в Бра*(*с*)*ла*(*в*)*ли* (АКЖГУ, 277); 1663–1664 — *Breslawie* (Луняк, 83); 1704 — *do Bracławia* (АЮЗР II/3, 620); 1768 — *от Брацлавля* (ГРУ, 413); 1796 — *Брацлавъ* (Атлас, 47); 1880 — *Bracław* (SG I, 345); 1946 — *Брацлав* (АТП 1947: 11).
1. Сучасна назва фонетично вторинна щодо **Братиславъ* ‹ *брати славу*. Після звільнення Поділля від татар у 1362 р. ці землі були передані у володіння литовським князям Коріятовичам, які тут «брали славу». Відповідно першим було закладено місто *Брацлав* (Труды, 123).
2. Дериват із присвійним суфіксом **-jь* від композита *Братиславъ*. Зміни в його фонетичній структурі зумовлені редукцією голосного *и* й уподібненням *-тс-* › *-ц-* (Лучик, 67). У цьому поясненні незрозумілі причини редукції голосного *и* в назві *Братиславъ*. Імовірніше, *Брацлав* ‹ **Братьславль* ‹ **Братьславъ* (з подальшою фонетичною зміною *-т'с-* › *-ц-*; **Братьславъ* — варіант до *Братиславъ* так як *Братьмиръ* до

Братимиръ; Морошкин, 26), пор. схоже явище в композиті **Рацлав* (› *Raczslavovicz*, 1446 р.) ‹ *Рат*[*ь*]*слав* (Купчинський 2011б: 213). З іншого боку, *Брацлав* можна тлумачити як фонетично видозмінену форму від **Брячиславль* (пор. *Брѧчиславль дворъ* у давньому Києві ‹ антропоніма *Брѧчиславъ*; ЕСЛГНПР, 25) ‹ *Брячиславъ*, на що вказує давньослов'янський антропонім IX ст. *Брацлавъ* / *Брячиславъ* (Морошкин, 26). На давність поселення вказують виявлені тут рештки городища XI–XII ст. (Тарас, 1258).

Бригидівка Жм. Внц. с.
1882 — *Brygidówka* (як присілок Ялтушкова; SG III, 600); 1946 — *Бригидівка* (АТП 1947: 9).
Утворення з присвійним формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Бригіда*, пор. пол. відповідник *Brygida* (Rymut I, 56).

Бритавка Гс. Внц. с.
Відоме у XVIII ст. (Труды, 784); 1776 — *Brytawka* (АЮЗР V/1(1), 257); 1880 — *Brytawka* (SG I, 395); 1946 — *Бритавка* (АТП 1947: 41).
Відгідронімний ойконім (село розташоване на берегах однойменної річки (Труды, 784); р. *Бритавка*, п. Савранки п. Півд. Бугу; с. Демівка Чечельницького р-ну Вінницької обл.; СГУ, 69). Наявність у різних регіонах України численних назв із основою *Брит-* переконливо вказує на її слов'янську генезу в гнізді лексики *брити* (мотивація метафоричним значенням 'терти', ідеться про швидкість течії) ‹ псл. **briti* 'різати чимось гострим' (ЕСУМ 1, 260). Докладніше див. (Шульгач 1998: 48–49).

Брицьке Вн. Внц. с.
Відоме на поч. XVIII ст. (Похилевич, 243; ІМСВнц., 373); 1765 — *Bryckie* (АЮЗР V/1(1), 185); 1889 — *Bryckie* (SG I, 393); 1946 — *Брицьке* (АТП 1947: 23).
Очевидно, фонетично видозмінена назва від **Бридське* (‹ *Брідське* ‹ *брід*) › **Бритське* (оглушення *д* під впливом наступного *с*) › *Брицьке* (асимілятивна зміна *-тс'-* › *-ц'-*). Село розташоване на берегах р. Вільшанки (Похилевич, 243; ІМСВнц., 373). Пор. схоже явище в діалектних формах гідроніма *Брідськи́й* — пот., л. Тереблі п. Тиси п. Дунаю (Негровецька с/р Міжгірського р-ну Закарпатської обл.); варіанти *Брўц'кый*, *Брйцкій* (СГУ, 70).

Б

Брідок Гс. Внц. с.
Відоме на поч. XVIII ст. (Труды, 322–323); 1790 — *Brodek* (АЮЗР V/1(1), 192); 1796 — *Антоновской Бродокъ* (Атлас, 47); XIX ст. — *Бродокъ* (Труды, 322–323); 1880 — *Brodki* (SG I, 361); 1946 — *Брідок* (АТП 1947: 33).
Дериват із суфіксом *-ок* від суміжного гідроніма *Брід* (тепер *Самець*). Поселення розташоване на березі цієї річки (Труды, 322). Означувальний компонент *Антонівський* (у складі варіанта *Антонівський Брідок*) ‹ суміжного ойконіма *Антонівка* Гайсинського р-ну (див. вище).

Бродецьке Хм. Внц. с-ще
1712 — [*Бродек*, *Бродек Малий*] (ІМСВнц., 309; МС, 8); 1754 — *Brodeckie* (Тариф, 116); 1878 — *Бродецке* (МС, 10); 1946 — *Бродецьке* (АТП 1947: 20).
Первісна назва поселення *Бродек* — результат трансонімізації ідентичного мікрогідроніма (поселення розташоване по обидва боки р. Гнилоп'яті та її притоки Бродянки), в основі якого — полонізована форма укр. *бродо́к* 'малий брід' (ЕСУМ 1, 252): на рр. Гнилоп'яті та Бродянці наявні численні броди (ІМСВнц., 309; МС, 8). Сучасна назва *Бродецьке* ‹ *Бродек* + суфікс відносної ознаки *-ськ-* із відповідними фонетичними змінами.

Бронниця М.-П. Внц. с.
1388 — *ис Броницею* (Сварчевський, 121); *s Broniceju* (Михайловський 2021: 183); XVI–XVII ст. — *Bronnica* (AHRP); 1774 — *Броница* (КМВ); 1784 — *Broniса* (АЮЗР V/1(2), 446); 1867 — *Броница* (Труды, 689); 1893 — *Бронница* (*Бронницы*) (Гульдман 1893: 46–47); 1946 — *Бронниця* (АТП 1947: 8). Етимологічно неоднозначна назва.
1. Ойконім похідний від однойменного гідроніма (пр. Дністра), який можна тлумачити як фонетично вторинний від **Бродниця* (уподібнення *-дн-* › *-нн-*, пор., наприклад, діал. (бойк.) *брунний* 'брудний'; Онишкевич 1, 73) ‹ *бродний* › *брідний* ‹ *брід*, пор. ще назву р. *Брідниця* в басейні Верхн. Дністра (СГУ, 70).
2. Ойконім первинний. У його основі — апелятив **бронниця* 'місце оборони', мотивований пол. *bronić* 'боронити, обороняти', пор. споріднені назви поселень *Бронне* (Ровенщина), *Брониця* (Волинь, Львівщина, Житомирщина) (АТП 1947: 707). На підтвердження цієї версії вказують збережені тут залишки укріплень і підземних ходів, які свідчать про те, що *Бронниця* в минулому була фортецею (ІМСВнц., 448).

Брохвичі Тл. Внц. с.
Засн. в 1834 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Брохвичі); 1946 — с-ще *Брохвичі* (АТП 1947: 29).
Родова (відродинна) назва — форма множини від патроніма **Брохвич*, пор. пол. відповідник *Brochwicz* (Rymut I, 53).

Бруслинів Вн. Внц. с.
1616 — *Bruslinow* (Крикун 2008б: 270); 1648 — *Bruslian* (ГКУ, 206); 1735 — до містечка *Бруслинова* (Труды, 591–592); 1800 — *Бруслинов* (Описи 2011: 67); 1880 — *Bruślinów* (SG I, 389); 1946 — *Бруслинів* (АТП 1947: 24).
Етимологічно неоднозначна назва.
1. Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма **Бруслин*, на реальність якого вказує похідне укр. прізвище *Брусленко* (Новикова, 119).
2. Результат трансонімізації ідентичного мікротопоніма на зразок **Бруслиновий* (*ліс*), мотивованого прикметником *бруслиновий* ‹ *брусли́на* ‘дерево бересклет’ (ЕСУМ 1, 269).

Бруслинівка Вн. Внц. с.
1411–1430 — *Jackowcy* (Михайловський 2021: 332); 1578 — *Jackowce Wielkie* (Ткачук 2023: 279); 1623 — *Jackowce* (Крикун 2008б: 269); 1647 — *Jackowce Stare* (Крикун 2008б: 269); 1765 — *Jackowce* (АЮЗР V/2(1), 187); 1885 — *Яцковцы* (Волости, 272); до 1946 р. — *Яцківці* (АТП 1947: 24); з 1946 р. — *Бруслинівка* (АТП 1947: 1040).
Первісна назва поселення *Яцківці* ‹ групової назви мешканців *яцківці* ‹ нп **Яцків* (*-ова*, *-ове*) ‹ *Яцко* — народнорозмовна форма від імені *Яків* (Трійняк, 413). Пізніша назва *Яцківці Великі* (*Старі*) містить означувальні компоненти *Великі* / *Старі* ‹ *вели́кий* (*-і*) і *стари́й* (*-і*) із розрізнювальним значенням щодо *Яцківці Нові* (*Малі*) (тепер *Пеньківка*; див. далі). Сучасна назва — утворення із суфіксом відносної ознаки *-к-а* від суміжного ойконіма *Бруслинів* (див. вище).

Бубнівка Гс. Внц. с.
1615 — *Bubnowka* (Крикун 2008б: 213); 1648 — *Bobeonowka* (ГКУ, 206); 1652 — *въ Бубновци* (СЛ, 12); 1660 — *Bobonowka* (ГКУа, 307); 1769 — *Бебеновка* (Карта); 1796 — *Бубновка* (Атлас, 47); 1880 — *Bubnówka* albo *Bubnowce* (SG I, 430); 1893 — *Бубновка* (Гульдман 1893: 47); 1946 — *Бубнівка* (АТП 1947: 14).

Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Бубо*(*е*)*н*, пор. споріднене укр. прізвище *Бубен* (Фаріон, 150). Пізніший варіант *Бубнівці* виник під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-ц-і*.

Бугаївка Вн. Внц. с.
Відоме в 1603 р. (Крикун 2008б: 213); 1617 — wsi *Buhajewki* (Źdz. XXI, 589); 1765 — *Bułhajowka* (АЮЗР V/1(1), 190); 1946 — *Бугаївка* (АТП 1947: 28).
Утворення з присвійним формантом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від антропоніма *Бугай*, пор. укр. (закарпат.) прізвище *Бугай* (Чучка 2005: 93). Варіант *Булгаївка* помилковий.

Бугаків Тл. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Buhakow* (AHRP); 1716 — *Buhakow* (Крикун 2008б: 270); 1765 — *Bohakow* (АЮЗР V/2 (1), 184); 1880 — *Bohakόw* (SG I, 285); 1893 — *Бугаковъ* (Гульдман 1893: 48); 1946 — *Бугаків* (АТП 1947: 11).
За умови, що первісна назва поселення *Бугаків*, — це утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Бугак*, пор. укр. прізвище *Бугак* (Новикова, 121). Якщо ж первісна назва *Богаків* (див. словоформу *Bohakow*; у такому разі *Бугаків* ‹ *Богаків*, *у* ‹ *о* під впливом попереднього губного), то ойконім мотивований антропонімом *Богак*, пор. укр. прізвище *Богак* (Редько 1, 78).

Буди Гс. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Budy* (AHRP); 1765 — *Budy* (АЮЗР V/1(1), 191); 1799 — *Буда* (ТОПГ, 290); 1893 — *Буды* (Гульдман 1893: 49); 1946 — *Буди* (АТП 1947: 27).
Очевидно, результат трансонімізації ідентичного мікротопоніма, в основі якого — апелятив *бу́да* ‘поташний завод’ (ЕСУМ 1, 277). Пор. споріднені назви поселень *Буда*, *Буди* в різних регіонах України (АТП 1947: 707).

Будки Вн. Внц. с.
1678 — *Budki* (Крикун 2015: 200); 1799 — *съ ... Будками* (ТОПГ, 344); 1880 — *Budki* (SG I, 440); 1946 — *Будки* (АТП 1947: 27).
Етимологічно неоднозначна назва.
1. Лексико-семантичний дериват від апелятива *будка* ‹ *бу́да* ‘поташний завод’ (ЕСУМ 1, 277) (див. вище *Буди*).

2. Родова (відродинна) назва — форма множини від імені *Будка* чи *Будко*, пор. укр. прізвища *Будка* і *Будко* (Редько 1, 107). За умови, що первісна назва поселення *Будьки*, це форма множини від антропоніма *Будько / Будьок*, пор. укр. прізвища *Будько* (Габорак, 65), *Будьок* (Чучка 2005: 95).

Будків Хм. Внц. с.
Кін. XVIII ст. – *Хутор Бутковскій* (ТОПГ 2025: 137); 1880 — *Budki* (SG I, 440); 1946 — *Будків* (АТП 1947: 39).
За умови, що первісна назва поселення *Будки*, ойконім може походити або від апелятива *будка*, або від антропоніма *Будка* чи *Будко* (див. вище). У такому разі назва *Будків* вторинна, виникла під впливом продуктивної моделі ойконімів із суфіксом *-ів*; назва *Хутір Бутковський* ‹ *Будковський* ‹ *Будки*.

Будне Жм. Внц. с.
1799 — *Будна* (ТОПГ, 216); 1885 — *Будное* (Волости, 274); 1946 — *Будне* (АТП 1947: 41).
В основі назви — онімізований прикметник *бу́дний* ‹ *бу́да* ‘поташний завод’ (ЕСУМ 1, 277).

Будьки Жм. Внц. с.
1678 — *Budki* (Крикун 2015: 200); 1797 — веси *Будїокъ* (Зінченко 2021: 219); 1799 — *Будки* (ТОПГ, 119); 1893 — *Будки* (Гульдман 1893: 51); 1946 — *Будьки* (на той час Станіславчицький р-н; АТП 1947: 32).
Щодо походження див. вище *Будки*.

Букатинка М.-П. Внц. с.
1606 — *Bukatynce* (Крикун 2008б: 213); 1681 — *Bukotenkuv* (Крикун 2008б: 213); 1784 — *Bokutynka* (АЮЗР V/2 (2), 446); 1880 — *Bukatynka* (SG I, 457); 1885 — *Букотинка* (Волости, 282); 1946 — *Букатинка* (АТП 1947: 40).
Первісна назва поселення *Букатинці* ‹ катойконіма *букатинці* ‹ нп *Букатин* (пор. ойконім *Букатин* у Ратнівському р-ні Волинської обл.; АТП 1947: 70) ‹ *Буката*, пор. укр. прізвище *Буката* (Редько 1, 109). Пізніші назви *Бокутинка*, *Букатинка*, *Букотинка* вторинні, виникли під впливом продуктивної моделі ойконімів із суфіксом *-к-а*.

Булаї Вн. Внц. с.
1629 — *Bułajowka* (Крикун 2008б: 213); 1651, XVIII ст. — *Bułaje* (Крикун 2008б: 213); 1885 — *Булаи* (на той час у Київській губ.;

Волости, 156); 1946 — *Булаї* (АТП 1947: 30).
Первісна назва поселення *Булаївка* — дериват із присвійним формантом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від антропоніма *Булай*, пор. укр. (закарпат.) прізвище *Булай* (Чучка 2005: 96). Пізніша назва *Булаї* вторинна, виникла під впливом продуктивної моделі множинних ойконімів.

Бурдії Тл. Внц. с.
1946 — х. *Бурдії* (на той час Шпиківський р-н; АТП 1947: 42); 1967 — с. *Бурдії* (на той час Шаргородський р-н; АТП 1967: 48).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма *Бурдій*, пор. укр. прізвище *Бурдій* (Редько 1, 115).

Бурківці Вн. Внц. с.
1629 — *Burkowce* (Źdz. XX, 140); 1754 — *Burkowce* (Тариф, 83); 1778 — *Borkowce* (АЮЗР V/2 (1), 324); 1885 — *Бурковцы* (на той час у Київській губ.; Волости, 171); 1946 — *Бурківці* (АТП 1947: 30).
Первісна назва поселення *Бурківці* — результат онімізації катойконіма *бурківці* ‹ нп **Бурків* (*-ова*, *-ове*) ‹ антропоніма *Бурко*, пор. укр. прізвище *Бурко* (Редько 1, 116).

Бур'яни Гс. Внц. с.
Засн. 1926 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Бур'яни_(село)); 1946 — *Бур'яни* (АТП 1947: 14).
Назва мотивована апелятивом *бур'ян* 'зілля-бур'ян' (Грінченко 1, 115) у формі множини. З огляду на пізнє заснування поселення малоймовірний зв'язок із антропонімом *Бур'ян*. Пор. укр. прізвище *Бур'ян* (Ірклієвський, 117).

Бухни Вн. Внц. с.
1583 — *Buchny* (Крикун 2011а: 296); 1599 — *Buchny alias Malinka* (Крикун 2011а: 296); 1754 — *Buchny* (Тариф, 83); 1885 — *Бухны* (на той час Київська губ.; Волости, 172); 1946 — *Бухни* (АТП 1947: 30).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма **Бухна* чи **Бухно*, пор. споріднені прізвища — пол. *Buchna* (Rymut I, 59), похідне укр. *Бухній* (Редько 1, 120). Паралельна назва *Малинка* позначала сусіднє поселення в тому ж р-ні (див. далі *Малинки*).

Буцні Жм. Внц. с.
Відоме з кінця XVI ст. (Труды, 753); 1615 — *Bucnie* (Крикун 2011а:

296); 1-а пол. XVII ст. — *Bucznie* (Źdz. XVI, 32); XIX ст. — *Буцни* (Труды, 753); 1946 — *Буцні* (АТП 1947: 9).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма *Буцень*. Відомо, що поселення заснувало п'ятеро братів *Буцнів* — Федір, Чорниш, Йосип, Лазур і Степан (Труды, 753).

Буша М.-П. Внц. с.
1411–1430 — *Busza* (Михайловський 2021: 184); 1580 — *на Бушу* (Крикун 2008а: 267); 1589 — *селище Бушу* из рекою *Бушею* (Крикун 2011а: 390); 1600 — *Busza* alias *Zdzisław* (Крикун 2008б: 214); местечко *Здиславль* албо *Бушу* (Крикун 2008а: 761); 1622 — *Busza*, przezwane *Bundurow* (Пуряєва, 55–56); 1703 — *z Buszy* (АЮЗР II/3, 561); 1769 — *Busa* (TG); *Буша* (Карта); 1781 — *Buza* (Zanoni); 1789 — *do Buszy* (АЮЗР III/5, 548); 1875 — *Буша* (Симашкевич, 27); 1946 — *Буша* (АТП 1947: 40).
Давнє поселення. Тут виявлено рештки ранньосередньовічного слов'янського селища V–VIII ст. н. е. та давньоруського поселення XI–XIII ст. (Винокур, 99). Первісна назва поселення *Буша* відгідронімна (поселення розташоване на високих скелястих берегах рр. Мурафи і *Буші* (народна назва — *Бушанка*): при впадінні Буші до Мурахви (SG I, 481). Гідронім *Буша* ‹ псл. **buša* 'бурхлива швидка течія річки' (Вербич, 140). Варіант *Здіслав* ‹ *Здіславль* — утворення від антропоніма *Здіславъ* (напевно, один із польських власників поселення; пор. ст.-пол. ім'я *Zdzisław*, 1198 р.; Rymut II, 734) за аналогією до дериватів з індивідуально-присвійним суфіксом **-jь*. Назва *Бундурів*, імовірно, виникла внаслідок перенесення з іншого регіону Вінниччини (див. вище *Бондурівка*).

Бушинка Вн. Внц. с.
Засн. 1423 р. [*Скринне*] (Тиврівщина, 113); 1580 — *на Бушинцы* (Крикун 2008а: 267); 1629 — *Buszynce* alias *Juszynce* (Крикун 2008б: 214); *Buszyńce* (Źdz. XX, 131); 1768 — *Buszynka* (Крикун 2012б: 399); 1861 — *в Бушинке* (СР 1850–1861: 294); 1946 — *Бушинка* (АТП 1947: 34).
За умови, що первісна назва поселення *Скринне* (‹ **Скринна*, **Скринно*), її, очевидно, треба кваліфікувати як вторинну щодо назви суміжної місцевості. В основі мікротопоніма — субстантив **скринний* ‹ укр. діал. *скриня* 'насипаний горб, дамба' (етимологічно незрозуміле; ЕСУМ 5, 286) ‹ **скирня* ‹ псл. **skъrn-*. Дет. див. (Козлова 1997: 323). Пізніша назва *Бушинці* — результат онімізації катойконіма *бушинці* 'вихідці з Буші'. Нова назва *Бушинка* зазнала впливу продуктивної словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-к-а*.

Важне Гс. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Ważna* (AHRP); 1790 — *Wazne* (АЮЗР V/1(2), 666); XIX ст. — *Важная* (Труды, 354); 1885 — *Важное* (Волости, 266); 1893 — *Ważne* (SG XIII, 153); 1946 — *Важне* (АТП 1947: 33).
Назва мотивована місц. прикметником *ва́жний* ‘добрий, гарний’ (МСПГ, 74): ‘гарне поселення’.

Вазлуївка М.-П. Внц. с.
До 1967 р. — *Петровське* (АТП 1967: 101); 1967 — *Вазлуївка* (на той час Могилів-Подільський р-н; АТП 1967: 29).
Первісна назва *Петровське* меморіальна — на честь Г.І. *Петровського*, який із 1919 р. був усеукраїнським старостою (очолював ВУЦВК УРСР). Нова назва — аналогійне утворення із суфіксом *-ів-к-а* від суміжного гідроніма *Вазлуй* — р., л. Мурафи л. Дністра; між рр. Лозова й Бушанка; с. Мервинці Могилів-Подільського р-ну Вінницької обл. (СГУ, 80): село розташоване на берегах цієї річки (https://uk.wikipedia.org/wiki/Вазлуївка). Назва, ймовірно, тюркська за походженням, пор. формально схожий гідронім *Дереглуй* на Чернівеччині, що пояснюють як тюркізм, мотивований апелятивом *däräh* ‘дерево’ (Карпенко 1973: 121). В основі гідроніма *Вазлуй* можна вбачати тюрк. *vasl* ‘з’єднання, зв’язок’ (Бушаков, 156). На підтвердження такого пояснення слугує ойконім *Васлуй* у Молдові (КМВ) Гіпотеза про етимологічний зв’язок ойконіма *Вазлуївка* з арамейським *wasl* ‘зустріч, дружба, спілка’ (Тищенко, 254) історично й лінгвістично безпідставна.

Вапнярка Тл. Внц. с-ще
Засноване в 70-х рр. XIX ст. (ІМСВнц., 585); 1885 — *Вапнярка* (Волости, 262); з 1923 р. — смт (ІМСВнц., 585); 1946 — *Вапнярка* (АТП 1947: 35).
Свою назву селище отримало від сусіднього села *Вапнярки*. В основі ойконіма — географічний термін *вапн’а́рка* ‘місце добування вапняку’ (Потапчук, 109). Селище *Вапнярка* розташоване в районі залягання вапняку (Марущак 2016: 5).

Вапнярки Тл. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Wapniarka* (AHRP); 1891 — *Wapniarka* (SG XII, 944); 1946 — *Вапнярки* (АТП 1947: 35).
Первісна назва поселення *Вапнярка* мотивована місц. географічним терміном *вапн’а́рка* (див. вище *Вапнярка*). Пізніша форма *Вапнярки* вторинна, виникла під впливом множинних ойконімів на *-и*.

Варжинка Жм. Внц. с.
1946 — х. *Ленінка* (на той час Станіславчицький р-н; АТП 1947: 33); з 2016 р. — *Варжинка* (ВВР № 24, 497).
Первісно хутір, який заснувало кілька сімей із с. Телелинці (https://uk.wikipedia.org/wiki/Варжинка). Назва *Ленінка* меморіальна — на честь В.І. *Леніна*, політичного та державного діяча Радянської Росії й СРСР. Мотивація нової назви *Варжинка* незрозуміла. Зв'язок із антропонімом *Варжин*, пор. прізвище *Варжин* на території Донеччини (Новикова, 140), малоймовірний.

Василівка Вн. Внц. с. (Іллінецька міськ. громада)
1629 — *z Wasiliowki* (АЮЗР VII/2, 401); *Wasilowka Mała* (Крикун 2008б: 215); 1769 — *Wasilowka* (TG); 1849 — *Василевка* (Казьмирчук 2011: 111); 1987 — *Василівка* (АТУ 1987: 13).
Утворення з присвійним формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені *Василь* (таке ім'я, очевидно, мав чоловік, на честь якого було названо поселення). *Василем* називали старшину російських старовірів, які тут поселилися (Похилевич, 257).

Василівка Вн. Внц. с. (Тиврівська сел. громада)
До XIV ст. — [*Талалаївка*] (Тиврівщина, 117); з поч. XIV ст. — [*Василівка*] (Тиврівщина, 117); 1609 — *Wasilowka* (Крикун 2008б: 215); 1799 — *Василевка* (ТОПГ, 111); 1875 — *Василевка* (Труды, 272); 1946 — *Василівка* (АТП 1947: 34).
Раніше засвідчена назва *Талалаївка*, напевно, виникла внаслідок перенесення ідентичної назви поселення в колишньому Ситковецькому р-ні (АТП 1947: 32) ‹ антропоніма *Талалай*, пор. укр. прізвище *Талалай* (Редько 2, 1033). У XVIII ст. було відоме також поселення *Талалаївка* на Іллінеччині (АЮЗР V/2(1), 183). Щодо походження назви *Василівка* див. вище. За місцевими переказами, засновником поселення був пасічник *Василь* (Тиврівщина, 117).

Василівка Гс. Внц. с.
1946 — х. *Василівка* (АТП 1947: 41); 1967 — с. *Василівка* (АТП 1967: 46).
Щодо походження назви див. вище.

Василівка Жм. Внц. с-ще
1946 — *Василівка* (АТП 1947: 17).
Щодо походження назви див. вище.

Василівка Тл. Внц. с.
1605 — *Wasilowka* (Крикун 2008б: 215); 1639 — *Wasilowce* (Крикун 2008б: 215); 1799 — *Василевка* (ТОПГ, 285); 1893 — *Wasylówka* (SG XIII, 143); 1946 — *Василівка* (АТП 1947: 36).
Щодо походження назви див. вище. Варіант *Василівці* виник під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-ц-і*.

Васильківці Вн. Внц. с.
1609 — *do Wasylkowiec* (Źdz. XXI, 545); 1651 — *Wasilowka* (Крикун 2008б: 215); 1775 — *Wasylkowce* (АЮЗР V/1(1), 218); 1885 — *Васильковцы* (на той час Київська губ.; Волости, 156); 1946 — *Васильківці* (АТП 1947: 29).
Результат онімізації катойконіма *васильківці* ‹ нп **Васильків* (*-ова*, *-ове*) ‹ імені засновника (власника) *Василька*. Ойконімні паралелі відзначені на Хмельниччині й Тернопільщині (АТП 1947: 710). Варіант *Василівка* вторинний, виник під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-івк-а*.

Васютинці Жм. Внц. с.
1565 — уроч. *Łukowa* (SG XIII, 132); 1615 — *Lachowa alias Wasiutynce* (Крикун 2011а: 307); 1629 — *Wasiutynka alias Wasiutynce* (Крикун 2011а: 307); 1-а пол. XVII ст. — *Lichowa* alias *Wasiutynce* (Źdz. XVI, 26); 1650 — *Wasiutynce* (Крикун 2011а: 307); 1784 — *Wasiutynce* (АЮЗР V/1(2), 443); XIX ст. — *Васютинцы* (Труды, 611–612); 1987 — *Васютинці* (АТУ 1987: 10).
Первісна назва *Лукова* позначала урочище, в якому згодом виникло поселення *Васютинці* (SG XIII, 132; Труды, 611). Отже, це мікротопонім, мотивований апелятивом укр. *лукóвий* (*-а*) ‘вигнутої форми’ (Желеховський 1, 415). Назва *Васютинці* — результат онімізації групової назви мешканців *васютинці* ‹ **Васютин* (*-а*, *-е*) ‹ *Васюта* — розмовна форма від імені *Василь* (Трійняк, 61). Поселення заснували брати *Васюти* (Труды, 611–612), згодом шляхтичі Васютинські (SG XIII, 132). Форми *Ляхова* та *Ліхова* помилкові, виникли внаслідок неправильного запису форми *Лукова* (пол. мовою *Łękowa*). Варіант *Васютинка* вторинний щодо *Васютинці*, виник під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-к-а*.

Вахнівка Вн. Внц. с.
1578 — *Wachna* (SG XII, 877); 1602 — *Wachnowiec* (Źdz. XXI, 425); 1651 — *Wachnowka* (Крикун 2008б: 215); 1765 — *Wachnowka* (АЮЗР V/1(1), 185); 1891 — *Wachnówka* (SG XII, 877); 1946 — *Вахнівка* (АТП 1947: 23).
Первісна назва поселення *Вахна*, очевидно, відбиває форму Р. в. належності від антропоніма *Вахно* (‹ *Івахно* ‹ *Іван*), пор. укр. прізвище *Вахно* (Трійняк, 145). Пізніша назва *Вахнівці* — результат онімізації катойконіма *вахнівці* ‹ **Вахнів* (*-ове*) ‹ *Вахно*. Варіант *Вахнівка* зазнав впливу продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-івк-а*.

Велика Бушинка Вн. Внц. с.
1622 — *Buszyncе Wielkie* (Крикун 2008б: 214); 1654 — *Бушинцы* (Крикун 2008б: 214); XVIII ст. — [*Бушинці*, *Бушинка*] (Крикун 2008б: 214); 1779 — *Бушинка* (ТОПГ, 340); 1880 — *Buszyńce* (SG I, 483); 1893 — *Бушинка* (Гульдман 1893: 52); з 1920 р. — *Велика Бушинка* (ІМСВнц., 499); 1946 — *Велика Бушинка* (АТП 1947: 26).
Первісна назва поселення *Великі Бушинці* містить стрижневий компонент *Бушинці* ‹ *бушинці* (див. вище *Бушинка*) і означувальний — *Великі* ‹ *вели́кий* (*-і*) на позначення розмірів поселення, пор. ойконім *Малі Бушинці* (тепер *Мала Бушинка*; Крикун 2008б: 214).

Велика Вулига Тл. Внц. с.
1603 — *Ułyha* (Крикун 2008б: 261); 1756 — в селе *Олиге* (АКНЗС, 168); 1768 — *Ułyha* (Крикун 2012б: 394); 1799 — *Большая Улига* (ТОПГ, 321); 1861 — *Большой Улыги* (СР 1850–1861: 260); 1891 — *Ułyha Wielka* (SG XII, 796–797); 1946 — *Велика Вулига* (АТП 1947: 42).
Ойконім пов’язаний із гідронімом *Улижка* (село розташоване на берегах цієї річки; СГУ, 579; SG XII, 796–797) ‹ *Улига*. Первісна назва *Улига* (› *Вулига* — форма з приставним *в-*, як *вулий* ‹ *улий*, *вулиця* ‹ *улиця*). Імовірно, *Улига* фонетично вторинна від **Уліга* (діалектне ствердіння *-л’-*, пор. укр. діал. *ублиг* ‘необроблене поле’ (Данилюк, 97) ‹ *убліг* ‹ *обліг*) ‹ **Улог*(*а*), мотивованого географічним апелятивом *улóга* ‘западина, заглибина’ (ЕСУМ 3, 213). Пізніша назва містить означувальний компонент *Велика* ‹ *вели́кий* (*-а*) на позначення розмірів поселення (у тому ж р-ні зафіксовано с. *Мала Вулига*).

Велика Киріївка Гс. Внц. с.
1648 — *Kiryinka* (ГКУ, 206); 1651 — *Kiryjowka* (Крикун 2008б: 228); 1654 — *Киреевка* (Крикун 2008б: 228); 1765 — *Kiryowka* (АЮЗР V/2 (1), 192); 1883 — *Kiryjówka wielka* (SG IV, 106); 1946 — *Велика Киріївка* (АТП 1947: 11).
Первісна назва поселення *Киріївка* — утворення із присвійним формантом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від особового імені *Кирій*, пор. укр. ім'я *Кирій* (Трійняк, 175). Форма *Киріїнка* помилкова. Пізніший варіант містить означувальний компонент *Велика* ‹ *вели́кий* (*-а*) із розрізнювальним значенням щодо ойконіма *Мала Киріївка*.

Велика Кісниця М.-П. Внц. с.
1594 — *па Kosnicy* (Źdz. XXI, 393); 1605 — именю *Косницы* (Крикун 2008а: 926); 1648 — *Kouczenicz* (ГКУ, 206); 1664 — *Kosnica* (Крикун 2008б: 228); 1734 — *Кусницы* (Дячок 2025: 49); 1799 — *Косница* (ТОПГ, 156); 1875 — *в Великой Косницѣ* (Симашкевич, 28); 1946 — *Велика Кісниця* (АТП 1947: 42).
Первісна назва поселення *Кісниця* вторинна щодо однойменного гідроніма (напевно, ідеться про теперішню назву р. *Кусниця* на Вінниччині в колишньому Ямпільськ. пов.; СГУ, 305) ‹ *Косниця* (1411–1430 рр. *на Косници*; Михайловський 2021: 238), мотивованого апелятивом *косниця* › *кісниця* 'сіножать' (ЕСУМ 3, 48): у довколишній місцевості багато лугів і сінокосів (Труды, 1017). На думку Н.В. Пуряєвої, гідронім мотивований апелятивом *косниця* ‹ географічного терміна *коса*: особливістю цієї місцевості є велика піщана коса, що закінчується мисом (Пуряєва, 58–59). Пізніший варіант містить означувальний компонент *Велика* ‹ *вели́кий* (*-а*) на позначення розмірів поселення, на відміну від *Малої Кісниці* (див. далі *Кісниця*).

Велика Мочулка Гс. Внц. с.
1645 — *Moczułki* (Крикун 2008б: 241); 1648 — *Dobrapole* (ГКУ, 206); 1664 — *Dobropole* alias *Moczułki* (Крикун 2008б: 241); 1765 — *Moczułka Większa* (АЮЗР V/2(1), 195); 1769 — *Дебраполе* (Карта); 1864 — *Мочулка-Большая* (Труды, 300); 1946 — *Велика Мочулка* (АТП 1947: 33).
Згідно з переказами, колишня назва села *Доброполе*, *Добропіль* (Труды, 300; ІМСВнц., 550; Крикун 2008б: 241) — складне (за будовою) утворення з компонентами *добр-* ‹ *до́брий* 'хорошої якості' і *поле*: 'місцевість із доброю (хорошою) землею (полями)'. Форма *Дебраполе* виникла внаслідок

помилкового написання форми *Доброполе*. Теперішня назва складена: стрижневий компонент *Мочулка*(*и*) ‹ гідроніма *Мочулка* (через село протікає однойменна річка; ІМСВнц., 550; SG VI, 562) ‹ *мочулка* ‹ *мочула* з гідрографічним значенням на зразок укр. діал. *моч́ула* ‘місце при березі річки, озера, ставка, де вимочують коноплі та льон’, ‘трясовина’ (СБук.Г, 298). За іншою версією, назва походить від значної кількості болотистих мочарів поряд із селом (Труды, 300); означувальний — *Велика* ‹ *вели́кий* (-*а*) із розрізнювальним значенням щодо ойконіма *Мала Мочулка* (див. далі).

Велика Ростівка Вн. Внц. с.
1763 — *Растовка Великая* (Похилевич, 264); 1776 — *Rastuwka* (АЮЗР V/2(1), 275); 1888 — *Rastówka Wielka* (SG IX, 531); 1946 — *Велика Ростівка* (АТП 1947: 28).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Растовка* — дериват із присвійним суфіксом *-ов-к-а* від антропоніма **Раст*, пор. споріднені особові назви: ст.-серб. *Растикъ*, *Растичь*, 1406 рр. (Морошкин, 166), означувального — *Велика* ‹ *вели́кий* (-*а*) із розрізнювальним значенням щодо ойконіма *Мала Ростівка* в тому ж р-ні. Пізніша назва *Ростівка* вторинна, виникла, очевидно, під впливом народнорозмовної форми *Рост* / *Рость* імені *Ростислав* (Трійняк, 317).

Велика Русава Тл. Внц. с.
1621 — *Rusawa* (Крикун 2008б: 251–252); 1765 — *Hołowo Rusawa*, *Rusawa* (АЮЗР V/2 (1), 179, 198); 1790 — *do Hołoworusawe* (ЦКТ, 109); 1799 — *Великая Русава* (ТОПГ, 229); 1861 — *в Великой Руссаве* (СР 1850–1861: 294); 1875 — *в Головорусавѣ* (Симашкевич, 28); 1889 — *Rusawa Hołowa*, *Hołoworusawa* (SG X, 23); 1893 — *Русава Великая* (Гульдман 1893: 402); 1946 — *Велика Русава* (АТП 1947: 35).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Русава* ‹ гідроніма *Русава* (через село протікає однойменна річка, пр. Дністра; Труды, 1037; SG X, 23) ‹ **русавий* ‘жовтуватий, рудуватий’: ‘вода із жовтуватим (рудуватим) відтінком’ (Вербич, 235); означувального — *Велика* ‹ *вели́кий* (-*а*) із розрізнювальним значенням щодо нп *Мала Русава* в цьому ж районі (тепер не існує). Варіант *Голово Русава* (*Головорусава*), напевно, вторинний щодо первісної форми **Голова Русави*, у складі якої компонент **Голова* ‹ географічного терміна *голова* ‘початок річки’, пор. споріднені укр. діал. *голова́ня* ‘початок річки; місце, звідки починається річка’, *голови́ця* ‘т. с.’ (Дзендзелівський, 24).

Велика Стратіївка Гс. Внц. с.
Відоме у XVIII ст. (SG XI, 393); XIX ст. — *Стратіевка-Великая*, *Большая Стратіевка* (Труды, 162–163); 1885 — *Большая Стратіевка* (Волости, 263); 1890 — *Stratyjówka Wielka* (SG XI, 393); 1946 — *Велика Стратіївка* (АТП 1947: 36).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Стратіївка* (див. далі), означувального *Велика* (рос. *Большая*, пол. *Wielka*) ‹ *вели́кий* (*-а*) із розрізнювальним значенням щодо нп *Мала Стратіївка* (див. далі).

Велике Хм. Внц. с.
1885 — *Великая Радзивиловка* (Волости, 154); 1888 — *Radziwiłłówka* (SG IX, 476); до 1946 р. — *Велика Радзивилівка* (АТП 1947: 886); з 1946 р. — *Велике* (АТП 1947: 19).
Первісна назва поселення *Радзивілівка* — утворення з присвійним формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Радзивіл*. Поселення серед інших у колишньому Бердичівському пов. належало княгині *Радзивіл* (Похилевич, 234) (таке ім’я мали представники магнатської родини Великого князівства Литовського, які володіли землями в різних регіонах України). Пізніша назва *Велика Радзивілівка* містить означувальний компонент *Велика* ‹ *вели́кий* (*-а*) із розрізнювальним значенням щодо назви *Радзивілівка* в колишньому Радомишльському пов. Київської губ. (Волости, 169). Сучасна назва *Велике* виникла внаслідок трансформації структури ойконіма *Велика Радзивілівка* й граматичного узгодження з лексемою *село*.

Великий Митник Хм. Внц. с.
Відоме з 2-ї пол. XIV ст. (Дорош 2013: 25); XVI ст. — [*Пилипи*] (Труды, 658; ІМСВнц., 673); XVI–XVII ст. — *Mytnik* (AHRP); XVIII ст. — *Мытникъ Большой* (Труды, 658); 1784 — *Mytnik Duży* (АЮЗР V/2(2), 439); 1885 — *Mytnik Wielki*, *Mytyniec* (SG VI, 847); 1893 — *Мытникъ Большой* (Гульдман 1893: 313); 1901 — *Большой Мытникъ* (Швенцон, 156); 1946 — *Великий Митник* (АТП 1947: 39).
Назва *Великий* (*Большой*) *Митник* утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Митник* [XVIII ст. «врочища *Мытника*» (Крикун 2016: 32)] ‹ **митник* ‘митний пункт’, пор. укр. *митник* ‘працівник митниці’ (ЕСУМ 3, 467). За одними джерелами, тут за литовської доби була митниця, де збирали плату за переїзд і перевезення товарів через кордон із

Литовської Русі в татарські володіння (Дорош 2011: 142), за іншими — поселенцям від місцевої адміністрації було надано право збирати *мито* з усіх, хто проїжджав через греблю, облаштовану на річці Матосній (Труды, 658); означувального *Великий* (*Большой*) ‹ *вели́кий* (*большой*) на позначення розмірів поселення, на відміну від новозакладеного села *Малий Митник* (*Mytnik Mały*, *Mytniczek*; SG VI, 847) на протилежному боці р. Матосної (Дорош 2011: 142). Варіант *Пилипи* ‹ *пилипи* (*пилипони*) ‘російські старовіри’: це було поселення російських старовірів, яке зруйнували татари (Труды, 658).

Великий Острожок Хм. Внц. с.
Відоме з кін. XIV ст. (Дорош 2011: 143; ІМСВнц., 673); 1613 — *Ostrog Nowy* (Крикун 2008б: 245); 1629 — *Nowy Ostrożek* (Źdz. XX, 134); 1799 — *Великой Острожокъ* (ТОПГ, 84); 1800 — *Острожокъ-Великій* (Труды, 243); 1946 — *Великий Острожок* (АТП 1947: 38).
1. Суфіксальне утворення від ойконіма *Острог* (Дорош 2011: 143).
2. Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Острог* ‹ *остро́г* ‘обгороджене частоколом селище; укріплений пункт’ (ЕСУМ 4, 228; пізніший варіант *Острожок* виник, імовірно, книжним способом як хронологічно пізніша назва стосовно ойконіма *Острог* на Ровенщині; відомо, що поселення належало князеві Янушу Острозькому; Мальченко, 226), означувального *Великий* ‹ *вели́кий* із розрізнювальним значенням щодо нп *Малий Острожок* у цьому ж районі.

Великий Степ Хм. Внц. с.
Засн. в 1919 р. (http://uk.wikipedia.org/wiki/Великий Степ_(село)); 1946 — *Великий Степ* (АТП 1947: 31).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Степ* ‹ *степ* ‘великий безлісий, вкритий трав’янистою рослинністю рівнинний простір…’ (СУМ IX, 686), означувального *Великий* ‹ *вели́кий* на позначення розмірів поселення.

Великі Крушлинці Вн. Внц. с.
1599 — *Нетиахи* (Крикун 2008а: 751); 1604 — *Netiahi* alias *Kalitynce* (Крикун 2008б: 272); 1617 — wsi *Kalityniec*, przezwanych *Chruśliniec* (Źdz. XXI, 620); XVIII ст. — [*Калинівці*] (Труды, 226; ІМСВнц., 187); 1768 — *Chruszlince Wielkie* (Крикун 2012б: 398); 1799 — *Большие Крушлинцы*

(ТОПГ, 92); 1806 — *Крушлинцы великие* (Описи 2011: 69); 1858 — *Крушлинцы-Великіе* (Труды, 226); 1880 — *Chruszlińce* (*Kruszlińce wielkie*) (SG I, 629); 1946 — *Великі Крушлинці* (АТП 1947: 13).
Первісна назва поселення *Нетяги* (уроч. і хутори; Нейман, 107; Отамановський, 47) — родова (відродинна) назва, форма множини від антропоніма *Нетяга*, пор. укр. прізвище *Нетяга* (Новикова, 587). Місцевий гідронім *Нетяги* (СГУ, 387) з огляду на формальну структуру, очевидно, вторинний щодо відповідного мікроойконіма. Паралельна назва *Калитинці* ‹ групової назви мешканців *калитинці* ‹ **Калитин* (*-е*) ‹ *Калита*, пор. укр. прізвище *Калита* (Редько 1, 429). Таке ім'я мав вінницький міщанин, який користувався тут ставом (Отамановський, 208): *Калетины хутора*, *Калетин* (*Калітин*) *став* (Нейман, 107; Отамановський, 208). Назва *Хруслинці* ‹ *Хрушлинці* ‹ антропонімооснови *Хрушлин-* ‹ прізвища *Хрушлинський*. Наприкінці XVI ст. ці землі отримав у власність польський шляхтич Мартин Хрушлинський (Хруслинський; Нейман, 107; Отамановський, 47). Варіант *Крушлинці* ‹ *Хрушлинці* (SG IV, 737). Означувальний компонент *Великі* ‹ *вели́кий* (*-і*) із розрізнювальним значенням щодо ойконіма *Малі Крушлинці* (див. далі). Варіант *Калинівці* ‹ *калинівці*, імовірно, 'люди Калиновського': поселення до 1777 р. належало вінницькому старості *Калиновському* (Труды, 226).

Великі Кутища Хм. Внц. с.
Відоме в 1603 р. (Крикун 2008б: 236); 1629 — *Kutyszcza* (Крикун 2008б: 236); 1716 — *Kutyszcze Wielkie* (Крикун 2008б: 236); 1799 — *Большія Кутища* (ТОПГ, 70); XIX ст. — *Великіе-Кутыщи* (Труды, 257); 1885 — *Большіе Кутыщи* (Волости, 265); 1946 — *Великі Кутища* (на той час Комсомольський р-н; АТП 1947: 20).
Первісна назва поселення *Кутища* ‹ **ку́тище* (у формі множини) ‹ *кут* 'простір землі в куті…' (Грінченко 2, 332). Пізніше виникло два поселення — *Великі Кутища* і *Малі Кутища* (див. далі). *Великі Кутища* — складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Кутища* й означувального *Великі* ‹ *велики́й* (*-і*) із розрізнювальним значенням щодо ойконіма *Малі Кутища* (див. далі).

Вендичани М.-П. Внц. с.
Відоме в 1-й пол. XVI ст. (Нагребецький, 18; Труды, 690); 1-а пол. XVII ст. — *Вендичаны* (Грушевський, 124); 1787 — *Wędyczany* (АЮЗР V/2(2), 566); 1834 — *Вендичаны* (Труды, 690); 1946 — *Вендичани* (АТП 1947: 8).

Етимологічно неоднозначна назва.
1. Результат онімізації групової назви мешканців *вендичани* ‹ топоніма **Вендиця* ‹ псл. **Vęd-* (Казлова 2010: 40–41). Пор. пол. *wędzica* ‘гачок; виделка’ (SJP VII, 522). Імовірно, таку метафоричну назву мала місцевість, де проживали (звідки переселилися) *вендичани*. Щодо спорідненої словотвірної моделі пор. ойконім *Тисьменичани* (Львівщина) ‹ *тисьменичани* ‹ *Тисьмениця*.
2. Твірний для назви поселення *Вендичани* катойконім *вендичани* можна трактувати і як полонізовану форму від **удичани* ‘поселенці на берегах р. Удич’: *Удич* — р., л. Пд. Бугу (у межах Вінниччини тече в Теплицькому р-ні; СГУ, 578), якщо кореневе *уд-* імовірного катойконіма **удичани* й гідроніма *Удич* пояснювати на слов’янському ґрунті в колі лексики гнізда псл. **ǫd-* ‹ **ǫda* ‘вудка’ (первісно те, що має вигнуту форму) ‹ і.-є. **uend-* ‘гнути, згинати’ (ЕСУМ 1, 437).
Гіпотеза К.М. Тищенка про етимологічний зв’язок ойконіма *Вендичани* з гот. **Wenedaz* ‘слов’янин’ (Тищенко, 257) лінгвістично безпідставна.

Вербецьке Тл. Внц. с-ще
1820 — *Вербецкіе-Хутора* (Труды, 813); 1891 — *Werbecka Słobódka* (SG XII, 356); 1946 — х. *Вербецький* (АТП 1947: 22); 1967 — с-ще *Вербецьке* (АТП 1967: 24).
Первісна назва поселення *Вербецькі Хутори* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Хутори* ‹ *хýтір* ‘невелике селище, яке виникло внаслідок переселення людей з сіл, козачих станиць тощо; виселок’ (СУМ XI, 176), означувального *Вербецький* ‹ суміжного ойконіма *Вербка*. Пізніша назва *Вербецька Слобідка* містить опорний складник *Слобідка* ‹ *слобíдка* ‹ *слободá* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305).

Вербівка Вн. Внц. с. (Липовецька міськ. громада)
1765 — *Werbowka* (АЮЗР V/1(1), 190); 1946 — *Вербівка* (на той час Липовецький р-н; АТП 1947: 23).
Назва мотивована апелятивом **вербівка* ‘місцевість, поросла вербами’.

Вербівка Вн. Внц. с. (Літинська сел. громада)
Відоме з 1650 р. (http://www.rada.gov.ua/Вербівка_Літинський_район); 1800 — *Майдан Грузков* (Описи 2011: 67); XIX ст. — *Майданъ-Грузькій* (Труды, 599–600); 1905 — *Грузькій Майданъ* (Ткачук 2023: 188); 1946 — *Майдан-Грузький* (АТП 1947: 24); 1967 — *Вербівка* (АТП 1967: 28).

Первісна назва поселення *Майдан-Грузький*, утворена складанням компонентів *Майдан* ‹ *майда́н* ‘галявина’ (Желеховський I, 423), ‘місце в лісі, де виготовляли поташ’ (Карпенко 1965: 43) і *Грузький* ‹ *грузьки́й* ‘у якому можна загрузнути, покритий болотом’ (СУМ II, 182). Довкола села були грузькі болота (Труды, 600). Щодо походження сучасної назви див. вище.

Вербівка Вн. Внц. с. (Оратівська сел. громада)
XVII ст. — [*Корчинці*] (Роговий 2010: 25); 1760–1780 — [*Ротмистрівка*] (Роговий 2010: 27); 1883 — *Rotmistrówka* (SG IX, 811); з 1946 р. — *Вербівка* (АТП 1947: 887).
Первісна назва поселення *Корчинці* — результат онімізації катойконіма *корчинці* ‹ нп **Корчин* (*-е*), **Корчинка* ‹ антропоніма *Корча* / *Корка*, пор. пол. особову назву *Korcza* (Rymut I, 443), похідне рос. прізвище (на території України) *Коркін* (Новикова, 414). Пізніша назва *Ротмистрівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від апелятива *ро́тмістр* ‘офіцерський чин у дореволюційній Росії’ (ЕСУМ 5, 128): власником села в 1760–1780 рр. був ротмістр М. Грохольський (Роговий 2010: 27). Теперішня назва похідна від апелятива **вербівка* ‘місцевість, поросла вербами’: неподалік від села тече р. Вільшанка, береги якої поросли вербами (Роговий 2010: 10).

Вербівка Гс. Внц. с-ще
1630 — *Fedkowka alias Kopijowce* (Крикун 2008б: 260); 1643 — *Fedorowka* (Крикун 2008б: 260); 1645 — *Kopijowka Nowa alias Teodorowka* (Крикун 2008б: 260); 1790 — *Teodorowka* (АЮЗР V/2(2), 666); 1891 — *Todorówka* (SG XII, 356); до 1946 — *Тодорівка* (АТП 1947: 887); з 1946 р. — *Вербівка* (АТП 1947: 15).
Первісна назва поселення *Федьківка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені (засновника або власника) *Федько* — розмовний варіант від *Федір*, від якого походить пізніша форма *Федорівка*. Щодо походження паралельної назва *Копіївці* (*Копіївка*) див. далі *Копіївка*. Варіант *Нова Копіївка* містить означувальний компонент *Нова* ‹ *нови́й* (*-а*) із розрізнювальним значенням щодо назви *Стара Копіївка* (тепер *Копіївка*; див. далі). Варіант *Теодорівка* виник унаслідок адаптації назви *Федорівка* на польськомовному ґрунті (пор. пол. антропонім *Teodor*; Rymut II, 602). Форма *Тодорівка* вторинна щодо *Теодорівка*. Сучасна назва *Вербівка* постала під впливом

продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*. В її основі — апелятив *вербá* ‘дерево або кущ з гнучким гіллям…’ (СУМ I, 325).

Вербівка Жм. Внц. с.
1765 — *Xsiądzowka* (АЮЗР V/2 (1), 198); 1799 — *Ксендовка* (ТОПГ, 207); 1883 — *Księdzówka* (SG IV, 828); 1967 — *Вербівка* (АТП 1967: 47). Первісна назва поселення *Ксьондзівка*. Ойконім мотивований апелятивом *ксьондз* ‘польський католицький священик’ (СУМ IV, 380). Поселення належало Мурафському католицькому монастирю (Труды, 1044; ТОПГ, 207). Щодо походження сучасної назви див. вище. Поселення розташоване на березі р. Суха (https://uk.wikipedia.org./wiki/Вербівка_(Шаргородський_район)).

Вербівка Хм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Wierzbówka* (AHRP); 1784 — *Wierzbowka* (АЮЗР V/1(2), 439); XIX ст. — *Вербовка* (Труды, 609); 1946 — *Вербівка* (АТП 1947: 39).
Щодо походження назви див. вище.

Вербка Гс. Внц. с.
XVII ст. — *Werbka* (Крикун 2008б: 216); 1654 — *Вербецкое* (Крикун 2008б: 216); кін. XVII ст. — [*Старожинці*] (ІМСВнц., 697); 1735 — *под Верпку* (ГРУ, 73); 1768 — *Werbka* (Крикун 2012б: 395); 1-а пол. XIX ст. — [*Стара Вербка*] (Труды, 772–773); 1893 — *Вербка Чечельникская* (Гульдман 1893: 61); 1946 — *Вербка* (АТП 1947: 41).
Назва, напевно, вторинна щодо ідентичного мікротопоніма, мотивованого апелятивом *вербка* ‹ *вербá* ‘дерево або кущ з гнучким гіллям…’ (СУМ I, 325). Поселення розташоване в низовині при р. Савранці п. Пд. Бугу (Труды, 772–773). Пізніша назва *Старожинці*, імовірно, вторинна від *Сторожинці* — результат онімізації апелятива *сторожинці* ‘люди, які щось сторожили (охороняли)’ або ‘жителі поселення **Сторожа*’. Означальні компоненти *Стара* (‹ *стари́й* (*-а*)) і *Чечельницька* (‹ ойконіма *Чечельник*) ужито з розрізнювальним значенням щодо нп *Вербка* (див. далі).

Вербка Тл. Внц. с.
1609 — wsi *Werbki* (Źdz. XXI, 541); 1664 — *Virzbka* (АЮЗР VII/2, 598); 1770 — *Вербка-Новая* (Труды, 813); 1780–1800 — *Вербка-Малая*

(Труды, 813); 1893 — *Вербка Волосская* (Гульдман 1893: 61); 1946 — *Вербка* (АТП 1947: 22).
Колишня назва поселення *Вербка* — результат трансонімізації ідентичного мікротопоніма, мотивованого апелятивом *вербка* (‹ *верба́*) на позначення характеру рослинності в довколишній місцевості (тут було багато вербових лісів; Труды, 813). Пізніші ойконімні варіанти ускладнені означальними компонентами *Мала*, *Нова*, *Волоська*, які вжиті у функції диференціації щодо поселення з аналогічною назвою в колишньому Чечельницькому р-ні (див. вище). Крім цього, кожен із них указує на певні особливості поселення — розмір, період заснування, етнічний характер (перші поселенці були *волохи* — вихідці з Бессарабії; Труды, 813).

Вербова Тл. Внц. с.
1799 — *Вербовка* (ТОПГ 246); 1861 — *Вербова* (СР 1850–1861: 311); 1893 — *Wierzbowa* al. *Werbówka*, *Wierzbówka* (SG XIII, 218); 1946 — *Вербова* (АТП 1947: 35).
Ойконім вторинний щодо мікротопоніма **Вербова* (*долина*) ‹ *вербо́вий* (*-а*) ‘пов’язаний із вербою’: поселення розташоване в низовині (Труды, 1026), порослій, очевидно, вербами. Варіант *Вербівка* ‹ *Вербова* під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-ів-к-а*.

Вербовець М.-П. Внц. с.
1432 — *Vierzbowiecz* (Білецька 2004: 289); 1439 — *Vierzbowcze* (Михайловський 2021: 187); 1469 — *Wirzbowcze* (Михайловський 2021: 187); 1607 — *Вербовецъ* (Грушевський, 114); 1648 — *Virbicze* (ГКУ, 207); 1860 — *Вербовец* (Казьмирчук 2011: 38); 1893 — *Wierzbowiec*, *Wierbowiec*, *Wierzbowiecz*, *Vyrbovyecz* (SG IV, 403); 1946 — *Вербовець* (АТП 1947: 26).
Результат трансонімізації суміжного гідроніма *Вербовець* (Грушевський, 42) ‹ **вербовець* (‹ *вербо́вий*) ‘річка, на берегах якої ростуть верби’.

Верболози Хм. Внц. с.
1754 — *Werbołozy* (Тариф, 83); 1893 — *Werbołozy* (SG XIII, 218); 1946 — *Верболози* (АТП 1947: 19).
Назва мотивована апелятивом *верболі́з* ‘зарості верболозу’ (СУМ I, 326). Село розташоване над р. Гуйвою (SG XIII, 218).

Верешки Жм. Внц. с.
1925 — х. *Вершки* (НМП, 218); 1946 — х. *Верешки* (на той час Копайгородський р-н; АТП 1947: 21).
Первісна назва поселення *Вершки* вторинна, імовірно, до відповідного мікротопоніма, мотивованого географічним терміном *вершо́к* у формі мн. ‹ *верх* ‘верхня, найвища частина чого-небудь; вершина’ (СУМ 1, 334). У такому разі назва *Верешки* фонетично вторинна. Пор. ще рос. діал. *верешо́к* ‘верх’ (СРНГ 4, 144).

Вернигородок Хм. Внц. с.
1754 — *Wernyhorodek* (Тариф, 38); 1838 — *Вернигородокъ* (ККГ); 1946 — *Вернигородок* (АТП 1947: 19).
Складна (за будовою) назва: препозитивний компонент *верни-* ‹ *верну́ти* ‘повернути’, постпозитивний — *городок* ‹ *го́род* ‘місто; укріплене місто’. Семантику ойконіма мотивувала, очевидно, ознака *‘повернене (відвойоване) місто’. Згідно з місцевими переказами, за колишнє урочище *Городок* велася боротьба між власниками нп Білопілля та Білилівка (SG XIII, 234).

Вернянка Вн. Внц. с.
1946 — *Вернянка* (АТП 1947: 23).
Очевидно, фонетично вторинна форма щодо **Верхнянка* ‹ *верхнянка* з імовірним значенням *‘місцевість, розташована зверху стосовно якогось орієнтиру’, пор. спільнокореневе *верхнянка* ‘верхній одяг, сюртук’ (ЕСУМ 1, 360).

Верхівка Гс. Внц. с.
Відоме з XV ст.; 1651 — *Wierzchowka* (Крикун 2008б: 216); 1676–1679 — *Nowogrod* (Крикун 2008б: 216); 1781 — *Nowogrod* (Zanoni); 1799 — *Верховка* (ТОПГ, 291); 1884 — *в Верховкѣ* (Труды, 151–152); 1946 — *Верхівка* (АТП 1947: 27).
Колишнє містечко (SG XIII, 413–414). Ойконім *Верхівка* — лексико-семантичний дериват від апелятива **верхівка* ‘така, що розташована у верхів’ї’: поселення розташоване у верхів’ї р. Дохни (інша назва — Бершадка) (Труды 151–152; SG XIII, 413). Назва *Новогрод* відома впродовж 2-ї пол. XVII й у XVIII ст. Це польськомовна форма від місцевого *Новгород* ‹ *новий город* ‘нове поселення’. Можливо, зміна назви пов’язана зі зміною власника. Відомо, що власник Фелікс Потоцький подарував *Верхівку* поміщикові Собанському (https://uk.wikipedia.org/wiki/Верхівка_(Гайсинський_район)).

Верхівка Жм. Внц. с.
1442 — *изъ Верховца* (Грушевський, 42); 1611 — *Верховка* (Грушевський, 112), *Wirzchowka* (АЮЗР VIII/2, 11); 1768 — *Wierzchowka* (Крикун 2012б: 398); 1861 — *Верховка* (СР 1850–1861: 312); 1946 — *Верхівка* (АТП 1947: 9).
Первісна назва поселення *Верховець* утворена лексико-семантичним способом від апелятива **верховець* (‹ *верховúй* ‹ *верх*) *‘поселення, яке розташоване на підвищенні (зверху)’: село розташоване на горбі, оточеному рр. Лядавою і Мощаницею (Труды, 756). Малоймовірне пояснення назви *Верховець* як присвійного утворення від антропоніма *Верх* (Дика, 117). Пізніша форма *Верхівка* (*Верховка*) зазнала впливу продуктивної словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-ів-к-а*.

Верхівське Гс. Внц. с-ще
1967 — *Верхівське* (АТП 1967: 42).
Утворення із суфіксом *-ськ-* від ойконіма *Верхівка* (див. вище).

Верхня Слобідка Тл. Внц. с.
Засн. в 1830 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Верхня_Слобідка); 1946 — х. *Верхня Слобідка* (АТП 1947: 29).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Слобідка* ‹ *слобíдка* ‹ *слободá* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305), означувального — *Верхня* ‹ *вéрхній* (*-я*) ‘розташований зверху щодо якогось орієнтиру’.

Весела Хм. Внц. с.
1967 — *Весела* (АТП 1967: 21).
Назва мотивована прикметником *весéлий* (*-а*) ‘який викликає радісний настрій у зв’язку зі сприятливими обставинами’ або ‘приємний на вигляд, світлий, яскравий’ (СУМ I, 339). Пор. споріднені щодо мотивації семантики ойконімної основи назви поселень *Веселе* в різних регіонах України (АТУ 2012: 461).

Веселівка Вн. Внц. с.
Відоме в 1741 р. (Похилевич, 176); 1893 — *Wesołówka* (SG XIII, 243); 1946 — с-ще *Веселівка* (АТП 1947: 31).
Назва мотивована прикметником *весéлий* (*-а*) (див. вище); оформлена суфіксом *-ів-к-а* за аналогією до продуктивної моделі ойконімів із цим формантом.

Веселівка Гс. Внц. с.
XVI–XVII ст. – *Krzy: Taszlik* (AHRP); XVIII ст. — [*Кривий Ташлик*] (ІМСВнц., 550); 1757 — *Ташлика Кривого* (ГРУ, 254); XIX ст. — *Ташлыкъ-Высшій* (Труды, 355–356); 1893 — *Ташлыкъ Высшій* (*Кривой Ташлыкъ*) (Гульдман 1893: 466); з 1946 р. — *Веселівка* (АТП 1947: 968). Первісна назва поселення *Кривий Ташлик* відгідронімна (ідеться про р. *Кривий Ташлик* у бас. Пд. Бугу). Назва гідрооб'єкта містить стрижневий компонент *Ташлик* ‹ тюрк. *tašlyk* 'кам'яний' (Трубачев, 201) й означувальний — *Кривий* ‹ *криви́й* 'звивистий' на позначення характеристики течії потоку. Пізніша назва *Вищий Ташлик* містить означувальний компонент *Вищий* ‹ *ви́щий*, що вказував, напевно, на розташування поселення вище за течією річки, на відміну від с. *Нижчий Ташлик* (див. *Костюківка*), пор. ще ойконіми *Ташлик* у Київській, Кіровоградській та Одеській областях України (АТП 1947: 854). Теперішня назва *Веселівка* виникла внаслідок перейменування, зумовленого тенденцією до зміни генетично іншомовних назв у радянський період. Ойконім утворено за аналогією до назв поселень із формантом *-ів-к-а*. В основі назви — апелятив *весе́лий* 'який викликає радісний настрій у зв'язку зі сприятливими обставинами' або 'приємний на вигляд, світлий, яскравий' (СУМ I, 339).

Весняне М.-П. Внц. с.
До 1967 р. — *Довжок* (АТП 1967: 101); 1967 — *Весняне* (АТП 1967: 30). Первісна назва поселення *Довжок* мотивована географічним терміном **довжок* (див. далі *Довжок*). Нова назва *Весняне* ‹ *весняний* (*-е*), імовірно, з переносним значенням на зразок *'новий, оновлений'.

Вигнанка Тл. Внц. с.
1776 — *Wygnanka* (АЮЗР V/2 (1), 261); 1895 — *Wygnanka* (SG XIV, 83); 1946 — *Вигнанка* (АТП 1947: 12).
В основі назви — апелятив **вигнанка* ‹ *вигнаний*, який, напевно, вказував на те, що першопоселнці були вигнані звідкись. За переказами, колись у цьому поселенні проживали російські старовіри, але тутешній поміщик вигнав їх звідси (Труды, 168). Ідентичні ойконіми відзначені на Волині, Житомирщині, Хмельниччині (АТУ 2012: 461).

Вигода Тл. Внц. с-ще
1791 — *Wygoda* (АЮЗР V/2 (2), 706); 1895 — *Wygoda* (SG XIV, 87); 1946 — х. *Вигода* (АТП 1947: 22).

Назва мотивована апелятивом *ви́года* ‘те, що дає якийсь прибуток і зручність у чомусь, сприятливі умови’ (СУМ 1, 375). Ідентичні ойконіми засвідчені в різних регіонах України (АТУ 2012: 461). На думку Д.Г. Бучка, такі назви давали новозаснованим поселенням, що розташовувалися на головних шляхах, а також заїздам, корчмам, які давали прибуток (Бучко 1990: 57).

Вила Тл. Внц. с.
Відоме в 1-й пол. XVIII ст. (Труды, 1026); 1768 — *Widły* (Крикун 2012б: 395); 1893 — *Вилы Томашпольскія* (Гульдман 1893: 65); 1946 — *Вила* (АТП 1947: 35).
Ойконім мотивований терміном-метафорою *ви́ла* із семантикою ‘роздвоєння, розгалуження’, пор., наприклад, укр. діал. *вили* ‘розгалуження русла річки’, ‘місце злиття двох річок’ (Черепанова, 45): поселення розташоване на куті, утвореному рр. Томашпілька й Русава (Труды, 1026).

Вила-Ярузькі М.-П. Внц. с.
Відоме з XV ст. (ІМСВнц., 448); 1799 — *Вылы* (ТОПГ, 176); 1848 — сел. *Вил Яругских* (СР 1826–1849: 295); 1863 — *Вилы-Яругскія* (ОАНС, 71); 1946 — *Вила-Ярузькі* (АТП 1947: 40).
Складна (за будовою) назва, утворена поєднанням стрижневого компонента *Вила* ‹ апелятива-метафори *вила* ‘місце з’єднання чогось’ (Марусенко, 221) (див. ще вище географічний термін *вили*): село розташоване в долині при рр. Мурафа й Лозова; р. Мурафа ділить його на дві частини (Труды, 1006) й означувального — *Ярузькі* ‹ нп *Яруга* (див. далі): село розташоване поблизу нп *Яруга*.

Виноградне М.-П. Внц. с.
1469 — *Crasznaląka* (Михайловський 2021: 239); 1885 — *Сказинцы* (Волости, 281); 1967 — *Виноградне* (АТП 1967: 31).
Первісна назва поселення *Красна Лука* утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Лука* ‹ *лука́* ‘низовина, поросла травою’ (Марусенко, 236), означувального *Красна* ‹ *кра́сний* ‘гарний, чудовий’ (СУМ IV, 327). Пізнішу назву *Сказинці* перенесено із суміжного поселення (див. далі). Сучасна назва *Виноградне* ‹ *виногра́дний* (*-е*) ‹ *виногра́д*. Семантику твірної основи ойконіма мотивувала ознака ‘поселення, де розвинене виноградарство’.

В

Винокурня Тл. Внц. с.
XIX ст. — *Винокурня* (Труды, 181); 1893 — *Winokurnia* (SG XIII, 562); 1946 — *Винокурня* (на той час Шпиківський р-н; АТП 1947: 42).
Назва поселення *Винокурня* вторинна, очевидно, щодо ідентичного мікротопоніма, мотивованаго апелятивом *винокýрня* ‘винниця’ (ЕСУМ 1, 378).

Висока Гребля Тл. Внц. с.
1765 — *Wysoka Grobla* (АЮЗР V/2 (1), 179); XIX ст. — *Высокая-Гребля* (Труды, 820); 1895 — *Wysoka Grobla* (SG XIV, 128); 1946 — *Висока Гребля* (АТП 1947: 22).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Гребля* ‹ *гре́бля* ‘загата на річці’ (Грінченко 1, 324), означувального *Висока* ‹ *висо́кий* (*-а*) ‘розташований вище від якогось орієнтира’. Село розташоване на березі р. Марківки (https://uk.wikipedia.org/wiki/Висока_Гребля).

Високе Тл. Внц. с.
1768 — *Wysokie* (Крикун 2012б: 395); до 1967 р. — *Кри́жопіль* (АТП 1967: 101); 1987 — *Високе* (АТУ 1987: 20).
Результат онімізації прикметника *висо́кий* (*-е*), що вказував на особливий характер розташування поселення. Село розташоване по обидва боки невеликого яру (ТОПГ, 246). Назву *Кри́жопіль* перенесено з нп *Кри́жопіль* (див. далі).

Вишенька Вн. Внц. с.
1800 — *Майдан Голосковский* (Описи 2011: 67); XIX ст. — *Майданъ-Голоскій* (Труды, 591); 1901 — *Майданъ Голосковскій* (Швенцон, 89); 1905 — *Голосковскій Майданъ* (Ткачук 2023: 259); 1946 — *Майдан-Голосківський* (АТП 1947: 24); 1967 — *Вишенька* (АТП 1967: 28).
Первісна назва поселення *Майдан Голосківський* утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Майдан* ‹ *майда́н* ‘галявина’ (Желеховський І, 423), ‘місце в лісі, де виготовляли поташ’ (Карпенко 1965: 43) і *Голосківський* ‹ ойконіма *Голосків* (у Летичівському р-ні Хмельницької обл.). Імовірно, поселення заснували вихідці з *Голоскова*. Сучасна назва *Вишенька* ‹ *ви́шенька* ‹ *ви́шня*. На мотивацію ойконіма вплинули, напевно, вишневі насадження в цій місцевості.

Вишенька Хм. Внц. с.
1629 — *z Wiszenki* (АЮЗР VII/2, 407); 1796 — *Вышенка* (Атлас, 47); 1799 — *Вишенка* (ТОПГ, 83); 1876 — *Вишенька* (Труды, 232); 1946 — *Вишенька* (АТП 1947: 38).
В основі назви, імовірно, апелятив **вишенька* ‹ *ви́шній* ‘верхній’: поселення розташоване на високому пагорбі (Дорош 2011: 150).

Вишківці Тл. Внц. с.
1592 — *Новые Вышковцы* (Крикун 2008а: 564); 1594 — *Wyszkowce Stare* і *Nowe*, *Wyszkowce* (Крикун 2008б: 216); 1629 — *z Wyszkowiec* (АЮЗР VII/2, 411); 1645 — *Wyszkowce Małe* (Крикун 2008б: 216); 1769 — ze wsi *Wyszkowiec* (УА, 385); 1884 — *Вышковцы* (Труды, 128); 1946 — *Вишківці* (АТП 1947: 11).
Первісно було два нп — *Вишківці Старі* й *Нові* (очевидно, пізніше й *Малі*), які згодом злилися в одне поселення. Ойконім *Вишківці* — результат онімізації групової назви мешканців *вишківці* ‹ нп **Вишків* (*-ове*) ‹ антропоніма **Вишко*, пор. ст.-пол. відповідник *Wyszko*, 1229 р. (Rymut II, 711). Означувальні компоненти *Старі* й *Нові* ‹ *стари́й* (*-і*) і *нови́й* (*-і*) вказували на час заснування поселення. Згідно з переказами, поблизу теперішніх *Вишківців* на горі було містечко *Вишнева* (Труды, 128). У такому разі ойконім *Вишківці* міг виникнути внаслідок трансформації первинного **Вишнівці* ‹ *вишнівці* ‘мешканці Вишневої’.

Вишневе М.-П. Внц. с.
До 1967 р. — *Підлісне* (АТП 1967: 102); 1967 — *Вишневе* (АТП 1967: 29).
Первісна назва поселення *Підлісне* ‹ *підлі́сний* (*-е*) ‘розташований під лісом’. Ойконім-орієнтир. Сучасна назва *Вишневе* ‹ *вишне́вий* (*-е*) ‹ *ви́шня*. На мотивацію ойконіма вплинули, напевно, вишневі насадження в цій місцевості.

Вишневе Хм. Внц. с.
1799 — *Поповка* (ТОПГ, 66); 1885 — *Поповка* (Волости, 265); 1946 — *Попівка* (АТП 1947: 19); 1967 — *Жовтневе* (АТП 1967: 21); 2016 — *Вишневе* (https://uk.wikipedia.org/wiki/Вишневе_(Калинівський_район)).
Первісна назва поселення *Поповка* › *Попівка* (див. далі *Попівка*). За переказами, колись у цій місцевості був хутір, який належав попові (Труды, 259). Пізніша назва *Жовтневе* ‹ *жовтне́вий* з ідеологічним

значенням — на честь подій так званої Великої жовтневої соціалістичної революції 1917 р. Щодо походження назви *Вишневе* див. вище. Перейменування відбулося згідно із законом України про заміну ідеологічних назв, пов'язаних із комуністичним тоталітарним режимом.

Вишнівка Вн. Внц. с.
1885 — *Люлинцы* (Волости, 155); до 1967 р. — *Люлинці* (АТП 1967: 102); 1967 — *Вишнівка* (АТП 1967: 36).
Первісна назва поселення *Люлинці* (щодо походження див. далі *Люлинці*). В основі нового ойконіма *Вишнівка* — лексема *ви́шня* (див. вище *Вишневе*); назва оформлена суфіксом *-ів-к-а за* аналогією до продуктивної моделі утворень із цим формантом. Перейменування відбулося, очевидно, з огляду на те, що на Вінниччині вже є два нп з такою назвою.

Вища Кропивна Гс. Внц. с.
1581 — *на Кропивную* (Крикун 2008б: 275); 1604 — wsi *Wyżną Kropiwną* (Źdz. XXI, 506); 1768 — *Kropiwna* (Крикун 2012б: 395); 1891 — *Высшей-Кропивны* (Труды, 292–293); 1946 — *Вища Кропивна* (АТП 1947: 32).
Первісна назва *Кропивна* — результат трансонімізації ідентичного мікротопоніма, мотивованого апелятивом *кропи́вний* (*-а*) 'пов'язаний із кропивою' (довколишня місцевість поросла кропивою; Труды, 292–293). Варіант *Вишня Кропивна* містить означувальний компонент *Вишня* ‹ *ви́шній* (*-я*) 'верхній; розташований зверху' із розрізнювальним значенням стосовно назви *Нижча Кропивна*.

Вищеольчедаїв М.-П. Внц. с.
Відоме з поч. XV ст. (Мальченко, 219); 1431 — *Гольчедаевъ на Лядавѣ* (Труды, 744–745); *Голчедаевъ* (Грушевський, 39); *Olczudaow*, *Holczudayow* (Михайловський 2021: 269); 1442 — *Alczidayow superiore* (Михайловський 2021: 269); 1464 — *Alczidaiow* (АЮЗР VIII/1, 23); 1469 — *Olczedayow* (Михайловський 2012б: 126); 1540 — *Olczydajów* (Pułaski, 29); 1553 — *Голчедаевъ* (Грушевський, 41); 1616 — *Alczydajów* (SG VII, 455); 1661 — *Olczydaiow Wyszny* (АЮЗР VII/2, 515); 1734 — *Ольчидаев* (Дячок 2025: 50); 1784 — *Oczedajow* (АЮЗР V/2(2), 455); 1886 — *Olczydajów*, *Olczadajów Wyższy* (SG VII, 455); 1946 — *Вище-Ольчедаїв* (АТП 1947: 26).

Первісно місто (Тарас, 1259). Первинна назва поселення *Альче(и)даев* — утворення зі слов'янським присвійним суфіксом *-ев-* від антропоніма **Альче(и)дай*, очевидно, тюркського за походженням, пор. споріднений тюрк. етнонім *алчитай* — родоплемінна назва татар (ССТРН, 80). Фонетичні варіанти *Ольчедаїв* і *Гольчедаїв* пізніші — постали на українському ґрунті (видозміна початкового *а* › *о*, поява приставного *г-*). Теперішня назва *Вищеольчедаїв* ‹ *Вищий Ольчедаїв*, крім стрижневого компонента *Ольчедаїв*, містить означувальний *Вищий* ‹ *ви́щий* 'розташований на горбі' (Труды, 745), на відміну від нп *Нижній Ольчедаїв* у тому ж р-ні.

Вівсяники Хм. Внц. с.
1720 — *Owsianniki* (АЮЗР VIII/2, 181); 1775 — *Owsianiki* (АЮЗР V/2(1), 218); 1830 — *Овсяники* (Опис, 33); 1946 — *Вівсяники* (АТП 1947: 31).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма *Вівсяник* (*Овсяник*), пор. укр. прізвище *Вівсяник* (Редько 1, 151). Менш імовірне пояснення ойконіма у зв'язку з апелятивом *вівсяник* 'вівсяний хліб' (Грінченко 1, 203) з огляду на семантику.

Вівчарня М.-П. Внц. с.
1946 — х. *Вівчарня* (АТП 1947: 40); 1967 — с. *Вівчарня* (АТП 1967: 30).
Назва мотивована апелятивом *вівча́рня* 'хлів для овець' (Желеховський I, 94).

Війтівка Гс. Внц. с.
1765 — *Woytowka* (АЮЗР V/2 (1), 192); 1885 — *Войтовка* (Волости, 262); 1946 — *Чапаєвка* (ІМСВнц., 168); з 1995 р. — *Війтівка* (АТУ 2012: 625).
Дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від апелятива *війт* 'сільський староста' (ЕСУМ 1, 397): поселення заснував війт (Труды, 803). Назва *Чапаєвка* виникла внаслідок перейменування на честь героя громадянської війни В.І. *Чапаєва*. У 1995 р. повернуто історичну назву.

Війтівці Вн. Внц. с.
1545 — *Воитовцы* (ЛМ, 231); 1629 — *z Wojtowiec* (АЮЗР VII/2, 405; Źdz. XX, 131); 1630 — *Wojtowce Małe* (Крикун 2008б: 216); 1799 — *Войтовцы* (ТОПГ, 353); 1893 — *Войтовцы* (Гульдман 1893: 79); 1946 — *Війтівці* (АТП 1947: 23).

Результат онімізації групової назви мешканців *війтівці* ‹ **Війтів* (*-ове*) ‹ *Війт* (пор. укр. прізвище *Війт*; Фаріон, 158) / *війтове поселення*. Означувальний компонент *Малі* ‹ *малúй* (*-і*) із розрізнювальним значенням щодо іншого ойконіма *Війтівці*, пор., наприклад, ойконім *Війтівці* у колишньому Брацлавському пов. (SG XIII, 768).

Війтівці Хм. Внц. с.
Відоме в 1574 р. (Дорош 2011: 153); 1776 — [*Слобода Війта*] (Дорош 2011: 153); 1793 — *Войтенцы* (Дорош 2011: 153); 1917 — *Войтовцы* (Дорош 2011: 153); з 1946 р. — *Жданівка* (АТП 1947: 901); з 2016 р. — *Війтівці* (ВВР №24, 497).
Первісна назва поселення *Слобода Війта* ‹ *слободá* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305) і *війт* ‘сільський староста’ (ЕСУМ 1, 397). Пізніша назва *Війтівці* ‹ *війтівці* ‘люди, які живуть у поселенні, що має війта’. Нова назва *Жданівка* — пізнє утворення, що виникло внаслідок перейменування на честь О.П. *Жданова* — російського революціонера (прибув сюди в 1906 р.), працівника місцевого цукрового заводу (ІМСВнц., 674). У 2016 р. повернуто попередню назву *Війтівці*.

Вікентіївка Вн. Внц. с.
1875 — *Винцентувка* (СКЕР); до 1946 р. — *Віцентіївка* (АТП 1947: 891); 1946 — *Вікентіївка* (АТП 1947: 23).
Первісна назва поселення *Вінцентівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця (власника) *Вінцент* ‹ пол. *Wincenty* (Rymut II, 684). Нова назва *Вікентіївка* — результат адаптації на українськомовному ґрунті назви *Вінцентівка* з польською антропонімоосновою, пор. укр. імена *Вікентій*, *Вікент* (Трійняк, 66).

Вікторівка Хм. Внц. с.
1893 — *Wiktorówka* (SG XIII, 448); 1946 — *Вікторівка* (АТП 1947: 31).
Первісна назва поселення *Одая* (Похилевич, 274) мотивована молд. *одая* ‘хутір’ (Труды, 1020), пор. ще укр. діал. (молд. походження) *одáя* ‘галявина в лісі’ (СУГО, 141), місцеві мікротопоніми *Одая* (горб у с. Безводне; куток села в с. Михайлівці Ямпільського р-ну; Пуряєва, 98). Пізніша назва *Вікторівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені *Віктор* (напевно, новий власник). Зняте з обліку 17.07.2012 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Вікторівка_(Козятинський_ район)).

В

Вільне М.-П. Внц. с.
1946 х. *Вільне* (АТП 1947: 8).
Назва мотивована прикметником *вільний* ‘широкий, просторий, безкраїй’ (СУМ I, 673).

Вільшанка М.-П. Внц. с.
Засн. 1919 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Вільшанка_(Мурованокуриловецький_район)); 1946 — х. *Вільшанка* (АТП 1947: 26).
В основі ойконіма — апелятив *вільшанка* ‹ *вільша́ний* ‹ *ві́льха*: ‘поселення в місцевості, де ростуть вільхи’.

Вільшанка Тл. Внц. с.
1633 — *Olszanki* (Źdz. XX, 108); 1654 — *Волшенка* (Крикун 2008б: 217); 1676 — *Olszanka* (Крикун 2008б: 217); 1768 — *Olszanka* (Крикун 2012б: 402); XIX ст. — *Ольшанка-Побережная* (Труды, 838); 1886 — *Olszanka Poberezka* al. *Wołoska* (SG VII, 503); 1946 — *Вільшанка* (АТП 1947: 22).
Відгідронімний ойконім: поряд із селом протікає р. *Вільшанка* (Труды, 838; ІМСВнц., 350). В основі назви гідрооб’єкта — апелятив *вільшанка* (‹ *вільшаний* ‹ *вільха*), що вказував на характер рослинності на берегах річки. Означувальні компоненти *Побережна* (форма *Поберезка* ‹ *Побережка* ‹ *по бережках*) ‹ *побережний* (*-а*) ‘розташована по березі’: по березі р. Вільшанки; *Волоська* ‹ *воло́ський* ‘молдавський’ (першим тут оселилися молдавани; Труды, 838) вжиті з розрізнювальним значенням щодо ойконіма *Вільшанка Бершадська* (SG VII, 503).

Вінниківці Вн. Внц. с.
1442 — *Vyenikowcze*, *Wienÿkowcze* (Михайловський 2021: 187); 1469 — *Wynikowcze* (Михайловський 2021: 187); 1530 — *Vynnicovcze* (SG XIII, 561); *Vynnikowcze* (Михайловський 2021: 187); 1565 — *Winikowcze* (SG XIII, 561); 1629 — *Winnikowce* (Ткачук 2023: 200); 1784 — *Winnikowce* (АЮЗР V/2 (2), 439); 1799 — *Вѣниковцы* (Труды, 574); XIX ст. — *Винниковцы* (Труды, 574); 1946 — *Вінниківці* (АТП 1947: 24).
Первісна назва поселення, очевидно, *Винниківці*. Ойконім мотивований катойконімом *винниківці* ‹ **Винників* (*-ова*, *-ове*) ‹ *Винник* (пор. укр. прізвище *Винник*; Редько 1, 147) або *винниківці* ‘вихідці з нп *Винники*’, пор. ідентичні ойконіми на Львівщині і Полтавщині (АТУ 2012: 461). Пізніша назва *Вінниківці* фонетично вторинна.

Вінницькі Хутори Вн. Внц. с.
XVIII ст. — веси *Хуторов Вѣнницких* (Зінченко 2021: 267); 1769 — z futorow *Winnickich* (УА, 313); 1786 — жителїє *Футоровъ Вѣиницкихъ* (Зінченко 2023: 81); 1893 — *Winnickie Futory* (SG XIII, 560); 1987 — *Вінницькі Хутори* (АТУ 1987: 11).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Хутори* ‹ *хýтір* ‘невелике сільське поселення’ (ЕСУМ 6, 224), означувального — *Вінницькі* — дериват із суфіксом відносної ознаки *-ськ-* від суміжного ойконіма *Вінниця*. Село було передмістям Вінниці (SG XIII, 560) і належало Вінницькому міському магістратові (ТОПГ, 146).

Вінниця Вн. Внц. м.
Відоме з 1363 р. (ІМСВнц., 76); 1375–1381 — *Веничя* (Михайловський 2021: 188); 1393 — *на Вєници* (Білецька 2004: 78); 1395 — *Winnicza* (Білецька 2004: 286; Михайловський 2013: 215); 1431 — до гостынця *Винницкого* (Грамоты, 8); 1505 — земянинъ *вѣницкій* (Грамоты, 38); 1506 — до *Вены* (Михайловський 2021: 188); 1545 — *па Wenniсu* (АЮЗР VI/1, 22); *изъ Веницы* (Торгівля, 71); *до Вѣницы* (ЛМ, 213); *do Wenicy* (Źdz. XVII, 109); *Winnica* (Źdz. XX, 58); 1566 — *Winnica* (АЮЗР VII/2, 365); 1604 — *у Вѣницы* (Крикун 2012a: 138); 1629 — *Winnica* (Źdz. XX, 138); 1678 — *Винницею* (СМ, 56); 1781 — *Winnica* (Zanoni); 1847 — *в Винницe* (СР 1826–1849: 252); 1910 — *Винница* (Павличук 2013: 42); 1946 — *Вінниця* (АТП 1947: 8).
Назва етимологічно неоднозначна.
1. Ойконім похідний від назви суміжної р. *Вінничка* (Огієнко 1, 231); р. *Вінниця* (*Вінничка*), л. пр. Пд. Бугу (1411–1430 pp. nad reczkoju *Weniceju* (Михайловський 2021: 188); на реце *Веницы*; Крикун 2008a: 145).
2. *Вінниця* ‹ *вінниця* ‘місце, округле за формою, зарослe прутгям, віником’, пор. укр. *вінниччя* ‘трава, з якої роблять віники’. Основа топоніма пов’язана, очевидно, з псл. **vĕnъkъ* ‘вінок’ і **viti* ‘вити’ (Купчинський 2011a: 116).
3. Результат онімізації апелятива **вінниця* ‹ *віно* ‘посаг, придбання’: місто заснували князі Коріятовичі на землях, подарованих їм їхнім дядьком, литовським князем Ольгердом (ІМСВнц., 76; Труды, 210), пор. типологічно споріднений топонім *Дарниця* (Стрижак 1967: 85).
4. В основі назви — укр. *ви́нниця* ‘винокурня’, ‘виноградник’, ‘підприємство, де виготовляли горілку і спирт’ (Лучик, 128).

5. Зв'язок ойконіма *Вінниця* з лексемами *вино* і *віно* малоймовірний з огляду на те, що: 1) назву *Вінниця* в пам'ятках засвідчено у формах з голосним *ѣ* в корені, тоді як апелятив *вино* містить етимологічний *і*: ст.-слов. **вино**, псл. **vino* (ЕСУМ 1, 377); 2) апелятив *віно* реалізував значення 'придане, посаг', яке пов'язане з весільним обрядом, пор. д.-рус. *вѣно* 'плата за наречену, посаг, який дарував молодий' ‹ псл. **věno* 'плата за жінку' (ЕСУМ 1, 400–401). Отже, версія про те, що такий посаг, віно, у вигляді міста, начебто «сплатив» князь Ольгерд своїм племінникам Коріятовичам, логічно безпідставна, на що, до речі, вказують Г.І. Денисик і Ю.В. Яцентюк (Денисик, 68–69). Очевидно, назва поселення *Вінниця* ‹ *Віниця* вторинна щодо однойменного гідроніма, на що свого часу вказував І. Огієнко. В основі гідроніма — відповідний апелятив **віниця*, мотивований іменником псл. **věnъ* 'щось переплетене' (ЕСУМ 1, 400), точніше його варіантом **věna* (див. вище форму *Вена*), що вказував на особливості гідрографії цієї річки. Пор. типологійно споріднені (щодо мотивації значення гідронімооснови) назви водойм *Плетена* (бас. Дніпра), *Плетений* (бас. Сіверськ. Дінця), *Плетениха* (бас. Дніпра; СГУ, 428). На підтвердження давності поселення вказує наявність на його території решток городища XIII ст. (Тарас, 1258).

Вінож М.-П. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Winosz* (AHRP); 1784 — *Winosz* (АЮЗР V/2 (2), 448); 1885 — *Винажъ* (Волости, 274); 1893 — *Winoż* (SG XIII, 563); 1925 — *Винож* (НМП, 226); 1946 — *Вінож* (АТП 1947: 21).
Імовірно, назва *Вінож* — фонетично вторинна форма від *Вінаж*, на що, власне, і вказує варіант *Винажъ*. У такому разі ойконім *Винаж* мотивований польським антропонімом *Винаж* (пор. ст.-пол. *Winarz*, 1395 р. Rymut II, 684), не оформленим присвійним суфіксом. Українським відповідником цієї особової назви є *Винар* (Редько 1, 147).

Вітрівка М.-П. Внц. с.
XIX ст. — *Вятровка* (Труды, 1001); 1893 — *Wiatrówka* (SG XIII, 272); 1946 — *Вітрівка* (АТП 1947: 40).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Вітер* (очевидно, ім'я першопоселенця), пор. укр. прізвище *Вітер* (Редько 1, 155). Форма *Вятровка* виникла внаслідок полонізації української назви.

Вовчинець Хм. Внц. с.
1754 — *Wołczyniec* (Тариф, 117); 1893 — *Wołczyniec* (SG XIII, 867); 1946 — *Вовчинець* (АТП 1947: 20).
Відгідронімний ойконім: село розташоване на берегах стр. *Вовчинець* (Похилевич, 237; SG XIII, 867). З погляду словотвору назву можна тлумачити або як дериват із формантом *-ець* від топоніма **Вовчин* (*-а*, *-е*), або як результат онімізації якогось апелятива, пор., наприклад, укр. *вовчинець* ‘молочай’ (Грінченко 1, 246).

Вовчок Вн. Внц. с.
1585 — *Вовчок* (Крикун 2008а: 384); 1799 — *Волчокъ* (ТОПГ, 264); 1806 — *Волчок* (Описи 2011: 70); 1893 — *Волчекъ Немировскій* (Гульдман 1893: 72); 1946 — *Вовчок* (АТП 1947: 33).
Щодо походження назви див. далі.

Вовчок Гс. Внц. с.
1776 — *Wołczek* (АЮЗР V/2 (1), 267); XIX ст. — *Волчокъ* (Труды, 774); 1946 — *Вовчок* (АТП 1947: 28).
Очевидно, відгідронімна назва (див. далі).

Вовчок Тл. Внц. с.
1776 — *Wołczek* (АЮЗР V/2 (1), 285); 1799 — *Волчокъ* (ТОПГ, 340); XIX ст. — *Волчокъ-Немировскій* (Труды, 197); 1946 — *Вовчок* (АТП 1947: 26).
Ойконім вторинний щодо назви річки *Вовчок* (пр. Пд. Бугу; ТОПГ, 340; SG XIII, 863), на березі якої розташоване це поселення. Гідронім, очевидно, словотвірно пов’язаний із назвою р. *Вовк* (п. пр. Пд. Бугу; СГУ, 113). Назва р. *Вовк* давня і не походить від зоономенa *вовк*; мотивована псл. **vъlkъ* зі значенням *‘річка з вигнутою, покрученою течією’, пор. споріднені лексеми: укр. діал. (бойк.) *вовк* ‘гілка ялини, що росте вниз або збивається вкупу’, ‘рівний відросток, що відгалужується вбік від стовбура дерева’, ‘орнамент на вишивці’, гуцул. *вовк* ‘деталь ткацького верстата’ тощо (див. Вербич, 297). Означувальний компонент *Немирівський* ‹ ойконіма *Немирів*. Пор. ще назву с. *Вовчок Брацлавський* у тій же місцевості (SG XIII, 863).

Воєводчинці М.-П. Внц. с.
1493 — *Vogevodczyncze* (АЮЗР VIII/I, 338); XVI–XVII ст. — *Wojewodczyńce* (AHRP); 1893 — *Wojewodzcyńce* (SG XIII, 748); 1946 — *Воєводчинці* (АТП 1947: 8).

Результат онімізації групової назви мешканців *воєводчинці* ‹ **Воєводчин* (*-а*, *-е*) ‹ антропоніма *Воєводка*, пор. укр. прізвище *Воєвідка* (Редько 1, 161).

Вознівці Жм. Внц. с.
1662 — *Wozniowce* (Крикун 2008б: 217); 1678 — *Woznowka* (Крикун 2015: 200); 1776 — *Wozniowce* (АЮЗР V/2 (1), 248); 1799 — *Возновцы* (ТОПГ, 211); 1895 — *Woźniowce* (SG XIV, 14); 1946 — *Вознівці* (АТП 1947: 32).
Результат онімізації групової назви мешканців *вознівці* ‹ **Вознів* (*-ова*, *-ове*) ‹ прізвиська першопоселенця (власника) *Возний*, пор. укр. прізвище *Возний* (Редько 1, 162). У такому разі пізніша форма *Вознівка* вторинна, виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*.

Войнашівка Жм. Внц. с.
XVIII ст. — *Войнашевка* (Грушевський, 350); 1784 — *Woynaszowka* (АЮЗР V/2 (2), 443); 1893 — *Войнашевка* (Гульдман 1893: 78); 1946 — *Войнашівка* (АТП 1947: 9).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від антропоніма **Войнаш*, пор. споріднене пол. ім'я *Wojniasz* (Rymut II, 694).

Воловодівка Вн. Внц. с.
1651 — *Wołowodowka* (Крикун 2008б: 217); 1799 — *Воловодовка* (ТОПГ, 355); 1845 — *в Воловодовку* (Труды, 197); 1946 — *Воловодівка* (АТП 1947: 13).
1. Утворення за аналогією до ойконімів із формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*). В основі назви — словосполучення *водити волів*: місцеві поселенці розводили тут волів (ІМСВнц., 500). За місцевими переказами, мешканці села здавна чумакували, тобто їздили волами на південь по рибу і сіль (Труды, 196).
2. Дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Воловод*, пор. похідне укр. прізвище *Воловоденко* (Редько 1, 165).

Володимирівка Вн. Внц. с.
1885 — *Александровка* (Волости, 166); з 1924 р. — *Володимирівка* (https://uk.wikipedia.org/wiki/Володимирівка_(Іллінецький_район)); 1946 — *Володимирівка* (АТП 1947: 18).

Відомо, що раніше це село мало назву *Олександрівка* (https://uk.wikipedia.org/wiki/Володимирівка_(Іллінецький_район)) — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця (власника) *Олександр*. Пізніша назва *Володимирівка* виникла за аналогією до продуктивної моделі ойконімів із формантом *-івк-а*. В її основі, напевно, ім'я засновника СРСР *Володимира* Ульянова (Леніна), який помер 1924 р. У такому разі ойконім потребує перейменування згідно із Законом України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки».

Володимирівка Жм. Внц. с-ще
1893 — ферма *Włodziemierzówka* (SG XIII, 716); 1946 — х. *Володимирівка* (АТП 1947: 17); 1967 — с-ще *Володимирівка* (АТП 1967: 17).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені власника *Володимира*.

Володимирівка М.-П. Внц. с.
1925 — х. *Володимирівка* (НМП, 262); 1967 — *Володимирівка* (АТП 1967: 31).
Імовірно, меморіальна назва на честь В.І. Леніна (див. вище). У такому разі ойконім потребує перейменування (див. вище *Володимирівка* у Вінницькому р-ні).

Володимирівка Хм. Внц. с.
1895 — корчма *Wydumka* (SG XIV, 80); 1967 — *Червона Володимирівка* (АТП 1967: 45); з 2016 р. — *Володимирівка* (ВВР №23, 479).
Первісна назва поселення *Видумка* навряд чи пов'язана з апелятивом *видумка* 'винахідливість', 'те, що вигадане, придумане' (СУМ I, 393). Пор. численні ідентичні назви хуторів *Видумка* в суміжній Хмельницькій обл. (Торчинський, 103). Назва *Видумка*, напевно, фонетично вторинна щодо **Видомка* ‹ **Видъмка* ‹ **видъмка* ‹ *видма* 'піщане місце, з якого вітер зносить пісок' (ЕСУМ 2, 148). Пізніша назва *Червона Володимирівка* ідеологічна. Утворена поєднанням компонентів *Володимирівка* (див. вище) і *Червона* ‹ *черво́ний* (*-е*) 'який стосується революційної діяльності; пов'язаний із радянським соціалістичним ладом' (СУМ XI, 296). Сучасна назва *Володимирівка* виникла внаслідок

усічення першого складника *Червона*. Одначе назва *Володимирівка* відбиває, найімовірніше, зв'язок з ім'ям В.І. Леніна (див. вище), отож, згідно із Законом України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки», потребує перейменування.

Володимирка Жм. Внц. с.
1946 — х. *Володимирка* (АТП 1947: 16); 1967 — с. *Володмирка* (АТП 1967: 47).
З погляду словотвору — утворення із суфіксом *-к-а* від гіпотетичної назви **Володимири* або ж це форма Р. в. належності від антропоніма *Володимирко* — розмовний варіант від імені *Володимир* (Трійняк, 74).

Володіївці Жм. Внц. с.
1450 — *wolodyowci* (УГ, 28); 1493 — *Володовцы* (Труды, 717; Грушевський, 58); 1506 — *Wolodzywczÿ* (Михайловський 2021: 191); 1530 — *Володіевцы* (Грушевський, 58); 1613 — *Wołodijowce* (Źdz. XXI, 567); 1881 — *Wołodyjówce* (SG XIII, 888); 1893 — *Володовцы* (*Володіевцы*) (Гульдман 1893: 71); 1946 — *Володіївці* (АТП 1947: 21).
Первісна назва поселення *Володіївці* (див. форму *wolodyowci*) ‹ *володіївці* ‹ нп **Володіїв* (*-єве*) ‹ антропоніма **Володій*. Власниками поселення були пани *Володіївські* (Грушевський, 199), пор. споріднене пол. прізвище *Władejowski* (Rymut II, 690). Зв'язок ойконіма з прізвищем пізніших власників малоймовірний, адже найдавніша фіксація датує його серединою XV ст. На той час Східне Поділля ще не належало до Польщі. Навпаки, прізвище *Володієвський* саме похідне від назви с. *Володіївці*. За такого пояснення *Володівці* — це фонетично вторинна (стягнення *-ій-* › *і*) форма від *Володіївці*.

Володіївці М.-П. Внц. с.
1600 — *Володеювцы* (Крикун 2008а: 761); 1604 — имєня *Володиєвецъ* (Крикун 2012а: 138); 1784 — *Wołodyiowce* (АЮЗР V/2 (2), 448); 1799 — *Володѣевцы* (ТОПГ, 183); XIX ст. — *Володовцы* (Труды, 1040); 1881 — *Wołodyjówka* al. *Wołodyjowce* (*Wołodowce*) (SG XIII, 888); 1893 — *Володовцы* (Гульдман 1893: 71); *Wołodyjówka* al. *Wołodyjowce*, *Wołodowce* (SG XIII, 888); 1946 — *Володіївці* (АТП 1947: 40).
Щодо походження назви див. вище. Варіант *Володіївка* виник під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*.

Волошкове Гс. Внц. с.
Засн. в 1989 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Волошкове_(Іллінецький_район)).
В основі назви — прикметник *воло́шковий* ‘на якому ростуть волошки’ (СУМ I, 734).

Воробіївка Вн. Внц. с.
1569 — imienia *Worobijowcow* (Źdz. XX, 103); 1585 — *Воробевцы*, *Воробъевцы* (Крикун 2008а: 384, 397); 1590 — *Worobijowce* (Крикун 2008б: 217); 1603 — *Horobiejowka* (Крикун 2008б: 217); 1609 — wsi *Worobjewki* (Źdz. XXI, 538); 1781 — *Worobiowka* (Zanoni); 1864 — *Воробьевка* (ОАНС, 77); 1893 — *Воробіевка* (Гульдман 1893: 75); 1946 — *Воробіївка* (АТП 1947: 27).
Первісна назва поселення *Воробіївці* ‹ групової назви мешканців *воробіївці* ‹ **Воробіїв* (*-єва*, *-єве*) ‹ антропоніма *Воробій*, пор. укр. прізвище *Воробій* (Редько 1, 169). Пізніша назва *Воробіївка* вторинна, виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*).

Воронівці М.-П. Внц. с.
1615 — *Woronicze* (SG XII, 953); 1784 — *Woronince* (АЮЗР V/2 (2), 441); 1800 — *Вороновцы* (Описи 2011: 64); 1893 — *Woroniйce* (*Woronicze*) (SG I, 953); 1946 — *Воронівці* (АТП 1947: 26).
Первісна назва поселення *Вороничі* — форма множини від антропоніма *Воронич* (ім’я першопоселенця або власника поселення), пор. укр. прізвище *Воронич* (Редько 1, 170). Пізніші назви *Воронинці* і *Воронівці* вторинні, виникли під впливом продуктивних словотвірних моделей ойконімів із формантами *-ин-ц-і*, *-ів-ц-і*.

Воронівці Хм. Внц. с.
Відоме в 1508 р. (Труды, 630); XVIII–XIX ст. — *Воронинцы* (Труды, 630); 1946 — *Воронівці* (АТП 1947: 38).
Якщо первісна назва поселення *Воронинці*, то це результат онімізації катойконіма *воронинці* ‹ **Воронин* (*-а*, *-е*) ‹ антропоніма *Ворона* (ім’я першопоселенця або власника поселення), пор. укр. прізвище *Ворона* (Редько 1, 170). Пізніша назва *Воронівці* вторинна, виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-ц-і*.

Вороновиця Вн. Внц. с-ще
Відоме з 1391 р. (ЦКТ, 6); 1545 — *z Woronowicz* (Źdz. XVII, 110); 1606 — *Woronowica* (Крикун 2008б: 217); 1768 — *Woronowica* (Крикун 2012б: 397); 1889 — *Вороновица* (Гульдман 1889: 355); 1893 — *Вороновица* (Гульдман 1893: 76); 1946 — *Вороновиця* (АТП 1947: 13). Назва етимологічно неоднозначна.
1. За умови, що первісна назва поселення *Вороновичі*, — це форма множини від патроніма **Воронович*, пор. споріднене укр. прізвище *Вороневич* (Редько 1, 170).
2. Якщо первісна назва поселення *Вороновиця*, то це, напевно, дериват із формантом *-ов-ща* від основи суміжного гідроніма *Воронка* (пр. Пд. Бугу) (ІМСВнц., 169–170; Труды, 184). Семантика основи назви гідрооб'єкта мотивована, очевидно, ознакою кольору, яку відображає укр. *вороний* 'чорний' (Грінченко 1, 225). Можлива й інша версія етимологізування гідроніма — у зв'язку з географічним терміном *воро́нка* 'западина на вершині гори', зафіксованим на Вінниччині (Марусенко, 222).

Ворошилівка Вн. Внц. с.
Відоме в 1552 р. (Тиврівщина, 129); 1592 — в селе *Ворошиловцах* (Крикун 2008а: 565); 1596 — *Woroszyłow* (Крикун 2008б: 217–218); 1602 — *Woroszyłowiec* (Źdz. XXI, 425); 1616 — *Woroszyłowce* alias *Nowy Międzyboż* (Крикун 2008б: 217–218); 1618 — *Woroszyłowka* alias *Międzyboż* (Крикун 2008б: 217–218); 1629 — *Woroszyłowo* albo *Jangrod* (Крикун 2008б: 217–218); *z Jangroda* (Źdz. XX, 108); *Woroszyłowka* (Źdz. XX, 133); 1644 — *Woroszyłowka Wyższa* і *Niższa* (Крикун 2008б: 217–218); 1648 — *Woroselowka* (ГКУ, 203); 1660 — *Worosilowka* (ГКУа, 322); 1775 — *Янгродъ* (КМВ); 1799 — мѣстечко *Ворошиловка* (ТОПГ, 115); 1864 — *Ворошиловка* (ОАНС, 79); 1946 — *Ворошиловка* (АТП 1947: 34). Первісна назва поселення *Ворошилівці* — результат онімізації групової назви мешканців *ворошилівці* ‹ нп **Ворошилів* (*-ове*) ‹ антропоніма *Ворошило*, пор. ст.-укр. ім'я *Woroschylo*, 1483 р. (Чучка 2005: 125), укр. прізвище *Ворошило* (Редько 1, 171). Варіант *Ворошилівка* вторинний, виник під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів з формантом *-ів-к-а*. Паралельна назва *Янгород* ‹ *Ян* + пол. *grod* 'город — місто'. Можливо, поселення належало магнатові *Яну* Замойському (див. далі *Ямпіль*). Пізніше с. *Ворошилівка* розділилася на дві частини — *Вищу Ворошилівку* й *Нижчу Ворошилівку*, означувальні компоненти яких указували на їхнє взаєморозташування. Варіант *Новий*

Меджибіж (*Меджибіж*) пов'язаний із ойконімом *Меджибіж* у сусідній Хмельницькій обл.

Воскодавинці Хм. Внц. с.
Відоме на поч. XVIII ст. (ІМСВнц., 328); 1754 — *Woskodawińce* (Тариф, 100); 1895 — *Woskodawińce* (SG XIV, 7); 1946 — *Воскодавинці* (АТП 1947: 31).
Результат онімізації групової назви мешканців *воскодавинці* ‹ *воскодави* (тут раніше був Прилуцький хутір воскодавів; ІМСВнц., 328) 'люди, які вичавлювали віск із вощин' — те саме, що *воскобойники* ‹ *воскобóйник* (Желеховський І, 122).

Вугли Хм. Внц. с.
Відоме в XVI ст. (SG XII, 753); XVI–XVII ст. — *Buhły* (AHRP); 1789 — ze wsi *Uhłow* (АЮЗР III/5, 719); XIX ст. — *Углы* (Труды, 655); 1891 — *Uhle* (*Uhły*) (SG XII, 753); 1901 — *Углы* (Швенцон, 160); 1946 — *Вугли* (АТП 1947: 39).
Назва утворена способом онімізації апелятива *у́гол* 'кут' у формі множини, пор. укр. *ву́го́л* 'т. с.' (ЕСУМ 1, 436). Місцевість, де розташоване село, оточене з трьох боків лісом і має форму кута (Труды, 655). Найраніше засвідчена форма *Бугли* виникла внаслідок помилкового написання назви *Вугли*.

В'язовиця Вн. Внц. с.
1776 — *Wiazowica* (АЮЗР V/2 (1), 284); 1893 — *Wiązowica* (*Wiazowica*) (SG XII, 279); 1946 — *В'язовиця* (АТП 1947: 18).
Відгідронімний ойконім. У селі протікає р. *В'язовиця* (п. Собу л. Пд. Бугу; СГУ, 124). В основі назви — апелятив **в'язовиця* 'річка, на берегах якої ростуть в'язи' ‹ *в'язовий* ‹ *в'яз* 'берест' (ЕСУМ 1, 442).

Гавришівка Вн. Внц. с. (Вінницька міськ. громада)
Відоме в 1-й пол. XVIII ст. (Труды, 223); 1768 — *Hawryszowka* (Крикун 2012б: 397); 1841 — *к Гавришовкѣ* (Труды, 223); 1946 — *Гавришівка* (АТП 1947: 12).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Гавриш* (очевидно, ім'я першопоселенця) — народнорозмовна форма від імені *Гаврило* (Трійняк, 78). Пор. ще укр. прізвище *Гавриш* (Редько 1, 178).

Г

Гавришівка Вн. Внц. с. (Літинська сел. громада)
Відоме у XVIII ст. (SG III, 223); XIX ст. — *Гавришовка* (Труды, 223); 1946 — *Гавришівка* (АТП 1947: 24).
Щодо походження назви див. вище.

Гавришівка Жм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Hawryszóẃka* (AHRP); 1784 — *Hawryszowka* (АЮЗР V/2 (2), 443); XIX ст. — *Гавришовка* (Труды, 763); 1882 — *Hawryszóẃka* (SG III, 42); 1946 — *Гавришівка* (АТП 1947: 10).
Щодо походження назви див. вище.

Гадаї Гс. Внц. с.
Засн. в 1920 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Первомайське_(Іллінецький_район)); 1925 — *Першомайськ* (НМП, 98); 1946 — х. *Первомайськ* (на той час Дашівський р-н; АТП 1947: 15); 1967 — с-ще *Первомайське* (АТП 1967: 19); з 2023 р. — *Гадаї* (https://www.rada.gov.ua/news/razom/238376.html).
Первісна назва *Першомайськ* утворена способом лексикалізації українсько-російського словосполучення *Перше Мая* — на честь *Першого Травня* — міжнародного дня праці; оформлена суфіксом *-ськ-*. Згодом назву було змінено за російським зразком, пор. рос. *Первое Мая*. Нова назва *Гадаї* вторинна щодо назви суміжного ландшафтного заказника місцевого значення *Гадаї*.

Гайове Жм. Внц. с.
До 1967 р. — *Хутір-Комаровецький* (АТУ 1967: 102); 1967 — *Гайове* (АТП 1967: 10).
Первісна назва *Хутір-Комаровецький* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Хутір* ‹ *хýтір* ‘невелике селище, яке виникло внаслідок переселення людей з сіл, козачих станиць тощо; виселок’ (СУМ XI, 176)’
, означувального *Комаровецький* — дериват із суфіксом відносної ознаки *-ськ-* від суміжного ойконіма *Комарівці*. Пізніша назва *Гайове* мотивована апелятивом *гайови́й* (*-е*) ‘стосовний до гаю’ з подальшим граматичним узгодженням із лексемою *село*.

Гайсин Гс. Внц. м.
1545 — *Аисинъ* (ЛМ 231); *Uysyn* (Źdz. XVII, 123); 1579 — *Aysim* (Крикун 2008а: 247); 1581 — *Aissin* (Грушевський 1895: 7); 1603 —

мѣста *Айсина* (АЮЗР VII/2, 386); 1629 — *z Haysyna* (АЮЗР VII/2, 407); 1761 — *к Гайсину* (ГРУ, 309); 1772 — *w Heysynie* (УА, 214); 1781 — *Halszyn* (Zanoni); 1796 — *Гаисинъ* (Атлас, 47); 1800 — *Гайсинъ* (Описи 2005: 32); 1882 — *Hajsyn*, *Aysyn*, *Ayszyn* (SG III, 10–11); 1946 — *Гайсин* (АТП 1947: 14).

1. В основі назви давнє ім'я **Ajsinъ* (Желєзняк 2011: 198, 202).

2. Утворення з присвійним суфіксом *-ин* від антропоніма *Гайса*, поширеного в західнослов'янських мовах (Лучик, 146).

3. Первісна форма ойконіма *Айсин* — дериват із присвійним суфіксом *-ин* від антропоніма *Айса*, пор. арабське ім'я *Айса* (*Ісус*), також *Айсе* (*Айша*) — ім'я дружини Магомета (Веселовский, 10). Найімовірніше, цей арабський антропонім належав представникові якогось із тюркських племен, який тут оселився. Пізніша назва *Гайсин* фонетично вторинна, виникла внаслідок фонетичної адаптації на місцевому слов'янському ґрунті.

Галайківці М.-П. Внц. с.

XVI–XVII ст. — *Hałajkowce* (AHRP); 1796 — *Голайковцы* (Атлас, 46); 1875 — с. *Галайковецъ* (Симашкевич, 25); 1893 — *Галайковцы* (Гульдман 1893: 85); 1946 — *Галайківці* (АТП 1947: 26).

Результат онімізації катойконіма *галайківці* ‹ нп **Галайків* (*-ове*) ‹ антропоніма *Галайко*, пор. укр. прізвище *Галайко* (Редько 1, 183).

Гальжбіївка М.-П. Внц. с.

XVI–XVII ст. — *Halżbijówka* (AHRP); 1779 — *Габжиевка* (ТОПГ, 166); 1784 — *Hadzbijowka* (АЮЗР V/2 (2), 449); 1-а пол. XIX ст. — *Гажбіевка* (Труды, 1014); 1863 — *Гальбжіевка* (ОАНС, 86); 1882 — *Halsbijówka*, давніше *Hadzbejówka* (SG III, 20); 1893 — *Гальжбіевка* (Гульдман 1893: 85); 1946 — *Гальжбіївка* (АТП 1947: 42).

Первісна назва поселення *Гаджбеївка*, очевидно, структурно видозмінена форма від **Гаджибеївка* — утворення з присвійним формантом *-ів-к-а* ‹ *-ев-к-а* від антропоніма тюрк. **Гаджибей*, пор. споріднене рос. прізвище *Гаджибеков* (Унбегаун, 298) ‹ *Гаджибек*. Пізніші варіанти *Гальсбіївка* і *Гальжбіївка* постали внаслідок фонетичних змін у структурі ойконіма *Гаджбіївка*.

Гамулівка М.-П. Внц. с.

XIX ст. — *Гамулевка* (Труды, 1001); 1881 — *Gomołówka* (*Hamułówka*) (SG II, 682); 1946 — *Гамулівка* (АТП 1947: 40).

За умови, що первісна назва *Гомулівка*, це утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Гомул*(*а*), пор. споріднені особові назви: укр. прізвище *Гомулич* (Редько 1, 227), пол. *Gomuła*, *Gomul* (Rymut I, 252). Якщо ж первісний ойконім *Гамулівка*, тоді він мотивований особовою назвою *Гамул*(*а*), пор. похідні укр. прізвища *Гамулець*, *Гамуляк* (Редько 1, 190).

Ганнівка Вн. Внц. с. (Липовецька міськ. громада)
1864 — *Гонивка* (*Иогановка* или *Анновка*) (Похилевич, 246); 1880 — *Annówka* albo *Hannówka* (SG I, 40); 1946 — *Ганнівка* (АТП 1947: 23).
Первісна назва поселення, очевидно, *Йоганівка*, на що вказує засвідчена форма *Иогановка*. Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця або власника *Йоган*, пор. пол. ім'я *Johan* (Rymut I, 334). Пізніші форми *Анновка* й *Ганновка* › *Ганнівка* вторинні.

Ганнівка Вн. Внц. с. (Оратівська сел. громада)
1882 — *Annówka* (SG I, 40); 1946 — *Ганнівка* (АТП 1947: 30).
За умови, що первісна назва поселення *Аннівка* (*Анновка*), це утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені власниці *Анни*. Пізніша назва *Ганнівка* вторинна, постала внаслідок фонетично-словотвірної адаптації на українському ґрунті попереднього ойконіма.

Ганнопіль Тл. Внц. с.
1766 — *Annopol* (АЮЗР V/1(1), 192); 1880 — *Annopol* (SG I, 40); 1946 — *Ганнопіль* (АТП 1947: 36).
Складна (за будовою) назва, утворена поєднанням компонентів — антропоніма *Анна* (очевидно, на честь якоїсь *Анни*) й апелятивного складника *-піль* ‹ *-поль* ‹ гр. πόλις 'місто': 'поселення Анни'. Теперішня назва *Ганнопіль* фонетично вторинна щодо *Аннополь*.

Гарасимівка Хм. Внц. с.
1946 — *Гарасимівка* (АТП 1947: 19).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* від особового імені першопоселенця *Гарасим*, варіантного щодо *Герасим* (Трійняк, 83).

Гармаки Жм. Внц. с.
1486 — *Harmaky* (Михайловський 2021: 193); 1493 — *Hermaky* (Михайловський 2021: 193); 1538 — *Гермаки* (Грушевський, 49, 51);

1555 — *Armaki* (АЮЗР VIII/2, 354); 1-а пол. XVII ст. — *Hermaki* (Źdz. XVI, 33); 1796 — *Гармаки Старие* і *Гармаки Новіе* (Дячок 2019: 98); 1881 — *Harmaki stare* і *nowe* (SG III, 36); 1946 — *Великі Гармаки* (АТП 1947: 10).
Первісна назва поселення *Гармаки* — форма множини від антропоніма *Гармак*, пор. пол. відповідник *Harmak* (Rymut I, 298). Означувальні компоненти *Великі*, *Старі*, *Нові* вжито в розрізнювальній функції. Варіанти *Гермаки*, *Армаки* фонетично вторинні.

Гарячківка Тл. Внц. с.
Пол. XVII ст. — *Horaczkowka* (Крикун 2008б: 219); 1648 — *Oreskowa* (ГКУ, 208); 1676–1679 — *Hanczarpole* (Крикун 2008б: 219); 1776 — *Haraczkowka* (АЮЗР V/2 (1), 252); 1789 — *z Horaczkowki* (АЮЗР III/5, 562); 1796 — *Горячковка* (Атлас, 47); XIX ст. — *Старо-Горячковка* и *Слободо-Горячковка* (Труды, 820, 824); 1861 — *в Горачковке* (СР 1850–1861: 290); 1882 — *Haraczkowka*, *Horaczkówka* (SG III, 32); 1946 — *Гарячківка* (АТП 1947: 22).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Горячко* › *Гарячко*, пор. укр. (закарпат.) прізвище *Горячко* (Чучка 2005: 156). Варіант *Гончарполе*, напевно, місцева назва цього поселення, утворена поєднанням компонентів *Гончар* ‹ *гончар* і *поле*: ‘поле гончара’. Назва *Слободо-Гарячківка* стосувалася новозабудованої частини села (Труды, 821). Перший складник ойконіма *Слободо-* ‹ *слободá* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305).

Гвоздів Вн. Внц. с.
1881 — *Gwozdów* (SG II, 923); 1967 — *Гвоздів* (АТП 1967: 34).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від прізвиська першопоселенця *Гвоздь*, пор. укр. прізвище *Гвоздь* (Редько 1, 201). Прикметно, що якраз на Вінниччині зафіксовано похідне від цього антропоніма прізвище *Гвоздюк* (Редько 1, 201).

Гибалівка Жм. Внц. с.
Відоме з кін. XVI ст. (ІМСВнц., 719); 1799 — *Гибалевка* (ТОПГ, 222); 1882 — *Hibałówka* (SG III, 69); 1901 — *Гибаловка* (Мельник 2012: 69); 1946 — *Гибалівка* (АТП 1947: 41).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма **Гибало*, пор. похідне укр. (закарпат.) прізвище *Гибалов* (1773 р.) ‹

гибатися (Чучка 2005: 143), пол. ім'я *Gibadło* (Rymut I, 230), похідні ойконіми: блр. *Гибайловичи* в колишній Мінській губ., рос. *Гибалова* на Смоленщині, а також блр. *Гибалы* в колишній Могильовській губ. (RGN II, 349).

Глибока Долина М.-П. Внц. с.
Засн. у 20-х рр. XX ст. як хутір с. Лучинчик (https://uk.wikipedia.org/wiki/Глибока_Долина_(Мурованокуриловецький_район)); 1946 — х. *Глибока Долина* (АТП 1947: 21).
Ойконім, очевидно, вторинний щодо суміжного мікротопоніма. Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Долина* ‹ *доли́на* 'долина; низовина біля річки' (Марусенко, 226), означувального *Глибока* ‹ *глибо́кий* (*-а*) 'який має велику глибину' (СУМ II, 82).

Глибочанське Гс. Внц. с-ще
1967 — *Глибочанське* (АТП 1967: 42).
Назву утворено від основи *Глибоч-* суміжного ойконіма *Глибочок* (див. далі) за допомогою суфікса *-ан-ськ-*.

Глибочок Гс. Внц. с.
XVIII ст. — *Глубочекъ* (Труды, 326–327); 1864 — *Глубочекъ* (ОАНС, 90); 1946 — *Глибочок* (АТП 1947: 33).
Результат трансонімізації ідентичного мікротопоніма, мотивованого географічним терміном **глибочок* ‹ *глибо́кий*, пор. спільнокореневі лексеми з топографічною семантикою: *глибоч* 'глибина, яма', *глибочина*, *глибочінь* 'глибина' (Грінченко 1, 21): поселення розташоване в місцевості з трьома ярами, дном яких течуть струмки (ІМСВнц., 625).

Глинськ Хм. Внц. с.
Відоме з XV ст. (ІМСВнц., 291); 1583 — о городищу *Глиньску* (Крикун 2008а: 334); 1600 — *Glinsk*, *Hlinsk* (Крикун 2008б: 218); 1603 — *Hlinsko* (Крикун 2008а: 841); 1654 — *Глинцы* (Крикун 2008б: 218); 1765 — *Glinsko* (АЮЗР V/2 (1), 187); 1799 — *Глинскъ* (ТОПГ, 71); 1863 — *Глинскъ* (ОАНС, 90); 1946 — *Глинськ* (АТП 1947: 503).
Давнє поселення. На території села виявлено улицьке городище X–XI ст. (Манігда, 10). Дериват із суфіксом відносної ознаки *-ськ-* від топоніма **Глина*(*и*) або **Глинка*. Можливо, йшлося про глинисті береги р. Постолової, на яких розташований цей нп (Гульдман 1889: 352).

Варіант *Глинці* ‹ катойконіма *глинці* ‹ топонімів **Глина*(*и*) або **Глинка*. Виник, імовірно, як паралельна форма до *Глинськ*.

Глинське Гс. Внц. с.
XIX ст. — *Глинское* (Труды, 793); 1900 — *Glińskie* (SG XV, 505); 1946 — х. *Глинське* (АТП 1947: 11).
Утворення із суфіксом відносної ознаки *-ськ-* від суміжного мікротопоніма на зразок **Глина*, **Глинки*, мотивованого географічним терміном *гли́на* ‘багатомінеральна гірська порода, перев. осадочного походження, яка з водою утворює пластичну масу; широко використовується у будівництві, гончарстві, скульптурі і т. ін.’ (СУМ II, 84).

Глинське Тл. Внц. с.
1946 — *Глинське* (АТП 1947: 12).
Щодо походження назви див. вище.

Глинянець Вн. Внц. с.
1391 — *Глинѧнець* (Михайловський 2021: 195); 1606 — *Glinianiec* (Крикун 2008б: 218); 1629 — *Hliniańce* (Źdz. XX, 141); 1799 — *Глинянецъ* (ТОПГ, 362); XIX ст. — *Глинянецъ* (Труды, 185); 1893 — *Глинянецъ Немировскій* (Гульдман 1893: 92); 1946 — *Глинянець* (АТП 1947: 13).
Утворення із суфіксом *-ець* від мікротопоніма **Глиняний* (*-а*, *-е*) або **Глиняни* (пор. формальні відповідники *Глиняний*, *Глиняна*, *Глиняне*, *Глиняни* в різних регіонах України; АТП 1947: 726) ‹ *глиняний* (*-а*, *-е*) ‹ *гли́на*. Поселення розташоване по обидва боки Байракового болота (ТОПГ, 362). Варіант *Глинянці* виник під впливом продуктивної моделі ойконімів із формантом *-ц-і*. Означувальний компонент *Немирівський* у складі варіанта *Глинянець Немирівський* мотивований прикметником *немирівський*, що вказував на розташування поселення неподалік від *Немирова*.

Глинянка Жм. Внц. с.
1622 — *Glinianka* (АЮЗР VIII/2, 50); XIX ст. — *Клебанки*, иначе *Глинянка* (Труды, 615); 1881 — *Glinianki*, *Glinianka* (SG II, 583); 1901 — *Глинянка* (Швенцон, 59); 1946 — *Глинянка* (АТП 1947: 10).
Первісна назва поселення *Глинянка* мотивована географічним терміном *глинянка*, значення якого вказувало на глинистий характер довколишньої

місцевості (поселення розташоване над р. Рівцем, яка утворює тут став; SG II, 583), пор. споріднене укр. *глинянка* ‘заглибина на вершині гори’ (Марусенко, 223). Варіант *Глинянки* вторинний, виник під впливом множинних ойконімів. Паралельна назва *Клебанки* була відома лише в XIX ст. Фонетично вторинна форма від **Плебанки* ‹ *плебан* ‘ксьондз’. Поселення з початку XVII ст. належало до Барського домініканського кляштору (Труды, 615).

Глухівці Хм. Внц. с-ще
Засн. у 1878 р. (http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/z7503/A005?rdat1=27.03.2016&rf7571=1973); 1881 — *Głuchowce* (SG II, 614); 1946 — с-ще зал. стан. *Глухівці* (АТП 1947: 20).
Назву перенесено із сусіднього с-ща *Глухівці* (див. далі).

Глухівці Хм. Внц. с-ще
Відоме в 1595 р. (IMCВнц., 329); 1754 — *Głuchowce* (Тариф, 116); 1881 — *Głuchowce* (SG II, 614); 1946 — *Глухівці* (АТП 1947: 20).
Результат онімізації катойконіма *глухівці* ‹ **Глухів* (*-ова*, *-ове*) ‹ імені першопоселенця *Глух*(*ий*), пор. укр. прізвище *Глух* (Редько 1, 214).

Гнатівка Гс. Внц. с.
1765 — *Ihnatowka* (АЮЗР V/2 (1), 183); XIX ст. — *Ignatowka* (CVM); 1882 — *Ihnatowce* (*Ihnatówka*) (SG III, 248); 1893 — *Игнатовка* (Гульдман 1893: 177); 1946 — *Гнатівка* (АТП 1947: 14).
Якщо первинний ойконім *Ігнатівка*, то це дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Ігнат*, пор. укр. ім’я *Ігнат* як варіант до *Гнат* (Трійняк, 90). Якщо ж первісна назва поселення *Ігнатівці*, то це результат онімізації катойконіма *ігнатівці* ‹ **Ігнатів* (*-ова*, *-ове*) ‹ імені *Ігнат*. У такому разі назва *Ігнатівка* виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*. Сучасна назва *Гнатівка* ‹ *Ігнатівка* внаслідок впливу загальнопоширеного імені *Гнат*.

Гнатівка Хм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Ihnatówka* (AHRP); XIX ст. — *Игнатовка* (Труды, 656); 1882 — *Ihnatowce* (*Ihnatówka*) (SG III, 248); 1946 — *Гнатівка* (АТП 1947: 38).
Щодо походження назви див. вище.

Гнатків Тл. Внц. с.
1585 — [*Ігнатівці*] (Марущак 2012: 17); 1603 — *Ihnatowka* (Крикун 2008б: 225); XVIII ст. — *Игнатковъ* (Труды, 1015); 1760 — wsi *Hnatkowi* (ЦКТ, 162); 1765 — *Ihnatkow* (АЮЗР V/2 (1), 179); 1799 — *Игнатковка* (ТОПГ, 238); 1875 — *в Игнатовкѣ* (Симашкевич, 28); 1882 — *Ihnatków* (SG III, 246); 1946 — *Гнатків* (АТП 1947: 35).
Первісна назва поселення *Ігнатівці* — результат онімізації катойконіма *ігнатівці* ‹ нп **Ігнатів* (*-ове*) ‹ *Ігнат*. Пізніша назва *Ігнатівка* — результат впливу продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*). Варіант *Ігнатків* виник унаслідок трансформації структури назви *Ігнатівка*, очевидно, під впливом імені *Ігнатко*, пор. укр. ім’я *Ігнатко* (Трійняк, 91). Теперішня назва *Гнатків* ‹ *Ігнатків*.

Гнівань Вн. Внц. м.
Відоме з 2-ї пол. XIV ст. (Вітковський 2018: 27); 1776 — *Hniwań* (АЮЗР V/2 (1), 245); 1799 — *деревня Гневань* (ТОПГ, 104); 1804 — *Гнивань* (Коваль, 13); з 1938 р. — смт (ІМСВнц., 563); 1946 — *Гнівань* (АТП 1947: 34); з 1981 р. — м. *Гнівань* (ММУВнц., 79–80).
1. Малоймовірний зв’язок із лексемою *гнів* (Малаков 1982: 55; Тиврівщина 73) через структурно-семантичні причини.
2. Можливий зв’язок із гіпотетичним **gněvanь* ‘гниле місце’ (пор. д.-рус., ц.-слов. *гнѣвъ* ‘гниль’; Лучик, 156).
3. Назва міста вторинна щодо назви однойменного села. Очевидно, утворення з архаїчним індивідуально-присвійним суфіксом **-jь* від антропоніма *Гнѣванъ*, пор. аналоги: ст.-болг. *Гневан*, XIII–XIV ст. (Заимов, 65), ст.-пол. *Gniewan*, 1125 р. (Rymut I, 244). Ідентичну назву поселення *Gniewań* зафіксовано на території Польщі (NMP III, 190).

Голдашівка Гс. Внц. с.
1676–1679 — *Oldakowka* (Крикун 2008б: 244); 1765 — *Hołdakowka* (АЮЗР V/2 (1), 183); 1831 — *Галдашевка* (Цубенко 2008а: 145); 1946 — *Голдашівка* (АТП 1947: 28).
Імовірно, дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма **Голдак*, пор. спільнокореневі сучасні укр. прізвища *Голдич*, *Голдун* (Редько 1, 221). *Олдаківка* ‹ *Голдаківка* (відпадіння початкового *г*). Варіант *Голдашівка* можна кваліфікувати як такий, що виник унаслідок помилкового запису первинного *Голдаківка*, можливо, внаслідок зближення з відомим антропонімом *Голдаш*, пор. пол. *Gołdasz* (Rymut I, 250).

Голендри Хм. Внц. с.
1882 — зал. стан. *Holendry* при залізниці Жмеринка — Київ (SG III, 100); 1925 — зал. стан. *Голендери* (НМП, 240); 1946 — с-ще зал. стан. *Голендри* (АТП 1947: 19); 1972 — с-ще *Голендри* (АТП 1973: 17).
Ойконім, очевидно, не пов'язаний безпосередньо з етнічною назвою пол. *голендри* ‹ *Holendry* ‹ *Holländer* — первісно вихідці з Фризії (Голландії), які в XVI ст. оселилися в Польщі, тікаючи з батьківщини від релігійного переслідування (SG III, 99). Назва, напевно, пов'язана з німецькою колонією *Голендри* (Труды, 254). Як відомо, такі поселення на теренах Польщі спершу засновували нащадки голландців із Пруссії, а з плином часу — німці та поляки (Rutkiewicz, 155). У цьому контексті важливо зазначити, що київський воєвода Потоцький у 1791 р. оселив у суміжному поселенні Самгородок голендрів (SG X, 247). Пор. ще *Holendry* — численні поселення в Польщі (SG III, 99–100), а також ойконім *Голендра* на Тернопільщині, колишні нп *Свєжовські Голєндри* й *Забузькі Голєндри* в Ковельському пов. Волині (тепер не існують; Костюк, 105).

Голинчинці Жм. Внц. с.
1604 — *Gołęczynce* (Крикун 2008б: 273); 1678 — *Gołynczynce* (Крикун 2015: 200); 1799 — *Голенчинцы* (ТОПГ, 207); 1893 — *Голынчинцы* (Гульдман 1893: 101); 1946 — *Голинчинці* (АТП 1947: 16); до 1967 р. — *Петровське* (АТП 1967: 102); 1967 — *Голинчинці* (АТП 1967: 47).
Результат онімізації групової назви мешканців *голинчинці* ‹ нп **Голинчин* (*-а*, *-е*) ‹ антропоніма **Голинка*, пор. споріднені укр. прізвища *Голинець* (Редько 1, 221), *Голінка* (Чучка 2005: 149). Варіант *Петровське* — меморіальна назва: на честь Г.І. *Петровського*, який із 1919 р. був усеукраїнським старостою, очолював ВУЦВК УРСР (див. вище також *Григорівка*, *Лісничівка*). У 1967 р. повернуто історичну назву.

Головеньки Вн. Внц. с.
1765 — *Hołowenki* (АЮЗР V/2 (1), 189); 1882 — *Hołowenki* (SG III, 109); 1946 — *Головеньки* (АТП 1947: 27).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма *Головенько*, пор. укр. прізвище *Головенько* (Редько 1, 224).

Голодьки Хм. Внц. с.
Відоме з кін. XIV ст. (Дорош 2011: 165; ІМСВнц., 673–674); XVI ст. — *Голодки* (Нагребецький, 18); 1609 — *Hołotki* (Źdz. XX, 126); 1-а пол.

XVII ст. — *Hołódki* (Źdz. XVI, 31); 1784 — *Hołotki* (АЮЗР V/2 (2), 438); 1830 — *Галодьки* (Опис, 31); 1880 — *Chołodki* (SG I, 624); 1893 — *Голодьки Хмельникскіе* (Гульдман 1893: 99); 1901 — *Голодьки Хмѣльницкіе* (Швенцон, 150); 1946 — *Голодьки* (АТП 1947: 39).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма *Голодок* / *Голодко*, пор. споріднені ст.-пол. особові назви *Głodek* (1480 р.), *Głodko* (1791 р.), пол. *Gołodok* (з українською фонетикою) (Rymut I, 242): поселення належало дідичам *Голодкам* (Грушевський, 72). Варіант *Голодьки Хмільницькі* містить означувальний компонет *Хмільницькі* ‹ суміжного ойконіма *Хмільник*.

Голубече Тл. Внц. с.
Відоме на поч. XVII ст. (Труды, 814); 1648 — *Holowbacz* (ГКУ, 208); 1676–1679 — *Hołubecze* (Крикун 2008б: 218); 1766 — *Hołubocze* (АЮЗР V/2 (1), 199); 1861 — *Голубеч* (СР 1850–1861: 313); 1893 — *Голубяче* (Гульдман 1893: 101); 1946 — *Голубече* (АТП 1947: 22).
Імовірно, це фонетично вторинна форма щодо **Голуб'яче* ‹ *голуб'ячий* ‘голубиний’ (СУМ II, 120). У такому разі ойконім похідний від ідентичної назви якогось суміжного топооб'єкта.

Голубівка Жм. Внц. с. (Барська міськ. громада)
Відоме в XVII ст. (Труды, 763); 1784 — *Hołubowka* (АЮЗР V/2 (2), 442); 1882 — *Hołubówka* (SG III, 105); 1946 — *Голубівка* (АТП 1947: 10).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від прізвиська першопоселенця *Голуб*, пор. укр. прізвище *Голуб* (Редько 1, 226).

Голубівка Жм. Внц. с. (Северинівська сільськ. громада)
1946 — х. *Голубівка* (АТП 1947: 17); 1967 — с-ще *Голубівка* (АТП 1967: 18).
Щодо походження ойконіма див. вище.

Голубівка Хм. Внц. с.
Відоме в 1730 р. (Похилевич, 230); 1830 — [*Леонардівка*] (ІМСВнц., 291); до 1946 р. — *Леонардівка* (АТП 1947: 895); 1946 — *Голубівка* (АТП 1947: 19).
Первісна назва поселення *Леонардівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від особового імені *Леонард*. Напевно, таке ім'я мав польський власник цього нп. Пор. пол. антропонім *Leonard* (SI, 110). У 1946 р. ойконім перейменовано на *Голубівку*. Мотиви номінації незрозумілі.

Гоноратка Вн. Внц. с.
Відоме в XVII ст. (SG III, 119); 1765 — *Honoratka* (АЮЗР V/2 (1), 190); 1882 — *Honoratka* (SG III, 119); 1946 — *Гоноратка* (АТП 1947: 28).
В основі назви — жіноче ім'я *Гоноратка* ‹ *Гонората* (пор. укр. ім'я *Гонора́та*; Трійняк, 92). Поселення назване на честь дружини шляхтича Оранського, власника поселення (SG III, 119). Пор. ще споріднений ойконім *Гонората* в Подільському р-ні Одеської обл.

Гонорівка М.-П. Внц. с.
1782–1784 — *Honorowka* (Пуряєва, 64); 1882 — *Honorówka* (SG III, 120); 1946 — *Гонорівка* (АТП 1947: 43).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від прізвиська першопоселенця *Гонор*, пор. укр. прізвище *Гонор* (Редько 1, 228), пол. імена *Honoriusz*, *Honory* (SI, 81).

Гонорівка Тл. Внц. с.
Відоме на поч. XVIII ст. (Труды, 831); 1882 — *Honorówka* (SG III, 120); 1946 — *Гонорівка* (АТП 1947: 29).
Щодо походження назви див. вище.

Гонтівка М.-П. Внц. с.
XVI ст. — [*Серби*] (ІМСВнц., 449); 1767 — *Сербы* (Труды, 728); 1885 — *Сербы* (Волости, 274); 1901 — *Сербы* (*Гонтовка*) (Мельник 2012: 69); з 1946 р. — *Гонтівка* (АТП 1947: 40).
Первісна назва поселення *Серби* ‹ *серби* 'одне з відгалужень південних слов'ян'. За переказами, вихідці із Сербії оселилися в цій місцевості в XVI ст. (ІМСВнц., 449). Нова назва меморіальна — на честь одного з ватажків гайдамаків І. *Ґонти*. За історичними джерелами, суд над ватажком гайдамаків відбувався 1768 р. саме в Сербах (SG X, 437; Труды, 728). Згідно із чинним українським правописом, нормативна сучасна назва цього нп — *Ґонтівка*.

Гончарівка Вн. Внц. с.
1784 — *maydan Stasiow* (АЮЗР V/2(2), 439); XIX ст. — *Майданъ-Стасевъ* (Труды, 572); 1905 — *Стасьев Майданъ* (Ткачук 2023: 177); до 1967 р. — *Майдан-Стасів* (АТП 1967: 102); 1967 — *Гончарівка* (АТП 1967: 27).
Первісна назва поселення *Майдан-Стасів* утворена способом поєднання компонентів: стрижневого *Майдан* ‹ географічного терміна *майда́н*

‘галявина’ (Желеховський І, 423), ‘місце в лісі, де виготовляли поташ’ (Карпенко 1965: 43), означувального *Стасів* — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ев*) від антропоніма *Стась*, народнорозмовної форми від *Остап*, *Євстахій* (Трійняк, 276). Нова назва *Гончарівка* — утворення з присвійним суфіксом *-івк-а* від особової назви *Гончар*, пор. укр. прізвище *Гончар* (Редько 1, 228). Мотиви номінації незрозумілі.

Гопчиця Вн. Внц. с.
Відоме на поч. XVIII ст. (Похилевич, 216); 1776 — *Obczyca* (АЮЗР V/2(1), 218); 1778 — *Horpczyca* (АЮЗР V/2 (1), 324); 1882 — *Horpczyca* (SG III, 120); 1946 — *Гопчиця* (АТП 1947: 30).
Ойконім вторинний щодо однойменного гідроніма: село розташоване на березі р. *Гопчиці*, пр. Росі (Похилевич, 216). Назву гідрооб’єкта вважають фонетично вторинною щодо *Гобчиця*, яку етимологізують у складі апелятивної лексики, мотивованої псл. **gъb-* ‘згинати’ (Желєзняк 1987: 53–54). Проте наявність варіанта *Обчиця* уможливлює інакшу етимологію цієї назви: *Гопчиця* — фонетично вторинна форма від *Обчиця*, що є дериватом із суфіксом *-иця* від укр. діал. *обчий* ‘спільний’ (ЕСУМ 4, 147) ‹ псл. **obьtj-* (ЕСУМ 1, 389).

Горай М.-П. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Horaje* (AHRP); XIX ст. — *Згорай* (Труды, 704–705); 1881 — *Goraj* (SG II, 692); 1885 — *Горай* (*Згорай*) (Волости, 274); 1946 — *Горай* (АТП 1947: 21).
Імовірно, ойконім вторинний щодо відповідного мікротопоніма, мотивованого незбереженим на укр. ґрунті апелятивом **горай* ‘випалене місце’ ‹ псл. **gorati* ‘горіти’, пор. чес. *horati* ‘горіти’, ст.-пол. *gorać* ‘горіти, палати’ (ЭССЯ 7, 31). Щодо споріднених назв пор. ще х. *Горай* на Львівщині (Худаш 2004: 81), назву поселень *Goray* у різних регіонах Польщі (SG II, 691, 698) ‹ пол. **goraj* ‘випалене місце’ (NMP III, 243). Таку версію підтверджує варіант *Згорай* ‹ *згорати*. Безпосередній зв’язок ойконіма *Горай* з антропонімом *Горай* (пор. укр. прізвище *Горай*; Редько 1, 229) малоймовірний з огляду на структуру назви поселення (не оформлена присвійним суфіксом).

Горбанівка Вн. Внц. с.
1765 — *Biskupka* (АЮЗР V/2 (1), 178); 1880 — *Biskupka* (SG I, 240); 1946 — *Горбанівка* (АТП 1947: 12).

Первісна назва поселення *Біскупка* мотивована апелятивом *біскуп* ‘католицький єпископ’ (СУМ I, 190). Очевидно, це поселення належало католицькому єпископові. Відомо, що більшість мешканців села становили католики (Труды, 214). Сучасна назва *Горбанівка* мотивована антропонімом *Горбань*, пор. укр. прізвище *Горбань* (Редько 1, 230). Мотиви номінації невідомі.

Горби Тл. Внц. с-ще
1946 — *Горби* (АТП 1947: 22).
Назва мотивована географічним терміном *горб* (у формі множини) ‘невелике округле підвищення на площині: бугор, пагорок’ (СУМ II, 125), що вказував на особливості місцевого ландшафту.

Горбівці Вн. Внц. с.
1570 — *Horbowcze* (Жерела VII, 84); 1-а пол. XVII ст. — *Horbowcze* (Źdz. XVI, 47); 1800 — *Горбовцы* (Описи 2011: 67); 1882 — *Horbowce* (SG III, 123); 1946 — *Горбівці* (АТП 1947: 24).
Результат онімізації катойконіма *горбівці* ‹ нп **Горбів* (*-ове*) ‹ антропоніма *Горб*, пор. укр. прізвище *Горб* (Редько 1, 229); або утворення за аналогією до назв із формантом *-ів-ці*. Поселення розташоване на косогорах (ТОПГ 2025: 76).

Гордіївка Вн. Внц. с.
1651 — *Gordijowka* (Крикун 2008б: 219); 1765 — *Hordyiowka* (АЮЗР V/2 (1), 186); 1882 — *Hordyjówka* (SG III, 124); 1946 — *Гордіївка* (АТП 1947: 23).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від імені першопоселенця *Гордій*, пор. укр. ім’я *Гордій* (Трійняк, 92).

Гордіївка Гс. Внц. с.
1629 — z miasteczka *Gordyowki* (АЮЗР VII/2, 401); *Hordyowka* (Źdz. XX, 134); 1828 — *Гордіевка* (Казьмирчук 2011: 68); 1946 — *Гордіївка* (АТП 1947: 36).
Щодо походження назви див. вище.

Горишківка Тл. Внц. с.
1643 — *Choroszkowce* (Крикун 2008б: 262); 1648 — *Horoskowa* (ГКУ, 208); 1664 — *Choroszowka* (Крикун 2008б: 262); 1768 — *Horoszkowka* (Крикун 2012б: 402); 1796 — *Гаришковка* (Атлас, 47); 1799 —

Горишковка (ТОПГ, 251); 1883 — *Horyszkówka* (SG III, 160); 1946 — *Горішківка* (АТП 1947: 35).
Первісна назва поселення *Хорошківці* — результат онімізації катойконіма *хорошківці* ‹ нп **Хорошків* (*-ова*) ‹ антропоніма *Хорошко*, пор. укр. прізвище *Хорошко* (Редько 2, 1131). Пізніша назва *Горишківка* виникла внаслідок видозміни форми *Хорошківці* › *Хорошковка* › *Горишківка*, очевидно, під впливом антропоніма **Горишко*, що, можливо, від *Горішко*.

Горишківське Тл. Внц. с-ще
1967 — *Горишківське* (АТП 1967: 41).
Утворення із суфіксом відносної ознаки *-ськ-* від ойконіма *Горишківка* (див. вище).

Городище Вн. Внц. с.
1391 — *Вонѧчинъ* (Михайловський 2021: 192); 1598 — *Woniaczyn* (Крикун 2008б: 271); 1629 — *Woynaczyn* (Ткачук 2023: 292); 1765 — *Woniaczyn* (АЮЗР V/2 (1), 188); 1885 — *Вонячинъ* (Волости, 272); 1893 — *Woniaczyn* (*Woniatyncze*, *Woinathincze*) (SG XIII, 936); 1905 — *Вонячинъ* (Ткачук 2023: 292); 1946 — *Городище* (АТП 1947: 24).
Імовірно, первісна назва поселення *Войнятин* (див. вище варіанти *Woniatyncze*, *Woinathincze*, *Woynaczyn*), що похідна від імені першопоселенця *Войнята*, пор. д.-укр. ім'я *Войнята*, вишкрябане серед графіті Софії Київської (Чучка 2011: 110). Назва *Вонячин* постала, очевидно, на польськомовному ґрунті (*Woniaczyn* ‹ **Woniacin* ‹ укр. *Вонятин*). Пізніша назва *Вонятинці* ‹ *Войнятинці* (випадіння звука *й*) вторинна, виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ин-ц-і*. Сучасна назва *Городище* постала внаслідок штучного перейменування (очевидно, назва *Вонятинці* асоціювалася в перейменовувачів із рос. *вонять* 'неприємно пахнути'). В її основі — апелятив *городи́ще* 'місце, де збереглися рештки укріпленого поселення' (СУМ II, 136). На півд. захід від села виявлено рештки давньоруського городища (https://uk.wikipedia.org/ wiki/Городище_(Літинський_район)).

Городище Тл. Внц. с.
1588 — *Horodyszcza* (Źdz. XXIX, 121); 1798 — в *Городище* (Описи 2011: 59); 1863 — *Городище* (ОАНС, 97); 1946 — *Городище* (АТП 1947: 29).
Результат онімізації апелятива *городи́ще* (див. вище).

Городківка Тл. Внц. с.
1635 — *Miastkowka* (Крикун 2008б: 242); 1765 — *Miastkowka* (АЮЗР V/2(1), 179); 1789 — *Miaskowki* (АЮЗР III/5, 562); XIX ст. — *Мясковка* (Труды, 818); 1806 — *в Мястковке* (Описи 2011: 51); 1885 — *Miastkówka*, *Miastówka*, *Miaskówka* (SG VI, 289); 1946 — *Городківка* (АТП 1947: 22).
Колишня назва поселення *М'ястківка* — дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма **М'ястко*, пор. спільнокореневе пол. прізвище *Miastkiewicz* (Rymut II, 93), або ж це утворення за аналогією до ойконімів на *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від пол. *miastko* 'місто' (SJP II, 944). На підтримку саме другої версії вказує пізніша укр. калька *Городківка* — утворення з формантом *-ів-к-а* (за аналогією до відповідних назв поселень) із неприсвійним значенням від апелятива *городок* 'невелике місто' ‹ *го́род* (див. далі).

Городниця Гс. Внц. с.
Відоме в 1612 р. (Крикун 2008б: 271); 1629 — *Horodnica* (Źdz. XX, 133); 1799 — *Городница* (ТОПГ, 267); 1882 — *Horodnica* (SG III, 140); 1946 — *Городниця* (АТП 1947: 11).
В основі назви — апелятив *городниця* 'частина стіни го́рода' (Худаш 2006: 60–61) ‹ *городний* ‹ *го́род* 'обгороджене місто' (ЕСУМ 1, 570). Ойконімні паралелі відзначені на Житомирщині, Івано-Франківщині, Тернопільщині та Черкащині (АТУ 2012: 468).

Городок Гс. Внц. с.
Відоме в 1497 р. (Лапшин, 211); 1602 — *Koszyłow* (Źdz. XX, 123); 1614 — *Deryhorod*, *Krasna Gora* (Крикун 2008б: 232); 1616 — *Soroka Niżna* alias *Oderyhorodek*, *Soroka* alias *Koszyłow* alias *Krasna Gora* (Крикун 2008б: 232); 1629 — z miasta *Grodka* (АЮЗР VII/2, 399); 1648 — *Grudek* (ГКУ, 208); 1781 — *Grudek* (Zanoni); 1838 — *Городокъ* (ККГ); 1946 — *Городок* (АТП 1947: 15).
Найраніше засвідчена форма ойконіма *Кошилів* похідна від антропоніма *Кошиль* (пор. укр. прізвище *Кошиль*; Редько 1, 530), ускладненого присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*). Варіант *Деригород*, очевидно, вторинний щодо *Одеригород* (див. словоформу *Oderyhorodek*) — композит із компонентами — антропонімом *Одер*(*ій*), пор. укр. прізвище *Одерій* (Ірклієвський, 525), і *го́род* 'укріплене (обгороджене) місто' (ЕСУМ 1,

570–571): місто Одерія. Щодо типологійних паралелей пор. ойконіми *Івангород* у різних регіонах України (АТП 1947: 751). Варіант *Сорока* виник внаслідок перенесення назви суміжної річки (с. Кошилів на р. Сороці; Лапшин, 211). Варіант *Красна Гора* — результат трансонімізації ідентичного мікротопоніма зі складниками *кра́сний* ‘гарний’ і *гора́*. Теперішня назва *Городок* виникла внаслідок трансформації структури ойконіма *Деригород* ‹ *Одеригород* і зближення з апелятивом *городок* ‹ *го́род*.

Горяни Жм. Внц. с.
1967 — *Горяни* (АТП 1967: 11).
В основі ойконіма — катойконім *горяни* ‘люди, що оселилися на горі’ або ‘вихідці, переселенці з гір’, пор. ідентичну назву х. *Горяни* в Жовківському р-ні Львівської обл. (Худаш 2006: 62).

Гостинне Вн. Внц. с.
1799 — *Селище* (ТОПГ, 358); 1889 — *Siedliszcze* (SG X, 515); 1946 — *Селище* (АТП 1947: 27); 1967 — *Гостинне* (АТП 1967: 34).
Первісна назва поселення *Селище* ‹ *се́лище* ‘населений пункт у сільській місцевості; село’ (СУМ IX, 118). Нова назва мотивована апелятивом *гости́нний* (*-е*) ‘який виявляє гостинність’ (СУМ II, 143).

Грабарівка М.-П. Внц. с.
1784 — *Izraelowka* (АЮЗР V/2(2), 445); 1882 — *Izraiłówka* (SG III, 336); 1925 — ур. *Грабарка* (НМП, 262); 1946 — *Грабарівка* (АТП 1947: 43).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені власника *Ізраїль*, пор. ім’я *Ізраїль* у сучасному українському антропоніміконі (Трійняк, 149). За переказами, назва походить від імені єврея-орендаря (Труды, 691–692). Пізніша назва *Грабарка* мотивована апелятивом *граба́рка* ‘артіль грабарів; земляна робота’ (ЕСУМ 1, 579). Нова назва вторинна, оформлена за аналогією до продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*.

Грабарівка Тл. Внц. с.
1946 — *Грабарівка* (АТП 1947: 29).
Формально нова назва мотивована антропонімом *Грабар*, пор. укр. прізвище *Грабар* (Редько 1, 241). Мотиви номінації невідомі. Очевидно, це меморіальна назва.

Грабівці Жм. Внц. с.
1799 — *Грабовцы* (ТОПГ, 215); 1885 — *Грабовцы* (Волости, 273); до 1922 р. *Грабівці* (barportal.in.ua/istoriya-nashogo-krayu/schervone.html); 1946 — *Червоне* (на той час Копайгородський р-н; АТП 1947: 22); з 2016 р. — *Грабівці* (ВВР № 24, 497).
Ойконім утворено способом онімізації групової назви *грабівці* ‹ топоніма **Грабовий* (*-ова*, *-ове*) ‹ *грабовий* ‘пов’язаний із грабом’ або від *грабівці* ‹ **Грабів* (*-ова*, *-ове*) ‹ імені першопоселенця *Граб*, пор. укр. прізвище *Граб* (Редько 1, 241). Пізніша назва *Червоне* ідеологічна, мотивована прикметником *черво́ний* ‘який стосується революційної діяльності; пов’язаний з радянським соціалістичним ладом’ (СУМ XI, 296). У 2016 р. повернуто історичну назву.

Грабовець М.-П. Внц. с.
1617 — *Grabowce* (АЮЗР VIII/2, 385); 1881 — *Grabowiec* (SG II, 777); 1946 — х. *Грабовець* (АТП 1947: 40).
Первісна назва поселення *Грабівці* — результат онімізації групової назви мешканців *грабівці* ‹ топоніма **Грабовий* (*-ова*, *-ове*) ‹ *грабовий* ‘пов’язаний із грабом’ або від *грабівці* ‹ **Грабів* (*-ова*, *-ове*) ‹ імені першопоселенця *Граб*, пор. укр. прізвище *Граб* (Редько 1, 241). Пізніша назва *Грабовець* вторинна, очевидно, під впливом словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-ець*.

Грабовець Тл. Внц. с.
1765 — *Grabowiec* (АЮЗР V/2 (1), 184); 1881 — *Grabowiec* (SG II, 777); 1893 — *Грабовецъ* (Гульдман 1893: 108); 1946 — *Грабовець* (АТП 1947: 11).
Результат трансонімізації ідентичного мікротопоніма, в основі якого — апелятив *грабовець*, пор. укр. діал. (наддністр.) *грабове́ць* ‘грабовий ліс’ (Горбач, 38).

Гранів Гс. Внц. с.
Поч. XV ст. — [*Гранів*] (ІМСВнц., 204); 1606 — imienia *Wierzbiczowa* a teraz *Granowa* (Źdz. XX, 124); 1609 — *Wierzbiczowa*, *Wierzbiczowa* alias *Granow*, *Wierzbiczowa* alias *Granow* albo *Krajhorod* (Крикун 2008б: 215–216); 1621 — *Werbicz* (Крикун 2008б: 215–216); 1641 — *Granow Nowy* (Крикун 2008б: 215–216); 1643 — *Кграновом*, албо *Вербичом* (ДМВН, 255); 1736 — *do Granowa* (ГРУ, 85); 1893 — *Грановъ* (Гульдман 1893: 118); 1946 — *Гранів* (АТП 1947: 14).

Колишнє містечко (SG II, 796). За твердженням Ю.Й. Сіцінського, первісна назва поселення *Вербич* — результат трансонімізації гідроніма *Вербич* (річка ділить поселення на 2 частини; Труды, 313) ‹ *вербич* ‹ *верба́*, пор. укр. *ве́рбич* ‘вербниця’ (Желеховський I, 62). Назва *Гранів*, імовірно, від антропонімооснови *Гранов-*: на поч. XV ст. село перейшло у власність польського магната *Грановського*, який його перейменував (Труды, 313; IMCВнц., 204), пор. ще ст.-пол. прізвище *Granowski*, 1386 р. (Rymut I, 265). Варіант *Вербичева* зазнав, очевидно, впливу продуктивної словотвірної моделі ойконімів із присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ев*, *-ов*). Варіант *Крайгород* — композит із складниками *го́род* ‘місто; поселення’ і *край*, імовірно, зі значенням ‘той, який скраю’: *‘крайнє поселення’.

Гранітне Тл. Внц. с.
XIX ст. — *Коржовъ* (Труды, 129); 1883 — *Korżew* (SG IV, 438); 1946 — х. *Коржів* (АТП 1947: 11); 1967 — *Гранітне* (АТП 1967: 33).
Первісна назва поселення *Коржів* — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від імені першопоселенця *Корж*, пор. укр. прізвище *Корж* (Редько 1, 509). Пізніша назва *Гранітне* мотивована прикметником *грані́тний* ‹ *грані́т* ‘кристалічна магматична гірська порода зернистої будови, що складається з кварцу, польових шпатів і слюди’ (СУМ II, 157). Така мотивація вказувала, очевидно, на особливості місцевого ландшафту. Відомо, що біля села розташований ботанічний заказник місцевого значення *Гранітні скелі* (https://uk.wikipedia.org/wiki/Гранітне_(Тульчинський_район)).

Грелівка Жм. Внц. с.
1946 — х. *Грелівка* (АТП 1947: 41); 1967 — с. *Грелівка* (АТП 1967: 48).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* від антропоніма *Грель* (очевидно, так називали першопоселенця), пор. укр. прізвище *Грель* (Редько 1, 244).

Григорівка Вн. Внц. с-ще
Засн. 1920 (https://uk.wikipedia.org/wiki/Григорівка_(Вінницький_район)); 1946 — х. *Григорівка* (АТП 1947: 31).
Назва мотивована ім’ям *Григорій*, можливо, на честь *Григорія* Івановича Петровського, який із 1919 р. був усеукраїнським старостою (очолював ВУЦВК УРСР; https://uk.wikipedia.org/wiki/Петровський_Григорій_Іванович).

Григорівка М.-П. Внц. с.
1784 — *Hrehorowka* (АЮЗР V/2 (2), 446); 1882 — *Hryhorówka* (SG III, 194); 1946 — *Григорівка* (АТП 1947: 8).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Григорій*.

Грижинці Вн. Внц. с.
1616 — wsi *Gryżyniec* (Źdz. XXI, 578); 1670 — *Gryzińce* (ПІСЄ, 445); 1799 — *Грижинцы* (ТОПГ, 106); 1893 — *Грижинцы* (Гульдман 1893: 110); 1946 — *Грижинці* (АТП 1947: 34).
Лексико-семантичне утворення від катойконіма *грижинці* ‹ **Грижин* (*-а*, *-е*) ‹ антропоніма *Грига* / *Грижа*, пор. ім'я *Грига* ‹ *Григорій* (Трійняк, 94), прізвисько *Грижа*, твірне для укр. прізвища *Грижинець* (Редько 1, 248).

Гриненки Тл. Внц. с.
XVI–XVII ст. – *Hrynenki* (AHRP); 1768 — *Hrynenki* (Крикун 2012б: 395); 1875 — *Гриненки* (Труды, 130); 1946 — *Гриненки* (АТП 1947: 11).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма *Гриненко*, пор. укр. прізвище *Гриненко* (Редько 1, 249).

Гришівці Вн. Внц. с.
1644 — *Ryszawka* (Крикун 2008б: 250); 1716 — *Rzeszowce* (Крикун 2008б: 250); 1768 — *Hryszowce* (Крикун 2012б: 397); 1799 — *Гришевцы* (ТОПГ, 198); 1861 — в с. *Гришовцы* (СР 1850–1861: 295); 1946 — *Гришівці* (АТП 1947: 34).
Згідно з місцевими переказами, поселення було відоме вже в XV ст. як козацький сторожовий пункт поблизу Кучманського шляху, яким татари йшли на Поділля й далі в Україну (Тиврівщина, 135). Форма *Решівці* ‹ *Ришівці* (*е* ‹ *и* в ненаголошеній позиції) ‹ *Гришівці* (відпадіння початкового *г*, пор. *Ригір* ‹ *Григір*; Трійняк, 95) — результат онімізації катойконіма *гришівці* ‹ нп **Гришів* (*-еве*) ‹ *Гриш* — народнорозмовний варіант від *Григорій* (Трійняк, 95). Форма *Ришавка* ‹ **Гришавка* ‹ *Гришовка* / *Гришівка* виникла, очевидно, внаслідок впливу продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*.

Громадське Вн. Внц. с.
Засн. в 1931 р. (Ткачук 2023: 202); 1959 — *Жданівка* (Ткачук 2023: 200); до 1967 р. — с-ще *Жовтневе* (с-ще *Кусиківці*) (АТП 1967: 102); 1967 — *Громадське* (АТП 1967, 28).
Від часу заснування в поселенні було відділення радгоспу ім. Сталіна (Ткачук 2023: 200). Меморіальна назва на честь Й.В. Сталіна — генерального секретаря Комуністичної партії СРСР. Пізніша назва *Жданівка* мотивована антропонімом *Жданов* — на честь радянського та партійного діяча А.О. Жданова. Назва *Жовтневе* ‹ *жовтне́вий* з ідеологічним значенням — на честь подій так званої Великої жовтневої соціалістичної революції 1917 р. Нова назва *Громадське* — результат онімізації апелятива *грома́дський* (*-е*) ‘належний громаді’.

Грузьке Гс. Внц. с.
Відоме в XVI ст. (Квасневська, 20); 1628 — *Mikołajów* (Крикун 2008б: 240); 1772 — *Николаевъ* (Труды, 314); XIX ст. — *Николаевъ* (иначе *Грузькое*) (Труды, 314); 1864 — *Грузьское* (ОАНС, 104); 1882 — *Hruźka*, *Hruśka* lub *Mikołajów* (SG II, 191); 1893 — *Грузькое* (Гульдман 1893: 114); 1946 — *Грузьке* (АТП 1947: 14).
Первісна назва поселення *Миколаїв* — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ев*) від особового імені *Миколай* (власником поселення був магнат *Микола* Синявський; Труды, 314). Назва *Грузьке* ‹ *грузьки́й* (*-е*) ‘багнистий’: село розташоване в місцевості, де протікають дві невеликі річки (Труды, 315).

Грушка М.-П. Внц. с.
Відоме в 1620 р. (Мальченко, 131); 1-а пол. XVII ст. — *въ Грушку* (Грушевський, 124); 1648 — *Gruska* (ГКУ, 208); 1781 — *Gruska* (Zanoni); 1848 — *в Грушке* (СР 1826–1849: 296); 1893 — *Грушка* (Гульдман 1893: 114); 1946 — *Грушка* (АТП 1947: 8).
В основі назви — лексема *гру́шка* ‹ *гру́ша* ‘фруктове дерево’. Виникнення ойконіма зумовлене тим, що на місці поселення колись був ліс, де росло багато груш-дичок (Труды, 1006–1007).

Грушківці Хм. Внц. с.
Відоме в 1594 р. (Щоденник, 177); 1765 — *Holaki* (АЮЗР V/2 (1), 187); 1882 — *Holaki* (SG III, 95); 1946 — *Голяки* (АТП 1947: 19); 1967 — *Грушківці* (АТП 1967: 21).

Давнє поселення. На території села виявлено улицьке городище X–XII ст. (Манігда, 10). Первісно родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма *Голяк*, пор. укр. прізвище *Голяк* (Редько 1, 227). Пізніша назва *Грушківці* виникла внаслідок штучного перейменування так званих немилозвучних назв. Мотивована апелятивом *гру́шка* ‘груша’; оформлена за аналогією до продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-ц-і*.

Губачівка Жм. Внц. с.
1946 — х. *Губачівка* (на той час Копайгородський р-н; АТП 1947: 21).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* від прізвиська першопоселенця *Губач*, пор. укр. прізвище *Губач* (Редько 1, 258).

Губник Гс. Внц. с.
2-а пол. XIV ст. — [*Соколець*] (IMCВнц., 211); 1592 — *Hubnik* (Źdz. XX, 106); 1636 — *Hubnik* (Крикун 2008б: 220); 1768 — *w Hubniku* (Крикун 2012б: 394); XIX ст. — *Губникъ* (Труды, 327–328); 1946 — *Губник* (АТП 1947: 14).
Первісна назва поселення *Соколець* — дериват із суфіксом *-ець* від суміжного топоніма *Сокіл* (див. далі). Пізніша назва *Губник* ‹ **Згубник* (за переказами, село мало назву *Сгубникъ*; Труды, 327–328) ‹ *згубний* ‹ *згуби́ти* ‘знищити’. Околиці села стали ареною набігів багатьох ворогів (татар) (Труды, 327–328).

Губник Гс. Внц. с-ще
1987 — с-ще *Губник* (АТУ 1987: 11).
Назва селища вторинна щодо назви с. *Губник* (див. вище).

Гулі Жм. Внц. с.
1605 — з села *Гулюв* (Крикун 2008а: 933); 1882 — *Hule* (SG III, 207); 1893 — *Гули* (Гульдман 1893: 116); 1946 — *Гулі* (АТП 1947: 10).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма *Гуль*, пор. прізвище місцевого селянина *Гулъ* (Крикун 2008а: 933), укр. прізвище *Гуль* (Редько 1, 262).

Гулі Хм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Huły* (AHRP); 1882 — *Hule* (SG III, 207); 1885 — *Гули* (Волости, 281); 1946 — *Гулі* (АТП 1947: 39).
Щодо походження назви див. вище.

Гулівці Хм. Внц. с-ще
Засн. в 1903 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Гулівці_(селище)); 1946 — с-ще зал. станції *Гулівці* (АТП 1947: 19); 1987 — с-ще *Гулівці* (АТУ 1987: 13).
Первісно назва залізничної станції, при якій виникло селище. Назва вторинна щодо суміжного ойконіма *Гулівці* (див. вище *Бережани*).

Гуменне Вн. Внц. с.
XVIII ст. — [*Гуменна Діброва*] (ІМСВнц., 188); 1768 — *Нитіепла* (Крикун 2012б: 397); 1799 — *Гумена* (ТОПГ, 95); 1800 — *Гуменна* (Описи 2011: 68); 1893 — *Гуменная* (Гульдман 1893: 117); 1910 — *Гуменное* (Павличук 2013: 42); 1946 — *Гуменне* (АТП 1947: 13).
Результат трансонімізації мікротопоніма *Гуменна Діброва* — складена назва: поєднання стрижневого компонента *Діброва* ‹ *дібро́ва* ‘дубовий ліс’ (Грінченко 1, 386) й означувального — *Гуменна* ‹ антропоніма *Гуменний* (Редько 1, 264) ‹ *гуме́нний* ‘наглядач за роботою на панському гумні; сторож’ (Грінченко 1, 340). Сучасна назва постала внаслідок усічення другого складника й граматичного узгодження компонента *Гуменна* з лексемою *село*.

Гунча Гс. Внц. с.
1497 — *Христановцы* (Михайловський 2021: 318); 1574 — *Hhrystanowka* a teraz *Huncza* (Źdz. XX, 118); 1622 — *Huńczy*, przezwanej *Chrystanow gród* (Źdz. XXI, 619); 1629 — *Chrystynow* (Крикун 2008б: 263); 1646 — *Uncza* (Крикун 2008б: 263); 1648 — *Oncza* (ГКУ, 208); 1748 — *Гунча* (Труды, 289); 1829 — *Гунча* (Труды, 289); 1946 — *Гунча* (АТП 1947: 14).
За умови, що первісна назва поселення *Христанівці*, в її основі — групова назва мешканців *христанівці* ‹ **Христанів* (*-ова*, *-ове*) ‹ антропоніма *Христан* — розмовна форма від імені *Християн* (Трійняк, 403), пор. ще споріднене укр. прізвище *Христанок* (Редько 2, 1134). Пізніша назва *Христанівка* вторинна, виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*. Паралельна назва *Гунча* (позначала, напевно, частину поселення) фонетично вторинна щодо *Гонча* (див. історичну словоформу *Oncza*) — дериват з індивідуально-присвійним суфіксом **-jь* від антропоніма *Гонець* (пор. ще споріднене укр. прізвище *Гунців*; Редько 1, 265). Варіант *Христинів* ‹ *Христанів*, напевно, під впливом імені *Христина*.

Гунька Вн. Внц. с.
1765 — *Hunka* (АЮЗР V/2 (1), 190); 1799 — *Гунки* (ТОПГ, 349); 1882 — *Hunka* (*Huńki*) (SG III, 220); 1893 — *Гунька* (Гульдман 1893: 118); 1946 — *Гунька* (АТП 1947: 27).
Первісна назва поселення, очевидно, *Гун*(*ь*)*ки* — форма множини від антропоніма (ім'я першопоселенця) *Гун*(*ь*)*ко*, пор. укр. прізвище *Гунько* (Редько 1, 265). Форма *Гун*(*ь*)*ка* вторинна.

Гуральня Тл. Внц. с-ще
1946 — *Гуральня* (АТП 1947: 37).
Назва мотивована апелятивом *гуральня* 'спиртово-горілчаний завод' (СУМ II, 195). Очевидно, у минулому поряд із цим поселенням була гуральня.

Гурівці Хм. Внц. с.
Відоме у XVIII ст. (SG II, 913); 1881 — *Gurowce* (*Górowce*) (SG II, 913); 1946 — *Гурівці* (АТП 1947: 19).
Результат онімізації групової назви мешканців *гурівці* ‹ **Гурів* (*-ова*, *-ове*) ‹ імені першопоселенця *Гур* — народнорозмовна форма від *Гурій* (Бірыла, 56). Версія про походження ойконіма від географічного терміна *гора* 'горб' (село розташоване в горбистій місцевості; Похилевич, 228) хибна. У такому разі село називали б *Горяни* або *Горби*.

Гута Гс. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Huta* (AHRP); 1791 — *Huta* (АЮЗР V/2 (2), 698); 1882 — *Huta-raigrodzka* (SG III, 234);1967 — *Гута* (АТП 1967: 33).
Назва мотивована апелятивом ст.-укр. (XVII–XVIII ст.) *гу́та* 'скляний завод' (Тимченко I, 194).

Гута-Бушинська Тл. Внц. с.
1799 — *Гута Краснянска* (ТОПГ, 201); XIX ст. — *Гута-Краснянская* (Труды, 1054); 1882 — *Huta* (SG III, 234); 1946 — *Гута-Бушинська* (АТП 1947: 34).
Первісна назва поселення *Гута Краснянська* утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Гута* (див. вище), означувального *Краснянська* ‹ суміжного ойконіма *Красне*. Пізніша назва *Гута-Бушинська* містить інший означувальний складник — *Бушинська* ‹ *бушинська* ‹ суміжного ойконіма *Бушинка*. Поселення підпорядковане Бушинській сільській раді (АТУ 2012: 40).

Д

Гута-Мовчанська Жм. Внц. с.
1784 — *huta Mowczanska* (АЮЗР V/2 (2), 448); 1799 — *Гута Молчанская или стекляный заводъ* (ТОПГ, 190); 1882 — *Huta-mołczanska* (SG III, 234); 1893 — *Гута Молчанская* (Гульдман 1893: 120); 1946 — *Гута-Мовчанська* (АТП 1947: 32).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Гута* (див. вище), означувального *Мовчанська* ‹ *мовчанська* ‹ суміжного ойконіма *Мовчани*.

Гута-Шершнівська Вн. Внц. с.
1799 — *Гута* (ТОПГ, 111); 1890 — *Szklarówka* (*Szlarówka*) (SG XI, 919); 1946 — *Гута-Шершнівська* (АТП 1947: 34).
Первісна назва поселення *Гута* ‹ ст.-укр. (XVII–XVIII ст.) *гу́та* ‘скляний завод’ (Тимченко I, 194). Пізніша назва *Шклярівка*, очевидно, утворена за аналогією до ойконімів із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від апелятива *шкляр* ‹ *скляр* ‘склороб’ (СУМ IX, 287) у формі множини: поселення склярів. Сучасна назва *Гута-Шершнівська* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Гута* (див. вище), означувального *Шершнівська* ‹ *шершнівська* ‹ суміжного ойконіма *Шершні*.

Гути Тл. Внц. с.
1799 — *Гута* (ТОПГ, 285); 1882 — *Huty* (SG III, 239); 1946 — *Гути* (АТП 1947: 36).
Первісна назва поселення *Гута* (див. вище). Пізніша назва *Гути* вторинна, зазнала впливу словотвірної моделі множинних ойконімів.

Гущинці Хм. Внц. с.
Відоме в 1468 р. (Стасюк, 355); 1545 — *з Гущиньцовъ* (ЛМ, 215); *z Huszczyncow* (Źdz. XVII, 110); 1661 — *Huszczynce* (АЮЗР VII/2, 506); 1799 — *Гущинцы* (ТОПГ, 49); 1893 — *Гущинцы* (Гульдман 1893: 124); 1946 — *Гущинці* (АТП 1947: 19).
Результат онімізації групової назви мешканців *гущинці*: 1) від нп **Гущин* (*-а*, *-е*) ‹ антропоніма *Гуща*, пор. укр. прізвище *Гуща* (Редько 1, 271); 2) ‘мешканці гущі’: поселення було розташоване в лісі (Стасюк, 355).

Данилки Вн. Внц. с.
1585 — *Данилковцы* (РВМ 1569–1673: 405); 1799 — *съ ... Данилками* (ТОПГ, 344); 1880 — *Daniłki* (SG I, 900); 1946 — *Данилки* (АТП 1947: 27).

Д

Первісна назва поселення *Данилківці* — результат онімізації групової назви мешканців *данилківці* ‹ **Данилків* (*-ова*, *-ове*) ‹ імені першопоселенця *Данилко* — пестлива форма від *Данило* (Трійняк, 99). Пізніша назва *Данилки* виникла під впливом словотвірної моделі множинних ойконімів на *-и*.

Даньківка Вн. Внц. с.
1765 — *Dańkowka* (АЮЗР V/2 (1), 185); 1880 — *Dańkówka* (SG I, 903); 1946 — *Даньківка* (АТП 1947: 18).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Данько* — народнорозмовний варіант від *Данило* (Трійняк, 100).

Даньківка Тл. Внц. с.
XVIII ст. — *Dańkowka* (Крикун 2008б: 220); 1880 — *Dańkówka* (*Dankowce*) (SG I, 903); 1946 — *Даньківка* (на той час Шпиківський р-н; АТП 1947: 42).
Щодо походження назви див. вище. Паралельна назва *Даньківці* виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-ц-і*.

Дахталія Тл. Внц. с.
1765 — *Dachtalia* (АЮЗР V/2(1), 179); 1768 — *Tachtalia* (Крикун 2012б: 394); 1796 — *Тафтала* (Атлас, 47); 1799 — *Тафталія* (ТОПГ, 241); 1861 — *в Тахталии* (СР 1850–1861: 294); 1880 — *Dachtalia* lub *Tahtalia* (SG I, 891); 1946 — *Дахталія* (АТП 1947: 22).
Очевидно, фонетично вторинна форма до *Tachtalia* — тюркська назва із суфіксом *-ly* (› укр. *-лія*), мотивована, ймовірно, турецьк. *tahtali* ‘зроблений із дощок’ (ТРС, 820). Така мотивація могла вказувати на дерев’яний характер сільської забудови.

Дашів Гс. Внц. с-ще
30 рр. XV ст. — *Daszkow*, *Doszau* (Білецька 2004: 79); 1444 — *Дашовъ* (Михайловський 2021: 201); 1583 — *Дашов* (Крикун 2008а: 323); 1654 — *Дашев* (Крикун 2008б: 220); 1737 — *pod Daszowem* (ГРУ, 92); 1781 — *Dassow* (Zanoni); 1789 — *do Daszowa* (АЮЗР III/5, 735); 1796 — *Дашевъ* (Атлас, 47); 1831 — *изъ-подъ Дашова* (Теодорович 1894: 32); 1946 — *Дашів* (АТП 1947: 15); з 1959 р. — смт (ІМСВнц., 249).

Утворення з присвійном суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Даш*, пор. укр. прізвище *Даш* (Редько 1, 287), похідне ім'я *Дашко* — розмовна форма від *Данило* (Трійняк, 100).

Дашківці Вн. Внц. с.
1391 — *Дешковцъ* (Михайловський 2021: 203); 1501 — *Дешковцы* (Акты, 292); 1-а чв. XVI ст. — *Дашковецъ* (Грушевський, 49); 1545 — *з Дешковцов* (ЛМ, 215); 1604 — *зъ Дашковєц* (Крикун 2008а: 869); 1764 — парох *дашковецки* (Зінченко 2021: 221); 1768 — *Deszkowce* (Крикун 2012б: 398); 1830 — *Дашковцы* (Опис, 31); 1905 — *Дашковцы* (Ткачук 2023: 209); 1946 — *Дашківці* (АТП 1947: 24).
Первісна назва поселення *Дешківці* — результат онімізації катойконіма *дешківці* ‹ топоніма *Дешків* (*-ова*) (пор. назву ґрунту *Дешкова* коло Бару: 1670 p. częsci *Deszkowey*; АЮЗР VIII/2, 142) ‹ антропоніма *Дешко*. Пор. укр. (закарпат.) прізвище *Дешко* (Чучка 2005: 191), пол. відповідник *Deszko* (Rymut I, 133). Пізніша назва *Дашківці* фонетично вторинна до *Дешківці*, очевидно, під впливом поширених антропонімів *Дашко*, *Дашкович* (Редько 1, 286).

Демидівка Гс. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Demidówka* (AHRP); 1881 — *Dymidówka* (SG II, 245); 1893 — *Демидовка* (Гульдман 1893: 127); 1946 — *Демидівка* (АТП 1947: 36).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від особового імені *Демид*, пор. укр. ім'я *Демид* (Трійняк, 102).

Демидівка Жм. Внц. с.
XIV ст. — [*Виперсовичі*] (Антонюк 2006а: 238); 1545 — *Демидова* (ЛМ, 214); *w Demidowcach* (Źdz. XVI, 110, 115); 1591 — wsi *Dymidowcach* (Źdz. XXI, 388); 1629 — *Demidowce* (Źdz. XX, 131); 1799 — *Демидовка* (ТОПГ, 133); 1861 — *Демидовка* (СР 1850–1861: 313); 1881 — *Dymidówka* (SG II, 245); 1946 — *Демидівка* (АТП 1947: 17).
Первісна назва поселення *Виперсовичі* (родова (відродинна) назва) — форма множини від антропоніма **Виперсович*. Село зруйнували татари. Пізніша назва нп *Демидів* — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від особового імені *Демид* (село заснував козак *Демид*; Труды, 214). Варіанти *Демидівці* й *Демидівка* виникли внаслідок впливу продуктивних словотвірних моделей ойконімів із формантами *-ів-ц-і*, *-ів-к-а*.

Д

Демівка Гс. Внц. с.
1664 — z miasta *Demowki* (АЮЗР VII/2, 563); 1735 — *в Демовку* (ГРУ, 73); XIX ст. — *Демовка* (Труды, 774–775); 1881 — *Dymówka* lub *Demówka* (SG II, 251); 1946 — *Демівка* (АТП 1947: 28).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма **Дем*, пор. споріднене укр. прізвище *Дема* (Редько 1, 290).

Демків Жм. Внц. с.
1967 — *Демків* (АТП 1967: 17).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від імені *Демко* — пестлива форма від *Дементій* або від *Демид*, або від *Дем'ян* (Трійняк, 102–103).

Демківка Гс. Внц. с.
1635 — *Demkowka* (Крикун 2008б: 220); 1799 — *Демковка* (ТОПГ, 299); 1885 — *Демковка* (Волости, 263); 1946 — *Демківка* (АТП 1947: 36).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Демко* (див. вище).

Демківське Гс. Внц. с-ще
2012 — *Демківське* (АТУ 2012: 41).
Очевидно, дериват із суфіксом відносної ознаки *-ськ-* від назви залізничної станції *Демківка*, яку було відкрито 1889 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Демківка_(станція)). Щодо походження назви *Демківка* див. вище.

Деребчин Жм. Внц. с.
1599 — *Derepczyn*, *Derepczynce* (Крикун 2008б: 220); 1621 — *Derebczyn* (Крикун 2008б: 220); XVII ст. — [*Деревчин*] (Труды, 1041); 1678 — *Derepczyn* (Крикун 2015: 200); 1758–1765 — *in Derepczyn* (АЮЗР IV/1, 578); 1861 — с. *Деребчина* (СР 1850–1861: 252); 1863 — *Деребчино* (ОАНС, 112); 1946 — *Деребчин* (АТП 1947: 16).
За умови первинності ойконіма *Деребчин* у його основі доцільно вбачати антропонім **Деребка* ‹ **Дербка* ‹ псл. **Dьrbъka* (Шульгач 2015: 57). Варіант *Дерепчин* ‹ *Деребчин* (асиміляція *б* › *п* перед глухим *ч*). Варіант *Деревчин* ‹ *Деребчин* (змішування близьких за вимовою губних звуків *б* / *в*).

Дерев'янки Жм. Внц. с.
XIX ст. — *Деревянки* (Труды, 718); 1881 — *Derewianka*, *Derewianki* (SG II, 6); 1946 — *Дерев'янки* (АТП 1947: 41).

За умови, що первісна назва поселення *Дерев'янка*, в її основі можна вбачати апелятив *дерев'янка* 'дерев'яна хата' (Желеховський I, 177). Така мотивація могла вказувати на початково дерев'яний характер забудови. Якщо ж первісна назва *Дерев'янки*, то це родова (відродинна) назва — форма множини від імені першопоселенця *Дерев'янко*, пор. укр. прізвище *Дерев'янко* (Редько 1, 295).

Дерешова М.-П. Внц. с.
Відоме в 1-й пол. XVIII ст. (Труды, 978); 1784 — *Dereszowa* (АЮЗР V/2(2), 445); 1881 — *Dereszowce*, *Dereszowa*, *Dereszówka* (SG I, 5); 1946 — *Дерешова* (АТП 1947: 26).
Утворення з присвійним суфіксом *-ов-* від антропоніма *Дереш*, пор. укр. прізвище *Дереш* (Редько 1, 295).

Держанівка Хм. Внц. с. (Глуховецька сел. громада)
1754 — *Dzierżanówka* (Тариф, 41); 1864 — *Держановка* (Похилевич, 228); 1881 — *Derżanówka* (SG II, 8–9); 1946 — *Держанівка* (АТП 1947: 20).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Держан*, пор. похідне укр. прізвище *Держанюк* (Редько 1, 295).

Держанівка Хм. Внц. с. (Ждановська сільськ. громада)
1946 — *Держанівка* (АТП 1946: 39).
Щодо походження назви див. вище.

Держанка М.-П. Внц. с.
1925 — ферма *Дзержанка* (Пуряєва, 65); 1946 — х. *Держанка* (АТП 1947: 40); 1967 — с. *Держанка* (АТП 1967: 49).
1. Можливо, в основі назви пол. особове ім'я *Dzierżan* (Пуряєва, 65).
2. Імовірно, утворення із суфіксом *-к-а* від незасвідченого ойконіма **Держани*, пор. ст.-пол. відповідник *Dzierżan*, 1748 р. (Rymut I, 171).

Десна Вн. Внц. с-ще
1765 — *Desna* (АЮЗР V/2 (1), 177); 1881 — *Desna* — річка, л. пр. Пд. Бугу (SG II, 9); 1972 — поселення *Десна* (Верменич, 45); 1987 — *Десна* (АТУ 1987: 11).
Відгідронімний ойконім — результат трансонімізації назви р. *Десна* (басейн Пд. Бугу) ‹ *десни́й* 'правий' (ЕСУМ 2, 43), можливо, з іншою семантикою для стрижневого *правий* як 'спритний, зручний' з огляду на те, що Десна є лівою притокою Пд. Бугу (Лучик, 178).

Д

Джугастра Тл. Внц. с.
1765 — *Dżugastra* (АЮЗР V/2 (1), 179); 1796 — *Жугастра* (Атлас, 47); 1799 — *Жагастра* (ТОПГ, 241); XIX ст. — *Джугастра* (Труды, 816); 1861 — *Джугастры* (СР 1850–1861: 313); 1946 — *Джугастра* (АТП 1947: 22).
Молдавський ойконім. Очевидно, теперішня назва фонетично вторинна до **Жугастра*. В основі ойконіма — молд. *жугáстру* ‘польовий клен’ (МРС, 227). Таку назву поселення отримало за характерною ознакою місцевих деревних насаджень. Відомо, що давніми мешканцями цього поселення були молдавани (Труды, 816). Пор. ще ойконім *Джугастра* в Тираспольському пов. колишньої Херсонської губ. (ОАНС, 112).

Джулинка Гс. Внц. с.
1770 — *Czulini* (Аргатюк, 77); 1784 — *Dziulinki* (АЮЗР V/2 (2), 466); 1788 — *Dziulinka* (Аргатюк, 65); XIX ст. — *Dzsulinka* (CVM); 1800 — *Желинка* (Аргатюк, 79), 1861 — *в Джулинки* (СР 1850–1861: 268); 1946 — *Джулинка* (АТП 1947: 15).
Первісна назва поселення *Джулинки* — форма множини від антропоніма **Джулинка*(*о*), пор. споріднене укр. прізвище *Джýлин* (Редько 1, 300).

Джурин Жм. Внц. с.
XV ст. — *Czuryłów* (SG II, 305); 1524 — *Чурилова Замку* (ЮРЛ, 1); 1765 — *Dżuryna* (АЮЗР V/2 (1), 198); 1796 — *Чуриловъ* (Атлас, 46); 1799 — *Дзюриловъ* (ТОПГ, 226); XIX ст. — *Dziorilow* (CVM); 1806 — *Дзярилов* (Описи 2011: 25); 1875 — *Джуринъ* (древний *Чуриловъ*) (Симашкевич, 27); 1946 — *Джурин* (АТП 1947: 16).
За переказами, на місці *Джурина* в XV ст. було с. *Чурилів* — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Чурило* (один із представників відомого шляхетського роду; Труды, 1042; SG II, 305). Теперішня назва *Джурин* етимологічно неоднозначна. А.П. Собуцький виводить її від антроніма *Джура* — як дериват із присвійним суфіксом *-ин* (Собуцький, 67). Можливі й інші версії пояснення цієї назви: 1) утворення за аналогією до ойконімів із присвійним суфіксом *-ин*. У такому разі ойконім *Джурин* походить від гідронімооснови *Джур-* назви р. *Джурка* (пр. Мурафи), яка тече в околиці села (Труды, 1042); 2) фонетично й словотвірно видозмінена форма від первісної назви *Чурилів*: *Джур-* ‹ *Чур-* (одзвінчення *ч*).

Д

Джуринці Гс. Внц. с.
1599 — *Dziurzyniec* (Źdz. XX, 122); 1654 — *Журинцы* (Крикун 2008б: 221); 1664 — *z Dziurzyniec* (АЮЗР VII/2, 543); 1772 — *z Dziuryniec* (УА, 385); 1849 — *Джуринцы* (Казьмирчук 2011: 109); 1946 — *Джуринці* (АТП 1947: 32).
Результат онімізаії катойконіма *джуринці* ‘мешканці міста *Джурина*’. Згідно з переказами, у цій місцевості колись було місто *Джурин* (Похилевич, 257), згодом, напевно, зруйноване татарами. Варіант *Журинці* фонетично вторинний щодо *Джуринці*.

Дзвониха Вн. Внц. с.
1434 — [*Збуново*] (ІМСВнц., 572; Тиврівщина, 148); 1505 — *Збуново* (Акты, 24); XVI ст. — *Zwonicha* (SG XIV, 701); 1602 — *do … Zwonichy* (Źdz. XXI, 428); 1629 — *z Dzwonychi* (АЮЗР VII/2, 405); 1768 — *Dzwonicha* (Крикун 2012б: 397); 1799 — *Звониха* (ТОПГ, 377); 1824 — *Звониха* (Труды, 169–170); 1881 — *Dzwonicha*, *Dzwonisze* (SG II, 311); 1946 — *Дзвониха* (АТП 1947: 34).
За умови, що первісна назва поселення *Збуново*, — це дериват із присвійним суфіксом *-ов-* від антропоніма **Збун*. Пор. формально споріднене укр. прізвище *Збунь* (https://ridni.org/karta/Збунь). Пізніша назва *Дзвониха* (*Звониха*), ймовірно, відмікротопонімна. Пор. відповідний гідронім *Дзвониха* (р., л. Пд. Бугу; Летичівськ. р-ну Хмельницьк. обл.; СГУ, 170) ‹ **дзвониха* / **звониха* (‹ *звон* ‘звучання’; ЕСУМ 2, 55) зі звуконаслідувальною семантикою.

Дзигівка М.-П. Внц. с.
1652 — *Dzikowka* (Крикун 2008б: 221); 1787 — *Dzygówka* (SG II, 312); 1864 — *Дзыговка* (ОАНС, 113); 1946 — *Дзигівка* (АТП 1947: 42); з 2024 р. — *Дзиґівка* (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3984-IX#Text).
Первісна назва поселення *Дзиґівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Дзиґа*: першопоселенцем тут був козак *Дзиґа* (Зуб, 22–23). Пор. ще назву колишнього с. *Дзигів Брід* (1799 р. *Дзиговъ Бродъ*; ТОПГ, 164). Варіант *Дзиківка* фонетично вторинний щодо *Дзиґівка* (змішування близьких за вимовою звуків *ґ* і *к*). Пізніша назва *Дзигівка* фонетично вторинна до *Дзиґівка* з огляду на відсутність на той час в українському правописі літери *ґ*. У 2024 р. поселенню повернуто історичну назву *Дзиґівка.*

Д

Дзюброве М.-П. Внц. с.
1946 — х. *Дзюбреве* (АТП 1947: 42); 1967 — *Дзюброве* (АТП 1967: 49). Утворення з присвійним суфіксом *-ов-* від прізвиська першопоселенця **Дзюбр / *Дзюбер*, пор. спільнокореневе укр. прізвище *Дзюбрин* (Редько 1, 305).

Дзюньків Вн. Внц. с.
1391 — w̄ *Чжюнькова* (Михайловський 2021: 203); 1444 — *Жунков* (Михайловський 2021: 211); 1590 — *Dziuńkow* (Крикун 2008б: 221); 1609 — *Дзуковское* (ДМВН, 174); 1629 — *Dziunkow* (Źdz. XX, 130); 1759 — *pod Dziunkowem* (ГРУ, 279); 1796 — *Жунковъ* (Атлас, 47); 1881 — *Dziuńków*, *Dżuńków* (SG II, 299); 1946 — *Дзюньків* (АТП 1947: 29).
Форма *Чжюньков* ‹ *Джюньков* ‹ *Джуньков* — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма **Джунько*, пор. спільнокореневе укр. (закарпат.) прізвище *Джунь* (Чучка 2005: 193). Варіант *Дзюньків* фонетично вторинний.

Дібрівка Хм. Внц. с.
Кін. XVIII ст. — *Хуторъ Дубровской* (ТОПГ 2025: 137); 1946 — *Дубровка* (АТП 1947: 39); 1967 — *Дібрівка* (АТП 1967: 44).
Первісна назва поселення *Хутір Дубровський* утворена, очевидно, від мікротопоніма *Дубровка,* мотивованого географічним терміном *дубровка* ‹ *дубро́ва* ‘дубовий ліс’ (Желеховський I, 208). Сучасна назва *Дібрівка* вторинна, виникла на основі порівняння з лексемою *дібрівка* ‹ *дібро́ва* ‘дубовий ліс’ (Грінченко 1, 386).

Діброва Жм. Внц. с-ще
1946 — х. *Діброва* (АТП 1947: 10); 1967 — с-ще *Діброва* (АТП 1967: 10). Назва мотивована географічним терміном *дібро́ва* ‘дубовий ліс’ (Грінченко 1, 386).

Дібровинці Вн. Внц. с.
1629 — *Dubrowince* (Крикун 2008б: 222); 1787 — *Dobrowince* (АЮЗР V/2 (2), 574); 1880 — *Dąbrowińce* (*Dubrowincy*, *Dubrowińce*) (SG I, 933); 1946 — *Дібровинці* (АТП 1947: 18).
Первісна назва поселення *Дубровинці* — результат онімізації катойконіма *дубровинці* ‘мешканці Дуброви — місцевості, де росте дубовий ліс’.

Д

Дівочина Вн. Внц. с.
1946 — х. *Дівочина* (АТП 1947: 28); 1967 — с. *Дівочина* (на той час Іллінецький р-н; АТП 1967: 20).
Утворення з присвійним суфіксом *-ин-а* від антропоніма *Дівоча*, пор. укр. прізвище *Дівоча* (https://ridni.org/karta/Дівоча) Пор. також місцеві назви лісу *Дѣвочинъ* (коло Ольчедаєва; АЮЗР VIII/2, 458), угіддя *Дівочин* за р. Мурафою (1452 р. *Dewoczin*; Михайловський 2021: 201).

Дігтярка М.-П. Внц. с.
XIX ст. — *Дехтярка* (Труды, 738); 1881 — *Dziegciarka* (SG II, 271); 1946 — х. *Дігтярка* (АТП 1947: 26).
Назва етимологічно неоднозначна.
1. Утворення із суфіксом *-к-а* (відносна ознака) від суміжного ойконіма *Дігтярі*, пор. хутори *Дігтярі* (*Дехтяры* Могилівського пов.; Гульдман 1893: 131) ‹ антропоніма *Дігтяр*, пор. укр. прізвище *Дігтяр* (Редько 1, 310).
2. Ойконім вторинний щодо ідентичного мікротопоніма, мотивованого місц. апелятивом *дігтярка*, *діхтярка* ‘урочище, де добували дьоготь, спалюючи дрова’ (МСПГ, 137).

Дмитрашківка Тл. Внц. с.
1664 — *Dmitraszowka* (Крикун 2008б: 221); 1676–1679 — *Dymitraszowka* (Крикун 2008б: 221); 1765 — *Dmitraszkowka* (АЮЗР V/2 (1), 180); 1893 — *Дмитрашковка* (*Демитрашковка*) (Гульдман 1893: 134); 1946 — *Дмитрашківка* (АТП 1947: 29).
Дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від особової назви *Дмитрашко* ‹ *Дмитраш*, пор. укр. прізвище *Дмитраш* (Редько 1, 313). Варіант *Димитрашківка* — структурно видозмінена форма від *Дмитрашківка* під впливом офіційного імені *Димитрій*.

Дмитренки Гс. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Dmitrenki* (AHRP); 1790 — *Dmytrenki* (АЮЗР V/2 (2), 665); XIX ст. — *Дмитренки* (Труды, 321–322); 1946 — *Дмитренки* (АТП 1947: 14).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма *Дмитренко*, пор. укр. прізвище *Дмитренко* (Редько 1, 314).

Добрянка М.-П. Внц. с.
XIX ст. — *Добранка* (Труды, 1001); 1881 — *Dobrzanka* (SG II, 83); 1946 — *Добрянка* (АТП 1947: 42).

В основі назви — антропонімооснова *Добжан-*. На поч. XIX ст. на Ямпільщині жив і працював польський промисловець М. Добжанський (Пуряєва, 68). Зауважмо, що пол. прізвище *Dobrzański* (‹ ойконіма *Dobrzany*) відоме з 1437 р. (Rymut I, 139). Пізніша назва *Добрянка* постала внаслідок фонетичної адаптації на українському ґрунті.

Довгалівка Вн. Внц. с.
1765 — *Dohalowka* (АЮЗР V/2 (1), 185); 1881 — *Dołhałówka* (SG II, 105); 1946 — *Довгалівка* (АТП 1947: 30).
Дериват із присвійним суфіксом *-івк-а* (‹ *-евк-а*) від антропоніма *Довгаль*, пор. укр. прізвище *Довгаль* (Редько 1, 318).

Довгополівка Вн. Внц. с.
1649 — *Michałowka* (Крикун 2008б: 240); 1799 — *Михайловка* (ТОПГ, 108); 1847 — сел. *Михайловки-Вороновицкой* (СР 1826–1849: 258); 1946 — *Михайлівка* (АТП 1947: 34); 1987 — *Довгополівка* (АТУ 1987: 20).
Первісна назва поселення *Михайлівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені *Михайло* (від імені брацлавського хорунжого *Михайла* Калитинського; Тиврівщина, 156). Варіант *Михайлівка Вороновицька* містить означувальний компонент *Вороновицька* ‹ нп *Вороновиця* (див. вище): поселення розташоване неподалік від селища *Вороновиця*. Теперішню назву *Довгополівка* можна тлумачити так: 1) дериват із присвійним суфіксом *-івк-а* від антропоніма *Довгопол*, пор. укр. прізвище *Довгопол* (Редько 1, 319); 2) утворення за аналогією до ойконімів із формантом *-ів-к-а* від словосполучення *довге поле*, що ймовірніше.

Довжок Вн. Внц. с.
1607 — *Dołżek* (Крикун 2008б: 221); 1765 — *Na Dłużku* (АЮЗР V/2 (1), 148); 1881 — *Dołżek* (SG II, 110); 1946 — *Довжок* (АТП 1947: 30).
Назва поселення вторинна щодо ідентичного мікротопоніма, мотивованого географічним терміном **довжок* ‹ *довж* ‘довжина’ (Желеховський I, 190) або прикметником *довгий* (*довг-* + *-ьк-*): ‘видовжений об’єкт’. Поселення розташоване вздовж струмка, що впадає в Рось. Отже, номінація села зумовлена особливостями його розташування (Похилевич, 247–248).

Довжок Гс. Внц. с-ще
1967 — *Довжок* (АТП 1967: 42).
Ойконім похідний від суміжного гідроніма *Довжок* (р., п. Бершадки л. Дохни л. Пд. Бугу; СГУ, 179). Щодо походження назви річки див. вище.

Д

Довжок Жм. Внц. с.
1765 — *Dłużek* (АЮЗР V/2 (1), 198); 1967 — *Довжок* (АТП 1967: 48).
Щодо походження назви див. вище. Поселення розташоване на березі р. *Довжок* (л. Мурашки; бас. Дністра; СГУ, 179).

Довжок М.-П. Внц. с.
XVI–XVII ст.— *Kietrosy* (AHRP); 1705 — *Кетроси* (Зозуля, 250); 1799 — *Кетросы* (ТОПГ, 157); XIX ст. — *Ketrosy* (CVM); 1875 — с. *Китросъ* (Симашкевич, 28); до 1946 р. — *Кетроси* (АТП 1947: 899); з 1946 р. — *Довжок* (АТП 1947: 899).
Первісна назва поселення *Кетроси* ‹ молд. *кетроасе* ‹ *петрос* ‘кам’янистий’ (Карпенко 1973: 136). Очевидно, така мотивація стосується кам’янистого берега р. Марківки (IMCBнц., 736). Назва *Довжок* виникла внаслідок перейменування (тенденція до зміни всіх іншомовних назв поселень) ‹ *довжок* ‹ *довгий*. Семантику ойконімооснови назви *Довжок* зумовили, очевидно, великі розміри (довжина) поселення — розташоване вздовж р. Мурахви (SG II, 41).

Довжок Тл. Внц. с.
XVIII ст. — *Dołżek* (Крикун 2008б: 221); 1799 — *Должокъ* (ТОПГ, 275); 1881 — *Dołżek* (SG II, 110); 2012 — *Довжок* (АТУ 2012: 37).
Назва поселення вторинна щодо ідентичного мікротопоніма, мотивованого географічним терміном **довжок* (див. вище).

Долинка Тл. Внц. с.
До 1946 р. — *Шмідтове* (АТП 1947: 900); з 1946 р. — *Долинка* (АТП 1947: 22).
Назва *Шмідтове* меморіальна — на честь П.П. Шмідта, героя Російсько-японської війни 1904–1905 рр., революціонера. Сучасна назва *Долинка* мотивована географічним терміном *долинка* ‹ *доли́на* ‘долина; низовина біля річки’ (Марусенко, 226).

Долиняни М.-П. Внц. с.
Відоме з 1452 р. (Труды, 757); 2-а пол. XVI ст. — *Долинянъ* (Грушевський, 124); 1784 — *Doliniany* (АЮЗР V/2(2), 448); 1881 — *Doliniany* (SG II, 101); 1946 — *Долиняни* (АТП 1947: 26).
Результат онімізації катойконіма *долиняни* ‘мешканці долини’. Село розташоване в плоскій долині (Труды, 757). Аналогічні назви відомі на Львівщині, Івано-Франківщині, Чернівеччині (АТП 1947: 738).

Дорожнє Вн. Внц. с.
До 1967 р. — *Дубова* (АТП 1967: 102); 1987 — *Дорожнє* (АТУ 1987: 11).
Первісна назва поселення *Дубова* вторинна щодо мікротопоніма на зразок **Дубова* (*долина*) ‹ *дубо́вий* (*-а*), що характеризував прикметні риси довколишньої місцевості. Пізніша назва — результат субстантивації та онімізації апелятива *доро́жній* ‘стосовний до дороги’. Форма сер. роду ойконіма зумовлена граматичним узгодженням із родовою назвою *село*.

Дорошівка М.-П. Внц. с.
1784 — *Doroszowka* (АЮЗР V/2(2), 446); 1799 — *Дарашовка* (ТОПГ, 169); XIX ст. — *Дорошовка* (Труды, 1007); 1881 — *Doroszówka* (SG II, 125); 1946 — *Дорошівка* (АТП 1947: 43).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Дорош* — варіанта до імені *Дорофій* (Трійняк, 112). За переказами, засновником поселення був козак *Дорош*, виходець із Буші (Труды, 1007).

Дохно Гс. Внц. с.
1776 — *Dachna* (АЮЗР V/2 (1), 251); 1967 — *Дохно* (АТП 1967: 46).
Ойконім похідний від суміжного гідроніма *Дохна* (п. пр. Пд. Бугу; https://uk.wikipedia.org/wiki/Дохно_(село)). Назву гідрооб’єкта пов’язують з апелятивом *дохний*, що характеризував місце у воді (річці), що не замерзає (Масенко 1979: 38–39; Лучик, 195). Пор. ще споріднену назву оз. *Дошне* на Волині (Шульгач 1998: 81). Форма сер. роду ойконіма зумовлена граматичним узгодженням гідроніма *Дохна* з лексемою *село*. Форма *Дахна* помилкова (SG II, 92).

Доярня Тл. Внц. с.
1947 — *Доярня* (АТП 1947: 22).
Назва мотивована апелятивом **доярня* ‘місце, де доять корів’, пор. споріднені укр. *доя́р*, *доя́рка* ‹ *доїти* (ЕСУМ 2, 103).

Дранка Тл. Внц. с.
1716 — *Dranka* (Крикун 2008б: 222); 1893 — *Дранка* (Гульдман 1893: 139); 1946 — *Дранка* (АТП 1947: 36).
Очевидно, ойконім вторинний щодо мікротопоніма **Дранка* ‹ *дранка* зі значенням, спорідненим із укр. *дранина* ‘цілина’ (ЕСУМ 2, 41).

Дружба М.-П. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Pohoreła* (AHRP); XIX ст. — *Погорѣла* (Труды, 745); 1946 — *Погоріла* (АТП 1947: 26); 1967 — *Дружба* (АТП 1967: 32).
Первісна назва поселення *Погоріла*. За переказами, колись тут було с. *Товста*, яке спалили татари (Труды, 745). Щодо походження назви див. далі (*Погоріла*). Пізніша назва *Дружба* символічна, мотивована апелятивом *дру́жба* ‘стосунки, відносини, в основі яких лежить взаємна прихильність, довір’я, відданість, товариська солідарність, духовна близькість, спільність інтересів і т. ін.’ (СУМ II, 423).

Дружелюбівка Хм. Внц. с.
2-а пол. XVI ст. — [*Курава*] (IMCBнц., 292); 1602 — wsi *Kurawy* (Źdz. XXI, 438); 1622 — *Korawa* (Крикун 2008б: 235); 1776 — *Kurzawa* (АЮЗР V/2(1), 288); 1838 — *Курава* (ККГ); 1946 — *Курава* (АТП 1947: 19); з 1964 р. — *Дружелюбівка* (IMCBнц., 292).
Первісна назва поселення *Курава* — результат трансонімізації ідентичного мікротопоніма, мотивованого діал. **курава* ‹ *ку́рява* ‘пил, те, що здіймає пил’ ‹ *курити* (ЕСУМ 3, 153). Варіант *Корава*, очевидно, результат фонетичної видозміни первинного *Курава* (див. далі *Купчинці* / *Копчинці*). Сучасний ойконім символічний (виник унаслідок перейменування), утворений за продуктивною моделлю назв із формантом *-івк-а* від словосполучення *друж*[*бу*] *люб*[*ити*].

Дружне Хм. Внц. с.
Кін. XVII ст. — [*Овечаче*] (IMCBнц., 292); 1765 — *Oweczacze* (АЮЗР V/2(1), 185); 1838 — *Овечаче* (ККГ); 1946 — *Овечаче* (АТП 1947: 37); з 1964 р. — *Дружне* (IMCBнц., 292).
Ойконім вторинний щодо ідентичного мікротопоніма (з усіченим другим компонентом) на зразок **Овечаче* (*поле*) ‹ *ове́чачий* (*-е*) ‘овечий’. Сучасна назва виникла внаслідок перейменування (з огляду на тодішню тенденцію до зміни так званих немилозвучних ойконімів). Мотивована прикметником *дру́жний* ‘зв’язаний дружбою, взаємною прихильністю, довір’ям, відданістю, згодою’ (СУМ II, 425).

Дубина Вн. Внц. с.
1967 — с. *Дубина* (АТП 1967: 39).
Назва поселення, очевидно, вторинна щодо ідентичного мікротопоніма, мотивованого апелятивом *дуби́на* ‘дубовий ліс, гай; дубова памолодь’ (СУМ II, 429).

Д

Дубина Гс. Внц. с.
1946 — х. *Дубина* (АТП 1947: 34).
Щодо походження назви див. вище.

Дубина Гс. Внц. с-ще
1967 — *Дубина* (АТП 1967: 41).
Щодо походження назви див. вище.

Дубина М.-П. Внц. с.
1946 — х. *Дубина* (АТП 1947: 40); 1967 — *Дубина* (АТП 1967: 29).
Щодо походження назви див. вище.

Дубина Хм. Внц. с.
1967 — *Пролетар* (АТП 1967: 45); з 2016 р. — *Дубина* (ВВР №23, 479).
В основі колишньої назви *Пролетар* — апелятив *пролета́р*, очевидно, у збірному значенні ‘пролетаріат’ (СУМ VIII, 214). Така мотивація могла вказувати на робітничий характер поселення. Пор. ойконімні паралелі на Полтавщині та Харківщині (АТУ 2012: 525). Щодо походження нової назви див. вище.

Дубина Хм. Внц. с-ще
1967 — с-ще *Дубина* (АТП 1967: 22).
Щодо походження назви див. вище.

Дубинки Жм. Внц. с.
1881 — *Dubinki* (SG II, 191); 1946 — х. *Дубинки* (на той час Джуринський р-н; АТП 1947: 16); 1967 — с. *Дубинки* (АТП 1967: 48).
Назва, очевидно, вторинна щодо ідентичного мікротопоніма, мотивованого апелятивом *дуби́нка* ‘зменш. до дуби́на’ (СУМ II, 429), пор. географічний термін *дуби́на* ‘дубовий ліс, гай; дубова памолодь’ (СУМ II, 429).

Дубівка Гс. Внц. с.
Засн. в 1930 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Дубівка_(Тростянецький_район)); 1967 — *Дубівка* (АТП 1967: 42).
В основі ойконіма — назва дерева *дуб*. Назва поселення оформлена суфіксом *-ів-к-а* за аналогією до ойконімів із цим формантом.

Д

Дубмаслівка Вн. Внц. с.
1967 — *Дубмаслівка* (АТП 1967: 33).
Складна (за будовою) назва. Село виникло внаслідок об'єднання поселень *Дубівчик* (1799 р. — *Дубовчикъ* (ТОПГ, 350); 1881 р. — *Dubowczyk*; SG II, 199) і *Маслівка* (1799 р. — *съ ... Масловкою* (ТОПГ, 358); 1881 р. — *Masłowka*; SG II, 199), знелюднених під час голодомору (https://uk.wikipedia.org/wiki/Дубмаслівка). Пор. *Дубовчикъ* съ присел. *Масловкой* (Гульдман 1893: 142). Назва *Дубівчик* ‹ *Дубовчик* — дериват із суфіксом *-ик* від *Дубовець* (див. далі). Назва *Маслівка* ‹ *Масловка* — утворення з присвійним суфіксом *-овк-а* від прізвиська першопоселенця *Масло*, пор. укр. прізвище *Масло* (Редько 1, 662).

Дубова Жм. Внц. с.
Відоме з 1530 р. (Просюк, 333); 1881 — *Dubowa* (SG II, 198); 1946 — *Дубова* (АТП 1947: 12).
Результат онімізації прикметника *дубо́вий* (*-а*) ‹ *дуб*. Поселення було засновано в дубовому лісі (Просюк, 334; ІМСВнц., 236).

Дубовець Вн. Внц. с.
1765 — *Dubowiec* (АЮЗР V/2 (1), 177); 1881 — *Dubowiec* (*Dubowce*) (SG II, 200); 1946 — *Дубовець* (АТП 1947: 13).
Ойконім вторинний щодо ідентичного мікротопоніма, мотивованого апелятивом *дубовець* (пор. формальний відповідник *дубове́ць* ‘різновид метеликів’; Желеховський I, 208) з імовірним значенням *‘дубовий ліс’.

Дубові Махаринці Хм. Внц. с.
Відоме в XVII ст. (Похилевич, 223–224; ІМСВнц., 329); 1754 — *Mecherzyńce Dębowe* (Тариф, 39); 1838 — *Дубовые Мехеренцы* (ККГ); 1885 — *Mecherzyńce Dębowe* (SG VI, 222); 1946 — *Дубові Махаринці* (АТП 1947: 31).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Махаринці* — результат онімізації групової назви мешканців *махаринці* ‹ **Махарин* (*-е*) ‹ особового імені *Махара* ‹ офіційного *Макар* (Трійняк, 205) й означувального — *Дубові* ‹ *дубо́вий* (*-і*) на позначення дубового лісу (село оточував дубовий ліс; Похилевич, 223–224), а також у розрізнювальній функції (див. далі *Махаринці*). Польська форма *Mecherzyńce*, імовірно, вторинна щодо *Махаринці* внаслідок зближення зі співзвучним ім'ям пол. *Mecher* (Rymut I, 81).

Д

Дукля Гс. Внц. с-ще
1946 — с-ще зал. стан. *Дукля* (АТП 1947: 33); 1967 — с-ще *Дукля* (АТП 1967: 38).
Назву, ймовірно, перенесено з Південно-Східної Польщі (Центральна Лемківщина, де жили українці) — місто *Дукля* Підкарпатського воєводства (https://uk.wikipedia.org/wiki/Дукля_(Підкарпатське_воєводство)). Знято з обліку в 2012 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Дукля_(Теплицький_район)).

Думенки Хм. Внц. с.
1447–1455 — *Duminki* (Михайловський 2021: 206); 1530 — *Duminki* (Каменюк, 13); XVI–XVII ст. — *Dumienki* (AHRP); 1784 — *Dumenki* (АЮЗР V/2(2), 441); 1800 — *Думенки* (Описи 2011: 66); 1881 — *Dumeńki* (SG II, 219); 1946 — *Думенки* (АТП 1947: 39).
За умови, що первісна назва поселення *Думинки*, це форма множини від антропоніма **Думинко* ‹ *Думин*, пор. укр. (закарпат.) прізвище *Думин* (Чучка 2005: 216). Якщо ж первинна форма *Думенки*, то це родова (відродинна) назва — форма множини від імені першопоселенця *Думенко*, пор. укр. прізвище *Думенко* (Редько 1, 342).

Дяківка Гс. Внц. с.
1622 — wsi *Diakowiec* (Źdz. XXI, 622); 1776–1793 — *Dykowa*, 1787 — *Diakowka* (АЮЗР V/2 (2), 576); 1868 — *Дьяковка* (Аргатюк, 190), 1881 — *Diakówka* lub *Diakowce* (SG II, 30); 1946 — *Дяківка* (АТП 1947: 15).
Первісна назва поселення *Дяківці* — результат онімізації групової назви мешканців *дяківці* ‹ **Дяків* (*-ове*) ‹ *дяк*. Поселення заснував дяк із Умані (Труды, 364–365). Варіанти *Дякова* і *Дяківка* вторинні, зазнали впливу продуктивних словотвірних моделей ойконімів із формантами *-ов-* та *-ів-к-а*.

Дяківці Вн. Внц. с.
Відоме в XIII ст. (ІМСВнц., 389); 1442 — *Dyakowcze* (Михайловський 2021: 207); 1516 — *Dyakowcze* (АЮЗР VIII/1, 41); 1563–1564 — *Diakowcze* (Михайловський 2012а: 135); 1796 — *Дьяковцы* (Атлас, 47); 1830 — *Дяковцы* (Опис, 31); 1905 — *Дьяковцы* (Ткачук 2023: 217); 1946 — *Дяківці* (АТП 1947: 24).
Щодо походження назви див. вище.

Жабелівка Вн. Внц. с.
Засн. в 1752 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Жабелівка); 1946 — *Жабелівка* (АТП 1947: 13).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від антропоніма **Жабель*, пор. споріднене ст.-пол. ім'я *Żabel*, 1564 р. (Rymut II, 755).

Жабокрич Тл. Внц. с.
1553 — *Жабокричи* (Метрыка №35, 200); 1585 — на рецы *Жабокричу* (Крикун 2008а: 385); 1602 — *Żabokrycz*, *Żabokrycz* albo *Łuka* (Крикун 2008б: 222); 1630 — *Łuka Żabokrycka* (Крикун 2008б: 222); 1664 — ze wsi *Zabokrycza* (АЮЗР VII/2, 541); 1799 — *Жабокричъ* (ТОПГ, 314); 1861 — *в Жабокриче* (СР 1850–1861: 263); 1946 — *Жабокрич* (АТП 1947: 22).
Результат трансонімізації ідентичного гідроніма, мотивованого апелятивом **жабокрич* (‹ *жаба* (*-и*) + *кричати*): село розташоване на березі річки, пр. Бернадинки (Труды, 817). Цим, очевидно, й зумовлена паралельна назва *Лука* ‹ *лукá* 'низовина, поросла травою' (Марусенко, 236) › 'мокра низовина'.

Жабокричка Гс. Внц. с.
1654 — *Жабокричь*, *Жабокрицкое* (Крикун 2008б: 222); 1790 — *Żabokrycka* (АЮЗР V/2 (2), 674); 50-і рр. XIX ст. — *Жабокричка* (Цубенко 2008б: 322); 1895 — *Żabokrzyczka* (SG XIV, 720); 1946 — *Жабокричка* (АТП 1947: 27).
Первісна назва поселення *Жабокрич* (див. вище). Пізніші назви *Жабокрицьке*, *Жабокричка* — утворення із суфіксами *-ськ-* і *-к-а* від назви *Жабокрич*.

Жадани Вн. Внц. с.
Відоме в 1752 р. (Похилевич, 261); 1765 — *Zadanowka* (АЮЗР V/2 (1), 183); 1841 — *Жаданы* (Казьмирчук 2011: 76); 1895 — *Żadany*, *Żadanówka* (SG XIV, 726); 1946 — *Жадани* (АТП 1947: 15).
За умови, що первісна назва поселення *Жадановка*, це дериват із присвійним формантом *-ов-к-а* від антропоніма *Жадан*, пор. укр. прізвище *Жадан* (Редько 1, 356). Пізніша назва *Жадани* виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі множинних ойконімів.

Ж

Жахнівка Вн. Внц. с.
Відоме з 1393 р. (Тиврівщина, 162); 1603, 1664 — *Żachnowka* (Крикун 2008б: 222); 1768 — *Żachnowka* (Крикун 2012б: 394); 1850 — *Жахновка* (Труды, 167–168); 1895 — *Żachnówka* (SG XIV, 725); 1946 — *Жахнівка* (АТП 1947: 34).
Дериват із присвійним формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма **Жахно*, пор. похідне пол. прізвище *Żachnik* (Rymut II, 718). Згідно з місцевими переказами, тут колись проживала родина якогось *Жахнова* (Тиврівщина, 162).

Жван М.-П. Внц. с.
1452 — *Жванъ* (Грушевський, 40); *Zwan* cum grodzisko (Михайловський 2021: 208); 1-а пол. XVII ст. — *Жванъ* (Грушевський, 124); 1648 — *Zwan* (ГКУ, 204); 1703 — *Żwan* (АЮЗР II/3, 562); 1875 — *Жванъ* (Симашкевич, 25); 1946 — *Жван* (АТП 1947: 26).
Відгідронімний ойконім: поряд із селом тече р. *Жван* (Труды, 736–737; SG XIV, 870). Гідронім мотивований коротким дієприкметником **жван*(*ий*) (‹ *жвати*) зі значенням ‘річка (потік) із сильною (стрімкою) течією’, тобто *‘така, що жує’.

Жежелів Хм. Внц. с.
Відоме в XVI ст. (ІМСВнц., 329); 1648 — *Zelelow* (ГКУ, 204); 1754 — *Żeżelów* (Тариф, 111); XIX ст. — *Жежелев* (Похилевич, 233); 1863, 1895 — *Żeżelów* (SG XIV, 789); 1946 — *Жежелів* (АТП 1947: 20).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ев*) від антропоніма *Жежель*, пор. укр. прізвище *Жежель* (Редько 1, 357).

Жерденівка Гс. Внц. с.
1545 — селищо *Жерденевцы* (ЛМ, 234); [*w*] *Żerdenowci* (АЮЗР I/6, 26); 1629 — *z Zerdeniowki* (АЮЗР VII/2, 407); *Żerdeniowka* (Źdz. XX, 139); 1652 — *Żerdenowka Wyższa* alias *Jackowka* (Крикун 2008б: 222); 1757 — *Дзерденевы* (ГРУ, 255); 1768 — *Żerdenowka* (Крикун 2012б: 397); 1862 — *въ Жерденовкѣ* (Труды, 289–290); 1895 — *Żerdynówka*, *Żerdenówka* (SG XII, 777); 1946 — *Жерденівка* (АТП 1947: 14).
Первісна назва поселення *Жерденівці* — утворення від групової назви мешканців *жерденівці* ‹ **Жерденів* (*-еве*) ‹ антропоніма **Жерден*(*ь*). Пор. споріднений пол. антропонім *Żyrdoń* (Rymut II, 61). У такому разі варіант *Жерденівка* постав під впливом продуктивної словотвірної моделі ойко-

німів із формантом *-ів-к-а*. Варіант *Жерденівка Вища* вказує на існування в минулому ще одного нп — **Жерденівка Нижча* (означальні компоненти *Вища* й *Нижча* характеризують місцерозташування цих поселень). Паралельна назва *Яцківка* — дериват із присвійним формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від особового імені *Яцько* — розмовна форма від *Яків* (Трійняк, 416). Форма *Жердинівка* (*Żerdynówka*) фонетично вторинна, виникла, напевно, внаслідок формального зближення з лексемою *жердина*.

Жеребилівка М.-П. Внц. с.
Відоме в XV ст. (ІМСВнц., 449); 1784 — *Żerebylowka* (АЮЗР V/2(2), 445); 1893 — *Жеребиловка* (Гульдман 1893: 151); 1895 — *Żerebełówka* (SG XIV, 778); 1946 — *Жеребилівка* (АТП 1947: 43).
Первісна назва поселення *Гнівань*, яке в XV ст. зруйнували татари (Труды, 736). Щодо походження назви див. вище *Гнівань*. Пізніша назва *Жеребилівка* — дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма **Жеребило*, пор. пол. відповідник *Żerebiło* (з укр. фонетикою) (Rymut II, 753).

Животівка Вн. Внц. с.
1633 — *Żywotowce* (Крикун 2008б: 222); 1768 — *Żywotowka* (Крикун 2012б: 401); 1828 — *Животовка* (Казьмирчук 2011: 68); 1946 — *Животівка* (АТП 1947: 28).
Первісна назва поселення *Животівці* — результат онімізації катойконіма *животівці* ‘переселенці із Животова’ (див. далі *Новоживотів*). Поселення виникло з хуторів переселенців із *Животова* (Похилевич, 265–266). Пізніша назва *Животівка* зазнала впливу продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*.

Жигалівка Хм. Внц. с.
1603 — села *Жигаловки* (Крикун 2008а: 837); 1664 — *Bohdanowka* (Крикун 2008б: 223); 1722 — *Bohdanowka* alias *Żyhałowka* (Крикун 2008б: 223); 1753 — *Жигаловка* (Теодорович 1891: 31); 1895 — *Żyhałówka* al. *Żygałówka* (SG XIV, 889); 1946 — *Жигалівка* (АТП 1947: 19).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Жигало*, пор. укр. прізвище *Жигало* (Редько 1, 360). Паралельна назва *Богданівка* похідна від антропоніма *Богдан*, ускладненого формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*). Її виникнення зумовлене, ймовірно, появою нового власника поселення.

Житники М.-П. Внц. с.
1615 — *Słoboda Żytnikowa* (Крикун 2011а: 312); 1625 — *Żytniki* (Крикун 2011а: 312); 1784 — *Zytniki* (АЮЗР V/2(2), 564); 1895 — *Żytniki* (SG XIV, 900); 1946 — *Житники* (АТП 1947: 26).
Первісна назва поселення *Слобода Житникова* утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Слобода* ‹ *слободá* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305), означувального *Житникова* — дериват із присвійним суфіксом *-ов-* від імені першопоселенця *Житник*, пор. укр. прізвище *Житник* (Редько 1, 363). Пізніша назва *Житники* виникла за аналогією до множинних ойконімів на *-и*.

Жмеринка Жм. Внц. м.
1598 — *Bokijowce* (Крикун 2008б: 212); 1609 — wieś *Bokijowkę* (Źdz. XXI, 539); 1623 — *z … Żmeryniec* (Źdz. XXI, 631); 1641 — *Żmerynce* alias *Bokijowka* (Крикун 2008б: 212); 1765 — *Zmirynka Wielka*, *Zmirynka Mała* (АЮЗР V/2 (1), 193); 1875 — *Жмеринка-Великая*, *Жмеринка-Малая* (Труды, 273–274); 1895 — *Zmierzynka*, *Żmerynka*, *Żmirynka Wielka* (SG XIV, 650); 1946 — *Жмеринка* (АТП 1947: 17).
Первісна назва поселення *Бокіївці* — результат онімізації групової назви мешканців *бокіївці* ‹ **Бокіїв* (*-єве*) ‹ антропоніма *Бокій* (власником села був Федір *Бокій*; Крикун 2008а: 707). Варіант *Бокіївка* виник під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*. Пізніший варіант *Жмеринці* ‹ *жмеринці* ‹ нп **Жмерин* (*-е*) ‹ антропоніма **Жмера*, можливо, фонетичного варіанта до *Жмир*, пор. укр. прізвище *Жмир* (Редько 1, 364). Пор. ще назви кутків с. Майдан-Олександрівський на Хмельниччині: *Жмиргород*, *Нова-Жмиринка* (Труды, 917). Варіант *Жмеринка* ‹ *Жмеринці* під впливом словотвірної моделі із суфіксом *-к-а*. Місто *Жмеринка* засноване на землях сіл *Великої* і *Малої Жмеринки* у зв’язку з будівництвом залізниці Київ — Балта — Одеса в 1865 р. Поблизу залізничної станції виникло й однойменне селище (ІМСВнц., 31). Назва *Велика Жмеринка* містить означувальний компонент *Велика* ‹ *вели́кий* (*-а*) на позначення розмірів поселення порівняно з хронологічно пізнішим ойконімом *Мала Жмеринка* (Труды, 274).
Гіпотеза К.М. Тищенка про етимологічний зв’язок ойконіма *Жмеринка* з тат. *жимер-* ‘руйнувати’ (Тищенко, 340) лінгвістично безпідставна.

Жолоби Тл. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Żołoby* (AHRP); 1768 — *Żołoby* (Крикун 2012б: 402); 1893 — *Жолобы* (Гульдман 1893: 155); 1946 — *Жолоби* (АТП 1947: 35). Ойконім вторинний щодо ідентичного мікротопоніма (поселення розташоване в улоговині; Труды, 1028). Назва мотивована географічним терміном *жóлоб* ‘глибока й вузька долина’, ‘долина між двома горами або пагорбами’ (Марусенко, 227) у формі множини. Пор. споріднене місц. *жолобки́* ‘багато ярів, розміщених один за одним’ (МСПГ, 151).

Жорнище Вн. Внц. с.
1448 — *Жорнъвища* (Михайловський 2021: 210); 1494 — *Жорновища* (Михайловський 2021: 210); 1583 — *Жорнъвищ* (Крикун 2000, 106); 1588 — *Żorniszcza* (Źdz. XX, 121); 1607 — *Tokarowka* (Крикун 2008б: 223); 1615 — *Żorniszcze Stare* і *Nowe* (Крикун 2008б: 223); 1647 — *Żorniszcze Nowe* alias *Tokarowka* (Крикун 2008б: 223); 1765 — *Żorniszcza* (АЮЗР V/2 (1), 186); 1849 — *Жорнище* (Казьмирчук 2011: 110); 1895 — *Żorniszcze*, *Żornowiszcze*, *Żorniska* (SG XIV, 831–832); 1946 — *Жорнище* (АТП 1947: 18).
Первісна назва поселення *Жорновища* — лексико-семантичне утворення від апелятива **жорновища* ‹ **жорновище* ‹ **жорнов* ‘млиновий камінь’ (пор. д.-рус. *жьрновъ* ‹ псл. **žьrny*, **žьrnъve* (форма Род. відмінка); ЕСУМ 2, 206). Пізніша назва *Жорнища* фонетично вторинна. Поселення розташоване на березі р. Семирічки, пр. Собику, пр. Собу в басейні Пд. Бугу (ІМСВнц., 265), де, напевно, був водяний млин. Паралельна назва *Токарівка*, очевидно, перенесена із суміжного однойменного поселення (тепер у Жмеринському р-ні).

Жуківці Жм. Внц. с.
1609 — *do Żukowiec* (Źdz. XXI, 544); 1618 — *Żukowce* alias *Diwcze* (Крикун 2008б: 223); 1630 — *Dewcze* (Крикун 2008б: 223); 1768 — *Żukowce* (Крикун 2012б: 399); 1895 — *Żukowce* (SG XIV, 846); 1946 — *Жуківці* (АТП 1947: 17).
Результат онімізації катойконіма *жуківці* ‹ нп *Жуків* (*-ове*) (пор. ойконім *Жуковъ* (1603 р.) у колишньому Брацлавському воєводстві; Крикун 2008а: 837) ‹ антропоніма *Жук*, пор. укр. прізвище *Жук* (Редько 1, 367). Паралельна назва *Дивче* (пол. *Diwcze*) стосувалася, мабуть, частини села. В її основі — антропонім **Дивець* (пор. пол. відповідник *Dziwiec*; Rymut I, 174), ускладнений індивідуально-присвійним суфіксом **-jь*.

Журава Вн. Внц. с.
1864 — *Журава*, или *Старые Мосты* (Похилевич, 242); 1885 — *Старые Мосты* (*Журава*) (Волости, 154); 1895 — *Żurawa* al. *Stare Mosty* (SG XIV, 857); 1946 — *Журава* (АТП 1947: 23).
Імовірно, відгідронімний ойконім, на що опосередковано вказують, зокрема, споріднені назви гідрооб'єктів *Журáвéць*, *Журáвка* в різних регіонах України (СГУ, 199–200). Назва гіпотетичного гідрооб'єкта мотивована, найпевніше, лексемою *журáв* 'журавель' (ЕСУМ 2, 210), що вказувала на особливості місцевої орнітофауни. Пор. типологійно споріднені гідроніми укр. *Гýсячий*, *Леб'я́жа* (СГУ 163, 311). Менш імовірна мотивація апелятивом **журава* / *джурава* ‹ *джурити* 'текти'. Паралельна назва *Старі Мости* утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Мости* ‹ *міст* (у формі множини), означувального *Старі* ‹ *стáрий* (*-і*), що вказував, можливо, на давній характер поселення.

Журавлівка Жм. Внц. с.
Засн. у XVIII ст. (Труды, 766); 1734 — *Чемерисы Волоские* (Дячок 2025: 49); 1789 — *w Czemerysach Wołoskich* (АЮЗР III/5, 511); XIX ст. — *Чемерисы-Волоскіе* (Труды, 766); до 1946 р. — *Чемериси Волоські* (АТП 1947: 1032); 1946 — *Журавлівка* (АТП 1947: 10).
Первісна назва поселення *Чемериси-Волоські* утворена поєднанням компонентів *Чемериси* ‹ *чемериси* (див. далі *Чемериське*) + *Волоські* ‹ *волоський*(*-і*) 'вихідці з Волохії': перші поселенці були вихідцями з Волохії (Труды, 766). Пізніша назва *Журавлівка* — утворення за аналогією до ойконімів із присвійним формантом *-ів-к-а*. В основі назви — орнітономен *журавéль* (див. далі *Журавне*).

Журавлівка Тл. Внц. с.
1622 — *Żurawlowka* (Крикун 2008б: 223); 1654 — *Журавлевское* (Крикун 2008б: 223); 1765 — *Żurawlowka* (АЮЗР V/2 (1), 193); 1799 — *Журавлѣвка* (ТОПГ, 303); 1882 — *Żurawlówka* (SG XIV, 863); 1946 — *Журавлівка* (АТП 1947: 36).
Ойконім етимологічно неоднозначний.
1. Утворення за аналогією до ойконімів із присвійним формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*). В основі назви — орнітономен *журавéль* 'великий перелітний птах з довгими ногами, шиєю і прямим гострим дзьобом, живе на лісових та степових болотах' (СУМ II, 547). Поселення розташоване на берегах струмка *Журавлівка* (ТОПГ, 303).

2. Дериват із присвійним формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Журавель*, пор. укр. прізвище *Журавель* (Редько 1, 368).

Журавне Хм. Внц. с.
Відоме з XIII ст. (ІМСВнц., 408); 1530 — *Zoravno* (Źdz. XXI, 171); 1787 — *Żurawna* (АЮЗР V/2 (2), 584); 1864 — *Журавное* (Труды, 234); 1895 — *Żurawna* al. *Żurawno* (SG XIV, 863); 1946 — *Журавне* (АТП 1947: 39).
Результат трансонімізації ідентичного мікротопоніма **Журавне* (*місце*) (село розташоване на лівому березі Пд. Бугу) ‹ *журавний* ‹ *журав* (пор. ст.-укр. *журавъ* ‘журавель’, 1566 р.; СУМ XVI–XVII 9, 182): ‘місцевість, куди прилітають журавлі’.

Журбинці Хм. Внц. с.
1602 — *Журбинци* (Крикун 2011а: 404); 1754 — *Zurbińce* (Тариф, 39); 1895 — *Żurbińce* (SG XIV, 865); 1946 — *Журбинці* (АТП 1947: 31).
Результат онімізації групової назви мешканців *журбинці* ‹ нп **Журбин* (*-е*) ‹ антропоніма *Журба*, пор. укр. прізвище *Журба* (Редько 1, 369).

Забара Хм. Внц. с.
1925 — *Забара* (НМП, 62); 1946 — *Червона Трибунівка* (АТП 1947: 37); 2016 — *Забара* (ВВР №23, 479).
Імовірно, первісною назвою поселення була *Забара*. Наприкінці XIX ст. зафіксовано хутір *Забара* в колишньому Вінницькому пов. (1895 р. — хутір *Zabara*; SG XIV, 176–177). Імовірно, назва *Забара* ‹ *за бара*, пор. д.-р. *бара* ‘болото’, укр. діал. *бар* ‘мокре місце між горбами’ (ЕСУМ 1, 136). Пізніша назва *Червона Трибунівка* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Трибунівка* ‹ *трибу́н* ‘виразник чиїхось або якихось ідей, принципів, прагнень’ (СУМ X, 251), оформленого суфіксом *-ів-к-а* за аналогією до продуктивної словотвірної моделі ойконімів із цим формантом; означувального *Червона* ‹ *черво́ний* (*-а*) з ідеологічним значенням. У 2016 р. повернуто історичну назву.

Забіляни Тл. Внц. с.
XIX ст. — *Изабеловка* (Труды, 1039); 1882 — *Izabelina albo Zabielany* (SG III, 329); 1925 — *Жабилівка* (*Ізабелівка*) (НМП, 18); 1946 — *Забіляни* (АТП 1947: 35).
За умови, що первісна назва села *Ізабелівка*, це утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені *Ізабела* (так, очевидно, називали

власницю поселення, імовірно, польку; пор. пол. ім'я *Izabela*; SI, 86). Варіант *Ізабелина* ‹ *Ізабела* + *-ин-а*. У такому разі ойконім *Забіляни* вторинний, виник унаслідок трансформації структури назви *Ізабелина*. Пор. ще споріднену назву фільварка *Ізабелин* у суміжній Хмельницькій обл. (Торчинський, 209).

Заболотне Тл. Внц. с.
1765 — *Czobotarki* (АЮЗР V/2(1), 179); 1880 — *Czobotarki* (*Czebotarki*) (SG I, 867); 1897 — *Чеботарка* (Труды, 828); з 1929 р. — *Заболотне* (ІМСВнц., 341); 1946 — *Заболотне* (АТП 1947: 22).
Колишня назва поселення *Чоботарки* — форма множини від антропоніма **Чоботарко*, пор. споріднене укр. прізвище *Чоботар* (Редько 2, 1171). Форма *Чоботарка* вторинна. Теперішня назва меморіальна — на честь укр. мікробіолога, президента Всеукраїнської академії наук (1928–1929 рр.) Д.К. Заболотного, який тут народився.

Забужжя Тл. Внц. с.
Відоме у XVIII ст. (Труды, 168); 1765 — *Zabuże* (АЮЗР V/2 (1), 194); XIX ст. — *Забужье* (Труды, 168); 1946 — *Забужжя* (АТП 1947: 11).
Назва мотивована географічним терміном *забужжя* 'місцевість за Бугом (Південним)'. За переказами, село *Забужжя* заснували переселенці з іншого (лівого) берега Півд. Бугу (із с. Мала Бушиночка; Труды, 168).

Завадівка Гс. Внц. с.
1629 — z miasteczka *Zawadowki* (АЮЗР VII/2, 399; Źdz. XXI, 112); 1757 — *Заводовкы* (ГРУ, 255); 1784 — *Zawadowka* (АЮЗР V/2 (2), 466); XIX ст. — *Завадовка* (Труды, 347); 1946 — *Завадівка* (АТП 1947: 33).
Ойконім етимологічно неоднозначний.
1. Дериват із присвійним формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма **Завад*, пор. споріднене укр. прізвище *Завада* (Редько 1, 372).
2. Утворення за аналогією до ойконімів на *-ів-к-а* від апелятива *завада* 'перешкода' (ЕСУМ 1, 318). На ймовірність цієї версії вказує місце розташування поселення на високому (важкодоступному) березі Пд. Бугу (Труды, 347).

Завітне Гс. Внц. с.
1946 — *Червоне* (АТП 1947: 16); 1967 — *Завітне* (АТП 1967: 13).

Колишня назва поселення *Червоне* мотивована прикметником *черво́ний* ‘який стосується революційної діяльності; пов’язаний з радянським соціалістичним ладом’ (СУМ XI, 296). В основі нової назви — прикметник *завíтний* ‘заповітний’ (СУМ III, 52).

Загребельня Хм. Внц. с.
1925 — фільв. *Загребельна* (НМП, 28); 1946 — с-ще *Загребельня* (АТП 1947: 19).
Первісна назва *Загребельна* ‹ *загребéльний* ‘розташований за греблею’ (Грінченко 2, 30).

Задорожнє Вн. Внц. с.
1796 — *Новохвастовъ* (Атлас, 47); 1885 — *Новофастовъ* (Волости, 171); до 1967 р. — *Новофастів* (АТП 1967: 103); 1967 — *Задорожне* (АТП 1967: 36); 2012 — *Задорожнє* (АТУ 2012: 39).
Первісна назва поселення *Новофастів* (колись — у Київській губ.) — результат складання компонентів *Ново-* ‹ *новúй* і *Фастів*. Очевидно, село заснували вихідці із містечка *Фастів* (тепер Київська обл.). Пізніша назва *Задорожне* мотивована прикметником *задорожний* ‘розташований за дорогою’. Сучасна назва *Задорожнє* вторинна щодо *Задорожне*.

Закриниччя Вн. Внц. с.
1765 — *Zakryniec* (АЮЗР V/2 (1), 190); 1885 — *Закреничье* (Волости, 174); 1946 — *Закриниччя* (АТП 1947: 30).
Назва мотивована географічним терміном **закриниччя* ‘місцевість за криницями’ ‹ *крúниця* ‘криниця; джерело’ (СУМ IV, 348).

Заливанщина Хм. Внц. с.
1629 — *z Zaliwayszczyny* (АЮЗР VII/2, 402); 1799 — *Заливанщина* (ТОПГ, 77); 1846 — с. *Заливанщины* (СР 1826–1849: 305); 1895 — *Zalewańszczyzna* al. *Zaliwańszczyzna* (SG XIV, 347); 1946 — *Заливанщина* (АТП 1947: 19).
Первісна назва *Заливайщина*, очевидно, вторинна щодо ідентичного мікротопоніма, у складі якого — дієслівна основа *заливай-* (‹ *заливати*), оформлена суфіксом *-щин*(*а*). Поселення розташоване при р. Постоловій, яка розливається тут двома ставами (Труды, 254); навесні й улітку вода часто заливає село (Сауляк, 54–55). Можливо, однак, що ойконім *Заливайщина* мотивований прізвищем **Заливайський*. Пор.

споріднений пол. антропонім *Zalewajski* (Rymut II, 722). Відповідно *Заливайщина* ‹ *Заливайський* + суфікс *-ина*. Щодо аналогічної словотвірної моделі пор. утворення *Вишевеччина* ‹ *Вишневецький*, *Острожчина* ‹ *Острозький*. Варіант *Заливанщина* виник унаслідок видозміни структури попередньої назви під впливом дієприкметника *заливаний*, пор. похідне укр. діал. *зали́ванка* ‘розчин, яким що-небудь заливають’ (ЕСУМ 3, 246).

Залізничне Хм. Внц. с-ще
До 1986 р. — *поселення залізничної станції Козятин-II* (АТУ 1987: 496); 1987 — *Залізничне* (АТУ 1987: 496).
Первісна назва поселення пов’язана з назвою залізничної станції *Козятин-II*. Назва вторинна щодо ойконіма *Козятин* (див. далі), ускладнена римською цифрою *II* як диференційним компонентом щодо назви м. *Козятин*. Нова назва *Залізничне* мотивована прикметником *залізни́чний* ‹ *залізни́ця*.

Залісся Тл. Внц. с.
1594 — *Zalesia* (Źdz. XXI, 390); 1946 — *Залісся* (АТП 1947: 24).
Назва мотивована географічним терміном *залісся* ‘місцевість за лісом’ (Личук, 111).

Залужжя Гс. Внц. с.
Відоме в 1748 р. (SG XIV, 360); 1765 — *Załuże* (АЮЗР V/2 (1), 195); 1893 — *Залужье* (Гульдман 1893: 162); 1946 — *Залужжя* (АТП 1947: 33).
Назва похідна від географічного терміна *залу́жжя* ‘місцевість за лугом’ (ЕСУМ 3, 297). Поселення розташоване на березі р. Бужок (Труды, 347).

Залужне Вн. Внц. с.
Відоме в 1581 р. (Крикун 2008б: 243); XVII ст. — *Nowe Sielka* (Крикун 2008б: 243); 1885 — *Залужная Новоселица* (Волости, 271); 1905 — *Новоселица-Залужная* (Ткачук 2023: 182); до 1967 р. — *Новоселиця-Залужна* (АТП 1967: 103); 1967 — *Залужне* (АТП 1967: 28).
Первісна назва поселення *Новосілка* (див. фіксацію словоформи *Nowe Sielka*) мотивована географічним терміном *новосі́лка* ‘новозасноване поселення’ (Худаш 2006: 167). Пізніша назва *Залужна Новоселиця*

утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Новоселиця* ‹ *новоселиця* ‘новозасноване поселення’ (Худаш 2006: 166), означувального *Залужна* ‹ *залу́жний* ‘розташований за лугом’. Поселення розташоване на лугах р. Згар (Ткачук 2023: 182). Сучасний ойконім *Залужне* — результат граматичного узгодження попередньої назви *Залужна* (*Новоселиця*) з лексемою *село*.

Заможне Жм. Внц. с.
1893 — хутори *Безсчастные* (Гульдман 1893: 26); 1946 — *Безчасне Друге* (АТП 1947: 10); 1967 — *Заможне* (АТП 1967: 10).
Первісна назва поселення — хутори *Безщасні*. Ойконім мотивований апелятивом *безща́сний* ‘який не має щастя; нещасний, безталанний’ (СУМ І, 154) у формі множини. У пізнішій назві *Безчасне Друге* ‹ *Безщасне Друге* наявний означувальний компонент *Друге* ‹ *дру́гий* (-*е*) із розрізнювальним значенням щодо ойконіма х. *Безчасний Перший* (АТП 1947: 10). Сучасна назва *Заможне* виникла внаслідок перейменування з огляду на формальну немилозвучність. В основі ойконіма — апелятив *замо́жний* ‘який характеризується достатком’ (СУМ ІІІ, 218).

Заозерне Тл. Внц. с.
1-а пол. XVIII ст. — [*Паланка*] (ІМСВнц., 657); 1861 — *в Паланке* (СР 1850–1861: 294); 1946 — *Паланка* (АТП 1947: 37); з 1965 р. — *Заозерне* (ІМСВнц., 657).
Первісна назва поселення *Паланка* ‹ *паланка* (див. далі *Ометинці*). Теперішня назва *Заозерне* ‹ *заозе́рний* (-*е*) ‘розташований за озером (озерами)’.

Зарванка Вн. Внц. с.
1784 — *Zarwanka* (АЮЗР V/2 (2), 480); XIX ст. — *Зарванка* (Труды, 272); 1895 — *Zarwanka* (SG XIV, 428); 1946 — *Зарванка* (АТП 1947: 34).
Відгідронімний ойконім. Поселення розташоване на пр. березі р. *Зарванка* (пр. Пд. Бугу) (https://uk.wikipedia.org/wiki/Зарванка). Гідронім мотивований географічним терміном **зарванка*, пор. спорідн. народні географічні терміни укр. діал. *зарваницє* ‘стрімка скеля’ (Марусенко, 228), *зарвани́ця* ‘стрімка гора’, ‘скеля’, ‘стрімка скеля’, ‘скала, обривчаста скала’ (Личук, 114).

Зарванці Вн. Внц. с.
1765 — *Zarwańcy* (АЮЗР V/2 (1), 177); 1799 — *Зарванцы* (ТОПГ, 33); 1895 — *Zarwańce* al. *Zarwanica* (SG XIV, 427); 1946 — *Зарванці* (АТП 1947: 13).
В основі назви — катойконім *зарванці* ‘мешканці **Зарви* або *Зарванки* (див. вище)’. Відомо, що поселення розташоване на узвишші (ТОПГ, 33).

Зарічне Тл. Внц. с.
1448 — *Кобылее* (Михайловський 2021: 234); 1623 — *Kobyle* (Крикун 2008б: 229); поч. XVIII ст. — *Kobylowka* (Крикун 2008б: 229); 1796 — *Кобеліовка* (Атлас, 47); 1799 — *Кобылевка* (ТОПГ, 306); 1883 — *Кобылевка* (Труды, 134); 1946 — *Кобилівка* (АТП 1947: 36); 1987 — *Зарічне* (АТУ 1987: 21).
Первісна назва поселення *Кобильє* ‹ *кобилій* ‘кобилячий’. Можливо, село назвали так через те, що його мешканці розводили коней. Пор. із цього приводу ойконім *Кобильня* у Вінницькому р-ні. Варіант *Кобилівка* зазнав впливу продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*. Теперішня назва *Зарічне* виникла внаслідок штучної заміни так званої немилозвучної назви. В її основі — апелятив *зарíчний* (*-е*) ‘розташований за рікою’. Село розташоване на березі р. Сільниця (Леванчук, 6).

Заріччя Гс. Внц. с.
Засн. в 1540; 1885 — *Зарѣчье* (Волости, 278); 1946 — х. *Ворошиловка* (АТП 1947: 14); до 1967 р. — *Ворошиловка* (АТП 1967: 103); 1967 — *Заріччя* (АТП 1967: 15).
Назва мотивована географічним терміном *зарíччя* ‘низовина біля річки’ (Марусенко, 229). Поселення розташоване за р. Соб (Квасневська, 20). Назва *Ворошиловка* меморіальна — на честь К. *Ворошилова*, радянського військового та політичного діяча.

Заруддя Вн. Внц. с.
Відоме у XVIII ст. (ІМСВнц., 265); 1765 — *Zarudzie* (АЮЗР V/2 (1), 190); 1828 — *Зарудье* (Казьмирчук 2011: 69); 1946 — *Заруддя* (АТП 1947: 28).
Дериват від географічного терміна **заруддя* ‘місцевість за рудою’ ‹ *рудá* ‘заболочена низовина’ (Марусенко, 248). Поряд із селом заболочена місцевість (Похилевич, 267; ІМСВнц., 265).

Зарудинці Вн. Внц. с.
1602 — *Zarudyniec* (Źdz. XXI, 433); 1648 — *Zarodenicze* (ГКУ, 203); 1771 — we wsi *Zarudyncach* (УА, 167); 1893 — *Зарудинцы* (Гульдман 1893: 164); 1946 — *Зарудинці* (АТП 1947: 27).
Результат онімізації групової назви *зарудинці* ‘люди, які мешкали за рудою (рудами)’, пор. укр. *рудá* ‘заболочена низовина’ (Марусенко, 248). Поселення розташоване на березі р. Городниці (ТОПГ, 341).

Затишне Тл. Внц. с.
1946 — х. *Одаї* (АТП 1947: 29); 1967 — *Затишне* (АТП 1967: 35).
Первісна назва поселення *Одаї* (див. далі). Сучасна назва *Затишне* мотивована апелятивом *зáтишний* ‘зручний, упорядкований, приємний для перебування в ньому’ (СУМ III, 350).

Затоки Жм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Złodziejówka* (AHRP); XIX ст. — *Лодзіевка* (Труды, 765); 1884 — *Łodziejówka* (SG V, 681); до 1946 р. — *Лодзіївка* (АТП 1947: 905); з 1946 р. — *Затоки* (АТП 1947: 10).
Первісна назва поселення *Злодіївка* — утворення із суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від апелятива *злóдій* (*-ї*) ‘той, хто займається злодійством’ (СУМ III, 599). Форма *Лодзіївка* фонетично вторинна щодо трансліторованої пол. *Złodziївка.* Пізніша назва *Затоки* мотивована географічним терміном *затóка* ‘частина річки, водойми, що врізається в суходіл; непроточний рукав річки’ (Шийка, 48) у формі множини. Така мотивація зумовлена тим, що село розташоване на березі р. Мурафи (https://uk.wikipedia.org/wiki/Затоки).

Збараж Хм. Внц. с.
Відоме в 1580 р. (Мальченко, 149); 1583 — *зъ Нового Збаража* (Торгівля, 201); 1622 — m. *Zbaraża*, *Nowego Zbaraża* (Źdz. XXI, 619–620); 1648 — *Sbaras* (ГКУ, 200); 1652 — *Zbaraz nowy* (Polonia, 52); 1734 — *spod Zbaraża* (ГРУ, 52); 1769 — *Szbaras* (TG); 1895 — *Zbaraż*, *Zbaraż Nowy* (SG XIV, 512); 1946 — *Збараж* (АТП 1947: 31).
Назву перенесено з однойменного поселення на Тернопільщині. Про це свідчить і означувальний компонент *новúй* у варіанті *Новий Збараж*, на відміну від *Старого Збаража*. Поселення на Вінниччині заснували князі Збаразькі (SG XIV, 512). Західноподільський ойконім відбиває фонетично видозмінену форму від *Збыражъ* — утворення за допомогою індивідуально-присвійного суфікса **-jь* від особової назви *Збырадъ* / **Събырадъ* (ЕСЛГНПР, 151; Худаш 1991: 121).

Збаржівка Вн. Внц. с.
1742, 1895 — *Zbarażówka* (SG XIV, 513); 1946 — *Збаржівка* (АТП 1947: 30).
Збаржівка — трансформована форма від **Збаражівка* — дериват із формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) за аналогією до ойконімів із присвійним суфіксом *-ів-к-а* від назви *Збараж* (див. вище). Напевно, село заснували вихідці з нп *Збараж* (*Новий*).

Зведенівка Жм. Внц. с.
1639 — *Zwedeny Kamień* (Крикун 2008б: 224); 1676–1679 *Zwedenowka* (Крикун 2008б: 224); 1799 — *Зведеновка* (ТОПГ, 206); 1893 — *Зведеновка* (Гульдман 1893: 167); 1895 — *Zwedenówka* al. *Zwiezdanówka* al. *Zwedeny Kamień* (SG XIV, 681); 1946 — *Зведенівка* (АТП 1947: 42).
Первісна назва поселення *Зведений Камінь* вторинна щодо ідентичного мікротопоніма, в основі якого — географічний термін *камінь* й означувальний дієприкметник *зведений* ‹ *звести*, *зводити*. Мотивація незрозуміла. Пізніша назва *Зведенівка* зазнала впливу продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*). Варіант *Звізданівка* виник, найімовірніше, унаслідок помилкового запису форми *Зведенівка*.

Зелене Жм. Внц. с.
До 1967 р. — *Дубина* (АТП 1967: 103); 1967 — *Зелене* (АТП 1967: 10).
Первісна назва поселення *Дубина* (див. вище). Сучасний ойконім мотивований апелятивом *зеле́ний* (*-е*) на позначення зеленого кольору місцевих насаджень.

Зелений Довжок Гс. Внц. с-ще
1967 — *Зелений Довжок* (АТП 1967: 42).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Довжок* (див. вище), означувального *Зелений* ‹ *зеле́ний* (*-е*) на позначення зеленого кольору місцевих насаджень.

Зеленянка Вн. Внц. с.
1946 — *Зеленянка* (АТП 1947: 27).
Відомо, що село *Зеленянка* виокремили в XX ст. з поселення *Кароліна* (https://uk.wikipedia.org/wiki/Зеленянка_(Вінницький_район)). Щодо походження назви *Кароліна* див. далі. Назва *Зеленянка* мотивована

апелятивом *зеле́ний* на позначення кольору місцевих насаджень; оформлена за аналогією до ойконімів із суфіксом *-к-а*.

Зеленянка Тл. Внц. с.
1676–1679 — *Zielone* (Крикун 2008б: 224); 1765 — *Zieliniank*a (АЮЗР V/2 (1), 179); 1895 — *Zielenianka* (SG XIV, 591); 1946 — *Зеленянка* (АТП 1947: 22).
Первісна назва поселення *Зелене* (див. першофіксацію). За переказами, село було засновано в лісі (Труды, 817–818). Пізніша назва *Зеленянка* мотивована апелятивом **зеленянка* ‹ *зелений* + *-ан-к-а*.

Знаменівка М.-П. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Bohuszówka* (AHRP); 1880 — *Bohuszówka* lub *Bohuszowce* (SG I, 292); 1946 — *Богушівка* (АТП 1947: 26); 1967 — *Знаменівка* (АТП 1967: 31).
Первісна назва поселення *Богушівка* або *Богушівці*. Якщо первинна назва *Богушівка*, то це дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені власника *Богуша* (https://uk.wikipedia.org/wiki/Знаменівка_(Могилів-Подільський_район)), пор. укр. прізвище *Богуш* (Редько 1, 81). У такому разі варіант *Богушівці* вторинний до *Богушівка* під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів на *-ів-ц-і*. Якщо ж первинна назва *Богушівці*, то це дериват від групової назви мешканців *богушівці* ‹ **Богушів* (*-ова*, *-ове*) ‹ імені *Богуш*. Пізніша назва *Знаменівка* ідеологічна-символічна, мотивована лексемою *знаме́но* ‘прапор’ (СУМ III, 641).

Зозів Вн. Внц. с.
1609 — *Dzozow* (Крикун 2008б: 221); 1629 — *Zozow* (Źdz. XXI, 133); 1648 — *Iosowa* (ГКУ, 209); 1768 — *Zozow* (Крикун 2012б: 397); 1828 — *Зозов* (Казьмирчук 2011: 69); 1895 — *Zozów*, *Zozowa*, *Dzozów* (SG XIV, 663–664); 1946 — *Зозів* (АТП 1947: 23).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Дзоз*, пор. укр. прізвище *Дзоз* (Новикова, 252). Пізніший варіант *Зозів* фонетично вторинний.
Гіпотеза К.М. Тищенка про етимологічний зв’язок ойконіма *Зозів* із сирійським *zwz* ‘драхма’ (Тищенко, 350) лінгвістично безпідставна.

Зозівка Вн. Внц. с.
Відоме в 1754 р. (SG XIV, 664); 1768 — *Zozowka* (Крикун 2012б: 397);

1828 — *Зозовка* (Казьмирчук 2011: 69); 1946 — *Зозівка* (АТП 1947: 23). Дериват із суфіксом відносної ознаки *-к-а* від назви суміжного поселення *Зозів*.

Зозулинці Хм. Внц. с. (Самгородоцька сільськ. громада)
Відоме в XVII ст. (ІМСВнц., 329); 1664 — *z Zozuliniec* (АЮЗР VII/2, 543); 1754 — *Zozulińce* (Тариф, 39); 1838 — *Зозулинцы* (ККГ); 1946 — *Зозулинці* (АТП 1947: 31).
Результат онімізації групової назви мешканців *зозулинці* ‹ **Зозулин* (*-е*) ‹ антропоніма *Зозуля*, пор. укр. прізвище *Зозуля* (Редько 1, 404).

Зозулинці Хм. Внц. с. (Уланівська сільськ. громада)
XVI–XVII ст. — *Zozulińce* (AHRP); 1895 — *Zozulińce* (SG XIV, 664); 1946 — *Зозулинці* (АТП 1947: 38).
Щодо походження назви див. вище.

Золотогірка М.-П. Внц. с-ще
1895 — *Złotogórka* (*Zołotogórka*) (SG XIV, 642); 1946 — х. *Золотогірка* (АТП 1947: 26); 1967 — с-ще *Золотогірка* (АТП 1967: 32).
Ойконім, очевидно, вторинний щодо ідентичного мікротопоніма. Назва утворена способом складання компонентів: *золоти́й* (*-а*) на позначенням жовто-коричневого відтінку ґрунту і *гірка* ‘підвищення, горб’ (Марусенко, 223).

Зоринці Жм. Внц. с.
1868 — *Poczapiniecki Majdan* (SG VIII, 353); 1946 — *Майдан-Почапинецький* (АТП 1947: 24); 1967 — *Зоринці* (АТП 1967: 18).
Первісна назва поселення *Почапинецький Майдан* утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Майдан* ‹ *майда́н* ‘галявина’ (Желеховський I, 423), ‘місце в лісі, де виготовляли поташ’ (Карпенко 1965: 43), означувального *Почапинецький* ‹ суміжного ойконіма *Почапинці* (див. далі). Нова назва *Зоринці* мотивована лексемою *зоря* з образно-символічним значенням; оформлена за аналогією до ойконімів на *-ин-ц-і*.

Зоряне Жм. Внц. с.
До 1967 р. — *Петрівка* (АТП 1967: 103); 1967 — *Зоряне* (АТП 1967: 11).
Первісна назва поселення *Петрівка*. Невідома історія цього ойконіма. У давніх джерелах згадок про нього немає. Формально — це утворення

з присвійним суфіксом *-ів-к-а* від імені *Петро*. Можливо, однак, що це меморіальна назва — на честь українського радянського і компартійного діяча Г.І. *Петровського*. Нова назва *Зоряне* мотивована прикметником *зо́ряний* (*-е*) у переносному значенні ‘світлий’.

Зяньківці Тл. Внц. с.
1603 — *Zankowiec* (Źdz. XXI, 457); 1648 — *Зиньковцы* (Труды, 132); 1654 — *Занковцы* (Крикун 2008б: 223); 1776 — *Zankowce* (АЮЗР V/2 (1), 267); 1799 — *Зянковцы* (ТОПГ, 269); 1886 — *Зяньковцы* (Волости, 262); 1946 — *Зяньківці* (АТП 1947: 12).
Первісна назва поселення *Занківці* — результат онімізації групової назви мешканців *зан*(*ь*)*ківці* ‹ **Зан*(*ь*)*ків* (*-ове*) ‹ антропоніма *Зан*(*ь*)*ко* (згідно з переказами, село заснував якийсь *Занько* / *Зінько*; Труды, 132). Щодо імені *Зан*(*ь*)*ко* пор. споріднене закарпат. прізвище *Зан* (Чучка 2005: 229). Варіант *Зіньківці* виник унаслідок фонетичної видозміни назви *Зан*(*ь*)*ківці*, очевидно, через зближення її основи з поширеним у народі ім’ям *Зінько*.

Зятківці Гс. Внц. с.
1545 — *Ziatkowcy* (Źdz. XVII, 126); 1609 — *Ziatkowiec* (Źdz. XXI, 541); 1796 — *Зятковцы* (Атлас, 47); 1893 — *Зятковцы* (Гульдман 1893: 172); 1946 — *Зятківці* (АТП 1947: 14).
Результат онімізації групової назви мешканців *зятківці* ‹ **Зятків* (*-ова*, *-ове*) ‹ антропоніма *Зятко*, пор. споріднене укр. ім’я *Зять* (Фаріон, 196), похідне закарпат. прізвище *Зятюк* (Чучка 2005: 235).

Зятківці Гс. Внц. с-ще
Засн. в 1937 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Зятківці_(селище)); 1967 — с-ще *Зятківці* (АТП 1967: 15).
Назва селища виникла поблизу однойменної залізничної станції. Назва станції вторинна щодо відповідної назви села (див. вище).

Іванів Гс. Внц. с.
1639 — *Janow* (Крикун 2008б: 268); 1882 — *Janów* (SG VIII, 423); 1946 — *Іванів* (АТП 1947: 33).
Первісна назва поселення *Янів* — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від особового імені *Ян*. Сучасна назва виникла внаслідок перейменування. Станом на 1.09.1946 р. в ойконімії України налічувалося понад 120 назв поселень з іменем *Ян* в основі (Бучко, 338).

І

Іванів Хм. Внц. с.
Відоме з 1410 р. (Мальченко, 305); 1545 — *w Janowie* (Źdz. XVII, 115); 1596 — *Janow Stary* (Крикун 2008б: 268); 1629 — *Janow* (Źdz. XXI, 133); 1648 — *Ianiow* (ГКУ, 210); XVIII ст. — *Janowka* (Крикун 2008б: 268); 1765 — *Janow* (АЮЗР V/2(1), 187); 1830 — *Янов* (Опис, 31); з 1946 р. — *Іванів* (АТП 1947: 19).
Щодо походження назви *Янів* див. вище. Означувальний компонент *Старий* у назві *Старий Янів* ‹ *стари́й*, указував на давніший характер поселення порівняно з ойконімом *Янів Новий* (тепер Слобідка Хмільницького р-ну). Варіант *Янівка* виник під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*. Пізніша назва *Іванів* постала внаслідок перейменування в радянський період під впливом тенденції до зміни назв поселень із несхіднослов'янськими основами.

Іванівка Вн. Внц. с.
1570 — *Яньково* (Крикун 2008а: 173); 1652 — *Jankow* (Polonia, 52); 1799 — *Янковъ* (ТОПГ, 100); 1882 — *Janków* (SG III, 407); до 1946 р. — *Янків* (АТП 1947: 907); 1946 — *Іванівка* (АТП 1947: 12).
Первісна назва поселення *Ян*(*ь*)*ків* — дериват із присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від імені *Янко* ‹ *Ян*. Варіант *Іванівка* виник унаслідок перейменування (див. вище *Іванів*); ойконім оформлений суфіксом *-ів-к-а* під впливом продуктивної словотвірної моделі назв із цим формантом.

Іванівка Гс. Внц. с.
1946 — *Іванівка* (АТП 1947: 15).
Свідчень про цю назву в давніх історичних джерелах не виявлено. Формально — це утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* від імені *Іван*. Цілком можливо, що це меморіальна назва на честь якогось *Івана*. У такому разі ойконім *Іванівка* постав за аналогією до продуктивної словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-ів-к-а*.

Іванівці Жм. Внц. с.
Відоме з XV ст. (Труды, 614; ІМСВнц., 135); 1431 — *Iwankowcze* (Михайловський 2021: 217); 1456 — *съ Ивановцами* (Грушевський, 45–46); XVI ст. — *Ивановцы* (Нагребецький, 18); 1565 — *Iwanowcze* (АЮЗР VII/2, 227); 1768 — *Iwanowce* (Крикун 2012б: 394); 1882 — *Iwanowce* (SG III, 316); 1946 — *Іванівці* (АТП 1947: 10).

І

Первісна назва поселення *Іванківці* — результат онімізації групової назви мешканців *іванківці* ‹ **Іванків* (*-ова*, *-ове*) ‹ *Іванко / Іванок*, пор. укр. імена *Іванко*, *Іванок* ‹ *Іван* (Трійняк, 144). Пізніша назва *Іванівці* вторинна, виникла внаслідок зміни структури первісної назви під впливом поширеного імені *Іван*.

Іванівці Хм. Внц. с.
Відоме в 1447 р. (Ткачук 2023: 299); 1629 — *Janowa Wola* (Ткачук 2023: 299); 1905 — *Яновцы* (Ткачук 2023: 301); до 1946 р. — *Янівці* (АТП 1947: 1039); з 1946 р. — *Іванівці* (АТП 1949: 39).
Первісна назва поселення *Янова Воля* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Воля* ‹ ст.-укр. *воля* ‘поселення людей, яких на певний час звільняли від повинностей і податків’ (СУМ XVI–XVII 4, 223), означувального *Янова* — утворення з присвійним суфіксом *-ов-* від імені *Ян*. Так, очевидно, називали власника (засновника) цього поселення. Пізніша назва *Янівці* ‹ катойконіма *янівці* ‘мешканці *Янової* Волі’. Нова назва *Іванівці* виникла внаслідок перейменування після 1946 р., коли більшість назв із основою *Ян-*, сприйнятих як несхіднослов’янські, замінили назвами з укр. основою *Іван-*.

Іванків М.-П. Внц. с.
1654 — *Янкулово* (Крикун 2008б: 269); 1664 — *Jangułow* (Крикун 2008б: 269); 1732–1733 — *Jankułow* alias *Perdiane* (Крикун 2008б: 269); 1799 — *Янкуловъ* (ТОПГ, 157); 1882 — *Jankułów* (SG III, 412); 1946 — *Іванків* (АТП 1947: 43).
Первісна назва поселення *Янкулово* — утворення з присвійним суфіксом *-ов-* від імені власника **Янкул* (пор. похідні укр. прізвища *Янкуленко* (Трійняк, 416); закарпат. *Янкулич*; Чучка 2005: 645), очевидно, варіанта до *Янко*. Згідно з джерелами, це поселення купив у князів Любомирських поміщик Янко Бориславський. Відомо також, що тут здавна проживали волохи (молдавани) (SG III, 412). Варіант *Пердяне* (якщо це не видозмінена форма від **Пердяни*) мотивований апелятивом діал. **пердяний* (‹ *пердíти* ‘псувати повітря’; Желеховський II, 609) з імовірним значенням *‘поганий’. Нова назва *Іванків* виникла внаслідок перейменування й зближення ойконімооснови *Янкул-* з укр. ім’ям *Іванко*.

Іванківці Вн. Внц. с.
1603 — *Iwonycze* (Крикун 2008б: 225–226); 1664 — *Iwonowce* (Крикун 2008б: 225–226); 1676–1679 — *Iwonce* (Крикун 2008б: 225); 1768 —

Iwankowce (Крикун 2012б: 397); 1882 — *Iwankowce* (SG III, 315); 1946 — *Іванківці* (АТП 1947: 34).
Первісна назва поселення *Івоничі* — форма множини від патроніма *Івонич*, пор. укр. прізвище *Івонич* (Редько 1, 414). Пізніший варіант *Івонівці* виник унаслідок видозміни назви *Івоничі* під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-ц-і*. Теперішня назва *Іванківці* — трансформована форма від *Івонівці*, можливо, під впливом імені *Іванко*. Згідно з місцевими переказами, село належало панському писареві *Іванкові* (Тиврівщина, 178).

Іванківці Хм. Внц. с.
1754 — *Jankowce* (Тариф, 38); 1882 — *Jankowce* (SG VIII, 408); 1946 — *Іванківці* (АТП 1947: 20).
Первісна назва поселення *Янківці* — результат онімізації групової назви мешканців *янківці* ‹ **Янків* (*-ова*, *-ове*) ‹ імені першопоселенця *Янко* — розмовна форма від *Ян* (Трійняк, 416). Назва *Іванківці* виникла внаслідок структурної видозміни назви *Янківці* на ґрунті сучасної української мови.

Івановецьке Жм. Внц. с-ще
1946 — х. *Івановецький* (АТП 1947: 10); 1967 — с-ще *Івановецьке* (АТП 1967: 10).
Назва селища, очевидно, словотвірно пов’язана з ойконімом *Іванівці* в тому ж р-ні (див. вище): *Івановецьке* ‹ *Іванівці* + суфікс *-к-*.

Іванопіль Хм. Внц. с.
1882 — *Janopol* (SG VIII, 414); 1946 — *Іванопіль* (АТП 1947: 39).
Первісна назва поселення *Янополь* утворена способом складання компонентів *Ян* (можливо, на честь *Яна* Непомуцена Потоцького, похованого в Уладівці) і *-поль* ‹ гр. πόλις ‘місто’. Власником поселення був граф Альфред Потоцький (SG VIII, 414). У 2-й пол. XIX ст. ойконім мав варіант *Гуральня-Янопільська* (Ткачук 2019: 179). Це складна (за будовою) назва, утворена способом словоскладання: *Гуральня* ‹ *гуральня* ‘спиртово-горілчаний завод’ (СУМ II, 195), *Янопільська* ‹ *Янопіль* + суфікс *-ськ-*. Сучасний ойконім *Іванопіль* виник унаслідок перейменування після 1946 р., коли назви з основою *Ян-*, сприйняту як несхіднослов’янську, замінювали назвами з укр. основою *Іван-*.

І

Іваньки Вн. Внц. с. (Липовецька міськ. громада)
1612 — *Iwanka* (Крикун 2008б: 225); 1623 — *Iwanki* (Крикун 2008б: 225); 1769 — *Iwanki* (TG); 1849 — *Иваньки* (Казьмирчук 2011: 111); 1882 — *Iwańka* (SG III, 113); 1946 — *Іваньки* (АТП 1947: 23).
Форма множини від антропоніма *Іван*(*ь*)*ко*, пор. укр. імена *Іванко*, *Іванько* ‹ *Іван* (Трійняк, 144). За умови, що первісна назва поселення *Іван*(*ь*)*ка*, ойконім похідний від імені *Іван*(*ь*)*ко* у формі Р. в. належності.

Іваньки Вн. Внц. с. (Погребищенська міськ. громада)
1754 — *Iwańki* (Тариф, 83); 1885 — *Иваньки* (Волости, 166); 1946 — *Іваньки* (АТП 1947: 30).
Щодо походження назви див. вище.

Івашківці Жм. Внц. с.
1450 — *Waskowce* (АЮЗР VIII/1, 18;Труды, 705; IMCВнц., 720); 1622 — ze wsi *Iwaszkowiec* (Źdz. XXI, 614); 1784 — *Iwaszkowce* (АЮЗР V/2 (2), 448); 1882 — *Iwaszkowce* (SG III, 323); 1946 — *Івашківці* (АТП 1947: 41).
Первісна назва поселення *Васьківці* — результат онімізації групової назви мешканців *васьківці* ‹ **Васьків* (*-ове*) ‹ *Васько* (поселення належало синам *Васька* Буцня; Труды, 705). Пізніша назва *Івашківці* фонетично вторинна до *Васьківці*, пор. споріднені імена *Івашко*, *Васько* ‹ *Іван* (Трійняк, 143, 145).

Івонівка М.-П. Внц. с.
1651 — *Iwanowka* (Крикун 2011а: 301); 1882 — *Iwanówka* (SG III, 320); 1946 — *Івонівка* (АТП 1947: 13).
Первісна назва поселення *Іванівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені (очевидно, першопоселенця) *Іван*. Сучасна назва *Івонівка* вторинна, виникла внаслідок зближення основи ойконіма з ім'ям *Івон*, яке вважають румунським (молдавським) за походженням (Трійняк, 146).

Івонівці Вн. Внц. с.
1609 — *Janowce* (Крикун 2008б: 225); 1676–1679 — *Iwangrod* (Крикун 2008б: 225); XVIII ст. — *Iwanowce* (Крикун 2008б: 225); 1769 — *Иванъ Городъ* (Карта); 1799 — *Ивановцы* (ТОПГ, 325); 1885 — *Ивановцы* (Волости, 262); 1946 — *Івонівці* (АТП 1947: 34).

І

Первісна назва поселення *Янівці* — результат онімізації катойконіма *янівці* ‹ нп *Янів* (див. вище *Іванів* Хм.) ‹ антропоніма *Ян*. Пізніша назва *Івангород* утворена словоскладанням: антропонім *Іван* (очевидно, місцева форма до пол. *Jan*) + апелятив *го́род* ‘місто’ (ЕСУМ 1, 570–571). Сучасна назва *Івонівці* вторинна, виникла внаслідок зближення основи ойконіма з ім’ям *Івон* (див. *Івонівка*).

Івча Вн. Внц. с.
1469 — *Jowcze* (Михайловський 2021: 219); 1493 — *Jowcze et Unnykowce* (АЮЗР VIII/2, 342); 1570 — *Iowcze* (Жерела VII, 72); 1637 — *Nowy Lubicz* alias *Jowcze* (Ткачук 2023: 227); 1648 — *Lubecz* (ГКУ, 205); 1787 — *Iwcza* (АЮЗР V/2 (2), 569); 1830 — *Ивча* (Опис, 32); 1946 — *Івча* (АТП 1947: 24).
Найбільш рання фіксація ойконіма *Івча* засвідчує його у формі *Йовче* (*Jowcze*), що дає підстави пояснювати її як утворення від особового імені **Йовець*, оформленого індивідуально-присвійним суфіксом **-jь* за аналогією до відповідної деривaційної моделі. **Йовець* ‹ *Йов*, пор. споріднені імена *Йов*, *Йова* (Трійняк 154). Пізніша назва *Івча* постала внаслідок трансформації структури форми *Іовча* ‹ *Іовче* ‹ *Йовче*. Варіант *Любеч* ‹ *Любич* функціонував лише впродовж нетривалого часу в XVII ст. Відомо, що в 1634 р. містечко *Івча* отримало магдебурзьке право й, за привілеєм польського короля Владислава IV, було перейменоване на *Любич* — від назви родового герба *Lubicz* тодішнього власника поселення літинського старости Лукаша Жолкевського (Ткачук 2023: 226).

Іллівка Тл. Внц. с.
XIX ст. — *Ильево-Поле* (Труды, 784); 1883 — *Krzykliwiecka Słobódka* al. *Ilowe Pole* (SG IV, 794); 1946 — *Іллівка* (АТП 1947: 22).
Первісна назва поселення *Іллеве Поле* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Поле* ‹ *по́ле* ‘ділянка землі, що використовується під посіви’ (СУМ VII, 61), означувального *Іллеве* — нерегулярне утворення з присвійним суфіксом *-ев-* від імені власника *Ілля*. Варіант *Крикливецька Слобідка* утворений поєднанням компонентів: стрижневого *Слобідка* ‹ *слобідка* ‹ *слобода́* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305), означувального *Крикливецька* ‹ суміжного ойконіма *Крикливець* (див. далі). Сучасна назва вторинна щодо попереднього ойконіма *Іллеве Поле*; виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-івк-а*.

І

Іллінецьке Вн. Внц. с.
1967 — с-ще *Іллінецьке* (АТП 1967 19).
Дериват із суфіксом відносної ознаки *-ськ-* від суміжного ойконіма *Іллінці* (див. далі).

Іллінці Вн. Внц. м.
1391 — *Ильиньць* (Михайловський 2021: 218); 1448 — *Илинъци* (Михайловський 2021: 218); 1545 — *z Linenc* (Źdz. XVII, 110); 1589 — *Ilince* (Крикун 2008б: 226); 1616 — *Ilince Stare* і *Nowe* (Крикун 2008б: 226); 1653 — *Линцы* (Похилевич, 254–255), *Лѣнцъ* (КОМ, 52); *pod Jlińcami* (ЮРЛ, 168); 1702 — *w Ilińcach* (АЮЗР II/3, 434); 1849 — *Илинцы* (Казьмирчук 2013: 432); 1895 — *Lińce* al. *Ilińce* (SG V, 233–234); 1946 — смт *Іллінці* (АТП 1947: 18); з 1986 р. — м. *Іллінці* (ММУВнц., 108).
Результат онімізації групової назви мешканців *іллінці* ‹ **Іллін* (*а*, *-е*) ‹ *Ілля*. Назва *Лінці* фонетично вторинна.

Ілляшівка Гс. Внц. с.
1456 — *Illaszchowce* (АЮЗР VIII/1, 22); 1632 — *Ilaszowka* (Крикун 2008б: 226); 1648 — *Iliasgrod* (ГКУ, 210); 1779 — *Ильяшовка* (ТОПГ, 246); 1781 — *Iliasgrod* (Zanoni); 1830 — *Иляшовка* (Опис, 31); 1882 — *Iliaszówka*, *Eliaszówka*, *Ilaszówka* (SG III, 259); 1946 — *Ілляшівка* (АТП 1947: 36).
Первісна назва поселення *Ілляшівці* — результат онімізації групової назви мешканців *ілляшівці* ‹ нп **Ілляшів* (*-еве*) ‹ *Ілляш* (за переказами, поселенням володів шляхтич *Еліаш* › *Ілляш*; Труды, 669). Пор. укр. ім'я *Ілляш* — розмовна форма від імені *Ілля* (Трійняк, 152). Пізніша назва *Ілляшівка* зазнала впливу продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*. Варіант *Ілляшгород* утворено складанням основ: *Ілляш* + *город* 'місто': 'місто Ілляша'.

Ільківка Вн. Внц. с.
1613 — *Ilkowce* (Крикун 2008б: 271); 1818 — *Ильковка* (Труды, 214–215); 1765 — *Ilkowka* (АЮЗР V/2 (1), 193); 1800 — *Ильковка* (Описи 2011: 69); 1882 — *Ilkowce* (*Ilkówka*) (SG III, 260); 1946 — *Ільківка* (АТП 1947: 12).
Первісна назва поселення *Ільківці* — результат онімізації групової назви мешканців *ільківці* ‹ **Ільків* (*-ове*) ‹ *Ілько*, пор. укр. ім'я *Ілько*

(Трійняк, 151). Пізніша назва *Ільківка* виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*.

Іракліївка М.-П. Внц. с.
1882 — *Iraklówka* (SG III, 299); 1893 — *Ираклiевка* (Гульдман 1893: 180); 1946 — *Іракліївка* (АТП 1947: 43).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від імені власника *Іраклія*, пор. укр. ім'я *Іраклій* (Трійняк, 156). Поселення належало графові *Іраклію* Моркову (Труды, 696).

Іскриня Вн. Внц. с.
1882 — *Iskrzyn*, *Iskrzynia* (SG III, 305); 1893 — *Искриня* (Гульдман 1893: 180); 1905 — *Искриня* (Ткачук 2023: 211); 1946 — *Іскриня* (АТП 1947: 24).
За умови, що первісна назва поселення *Іскрин* (див. варіант *Iskrzyn*), — це утворення з присвійним суфіксом *-ин* від прізвиська першопоселенця *Іскра*, пор. укр. прізвище *Іскра* (Редько 1, 419). За переказами, тут проживав польський шляхтич Якуб Іскра (Ткачук 2023: 210). У такому разі пізніша назва *Іскриня* вторинна, виникла під впливом утворень на *-иня*.

Іскрівка Вн. Внц. с.
XIX ст. — *Майданъ* (Труды, 272); 1946 — *Майдан* (АТП 1947: 34); 1967 — *Іскрівка* (АТП 1967: 40).
Первісна назва поселення *Майдан* мотивована географічним терміном *майда́н* 'галявина' (Желеховський I, 423), 'площа' (ЕСУМ 3, 361), 'місце в лісі, де виготовляли поташ' (Карпенко 1965: 43). Пізніша назва *Іскрівка* мотивована апелятивом *і́скра* 'найдрібніша світна частинка тіла, що горить, жевріє' (СУМ IV, 48) в переносному, можливо, символічно-ідеологічному значенні.

Йосипенки Вн. Внц. с.
1775 — *Josypenki* (АЮЗР V/2(1), 285); 1790 — *Jusypenki* (АЮЗР V/2(2), 704); 1799 — *Есипенки* (ТОПГ, 349); XIX ст. — *Осипенки* (Труды, 196); 1886 — *Osipeńki* (SG VII, 640); 1946 — *Йосипенки* (АТП 1947: 26).
Родова (відродинна) назва — форма множини від імені першопоселенця *Йосипенко*, пор. укр. прізвище *Йосипенко* (Редько 1, 420). Варіанти *Юсипенки*, *Єсипенки*, *Осипенки* вторинні щодо *Йосипенки*.

Йосипівка М.-П. Внц. с.
1787 — *Jozefowka* (АЮЗР V/2 (2), 588); 1882 — *Jozefówka* (SG III, 613); 1946 — х. *Йосипівка* (АТП 1947: 40); 1967 — с. *Йосипівка* (АТП 1967: 31).
Колишня назва *Юзефівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від польського антропоніма *Юзеф* ‹ *Józef* (Rymut I, 357). Сучасна назва постала внаслідок перейменування в радянський період (тенденція до заміни всіх несхіднослов'янських імен в основах назв поселень) й зближення з укр. ім'ям *Йосип*.

Йосипівка Хм. Внц. с.
XVII ст. — [*Юзефівка*] (ІМСВнц., 330); 1629 — *z Josipowki* (АЮЗР VII/2, 397); XVIII ст. — [*Юзеповка*] (Похилевич, 225); 1882 — *Jozefówka* (SG III, 613); 1946 — *Йосипівка* (АТП 1947: 31).
Щодо походження назви див. вище. Ойконім, очевидно, пов'язаний з іменем власника *Йозефа* Любомирського (див. далі *Любомирка*).

Йосипівці Жм. Внц. с.
1946 — *Йосипівці* (АТП 1947: 10).
Результат онімізації групової назви мешканців *йосипівці* ‹ **Йосипів* (*-ова*, *-ове*) ‹ *Йосип* (ім'я першопоселенця або власника). Пор. ідентичну назву поселення на Хмельниччині (АТУ 2012: 482).

Кабатня Вн. Внц. с.
1776 — *Kabalnia* (АЮЗР V/2 (1), 285); 1882 — *Kabatnia* al. *Wasilówka* (SG III, 647); 1946 — *Кабатня* (АТП 1947: 32).
За умови, що первісна назва поселення *Кабальня*, в її основі — апелятив **кабальня* ‹ *кабальний* ‹ *кабалá* 'заборгованість; рабство; поневолення' (ЕСУМ 2, 329). У такому разі назва *Кабатня* виникла внаслідок помилкового написання форми *Кабальня*. Менш імовірна версія про первинність назви *Кабатня* ‹ **кабатня* 'майстерня, де виготовляли кабати', пор. укр. *кáбат* 'куртка, військовий мундир' (Желеховський І, 328). Паралельна назва *Василівка* — дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені (ймовірно, власника) *Василь*.

Кавків Яр Тл. Внц. с-ще
1946 — х. *Кавків Яр* (АТП 1947: 22); 2012 — с-ще *Кавків Яр* (АТУ 2012: 34).

Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Яр* ‹ *яр* ‘долина з крутими боками’ (ЕСУМ 6, 548), означувального *Кавків* — дериват із присвійним суфіксом *-ів* від прізвиська першопоселенця (власника) **Кавко*, пор. споріднене укр. прізвище *Кавка* (Новикова, 344; Чучка 2005: 244). Зняте з обліку 20.06.2013 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Кавків_Яр).

Кавкули Гс. Внц. с-ще
1946 — х. *Кавкули* (на той час Джулинський р-н; АТП 1947: 16); 2012 — с-ще *Кавкули* (АТП 1947: 30).
Родова (відродинна) назва — форма множини від імені (прізвиська) першопоселенця **Кавкула*.

Каленівка Вн. Внц. с.
1882 — *Kalinówka* (SG III, 682); 1946 — *Каленівка* (АТП 1947: 28).
Первісна назва поселення *Калинівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Калин*, пор. укр. прізвище *Калин* (Новикова, 349; Чучка 2005: 246). Сучасна назва фонетично вторинна.

Калинівка Жм. Внц. с.
1799 — *Калиновка* (ТОПГ, 188); 1882 — *Kalinówka* (SG III, 682); 1946 — *Калинівка* (АТП 1947: 41).
Щодо походження ойконіма див. вище.

Калинівка Тл. Внц. с. (Студенянська сільськ. громада)
1967 — *Калинівка* (АТП 1967: 35).
За умови, що це пізня (за часом виникнення) назва, в її основі можна вбачати лексему *кали́на* ‘кущова рослина родини жимолостевих, що має білі квіти й червоні гіркі ягоди’ (СУМ IV, 76). Ойконім оформлений за аналогією до назв із присвійним суфіксом *-ів-к-а*.

Калинівка Тл. Внц. с. (Тульчинська міськ. громада)
Засн. в 1930 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Калинівка_(Тульчинський_район)); 1946 — *Калинівка* (АТП 1967: 44).
За умови, що це пізня (за часом виникнення) назва, в її основі можна вбачати лексему *кали́на* (див. вище).

Калинівка Хм. Внц. м.
Відоме в 1-й пол. XVII ст. (Мальченко, 155); 1-а пол. XVIII ст. — *Калиновка* (Труды, 255–256; ІМСВнц., 271); 1799 — *Калиновка* (ТОПГ, 50); 1863 — *Калиновка* (ОАНС, 165); 1901 — *Калиновка* (Мельник 2012: 69); 1946 — смт *Калинівка* (АТП 1947: 18); з 1979 р. — м. *Калинівка* (ММУВнц., 119).
Імовірно, утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропонімооснови *Калин-* ‹ прізвища *Калиновський* — власник численних маєтностей на Поділлі М. *Калиновський* (ЕІУ 4, 33).

Калинівка Друга Хм. Внц. с-ще
Засн. в 1931 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Калинівка_Друга); 1967 — *Калинівка Друга* (АТП 1967: 21).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Калинівка* (див. *Калинівка* Тл.) й означувального *Друга* ‹ *дру́гий* (*-а*) із розрізнювальним значенням щодо назви м. *Калинівка*.

Калинка Тл. Внц. с.
1791 — *Elżbietowka* (АЮЗР V/2 (2), 706); 1799 — *Ильжбитовка* (ТОПГ, 237); XIX ст. — *Ельжбитовка* (Труды, 1025); 1925 — *Ельжбітівка* (НМП, 206); до 1946 р. — *Ельжбитівка* (АТП 1947: 911); 1946 — *Калинка* (на той час Чернівецький р-н; АТП 1947: 40).
Первісна назва поселення *Ельжбитівка* (*Ельжбитовка*) фонетично вторинна щодо *Ельжбетівка* — утворення із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені *Ельжбета*, пор. пол. ім'я *Elżbieta* (Rymut I, 179). Можливо, поселення названо на честь матері М. Калиновського Ельжбети Струсь. Сучасна назва *Калинка* мотивована лексемою *калинка* ‹ *кали́на* 'кущова рослина родини жимолостевих, що має білі квіти й червоні гіркі ягоди' (СУМ IV, 76).

Калитинка Жм. Внц. с.
Поч. XVII ст. — *Kalitynka* (Крикун 2008б: 226); 1799 — *Калитинка* (ТОПГ, 184); 1882 — *Kalityna*, *Kalitynka* (SG III, 699–700); 1893 — *Калитинка* (Гульдман 1893: 185); 1946 — *Калитинка* (АТП 1947: 16).
За переказами, на місці теперішнього поселення було м. *Кремінець*, знищене татарами (ІМСВнц., 720). В основі назви — географічний термін *кремінець*, пор. споріднене укр. *кремениця* 'крем'яниста гора', 'дрібне каміння' (Марусенко, 233), пол. *krzemieniec* 'кам'яниста дорога,

кварцит’ (ЭССЯ 12, 116). Пізніша назва *Калитинка* ‹ *Калитина* (див. варіант *Kalityna*) — утворення з присвійним суфіксом *-ин-а* від антропоніма *Калита*, пор. укр. прізвище *Калита* (Редько 1, 429).

Кальник Гс. Внц. с.
1448 — *Колникъ* (Михайловський 2021: 236); 1600 — *w Kalniku* (Крикун 2012а: 127); 1629 — z miasta *Starego Kalnika*, z miasta *Nowego Kalnika* (АЮЗР VII/2, 398; Źdz. XXI, 132); 1648 — *Kalinik* (Жерела VI, 116); 1664 — *Из Колнику* (Казьмирчук 2021: 375); 1667 — *около Калника* (СМ, 35); 1772 — *z Kalnika* (УА, 385); 1823 — *Кальник* (Казьмирчук 2013: 124); 1946 — *Кальник* (АТП 1947: 15).
Очевидно, ойконім вторинний щодо ідентичного мікротопоніма (гідроніма), мотивованого географічним терміном **кальник* (‹ *кальний*) ‘заболочена місцевість’. Поселення розташоване поблизу впадіння р. *Кальнички* (‹ *Кальник*) у р. Соб, басейн Пд. Бугу (ІМСВнц., 265–266). У XVII ст. на базі с. *Кальник* виникло два поселення — *Старий Кальник* і *Новий Кальник*, які згодом злилися в одне.

Кальнишівка Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Kalniszówka* (AHRP); 1765 — *Kalniszowka* (АЮЗР V/2 (1), 177); XIX ст. — *Калнышовка* (Труды, 193); 1882 — *Kaliniszówka* (SG III, 679); 1946 — *Кальнишівка* (АТП 1947: 13).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця (власника) *Кальниш*, пор. укр. прізвище *Кальниш* (Редько 1, 430).

Камінське М.-П. Внц. с.
1946 — х. *Камінський* (АТП 1947: 40); 1967 — *Камінське* (АТП 1967: 29).
Первісна назва поселення *Камінський* — утворення із суфіксом *-ськ-* від незасвідченого в цій місцевості мікротопоніма **Камінь*. Сучасна назва виникла внаслідок граматичного узгодження попереднього ойконіма з лексемою *село*.

Кам’янецькі Хутори М.-П. Внц. с.
1946 — х. *Ленінська Слобода* (на той час Копайгородський р-н; АТП 1947: 21); з 2016 р. — *Кам’янецькі Хутори* (ВВР №23, 479).
Якщо *Кам’янецькі Хутори* — це історична назва поселення, то цей ойконім утворено поєднанням компонентів: стрижневого *Хутори* ‹

хýтір ‘невелике селище, яке виникло внаслідок переселення людей з сіл, козачих станиць тощо; виселок’ (СУМ XI, 176) у формі множини, означувального *Кам’янецькі* ‹ ойконіма *Кам’янець* (можливо, йдеться про Кам’янець-Подільський у Хмельницькій обл.). Назва *Ленінська Слобода* також складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Слобода* ‹ *слободá* ‘велике село, селище’ (СУМ IX, 365), означувального *Ленінська* ‹ *ленінський* (*-а*) зі значенням ‘пов’язаний із спадщиною В.І. *Леніна*’.

Кам’янка Вн. Внц. с.
1763 — [*Майдан Куриловецький*] (Ткачук 2023: 272); XIX ст. — *Майданъ-Куриловскій* (Труды, 601); 1884 — *Majdan Kuryłowiecki* (SG V, 911); 1905 — *Куриловскій Майданъ* (Ткачук 2023: 274); до 1967 р. — *Майдан-Курилівський* (АТП 1967: 103); 1967 — *Кам’янка* (АТП 1967: 28).
Первісна назва поселення *Майдан Куриловецький* (*Курилівський*) утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Майдан* ‹ *майдáн* ‘галявина’ (Желеховський I, 423), ‘місце в лісі, де виготовляли поташ’ (Карпенко 1965: 43), означувального *Куриловецький* (*Курилівський*) ‹ суміжного ойконіма *Курилівці* (див. далі *Курилівці*). Сучасна назва *Кам’янка* мотивована географічним терміном *кам’янка* зі значенням *‘кам’яниста місцевість’. Поселення розташоване на кам’яному щиті (Ткачук 2023: 271).

Кам’янки Гс. Внц. с.
1765 — *Kamionka* (АЮЗР V/2 (1), 196); XIX ст. — *Камянка* (Труды, 348); 1893 — *Камянки* (Гульдман 1893: 188); 1946 — *Кам’янки* (АТП 1947: 33).
Ойконім вторинний щодо ідентичного ороніма, мотивованого географічним терміном *кам’янка* (див. вище). Поряд височіє скеляста гора (Труды, 348). Пізніша назва *Кам’янки* зазнала впливу множинних ойконімів.

Кам’яногірка Вн. Внц. с.
1946 — *Кам’яногірка* (на той час Станіславчицький р-н; АТП 1947: 32).
Ойконім, очевидно, вторинний до відповідного мікротопоніма: *Кам’яногірка* ‹ *кам’яна гірка*. Назва характеризувала місцевий ландшафт.

Кам'яногірка Гс. Внц. с.
1629 — *Kamienogorka* (Крикун 2008б: 227); 1765 — *Kamienohurka* (АЮЗР V/2 (1), 183); 1882 — *Kamienohorka* (SG III, 774); 1946 — *Кам'яногірка* (АТП 1947: 15).
Щодо походження назви див. вище.

Кам'яногірка Жм. Внц. с.
XVI ст. — *Дзяловъ* (Нагребецький, 18); 1540 — [*Дзялів* (*Зялів*)] (Слотюк, 20); 1602 — *Ziałow Wielki* (Крикун 2008б: 225); 1613 — wsi *Małego i Wielkiego Ziałowa* (Źdz. XXI, 560); 1630 — *Ziałow Nowy* (Крикун 2008б: 225); 1799 — *Дзяловъ* (ТОПГ, 122); 1836–1879 — *Дзяловъ* (Труды, 273); 1893 — *Дзеловъ* (Гульдман 1893: 133); з 1946 р. — *Кам'яногірка* (АТП 1947: 32).
Первісна назва поселення *Дзялів* — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від пол. антропоніма *Dział* (Rymut I, 167). Із 1946 р. село отримало назву *Кам'яногірка* (‹ *кам'яна гірка*), яка характеризувала, мабуть, місцевий рельєф: поселення розташоване в горбистій місцевості (Труды, 273).

Кам'яногірка Хм. Внц. с.
Відоме в 1590 р. (Крикун 2008б: 227); 1605 — *Kamienogorka Stara* (Крикун 2008б: 227); 1607 — *Zarzecze* (Крикун 2008б: 227); 1799 — *Каменная Горка* (ТОПГ, 59); 1882 — *Kamianohorka*, *Kamienna horka* (SG III, 770); 1946 — *Кам'яногірка* (АТП 1947: 19).
Щодо походження назви *Кам'яногірка* див. вище. Варіант *Заріччя* мотивований географічним терміном *зарíччя* 'низовина біля річки' (Марусенко, 229). Село розташоване за р. Південний Буг (Крикун 2008б: 227).

Канава Вн. Внц. с.
Засн. в 1651 р. (Стебелєв, 251); 1799 — *съ ... Канавою* (ТОПГ, 379); 1882 — *Kanawa* (SG III, 802); 1893 — *Канова* (Гульдман 1893: 189); 1946 — *Канава* (АТП 1947: 34).
Ойконім, очевидно, вторинний щодо ідентичного мікротопоніма, мотивованого географічним терміном *канáва* 'заглибина в ґрунті невизначеної форми' (Марусенко, 230). Форма *Канова* помилкова.

Каноницьке Жм. Внц. с.
1946 — х. *Каноницький* (АТП 1947: 10).

Первісна назва *Каноницький* (хутір). Очевидно, це утворення із суфіксом *-ськ-* від незасвідченого ойконіма **Каноники* ‹ *Каноніки*, мотивованого антропонімом *Канонік* (пор. ст.-пол., 1497 р., відповідник *Kanonik*; Rymut I, 374), в основі якого — апелятив *кано́нік* ‘католицький соборний священик’ (Желеховський I, 333). Сучасна назва *Каноницьке* — результат граматичного узгодження попередньої з лексемою *село*.

Кантелина Гс. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Kantolin* (AHRP); 1765 — *Kantelina* (АЮЗР V/2 (1), 183); 1850 — *в Кантелине* (Казьмирчук 2011: 121); 1946 — *Кантелина* (АТП 1947: 15).
Первісна назва поселення *Кантолин* — утворення з присвійним суфіксом *-ин* від антропоніма **Кантоля*. Пізніша назва фонетично вторинна. Пор. споріднений пол. антропонім *Kantel* (Rymut I, 374).

Капки Тл. Внц. с-ще
1967 — *Капки* (АТП 1967: 43).
Якщо це не пізня назва, то її можна тлумачити як форму множини від імені першопоселенця *Капко*, пор. укр. (закарпат.) прізвище *Капко* (Чучка 2005: 249).

Капустяни Гс. Внц. с.
1629 — z sioła *Kapuszczan* (АЮЗР VII/2, 403); *Kapustiany* (Крикун 2008б: 227); 1799 — *КапустянѢ* (ТОПГ, 296); 1861 — *Капустяны* (СР 1850–1861: 312); 1882 — *Kapuściany* (*Kapustiany*) (SG III, 826); 1946 — *Капустяни* (АТП 1947: 36).
Результат онімізації апелятива *капустяни* ‘мешканці місцевості, де вирощували капусту’. Згідно з переказами, у цій місцевості було багато городів, засаджених капустою (Труды, 153–154).

Карабелівка Гс. Внц. с.
1644 — *Karabelowka* (Крикун 2008б: 227); 1765 — *Karabelowka* (АЮЗР V/2 (1), 182); 1893 — *Карабеловка* (Гульдман 1893: 190); 1946 — *Карабелівка* (АТП 1947: 33).
Назва етимологічно неоднозначна.
1. Найімовірніше, ойконім *Карабелівка* виник унаслідок фонетично-словотвірної адаптації на місцевому (слов’янському ґрунті) тюрк. *karabäl* / *bel* ‘чорний горб, ущелина’ (Лобода, 97); оформлений за аналогією до продуктивної словотвірної моделі назв із присвійним суфіксом *-ів-к-а*.

Певною мірою таке припущення підтверджує місцева топографія: більша частина села розташована на крутому схилі (Труды, 308–309).
2. Менш імовірно, що *Карабелівка* — це утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-о-вк-а*) від імені засновника **Карабель* / *Карабеля*, пор. пол. відповідник *Karabela* (Rymut I, 377).

Карбівка Гс. Внц. с.
1603 — *Karwowka* (Крикун 2008б: 271); 1664 — ze wsi *Karbowki* (АЮЗР VII/2, 550); 1768 — *Karbowka* (Крикун 2012б: 394); 1862 — *Карбовка* (Труды, 291–292); 1946 — *Карбівка* (АТП 1947: 14).
Первісна назва поселення *Карвівка* пов'язана з антропонімом **Карв* (пор. пол. особову назву *Karw*; Rymut I, 382). У такому разі варіант *Карбівка* фонетично вторинний. Якщо назва *Карбівка* первинна (*Карвівка* ‹ *Карбівка* з огляду на змішування артикуляційно споріднених *б*/*в*), тоді це дериват із присвійним формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені *Карб*, пор. ст.-пол. антропонім *Karb*, 1454 р. (Rymut I, 377).

Карбівське Гс. Внц. с.
XIX ст. — *Хутора-Карбовскаго* (Труды, 291); 1946 — х. *Карбівський* (АТП 1947: 14); 1972 — с-ще *Карбівське* (АТП 1973: 14).
Первісна назва *Карбівський* (хутір) — утворення із суфіксом *-ськ-* від суміжного ойконіма *Карбівка* (див. далі). Сучасна назва *Карбівське* — результат граматичного узгодження попередньої з лексемою *село*.

Каришків Жм. Внц. с.
Відоме в 1591 р. (Сай-Боднар, 17); 1599 — *Карышковъ* (Грушевський, 123); 1613 — *Karyszkow* (АЮЗР VIII/2, 13); 1785 — *Karyskow* (АЮЗР V/2 (2), 448); 1832 — *Карышковъ* (Труды, 720–721); 1901 — *Карышков* (Мельник 2012: 69); 1987 — *Каришків* (АТУ 1987: 10).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма **Каришко* (*Коришко*), пор. укр. прізвище *Коришко* (Редько 1, 510).

Кармалюкове Жм. Внц. с.
1540 — [*Головчинці*] (Репінський, 62; ІМСВнц., 236); 2-а пол. XVI ст. — *Головчинцы* (Грушевський, 173); 1787 — *Hołowczynce* (АЮЗР V/2 (2), 563); 1882 — *Hołowczyńce* (SG III, 109); 1901 — *Голавчинцы* (Швенцон, 75); 1946 — *Головчинці* (АТП 1947: 17); з 1955 р. — *Кармалюкове* (ІМСВнц., 236).

Первісна назва поселення *Головчинці* — результат онімізації групової назви мешканців *головчинці* ‹ **Головчин* (*-е*) ‹ антропоніма *Головка*, пор. укр. прізвище *Головка* (Редько 1, 224). Сучасна назва *Кармалюкове* постала внаслідок перейменування на честь народного месника Устима *Кармалюка* (у селі є музей У. Кармалюка і споруджено пам'ятник на його честь; Репінський, 65).

Кароліна Вн. Внц. с-ще
1769 — *Каролине* (Карта); 1799 — *Королина* (ТОПГ, 341); 1893 — *Каролина* (Гульдман 1893: 193); 1946 — *Зеленянка* (АТП 1947: 986); 1967 — с-ще *Кароліна* (АТП 1967: 33).
Ойконім *Кароліна* вторинний щодо назви однойменної залізничної станції, найменованої на честь дочки німецького інженера, який наприкінці XIX ст. збудував тут залізницю Вінниця — Гайворон (https://uk.wikipedia.org/wiki/Кароліна_(селище)). Пор. ще пол. ім'я *Karolina* (SI, 97). Пізніша назва *Зеленянка* стосувалася поселення, яке виокремили зі складу *Кароліни*. Щодо походження назви див. вище.

Карпівка М.-П. Внц. с.
Відоме із XVI ст. (ІМСВнц., 449); 1784 — *Karpowka* (АЮЗР V/2 (2), 446); 60-і рр. XIX ст. *Карповка* (Труды, 692–693); 1946 — *Карпівка* (АТП 1947: 8).
За переказами, село спершу мало назву *Барські Хутори* (Труды, 692). В основі ойконіма — апелятив *хутір* (› *хутори*) 'невелике поселення' (ЕСУМ 6, 224), ускладнений означувальним компонентом *Барський* ‹ *Бар*: поселення заснували вихідці з м. *Бар*. Назва *Карпівка* — дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені *Карпо*, пор. укр. ім'я *Карпо* (Трійняк, 167).

Касянівка Тл. Внц. с.
1883 — *Kosianówka* (SG IV, 459); 1946 — *Касьянівка* (АТП 1947: 35); 1967 — *Касянівка* (АТП 1967: 41).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Касян*, пор. укр. ім'я *Касян* (Трійняк, 168). Варіант *Косянівка* (*Kosianówka*) мотивований розмовною формою зазначеного імені *Косян* (Трійняк, 168).

Каташин Гс. Внц. с.
1595 — *Коташина* (Крикун 2008а: 615); 1629 — z słobody *Kataszyna* (АЮЗР VII/2, 402); 1648 — *Katizin* (ГКУ, 210); 1757 — *Каташина* (ГРУ, 255); 1831 — *Каташин* (Цубенко 2008а: 145); 1882 — *Katarzyna* (SG III, 908); 1946 — *Каташин* (АТП 1947: 27).
Назва етимологічно неоднозначна.
1. Утворення з присвійним суфіксом *-ин* від антропоніма **Коташа* / **Каташа*, пор. споріднені укр. прізвища *Каташ* (https://ridni.org/karta/Каташ), *Коташ* (https://ridni.org/karta/Коташ), пол. особову назву *Katasz* (Rymut I, 385).
2. В основі ойконіма — пол. ім'я *Katarzyna* (SI, 98) з пізнішими фонетичними змінами.

Катеринівка Кз. Внц. с-ще
1946 — с-ще радгоспу «*Катеринівка*» (АТП 1947: 20); 1967 — с-ще *Катеринівка* (АТП 1967: 23).
З погляду словотвору *Катеринівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* від імені *Катерина*. Причини номінації невідомі. 17.07.2012 р. це селище рішенням Вінницької обл. ради знято з обліку (https://uk.wikipedia.org/wiki/Катеринівка_(Козятинський_район)).

Кацмазів Жм. Внц. с.
1375 — [*Кочмарів*] (Антонюк 2006а: 361); XV ст. — [*Качмаров*, або *Карчмаров*] (Труды, 721); 1469 — *Kaczmazowcze* (Михайловський 2021: 232); 1498 — *Карчмаровцы* (Грушевський, 35); 1502 — *Karczmarzowcze* (Михайловський 2021: 231); 1546 — *Коцмазовскій лѣсъ* (Грушевський, 36); 1599 — *Качмазовъ* (Грушевський, 36); 1601 — *до Кочмазовъского* лѣса (РВМ 1569–1572: 203); 1602 — села *Качъмозова* (Крикун 2008а: 815); 1652 — *Kaczmazof* (Polonia, 52); 1664 — *Kostazow* (АЮЗР VII/2, 513); 1784 — *Kaczmazow* (АЮЗР V/2 (2), 448); 1882 — *Kaczmarów*, *Karczmarzów* (SG III, 655); 1885 — *Коцмазовъ* (Волости, 274); 1893 — *Кацмазовъ* (Гульдман 1893: 196); 1946 — *Кацмазів* (АТП 1947: 32).
Сучасна назва вторинна щодо форми *Карчмарів* ‹ *Корчмарів* — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Корчмар* (можливо, пол. *Karczmar*). Пор. похідне укр. прізвище *Корчмарук* (Редько 1, 517) ~ укр. *корчмáр* 'господар корчми; шинкар' (СУМ IV, 303).

Качанівка Хм. Внц. с.
Відоме в 1558 р. (Труды, 652); 1565 — *Koczanowka* (АЮЗР VII/2, 157); XVI–XVII ст. — *Kaczanówka* (AHRP); 1-а пол. XVII ст. — *Koczanowka* (Źdz. XVI, 47); 1784 — *Koczanowka* (АЮЗР V/2 (2), 439); 1830 — *Качановка* (Опис, 32); 1946 — *Качанівка* (АТП 1947: 39).
Первісна назва поселення *Кочанівка* (*Кочановка*) — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Кочан*, пор. укр. прізвище *Кочан* (Редько 1, 529). Пізніша назва *Качанівка* фонетично вторинна.

Качківка М.-П. Внц. с.
Відоме на поч. XVII ст. (IMCВнц., 736); 1664 — ze wsi *Kaczkowki* (АЮЗР VII/2, 552); 1676–1679 — *Kaczkowka* (Крикун 2008б: 227–228); 1799 — *Качковка* (ТОПГ, 160); 1861 — *в Качковке* (СР 1850–1861: 294); 1946 — *Качківка* (АТП 1947: 43).
В основі назви, імовірно, пол. антропонімооснова *Качков-*. Відомо, що в минулому багатьма поселеннями на Ямпільщині володів польський магнат *Качковський* (Пуряєва, 71). До речі, пол. прізвище *Kaczkowski* (‹ ойконіма *Kaczków*, *Kaczkowice*, *Kaczki*) відоме з 1380 р. (Rymut I, 364).

Кашперівка Хм. Внц. с.
Відоме із XVI ст. (IMCВнц., 330); 1754 — *Kasperówka* (Тариф, 38); 1882 — *Kaszperówka* (SG III, 902); 1946 — *Кашперівка* (АТП 1947: 20).
Первісна назва поселення *Касперівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від особового імені *Каспер*. Пор. пол. ім’я *Kasper* (SI, 98). Пізніша назва *Кашперівка* фонетично вторинна. Пор. укр. прізвища *Каспер* (Редько 1, 444), *Кашпер* (Новикова, 370),

Квітка Жм. Внц. с.
1967 — *Квітка* (АТП 1967: 11).
Назва поселення мотивована апелятивом *квітка* ‘трав’яниста рослина, що має на кінці стебла утворення, яке складається із серцевини й пелюсток навколо неї’ (СУМ IV, 135). Така номінація, очевидно, характеризувала мальовничість довколишнього ландшафту. Пор. ще відповідні ойконіми на Кіровоградщині й Одещині (АТУ 2012: 485).

Кивачівка Гс. Внц. с.
1635 — *Kiwaczowka* (Крикун 2008б: 228); 1639 — *Kiwaczow* (Крикун 2008б: 228); 1771–1887 — *въ* с. *Кивачовкѣ* (Труды, 309); 1893 — *Кивачевка* (Гульдман 1893: 198); 1946 — *Кивачівка* (АТП 1947: 33).
Дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Кивач*, пор. укр. прізвище *Кивач* (Ірклієвський, 338).

Кидрасівка Гс. Внц. с.
1651 — *Giedrocowka* (Крикун 2008б: 218); 1751 — *Кедрасовки* (ГРУ, 203); 1765 — *Kiedraszowka* (АЮЗР V/2 (1), 192); 1868 — *Kiedrasówka* (SG IV, 16); 1893 — *Кидрасовка* (Гульдман 1893: 198); 1946 — *Кидрасівка* (АТП 1947: 28).
Первісна назва поселення *Ґедро(й)цівка* — дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від пол. антропоніма *Giedrojć* (Rymut I, 231). Пізніша назва *Кедрасівка* ‹ *Кедросівка* виникла внаслідок структурної видозміни попередньої форми (заміна артикуляційно близького звука *т* на *к*).

Кизими Гс. Внц. с.
1946 — х. *Кизини* (на той час Джулинський р-н; АТП 1947: 16); 1967 — *Кизими* (АТП 1947: 38).
Найімовірніше, первісна назва *Кизими* — форма множини від антропоніма *Кизим* чи *Кизима*, пор. ст.-укр. антропонім *Кизымъ*, 1649 р. (Ковальчук, 514), укр. прізвище *Ки(і)зима* (Фаріон, 204). У такому разі форма *Кизини* фонетично вторинна.

Кинашів Тл. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Kinaszow* (AHRP); 1784 — *Kinaszow* (АЮЗР V/2 (2), 479); 1799 — *Кинашевъ* (ТОПГ, 281); XIX — *Кинашевъ* (Труды, 133); 1883 — *Kinaszów* (SG IV, 99); 1946 — *Кинашів* (АТП 1947: 36).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Кінаш* — народнорозмовний варіант від *Конон* (Трійняк, 179).

Кирнасівка Тл. Внц. с-ще
1622 — mka *Krasnopola*, przezwanego *Kirnosowki* (Źdz. XXI, 616); 1635 — *Krasnopole* (Крикун 2008: 228); 1639 — *Kiernosowka* (Крикун 2008б: 228); 1648 — *Kernofaska* (ГКУ, 210); 1654 — *Кирносовка* (Крикун 2008б: 228); 1765 — *Kiernasowka* (АЮЗР V/2 (1), 192); 1799 — *Кирнасовка* (ТОПГ, 299); 1861 — *в Кирнасовке* (СР 1850–1861: 263); 1946 — *Кирнасівка* (АТП 1947: 36).

Первісна назва поселення *Краснополь* — композит із компонентами *красний* ‘гарний, красивий’ і *-поль* ‹ очевидно, від гр. πόλις ‘місто, поселення’: ‘красиве поселення’ (поселення належало магнатам Потоцьким; Труды, 154). Село так названо, ймовірно, з огляду на тодішню моду найменовувати поселення з компонентом *-поль* ‹ πόλις ‘місто’. Сучасна назва *Кирнасівка* ‹ *Кирносівка* — дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Кирнос*, пор. укр. прізвище *Кирнос* (Редько 1, 460).

Кислицьке Тл. Внц. с.
1787 — *Kislickie* (АЮЗР V/2 (2), 596); 1893 — *Кислицкое* (Гульдман 1893: 201); 1946 — *Кислицьке* (АТП 1947: 35).
Дериват із суфіксом *-ськ-* зі значенням відносної ознаки від топоніма **Кислиця*, пор., наприклад, ойконім *Кислиця* на Одещині (АТУ 1987: 395). Згідно з переказами, село заснував козак із таким прізвиськом (Труды, 1029), що малоймовірно з огляду на неприсвійну структуру назви.

Кисляк Гс. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Kizlak* (AHRP); 1616 — *Witwice* (Крикун 2008б: 270–271); 1664 — *Kislak* (Крикун 2008б: 270–271); 1670 — *Kiślak* (ПІСЄ, 199); 1765 — *Kislak* (АЮЗР V/2 (1), 189); 1893 — *Кислякъ* (Гульдман 1893: 201); 1946 — *Кисляк* (АТП 1947: 14).
Варіант *Витвиця*, очевидно, відгідронімний (хоча такої назви гідрооб’єкта в цій місцевості не засвідчено), пор., наприклад, гідронім *Витвиця* (л. Свічі п. Дністра; с. *Витвиця* Долинськ. р-ну Івано-Франківськ. обл.; СГУ, 104) ‹ **витвиця* ‘річка з вигнутим руслом’, пор. укр. *ви́тва* ‘лоза’, похідне рос. діал. *витвина* ‘т. с.’ (Казлова 2000: 96).

Китайгород Гс. (Дашівська селищ. гр.) Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Kitajgrod* (AHRP); 1759 — въ селѣ *Китайгородѣ* (Труды, 155); 1883 — *Kitajgród* (SG IV, 115); 1946 — *Китайгород* (АТП 1947: 36).
Щодо походження назви див. далі. За місцевими переказами, поселення було укріплене фортечними валами. Фортецю називали *Китайгородом* (Труды, 155).

Китайгород Гс. (Тростянецька селищ. гр.) Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Kitajgrod* (AHRP); 1624 — gruntów *Kitajgrodzkich* (Źdz. XXI, 128); 1645 — *Kitajgrod* albo *Fedorowka* (Крикун 2008б: 228); XVIII ст. — [*Китайгород*, *Янопіль*, *Янушпіль*] (Крикун 2008б: 228); 1796 — *Китай Городъ* (Атлас, 47); 1799 — *Китайгородъ* (ТОПГ, 295); 1893 — *Китай-городъ* (Гульдман 1893: 201); 1946 — *Китайгород* (АТП 1947: 15).
Складна (за будовою) назва, утворена поєднанням компонентів *китай* (‹ псл. **kytajь* ‘те, що сплетене, зв’язане’ (ЭССЯ 13, 280); докладніше про утворення з основами *Китай-* / *китай-* див. Желєзняк 2014: 52–58) + *го́род* ‘укріплене (обгороджене) місто’ (ЕСУМ 1, 570–571; 2, 439). З огляду на це малоймовірною видається гіпотеза Я. Дашкевича, що *Китайгород* ‹ алан. *kitaj* ‘торговиця’ — торговельний центр на околицях золотоординських територій (Дашкевич, 245). Варіант *Федорівка* позначав, напевно, якусь частину нп *Китайгород*. В основі назви — особове ім’я *Федір*, ускладнене присвійним суфіксом *-івк-а* (‹ *-овк-а*). Варіант *Янопіль* ‹ *Ян* + *поль* ‹ гр. πόλις ‘місто’ (можливо, це згадка про магната *Яна* (*Януша*) Четвертинського, який володів багатьма поселеннями на Вінниччині).

Киянівка Жм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Kijanówka* (AHRP); 1784 — *Kieynowka* (АЮЗР V/2 (2), 443); 1885 — *Кіяновка* (Волости, 275); 1946 — *Киянівка* (АТП 1947: 10).
За умови, що первісна назва поселення *Киянівка*, це утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Киян*, пор. укр. прізвище *Киян* (Редько 1, 463).

Кіблич Гс. Внц. с.
1607 — *od Kublicza* (Źdz. XXI, 125); 1751 — местечка *Кублича* (ГРУ, 203); 1761 — *под Кѣбличем* (ГРУ, 309); 1781 — *Kublicz* (Zanoni); 1800 — *Кубличь* (Описи 2005: 32); 1883 — *Kiblicz*, *Kublicz* (SG IV, 10); 1893 — *Кибличъ* (Гульдман 1893: 198); 1946 — *Кіблич* (АТП 1947: 14).
За переказами, первісна назва поселення *Гончарівка* (Квасневська, 21) — дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* від антропоніма *Гончар*. Назва *Кіблич* вторинна щодо *Кублич* — результат трансонімізації суміжного гідроніма *Кублич* (ІМСВнц., 212; Труды, 311). Назва пот. *Кублич* етимологічно неоднозначна. Пояснення гідроніма *Кублич* у

зв'язку з укр. діал. *кибель* 'баддя, цебер' (Лучик, 262) малоймовірне з огляду на первісну форму гідроніма *Кублич*. Гідронімооснову *Кубл-* можна пов'язувати з апелятивом *ку́бло́* 'гніздо' ~ 'заглибина' (ЕСУМ 3, 119), пор. ще діал. географічний термін *ку́бло* 'частина поверхні водойми, вільна від водоростей' (Шийка, 62), або лексемою **кубло* зі стрижневим значенням 'те, що скручене', пор. укр. діал. *ку́блик* 'заплетена і закручена на голові жіноча коса' (Лисенко, 109) + суфікс *-ич* у неприсвійній функції.

Кільтява Тл. Внц. с-ще
1967 — *Пестеля* (АТП 1967: 44); з 2024 р. — *Кільтява* (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3984-IX#Text).
Назва *Пестеля* меморіальна — на честь П.І. *Пестеля*, лідера руху декабристів в Україні. Відомо, що П.І. Пестель із 1818 року служив при штабі 2-ї російської армії в м. Тульчин (https://uk.wikipedia.org/wiki/Пестель_Павло_Іванович). Нова назва *Кільтява* пов'язана із суміжним гідронімом *Кільтя́ва* (р., п. Сільниці п. Пд. Бугу; с. Ганнопіль Тульчинськ. р-ну Вінницьк. обл.; варіанти *Кильцовка*, *Кильчевка*, *Клятява*, *Клятава*; СГУ, 250). Л.Т. Масенко вважає цей гідронім етимологічно незрозумілим (Масенко 1979: 47–48). На мою думку, гідронім *Кілтява* ‹ **Килтава*, у складі якого основа *Килт-* співвідносна з укр. діал. *килти́на* 'долина' (ЕСУМ 2, 432) ‹ псл. **kъltъ* (ЭССЯ 13, 192).

Кільянівка Вн. Внц. с.
1893 — *Кильяновка* (Гульдман 1893: 199); 1901 — кол. *Киліановская* (Швенцон, 37); 1905 — *Кильяновка* (Ткачук 2023: 183); 1946 — *Кільянівка* (АТП 1947: 24).
Первісно колонія, де жили переважно євреї (Швенцон, 37). Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Кільян* ‹ *Кіліян*, пор. укр. прізвище *Кіліян* (Редько 1, 465).

Кісниця Тл. Внц. с.
1606 — *Kosniczki* (Źdz. XXI, 525); 1609 — *Kośnicy Mniejszéj* (Źdz. XXI, 525); 1660 — *Konczenicze* (ГКУа, 312); 1664 — *Kosniczka* (Крикун 2008б: 228); XVIII ст. — *Косница-Малая* (Труды, 1031–1032); 1799 — *Косница* (ТОПГ, 243); XIX ст. — *Косница-Малая* (Труды, 1031); 1883 — *Kośnica Mała* (SG IV, 466); 1946 — *Мала Кісниця* (АТП 1947: 22).

За переказами, колишня назва поселення — *Янушгрод* (Труды, 1031–1032), утворена поєднанням компонентів *Януш-* ‹ *Ян* (від імені власника — князя Януша Четвертинського) і *-грод* — полонізована форма укр. *город* ‘місто’. Пізніша назва *Кісниця* ‹ *Косниця* (див. *Велика Кісниця*). Означувальний компонент *Мала* ‹ *малúй* (*-а*) із розрізнювальним значенням щодо нп *Велика Кісниця* в Могилів-Подільському р-ні.

Клебань Тл. Внц. с.
1606 — *Krasna Gora* (Крикун 2008б: 232); 1613 — *Sławhrodek* czyli *Krasnogóra* (Źdz. XXI, 196); 1622 — ms. *Klebaney* (Źdz. XXI, 621); 1629 — *Klebań* alias *Sławogrod*, *Sławhorod* (Крикун 2008б: 232); 1648 — *Klebany* (ГКУ, 211); 1654 — *Клебанье* (Крикун 2008б: 232); 1664 — z miasteczka *Klebania* (АЮЗР VII/2, 560); 1769 — *Клебанїе* (Карта); 1781 — *Klebanie* (Zanoni); 1799 — *Клебань* (ТОПГ, 296); 1864 — *в* с. *Клебани* (Труды, 157); 1946 — *Клебань* (АТП 1947: 36).
Первісна назва поселення *Красна Гора* стосувалася, очевидно, суміжного мікротопоніма. В основі назви — складники *крáсний* ‘гарний’ і *горá* (мотиваційна ознака — ‘гарна, красива гора’). Пізніша назва *Славгород* — композит із компонентами *слав-* ‹ *славний* ‹ *слава* і *-город* ‹ *гóрод* ‘місто’. Ойконім *Клебань* (*Клебаня*) мотивований апелятивом *клебаня* ‹ *клебáнія* ‘дім плебана — католицького парафіяльного священика’ (ЕСУМ 2, 456) ‹ пол. *klebanija* ‘парафія плебана’, ‘садиба, дім плебана’ (SJP IV, 226).

Клекотина Жм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Kłykotyn* (AHRP); 1799 — *Клекотино* (ТОПГ, 213); 1883 — *Klekotyna* (SG IV, 129); 1946 — *Клекотина* (АТП 1947: 41).
Відгідронімний ойконім. Поселення розташоване на р. *Клекотина* (ТОПГ, 213). Гідронім мотивований географічним терміном **клекотина* ‘місце, де шумить, клекоче вода’ ‹ *клекотати* ‘шуміти’ (ЕСУМ 2, 457), пор. ще укр. *клéкіт* ‘шум, галас’ (Грінченко 2, 249).

Клембівка М.-П. Внц. с.
1411–1430 — *Паробочіе* (Михайловський 2021: 272); XV ст. — похідне прізвище *Клембовський* (Головатий, 16); 1505 — *Паробочье* (Акты, 24); 1604 — *Kłembowka* alias *Parobocze* (Крикун 2008б: 228–229); 1768 — *Klembowka* (Крикун 2012б: 398); 1883 — *Klębówka* (SG IV, 142); 1946 — *Клембівка* (АТП 1947: 43).

1. В основі назви прізвище польського походження *Klębowski* (Пуряєва, 72).
2. Можливо, ойконім *Клембівка* — дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від пол. антропоніма *Kłęb* (Rymut I, 412). Паралельна назва *Парубоче* ‹ апелятива / антропоніма *парубочий* / *Парубочий*, пор. укр. прізвище *Парубочий* (Редько 2, 794). Назва первісно вказувала, ймовірно, на частину поселення *Клембівка*.

Кленове Тл. Внц. с.
1799 — *Гута* (ТОПГ, 319); 1885 — *Гута* (Волости, 262); до 1967 р. — *Гута* (АТП 1967: 103); 1967 — *Кленове* (АТП 1967: 43).
Щодо походження первісної назви див. вище *Гута*. Сучасна назва *Кленова* мотивована прикметником *клено́вий* ‹ *клен*. Така номінація вказувала, очевидно, на те, що в цій місцевості ростуть клени. Ідентичні назви нп відзначені на Київщині, Харківщині та Чернівеччині (АТУ 2012: 486).

Клітенка Хм. Внц. с.
1645 — *Klitynka* (Крикун 2008б: 229); 1722 — *Klitynka* alias *Klitna* alias *Szopniki* alias *Iwaszkowce* (Крикун 2008б: 229); 1799 — *Клѣтинка* (ТОПГ, 68); XIX ст. — *Клитенка* (Труды, 235–236); 1946 — *Клитенка* (АТП 1947: 38); 1967 — *Клітенка* (АТП 1967: 45).
Ойконім *Клітенка* — утворення із суфіксом *-к-а* від назви *Клітна* (див. форму *Klitna*) або **Клітня* ‹ *клітний* ‹ *кліть* ‘комора’ ‹ псл. **klěťь* ‘хата, комора, хижка’ (ЕСУМ 2, 463). Паралельна назва *Шопники* мотивована прізвиськом **Шопник* ‹ *шопник* ‹ *шóпа* зі спорідненим щодо *кліть* значенням, пор. укр. *шóпка* ‘халупа, стара, погана хата’ (ЕСУМ 6, 453). Варіант *Івашківці* — результат онімізації групової назви мешканців *івашківці* ‹ **Івашків* (*-ова*, *-ове*) ‹ *Івашко* (‹ *Іван*; Трійняк 145).

Кліщів Вн. Внц. с.
1411–1430 — *Клишчово*, *Клишчево* (Михайловський 2021: 233); 1505 — *Клищево*, *Клищово* (Акты, 24); 1616 — *z ... Kleszczowa* (Źdz. XXI, 580); 1765 — *Kliszczow* (АЮЗР V/2 (1), 184); 1799 — *Клящовъ* (ТОПГ, 109); XIX ст. — *Клищовъ* (Труды, 224); 1893 — *Клещевъ* (Гульдман 1893: 203); 1946 — *Кліщів* (АТП 1947: 34).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Кліщ*, пор. укр. прізвище *Кліщ* (Редько 1, 474).

Княжа Криниця Тл. Внц. с.
Поч. XVII ст. — [*Княжа-Криница*] (Труды, 1029); 1765 — *Kniżokrynica* (АЮЗР V/2 (1), 190); 1883 — *Kniaża* (SG IV, 194); 1885 — *Княжая Криница* (Волости, 165); 1946 — *Радянське* (АТП 1947: 22); 2016 — *Княжа Криниця* (ВВР №24, 497).
Первісна назва поселення, очевидно, *Княже* ‹ *княжий* ‘пов’язаний із князем’. Село в XVII–XVIII ст. належало князям Четвертинським (Труды, 1029). Назва *Княжа Криниця* утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Криниця* ‹ *крини́ця* ‘глибоко викопана й захищена цямринами від обвалів яма для добування води з водоносних шарів землі; колодязь’, ‘джерело’ (СУМ IV, 348), означувального *Княжа* ‹ *княжий*. Нова назва *Радянське* мотивована прикметником *радянський* ‘який існує в Країні Рад, належний їй’ (СУМ VIII, 438). У 2016 р. селу повернуто історичну назву з огляду на процеси декомунізації українського ойконімікону.

Кобелецьке Вн. Внц. с.
Відоме в 1602 р. (Крикун 2008б: 229); 1616 — wsi *Kobyłeckiej* (Źdz. XXI, 580); 1652 — *Kobyle* (Крикун 2008б: 229); 1799 — *Кобилецкое* (ТОПГ, 196); 1893 — *Кобылецкое* (Гульдман 1893: 201); 1946 — *Кобелецьке* (АТП 1947: 34).
Первісна назва поселення *Кобилецька* (*долина*, *гора* тощо), на що, власне, вказує історична словоформа wsi *Kobyłeckiej*. *Кобилецька* — дериват із суфіксом *-ьск-* (відносна ознака) від топоніма **Кобилка* або **Кобилець*. Імовірно, такі назви стосувалися орорельєфу. Пор. спорідднені ороніми *Кобила*, *Кобилець*, *Кобилка* на Івано-Франківщині (Габорак 2015: 238). Сучасна назва *Кобелецьке* вторинна щодо *Кобилицька*. Форма сер. р. зумовлена граматичним узгодженням первинної назви з лексемою *село*.

Кобильня Вн. Внц. с.
1581 — *Kobylyiu* (РВМ 1569–1673: 342); 1648 — *Kobile* (ГКУ, 211); 1799 — *Кобилна* (ТОПГ, 87); XIX ст. — *Кобыльна* (Труды, 225); 1893 — *Кобыльня* (Гульдман 1893: 207); 1946 — *Кобильня* (АТП 1947: 37).
Ойконім вторинний щодо гідроніма *Кобильня*. Поселення розташоване на березі р. *Кобильня* (л. Десни, бас. Пд. Бугу; SG IV, 217). Первісна назва гідрооб’єкта з огляду на історичні словоформи — **Кобилья* ‹ прикметника *кобилья* ‘кобиляча’, який указував на те, що з цієї річки пили колись воду *кобили*.

Ковалівка Вн. Внц. с.
1732–1733 — *Kowalowka* (Крикун 2008б: 229); 1864 — *Ковалевка* (ОАНС, 180); 1987 — *Ковалівка* (АТУ 1987: 17).
Назва утворена за аналогією до ойконімів із присвійним формантом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*). В основі ойконіма — апелятив *коваль*: тут оселилися цигани-ковалі (Труды, 198).

Кожанка Вн. Внц. с.
1585 — до устья р. *Кожанки* (Крикун 2008а: 386); 1622 — wsi *Kożanki* (Źdz. XXI, 620); 1629 — *z Kozanki* (АЮЗР VII/2, 411); 1765 — *Kożanka* (АЮЗР V/2 (1), 191); 1769 — *Kozani* (TG); 1771 — na wsi *Kozankię* (УА, 82); 1828 — *Кожанка* (Казьмирчук 2011: 68); 1946 — *Кожанка* (АТП 1947: 30).
Поселення засновано на місці містечка *Кожани* (Похилевич, 250; ІМСВнц., 374; SG IV, 576). З погляду словотвору *Кожанка* ‹ *Кожани* + суфікс *-к*(*а*). Ойконім *Кожани* — форма множини від антропоніма *Кожан*, пор. укр. прізвище *Кожан* (Редько 1, 485).

Кожухів Хм. Внц. с.
1493 — *Cozuchow* (Михайловський 2021: 235); 1530 — *Kozuchov* (Źdz. XIX, 171); 1615 — *Kożuchowce* (Ткачук 2023: 235); 1795 — *Кожуховъ* (Труды, 653); 1893 — *Кожуховъ* (Гульдман 1893: 207); 1946 — *Кожухів* (АТП 1947: 39).
Дериват із присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Кожух*, пор. укр. прізвище *Кожух* (Редько 1, 486). Варіант *Кожухівці* вторинний, виник під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-ц-і*.

Кожухівка Гс. Внц. с.
1622 — *Kożuchowce* nazwane *Kublicz* (Крикун 2008б: 229); 1629 — *Kożuchowka* (Źdz. XX, 135); 1765 — *Kożuchowka* (АЮЗР V/2 (1), 196); 1885 — *Кожуховецъ* (Волости, 271); 1946 — *Кожухівка* (АТП 1947: 33).
Первісна назва поселення *Кожухівці* — результат онімізації катойконіма *кожухівці* ‹ нп *Кожухів* (див. вище) ‹ імені засновника *Кожух*, пор. укр. прізвище *Кожух* (Редько 1, 486). Паралельна назва *Кублич* відгідронімна. Див. вище *Кіблич*. Пізніша назва *Кожухівка* вторинна, виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-ів-к-а*.

Козаківка Вн. Внц. с.
1893 — *Козаковка* (Гульдман 1893: 208); 1946 — *Козаківка* (АТП 1947: 27). Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від прізвиська першопоселенця *Козак*, пор. укр. прізвище *Козак* (Редько 1, 486).

Козарівка Жм. Внц. с.
1552 — *Koziarowce* (Крикун 2011а: 304); 1563 — *Werchkładno alias Koziarowce* (Крикун 2011а: 304); 1624 — *Kozarowce* (Крикун 2011а: 304); 1784 — *Kożarowka* (АЮЗР V/2 (1), 442); 1946 — *Козарівка* (АТП 1947: 10).
Первісна назва поселення, очевидно, *Козярівці* — результат онімізації групової назви мешканців *козярівці* ‹ **Козярів* (*-ова*, *-ове*) ‹ прізвиська *Козяр*, пор. укр. прізвище *Козяр* (Новикова, 398). Варіант *Козарівці* фонетично вторинний. Паралельна назва *Верхкладно* утворена способом складання компонентів *Верх-* ‹ *верх*, що вказував на розташування поселення вище від якогось топоорієнтира, й мікротопоніма *Кладно* (назва лісу; 1546 р. sylvae *Kladno*; Грушевський, 98) ‹ *кладний* ‹ *клад-* ‹ *класти*. Сучасна назва *Козарівка* виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-ів-к-а*.

Козацьке Тл. Внц. с-ще
1946 — х. *Козацьке* (АТП 1947: 29); 1967 — с-ще *Козацьке* (АТП 1967: 35). В основі назви — прикметник *коза́цький* (*-е*) ‹ *козакú*, пор. *коза́к* ‘в Україні в XV–XVIII ст. — вільна людина з кріпосних селян або міської бідноти, що втекла на південні землі України й брала участь у визвольній боротьбі проти татаро-турецьких і польських загарбників’ (СУМ IV, 209). Очевидно, історія поселення пов’язана з перебуванням у минулому тут козаків. Ідентичні назви поселень засвідчені в різних регіонах України (АТУ 2012: 487).

Козинці Вн. Внц. с.
1448 — *Кожинци* (Михайловський 2021: 235); 1581 — *Kozincy* (РВМ 1569–1673: 343); 1629 — wsi *Koziniec* (АЮЗР VII/2, 398; Źdz. XX, 114); *Kozince* (Крикун 2008б: 229); 1799 — *Козинцы* (ТОПГ, 90); 40-і рр. XIX ст. — *из Козинецъ* (Труды, 224); 1893 — *Козинцы* (Гульдман 1893: 208); 1946 — *Козинці* (АТП 1947: 37).
У минулому *Козині хутори* (Нейман, 108). *Козинці* — результат онімізації групової назви мешканців *козинці* ‹ *Козин* (*-і*) (див. *Козині хутори*) ‹

антропоніма *Коза*, пор. укр. прізвище *Коза* (Редько 1, 486). Форма *Кожинці* фонетично вторинна, виникла, очевидно, на польськомовному ґрунті внаслідок сплутування графем *z* і *ż*.

Козинці Гс. Внц. с.
1622 — *Kozie Chrebty* (Крикун 2008б: 230); 1629 — *Kozince* alias *Kozie Chrebty* (Крикун 2008б: 230); 1765 — *Kozince* (АЮЗР V/2 (1), 193); 1883 — *Kozińce* (SG IV, 474); 1946 — *Козинці* (АТП 1947: 36).
Первісна назва поселення *Козі Хребти*. Складений ойконім, утворений поєднанням компонентів: стрижневого *Хребти* ‹ *хребе́т* ‘гірське пасмо’ (ЕСУМ 6, 208), означувального *Козі* ‹ *козій* ‘козячий’. Очевидно, доонімну семантику цієї назви мотивувала ознака *‘‘місцевість, де паслися кози’. Паралельна назва *Козинці* вторинна, виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів на *-ин-ц-і*. Див. вище *Козинці*.

Козлів М.-П. Внц. с.
1401 — *Козловъ* (Михайловський 2021: 235); 1493 — *Coszlow* (Михайловський 2021: 235); 1564 — *Козловъ* (Грушевський, 37); 1703 — *Kozłów* (АЮЗР II/3, 562); 1863 — *Козлово* (ОАНС, 182); 1893 — *Козловъ* (Гульдман 1893: 210); 1946 — *Козлів* (АТП 1947: 43).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-* (‹ *-ов-*) від антропоніма *Козел*, пор. укр. прізвище *Козел* (Редько 1, 487).

Козлівка Жм. Внц. с.
1629 — z słobody *Kozłowki* (АЮЗР VII/2, 399); 1799 — *Козловка* (ТОПГ, 221); 1883 — *Kozłówka* (SG IV, 564); 1946 — *Козлівка* (АТП 1947: 41).
Назва етимологічно неоднозначна.
1. Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Козел* (див. вище).
2. Можливо, це дериват із суфіксом *-к*(*а*) від назви с. *Козлів* (див. вище).

Козлівка Тл. Внц. с.
1790 — *Kozłowka* (АЮЗР V/2 (2), 676); 1798 — *в Юстиновке* (Описи 2011: 59); XIX ст. — *Козловка* (Труды, 799); до 1860 р. — *Іустиновка* (Труды, 799); 1893 — *Казловка* (Гульдман 1893: 209); 1946 — *Козлівка* (АТП 1947: 29).
Щодо походження ойконіма *Козлівка* див. вище. Варіант *Іустиновка* (*Юстинівка*) мотивований іменем *Юстин* — паралельна форма до *Устин* (Трійняк, 369).

Козятин Хм. Внц. м.
1649 — *Hujwa* (SG IV, 543–544); 1789 — *do Hulwy* (АЮЗР III/5, 218); з 1870 р. — містечко [*Козятин*] (ММУВнц., 126); 1883 — *Koziatyn* (SG IV, 543–544); 1900 — м. *Казатин* (МС, 12); з 1938 р. — *Козятин* (ІМСВнц., 299).
Первісна назва поселення *Гуйва* — відгідронімний ойконім (р. *Гуйва*, п. Тетерева п. Дніпра; Вінницька і Житомирська обл.; СГУ, 161). Гідронім етимологічно неоднозначний. На думку В.В. Лучика, *Гуйва* — дериват із суфіксом *-в*(*а*) від основи *гуй-* ‹ *гой-*, представленої в балтійському гідроніміконі (Лучик, 169–170). Можливо, однак, що *Гуйва* ‹ **Гойва* (*у* ‹ *о* під впливом попереднього задньоязикового) — питомий дериват із суфіксом *-в-а* (Варбот, 77) від *го́їти* ‘зцілювати’ (ЕСУМ 1, 546; ЭССЯ 6, 195–196). Пор. у цьому контексті семантично споріднені гідроніми *Жива́*, *Живе́ць* у різних регіонах України (СГУ 195). Назву *Козятин*, очевидно, перенесено із сусіднього с. *Козятин* (див. далі). Місто виникло як робітниче селище у зв’язку з будівництвом залізниці Київ — Балта (ММУВнц., 126).

Козятин Хм. Внц. с.
1731 — *Koziatyn* (Тарифи, 182); 1946 — *Козятин* (АТП 1947: 20).
Дериват із присвійним суфіксом *-ин* від антропоніма **Козята*. Пор. споріднені пол. особові назви *Koziatek*, *Koziatka*, *Koziatko* (Rymut I, 453). Щодо аналогів у межах України пор. ойконім *Козятин* на Волині (Шульгач 2001: 65).
Гіпотеза К.М. Тищенка про етимологічний зв’язок ойконіма *Козятин* з ім’ям половецького хана *Коза* (Тищенко, 377) лінгвістично безпідставна.

Колибабинці Хм. Внц. с.
1603 — *Kolibabince* (Крикун 2008б: 230); 1799 — *Колибабинцы* (ТОПГ, 61); 1883 — *Kolibabińce* (SG IV, 263); 1946 — *Колибабинці* (АТП 1947: 39).
Результат онімізації групової назви мешканців *колибабиннці* ‹ **Колибабин* (*-а*, *-е*) ‹ прізвиська *Колибаба*, пор. укр. (закарпат.) прізвище *Колибаба* (Чучка 2005: 277).

Колоденка Тл. Внц. с.
1765 — *Kołodenka* (АЮЗР V/2 (1), 198); 1861 — *в Колоденке* (СР 1850–1861: 293); 1946 — *Колоденка* (АТП 1947: 35).

Дериват із формантом *-к*(*а*) від топоніма **Колодня* / **Колодний* ‹ *коло́да* ‘стовбур дерева, пеньок’. За переказами, у цій місцевості колись був густий ліс, який засновники поселення вирубали (Труды, 1030).

Колосівка Жм. Внц. с.
XIX ст. — *Слободка-Комаровецкая*, или иначе — *Юзефовка* (Труды, 616); 1883 — *Komarowiecka słobódka* (SG IV, 306); 1901 — *Комаровецкая Слобода* (Швенцон, 78); 1946 — *Слобода-Комаровецька* (АТП 1947: 10); 1967 — *Колосівка* (АТП 1967: 10).
Первісна назва поселення *Слобідка-Комаровецька*. Ойконім утворений поєднанням компонентів: стрижневого *Слобідка* ‹ *слобідка* ‹ *слобода́* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305), означувального *Комаровецька* ‹ суміжного нп *Комарівці* в тому ж р-ні. Паралельна назва *Юзефовка* — утворення з присвійним суфіксом *-овк-а* від імені власника *Юзефа*, очевидно, поляка за національністю. Пор. пол. ім’я *Józef* (SI, 92). Нова назва *Колосівка* мотивована лексемою *ко́лос* ‘колосся’ (СУМ IV, 232), оформлена за аналогією до ойконімів на *-івк-а*. Мотиви номінації невідомі.

Колюхів Вн. Внц. с.
1799 — *Колюховъ* (ТОПГ, 378); 1883 — *Koluchów* (SG IV, 268);
1946 — *Колюхів* (АТП 1947: 34).
Дериват із присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Колюх*, пор. укр. прізвище *Колюх* (Редько 1, 496).

Комаргород Тл. Внц. с.
Засн. в 1-й пол. XV ст. (Мельник 1887: 639); 1607 — *Komargrod* (Źdz. XXI, 126); 1618 — *Komarhorod* (Крикун 2008б: 230); 1652 — *Komargord* (Polonia, 52); 1769 — *Komargrod* (TG); 1799 — Мѣстечко *Комаргородъ* (ТОПГ, 242); 1889 — *Комаръ-городъ* (Гульдман 1889: 374); 1946 — *Комаргород* (АТП 1947: 35).
Складна (за будовою) назва, утворена поєднанням компонентів *Комар* ‹ антропоніма *Комар* (згідно з одними історичними джерелами, поселення заснував *Комар-Забужинський* (Труды, 1030; SG IV, 298); згідно з іншими — це поселення заснували представники магнатського роду Шашкевичів; Мельник 1887: 639) і *го́род* ‘поселення; місто’. Форма *Комаргрод* — результат полонізації первинного *Комаргород*.

Комаргородське Тл. Внц. с-ще
1967 — *Комаргородське* (АТП 1967: 41).
Утворення із суфіксом *-ськ-* зі значенням відносної ознаки від ойконіма *Комаргород* (див. вище).

Комарів Вн. Внц. с.
1545 — *с Коморова* (ЛМ, 214), *z Komorowa*, *Komarowa* (Źdz. XVII, 110); 1600 — *Komorow* (Крикун 2008б: 230); 1604 — *Komarow Wielki* і *Mały* (Крикун 2008б: 230); 1654 — *Комарев* (Крикун 2008б: 230); 1670 — *Komorów* (ПІСЄ, 445); 1799 — *съ ... Комаровымъ* (ТОПГ, 370); 1864 — *Комарово* (ОАНС, 185); 1893 — *Комаровъ* (Гульдман 1893: 213–214); 1946 — *Комарів* (АТП 1947: 12).
Первісна назва поселення *Копайгород* (див. далі) (Труды, 186–187; ІМСВнц., 188), яке зруйнували татари. На його місці було засновано *Комарів* — дериват із присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Комар*, пор. укр. прізвище *Комар* (Редько 1, 497). Форма *Коморів* ‹ *Комарів* під польським впливом, пор. ст.-пол. *Komor*, 1136 р. ‹ *komor* ‘комар’ (Rymut I, 429).

Комарівка Гс. Внц. с.
1765 — *Komorowka* (АЮЗР V/2 (1), 195); 1769 — *Комаровка* (Карта); XIX ст. — *Комаровка* (Труды, 349); 1946 — *Комарівка* (АТП 1947: 33).
Дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Комар*. Поселення заснував козак із таким прізвиськом (Труды, 348).

Комарівці Жм. Внц. с.
1431 — *Komarowcze* (Михайловський 2021: 236); 1493 — *Comarowcze* (АЮЗР VIII/2, 336); 1540 — *Comorowcze* (АЮЗР VIII/1, 89); 1652 — *Komorowce* (Polonia, 50); 1784 — karczma *Komarowiecka* (АЮЗР V/2 (2), 442); XIX ст. — *Комаровцы* (Труды, 616); 1946 — *Комарівці* (АТП 1947: 10).
Результат онімізації катойконіма *комарівці* ‘вихідці з нп Комарів’ (див. вище).

Конатківці Жм. Внц. с.
1599 — [*Кунатковцы*] (Труды, 706); 1745 — *Kunatkowiec* (АЮЗР VIII/2, 275); 1875 — с. *Конатковецъ* (Симашкевич, 26); 1883 — *Konatkowce* (SG IV, 322–323); 1946 — *Конатківці* (АТП 1947: 41).

Результат онімізації групової назви мешканців *конатківці* ‹ **Конатків* (*-ове*) ‹ антропоніма **Конатко*, пор. споріднені ст.-пол. особові назви *Konat*, 1422 р., *Konatka*, 1481 р. (Rymut I, 434). Варіант *Кунатківці* фонетично вторинний (*у* ‹ *о* під впливом попереднього задньоязикового *К*-).

Конева М.-П. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Konewa* (AHRP); 1787 — *Koniowa* (АЮЗР V/2(2), 566); 1883 — *Koniowa* al. *Koniówka* (SG IV, 340); 1893 — *Конева* (Гульдман 1893: 214); 1946 — *Конева* (АТП 1947: 8).
Утворення з присвійним суфіксом *-ев-* від антропоніма *Кінь*, пор. укр. прізвище *Кінь* (Редько 1, 466).

Конищів М.-П. Внц. с.
Відоме в 1530 р. (Труды, 983); 1734 — *в Кунищеве* (Дячок 2025: 50); 1875 — с. *Конищева* (Симашкевич, 25); 1946 — *Конищів* (АТП 1947: 26).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ев*) від антропоніма *Конище*, пор. споріднене рос. прізвище *Конищев* ‹ *Конище* (Унбегаун, 77). В. Михайловський припускає, що це поселення раніше могло мати назву *Іконище* (пор. фіксації 1394, 1469 рр. *Ikonyschcze*; Михайловський 2021: 211) ‹ **іконище* ‘місце, де зберігали ікони?’. Можливо, однак, що форма *Іконище* ‹ **ис Кониц*(*ева*).

Конюшівка Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Koniuszówka* (AHRP); 1776 — *Koniuszowka* (АЮЗР V/2 (1), 287); 1883 — *Koniuszówka* (SG IV, 345); 1946 — *Конюшівка* (АТП 1947: 23).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від прізвиська першопоселенця *Конюший*, пор. укр. прізвище *Конюший* (Шульгач 2018: 45).

Копай Жм. Внц. с-ще
Друга пол. XIX ст. — залізн. станція *Копайгородъ* (Труды, 722); 1946 — с-ще залізн. стан. *Копай* (АТП 1947: 22); 1967 — с-ще *Копай* (АТП 1967: 10).
Селище *Копай* виникло при залізничній станції *Копай*. Первісна назва цієї станції *Копайгород*, що й засвідчує історична фіксація XIX ст. (див. вище). Ойконім *Копай* утворено способом усічення другого компонента назви *Копайгород*. Щодо походження назви *Копайгород* див. далі.

Копайгород Жм. Внц. с-ще
2-а пол. XVI ст. — *Копайгородъ* (Грушевський, 190); 1624 — *Новогрода* (Грушевський, 114); 1635 — *Копайгородъ* (Труды, 723); 1738 — *w Kopajgrodzie* (ГРУ, 105); 1875 — *Копайгородъ* (Симашкевич, 26); 1893 — *Копай-городъ* (Гульдман 1893: 216); 1946 — *Копайгород* (АТП 1947: 21).
Складна (за будовою) назва, перший компонент якої *копай-* ‹ *копати*, а другий — *-город* ‹ *го́род* ‘укріплене частоколом (обнесене огорожею) місто’ (ЕСУМ 1, 570–571): місто було оточене великими оборонними валами (ЕР 14, 420; Труды, 723). Менш імовірне пояснення першого компонента ойконіма *Копай-* у зв’язку з антропонімом *Копай* (Дика, 118). Р.М. Козлова для ойконіма *Копайгород* реконструює праформу псл. **Kopajьgordъ* (Козлова 2014: 40). Варіант *Новогрод* виник унаслідок полонізації назви *Новгород* ‹ *новий* + *город*: ‘нове поселення’.

Копистирин Жм. Внц. с.
1432 — *Kopostrzin* (Білецька 2004: 286); 1448 — *Copisterin*, *Copistryn* (Михайловський 2021: 237); 1529 — *Kopisterin* (Źdz. XX, 144); 1545 — seliszczo *Kopestyrynie* (Źdz. XVII, 126); 1784 — *Kopystyrzyn* (АЮЗР V/2 (2), 448); 1799 — *Копыстыржекъ* (ТОПГ, 193); 1883 — *Kopesterzyn*, *Kopestyrzyn*, *Kopestrzyn* (SG IV, 377–378); 1893 — *Копыстыринъ* (Гульдман 1893: 217); 1946 — *Копистирин* (АТП 1947: 41).
Складно визначити первинну форму ойконіма з огляду на варіювання історичних словоформ *Копистерин* / *Копистирин* / *Копестрин* / *Копистрин*. За умови, що первинна форма *Копистерин* (на це вказують ранні письмові фіксації ойконіма), в основі назви поселення — антропонім **Копистера*, ускладнений присвійним суфіксом *-ин*. Пор. споріднене укр. прізвище *Копыстыра* (запис рос. мовою; Собуцький, 67).

Копіївка Гс. Внц. с.
1448 — *Копъевци* (Михайловський 2021: 237); 1616 — *Kopijewiec* (Źdz. XXI, 580); 1629 — *z Kopijowki* (АЮЗР VII/2, 408); *Kopijowka Stara* (Крикун 2008б: 230; Źdz. XX, 129); 1643 — *Старых Копиевецъ* (ДМВН, 235); 1652 — *Kopigowka* (Polonia, 52); 1796 — *Копіевка* (Атлас, 47); 1799 — *Копѣевка* (ТОПГ, 305); 1883 — *Kopijówka* (SG IV, 381); 1946 — *Копіївка* (АТП 1947: 15).
Первісна назва поселення *Копіївці* — результат онімізації групової назви мешканців *копіївці* ‹ **Копіїв* (*-єва*, *-єве*) ‹ антропоніма *Копій*, пор.

укр. прізвище *Копій* (Редько 1, 506). Відомо, що поселення належало панам *Копійовим* (Мальченко, 173). Назва *Копіївка* вторинна, виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*). Пізніша назва містила означувальний компонент *Стара* ‹ *стари́й* (*-а*) із розрізнювальним значенням щодо нп *Копіївка* (*Нова Копіївка* — тепер с-ще *Вербівка* Вінницького р-ну).

Копіївка Тл. Внц. с.
1602 — *Hoptylowce* (Крикун 2008б: 218–219); 1606 — *Hoptynce* (Крикун 2008б: 218–219); 1607 — *Hoptylow* (Крикун 2008б: 218–219); 1614 — *Hoptylince* alias *Kopijowka* (Крикун 2008б: 218–219); 1768 — *Kopijowka* (Крикун 2012б: 402); XIX ст. — *Копіевка* (Труды, 170–171); 1946 — *Копіївка* (АТП 1947: 37).
Колишня назва *Гоптилівці* — результат онімізації групової назви мешканців *гоптилівці* ‹ **Гоптилів* (*-ове*) ‹ антропоніма **Гоптило*. Можливо, однак, що *Гоптилівці* — це графічний варіант від **Хоптилівці* ‹ *хоптилівці* ‹ **Хоптилів* (*-ове*) ‹ **Хоптило*, пор. споріднене укр. прізвище *Хопта* (Габорак, 515). Нова назва *Копіївка* мотивована антропонімоосновою *Копіїв-* ‹ прізвища *Копіївський*. Поселення належало магнатові *Копіївському* (Труды, 171). Пор. ст.-пол. прізвище *Kopijewski*, 1587 р. ‹ пол. ойконіма *Kopijew* (Rymut I, 437).

Корделівка Хм. Внц. с.
1609 — *Kurdelowka* (Крикун 2008б: 236); XVIII ст. — *Kordelowka* (Крикун 2008б: 236); 1799 — *Курдиліовка* (ТОПГ, 76); 1834 — *Курдыліовка* (Труды, 256–257); 1885 — *Кордылевка* (Волости, 265); 1893 — *Кордыліовка* (*Кордылевка*) (Гульдман 1893: 217); 1946 — *Корделівка* (АТП 1947: 19).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від антропоніма **Кордель*, пор. ст.-пол. відповідник *Kordel*, 1520 р. (Rymut I, 439). Форма *Курделівка*, очевидно, фонетично вторинна щодо *Корделівка* (*у* ‹ *о* під впливом попереднього задньоязикового *К-*, пор., наприклад, укр. *курдибан* / *кордибан* ‘різновид козячої шкіри’; ЕСУМ 3, 14).

Кордишівка Вн. Внц. с.
1629 — *Kordyszowka* (Źdz. XX, 141); 1799 — *Кордышевка* (ТОПГ, 366); XIX ст. — *Кордышовка* (Труды, 187); 1946 — *Кордишівка* (АТП 1947: 13).

Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Кордиша*, пор.: земянинъ повету Веницъкого Левко Симичъ *Кордышъ* (LM № 249, 126). Відомо, що низка земель на Вінниччині належала поміщикові *Кордишу* (Труды, 185).

Кордишівка Хм. Внц. с.
1622 — *Kordyszowkę* (Źdz. XXI, 615); 1731 — *Kordyszowka* (Тарифи, 181); 1820 — *Кордышевка* (Труды, 187); 1883 — *Kordyszówka* (SG IV, 400); 1946 — *Кордишівка* (АТП 1947: 31).
Щодо походження ойконіма див. вище. Поселення заснував шляхтич *Кордиш* (Крикун 2008а: 107).

Коржів Гс. Внц. с-ще
1893 — *Коржово* (Гульдман 1893: 218); 1946 — х. *Коржів* (АТП 1947: 11); 1967 — с-ще *Коржів* (АТП 1967: 34).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від прізвиська першопоселенця *Корж*, пор. укр. прізвище *Корж* (Редько 1, 509).

Коржівка Гс. Внц. с.
1751 — *Свинцица* (Труды, 205–206); 1765 — *Swięcica* (АЮЗР V/2(1), 184); 1799 — *Свентица* (ТОПГ, 274); 1800 — *Свинчица* (Описи 2011: 69); 1885 — *Свинцица* (Волости, 262); 1896 — *Свинцица* (Труды, 205–206); з 1946 р. — *Коржівка* (АТП 1947: 11).
Первісна назва поселення *Свинциця* етимологічно незрозуміла. Можливо, *Свинциця* — фонетично видомінена форма від **Свинниця* ‹ *свинний* (*-а*) ‹ *свині*. За народними переказами, у селі колись вирощували і продавали свиней (Труды, 205–206). З іншого боку, назва *Свинциця* може передавати польське звучання місцевої назви. У такому разі первісною формою є **Святиця* (‹ *святий*), пор. відповідний ст.-пол. антропонім *Święciса*, 1788 р. (Rymut II, 589). Теперішній ойконім *Коржівка* — дериват із суфіксом *-к*(*а*) від назви сусіднього селища *Коржів*.

Коритувата Хм. Внц. с.
1946 — с-ще *Коритувата* (АТП 1947: 31); 1967 — с. *Коритувата* (АТП 1967: 23).
Назва поселення вторинна, очевидно, щодо ідентичного мікротопоніма, мотивованого прикметником *кори́тува́тий* ‘подібний до корита’ (ЕСУМ 3, 21) ‹ місц. *кори́то* ‘долина між двома горами або підвищеннями’ (Марусенко, 232).

Коровайна Вн. Внц. с.
1594 — *Korowajna* (Крикун 2008б: 231); 1799 — *съ ... Коровайною* (ТОПГ, 342); 1893 — *Коровайна* (Гульдман 1893: 218); 1946 — *Коровайна* (АТП 1947: 27).
Назва мотивована апелятивом *коровáйний* (*-а*) ‹ *коровáй* ‘весільний хліб’ (Грінченко 2, 385). Така номінація пов’язана, напевно, з тим, що це поселення було знане в околиці своїми короваями.

Королівка Вн. Внц. с.
1893 — *Королевка* (Гульдман 1893: 216); 1946 — *Королівка* (АТП 1947: 23).
Фонетично видозмінена форма від *Карлівка*. Відомо, що поселення заснував поміщик *Карл* Шмідт (Труды, 224).

Королівка Хм. Внц. с.
1883 — *Korolówka* (SG IV, 411); 1885 — *Королевка* (Волости, 154); 1946 — *Королівка* (АТП 1947: 31).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від прізвиська першопоселенця *Король*, пор. укр. прізвище *Король* (Редько 1, 515).

Коростівці Жм. Внц. с.
1448 — Урочище *Хорошовец* (Антонюк 2006а: 85); 1591 — *Chorostowa* (АЮЗР VIII/2, 372); 1-а пол. XVII ст. — *Horostowcze* (Źdz. XVI, 28); 1766 — *Korostowce* (АЮЗР VIII/2, 320); 1830 — *Коростовцы* (Опис, 32); 1946 — *Коростівці* (АТП 1947: 17).
Найімовірніше, найраніше засвідчена форма назви поселення *Хорошовець* виникла внаслідок трансформації структури первинного *Хоростовець*. Ойконім вторинний щодо ідентичного мікротопоніма, в основі якого — апелятив *хоростовий* ‹ *хорост* ‹ *хво́рост* ‘гнучке пруття з ліщини, верби, лози і т. ін., що йде на спорудження чого-небудь; хмиз’ (ЕСУМ 6, 169). Пізніша назва *Коростівці* ‹ *Хоростівці* ‹ *хоростівці* ‘мешканці Хоростова’ (див. вище форму *Chorostowa*).

Косаківка Вн. Внц. с.
XVI ст. — уроч. *Половецкое* (Нейман, 108, 112); 1629 — *Kosakówka* (Źdz. XX, 140); XVIII ст. — *зъ Косакъвки* (Зінченко 2021: 267); 1799 — *Косаковка* (ТОПГ, 88); XIX ст. — *Косаковка* (Труды, 225); 1946 — *Косаківка* (АТП 1947: 37).

1. Назва села похідна від суміжного гідроніма *Косак* (Труды, 225).
2. Первісна назва *Половецьке* вторинна щодо відповідного мікротопоніма, що, ймовірно, походить від назви **Половці* ‹ антропоніма *Половець* (https://ridni.org/karta/половець). Менш імовірний зв'язок із етнонімом *половці* 'тюркомовні кочовики', оскільки із XIV ст. назва *половці* зникає з давньоруських джерел (ЕІУ 8, 352). Відгідронімна версія походження пізнішої назви *Косаківка* малоймовірна з огляду на словотвірну структуру ойконіма. Назва *Косаківка* — дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Косак*, пор. укр. прізвище *Косак* (Редько 1, 518).

Косанове Гс. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Kasanow* (AHRP); 1765 — *Kosonowa* (АЮЗР V/2 (1), 188); 1883 — *Kossenowa* al. *Kossenówka*, *Kosanowa*, *Kosynowa* (SG IV, 470); 1893 — *Косанова* (Гульдман 1893: 221); 1946 — *Косанове* (АТП 1947: 32).
З наведених історичних фіксацій ойконіма важко визначити його первинну форму. За умови, що початкова назва *Косанова*(*е*) (*Косон* ‹ *Косан*), це утворення з присвійним суфіксом *-ов-* від імені першопоселенця *Косан*, пор. пол. відповідник *Kosan* (Rymut I, 444). Якщо ж первинна форма *Косенова*, то в основі ойконіма — антропонім *Косен*, пор. пол. особову назву *Koseń* (Rymut I, 444). У разі первинності форми *Косинова* назва мотивована антропонімом *Косин*, пор. пол. *Kosin* (Rymut I, 444). Щодо споріднених ойконімів пор. назви сс. *Косенів* на Житомирщині, *Косенівка* на Черкащині (АТУ 2012: 489).

Коси М.-П. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Kosy* (AHRP); 1799 — *Косы* (ТОПГ, 176); 1883 — *Kossy* (SG IV, 474); 1946 — *Коси* (АТП 1947: 40).
Родова (відродинна) назва — форма множини від імені першопоселенця *Кос*, пор. укр. прізвище *Кос* (Редько 1, 518). Менш імовірне пояснення ойконіма у зв'язку з коротким прикметником *кос* ‹ *косий*. Поселення розташоване на крутому косогорі (Труды, 1009).

Костюківка Гс. Внц. с.
1-а пол. XVIII ст. — [*Гнилий Ташлик*, *Нижчий Ташлик*] (ІМСВнц., 551); 1765 — *Taszlik Gniły* (АЮЗР V/2(1), 196); 1885 — *Низшій Ташлыкъ* (Волости, 268); 1893 — *Ташлыкъ Низшій* (*Гнилой Ташлыкъ*) (Гульдман 1893: 466); 1925 — *Нищий Ташлик* (*Гнилий*) (НМП, 124);
з 1946 р. — *Костюківка* (АТП 1947: 915).

Первісна назва поселення *Гнилий Ташлик* походить від суміжного гідроніма *Гнилий Ташлик* — р., пр. Пд. Бугу. У складі гідроніма компоненти: стрижневий *Ташлик* (див. вище *Веселівка*) і означувальний *Гнилий* ‹ *гнилúй* на позначення заболоченості русла річки. Пізніший варіант *Нижчий Ташлик* містить означувальний складник *Нижчий* ‹ *ни́жчий*, що вказує на розташування поселення нижче за течією річки, на відміну від с. *Вищий Ташлик* (див. вище *Веселівка*). Сучасна назва *Костюківка* мотивована антропонімом *Костюк*, пор. укр. прізвище *Костюк* (Редько 1, 523).

Костянтинівка Вн. Внц. с.
1392 — *Костентиновъ* (Михайловський 2021: 238); 1765 — *Konstantynowka* (АЮЗР V/2 (1), 185); 1883 — *Konstantynówka* (SG IV, 364); 1901 — с. *Константиновки* (МК, 21); 1946 — *Костянтинівка* (АТП 1947: 37).
Первісна назва поселення *Костянтинів* — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від імені засновника (власника) *Костянтина*. Пізніша назва *Костянтинівка* виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*).

Котлубаївка М.-П. Внц. с.
XIX ст. — *Котлубаевка* (Труды, 711); 1883 — *Kołubajówka* (SG IV, 295); 1946 — х. *Котлубаївка* (АТП 1947: 40); 1967 — с. *Котлубаївка* (на той час Могилів-Подільський р-н; АТП 1967: 29).
1. Назва мотивована татарським ім'ям *Кутлубугу*. Так називали брата хана Гаджибея, що панував якийсь час на Поділлі (Пуряєва, 63).
2. Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від тюрк. особової назви *Котлубай*, пор. тюрк. антропонім *Котлубай* (Ибрагимова, 58). Очевидно, засновником цього поселення був якийсь татарин.

Котова Жм. Внц. с-ще
1925 — *Котова* (НМП, 208); 1946 — х. *Котова* (АТП 1947: 10); 1967 — с-ще *Котова* (АТП 1967: 10).
Утворення з присвійним суфіксом *-ов-* від імені першопоселенця *Кіт*, пор. укр. прізвище *Кіт* (Редько 1, 468) або ж це форма Р. в. належності від прізвища *Котов*.

Котюжани М.-П. Внц. с.
Відоме в XVI ст. (Мурованокуриловеччина, 66); XVI–XVII ст. *Kotiużany* (AHRP); 1784 — *Kotiożany* (АЮЗР V/2(2), 455); 1883 — *Kotiużany* (SG IV, 492); 1946 — *Котюжани* (АТП 1947: 26).
Результат онімізації катойконіма *котюжани* ‹ нп **Котюги* (за переказами, у давнину було відоме таке місто, неподалік від теперішнього поселення, яке зруйнували татари; поселення начебто належало родині *Котюг*; Труды, 737–738) ‹ антропоніма *Котюга*, пор. укр. прізвище *Котюга* (Новикова, 426).

Котюжани М.-П. Внц. с-ще
Друга пол. XIX ст. — залізн. стан. *Котюжане* (Труды, 737); 1946 — с-ще залізн. стан. *Котюжани* (АТП 1947: 21).
Назва селища вторинна щодо суміжного ойконіма *Котюжани*. Див. вище.

Котюжинці Хм. Внц. с.
1602 — *Kotiużynce* (Крикун 2008б: 231); 1629 — *Orłowka* (Крикун 2008б: 231; Źdz. XX, 136); 1772 — paroch *Kotiuzyniecki* (УА, 378); 1797 — *Орловка* или *Котюжинцы* (Крикун 2008б: 231); 1883 — *Kotiużyńce* (SG IV, 493); 1946 — *Котюжинці* (АТП 1947: 19).
Результат онімізації групової назви мешканців *котюжинці* ‹ **Котюжин* (*-е*) ‹ антропоніма *Котюга*, пор. укр. прізвище *Котюга* (Новикова, 426). З іншого боку, можливе перенесення назви із Західного Поділля, пор., наприклад, ойконіми *Котюжинці* (Тернопільська обл.). Варіант *Орлівка* позначав, напевно, якусь частину поселення. Щодо походження назви див. далі *Орлівка*.

Коханівка Вн. Внц. с.
1629 — *Kochangrod* (Крикун 2008б: 231); 1641 — *Kochanowka* (Крикун 2008б: 231); 1799 — *Кохановка* (ТОПГ, 90); 1893 — *Кохановка* (Гульдман 1893: 223); 1946 — *Коханівка* (АТП 1947: 37).
Первісна назва поселення *Кохангрод*. Ойконім утворено складанням основ *Кохан-* ‹ прізвища судді Брацлавського воєводства О. *Кохановського* (Нейман, 103, 113) і *-град* — неповноголосна (під впливом польської мови) форма від апелятива *го́род* ‘місто’ (ЕСУМ 1, 570–571). Пізніша назва *Коханівка* вторинна; оформлена за аналогією до ойконімів із формантом *-ів-к-а*.

Кочурів Гс. Внц. с.
? 1621 — dóbr *Koczurowskich* (Źdz. XXI, 602); 1946 — *Кочурів* (АТП 1947: 14).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Кочур*, пор. укр. прізвище *Кочур* (Редько 1, 529).

Кошаринці Гс. Внц. с.
1450 — *kosarynci* (УГ, 28); 1-а пол. XVII ст. — *Kosaryncze* (Źdz. XVI, 34); 1639 — *Koszarynce* (Крикун 2008б: 231); 1648 — *Kezarin* (ГКУ, 211); 1740 — *Koszarzynce* (АЮЗР VIII/2, 376); 1883 — *Kosaryńce* (SG IV, 439); 1893 — *Кошаринцы* (Гульдман 1893: 224); 1946 — *Кошаринці* (АТП 1947: 11).
Назва етимологічно неоднозначна.
1. В основі ойконіма — групова назва *косаринці* ‹ **Косарин* (*-е*) ‹ антропоніма *Косара*, пор. споріднену пол. особову назву *Kosiara* (Rymut I, 444).
2. Ойконім похідний від особової назви **Кошар* (Дика, 118).
3. Якщо первинна назва *Кошаринці*, то це результат онімізації катойконіма *кошаринці* ‘мешканці місцевості з кошарами’ ‹ *кошáра* ‘загорожа для овець’ (ЕСУМ 3, 67). За переказами, першими поселенцями *Кошаринців* були вівчарі (Труды, 756).

Кошаринці Жм. Внц. с.
Відоме в XVI ст. (Труды, 756; SG IV, 470); 1883 — *Kosarzyńce*, *Kossaryńce* (SG IV, 439); 1893 — *Кошаринцы* (Гульдман 1893: 225); 1946 — *Кошаринці* (АТП 1947: 11).
За переказами, першими поселенцями в цій місцевості були пастухи, які випасали тут овець і мали кошари (Труды, 756). З огляду на це можна припускати, що первісною формою назви поселення була саме *Кошаринці*. Див. вище.

Кошлани Вн. Внц. с.
1795 — [*Кошлани*] (Легун, 31); 1823 — *Кошланы* (Казьмирчук 2013: 125); 1883 — *Koszlany* (SG IV, 485); 1946 — *Кошлани* (АТП 1947: 15).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма **Кошлан*, пор. споріднені укр. прізвища *Кошла*, *Кошлай*, *Кошлак* (Редько 1, 530–531).

Коштуля М.-П. Внц. с. (Мурованокуриловецька селищ. громада)
XIX ст. — *Коштулинъ* (Труды, 711); 1883 — *Kostulina* (SG IV, 479); 1893 — *Костулино* (Гульдман 1893: 223); 1967 — с-ще *Коштуля* (АТП 1967: 30).
Первісна назва поселення *Коштулин* — утворення з присвійним суфіксом *-ин-* від імені першопоселенця **Коштуля* (‹ *Костуля*). Пор. укр. прізвище *Коштуля* (https://ridni.org/karta/Коштуля), спорідн. пол. антропонім *Kostulak* (Rymut I, 449). Сучасна назва вторинна, виникла внаслідок трансформації структури первинної назви.

Красне Вн. Внц. с.
Відоме в 1450 р. (Труды, 1054); 1602 — *Krasnostaw* (Крикун 2008б: 233); 1621 — *Krasne Stare* і *Nowe* (Крикун 2008б: 233); 1799 — Мѣстечко *Красное* (ТОПГ, 199); XIX ст. — *Красное* (Труды, 1054); 1946 — *Красне* (АТП 1946: 34).
Колишнє містечко (Труды, 1054). За умови, що назва *Красностав* первісна, це складний (за будовою) ойконім із компонентами *красн-* ‹ *кра́сний* ‘гарний, чудовий’ (СУМ IV, 327) і *став* ‘водоймище (у природному чи штучному заглибленні) з непроточною водою; місце розлиття річки, струмка перед загатою’ (СУМ IX, 624). Пізніша назва *Красне* виникла внаслідок усічення другого компонента *став*, очевидно, під впливом спорідн. ойконімів *Красне* (див. вище).

Красне М.-П. Внц. с.
1885 — *Краснянское* (*Красное*) (Волости, 283); 1967 — *Красне* (АТП 1967: 32).
Первісна назва поселення, очевидно, *Красне*, на що вказує історична паралельна форма *Красное*. Щодо походження назви див. вище. Варіант *Краснянське* (*Краснянское*) вторинний.

Красне Хм. Внц. с.
1967 — *Красне* (АТП 1967: 24).
Щодо походження назви див. вище.

Красненьке Вн. Внц. с.
1411–1430 — *Krasnoie* (Михайловський 2021: 239); 1580 — *Красное* (Крикун 2008а: 280); 1629 — *z Krasnenkiego* (АЮЗР VII/2, 409); 1664 — *Krasneńkie* (Крикун 2008б: 233); 1765 — *Krasnienkie* (АЮЗР V/2 (1),

185); 1849 — *Красненькое* (Казьмирчук 2011: 107); 1946 — *Красненьке* (АТП 1947: 32).
Первісна назва поселення *Красне* ‹ *крáсний* (-*е*) ‘гарний, красивий’. Пізніша назва *Красненьке* виникла суфіксальним способом від первинного ойконіма *Красне* + зменшено-пестливий суфікс -*еньк*-.

Красногірка Гс. Внц. с.
1799 — *Красногорка* (ТОПГ, 249); 1883 — *Krasnohorka* (SG IV, 636); 1946 — *Красногірка* (АТП 1947: 36).
Ойконім, очевидно, вторинний щодо ідентичного мікротопоніма, утвореного способом складання основ *красн-* ‹ *крáсний* ‘гарний, чудовий’ (СУМ IV, 327) і *горка* ‹ *горá*, пор. укр. *гірка* ‘підвищення, горб’ (Марусенко, 223). Поселення розташоване по обидва боки невеликого яру (ТОПГ, 249).

Краснопілка Гс. Внц. с.
1612 — [*Краснопілка Гранівська*] (Косенко, 8); 1629 — *Krasnopole* (Крикун 2008б: 233); 1784 — *Krasnopolka* (АЮЗР V/2 (2), 458); поч. XIX ст. — с. *Краснополку* (Труды, 311); 1946 — *Краснопілка* (АТП 1947: 14).
Ойконім вторинний щодо ідентичного мікротопоніма, в основі якого — складники *крáсний* ‘гарний, хороший’ і *поле* › *пілка* (так як *село* › *сілка*): ‘село на рівному (гарному) полі’ (Труды, 311). Означувальний компонент *Гранівська* ‹ нп *Гранів*. Поселення розташоване неподалік від с. *Гранів*.

Красносілка Гс. Внц. с.
1595 — *Красносєлским* (Стефаном) (Крикун 2012а: 108); 1603 — *Krasnosiołki* (Źdz. XXI, 456); 1768 — *Krasnosiołka* (Крикун 2012б: 402), 1776–1793 — *Krasnosiulka* (Аргатюк, 66); 1864 — *Красноселка* (ОАНС, 197); 1946 — *Красносілка* (АТП 1947: 15).
Назву утворено поєднанням компонентів *крáсний* ‘гарний, красивий’ і *сілка* ‹ *село*: ‘гарне село’.

Красносілка Тл. Внц. с.
XVIII ст. — [*Романівка*] (ІМСВнц., 352); 1769 — *Romanowka* (TG); 1885 — *Романовка* (Волости, 276); з 1922 р. — *Красносілка* (ІМСВнц., 352).

Колишня назва поселення *Романівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від особового імені *Роман*. Щодо походження сучасної назви див. вище.

Красносілка Хм. Вн. с-ще
Засн. в 1948 р. (Ткачук 2023: 243); з 1959 р. — *Красносілка* (Ткачук 2023: 227); 1967 — *Красносілка* (АТП 1967: 28).
Поселення було засновано на місці *Трибухівських хуторів* (Ткачук 2023: 227). *Трибухівські* ‹ ойконіма *Трибухи* (див. далі). Щодо походження назви *Красносілка* див. вище.

Краснянка Вн. Внц. с.
1799 — Слобода *Краснянка* (ТОПГ, 201); 1883 — *Kraśnianka* (SG IV, 629); 1946 — *Краснянка* (АТП 1947: 34).
Дериват із формантом *-ян-к*(*а*) від суміжного ойконіма *Красне* (див. вище).

Кремінне М.-П. Внц. с.
1442–1455 — *Illiaszowcze* (Михайловський 2021: 218); 1456 — на урочище *Иляшовцахъ* (Труды, 694); XIX ст. — *Ляшовцы* (Труды, 694); 1946 — *Кремінне* (АТП 1947: 43).
Первісна назва поселення *Ілляшівці* — результат онімізації групової назви мешканців *ілляшівці* ‹ **Ілляшів* (*-еве*) ‹ *Ілляш* — народнорозмовний варіант від *Ілля* (Трійняк, 152). Нова назва виникла внаслідок перейменування в радянський період. Ойконім *Ляшівці* було сприйнято як похідний від *ляхи* ‘поляки’. Назва *Кремінне* мотивована прикметником *кремі́нний* ‘укритий, устелений камінням; кам’янистий’ (СУМ IV, 334), що вказував на особливості місцевої топографії.

Кривохижинці М.-П. Внц. с.
Відоме у XVIII ст. (Труды, 757); 1784 — *Krzywochiżynce* (АЮЗР V/2(2), 448); 1893 — *Кривохижинцы* (Гульдман 1893: 229); 1946 — *Кривохижинці* (АТП 1947: 26).
Результат онімізації групової назви мешканців *кривохижинці* ‹ **Кривохижин* (*-а*, *-е*) ‹ антропоніма *Кривохижа*, пор. укр. прізвище *Кривохижа* (Горпинич 2004: 64).

Кривошиї Хм. Внц. с.
1603 — *Krywoszyince* (Крикун 2008б: 233); 1753 — *Кривошіинцы* (Теодорович 1891: 31); XIX ст. — *Кривошеинцы* (Труды, 236–237); 1946 — *Кривошиї* (АТП 1947: 39).
Первісна назва поселення *Кривошиїнці* — результат онімізації групової назви мешканців *кривошиїнці* ‹ **Кривошиїн* (*-а*, *-е*) ‹ *Кривошия*, пор. укр. прізвище *Кривошия* (Редько 1, 540). Сучасна назва виникла внаслідок трансформації структури попередньої.

Крижанівка Хм. Внц. с.
1664 — z miasteczka *Kryżenowki* (АЮЗР VII/2, 562); 1799 — *Крижановка* (ТОПГ, 69); XIX ст. — *Крыжановка* (Труды, 264); 1883 — *Krzyżanówka* (SG IV, 818); 1946 — *Крижанівка* (АТП 1947: 38).
Первісна назва поселення *Криженівка* фонетично вторинна щодо *Крижанівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Крижан*, пор. ст.-пол. відповідник (з українською фонетикою) *Kryżan*, 1503 р. (Rymut I, 480).

Крижопіль Тл. Внц. с-ще
XVI–XVII ст. — *Krzyżopol* (AHRP); 1765 — *Krzyżopol* (АЮЗР V/2 (1), 198); 1781 — *Krispol* (Zanoni); 1861 — *Крыжополь* (СР 1850–1861: 311); 1883 — *Krzyżopol*, *Kryżopol* (SG IV, 820); з 1938 р. — смт (ІМСВнц., 333); 1946 — *Крижопіль* (АТП 1947: 22).
Ойконім вторинний щодо однойменної назви поселення, розташованого за 17 км. Виникнення селища пов’язане з будівництвом залізниці Київ — Одеса, яке розпочалося в 1866 р. (ІМСВнц., 333). Назва *Крижопіль* утворена словоскладанням: *криж* ‘хрест’ (ЕСУМ 3, 89) + *поле*: ‘поселення в полі на перехресті доріг або де стояв хрест’ (Лучик, 290). За переказами, тут колись біля чумацької дороги стояв великий хрест (Труды, 1033). Пор. типологічно споріднені ойконіми *Хрещате*, *Хрещатик* у різних регіонах України (АТУ 2012: 546).

Криківці Вн. Внц. с.
1411–1430 — *Krykowcy* (Михайловський 2021: 240); 1580 — *Криковцы* (Крикун 2008а: 280); 1629 — *z Krzykowiec* (АЮЗР VII/2, 409); 1781 — *Krakowce* (Zanoni); 1799 — *Криковцы* (ТОПГ, 342); 1864 — *Криковецъ* (ОАНС, 199); 1883 — *Krzykowce*, *Krykowce* (SG IV, 795); 1946 — *Криківці* (АТП 1947: 27).

Результат онімізації групової назви мешканців *криківці* ‹ ‘вихідці з нп *Криків*’ (пор. с. *Криків* на Хмельниччині) ‹ антропоніма *Крик*, пор. укр. прізвище *Крик* (Редько 1, 541).

Крикливець Тл. Внц. с.
1645 — *Krzykliwiec* (Крикун 2008б: 233); 1650 — *Krzykliwe* (Літвін, 531); 1768 — *Krykliwiec* (Крикун 2012б: 395); 1883 — *Krzykliwiec Mały* і *Wielki* (SG IV, 794); 1946 — *Крикливець* (АТП 1947: 22).
Історично відомі два поселення *Волоско-Крикливецъ* і *Руссо-Крикливецъ* (або *Великий Крикливець* і *Малий Крикливець*), розташовані на пологих горбах, розділених невеликою річкою (Труды, 784). В основі обох назв — компонент *Крикливець*. Напевно, так називали частину течії річки Дохни, пр. Пд. Бугу (Крикун 2008б: 233), яка розділяла поселення. Гідронім **Крикливець* (‹ *крикливий* + суфікс *-ець*) позначав, найімовірніше, шумливу течію. Пор. споріднені назви водойм у межах України *Криклива*, *Крикуха* (СГУ, 288). Означувальні компоненти *Волоško-* ‹ *волоський* і *Руссо-* ‹ *руський* указують на те, що засновниками одного поселення були *волохи* (вихідці із сусідньої Бессарабії; Труды, 784), а другого — *українці* (*руський = український*). Атрибутиви *Великий* ‹ *вели́кий* і *Малий* ‹ *мали́й* ужиті в розрізнювальній функції.

Кринички Тл. Внц. с.
1784 — *Kaietanka* (АЮЗР V/2 (2), 474); 1885 — *Каетановка* (Волости, 161); до 1946 р. — *Каєтанівка* (АТП 1947: 916); 1946 — *Криничка* (АТП 1947: 22); 1967 — *Кринички* (АТП 1967: 24).
Первісна назва поселення *Каєтанівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця (власника) *Каєтан*, пор. ст.-пол. відповідник *Kajetan*, XVII ст. (Rymut I, 366). Таке ім’я мав перший власник цього поселення *Каєтан* Хілярський (Труды, 813). Пізніша назва *Криничка* мотивована гідрографічним апелятивом *крини́чка* ‹ *крини́ця* ‘джерело’ (СУМ IV, 348). Сучасна назва *Кринички* вторинна, зазнала впливу продуктивної словотвірної моделі множинних ойконімів.

Кричанівка М.-П. Внц. с.
XV–XVII ст. — *Krzyczanówka* (AHRP); 1784 — *Krzeczanowka* (АЮЗР V/2(2), 445); 1805 — *Кричановка* (Труды, 706–707); 1883 —

Krzeczanówka, *Kryczanówka* (SG IV, 772); 1946 — *Кричанівка* (АТП 1947: 8).
Дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма **Кричан*. Пор. споріднене укр. (закарпат.) прізвище *Кричак* (Чучка 2005: 306). За переказами, село заснував чоловік на ім'я *Кричун* (Труды, 706–707).

Криштопівка Гс. Внц. с.
1616 — *Krzysztopowki* (Źdz. XXI, 587); 1629 — ze wsi *Krysztofowki* (АЮЗР VII/2, 399); 1765 — *Krysztofowka* (АЮЗР V/2 (1), 182); 1849 — *Криштофовка* (Казьмирчук 2011: 109); 1946 — *Криштопівка* (АТП 1947: 15).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Криштоп* ‹ *Криштоф* ‹ пол. *Krzysztof* (Rymut I, 478). Пор. укр. ім'я *Криштоп* — розмовна форма від *Христофор* (Трійняк, 403).

Криштопівське Гс. Вн. с-ще
Засн. в 1920 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Криштопівське); 1946 — х. *Криштопівський* (АТП 1947: 15); 1967 — с-ще *Криштопівське* (АТП 1967: 19).
Утворення із суфіксом *-ськ-* від назви суміжного поселення *Криштопівка* (див. вище).

Криштофівка М.-П. Вн. с-ще
XIX ст. — *Криштофовка* (Труды, 689); 1893 — *Криштофовка* (Гульдман 1893: 232); 1946 — х. *Криштофівка* (АТП 1947: 8); 1967 — с-ще *Криштофівка* (АТП 1967: 29).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені власника *Криштоф*, очевидно, поляка за походженням, пор. пол. ім'я *Krzysztof* (Rymut I, 478).

Крищинці Тл. Внц. с.
1622 — *Kryszczynce*, *Krzyszczynce* (Крикун 2008б: 234); 1768 — *Kryszczynce* (Крикун 2012б: 395); 1883 — *Kryszczyńce* (SG IV, 762); 1987 — *Крищинці* (АТУУ, 21).
Результат онімізації групової назви мешканців *крищинці* ‹ нп **Крищин* (*-е*) ‹ антропоніма **Криська* (пор. споріднене укр. прізвище *Крисько*; Редько 1, 543) або *Кришка*, пор. укр. прізвище *Кришка* (Новикова, 436).

Кропивна Хм. Внц. с.
1411–1430 — *Kropiwna* (Михайловський 2021: 241); 1497 — селищо… *Кропивную* (Акты, 160); 1558 — *Кропивъное* (LM № 249, 106); 1562 — на село *Кропивную* (LM № 249, 255); 1600 — *Kropiwnej* (Źdz. XX, 122); 1799 — *Кропивна* (ТОПГ, 82); 1946 — *Кропивна* (АТП 1947: 38).
Результат трансонімізації гідроніма *Кропивна* (поселення розташоване на березі р. *Кропивнянки*; Труды, 293–294; 1411–1430 pp. nad rekoiu *Kropiwnuiu*; Михайловський 2021: 241) ‹ *кропивний* ‹ *кропива́*: ‘місцевість, поросла кропивою’. Пор. споріднені назви нп *Кропивна*, *Кропивне* в інших регіонах України (Львівщина, Полтавщина, Хмельниччина, Чернігівщина; АТП 1947: 771).

Кропивня Жм. Внц. с.
XIX ст. — *Короповня* (Труды, 718); 1946 — *Кропивня* (АТП 1947: 42).
За умови, що первісна назва поселення *Короповня*, в основі ойконіма можна вбачати незасвідчене **короповня* ‹ *короповний* ‹ *ко́ро́п* ‘прісноводна (переважно ставкова) костиста риба родини коропових, що має темно-золоту луску’ (СУМ IV, 398). У такому разі семантику ойконімооснови мотивувала ознака *‘місце, де були (водилися) коропи’. Нова назва *Кропивня* вторинна, виникла внаслідок видозміни структури первинної назви під впливом лексеми *кропива*.

Круги Вн. Внц. с.
1883 — *Krągi* (SG IV, 653); 1946 — *Круги* (АТП 1947: 34).
Назва мотивована одним зі значень географічного терміна *круг* ‘сінокіс на низовині’, ‘невеликий ставок або озерце на полі чи в лісі’, ‘напівкругла частина берега’, ‘ділянка поля’ (Марусенко, 233) у формі множини.

Крупин Хм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Krupień* (AHRP); кін. XVIII ст. — *Крупенъ* (ТОПГ 2025: 187); XIX ст. — *Крупинъ* (Труды, 654); 1946 — *Крупин* (АТП 1947: 39).
За умови, що первісний ойконім *Крупень*, це вторинна назва щодо відповідного мікротопоніма, мотивованого субстантивом **крупень* ‹ *крупа* з топографічним значенням. У такому разі назва *Крупин* вторинна, виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ин*. Якщо ж первинна назва *Крупин*, то це утворення з присвійним суфіксом *-ин* від імені першопоселенця *Крупа*, пор. укр. (закарпат.) прізвище *Крупа* (Чучка 2005: 307).

Круподеринці Вн. Внц. с.
1754 — *Krupoderyńce* (Тариф, 83); 1883 — *Krupoderyńce* (SG IV, 732); 1946 — *Круподеринці* (АТП 1947: 30).
Результат онімізації катойконіма *круподеринці* ‘жителі місцевості, де була круподерня’, пор. укр. *круподьо́рня* ‘млин, де перемелювали крупу’ (Желеховський I, 384). На р. Рось був водяний млин, де дерли крупу (https://uk.wikipediz.org/wiki/Круподеринці_(Вінницький_район).

Крутнів Хм. Внц. с.
1769 — *Крутневъ* (Карта); 1784 — *Krutniow* (АЮЗР V/2 (2), 439); 1883 — *Krutniów* (SG IV, 743); 1800 — *Крутниов* (Описи 2011: 67); XIX ст. — *Крутневъ* (Труды, 646); 1946 — *Крутнів* (АТП 1947: 39).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ев*) від імені першопоселенця *Крутень*, пор. укр. прізвище *Крутень* (Редько 1, 547).

Крутогорб Гс. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Kręty Garb* (AHRP); 1765 — *Krutohorb* (АЮЗР V/2 (1), 189); 1883 — *Kruty horb* (SG IV, 744); 1893 — *Крутогорбъ* (Гульдман 1893: 234); 1946 — *Крутогорб* (АТП 1947: 14).
Ойконім вторинний щодо відповідного мікротопоніма, утвореного складанням основ: прикметника *крути́й* ‘майже прямовисний, стрімкий; протилежне до пологий, положистий’ (СУМ IV, 373) і географічного терміна *горб* ‘невисока полога гірка, горб’, ‘підвищення’, ‘горб у лісі, зарослий деревами’, ‘підвищення на дорозі’ (Марусенко, 223–224). Поселення розташоване на пагорбах на берегах р. Соб (Труды, 298).

Крушинівка Гс. Внц. с.
1664 — *Kruszeniowka* (Крикун 2008б: 234); 1893 — *Крушиновка* (Гульдман 1893: 324); 1946 — *Крушинівка* (АТП 1947: 11).
Первісна назва поселення *Крушенівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від імені першопоселенця *Крушень*, пор. пол. відповідник *Kruszeń* (Rymut I, 470). Пізніша назва *Крушинівка* фонетично вторинна.

Ксаверівка Вн. Внц. с.
1799 — *Ксаверовка* (ТОПГ, 140); 1883 — *Ksawerówka* (SG IV, 824); 1946 — *Ксаверівка* (АТП 1947: 12).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця (власника) *Ксавер* ‹ *Ксаверій* (Трійняк, 184).

Ксаверівка Вн. Внц. с-ще
1893 — *Ксаверовка* (Гульдман 1893: 236); 1946 — с-ще радгоспу «*Ксаверівка*» (АТП 1947: 23); 1972 — с-ще *Ксаверівка* (на той час Липовецький р-н; АТП 1973: 20).
Первісно хутір (https://uk.wikipedia.org/wiki/Ксаверівка_(селище)). Щодо походження назви див. вище.

Кублич Гс. Внц. с-ще
1946 — с-ще залізн. стан. *Кублич* (АТП 1947: 23); 1972 — с-ще *Кублич* (на той час Теплицький р-н; АТП 1973: 28).
Назва селища вторинна щодо назви суміжного села *Кублич* (див. вище *Кіблич*).

Кудіївці Жм. Внц. с.
Відоме в XV ст. (Труды, 275); 1425 р. (Антонюк 2018: 312); 1563 — *Kudeiowce* (АЮЗР VIII/1, 214); 1607 — *Kudyowce* (АЮЗР VIII/2, 380); 1616 — *Kudeiowce* (АЮЗР VIII/2, 30); 1799 — *Кудиевцы* (ТОПГ, 125); XIX ст. — *Кудовцы* или *Кудіевцы* (Труды, 275); 1883 — *Kudyjowce* (SG IV, 847); 1893 — *Кудіовцы* (Гульдман 1893: 238); 1946 — *Кудіївці* (на той час Станіславчицький р-н; АТП 1947: 32).
Первісна назва поселення *Кудеївці* — результат онімізації групової назви мешканців *кудеївці* ‹ нп **Кудеїв* (*-єва*, *-єве*) ‹ прізвиська першопоселенця *Кудей*, пор. пол. відповідник *Kudej* (Rymut I, 485). Пізніша назва *Кудіївці* фонетично вторинна.

Кудлаї Вн. Внц. с.
1799 — *съ ... Кудлаями* (ТОПГ, 357); 1883 — *Kudłaje* (SG IV, 845); 1893 — *Кудлаи* (Гульдман 1893: 238); 1946 — *Кудлаї* (АТП 1947: 13).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма *Кудлай*, пор. укр. прізвище *Кудлай* (Редько 1, 551).

Кузьминці Гс. Внц. с.
1545 — *Кузминъцы* (ЛМ, 234); 1609 — *Kuźmince* (Крикун 2008б: 234); 1765 — *Kuzmince* (АЮЗР V/2 (1), 188); 1836, 1872 — *Кузьминцы* (Труды, 294–295); 1946 — *Кузьминці* (АТП 1947: 14).
Згідно з переказами, село раніше називали *Златополь* (Труды, 294–295) ‹ *злат-* (‹ ц.-слов. *златый* ‘золотий’) і *-поль* ‹ гр. πόλις ‘місто’ — назва-символ багатого поселення. Поміщик Ярошинський заселив *Кузьминці*

євреями з метою розвитку торгівлі (Труды, 294–295). Щодо походження назви *Кузьминці* див. далі.

Кузьминці Жм. Внц. с.
1450 — *kuzmeńce* (УГ, 28); 1543 — *Cussmiencze* (АЮЗР VIII/2, 348); 1629 — *z Kuzminiec* (АЮЗР VII/2, 399); 1768 — *Kuźmince* (Крикун 2012б: 395); 1778 — *Kuzminiec*, czyli *Drobyszowiec* (Грушевський, 58); 1863 — *Кузьминецъ* (ОАНС, 204); 1946 — *Кузьминці* (АТП 1947: 10).
Результат онімізації групової назви мешканців *кузьминці* ‹ **Кузьмин* (*-е*) ‹ імені першопоселенця *Кузьми*, пор. укр. ім'я *Кузьма* (Трійняк, 185). Паралельна назва *Дробишівці*, очевидно, становила колись окреме суміжне поселення, про що свідчить фіксація такої назви вже в 1431 р.: *Drobissowcze*, *Drobischowce* (Михайловський 2021: 205–206). Ойконім мотивований груповою назвою мешканців *дробишівці* ‹ **Дробишів* (*-ева*, *-еве*) ‹ антропоніма *Дробиш*, пор. похідні від цього імені ойконіми *Дробишеве* на Донеччині й *Дробишів* на Чернігівщині (АТП 1947: 739).

Кукавка М.-П. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Kukawka* (AHRP); 1784 — *Kukawka* (АЮЗР V/2(2), 445); 1806 — *Кукавка* (Труды, 693); 1883 — *Kukawka Wielka* (SG IV, 853); 1893 — *Кукавка Большая* (Гульдман 1893: 241–242); 1946 — *Кукавка* (АТП 1947: 43).
Очевидно, ойконім вторинний щодо якогось суміжного топоніма, який не має однозначного пояснення: 1) можливо, топонімооснова *Кукав-* ‹ *ку́кавка* 'зозуля' (ЕСУМ 3, 130) ‹ псл. **kukava* 'зозуля' (Rymut I, 486). У такому разі назва *Кукавка* могла називати, наприклад, ліс, де кує зозуля; 2) назва *Кукавка* ‹ *кукав-* ‹ *кука* ‹ псл. **kuka* 'вигин, згин' (ЭССЯ 13, 86): **'об'єкт вигнутої форми'. *Кукавка Велика* — складена назва, містить стрижневий компонент *Кукавка*, означувальний *Велика* ‹ *вели́кий* (*-а*) із розрізнювальгним значенням щодо *Кукавка Мала* (див. далі).

Кукавка М.-П. Внц. с-ще
Відоме у XVIII ст. (Труды, 693); 1885 — *Малая Кукавка* (Волости, 274); 1967 — *Кукавка* (на той час Мурованокуриловецький р-н; АТП 1967: 32).

Первісна назва *Кукавка Мала*. Ойконім утворено поєднанням компонентів: стрижневого *Кукавка* (див. вище), означувального *Мала* (рос. *Малая*) ‹ *мали́й* (*-а*) із розрізнювальною семантикою.

Кукули Тл. Внц. с.
1-а пол. XVIII ст. — [*Кокули*] (Труды, 836–837); 1765 — *Kukuły* (АЮЗР V/2 (1), 180); 1846–1863 — *Кукуль* (Брайлян, 7); 1883 — *Kukuły* (SG IV, 857); 1946 — *Кукули* (АТП 1947: 29).
Первісна назва поселення *Кокули* — форма множини від антропоніма *Кокул* (так називали молдаванина, який заснував село; Труды, 836–837). Сучасна назва *Кукули* ‹ *Кокули* (унаслідок огублення голосного *о*).

Кукурівка М.-П. Внц. с.
Засн. в 1924 р. (http://zhvan.rada.arhiv.org.ua/istoriya-08-25-09-28-06-2016/); 1967 — *Кукурівка* (АТП 1967: 31).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* від прізвиська *Кукура*. Пор укр. прізвище *Кукура* (Ірклієвський, 400) ‹ *Кукора*, пор. пол. відповідник *Kukor* (Rymut I, 487).

Кулешів Вн. Внц. с.
1651 — *Kuleszow* (Крикун 2008б: 235); 1764 — *Kuliczow* (АЮЗР V/2(1), 377); 1769 — *Кулеши* (Карта); 1883 — *Kuleszów* (SG IV, 861); 1946 — *Кулешів* (АТП 1947: 30).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від імені першопоселенця *Куліша*, пор. укр. прізвище *Куліш* (Редько 1, 557). Форма *Куліші* вторинна, виникла під впливом множинних ойконімів.

Кулига Вн. Внц. с.
Відоме у XVIII ст. (ІМСВнц., 408–409); 1776 — *Kułyha* (АЮЗР V/2(1), 242); 1806 — *Кулига* (Описи 2011: 67); 1830 — *Кулыга* (Опис, 32); 1946 — *Кулига* (АТП 1947: 24).
Результат трансонімізації ідентичного мікротопоніма, мотивованого географічним терміном *кулига*. Пор. д.-рус. *кулига* ‘ділянка землі, угіддя’, рос. діал. *кулига* ‘новина; місцевість, де викорчувано ліс’ (Фасмер II, 410). У цій місцевості також тече р. *Кулига* (*Фоса*) пр. Згару (Ткачук 2023: 245).

Куманівка Хм. Внц. с.
XVI ст. — *Кумановка* (Нагребецький, 18); 1-а пол. XVII ст. — *Kumanówka* alias *Radulowcze* (Źdz. XVI, 26); 1754 — *Kumanówka* (Тариф, 112); 1838 — *Кумановка* (ККГ); 1946 — *Куманівка* (АТП 1947: 20).
Дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Куман*, пор. пол. відповідник *Kuman* (Rymut I, 489). Варіант *Радулівці* ‹ групової назви мешканців *радулівці* ‹ **Радулів* (*-ове*) ‹ *Радул* (ім'я власника або засновника), пор. укр. прізвище *Радул* (Ю.К. Редько вважав цей антропонім болгарським чи сербським за походженням; Редько 2, 878–879). Прізвища з основою *Радул-* поширені в Румунії, Молдові та в південних слов'ян (Чучка 2005: 476).

Куманівці Хм. Внц. с.
Відоме в 1379 р. (Кравчук-Овчарук, 9); 1565 — *Kumanowcze* (АЮЗР VII/2, 156); 1-а пол. XVII ст. — *Kumanowce* (Źdz. XVI, 44); 1784 — *Kumanowce* (АЮЗР V/2(2), 439); 1830 — *Кумановцы* (Опис, 32); 1946 — *Куманівці* (АТП 1947: 39).
1. Назва пов'язана з тюркськомовним світом (Грушевський, 19).
2. Результат онімізації групової назви мешканців *куманівці* ‹ **Куманів* (*-ова*, *-ове*) ‹ антропоніма *Куман* (див. вище). Хибна версія про походження ойконіма *Куманівці* від прізвища *Кумановський* (поселення належало шляхтичам *Кумановським*; Труды, 654), яке похідне від ойконіма.

Куна Гс. Внц. с.
1411–1430 — *Kuna* (Михайловський 2021: 243); XVI ст. — [*Стара*, або *Велика Куна*] (ІМСВнц., 213); 1566 — *Куна* (Крикун 2011а: 380–381), *Куна* на Собу (Крикун 2012а: 99); 1602 — *do Kuny* (Źdz. XXI, 434); 1621 — *Kuna Wielka* (Крикун 2008б: 235); 1647 — *Kuna Stara* (Крикун 2008б: 235); 1768 — *Kuna Stara* (Крикун 2012б: 397); 1781 — *Kuna* (Zanoni); 1863 — *Куны* (ОАНС, 206); 1946 — *Куна* (АТП 1947: 14).
Очевидно, це відгідронімний ойконім: село розташоване при впадінні р. *Кунки* в р. Соб (Труды, 295): *Кунка* ‹ *Куна*. Гідронім *Куна* Л. Т. Масенко пов'язує з назвою тварини *куна* 'куниця', покликаючись на свідчення зоологів, що в минулому на Поділлі було багато куниць (Масенко 1979: 53). Таке пояснення малоймовірне, адже *куниця* — це не водяна тварина. Цілком можливо, що назва р. *Куна* виникла способом метафоричного переосмислення назви цієї тварини. У такому разі семантику

основи гідроніма мотивувала ознака ‘звивиста’. Означувальні компоненти *Велика* ‹ *вели́кий* (*-а*) і *Стара* ‹ *стари́й* (*-а*) у варіантних назвах *Велика* і *Стара Куна* вжиті у функції диференціації щодо ойконіма *Кунка* (див. далі).

Куниче Тл. Внц. с.
1392 — *Куничее на Бершади* (Білецька 2015: 37; Михайловський 2016: 189); 1448 — *Куничное* (Михайловський 2021: 243); 1606 — wsi *Kuniczy* (Źdz. XXI, 520); 1654 — *Куничее* (Крикун 2008б: 235); 1799 — *Куничье* (ТОПГ, 295); XIX ст. — *Куниче* или *Куничье* (Труды, 159); 1861 — *Куниче* (СР 1850–1861: 312); 1893 — *Куничье* (Гульдман 1893: 244); 1946 — *Куниче* (АТП 1947: 22).
Назва етимологічно неоднозначна.
1. Очевидно, ойконім вторинний щодо ідентичного мікротопоніма, мотивованого апелятивом *куни́чий* ‘прикметник до куниця’ (СУМ IV, 399). Пор. типологійно споріднені назви *Овечаче* (див. вище *Дружне*), *Теляче* в різних регіонах України (АТП 1947: 854).
2. Можливо, однак, що *Куниче* — утворення за аналогією до дериватів з індивідуально-присвійним суфіксом **-jь* від антропоніма *Куница* (пор. ст.-пол. антропонім *Kuniса*, 1393 р.; Rymut I, 490), так як *Галич* ‹ антропоніма *Галица* (ЭССЯ 6, 92).

Кунка Гс. Внц. с.
1592 — *Kunka* (Źdz. XX, 106); 1621 — *Kunka* alias *Wojtowce* (Крикун 2008б: 235); 1644 — *Kuna Nowa* (Крикун 2008б: 235); 1735 — dobr … *Kunki* (ГРУ, 62); 1768 — *Kunka*, *Kuna Nowa* (Крикун 2012б: 395); 1883 — *Kunka* (SG IV, 879); 1946 — *Кунка* (АТП 1947: 14).
Утворення із суфіксом *-к*(*а*) від суміжного ойконіма *Куна* (див. вище). Означувальний компонент *Нова* ‹ *нови́й* (*-а*) вказував на пізніше заснування поселення порівняно з ойконімом *Куна* (*Стара Куна*).

Купчинці Гс. Внц. с.
1642 — *Kupczynce*, *Kopczynce* (Крикун 2008б: 235); 1649 — *Kopczynce* alias *Liszawa* (Крикун 2008б: 235); 1765 — *Kupczyńce* (АЮЗР V/2(1), 182); 1789 — *w Kupczyńcach Daszowskich* (АЮЗР III/5, 737); 1796 — *Купченцы* (Атлас, 47); 1850 — *в Купчинцах* (Казьмирчук 2011: 121); 1946 — *Купчинці* (АТП 1947: 15).
Ойконім етимологічно неоднозначний.

1. Результат онімізації катойконіма *купчинці* ‘мешканці на берегах р. *Куп*(*к*)*и*’. Поселення розташоване на берегах р. *Купи*, пр. Собу, бас. Пд. Бугу (ІМСВнц., 267).
2. За умови, що первісна назва поселення *Копчинці*, в її основі — групова назва мешканців *копчинці* ‹ **Копчин* ‹ антропоніма *Копка*, пор. укр. (закарпат.) прізвище *Копка* (Чучка 2005: 283). У такому разі фома *Купчинці* фонетично вторинна (*у* ‹ *о* під впливом попереднього *к*). Паралельна назва *Лішава* стосувалася, напевно, суміжного ойконіма (див. далі *Лишава*).

Курашівці М.-П. Внц. с.
Відоме у XVIII ст. (Труды, 738; ІМСВнц., 464–465); 1883 — *Kuraszowce* (SG IV, 891); 1946 — *Курашівці* (АТП 1947: 26).
Результат онімізації групової назви мешканців *курашівці* ‹ **Курашів* (*-еве*) ‹ антропоніма *Кураш*, пор. укр. ім’я *Кураш* ‹ *Кирило* (Трійняк, 174), прізвище *Кураш* (Редько 1, 560).

Куренівка Гс. Внц. с.
1664 — *Korzeniowka* (Крикун 2008б: 231); 2-а чверть XVIII ст. — *Куреневка* (Таранець, 22); 70-і рр. XVIII ст. — *от Кореневки-Пилипов* (Таранець, 22); 1787 — *Korzeniowka* (АЮЗР V/2 (2), 587); XIX ст. — *Куреневка* (Труды, 789); 1946 — *Куренівка* (АТП 1947: 41).
1. *Куренівка* ‹ *курінь* ‘козацьке поселення’ (Таранець, 22).
2. Первісна назва поселення *Коренівка* (*Korzeniowka* — польська форма) — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від антропоніма *Корінь*, пор. укр. прізвище *Корінь* (Редько 1, 511). Пізніша назва *Куренівка* — результат фонетичної видозміни первинної форми *Коренівка* (*у* ‹ *о* під впливом задньоязикового *К*-). Паралельна назва *Пилипи* ‹ *пилипони* ‘старовіри, які втекли з Росії від переслідувань царського уряду’ (Таранець, 22). Першими поселенцями *Куренівки* були розкольники-старовіри, які переселилися сюди з Росії (Труды, 788–789).

Курилівка Хм. Внц. с.
1452 — *Curylowcze* (Михайловський 2021: 244); XVI–XVII ст. — *Kuryłowce* (AHRP); 1784 — *Kuryłowka* (АЮЗР V/2(1), 438); 1883 — *Kuryłówka* (SG IV, 812); 1946 — *Курилівка* (АТП 1947: 39).
За переказами, первісна назва поселення *Хмільницькі Хутори* (Труды, 598). Складений ойконім, утворений поєднанням компонентів:

стрижневого *Хутори* ‹ *хýтір* ‘невелике селище, яке виникло внаслідок переселення людей із сіл, козачих станиць тощо; виселок’ (СУМ XI, 176), означувального *Хмільницькі* ‹ нп *Хмільник*. За умови, що первісна форма ойконіма *Курилівці* (див. історичну фіксацію), це результат онімізації групової назви мешканців *курилівці* ‹ **Курилів* (*-ова*, *-ове*) ‹ антропоніма *Курило*, пор. укр. ім’я *Курило* — розмовна форма від *Кирило* (Трійняк, 174), прізвище *Курило* (Редько 1, 563). Пізніша назва *Курилівка* вторинна, виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*).

Курилівці Жм. Внц. с.
1443 — *Curilowcze* (Михайловський 2004: 264); 1550 — *Kurilowcze* (АЮЗР VIII/1, 137); 1-а пол. XVII ст. — *Kurylowcze* (Źdz. XVI, 35); 1883 — *Kyryłowce-zielone* (SG IV, 942); 1893 — *Куриловцы* (Гульдман 1893: 247); 1946 — *Курилівці* (АТП 1947: 17).
1. Утворення від апелятива *курилівці* ‹ *курили* ‘місце, де промисловим способом добували дьоготь’ або від імені першопоселенця *Курила* (Антонюк 2006а: 92).
2. Первісна назва поселення *Курилівці* — результат онімізації групової назви мешканців *курилівці* ‹ **Курилів* (*-ове*) ‹ антропоніма *Курило* (власник поселення; SG IV, 942). Означувальний компонент *Зелені* ‹ *зеле́ний* (*-і*), ужитий на позначення зелених насаджень, а також із розрізнювальним значенням (див. далі *Муровані Курилівці*).

Курники Вн. Внц. с.
1765 — *Kurniki* (АЮЗР V/2(1), 184); 1883 — *Kurniki* al. *Kurnik* (SG IV, 925); 1946 — х. *Курники* (АТП 1947: 34); 1967 — с. *Курники* (АТП 1967: 37).
Родова (відродинна) назва — форма множини від імені засновника поселення *Курника*, пор. укр. (закарпат.) прізвище *Курник* (Чучка 2005: 316).

Кур’янці Вн. Внц. с.
1754 — *Kuryaniec* (Тариф, 68); 1864 — *Курьянец* (Похилевич, 171); 1946 — *Кур’янці* (АТП 1947: 30).
Імовірно, ойконім виник способом онімізації катойконіма *курянці* ‘вихідці із с. Куряни’, пор. ойконім *Куряни* в Бережанському р-ні Тернопільської обл. З іншого боку, *Кур’янці* ‹ *кур’янці* ‹ **Кур’ян* (*-ова*, *-ове*) ‹ антропоніма *Кур’ян*, пор. укр. прізвище *Кур’ян*, яке пов’язують з ім’ям *Кир’ян* (Трійняк, 174–175).

Кусиківці Вн. Внц. с.
1442 — *Joschipowcze* (Ткачук 2023: 203); 1578 — *Kusikowce* (Крикун 2011а: 305); 1581 — *Zasiłowce alias Kusikowce* (Крикун 2011а: 305); 1598 — *z ... Kusikowiec* (Źdz. XXI, 409); 1629 — *Kusikowce* (Ткачук 2023: 204); XIX ст. — *Кусиковцы* (Труды, 579); 1946 — *Кусиківці* (АТП 1947: 24).
Первісна назва поселення *Йосипівці* — результат онімізації групової назви мешканців *йосипівці* ‹ **Йосипів (-ова, -ове)* ‹ *Йосип* (ім'я першопоселенця або власника). Пізніша назва *Кусиківці* ‹ групової назви мешканців *кусиківці* ‹ **Кусиків* (*-ова*, *-ове*) ‹ антропоніма **Кусик*, пор. ст.-пол. відповідник *Kusik*, 1602 р. (Rymut I, 496). За умови, що назва *Кусиківці* фонетично вторинна до *Косиківці*, в основі ойконіма — групова назва мешканців *косиківці* ‹ **Косиків* (*-ова*, *-ове*) ‹ антропоніма *Косик*, пор. укр. (закарпат.) прізвище *Косик* (Чучка 2005: 290). Варіант *Засилівці*, ймовірно, вторинний щодо **Заселівці* ‹ *заселівці* *'люди, які заселили певну місцевість', пор. спільнокореневі лексеми: *засе́лище* 'заселене місце', *засі́лля* 'т. с.' (ЕСУМ 5, 209).

Кустівці Хм. Внц. с.
1613 — *Kustowce* (Крикун 2008б: 236); 1722 — *Kustowce* quondam *Woznia Wola* (Крикун 2008б: 236); 1765 — *Kustowce* (АЮЗР V/2(1), 188); 1847 — *Кустовец* (СР 1826–1849: 252); 1946 — *Кустівці* (АТП 1947: 38).
Ойконім етимологічно неоднозначний.
1. Результат онімізації катойконіма *кустівці* 'мешканці місцевості, де ростуть кусти — кущі'. Неподалік від села росте невеликий ліс (Труды, 238). Пор. укр. діал. *куст* 'кущ; букет' (ЕСУМ 3, 160).
2. За умови, що форма *Кустівці* фонетично вторинна до **Костівці*, в основі ойконіма — групова назва мешканців *костівці* ‹ **Костів* (*-ова*, *-ове*) ‹ антропоніма **Кост* ‹ *Костянтин*, пор. споріднене укр. прізвище *Коста* (Чучка 2005: 290). Паралельна назва *Возня Воля* позначала, напевно, частину поселення *Кустівці*. Стрижневий складник *Воля* ‹ ст.-укр. *воля* 'поселення людей, яких на певний час звільняли від повинностей і податків' (СУМ XVI–XVII 4, 223) (пор. численні ойконіми *Воля* в різних регіонах України (АТП 1947: 721), а також похідне *воли́ця* 'вільне поселення, слобода, слобідка'; ЕСУМ 1, 417), ускладнений означувальним компонентом *Возня* ‹ укр. *во́зний* 'судовий пристав; розсильний' (ЕСУМ 1, 416), пор. ще укр. прізвище *Возний* (Редько 1, 162).

Кустовецьке Хм. Внц. с-ще
1967 — *Кустовецьке* (АТП 1967: 45).
Утворення із суфіксом *-к-* від суміжного ойконіма *Кустівці* (див. вище).

Кушелівка Хм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Kuszełówka* (AHRP); XIX ст. — въ выселок *Кушелевку* (Труды, 658); 1883 — *Kuszelówka* (SG IV, 952); 1901 — *Кушелевка* (Швенцон, 162); 1946 — *Кушелівка* (АТП 1947: 39).
В основі назви — прізвище засновника села графа І.А. *Кушелева*-Безбородька (Труды, 658). Ойконім оформлений за аналогією до назв поселень із суфіксом *-ів-к-а*.

Кущинці Гс. Внц. с.
1622 — *Kuszyńce* (Źdz. XXI, 619); 1629 — *Kuszczynce* (Крикун 2008б: 236); 1765 — *Kuszczynce* (АЮЗР V/2(1), 189); 1883 — *Kuszczyńce* (SG IV, 952); 1946 — *Кущинці* (АТП 1947: 14).
Результат онімізації катойконіма *кущинці* ‘мешканці місцевості з кущами’ або ‘мешканці нп **Кущин* (*-е*)’ ‹ антропоніма *Кушка*, пор. укр. прізвище *Кушка* (Редько 1, 571). Варіант *Кушинці* — фонетично вторинна форма від *Кущинці*.

Лаврівка Вн. Внц. с.
1635 — *Ławrowka* (Крикун 2008б: 236); 1768 — *Ławrowka* (Крикун 2012б: 397); 1884 — *Ławrówka* (SG V, 614); 1946 — *Лаврівка* (АТП 1947: 12).
Утворення з присвійним формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від особового імені *Лавр*(*о*) — розмовна форма від *Лаврін* (Трійняк, 187–188). Поселення заснував *Лаврін* Наконечний (ІМСВнц., 188; Труды, 238–239).

Лаврівка М.-П. Внц. с.
XIX ст. — *Лавровка* (Труды, 1022); 1884 — *Ławrówka* (SG V, 614); 1946 — х. *Лаврівка* (АТП 1947: 40); 1967 — с. *Лаврівка* (АТП 1967: 49).
Щодо походження назви див. вище.

Ладижин Гс. Внц. м.
Відоме в 1240 р. (SG V, 569; EP 16, 525; Онацький, 259); 1509 — Roman *Ładyżyński* (AS III, 66); 1580 — *на Лоцыжинъ* (Крикун 2008а: 268);

1629 — *do Ładyżyna* (Źdz. XX, 110); 1675 — *Ladzin* (Луняк, 95); 1738 — *w Ładyżynie* (ГРУ, 104); 1781 — *Ladyczyn* (Zanoni); 1796 — *Ладыжинъ* (Атлас, 47); 1862 — *Ладыжинъ* (Труды, 332); 1946 — смт *Ладижин* (АТП 1947: 36); з 1973 р. — м. *Ладижин* (ММУВнц., 141).
Утворення з присвійним суфіксом *-ин* від антропоніма *Ладига*, пор. укр. прізвище *Ладига* (Редько 1, 576). Варіант *Лоцижин* помилковий.

Ладижинське Гс. Внц. с-ще
1967 — *Ладижинське* (АТП 1967: 42).
Утворення із суфіксом відносної ознаки *-ськ-* від ойконіма *Ладижин* (див. вище). У селищі розташована залізнична станція «*Ладижин*» (https://uk.wikipedia.org/wiki/Ладижинське).

Ладижинські Хутори Гс. Внц. с.
Кін. XVIII–XIX ст. — *Хутора-Ладыжинскіе* (Труды, 343–344); 1884 — *Ładyżyńskie futory* (SG V, 71); 1893 — *Ладыжинскіе Хутора* (Гульдман 1893: 252); 1946 — *Ладижинські Хутори* (АТП 1947: 14).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Хутори* ‹ *хýтір* ‘відокремлене селянське господарство разом з садибою власника’ (СУМ XI, 176) у формі множини, означувального — *Ладижинські* — деривата із суфіксом *-ськ-* від контактного ойконіма *Ладижин* (див. вище).

Лани Вн. Внц. с.
1609 — *Jurkowce* (Крикун 2008б: 267); 1799 — *Юрковцы* (ТОПГ, 102); 1882 — *Jurkowce* (SG III, 634); до 1967 р. — *Юрківці* (АТП 1967: 104); 1967 — *Лани* (АТП 1967: 40).
Щодо походження назви *Юрківці* див. далі. Нова назва *Лани* мотивована географічним терміном *лан* ‘безліса рівнина, рівний, широкий простір; поле’ (СУМ IV, 443) у формі множини.

Левків Тл. Внц. с.
1765 — *Lewkow* (АЮЗР V/2(1), 179); XIX ст. — *Левковъ* (Труды, 818); 1946 — *Левків* (АТП 1947: 22).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від імені першопоселенця *Левка*, пор. укр. ім’я *Левко* (Трійняк, 190).

Левківка Вн. Внц. с.
1603 — wsi *Lewkowiec* (Źdz. XXI, 455); 1775 — *Lewkowka* (АЮЗР V/2(1), 218); 1884 — *Lewkówka* (SG V, 188); 1885 — *Левковцы* (Волости, 264); 1946 — *Левківка* (АТП 1947: 30).
Первісна назва поселення *Левківці* — результат онімізації катойконіма *левківці* ‘вихідці з нп *Левків* (див. вище)’. Пізніша форма *Левківка* зазнала впливу продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*.

Левківці Тл. Внц. с.
1565 — *O Liewkowczach* (АЮЗР VII/2, 160); 1603 — *Lewkowce* (Крикун 2008б: 236); 1799 — *Левковцы* (ТОПГ, 319); 1865 — *в Левковцахъ* (Труды, 173); 1946 — *Левківці* (АТП 1947: 42).
Результат онімізації катойконіма *левківці* (див. вище).

Лелітка Хм. Внц. с.
1-а пол. XVII ст. — *Lelodka* (Źdz. XVI, 56); 1784 — *Lelotki* (АЮЗР V/2(2), 439); 1884 — *Lelotka* (SG V, 133); 1893 — *Лелетка* (Гульдман 1893: 255); 1946 — *Лелітка* (АТП 1947: 39).
Назва етимологічно неоднозначна.
1. Відгідронімний ойконім. Через село протікає р. *Лілія* (Труды, 602).
2. Формальна структура ойконіма *Лелітка* уможливлює його пояснення як форми Р. в. належності від антропоніма **Леледко* / **Лелетко*, пор. споріднені укр. прізвища *Лелета* (Редько 1, 588), *Лелет* (Габорак, 293; Ірклієвський, 421), пол. *Lelatko*, *Lelątko* (Rymut I, 346).

Леляки Жм. Внц. с.
1799 — *Леляки* (ТОПГ, 127); 1864 — *Леляки* (ОАНС, 214); 1946 — *Леляки* (АТП 1947: 17).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма *Леляк*, пор. укр. прізвище *Леляк* (Редько 1, 589).

Лемешівка Хм. Внц. с.
1603 — *Niemieszowka* (Крикун 2008б: 242); 1629 — *Lewoszowka* (Крикун 2008б: 242); 1753 — *Лемешовка* (Теодорович 1891: 31); 1893 — *Лемешовка* (Гульдман 1893: 255); 1946 — *Лемешівка* (АТП 1947: 20).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Леміш*, пор. укр. прізвище *Леміш* (Редько 1, 589). Варіант *Немешівка*

виник унаслідок помилкового написання форми *Лемешівка*. Форма *Левешівка* ‹ *Лемешівка* (*м* ‹ *в*).

Леонівка Тл. Внц. с.
XIX ст. — *Леоновка* (Труды, 816); 1884 — *Leonówka* (SG V, 146); 1946 — *Леонівка* (АТП 1947: 22).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені власника *Леона* (пор. укр. ім'я *Леон*; Трійняк, 192). Таке ім'я мав власник цієї місцевості *Леон* Кальм-Подоський (Труды, 816).

Летківка Гс. Внц. с.
XVIII ст. — *Litkowka* (Крикун 2008б: 237); 1799 — *Летковка* (ТОПГ, 297); поч. XIX ст. — *Литковка* (Труды, 160); 1884 — *Letkówka* al. *Letkowce* (SG V, 182); 1893 — *Летковка* (Гульдман 1893: 256); 1946 — *Летківка* (АТП 1947: 37).
Назва етимологічно неоднозначна.
1. Якщо первинна форма ойконіма *Литківка* (*Літківка*), це дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Литко*, пор. ст.-укр. особову назву *Литко*, 1649 р. (Ковальчук, 136), пол. відповідник *Łytko* (Rymut II, 46). Теперішня назва фонетично вторинна щодо *Литківка*.
2. Утворення за аналогією до назв із формантом *-ів-к-а*, видозмінена форма від **Плитківка* ‹ апелятива *плиткий* 'мілкий, неглибокий; поверховий' (ЕСУМ 4, 447). На околиці села велика заплавна лука (Труды, 160). Варіант *Летківці* виник під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-ц-і*.

Леухи Гс. Внц. с.
1629 — *z Lewuch* (АЮЗР VII/2, 395); 1765 — *Lewuchi* (АЮЗР V/2(1), 182); XIX ст. — *Леухи* (Труды, 311–312); 1884 — *Leuchy* al. *Lewuchy* (SG IV, 184); 1946 — *Леухи* (АТП 1947: 15).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма *Левух* / *Леух* — народнорозмовний варіант від офіційного *Лев* (Трійняк, 191). За переказами, першим поселенцем тут був якийсь *Лев* (Труды, 311).

Липівка Тл. Внц. с.
1739 — *в Липовкѣ* (Труды, 1033–1034); XIX ст. — *Липовка-Комаргородская* (Труды, 1033); 1884 — *Lipówka Komargrodzka* (SG V, 291); 1946 — *Липівка* (АТП 1947: 35).

Первісна назва поселення *Липівка* мотивована апелятивом *липівка* зі значенням *‘місцевість, де ростуть липи’ (у довколишній місцевості було багато липових насаджень; Труды, 1033). Пор. формально споріднену лексему *ли́пі́вка* ‘діжка з липового дерева; липова дошка; діжка для меду’ (ЕСУМ 3, 237). Пізніша назва *Липівка Комаргородська* містить означувальний компонент *Комаргородська* ‹ нп *Комаргород* (поселення в минулому було хутором *Комаргорода*; Труды, 1033).

Липовець Вн. Внц. м.
Відоме в XIV ст. (Похилевич, 245); 1602 — *Lipowca* (Źdz. XXI, 426); 1603 — [*Айсина* прозваного *Липівцем*] (Роговий 2020: 52); 1629 — z miasta *Lipowca Nowego* (АЮЗР VII/2, 399); *Lipowiec Stary* і *Nowy* (Крикун 2008б: 237); 1769 — *z* (*do*) *Lipowca* (УА, 82, 319); 1860 — *Липовец* (Казьмирчук 2013: 455); 1946 — смт *Липовець* (АТП 1947: 23); з 2001 р. — м. *Липовець* (ММУВнц., 157).
Первісна назва поселення *Айсин Верхній*, відома з кінця XVI ст. (Роговий 2020: 51–52), складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Айсин* (див. вище *Гайсин*), означувального *Верхній* ‹ *ве́рхній* із розрізнювальним значенням щодо ойконіма *Гайсин Нижній* (тепер *Гайсин*; Роговий 2020: 51). Пізніша назва *Липовець* вторинна щодо ідентичного мікротопоніма, мотивованого географічним терміном *липовець* ‘місцевість, де росте липовий ліс’ (‹ псл. **lipovьcь*; ЭССЯ 15, 127–128). У минулому тут росли липові ліси (ІМСВнц., 354). Пізніше виникло нове поселення, назване *Липовець Новий*, на відміну від раніше заснованого *Старого Липівця*. Згодом села об’єдналися під спільною назвою *Липовець*.

Липовець Вн. Внц. с-ще
Засн. в 1888 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Липовець_(селище)); 1946 — с-ще зал. стан. *Липовець* (АТП 1947: 23); 1972 — с-ще *Липовець* (АТП 1973: 21).
Назва селища вторинна щодо назви м. *Липовець* (див. вище).

Липчани М.-П. Внц. с.
1648 — *Lipczani* (ГКУ, 212); 1784 — *Lipczany* (АЮЗР V/2(2), 445); XIX ст. — *Липчане* (Труды, 738); 1884 — *Lipczany* (SG V, 251); 1946 — *Липчани* (АТП 1947: 43).

Результат онімізації катойконіма *липчани* ‘вихідці із с. Липки’ (пор. типологійно схожу словотвірну модель нп *Перемишляни* ‹ *перемишляни*, *Тисьменичани* ‹ *тисьменичани*), пор. ойконіми *Липки* на Житомирщині, Львівщині, Ровенщині, Хмельниччині (АТУ 2012: 496).

Лип’ятин Хм. Внц. с.
1565 — *Lipathin* (АЮЗР VII/2, 165); XVI–XVII ст. — *Lepiatyn* (AHRP); 1771 — *pod Łypiatynem* (УА, 41); 1787 — *Lipiatyn* (АЮЗР V/2(2), 570); 1830 — *Липятин* (Опис, 32); 1884 — *Lepiatyn*, *Lipiatin* (SG V, 151); 1946 — *Лип’ятин* (АТП 1947: 38).
Дериват із присвійним суфіксом *-ин* від староукраїнського антропоніма *Лип’ята* (1392 р. — *Липѧта*; ССУМ 1, 546).

Лиса Гора Вн. Внц. с.
1765 — *Łysa Gora* (АЮЗР V/2(1), 185); 1884 — *Łysahora* (SG V, 858); 1946 — *Лиса Гора* (на той час Ситковецький р-н; АТП 1947: 32).
Ойконім вторинний щодо відповідного ороніма, утвореного поєднанням компонентів: стрижневого *Гора* ‹ *горá* ‘гора’, ‘підвищення’ (Марусенко, 223), означувального *Лиса* ‹ *ли́сий* ‘позбавлений рослинності; голий’ (СУМ IV, 489), пор. діал. *лисогорá* ‘гора без рослинності’ (Марусенко, 234). Ойконімні відповідники відзначені на Івано-Франківщині, Миколаївщині та Чернівеччині (АТУ 2012: 496).

Лисогірка Жм. Внц. с.
Відоме в 1431 р. (Антонюк 2006а: 350–352); 1506 — *Lissohorcze* (Михайловський 2021: 249); 1830 — *Лысогорка* (Опис, 32); 1893 — *Лисогорка* (Гульдман 1893: 260); 1946 — *Лисогірка* (АТП 1947: 24).
За умови, що первісна назва поселення *Лисогірці*, в її основі — групова назва мешканців *лисогірці* ‘мешканці поблизу Лисої (лисої) гори’. Поселення розташоване біля лисої (непокритої лісом) гори (Антонюк 2006а: 352). У такому разі пізніша назва *Лисогірка* вторинна (див. далі).

Лисогірка Хм. Внц. с.
Відоме в XV ст. (Труды, 580); 1615 — *Łysohorce* (Крикун 2011а: 306); 1662 — *Łysohorka* (Крикун 2011а: 306); 1784 — *Łysohurka* (АЮЗР V/2(2), 439); 1884 — *Łysohorka* (SG IV, 867); 1901 — *Лисогорка* (Швенцон, 40); 1946 — *Лисогірка* (АТП 1947: 24).

За умови, що первісна назва поселення *Лисогірці*, в її основі — групова назва мешканців *лисогірці* ‘мешканці поблизу Лисої (лисої) гори’. Якщо ж первинний ойконім *Лисогірка*, то він вторинний щодо ідентичного мікрооронім а, утвореного поєднанням компонентів *ли́сий* (*-а*) ‘голий, без рослинності’ й *гі́рка* ‹ *горá*, пор. діал. *лисогорá* ‘гора без рослинності’ (Марусенко, 234). Поселення розташоване на пологому косогорі (Гурська, 65).

Лисогора Вн. Внц. с.
1765 — *Łysa Gora* (АЮЗР V/2(1), 177); 1799 — *Лисогорка* (ТОПГ, 32); 1884 — *Łysohorka* al. *Łysahora* (SG V, 867); 1946 — *Лисогора* (АТП 1947: 13).
Щодо походження назви див. вище. Поселення розташоване на узвишші (ТОПГ, 32).

Листопадівка Хм. Внц. с.
1754 — *Bogudzięka* (Тариф, 118); 1864 — *Богудяка* (Похилевич, 237); 1946 — *Листопадівка* (на той час Комсомольський р-н; АТП 1947: 20).
Первісна назва поселення *Богудяка* утворена складанням основ *Богу-* ‹ *Бог* і *дякувати*. У поселенні проживали тільки римські католики (Похилевич, 237). Пор. споріднену назву хутора *Богудзенька* (з польськомовною структурою) в с. Заболотці на Волині (Борисюк, 528).
Нова назва *Листопадівка* мотивована лексемою *листопáд*, яка, очевидно, вказувала на місяць, коли відбувся Жовтневий переворот, так звана Велика Жовтнева соціалістична революція в Росії (7 листопада 1917 р.). У такому разі назва підлягає декомунізації згідно із Законом України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки»; ойконім оформлений за аналогією до назв із присвійним формантом *-ів-к-а*.

Лисянка Вн. Внц. с.
Відоме у XVIII ст. (Труды, 215); 1799 — *Лисянка* (ТОПГ, 130); XIX ст. — *Лысянка* (Труды, 215); 1884 — *Lisianka* al. *Łysianka* (SG V, 302); 1946 — *Лисянка* (АТП 1947: 17).
Ойконім етимологічно неоднозначний.
1. Первісна назва *Лісянка* ‹ *ліс* (Труды, 215), пор. укр. *лісянка* ‘гора, поросла лісом’ (ЕСУМ 3, 265).

2. Варіант *Лысянка* (*Łysianka*) уможливлює інакше пояснення ойконіма — як вторинного щодо відповідного мікрооронiма, мотивованого географічним апелятивом *лися́нка* ‘гола вершина гори’ (ЕСУМ 3, 241).

Лишава Орат. Внц. с-ще
1790–1791 — *Liszawa* (АЮЗР V/2(2), 704); 1967 — *Лишава* (на той час Іллінецький р-н; АТП 1967: 20); у 2012 р. зняте з обліку (https://uk.wikipedia.org/wiki/Оратівський_район).
Ойконім етимологічно неоднозначний.
1. Назва, можливо, мотивована незбереженим апелятивом **лишава* ‹ **лішава* (‹ псл. **lěšь* ‘ліс’; ЭССЯ 14, 258–259) ‘лісова’.
2. Назва *Лішава* може бути видозміненою формою від **Ліщава* ‹ псл. **lěščа* ‘ліщина’ (ЭССЯ 14, 261).

Лінеччина Вн. Внц. с.
1946 — х. *Лінеччина* (АТП 1947: 28); 1967 — с. *Лінеччина* (на той час Іллінецький р-н; АТП 1967: 19).
Очевидно, це фонетично вторинна форма від **Іллінеччина* — утворення із суфіксом *-ина* від *Іллінецький* (район). Раніше це село належало до Іллінецького р-ну.

Лісна Поляна Гс. Внц. с-ще.
1967 — *Лісна Поляна* (АТП 1967: 15).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Поляна* ‹ *поля́на* ‘поляна, рівнина, невеликий луг, звичайно на узліссі або посеред лісу’ (ЕСУМ 4, 487), означувального *Лісна* ‹ *лісни́й* (*-а*) ‘лісовий’ (СУМ IV, 523).

Лісне Хм. Внц. с.
Відоме в 1-й пол. XVIII ст. (Ткачук 2023: 242); 1905 — *Гута Новая* (Ткачук 2023: 242); до 1967 р. — *Нова Гута* (АТП 1967: 104); 1967 — *Лісне* (АТП 1967: 28).
Первісна назва поселення *Нова Гута* утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Гута* ‹ ст.-укр. (XVII–XVIII ст.) *гу́та* ‘скляний завод’ (Тимченко І, 194), означувального *Нова* ‹ *нови́й* (*-а*) із розрізнювальним значенням щодо ойконіма *Стара Гута* (див. далі). Нова назва *Лісне* мотивована прикметником *лісни́й* (*-е*) ‘лісовий’ (СУМ IV, 523), що вказував, напевно, на розташування поселення неподалік від лісу.

Лісниче Гс. Внц. с.
1651 — *Lesnickiego* miasto (Крикун 2008б: 237); 1664 — *Lesnickiego* słoboda (Крикун 2008б: 237); 1765 — *Lesnicze* (АЮЗР V/2(1), 192); 1884 — *Leśnicze* (SG V, 161); 1946 — *Лісниче* (АТП 1947: 28).
Первісна назва поселення *Копистирин* (ІМСВнц., 164; Труды, 776). У такому разі ойконім перенесено, очевидно, з однойменного поселення на Жмеринеччині (див. вище). Пізніша назва — місто (слобода) *Лісницького* — форма Р. в. належності від антропоніма *Лісницький*, пор. укр. прізвище *Лісницький* (Редько 1, 607). Сучасна назва *Лісниче* виникла внаслідок трансформації форми *Лісницьке* під впливом лексеми *лісни́чий* ‘лісник’ (ЕСУМ 3, 265).

Лісничівка Жм. Внц. с-ще
До 1967 р. — *Петровське* (АТП 1967: 104); з 1967 р. — *Лісничівка* (АТП 1967: 48).
Первісна назва поселення *Петровське* меморіальна — на честь Г. І. *Петровського*, який із 1919 р. був усеукраїнським старостою (очолював ВУЦВК УРСР; див. вище також *Григорівка*). Нова назва *Лісничівка* мотивована апелятивом *лісничі́вка* ‘оселя лісничого’ (СУМ IV, 524). Перейменування, очевидно, було зумовлено тим, що в цьому р-ні вже було на той час с-ще *Петровське* (тепер *Синьожупанники*; див. далі).

Лісова Лисіївка Хм. Внц. с.
1602 — *Łosijowka*, *Łosijowce* (Крикун 2008б: 238); 1613 — *Lesowka* przezwana *Szwiejkowce* (Крикун 2008б: 238); 1623 — *Lisowka* (Крикун 2008б: 238); 1633 — *Szwajkowce* (Крикун 2008б: 238); 1796 — *Лосїевка* (Атлас, 47); 1799 — *Лисіевка* (ТОПГ, 42); XVIII ст. — *Lisiowka* (Крикун 2008б: 238); 1818 — *Лисиевкѣ* (Труды, 258); 1893 — *Лысіевка* (Гульдман 1893: 270); 1946 — *Лісова Лисіївка* (АТП 1947: 37).
Первісна назва поселення *Лосіївка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від антропоніма **Лосій*. Варіант *Лосіївці* виник під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-ц*(*і*). Варіанти *Лесівка*, *Лисівка*, *Лисіївка* постали внаслідок трансформації структури первинного *Лосіївка*. Паралельна назва *Швейковці* (*Швайковці*) ‹ *швейковці* (*швайковці*) ‹ нп **Швейків* (*Швайків*, *-ове*) ‹ антропоніма *Швейко* (*Швайко*), пор. укр. прізвище *Швейко* (як фонетичний варіант від *Швайко*; Редько 2, 1192). Її поява зумовлена, напевно, зміною власника поселення. Теперішня назва *Лісова Лисіївка*

містить означувальний компонент *Лісова* (доданий пізніше) ‹ *лісови́й* (*-а*), що, за законом негативного ряду в топоніміці, вказує на відсутність у цій місцевості лісів (Труды, 258).

Лісове Жм. Внц. с.
1-а пол. XV ст. — *Берлинцы* (*Берлинцы Полевые* и *Лѣсовые* на Лядавѣ) (Грушевський, 40); 1452 — *Wisoczek* (Михайловський 2021: 188); 1469 — *Wyszoczek* (Михайловський 2021: 188); 1520 — Иваско изъ *Берлинецъ* (колишнє урочище *Высочокъ*; Грушевський, 182); 1629 — *Berlince* (АЮЗР VIII/2, 67); 1784 — *Berlince Lasowe*, *Berlince Polowe* (АЮЗР V/2 (2), 448); 1885 — *Лѣсовые Берлинцы* (Волости, 273); до 1946 р. — *Лісові Берлинці* (АТП 1947: 919); 1946 — *Лісове* (АТП 1947: 21).
Колишня назва поселення *Височок* похідна від назви однойменного урочища. Мотивована апелятивом **височок* ‹ *висо́кий*, пор. споріднені лексеми *височина́*, *височі́нь* (ЕСУМ 1, 382). Ойконім *Берлинці*, напевно, результат онімізації катойконіма *берлинці* ‘вихідці з нп *Берлин*’ (пор. с. *Берлин* Бродівського р-ну Львівської обл.) ‹ антропоніма *Берла*, пор. укр. прізвище *Берла* (Редько 1, 56). Згодом поселення розділилося на *Лісові* і *Польові Берлинці*. Сучасна назва виникла внаслідок перейменування в радянський період. В основі ойконіма — апелятив *лісови́й* (*-е*) ‘стосовний до лісу; розташований біля лісу’. Пор. аналогічні назви поселень *Лісова*, *Лісове*, *Лісовий* у різних регіонах України (АТП 1947: 779).

Лісогірка Хм. Внц. с.
XIX ст. — *Лысогорка* (Труды, 650); 1887 — *Łysohorka* (SG V, 867); 1946 — *Лисогірка* (АТП 1947: 39); 1967 — *Лісогірка* (АТП 1967: 45).
Первісна назва поселення *Лисогірка*. Щодо походження див. вище. Село розташоване на невисоких пагорбах (Труды, 650). Назва *Лісогірка* фонетично вторинна, виникла внаслідок формального зближення з лексемою *ліс*.

Літин Вн. Внц. с-ще
1391 — *Лѣтыню* (Михайловський 2021: 249); 1431 — *до Лытына* (Грамоты, 8); 1545 — *z Letina* (Źdz. XVII, 110); 1578 — dla miasta *Lityn* (АЮЗР I/5, 81); 1654 — ис-под *Летина* (СМ, 23); XVIII ст. — града *Лѣтина* (Зінченко 2021: 266); 1772 — pod *Lityn* (УА, 192); 1830 — *Литин* (Опис, 31); 1946 — *Літин* (АТП 1947: 24).

За умови, що первісна назва поселення *Літинь*, в її основі — давнє слов'янське ім'я **Лѣтынь*, співвідносне з давньослов'янськими антропонімами *Лѣтонь*, *Лѣтко*, *Лѣтославъ* (Морошкин, 114). У такому разі пізніша назва *Літин* вторинна, виникла під впливом поширеної словотвірної моделі ойконімів із присвійним суфіксом *-ин*. Пор. ще ідентичний ойконім *Літин* на Волині (Шульгач 2001: 78).

Літинка Вн. Внц. с.
Відоме в 1530 р. (ІМСВнц., 409); 1565 — *Lethinka* (АЮЗР VII/2, 154); *Letinka* (Źdz. XIX, 183); 1-а пол. XVII ст. — *Litynka* (Źdz. XVI, 57); 1787 — *Litynka* (АЮЗР V/2(2), 569); 1830 — *Литинка* (Опис, 32); 1946 — *Літинка* (АТП 1947: 24).
Колишня назва поселення *Летинка* похідна від ойконіма *Летин* (‹ *Лѣтин*) / *Літин* (див. вище *Літин* — пол. *Letin*). Село заснували вихідці із сусіднього міста *Літина*, заклавши тут спершу окремі хутори, які назвали *Літинськими* (Труды, 580–581). Назва *Літинські Хутори* утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Хутори* ‹ *хýтір* 'невелике селище, яке виникло внаслідок переселення людей з сіл, козачих станиць тощо; виселок' (СУМ XI, 176), означувального *Літинські* ‹ нп *Літин*.

Літинські Хутори Вн. Внц. с.
Засн. в 1923 р. *С-ще радгоспу ім. Сталіна* (Ткачук 2023: 294); до 1967 р. — с-ще радгоспу *Кулига* (АТП 1967: 105); 1967 — с-ще *Радянське* (АТП 1967: 105); 2012 — с. *Радянське* (АТУ 2012: 36); з 2016 р. — *Літинські Хутори* (ВВР №24, 497).
Первісна назва *С-ще радгоспу ім. Сталіна* мотивована антропонімом *Сталін* — на честь генерального секретаря Комуністичної партії СРСР Й.В. Сталіна. Наступна назва с-ще радгоспу *Кулига* вторинна щодо назви села *Кулига* (див. вище). Пізніша назва *Радянське* мотивована прикметником *радя́нський* 'який існує в Країні Рад, належний їй' (СУМ VIII, 438). Щодо походження назви *Літинські Хутори* див. вище.

Ліщинці Вн. Внц. с.
Відоме в 1607 р. (Крикун 2008б: 237); 1622 — wsi *Leszczyniec* (Źdz. XXI, 619); 1754 — *Leszczyńce* (Тариф, 82); 1946 — *Ліщинці* (АТП 1947: 31).
Результат онімізації катойконіма *ліщинці* ‹ місцевого топоніма **Ліщина* / **Ліщини* / **Ліщинка* (пор. споріднені назви в різних регіонах України;

АТП 1947: 779), мотивованого фітономеном *ліщи́на* ‘кущ родини березових з їстівними плодами — горіхами’, ‘чагарник із кущів цієї рослини’ (СУМ IV, 534). В околиці поселення росте багато ліщини (Похилевич, 219).

Лозівка Хм. Внц. с.
1946 — *Лозівка* (на той час Самгородоцький р-н; АТП 1947: 31).
Назва мотивована лексемою *лоза́* ‘деякі кущові породи верби’ (ЕСУМ 3, 281); оформлена за аналогією до ойконімів із формантом *-ів-к-а*.

Лозна Хм. Внц. с.
Відоме в XIV ст. (ІМСВнц., 675); 1603 — *Łożna* (Крикун 2008б: 237); 1629 — *Łużna* (Крикун 2008б: 237; Źdz. XX, 131); 1799 — *Лузна* (ТОПГ, 64); 1830 — *Лозны* (Опис, 32); 1860 — *Лозна* (Труды, 239); 1893 — *Лозна* (*Лузна*) (Гульдман 1893: 263); 1901 — д. *Лозны* (Швенцон, 40); 1946 — *Лозна* (АТП 1947: 38).
За умови, що первісна форма ойконіма *Ложна*, назву поселення можна кваліфікувати як вторинну щодо ідентичного мікротопоніма, в основі якого — апелятив *ложний* ‹ *лог* ‘заглиблення в рельєфі; яр з пологими зарослими схилами; широка низина’ (ЕСУМ 3, 278). Поряд із поселенням є долина (Труды, 239). Варіант *Лужна* вказує на ймовірність іншої мотивації такого мікротопоніма, в основі якого — прикметник *лу́жний* ‹ *луг* ‘низовина, поросла травою’, ‘низовина біля річки’ (Марусенко, 233). Пізніша назва *Лозна* ‹ *Ложна*, очевидно, внаслідок змішування пол. *z* / *ż* (пор., наприклад, гідронім *Żwir* / *Zwir* на Львівщині; Stieber, 83, 85). Якщо ж первісна форма *Лозна* (тоді пол. *Łożna* ‹ *Łoźna* / *Łozna*), то ойконім вторинний щодо мікротопоніма **Лозна* (*долина*) ‹ *лозний* ‹ *лоза́* ‘зарості лози’ (СУМ IV, 541). У цьому разі семантику топонімоосновиназви мотивувала ознака ‘місцевість, де росте лоза’. Відомо, що поселення розташоване на березі безіменного потоку (ТОПГ, 64).

Лозова Жм. Внц. с.
XVI ст. — *Лозова* (Нагребецький, 18; Труды, 707); 1784 — *Łozowa* (АЮЗР V/2(2), 448); 1884 — *Łozowa* (SG V, 765); 1946 — *Лозова* (АТП 1947: 41).
Відгідронімний ойконім (в околицях села протікає р. *Лозова*; Труды, 707; SG V, 765). Назва р. *Лозова* мотивована прикметником *лозови́й* ‹ *лоза́* ‘зарості лози’ (СУМ IV, 541).

Лозова Хм. Внц. с.
1-а пол. XVII ст. — *Łozowa* (Źdz. XVI, 53); 1771 — *Лозовой* (Труды, 655–656); 1830 — *Лозова* (Опис, 32); 1901 — *Лозовая* (Мельник 2012: 69); 1946 — *Лозова* (АТП 1947: 39).
Результат трансонімізації мікротопоніма **Лозова* (*долина*, *лука*) ‹ *лозови́й* ‹ *лоза́* (див. вище).

Лозовата Гс. Внц. с.
1-ша пол. XVII ст. — х. *Лозы* (Нейман, 109); 1765 — *Łozowata* (АЮЗР V/2(1), 195); 1884 — *Łozowata* (SG V, 766); 1946 — *Лозовата* (АТП 1947: 33).
Первісна назва *Лози* мотивована апелятивом *лоза́* ‘зарості лози’ (СУМ IV, 541) у формі мн. Пізніша назва *Лозовата* ‹ апелятива *лозова́тий* (*-а*) ‘пов’язаний із лозою’ ‹ *лоза́*. Поселення розташоване на березі р. Кобильної (ТОПГ, 368).

Лозове М.-П. Внц. с.
1767 — *зъ Людвѣковкѣ* (Зінченко 2023: 82); 1806 — *Людвиковка* (Описи 2011: 68); до 1946 р. — *Людвиківка* (АТП 1947: 995); 1946 — *Лозове* (АТП 1947: 40).
Первісна назва поселення *Людвиківка* — дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Людвик*, пор. пол. відповідник *Ludwik* (Rymut II, 27). У цьому селі проживали переважно поляки (Малаков 1982: 46). Подібні ойконіми, зафіксовані на Житомирщині, Івано-Франківщині, Ровенщині, Тернопільщині, Хмельниччині, зазнали перейменувань у 1946 р. (АТП 1947: 995). Теперішня назва *Лозове* похідна від суміжного гідроніма *Лозова* (село розташоване над однойменною річкою; SG V, 765). Щодо походження гідроніма див. вище.

Лозувата Вн. Внц. с.
Відоме в 1743 р. (Труды, 188); 1799 — *Лозовата* (ТОПГ, 368); 1884 — *Łozowata* (SG V, 766); 1946 — *Лозовата* (АТП 1947: 23); 1967 — *Лозувата* (АТП 1967: 26).
Щодо походження назви див. вище *Лозовата*. Форма *Лозувата* фонетично вторинна.

Ломазів М.-П. Внц. с.
1448 — пустыня *Ломаза* (Грушевський, 41); *Lomaza*, *Lomasa* (Михайловський 2021: 250); XIX ст. — *Ломазова* (Труды, 695); 1885 —

Ломозовъ (Волости, 274); 1946 — *Ломазів* (на той час Яришівський р-н; АТП 1947: 43).
Первісну назву поселення визначити складно з огляду на розбіжності історичних форм ойконіма. Якщо первинна форма *Ломаза*, то назва поселення, напевно, вторинна щодо ідентичного мікротопоніма, мотивованого відповідним апелятивом, пор., наприклад, пол. *łomaz* ‘хмиз, сухе гілля’ (ЭССЯ 16, 15). За умови, що первинна назва *Ломазов*, це дериват із присвійним суфіксом *-ов-* від антропоніма **Ломаз*, пор. споріднені пол. антропонім *Łomaza* (Rymut II, 40), ойконім *Łomazy* (SG V, 690). Варіант *Ломозов* фонетично вторинний.

Лопатин Хм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Łopatyn*′ (AHRP); 1884 — *Łopatyn* (SG V, 720); 1946 — *Лопатин* (на той час Самгородоцький р-н; АТП 1947: 32).
За умови, що первинна форма ойконіма *Лопатин*, це утворення з присвійним суфіксом *-ин* від імені першопоселенця *Лопати*, пор. укр. прізвище *Лопата* (Редько 1, 614).

Лопатинка Вн. Внц. с.
1828 — *Лопатинка* (Казьмирчук 2011: 70); 1884 — *Łopatyn* al. *Łopatynka* (SG V, 720); 1946 — *Лопатинка* (АТП 1947: 28).
Дериват із суфіксом *-к*(*а*) від назви с. *Лопатин*. Можливо, поселення заклали вихідці із с. *Лопатин* (див. вище). Щодо такої моделі пор., наприклад, ойконім *Літинка* ‹ *Літин* (див. вище).

Лопатинці Жм. Внц. с.
Відоме в 1590 р. (Труды, 1044); 1603 — *Łopatynce* (Крикун 2008б: 237); 1784 — *Łopatynce* (АЮЗР V/2(2), 443); 1885 — *Лопатинецъ* (Волости, 283); 1946 — *Лопатинці* (на той час Джуринський р-н; АТП 1947: 16).
Результат онімізації групової назви мешканців *лопатинці* ‹ антропонімооснови *Лопатин-* ‹ прізвища *Лопатинські*. Поселення належало магнатському родові Лопатинських (Труды, 1044).

Лопатинці Тл. Внц. с.
Відоме з кін. XVI ст. (Крикун 2011а: 306); 1614 — villae *Lopatyniecz* (АЮЗР VIII/2, 18); 1749 — *Łopatyniec* (АЮЗР VIII/2, 399); 1885 — *Лопатинцы* (Волости, 271); 1946 — *Лопатинці* (АТП 1947: 17).
Результат онімізації групової назви мешканців *лопатинці* ‹ *Лопатин* (*-е*) ‹ антропоніма *Лопата* (див. вище *Лопатин*).

Луги Гс. Внц. с.
1635 — *Markowka* (Крикун 2008б: 239); 1732–1733 — *Łuh* alias *Markowka* (Крикун 2008б: 239); 1765 — *Łuh* (АЮЗР V/2(1), 180); 1861 — *в Марковку* (СР 1850–1861: 266); 1884 — *Łuka* (*Łuh*) (SG V, 806); 1893 — *Луги* (*Старый Лугъ*) (Гульдман 1893: 265); 1967 — *Луги* (АТП 1967: 47).
Первісна назва поселення *Марківка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені *Марко*. Пор. укр. ім'я *Марко* (Трійняк, 216). Паралельна назва *Луг*(*и*) — результат трансонімізації ідентичного мікротопоніма, мотивованого географічним терміном *луг*(*и*) 'низовина, поросла травою', 'низовина біля річки' (Марусенко, 235). Поселення розташоване по обидва боки р. Савранки (ІМСВнц., 698).

Лугова Вн. Внц. с.
1765 — *Łuhowa* (АЮЗР V/2(1), 186); 1884 — *Ługowa* (SG V, 804); 1946 — *Лугова* (АТП 1947: 18).
Назва мотивована прикметником *луговúй* ‹ *луг* 'низовина, поросла травою', 'низовина біля річки' (Марусенко, 233).

Лугова Гс. Внц. с.
Відоме у XVIII ст. (Труды, 807); 1884 — *Ługowa* (SG V, 804); 1946 — *Лугова* (АТП 1947: 11).
Щодо походження назви див. вище. Поселення розташоване на лугах, де р. Дохна вп. в Пд. Буг (Труды, 807).

Лугове Жм. Внц. с-ще
1946 — *Лугове* (АТП 1947: 10).
Назва мотивована прикметником *луговúй* ‹ *луг* (див. вище). Форма сер. р. ойконіма зумовлена граматичним узгодженням відповідного прикметника із загальною назвою *село*.

Лужок М.-П. Внц. с.
1799 — *Лужок* (ТОПГ, 186); 1885 — *Лужокъ* (Волости, 284); 1946 — *Лужок* (АТП 1947: 40).
Назва мотивована географічним терміном *лужок* (можливо, за посередництвом відповідного мікротопоніма) ‹ *луг* 'низовина, поросла травою', 'низовина біля річки' (Марусенко, 233). Відомо, що це поселення розташоване на березі р. Мурашка (https://uk.wikipedia.org/wiki/Лужок_(Чернівецький_район)).

Лука Вн. Внц. с.
1629 — *Łuka* (Źdz. XX, 142); 1799 — *Лука* (ТОПГ, 359); XIX ст. — *Лука-Немировская* (Труды, 188); 1987 — *Лука* (АТУ 1987: 17).
Первісна назва поселення *Лука* мотивована географічним терміном *лука́* (див. вище). Поселення розташоване на низинних берегах р. Паланка (ТОПГ, 359). Варіантна назва *Лука-Немирівська* складна (за будовою), утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Лука*, означувального *Немирівська* — дериват із суфіксом *-ськ-* (відносна ознака) від суміжного ойконіма *Немирів*, пор. ще місцеві споріднені назви *Лука-Барська*, *Лука-Мелешківська*.

Лука Хм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Łuka* (AHRP); XIX ст. — *Лука* (Труды, 662); 1905 — *Лука Ново-Константиновская* (Ткачук 2023: 303); 1946 — *Лука* (АТП 1947: 39).
За переказами, поселення заснували російські старовіри. Колись воно мало назву *Кацапська Лука* (Труды, 662). У складі ойконіма — стрижневий компонент *Лука*, мотивований географічним терміном *лука́* ‘низовина, поросла травою’ (Марусенко, 236), означувальний *Кацапська* ‹ *кацáп* ‘росіянин’ (ЕСУМ 2, 408). Пізніша назва *Лука Новокостянтинівська* містить означувальний компонент *Новокостянтинівська* ‹ суміжного ойконіма *Новокостянтинів* (тепер село в Хмельницьк. р-ні Хмельницьк. обл.). Нова назва *Лука* — результат трансформації структури попередньої назви.

Лука-Барська Жм. Внц. с.
Відоме в XVI ст. (IMCВнц., 136); 1552 — *Лука* (Грушевський, 94); 1629 — z sioła *Łuki* (АЮЗР VII/2, 406); 1761 — *Łuka* (АЮЗР VIII/2, 314); 1830 — *Лука Барская* (Опис, 32); 1967 — *Лука-Барська* (АТП 1967 11).
Первісну назву поселення *Лука* можна пояснювати як: 1) результат трансонімізації ідентичного мікротопоніма; 2) лексико-семантичний дериват від географічного терміна *лука́* ‘низовина, поросла травою’ (Марусенко, 236). Поселення розташоване на двох великих горбах, розділених р. Думкою (Труды, 618). Пізніша назва *Лука-Барська* утворена поєднанням компонентів *Лу́ка* й *Ба́рська* — дериват із суфіксом *-ськ-* від суміжного ойконіма *Бар*. Поселення належало до володінь барських старост (Труды, 618).

Лука-Мелешківська Вн. Внц. с.
Відоме із XVI ст. (Труды 227; ІМСВнц., 188–189); 1582 — *Залєсє*, меnуючи бити *Лукою* (Петренко, 11); 1640 — іменіє *Залєсє*, прозиваємоє *Луку* (Петренко, 14); 1664 — *Łuka* (Крикун 2008б: 238); 1768 — *Łuka Meleszkowska* (Крикун 2012б: 398); 1869 — селении *Луке* (Петренко, 195); 1884 — *Łuka Mieleszkowska* (SG V, 807); 1893 — *Лука Мелешковская* (Гульдман 1893: 268); 1946 — *Лука-Мелешківська* (АТП 1947: 12).
Первісна назва поселення *Залісся* мотивована географічним терміном *залісся* ‘місцевість за лісом’ (Личук, 111). У 1564 р. цю місцевість із запустілим село *Залісся* отримав служебник старости Луцького, Брацлавського і Вінницького Єрмола *Мелешко* (Петренко, 8–9). Пізніша назва *Лука* ‹ *лука́* ‘низовина, поросла травою’, ‘низовина біля річки’ (Марусенко, 236), ‘вигин річки’: поселення розташоване на луці р. Чаплі, пр. Пд. Бугу (Труды 227; ІМСВнц. 188–189). Наступна назва *Лука Мелешківська* містить означувальний компонент *Мелешківська* — утворення з присвійним формантом *-ів-ськ-* від прізвища засновника *Мелешка*.

Лука-Мовчанська Жм. Внц. с.
1375 — [*Лука*] (Антонюк 2006а: 369); XVIII ст. — [*Лука-Шаргородська*] (Труды, 1055); 1799 — *Лука* (ТОПГ, 191); 1893 — *Лука Молчанская* (Гульдман 1893: 268); 1946 — *Лука-Мовчанська* (АТП 1947: 32).
Первісна назва поселення *Лука* ‹ *лука́* ‘низовина, поросла травою’ (Марусенко, 236). Поселення розташоване на рівнині (Труды, 1055). Пізніша назва містить означувальний компонент *Шаргородська* ‹ ойконіма *Шаргород*. Ппоселення розташоване неподалік від м. Шаргорода. У складі пізнішої назви *Лука-Мовчанська* — означувальний компонент *Мовчанська* ‹ суміжного ойконіма *Мовчани* + суфікс відносної ознаки *-ськ-*.

Лукашівка Вн. Внц. с. (Липовецька міськ. громада)
1629 — *z Łukaszowa* (АЮЗР VII/2, 403); 1796 — *Лукашовка* (Атлас, 47); 1828 — *Лукашовка* (Казьмирчук 2011: 69); 1861 — *Лукашевка* (СР 1850–1861: 314); 1893 — *Лукашовка* (Гульдман 1893: 269); 1946 — *Лукашівка* (АТП 1947: 23).
Первісна назва поселення *Лукашів* — утворення з присвійним формантом *-ів-* (‹ *-ов*) від особового імені *Лукаш* — народнорозмовний варіант

до офіційного *Лука* (Трійняк, 198). Пізніша назва *Лукашівка* виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*.

Лукашівка Вн. Внц. с. (Якушинецька сільськ. громада)
1629 — *Łukaszow* (Крикун 2008б: 238); 1631 — *Łukaszowka* (Крикун 2008б: 238); 1765 — *Łukaszowce* (АЮЗР V/2(1), 188); 1884 — *Łukaszówka* (SG V, 811); 1905 — *Лукашевка* (Ткачук 2023: 212); 1946 — *Лукашівка* (АТП 1947: 24).
Щодо походження назви див. вище. Варіант *Лукашівці* виник під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-ц-і*.

Лукашівка Жм. Внц. с-ще
1967 — с-ще *Лукашівка* (АТП 1967: 47).
Назва селища, очевидно, перенесена за суміжністю з однойменного села. Щодо походження назви див. вище.

Лучинець М.-П. Внц. с.
2-а пол. XVI ст. — *Лучинца* (Грушевський, 124); 1648 — *Luczinіec* (ГКУ, 212); 1652 — *Luczijncze* (Polonia, 50); 1784 — *Łuczyniec* (АЮЗР V/2(2), 444); 1875 — *Лучинецъ* (Симашкевич, 26); 1946 — *Лучинець* (АТП 1947: 21).
Поселення заснували вихідці із с. *Лучин* на Київщині — *Łuczyn* (SG V, 798). *Лучинець* ‹ *Лучин* + *-ець*. Ойконім *Лучин* — дериват із присвійним суфіксом *-ин* від особового імені *Лука* (див. вище).

Лучинчик М.-П. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Łuczyńczyk* (AHRP); 1784 — *Łuczynczyk* (АЮЗР V/2(2), 445); 1884 — *Łuczyńczyk* (SG V, 801); 1946 — *Лучинчик* (АТП 1947: 21).
Дериват із демінутивним суфіксом *-ик* від суміжного ойконіма *Лучинець* (див. вище).

Любомирка Гс. Внц. с.
1545 — *Савранъ* (ЛМ, 231); *Sabran* (Źdz. XVII, 123); 1654 — *Срацыевское* (Крикун 2008б: 252); XVIII ст. — [*Стратіївка*] (Крикун 2008б: 252); 1796 — [*Любомирка*] (Легун, 62); 1884 — *Lubomirka* (SG V, 444); 1946 — *Любомирка* (АТП 1947: 28).
Первісна назва поселення *Саврань* вторинна щодо суміжного гідроніма (див. далі *Стратіївка*). Варіант *Срацыевское* — трансформована й

фонетично видозмінена форма від *Стратіївське* ‹ *Стратіївка* (назву перенесено із суміжного поселення; див. далі). Нова назва — утворення з формантом *-к*(*а*) від антропонімооснови *Любомир-* ‹ *Любомирський* (князь Юзеф Любомирський — перший власник цього поселення; Труды, 776; ЦКТ, 9) за аналогією до утворень із суфіксом *-к*(*а*).

Людавка Жм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Ludówka* (AHRP); 1799 — *Людавка* (ТОПГ, 129); 1878 — *Людавка* (Труды, 215); 1946 — *Людавка* (АТП 1947: 17).
Дериват із суфіксом *-к*(*а*) від гіпотетичного оніма **Людова* або ж лексико-семантичне утворення від імовірного **людовка* ‹ *людова́* ‘люди’, *людо́вий* ‘народний’ (ЕСУМ 3, 323). У такому разі назва *Людавка* фонетично вторинна. Відомо, що в XVII ст. тут оселилися російські старовіри (Антонюк 2018: 325).

Люлинці Вн. Внц. с.
1622 — wsi *Luliniec* (Źdz. XXI, 623); 1885 — *Люлинцы* (Волости, 164); 1946 — *Люлинці* (АТП 1947: 30).
За умови, що первісна назва поселення *Люлинці*, в її основі — групова назва мешканців *люлинці* ‹ нп **Люлин* (*-е*) ‹ антропоніма *Люля* — народнорозмовна форма від *Юля* (Трійняк, 407). Див. ще далі.

Люлинці Хм. Внц. с.
1599 — *Lulince* (Крикун 2008б: 238); 1629 — *z Luliniec* (АЮЗР VII/2, 398); 1768 — *Lulince* (Крикун 2012б: 395); 1884 — *Lulińce* (SG V, 481); 1946 — *Люлинці* (АТП 1947: 19).
Згідно з переказами, село раніше називали *Юлинцями* (Труды, 259–260). Щодо зміни *Люлинці* ‹ *Юлинці* пор. укр. прізвище *Люлько*, яке виводять від *Юлько* ‹ *Юліан* (Редько 1, 626). Однак усі письмові фіксації вказують на первісну форму *Люлинці* ‹ *люлинці* ‹ нп **Люлин* (*-е*) ‹ антропоніма *Люля* — народнорозмовна форма від *Юля* (Трійняк, 407).

Лядова Жм. Внц. с.
1769 — *Ladowa* (TG); 1946 — х. *Лядова* (АТП 1947: 10); 2012 — с. *Лядова* (АТУ 2012: 29).
Назва вторинна щодо гідроніма *Лядава* (див. далі). На це вказує історична фіксація з 2-ї пол. XVI ст.: урочище на *Лядавѣ*, яке отримали брати Буцні й заснували там однойменне поселення (Труды, 753).

Сьогодні с. *Лядова* розташоване поряд із с. *Буцні*. Щодо походження назви *Буцні* див. вище.

Лядова М.-П. Внц. с.
1388 — *ис Лядавою* (Сварчевський, 121); *s Ladavoju* (Михайловський 2021: 251); 1410 — *Ladawa* (Михайловський 2021: 251); 1448 — fluvio *Ladawe* (річка) (АЮЗР VIII/1, 17); 1452 — *et Ladawa* (Сварчевський, 122); 1540 — *Ladawa* (Pułaski, 29); XVI–XVII ст. — *Ladawa* (AHRP); 1784 — *Ladawa* (АЮЗР V/2(2), 455); 1884 — *Ladawa* (SG V, 60); 1946 — *Лядова* (на той час Яришівський р-н; АТП 1947: 43).
Відгідронімна назва. Село розташоване на березі р. *Лядава* (Сварчевський, 122; Труды, 740). Гідронім *Лядава* мотивований псл. **lędava* ‘річка, що тече через лядо; біля ляда’ (докладніше див.: Вербич, 234).

Мазурівка М.-П. Внц. с.
Відоме в XVI ст. (ІМСВнц., 450); 1885 — *Mazurówka* (SG VI, 212); 1946 — *Мазурівка* (АТП 1947: 40).
Дериват від етноніма *мазури* (див. далі). Назва оформлена за аналогією до ойконімів із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*). Відомо, що це поселення заселяли переважно мазури (Труды, 598).

Мазурівка Тл. Внц. с.
1765 — *sloboda Mazurowska* (АЮЗР V/2(1), 194); 1885 — *Mazurówka* (SG IV, 212); 1946 — *Мазурівка* (АТП 1947: 37).
Первісна назва поселення *Мазурівська* — утворення із суфіксом *-ів-ськ-* від етноніма *ма́зу́ри* ‘велика етнічна група поляків, що живе на північному сході Польщі й говорить одним із діалектів польської мови’ (СУМ IV, 596) ‘поляки з Мазовії — північно-східного регіону Польщі’. Мазури, очевидно, переселилися на Поділля в період його польської колонізації. Пізніша назва *Мазурівка* виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*).

Майдан Вн. Внц. с. (Тиврівська сел. громада)
1946 — *Майдан* (АТП 1947: 34).
Ойконім мотивований географічним терміном *майда́н* ‘галявина’ (Желеховський І, 423), ‘місце в лісі, де виготовляли поташ’ (Карпенко 1965: 43).

Майдан Вн. Внц. с. (Якушинецька сільськ. громада)
1799 — *Майданъ Юзвинской* (ТОПГ, 141); 1806 — *Майдан Юзвинский* (Описи 2011: 68); 1865 — *Майданъ-Юзвинськiй* (Труды, 216); 1946 — *Майдан* (АТП 1947: 12).
Первісна назва поселення *Майдан Юзвинський* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Майдан* ‹ *майда́н* ‘галявина’ (Желеховський I, 423), ‘місце в лісі, де виготовляли поташ’ (Карпенко 1965: 43), означувального *Юзвинський* ‹ суміжного ойконіма *Юзвин*.

Майдан-Бобрик Хм. Внц. с.
1799 — *Майданъ-Бибка* (ТОПГ, 59); 1884 — *Majdan Bibków* al. *Bobryniecki* (SG V, 912); 1885 — *Бобрикскiй Майданъ* (Волости, 265); 1905 — *Майданъ-Бобрка* (Ткачук 2023: 318); 1946 — *Майдан-Бобрик* (АТП 1947: 39).
Первісна назва поселення *Майдан-Бобрик* (Ткачук 2019: 180). Село розташоване на березі стр. *Бобрик* (Волости, 265). Ойконім утворено поєднанням компонентів *Майдан* (див. вище) і *Бобрик* — очевидно, демінутив від *Бобер* ‹ назви водяної тварини *бобе́р*. Пор. численні гідроніми *Бобер*, *Бобрик* у різних регіонах України (СГУ, 59). Варіанти *Майданъ-Бибка* і *Majdan Bibków* виникли внаслідок трансформації структури назв *Майдан-Бибрка* і *Majdan Bibrków*, варіантних щодо назви *Майдан-Бобрик*. У складі варіанта *Бобрикскiй Майданъ* — означувальний компонент *Бобрикскiй* — дериват із суфіксом *-скiй* (*-ський*) від *Бобрик*.

Майдан-Головчинський Жм. Внц. с.
Кін. XVIII ст. — *Майданъ Головчинской* (ТОПГ 2025: 111); 1884 — *Majdan Hołowczyński* (SG V, 911); 1901 — *Майданъ Головчинецкiй* (Швенцон, 75); 1946 — *Майдан-Головчинський* (АТП 1947: 17).
Первісно складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Майдан* (див. вище), означувального *Головчинський* — дериват із суфіксом *-ськ-* від суміжного ойконіма *Головчинці*.

Майдан-Чапельський Вн. Внц. с.
1799 — *Майданъ Чаплинскiй* (ТОПГ, 145); 1884 — *Majdan Czapelski* (SG V, 912); 1946 — *Майдан-Чапельський* (АТП 1947: 12).
Первісно складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Майдан* (див. вище), означувального *Чапельський* — дериват із

суфіксом *-ськ-* від суміжного гідроніма *Чапля* (SG V, 912). Поселення було засновано після 1765 р. на березі р. *Чапля*, у місцевості, де спалено ліс на поташ (Петренко, 49).

Майорщина М.-П. Внц. с.
XIX ст. — х. *Майорщина* (Труды, 1001); 1946 — х. *Майорщина* (АТП 1947: 40); 1967 — с. *Майорщина* (АТП 1967: 29).
Очевидно, результат онімізації апелятива **майорщина* на позначення власності якогось майора. Утворення із суфіксом *-ина* від прикметника *майорський*. Пор. споріднені назви поселень *Майорське* на Одещині й *Майорщина* на Полтавщині (АТУ 2012: 499).

Мала Біла Вн. Внц. с-ще
Засн. в 1928 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Мала_Біла); 1967 — *Червона Зірка* (АТП 1967: 26); 2016 — *Мала Біла* (ВВР №15, 154).
Первісна назва *Червона Зірка* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Зірка* ‹ *зі́рка*, імовірно, з переносним значенням ‘доля, щастя’ (СУМ III, 576), означувального *Червона* ‹ *черво́ний* ‘який стосується революційної діяльності; пов’язаний із радянським соціалістичним ладом’ (СУМ XI, 296). Нова назва *Мала Біла* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Біла* ‹ суміжного ойконіма *Біла* (Вінницького р-ну; див. вище), означувального *Мала* ‹ *мали́й* (*-а*) із розрізнювальним значенням щодо ойконіма *Біла*.

Мала Бушинка Вн. Внц. с.
1411–1430 — *Buszynka* (Михайловський 2021: 184); 1799 — *Бушинка Малая* (ТОПГ, 334); XIX ст. — *Малая* или *Старая Бушинка* (Труды, 192); 1880 — *Buszynka mała* al. *Buszyńce* (SG I, 483); 1946 — *Мала Бушинка* (АТП 1947: 27).
Первісна назва *Бушинка* (див. вище *Велика Бушинка*). *Бушинка Мала* (*Стара*) — складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Бушинка*, означувального *Мала* (*Стара*) ‹ *мали́й* (*-а*) / *стари́й* (*-а*) із розрізнювальним значенням щодо ойконіма *Велика Бушинка*.

Мала Вулига Тл. Внц. с.
1664 — *Ułyha* (Крикун 2008б: 261); 1768 — *Ułyżka* (Крикун 2012б: 394); 1799 — *Малая Улига* (ТОПГ, 320); 1861 — *Малой Улыги* (СР

1850–1861: 260); 1893 — *Улыга Малая* (*Улыжка*) (Гульдман 1893: 486); 1946 — *Мала Вулига* (АТП 1947: 42).
Первісна назва поселення *Улига* (див. вище *Велика Вулига*). Форма *Улижка* — дериват із суфіксом *-к*(*а*) від *Улига*. Назва *Мала Улига* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Улига*, означувального *Мала* ‹ *малúй* (*-а*), що вжитий із розрізнювальним значенням стосовно нп *Велика Вулига*.

Мала Деребчинка Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Derebczynka* (AHRP); 1765 — *Derebczynka* (АЮЗР V/2 (1), 198); 1799 — *Дерепчинка* (ТОПГ, 226); XIX ст. — *Малая-Деребчинка* (Труды, 1041); 1880 — *Derebczynka*, *Derebczyńce* (SG I, 960); 1946 — *Мала Деребчинка* (на той час Джуринський р-н; АТП 1947: 16).
Первісна назва поселення ‹ *Деребчинка* — утворення із суфіксом *-к-а* від ойконіма *Деребчин* (див. вище). Варіант *Деребчинці* вторинний, виник під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ин-ц-і*. Назва *Мала Деребчинка* складена. Крім стрижневого компонента *Деребчинка*, містить означувальний *Мала* ‹ *малúй* (*-а*), що, очевидно, виконував функцію диференціації щодо ойконіма *Деребчин*, оскільки назва с. *Велика Деребчинка* невідома.

Мала Жмеринка Жм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Ma. Żmirynka* (AHRP); 1799 — *Маленькая Жмеринка* (ТОПГ, 126); 1895 — *Żmerynka* al. *Żmirynka mała* (SG XIV, 650); 1946 — *Мала Жмеринка* (АТП 1947: 17).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Жмеринка* (див. вище), означувального *Мала* ‹ *малúй* (*-а*) із розрізнювальним значенням щодо ойконіма *Жмеринка* (див. вище).

Мала Киріївка Гс. Внц. с.
1765 — *Kiryiuweczka* (АЮЗР V/2 (1), 192); 1883 — *Kiryjówka mała* albo *Kiryjóweczka* (SG IV, 106); 1946 — *Мала Киріївка* (АТП 1947: 11).
Первісна назва поселення *Кирієвечка* — утворення із суфіксом *-к-а* від назви *Киріївка* (див. вище *Велика Киріївка*). *Мала Киріївка* — складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Киріївка*, означувального *Мала* ‹ *малúй* (*-а*) із розрізнювальним значенням щодо ойконіма *Велика Киріївка*.

Мала Клітинка Хм. Внц. с.
1754 — *Klitenka* (Тариф, 117); 1799 — *Клѣтинка* (ТОПГ, 68); 1883 — *Klitenka* (SG IV, 157); 1946 — *Мала Клітинка* (на той час Комсомольський р-н; АТП 1947: 20).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Клітинка* ‹ *Клітенка* (див. вище), означувального *Мала* ‹ *малúй* (*-а*) із розрізнювальним значенням щодо ойконіма *Клітенка*.

Мала Мочулка Гс. Внц. с.
1765 — *Moczułka Mnieysza* (АЮЗР V/2(1), 195); XIX ст. — *Мочулка-Малая* (Труды, 349); 1885 — *Moczułka Mała* (SG VI, 562); 1946 — *Мала Мочулка* (АТП 1947: 33).
Поселення заклали переселенці із с. *Велика Мочулка* (Труды, 349–350). Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Мочулка* (див. вище *Велика Мочулка*), означувального *Мала* ‹ *малúй* (*-а*) із розрізнювальним значенням щодо ойконіма *Велика Мочулка*.

Мала Ростівка Вн. Внц. с.
1787 — *Rastuweczka Mała* (АЮЗР V/2(1), 275); 1888 — *Rastówka Mała* (SG IX, 531); 1946 — *Мала Ростівка* (АТП 1947: 28).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Растовка* (див. вище *Велика Ростівка*), означувального *Мала* ‹ *малúй* (*-а*) із розрізнювальним значенням щодо ойконіма *Велика Ростівка*. Форма *Растовечка* (*Мала*) — дериват із суфіксом відносної ознаки *-к*(*а*) від ойконіма *Растовка*. Форма *Ростівка* вторинна (див. вище *Велика Ростівка*).

Мала Стратіївка Гс. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Stratijowka* (AHRP); 1765 — *Stratyiowka* (АЮЗР V/2(1), 191); 1799 — *Стратіевка* (ТОПГ, 292); XIX ст. — *Малая-Стратіевка* (Труды, 152); 1890 — *Stratyjówka Mała* (SG XI, 393); 1946 — *Мала Стратіївка* (на той час Ободівський р-н; АТП 1947: 27).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Стратіївка* (див. вище *Велика Стратіївка*), означувального *Мала* ‹ *малúй* (*-а*) із розрізнювальним значенням щодо ойконіма *Велика Стратіївка*.

Малий Митник Хм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Mytniczek* (AHRP); XIX ст. — *Малый Мытникъ* (Труды, 658); 1885 — *Mytnik Mały* al. *Mytniczek* (SG IV, 847); 1901 — д. *Малый Мытникъ* (Швенцон, 156); 1946 — *Малий Митник* (АТП 1947: 39).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Митник* (див. вище *Великий Митник*), означувального *Малий* ‹ *мали́й* із розрізнювальним значенням щодо ойконіма *Великий Митник*.

Малий Обухів М.-П. Внц. с-ще
1967 — *Малий Обухів* (АТП 1967: 32).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Обухів* (див. далі), означувального *Малий* ‹ *мали́й* із розрізнювальним значенням щодо ойконіма *Обухів*.

Малий Острожок Хм. Внц. с.
1765 — *Ostrożek Mały* (АЮЗР V/2(1), 188); XIX ст. — *Малый-Острожокъ* (Труды, 243); 1886 — *Ostrożek Mały* (SG VII, 731); 1946 — *Малий Острожок* (АТП 1947: 38).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Острожок* (див. вище *Великий Острожок*), означувального *Малий* ‹ *мали́й* із розрізнювальним значенням щодо ойконіма *Великий Острожок*.

Малинівка Вн. Внц. с.
XVII ст. — [*Гута Літинська*] (ІМСВнц., 409); 1776 — *Huta* (АЮЗР V/2 (1), 242); 1800 — *Гута Литинская* (Описи 2011: 67); 1882 — *Huta Lityńska* (SG III, 233); 1901 — *Гута Литинская* (Швенцон, 88); 1946 — *Гута-Літинська* (АТП 1947: 24); 1959 — *Малинівка* (ІМСВнц., 409).
Колишня назва *Гута Літинська* утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Гута* ‹ ст.-укр. (XVII–XVIII ст.) *гу́та* ‘скляний завод’ (Тимченко І, 194), означувального *Літинська* ‹ ойконіма *Літин*. Поселення розташоване неподалік від м. *Літин*. Сучасна назва *Малинівка* виникла внаслідок перейменування за аналогією до продуктивної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*. В основі назви — апелятив *малинівка* ‹ *малина*.

Малинки Вн. Внц. с.
1651 — *Malinki* (Крикун 2008б: 238); 1885 — *Malinki* (SG VI, 16); 1946 — *Малинки* (АТП 1947: 31).

Родова (відродинна) назва — форма множини від імені засновника поселення *Малинки*, пор. укр. прізвище *Малинка* (Редько 1, 643).

Малишівка Хм. Внц. с.
1885 — *Maliszówka* (SG VI, 19); 1946 — *Малишівка* (на той час Самгородоцький р-н; АТП 1947: 31).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Малиш*, пор. укр. прізвище *Малиш* (Редько 1, 644). Прізвище шляхтича *Малишівського*, який тут оселився (Похилевич, 229), похідне від ойконіма *Малишівка*. Пор. ще ідентичні назви поселень *Малишівка* в Запорізькій та Хмельницькій обл. (АТУ 2012: 501).

Малі Коростівці Жм. Внц. с-ще
1947 — х. *Чапаєвка* (АТП 1947: 17); 1967 — с-ще *Чапаєвка* (АТП 1967: 18); 2016 — *Малі Коростівці* (ВВР № 24, 497).
Первісна назва поселення *Чапаєвка* меморіальна — на честь російського військового діяча В.І. *Чапаєва*. Згідно із Законом України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки», село перейменовано на *Малі Коростівці*. *Малі Коростівці* — складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Коростівці* ‹ ойконіма *Коростівці* (див. вище), означувального *Малі* ‹ *малúй* (*-і*) із розрізнювальним значенням щодо назви с. *Коростівці*.

Малі Крушлинці Вн. Внц. с.
1629 — *Ambrożowice* (Крикун 2008б: 270); 1630 — *Ambrożowka* (Крикун 2008б: 270); 1768 — *Chruszlince Małe* (Крикун 2012б: 398); 1799 — *Малые Крушлинцы* (ТОПГ, 93); 1806 — *Крушлинцы малые* (Описи 2011: 69); 1858 — *Крушлинцы-Малые* (Труды, 226); 1946 — *Малі Крушлинці* (АТП 1947: 12).
Первісна назва поселення *Амброжовичі* — форма множини від патроніма **Амброжович* ‹ пол. *Ambroży* (*Амброзій*) (SI, 13). Варіант *Амброжівка* виник під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*. Пізніша назва *Малі Крушлинці* складена: стрижневий компонент *Крушлинці* ‹ *Хрушлинці* ‹ *Хруслинці*, означувальний — *Малі* ‹ *малúй* (*-і*) (див. вище *Великі Крушлинці*).

Малі Кутища Хм. Внц. с.
1716 — *Kutyszcza Małe* (Крикун 2008б: 236); 1765 — *Kutyszczyki* (АЮЗР V/2(1), 188); XIX ст. — *Кутыщи-Малые* (Труды, 257); 1946 — *Малі Кутища* (на той час Комсомольський р-н; АТП 1947: 20).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Кутища* (див. вище *Великі Кутища*), означувального *Малі* ‹ *малúй* (*-і*) із розрізнювальним значенням щодо ойконіма *Великі Кутища*.

Мальовниче Жм. Внц. с.
1799 — *Пацюра или Зачиша* (ТОПГ, 214); 1946 — *Паціорове* (АТП 1947: 41); 1967 — *Мальовниче* (АТП 1967: 48).
Із наведених фіксацій складно визначити первісну назву поселення. За умови, що первинна назва *Пацюра*, це форма Р. в. належності від антропоніма **Пацюр*, пор. споріднене пол. прізвисько *Paciur* (Rymut II, 197). Пізніша назва *Пацьорова* вторинна щодо *Пацюра*; оформлена суфіксом *-ов-* під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із цим формантом. Пор., однак, укр. прізвище *Пацьора* (Редько 2, 800). Паралельна назва *Зачиша* відбиває, очевидно, польську форму (*Zacisze*) від укр. *Затишшя* ‹ *затишшя* *‘затишне місце’, пор. укр. *затúшшя* ‘безвітря’, ‘тимчасове припинення шуму’ (СУМ III, 351). Ідентичні ойконіми засвідчені в різних регіонах України (АТУ 2012: 479). Нова назва *Мальовниче* мотивована прикметником *мальовни́чий* ‘який милує око; гарний, привабливий, красивий’ (СУМ IV, 615).

Мальчівці Жм. Внц. с.
1550 — *Мальчовцы* (Грушевський, 98); 1-а пол. XVII ст. — *Malczowcze* (Źdz. XVI, 37); 1830 — *Мальчовцы* (Опис, 32); 1946 — *Мальчівці* (АТП 1947: 10).
Результат онімізації групової назви мешканців *мальчівці* ‹ **мальцівці* (змішування *c*/*cz* на польськомовному ґрунті) ‹ нп **Мальців* (*-еве*) ‹ антропоніма *Малець*, пор. укр. прізвище *Малець* (Редько 1, 642).

Маньківка Гс. Внц. с.
1629 — z miasteczka *Mankowki* (АЮЗР VII/2, 397); *Mańkowka* (Źdz. XX, 131); 1757 — *Манковкы* (ГРУ, 254); 1765 — *Mańkowka* (АЮЗР V/2(1), 192); 1861 — *в Маньковке* (СР 1850–1861: 273); 1946 — *Маньківка* (АТП 1947: 11).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені *Манько*, пор. укр. прізвище *Манько* (Редько 1, 651).

Маньківка Тл. Внц. с.
1629 — *Mańkowka* (Крикун 2008б: 238–239); 1885 — *Mańkówka* (SG VI, 100); 1946 — *Маньківка* (АТП 1947: 37).
Щодо походження назви див. вище.

Маньківці Жм. Внц. с.
1407 — *Manicowicze*, *Manikowcze*, *Manikouicze* (Михайловський 2021: 253); 1434 — *Manikowcze* (Михайловський 2021: 253); 1520 — *Маниковцы* (Грушевський, 57); 2-а пол. XVI ст. — *Маньковцы* (Грушевський, 173); 1629 — *Mańkowce* (Źdz. XX, 116); 1761 — *Mankowce* (АЮЗР VIII/2, 314); 1885 — *Mańkowce* (SG VI, 99); 1946 — *Маньківці* (АТП 1947: 10).
Первісна назва поселення, напевно, *Маниковичі* — форма множини від патроніма **Маникович*. Пор. споріднений пол. антропонім *Manikiewicz* (Rymut I, 64). Пізніша назва *Маниківці* вторинна, виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-ц-і*. Форма *Маньківці* постала внаслідок зміни структури назви *Маниківці* під впливом ойконімів *Маньківка* (див. вище).

Марківка Вн. Внц. с.
1648 — *Markowka* (ГКУ, 213); 1799 — *Марковка* (ТОПГ, 375); 1893 — *Марковка* (Гульдман 1893: 282); 1946 — *Марківка* (АТП 1947: 33).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Марко*. Пор. укр. ім’я *Марко* (Трійняк, 216).

Марківка Гс. Внц. с.
1612 — *Markowka* (Крикун 2008б: 239); XVIII ст. — *Markuwka* (Крикун 2008б: 239); XIX ст. — *Марковка* (Труды, 312); 1946 — *Марківка* (АТП 1947: 33).
Щодо походження назви див. вище. Поселення названо за ім’ям управителя маєтностей князя А. Чорторийського (Труды, 312).

Марківка Тл. Внц. с.
Відоме в XVI ст. (ІМСВнц., 595); 1629 — *Markowka* (Крикун 2008б: 239); 2-га пол. XVIII ст. — [*Янушград*] (Роговий 2020: 54); 1799 — Мѣстечко *Марковка* (ТОПГ, 247); 1885 — *Markówka*, *Jangrod*, *Januszgrod* (SG VI, 129); 1893 — *Марковка* (Гульдман 1893: 282); 1946 — *Марківка* (АТП 1947: 35).

Щодо походження назви *Марківка* див. вище. Варіанти *Янгрод* і *Янушгрод* ‹ *Ян* (*Януш*) + пол. *grod* (*город*). Поселенням володів магнат *Януш* Четвертинський (SG VI, 129).

Марківці Хм. Внц. с.
1754 — *Markowce* (Тариф, 111); 1885 — *Markowce* (SG VI, 127); 1946 — *Марківці* (на той час Комсомольський р-н; АТП 1947: 20).
Результат онімізації групової назви мешканців *марківці* ‹ **Марків* (*-ова*, *-ове*) або *Марківка* (див. вище) ‹ *Марко*.

Маркове Тл. Внц. с-ще
1967 — *Маркове* (АТП 1967: 43).
Нова назва. У покажчикові адміністративно-територіального устрою України станом на 1946 р. такий ойконім у межах Вінниччини незасвідчений. Очевидно, меморіальна назва. В її основі — або ім'я *Марко* (див. вище) або прізвище *Марков*.

Маркуші Хм. Внц. с.
1570 — *Markuszowcze* (Жерела VII, 84); XVI–XVII ст. — *Markusze* (AHRP); 1-а пол. XVII ст. — *Markuszowce* (Źdz. XVI, 58); 1784 — *Markusze* (АЮЗР V/2(2), 440); 1830 — *Маркуши* (Опис, 33); 1946 — *Маркуші* (АТП 1947: 38).
Первісна назва поселення *Маркушівці* (‹ *Маркушовцы*) — результат онімізації групової назви мешканців *маркушівці* ‹ **Маркушів* (*-ове*) ‹ антропоніма *Маркуш*, пор. укр. ім'я *Маркуш* — розмовна форма до *Марко* (Трійняк, 216), прізвище *Маркуш* (Редько 1, 655). Сучасна назва виникла внаслідок трансформації структури попередньої під впливом так званих множинних ойконімів.

Мартинівка Жм. Внц. с. (Кузьминецька сільрада)
1761 — *Martynowka* (АЮЗР VIII/2, 314); 1885 — *Martynówka* (SG VI, 141); 1901 — *Мартыновка* (Швенцон, 25); 1946 — *Мартинівка* (АТП 1947: 10).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Мартина*, пор. укр. ім'я *Мартин* (Трійняк, 217).

Мартинівка Жм. Вн. с. (Біликовецька сільрада)
1784 — *Martynowka Meżyrowska* (АЮЗР V/2(2), 443); 1885 — *Martynówka* (SG VI, 141); 1946 — *Мартинівка* (АТП 1947: 17).

Щодо походження назви див. вище. Виникнення цього ойконіма пов'язують з ім'ям розкольника-попівця *Мартина*, який оселився тут із сім'єю (https://uk.wikipedia.org/wiki/Мартинівка_(Жмеринський_район)). Форма *Мартинівка Межирівська* містить означувальний компонент *Межирівська* ‹ суміжного ойконіма *Межирів* (див. далі).

Марусине Тл. Внц. с.
1967 — *Марусине* (АТП 1967: 43).
Нова назва. У покажчикові адміністративно-територіального устрою України станом на 1946 р. такий ойконім у межах Вінниччини незасвідчений. Очевидно, меморіальна назва. В її основі — ім'я *Маруся*, розмовна форма від *Марія* (Трійняк, 213), або прізвище *Марусин*.

Мар'янівка Вн. Внц. с. (Бондурівська сільрада)
1799 — *Марьяновка* (ТОПГ, 343); 1885 — *Maryanówka* (SG VI, 151); 1946 — *Мар'янівка* (АТП 1947: 26).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від чол. імені *Мар'ян* або від жін. імені *Мар'яна*. Пор. укр. імена *Мар'ян* і *Мар'яна* (Трійняк, 220).

Мар'янівка Вн. Внц. с. (Семенська сільрада)
1799 — *Марьяновка* (ТОПГ, 268); XIX ст. — *Маріановка* (Труды, 139); 1885 — *Maryanówka* (SG VI, 151); 1946 — *Мар'янівка* (на той час Брацлавський р-н; АТП 1947: 12).
Щодо походження назви див. вище.

Мар'янівка Гс. Внц. с.
1765 — *Maryanowki* (АЮЗР V/2(1), 189); 1885 — *Maryanówka* (SG VI, 152); 1946 — *Мар'янівка* (АТП 1947: 14).
В основі ойконіма — ім'я *Мар'яна*. Поселення названо на честь дружини власника П. Ярошинського — *Мар'яни* (Квасневська, 19).

Мар'янівка Жм. Внц. с.
1648 — *Marionow* (ГКУ, 213); 1885 — *Maryanówka* (SG VI, 152); 1946 — *Мар'янівка* (на той час Копайгородський р-н; АТП 1947: 21).
Первісна назва поселення *Мар'янов* — утворення з присвійним суфіксом *-ов* від імені першопоселенця *Мар'ян*, пор. укр. ім'я *Мар'ян* (Трійняк, 220). Пізніша назва *Мар'янівка* вторинна; оформлена

суфіксом *-ів-к-а* під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із цим формантом.

Мар'янівка Тл. Внц. с.
XIX ст. — *Марьяновка* (Труды, 820); 1885 — *Maryanówka* (SG VI, 151); 1946 — *Мар'янівка* (АТП 1947: 22).
Щодо походження назви див. вище *Мар'янівка* (Гс.). Відомо, що тут проживали представники збіднілої шляхти (Труды, 820).

Мар'янівка Хм. Внц. с.
Відоме з кін. XVIII ст. (Дорош 2011: 219–220; ІМСВнц., 676); 1784 — *Maryanowka* (АЮЗР V/2(2), 444); 1893 — *Марьяновка* (Гульдман 1893: 284); 1946 — *Мар'янівка* (АТП 1947: 38).
Щодо походження назви див. вище. Поселенням володіла поміщиця *Мар'яна* Богушева (Дорош 2011: 219–220).

Мар'янівське Тл. Внц. с-ще
1946 — х. *Мар'янівський* (АТП 1947: 22); 1967 — с-ще *Мар'янівське* (АТП 1967: 25).
Первісна назва поселення *Мар'янівський* (хутір) — утворення із суфіксом *-ськ-* від назви с. *Мар'янівка* в тому ж р-ні (див. вище). Теперішня назва — результат граматичного узгодження попереднього ойконіма з лексемою *селище*.

Матейків Жм. Внц. с.
1469 — *Matheikow* (Михайловський 2021: 254); 1506 — *Matheÿkowo* (Михайловський 2021: 254); 1586 — *Mathykow* (АЮЗР VIII/2, 371); 1-а пол. XVII ст. — *Matylkow* (Źdz. XVI, 38); XVIII ст. — *Матвѣйково* (Труды, 760); 1885 — *Matwiejków*, *Matwijków* (SG VI, 176); 1946 — *Матейків* (АТП 1947: 10).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-* (‹ *-ов-*) від антропоніма *Матейко* / *Матійко* — народнорозмовний варіант від офіційного *Матвій* (Трійняк, 221). Варіант *Матильків* помилковий.

Матейкове Жм. Внц. с-ще
1846 — с-ще зал. станції *Матейкове* (АТП 1947: 17); 1967 — с-ще *Матейкове* (АТП 1967: 18).
Первісно так було названо залізничну станцію. Версія про те, що в основі назви — прізвище польського художника Я. *Матейка*, творчістю

якого захоплювався власник тутешніх земель поміщик М. Соколовський (https://uk.wikipedia.org/wiki/Матейкове), малоймовірна. Польський художник Ян Матейко народився в 1838 р. Відомим став у середині 50-х рр. XIX ст. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Ян_Матейко). Назва селища, очевидно, вторинна щодо відповідної назви села (див. вище).

Матяшівка Хм. Внц. с-ще
80-і роки XIX ст. — *Хуторъ Матяшей* (Труды, 648); 1967 — *Матяшівка* (на той час Хмільницький р-н; АТП 1967: 46).
Первісна назва поселення *Романівка* (Ткачук 2019: 180) — утворення із суфіксом *-ів-к-а* від антропонімооснови *Роман-* ‹ прізвища управителя Уладівської цукроварні Романського (Ткачук 2019: 180). Пізніша назва *Хутір Матяшів* утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Хутір* ‹ *ху́тір* ‘невелике селище, яке виникло внаслідок переселення людей з сіл, козачих станиць тощо; виселок’ (СУМ XI, 176), означувального *Матяшів* — форма Р. в. належності (множини) від антропоніма *Матяш* — розмовна форма від *Матвій* (Трійняк, 221). Сучасна назва вторинна, виникла внаслідок усічення препозитивного складника й суфіксації постпозитивного під впливом продуктивної словотвірної моделі з формантом *-ів-к-а*. Щодо споріднених назв пор. ойконім *Матяшівка* в суміжній Київській обл. (АТП 1947: 789).

Махаринці Хм. Внц. с.
XVII ст. — [*Волоські Махаринці*] (ІМСВнц., 330); 1648 — *Makarince* (ГКУ, 213); 1754 — *Mecherzyńce Wołoskie* (Тариф, 38); 1885 — *Mecherzyńce Wołoskie* (SG VI, 222); 1946 — *Махаринці* (АТП 1947: 20).
Первісна назва поселення *Волоські Махаринці* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Махаринці* (див. вище *Дубові Махаринці*), означувального *Волоські* ‹ *волоський* (*-і*) ‹ *во́лохи* ‘загальна назва середньовічного населення Придунайських князівств і Трансільванії, з якого в другій половині XIX ст. сформувалися румунська та молдавська нації’ (СУМ I, 733). Очевидно, у цьому селі раніше проживали молдавани. Польська форма *Mecherzyńce* вторинна.

Махнівка Вн. Внц. с.
1595, 1616 — *Machnowce* (Крикун 2008б: 239); 1799 — *Махновка* (ТОПГ, 130); 1884 — *Machnówka* al. *M. Drewniana* (SG V, 880); 1946 — *Красне* (на той час Жмеринський р-н; АТП 1947: 17); 2016 — *Махнівка* (ВВР №24, 497).

Первісна назва поселення *Махнівці* — результат онімізації групової назви мешканців *махнівці* ‹ **Махнів* (*-ова*, *-ове*) ‹ імені першопоселенця *Махно*, пор. укр. прізвище *Махно* (Редько 1, 669). Пізніша назва *Махновка* виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ов-к-а*. Паралельна назва *Махновка Дерев'яна* (пол. *M. Drewniana*), крім стрижневого складника *Махновка*, містить означувальний — *Дерев'яна*, мотивований прикметником *дерев'яний*, що вказував, очевидно, на характер місцевої забудови. Пізніша назва *Красне* мотивована прикметником *кра́сний* 'гарний, чудовий' (СУМ IV, 327), що вказував, напевно, на привабливість довколишньої місцевості. У 2016 р. повернуто попередню назву.

Махнівка Хм. Внц. с.
Відоме в 1430 р. (ІМСВнц., 319); 1613 — *z Machnowki* (Źdz. XXI, 193); 1754 — *Machnówka* (Тариф, 111); 1864 — *Махновка* (Труды, 216); 1884 — *Machnówka*, *Machnówka Drewniana* (SG V, 880); 1900 — *Махновка* (МС, 12); з 1935 р. — *Комсомольське* (ІМСВнц., 319); 2016 — *Махнівка* (ВВР № 23, 479).
Утворення з присвійним форманом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Махно*, пор. укр. прізвище *Махно* (Редько 1, 669). Означувальний компонент *Дерев'яна* ‹ *дерев'я́ний* (*-а*) указував на матеріал, із якого в селі було збудовано хати. Назва *Комсомольське* виникла внаслідок перейменування в радянський період з ідеологічних мотивів. В її основі — прикметник *комсомо́льський* ‹ *комсо́мол* 'скорочення: Комуністична Спілка Молоді' (СУМ IV, 253). У 2016 р. повернуто історичну назву.

Маяки Тл. Внц. с.
До 1967 р. — *Тарасівка* (АТП 1967: 104); 1967 — *Маяки* (АТП 1967: 43). Колишня назва поселення *Тарасівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* від імені першопоселенця *Тарас*. В основі нової назви, ймовірно, лексема *маяќ* із переносним значенням 'про те, що вказує шлях до чогось' (СУМ IV, 659).

Маянів Вн. Внц. с.
1592 — w siele *Majanowie* (РВМ 1569–1673: 444); 1629 — *Majanów* (Źdz. XX, 132); 1765 — *Majanow* (АЮЗР V/2(1), 178); XIX ст. — *Маяновъ* (Труды, 276); 1946 — *Маянів* (АТП 1947: 34).

Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Маян*, пор. польський відповідник *Majan* (Rymut II, 55).

Медведівка Хм. Внц. с. (Махнівська сільськ. громада)
1502 — *Mÿedzwÿedzÿowa* (Михайловський 2021: 254); 1754 — *Medwedówka* (Тариф, 111); 1885 — *Medwedówka* (SG VI, 235); 1946 — *Медведівка* (на той час Комсомольський р-н; АТП 1947: 20).
Первісна назва поселення, очевидно, *Медведева* — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ев*) від від прізвиська першопоселенця *Медвідь*, пор. укр. прізвище *Медвідь* (Редько 1, 674). Пізніша назва *Медведівка* виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*).

Медведівка Хм. Внц. с. (Хмільницька міськ. громада)
1885 — *Medwedówka* (SG VI, 235); 1905 — *Медвѣдовка* (Ткачук 2023: 327); 1946 — *Медведівка* (на той час Хмільницький р-н; АТП 1947: 39).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від прізвиська першопоселенця *Медвідь* (див. вище).

Медвежа Вн. Внц. с.
1574 — *Medweży* (Źdz. XX, 119); 1630 — *Medweża* (Крикун 2008б: 239); 1799 — *Медвежа* (ТОПГ, 349); 1864 — *Медвѣжа* (ОАНС, 240); 1893 — *Медвѣжа* (*Медвѣжее*) (Гульдман 1893: 290); 1946 — *Медвежа* (АТП 1947: 27).
Ойконім похідний від ідентичного мікротопоніма на зразок **Медвежа* (*долина*), мотивованого апелятивом *медве́жий* (*-а*) ‹ діал. *медві́дь* ‘ведмідь’ (ЕСУМ 3, 427).

Медвеже Вушко Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Niedzwiedzie Uszko* (AHRP); 1779 — *Медвѣжье-Ухо* (Труды, 217); 1799 — *Медвежье Ушко* (ТОПГ, 144); 1806 — *Медвежье Ухо* (Описи 2011: 68); 1893 — *Медвѣжье-Ушко* (*Ушко Медвѣжье*) (Гульдман 1893: 291, 487); 1946 — *Медвеже Вушко* (АТП 1947: 12).
Первісна назва поселення *Медвеже Ухо*, очевидно, результат трансонімізації ідентичного мікротопоніма, мотивованого словосполученням *медвеже ухо* (*ведме́же у́хо*; Грінченко 1, 130) ‘назва рослини’. У складі пізнішої назви *Медвеже Ушко* компонент *Ушко* — дериват із суфіксом зменшувальності *-к-о* від *Ухо*.

Медвідка Вн. Внц. с.
1616 — *Medwedka* (Крикун 2008б: 271); 1799 — *Медведка* (ТОПГ, 46); 1885 — *Medwedka* (SG VI, 231); *Медвѣдка* (Волости, 265); 1946 — *Медвідка* (на той час Калинівський р-н; АТП 1947: 19).
Напевно, утворення із суфіксом *-к-а* зі значенням відносності від суміжного топоніма **Медведі*.

Медівка Вн. Внц. с.
1629 — *z Miodowki* (АЮЗР VII/2, 388); 1765 — *Medowka* (АЮЗР V/2(1), 191); 1828 — *Медовка* (Казьмирчук 2011: 69); 1946 — *Медівка* (АТП 1947: 28).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від прізвиська першопоселенця *Мед*, пор. укр. прізвище *Мед* (Редько 1, 673).

Межигірка Вн. Внц. с.
1799 — *Хуторъ Фридровской* (ТОПГ, 355); XIX ст. — [*Фердинадівка*] (ТОПГ, 355); до 1946 р. — *Фердинандівка* (АТП 1947: 924); 1946 — *Межигірка* (АТП 1947: 27).
Колишня назва *Хутір Фридрівський* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Хутір* ‹ *хýтір* ‘невелике селище, яке виникло внаслідок переселення людей з сіл, козачих станиць тощо; виселок’ (СУМ XI, 176), означувального *Фридрівський* ‹ ойконіма *Фридрів* (тепер *Тернівка* Хмільницького р-ну; див. далі). Пізніша назва *Фердинандівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* від імені нового власника *Фердинанд*, можливо, поляка за походженням, пор. пол. ім’я *Ferdynand* (SI, 62). Нова назва *Межигірка* мотивована географічним терміном *межигірка* із вказівкою на особливості місцевого тополандшафту, пор. споріднене укр. *межигíр’я* ‘долина між горами, ущелина’ (Марусенко, 236).

Межирів Жм. Внц. с.
1552 — *Miedzirow* (АЮЗР VIII/1, 153); 1615 — *Meżyrow* (Крикун 2011а: 308); 1648 — *Mezerof* (ГКУ, 213); 1706 — *Międzyrow* (АЮЗР VIII/2, 161); 1769 — *Mezerof* (TG); 1800 — *Межировъ* (Описи 2005: 31); 1885 — містечко *Meżyrów* (SG VI, 271); 1946 — *Межирів* (АТП 1947: 17).
Ойконім *Межирів* — результат лексикалізації сполучення *межи* (*між*) *Ровами*. Поселення розташоване між рр. *Ровом* і *Рівцем* (SG VI, 271).

Мелешків Гс. Внц. с.
1577 — *Łuka* (Крикун 2008б: 238); 1581 — *Zalesie* (Крикун 2008б: 238); 1594 — *Łuka alias Zalesie* (Крикун 2008б: 238); 1790 — *Meleszkow* (АЮЗР V/2(2), 666); 1885 — *Meleszków* (SG VI, 247); 1946 — *Мелешків* (АТП 1947: 14).
Первісна назва *Лука* стосувалася, очевидно, незаселеного топооб'єкта. В основі мікротопоніма — географічний апелятив *лука́* 'низовина, поросла травою' (Марусенко, 236). Пізніша назва *Залісся* мотивована географічним терміном *залісся* 'місцевість за лісом' (Личук, 111). Наступна назва *Мелешків* — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від імені засновника поселення *Мелешка*, пор. укр. ім'я *Мелешко* ‹ *Мелетій* (Трійняк, 224), прізвище *Мелешко* (Редько 1, 675). Відомо, що в 1469 р. князь Богуш Корецький віддав своєму слузі Мелешкові пусте урочище Залісся (SG VI, 247).

Мельники Жм. Внц. с.
1967 — *Мельники* (АТП 1967: 11).
Напевно, нова назва. У покажчикові адміністративно-територіального устрою України станом на 1946 р. такий ойконім у межах Вінниччини незасвідчений. З погляду структури — форма множини від антропоніма *Мельник*, пор. укр. прізвище *Мельник* (Редько 1, 676).

Мельники Жм. Внц. с-ще
1967 — *Мельники* (АТП 1967: 18).
Новий ойконім. Щодо походження див. вище.

Мельниківці Вн. Внц. с.
1622 — *Mielnikowce* (Крикун 2008б: 239); 1768 — *Mielnikowce* (Крикун 2012б: 394); 1861 — *в Мельниковцахъ* (Труды, 298–299); 1946 — *Мельниківці* (АТП 1947: 32).
Результат онімізації групової назви *мельниківці* 'мешканці мельникового поселення' ‹ *ме́льник* 'власник млина або той, хто працює в млині; мірошник' (СУМ IV, 671). Першопоселенцем тут був мельник (Труды, 298).

Мервин Вн. Внц. с.
1637 — *Mierzwin* (Крикун 2008б: 240); 1784 — *Mierzwin* (АЮЗР V/2(2), 464); 1885 — *Merwin* (SG VI, 261); 1946 — *Мервин* (АТП 1947: 28).
Утворення з присвійним суфіксом *-ин* від прізвиська першопоселенця *Мерви*, пор. укр. прізвище *Мерва* (Редько 1, 677).

Мервинці М.-П. Внц. с.
1448 — *Мервинъци* (Михайловський 2021: 255); 1616–1618 — *Mierzwince* (Крикун 2008б: 240); 1734 — *Мервинцы* (Дячок 2025: 51); 1885 — *Mierzwińce* (SG VI, 358); 1946 — *Мервинці* (АТП 1947: 40).
Результат онімізації катойконіма *мервинці* ‘вихідці з нп Мервин’ (див. вище).

Метанівка Гс. Внц. с.
1635 — *Metanowka* (Крикун 2008б: 240); 1784 — *Matenowka* (АЮЗР V/2(2), 457); 1885 — *Metanówka* (SG VI, 536); 1946 — *Метанівка* (АТП 1947: 33).
Дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Метан* (згідно з переказами, під час бою з поляками тут загинув гайдамацький ватажок *Метан*; Труды, 334). Пор. укр. прізвище *Метан* (Ірклієвський, 471).

Мигалівці Жм. Внц. с.
XVI ст. — [*Михолова Лука*] (Труды, 760); *Михоловцы* (Грушевський, 98); 1-а чв. XVII ст. — *Михолова Лука* (Грушевський, 111); 1668 — *Mihołowce* (АЮЗР VII/2, 529); 1885 — *Mihalowce*, *Michalowce* (SG VI, 296); 1946 — *Мигалівці* (АТП 1947: 10).
Первісна назва поселення *Михолова Лука* утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Лука* ‹ *лука́* ‘низовина, поросла травою’ (Марусенко, 236), означувального *Михолова* ‹ *Михоль* ‹ *Михайло* (Трійняк, 238). Варіант *Мигалівці* ‹ **Миголівці* ‹ *Михолівці* (одзвінчення *х* › *г* під впливом наступного голосного *о*, пор. особову назву *Мигаль* ‹ *Михайло*; Трійняк, 237) ‹ *михолівці* ‘жителі Михолевого поселення’.

Миколаївка Вн. Внц. с.
1784 — *Mikołajowka* (АЮЗР V/2(2), 440); 1885 — *Mikołajówka* (SG VI, 406); 1905 — *Николаевка* (Ткачук 2023: 270); 1946 — *Миколаївка* (АТП 1947: 24).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від імені першопоселенця *Миколай* (рос. форма — *Николай*), пор. укр. ім’я *Миколай* (Трійняк, 229).

Миколаївка Тл. Вн. с-ще
Засн. в 1930 р. (https://uk.wikipedia.org./wiki/Миколаївка_(Піщанський_район)); 1967 — *Миколаївка* (АТП 1967: 35).

За умови, що це пізня (щодо часу заснування) назва, ойконім, імовірно, мотивований прізвищем якогось радянського діяча *Миколаєва*; оформлений за аналогією до назв із суфіксом *-ів-к-а*.

Миколаївка Хм. Внц. с.
1648 — *Mikolaiowka* (ГКУ, 213); 1893 — *Николаевка* (Гульдман 1893: 321); 1946 — *Миколаївка* (АТП 1947: 32).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від імені першопоселенця *Миколай* (рос. форма — *Николай*) (див. вище).

Микулинці Вн. Внц. с.
1391 — *Микулинцѣ* (Михайловський 2021: 256); 1431 — *до Микулинецъ* (Грамоты, 8); 1531 — *Мыкулынци* (Грамоты, 57); 1609 — we wsi *Mikulińcach* (Źdz. XXI, 541); 1630 — *Mikulincze Stare* (Крикун 2008б: 240); 1768 — *Mikulince* (Крикун 2012б: 399); 1830 — *Микулинцы* (Опис, 33); 1946 — *Микулинці* (АТП 1947: 24).
Результат онімізації катойконіма *микулинці* ‘вихідці з нп Микулин’ (Ровенської або Хмельницької обл.; АТУ 2012: 504) або групової назви *микулинці* ‹ **Микулин* (*-е*) ‹ антропоніма *Микула* — розмовний варіант до *Микола* (Трійняк, 230). Варіант *Старі Микулинці* містить означувальний компонент *Старі* ‹ *стари́й* (*-і*), що вказував на давній характер цього поселення.

Мирне Жм. Внц. с.
XIX ст. — *Паліевка* (Труды, 765); 1886 — *Palijówka* (SG VII, 829); 1946 — *Паліївка* (АТП 1947: 10); 1967 — *Мирне* (АТП 1967: 10).
Первісна назва поселення *Паліївка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від прізвиська першопоселенця *Палій*, пор. укр. прізвище *Палій* (Редько 2, 786). Нова назва *Мирне* мотивована прикметником *ми́рний* (*-е*), очевидно, зі значенням ‘оснований на згоді, дружньому ставленні; дружній’ (СУМ IV, 713).

Мирне Хм. Внц. с.
Відоме з кін. XVI ст. як [*Псярівка*] (ІМСВнц., 293); 1765 — *Psiarowka* (АЮЗР V/2(1), 185); 1838 — *Псяровка* (ККГ); 1901 — *Псяровского* крестьянина (МК, 42); із 1934 р. — *Кіровка* (ІМСВнц., 293); 1946 — *Кіровка* (АТП 1947: 37); 2016 — *Мирне* (ВВР № 23, 479).
Первісна назва поселення *Псярівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *ов-к-а*) від антропоніма *Псяр* (фонетичний варіант до

Псар(ь)), пор. укр. прізвище *Псяр* (Редько 2, 868). Пізніша назва *Кіровка* виникла внаслідок перейменування на честь відомого радянського партійного діяча С.М. *Кірова*. У 2016 р. у зв'язку з реалізацією Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» село отримало назву *Мирне* ‹ *ми́рний* (*-е*) 'пов'язаний із миром'.

Миролюбівка Тл. Внц. с.
1654 — *Chrestyszcza* (Крикун 2008б: 262); XVIII ст. — [*Хрестище*] (ІМСВнц., 516); 1796 — *Христиска* (Атлас, 47); XIX ст. — *Старо-Христище* (Труды, 825); 1885 — *Хрыстыще* (*Христище*) (Волости, 276); 1946 — *Батрацьке* (АТП 1947: 29); 1967 — *Миролюбівка* (АТП 1967: 35). Первісна назва поселення *Хрестища* — результат трансонімізації ідентичного мікротопоніма, мотивованого апелятивом **хрестище* 'місце, де щось перехрещувалося' у формі множини, пор., наприклад, споріднене *хресте́ць* 'складені навхрест снопи зернових' (ЕСУМ 6, 209). Село розташоване на схилах чотирьох хрестоподібно розташованих пагорбів (Труды, 825–826). Форма *Христище* фонетично вторинна (*и* ‹ *е* в ненаголошеній позиції: *Хрести́ще*). Варіант *Старо-Христище* містить перший складник *Старо-* ‹ *стари́й* 'давніший', на відміну від ойконіма *Слободо-Христище* (тепер не існує), яке заснували вихідці із с. *Хрестище* (*Христище*) (Труды, 825). В основі пізнішої назви *Батрацьке* — прикметник *батрацький* ‹ *батра́к* 'найманий робітник' (ЕСУМ 1, 151). Сучасний ойконім *Миролюбівка* — ідеологічна назва радянської доби: утворення за аналогією до ойконімів із формантом *-ів-к-а* від словосполучення *мир люб*[*ити*].

Миронівка М.-П. Внц. с.
1782–1784 — *Mironowka* (Пуряєва, 74); 1799 — *Мироновка* (ТОПГ, 179); 1885 — *Mironówka* (SG VI, 496); 1946 — *Миронівка* (АТП 1947: 43). Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Мирона*, пор. укр. ім'я *Мирон* (Трійняк, 233).

Митинці Хм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Mityńce* (AHRP); 1784 — *Mytynce* (АЮЗР V/2(2), 440); 1885 — *Мытинцы* (Волости, 272); 1946 — *Митинці* (АТП 1947: 38). Назва етимологічно неоднозначна:

1. *Митинці*, можливо, фонетично вторинна форма щодо **Митенці* ‹ катойконіма *митенці* ‹ **Митна* (*-а*, *-е*): мешканці «митної» місцевості’, пор. споріднені ойконіми *Митниця* в різних регіонах України (АТП 1947: 792). За переказами, тут була митниця, де збирали мито за проїзд (Труды, 657).
2. *Митинці* — результат онімізації групової назви мешканців *митинці* ‹ **Митин* (*-а*, *-е*) ‹ антропоніма *Мита*, пор. споріднені імена: ст.-пол. *Mita*, 1498 р. (Rymut I, 106), серб. *Мита* (Морошкин, 127).

Митки Жм. Внц. с.
1493 — *Мытки*, *Mythcowce* (Грушевський, 189); 1506 — *Veresczaczincze* (Михайловський 2021: 187); *Верещатинцы* (Грушевський, 57); 1-а пол. XVII ст. — *Nowe Mytkowcze*, *Wereszcatyncze* (Źdz. XVI, 34); 1629 — *Mytki* (Źdz. XX, 137); 1778 — wsi *Mytek* czyli *Wereszczatyniec* (Грушевський, 57); 1885 — *Mytki* (SG VI, 846); 1946 — *Митки* (АТП 1947: 10).
Якщо первісна назва поселення *Митківці*, це результат онімізації групової назви мешканців *митківці* ‘жителі поселення Митка’. Власником села був пан *Митко* (Грушевський, 189). Пізніша назва *Митки* виникла під впливом множинних ойконімів. Варіант *Верещатинці* вказував на суміжне поселення, яке згодом злилося із с. *Митки* (*Митківці*).

Митків Гс. Внц. с.
1545 — [*w*] *Mytkowe* (АЮЗР I/6, 26); 1765 — *Mytkow* (АЮЗР V/2(1), 182); XIX ст. — *Мытков* (Труды, 314); 1864 — *Мытково* (ОАНС, 256); 1893 — *Мытковъ* (Гульдман 1893: 313); 1946 — *Митків* (АТП 1947: 14).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Митко* ‹ *Дмитро* (Трійняк, 107).

Митківка Гс. Внц. с.
1790 — *Mytkowka* (АЮЗР V/2(2), 665); 1946 — х. *Митківка* (АТП 1947: 36); 1967 — с. *Митківка* (АТП 1967: 42).
Утворення із суфіксом відносної ознаки *-к-а* від ойконіма *Митків* (див. вище).

Михайлин Хм. Внц. с.
Відоме у XVIII ст. (ІМСВнц., 331); 1885 — *Michalin* (SG VI, 295); 1946 — *Михайлин* (АТП 1947: 32).

Утворення з присвійним суфіксом *-ин* від особового імені першопоселенця *Михайла* (закономірний дериват від імені *Михайло — Михайлів*, *-ова*, *-ове*). Назву пов'язують з ім'ям місцевого землевласника Михайла Губинського (https://uk.wikipedia.org/wiki/Михайлин_(Хмільницький_район)). У межах України ойконім має аналог на Волині (Шульгач 2001: 88).

Михайлівка Вн. Внц. с.
1505 — *Michajłówki* (AS III, 312); 1799 — *Михайловка* (ТОПГ, 369); 1885 — *Michałówka* (*Michajłówka*) (SG VI, 304); 1946 — *Михайлівка* (АТП 1947: 13).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Михайла*.

Михайлівка Гс. Внц. с. (Бершадська міськ. громада)
Відоме на поч. XVIII ст. (Труды, 777); 1765 — *Michayłowka* (АЮЗР V/2(1), 192); 1806 — *в Михайловке* (Описи 2011: 51); 1885 — *Michałówka*, *Michalówka* (SG VI, 304); 1987 — *Михайлівка* (АТУ 1987: 10).
Щодо походження назви див. вище.

Михайлівка Гс. Внц. с. (Краснопільська сільськ. громада)
1580 — на селище *Михаловку* (Крикун 2008а: 268); 1629 — *Michałowka* (Крикун 2008б: 240); 1735 — dobr…*Michałówki* (ГРУ, 62); 1830 — *Михайловка* (Труды, 313); 1864 — *Михалевка* (ОАНС, 248); 1885 — *Michałówka*, *Michałowce* (SG VI, 304); 1946 — *Михайлівка* (АТП 1947: 14).
Щодо походження назви див. вище. Варіант *Миха*(*й*)*лівці* вторинний, зазнав впливу продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-ц*(*і*).

Михайлівка Жм. Внц. с.
Відоме з кін. XVII ст. (ІМСВнц., 721); 1799 — *Михаиловка* (ТОПГ, 213); 1893 — *Михайловка Мурафская* (Гульдман 1893: 298); 1902 — *Michajłówka* (SG XV, 319); 1946 — *Михайлівка* (АТП 1947: 41).
Щодо походження назви див. вище. Варіант *Михайлівка Мурафська* містить означувальний компонент *Мурафська* — утворення з формантом *-ськ-* від суміжного ойконіма *Мурафа* (див. далі).

Михайлівка М.-П. Внц. с.
XVII ст. — *Mikeluwka* (Пуряєва, 74–75); 1774 — *Михалевка* (КМВ); XVIII ст. — *Михайловка-Яругская* (Труды, 1010); 1893 — *Михайловка Яругская* (Гульдман 1893: 298); 1946 — *Михайлівка* (АТП 1947: 43).
Щодо походження назви див. вище. Варіант *Михайлівка Ярузька* містить означувальний компонент *Ярузька* — утворення з формантом *-ськ-* від суміжного ойконіма *Яруга* (див. далі).

Михайлівка Тл. Внц. с.
Відоме в 1549 р. (Труды, 160–161; ІМСВнц., 659); 1579 — *Hoholow* (Крикун 2008а: 247); 1605 — *Michałowka* (Крикун 2008б: 241); 1622 — we wsi *Hoholewe*, przezwanej *Michałkowskiej* (Źdz. XXI, 617); XVIII ст. — *Hoholew* (Крикун 2008б: 241); 1765 — *Michayłowka* (АЮЗР V/2(1), 193); 1893 — *Михалевка* (Гульдман 1893: 299); 1946 — *Михайлівка* (АТП 1947: 37).
Первісна назва поселення, очевидно, *Гоголів* — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ев*) від антропоніма *Гоголь*, пор. укр. прізвище *Гоголь* (Редько 1, 219). Згодом поселення перейменували на *Михайлівку*. Щодо походження назви див. вище.

Михайлівці М.-П. Внц. с.
1403 — *Michalowcze* (Михайловський 2021: 257); 1452 — *Михаловцы* (Грушевський, 40); 1545 — *Michałkowci* (АЮЗР I/6, 26), *Michałkowcy* (Źdz. XVII, 126); 2-а пол. XVI ст. — *Михайловцы* (Грушевський, 124); 1629 — *z Michałkowiec* (Źdz. XX, 108); 1734 — *Михалковцы* (Дячок 2025: 50); 1784 — *Michalowce* (АЮЗР V/2(2), 448); 1885 — *Michałowce*, *Michajłowce* (SG VI, 301); 1946 — *Михайлівці* (АТП 1947: 26).
За умови, що первісна назва поселення *Михалівці*, це результат онімізації групової назви мешканців *михалівці* ‹ *Михалів* (*-ове*) ‹ *Михал* — розмовна форма від *Михайло* (Трійняк, 237). Відомо, що село заснував якийсь *Михайло* з Болгарії (Труды, 761). Пізніші назви *Михалківці* і *Михайлівці* вторинні, виникли під впливом розмовного варіанта *Михалко* й поширеного імені *Михайло*.

Мишарівка Гс. Внц. с.
1626 — *Muszurow* (Крикун 2008б: 242); 1645 — *Mszarowka* (Крикун 2008б: 242); 1654 — *Mszarowa* (Крикун 2008б: 242); 1765 — *Misiurow* (АЮЗР V/2(1), 196); 1885 — *Mysarówka* (SG VI, 839); *Мышаровка* (Волости, 267); 1946 — *Мишарівка* (АТП 1947: 33).

За умови, що первісна назва поселення *Мушуров* (за переказами, на місці села колись було м. *Мишурів*, яке знищили татари; Труды, 350), це дериват із присвійним суфіксом *-ов* від імені засновника (власника) **Мушур*, можливо, варіантного щодо *Мусур*, пор. пол. *Musur* (Rymut II, 127). У такому разі пізніші варіанти *Мшаровка* і *Мшарова* виникли внаслідок структурної трансформації попередньої назви, можливо, під впливом спільнокореневих лексем *омша́р* ‘місце, заросле мохом’, *омша́рина* ‘т. с.’ (ЕСУМ 3, 524). Нова назва *Мишарівка*, ймовірно, фонетично вторинна щодо *Мисаровка* (див. *Mysarówka*) ‹ **Мисяровка*, яка виникла під впливом пол. антропоніма *Mysiara* (Rymut II, 127).

Мишівське Жм. Внц. с-ще
XIX ст. — *Мышивскіе-Хутора* (Труды, 718); 1925 — х. *Мишівський* (НМП, 246); 1967 — *Мишівське* (АТП 1967: 47).
Первісна назва *Мишівські Хутори* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Хутори* ‹ *хýтір* ‘невелике селище, яке виникло внаслідок переселення людей з сіл, козачих станиць тощо; виселок’ (СУМ XI, 176), означувального *Мишівські* ‹ нп **Мишів* (тепер на Вінниччині непредставлений). Нова назва *Мишівське* — результат граматичного узгодження попередньої назви *Мишівський* із лексемою *село*.

Міжлісся Жм. Внц. с.
1565 — *Hołodkowce* (Крикун 2011а: 298); 1570 — *Hołotkowce* (Крикун 2011а: 298); 1578 — *Hołodki* (Крикун 2011а: 298); 1784 — *Hołotki* (АЮЗР V/2 (2), 443); 1885 — *Голодьки* (Волости, 272); 1946 — *Голодки* (АТП 1947: 10); 1967 — *Міжлісся* (АТП 1967: 10).
Первісна назва поселення *Голодківці* — результат онімізації групової назви мешканців *голодківці* ‹ **Голодків* (*-ова*, *-ове*) ‹ **Голодко* або **Голодок*, пор. споріднені антропоніми ст.-пол. *Głodko*, 1791 р., пол. *Głódek* (Rymut I, 242). Варіант *Голодки* вторинний, виник під впливом продуктивної моделі множинних ойконімів. Нова назва *Міжлісся* мотивована лексемою *міжлісся* (‹ прийменниково-іменникового сполучення *між лісом* / *лісами*, оформленого суфіксом збірності *-ьје*), що вказувала на особливості розташування поселення.

Мізяків Хм. Внц. с.
Відоме із XIV ст. (ІМСВнц., 294–295); 1404 — селами … *Мезяковымъ* (Грушевський, 52); *Meschakow*, *Mesakow* (Михайловський 2021: 255); 1415–1431 — *Myezakow* (Михайловський 2021: 255); 1531 — села

Мызякова (Грамоты, 57); 1545 — *в Мезиковѣ*, *Мязикове* (ЛМ, 217, 218); 1569 — *z Miziakowa* (Źdz. XX, 104); 1603 — *do Miziakowa* (PBM 1569–1673: 394); 1648 — *Misiakowce* (ГКУ, 213); 1768 — *Miedziakow*, *Mieziakow* (Крикун 2012б: 397, 404); 1796 — *Мизяковъ* (Атлас, 47); 1800 — *Мизяков* (Описи 2011: 68); 1885 — *Miadziaków*, *Miziaków* (SG VI, 331); 1946 — *Мізяків* (АТП 1947: 19).

Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма **Мізяк*, пор. пол. антропонімний відповідник *Miziak* (Rymut II, 107) ‹ псл. **Mězakъ* / **Měz'akъ* (Шульгач 2016: 31). Пор. укр. прізвище *Мізяк* (Ірклієвський, 482).

Мізяківська Слобідка Хм. Внц. с.

1799 — *Слобода Мизяковская* (ТОПГ, 48); 1800 — *Слобода Мезяковская* (Описи 2011: 68); 1885 — *Międziakówka słobódka* (SG IV, 331); 1946 — *Мізяківська Слобідка* (АТП 1947: 19).

Первісна назва поселення *Слобода Мізяківська* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Слобода* ‹ *слободá* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305), означувального *Мізяківська* ‹ суміжного ойконіма *Мізяків* (див. вище). Нова назва *Мізяківська Слобідка* виникла внаслідок структурної видозміни попередньої.

Мізяківські Хутори Вн. Внц. с.

Відоме в XVII ст. (ІМСВнц., 189–190); 1759 — z futorów *Miziakowskich* (ГРУ, 295); 1768 — *Futory Miedziakowskie* (Крикун 2012б: 397); 1799 — *Хутора Мизяковскіе* (ТОПГ, 44); XIX ст. — *Мизяковскіе-Хутора* (Труды, 241); 1885 — *Miedziakowskie Futory*, *Miedziakowskie Chutory* (SG VI, 331); 1946 — *Мізяківські Хутори* (АТП 1947: 12).

Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Хутори* ‹ *хýтір* ‘невелике селище, яке виникло внаслідок переселення людей з сіл, козачих станиць тощо; виселок’ (СУМ XI, 176), означувального *Мізяківські* — дериват із суфіксом *-ськ-* від суміжного ойконіма *Мізяків* (див. вище), розташованого неподалік. Люди із цього села заснували нове поселення (Труды, 241).

Мітлинці Гс. Внц. с.

1654 — *Metlince* (Крикун 2008б: 240); 1664 — ze wsi *Metliniec* (АЮЗР VII/2, 550); 1743 — *Метлинецъ* (Труды, 299); 1765 — *Mytlince* (АЮЗР V/2(1), 189); 1850 — *в Метлинцахъ* (Труды, 299); 1946 — *Мітлинці* (АТП 1947: 32).

Первісна назва *Метлинці* — результат онімізації групової назви мешканців *метлинці* ‹ **Метлин* (*-е*) ‹ антропоніма **Метла*, пор. пол. відповідник *Miełła* (Rymut II, 103). Варіант *Митлинці* фонетично вторинний. Сучасна назва *Мітлинці* — результат фонетичної адаптації попереднього ойконіма на українському ґрунті.

Млинки Гс. Внц. с-ще
Засн. в 1500 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Млинки_селище); 1946 — х. *Млинки* (АТП 1947: 14); 1967 — с-ще *Млинки* (АТП 1967: 15).
Назва мотивована апелятивом *млинки* ‹ *млинóк* ‘невеликий млин’ (СУМ IV, 764). Очевидно, на таку номінацію поселення вплинуло його розташування поряд із млином. Пор. численні ойконіми *Млини* і *Млинки* в різних регіонах України (АТП 1947: 793).

Мовчани Жм. Внц. с.
XVI ст. — *Молчаны* (Нагребецький, 18); 1599 — *Молчаны* (Грушевський, 123); 1614 — *Мołczany* (АЮЗР VIII/2, 19); 1799 — *Мольчаны* (ТОПГ, 190); 1885 — *Mołczany* (SG VI, 643); 1946 — *Мовчани* (АТП 1947: 33).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма *Мовчан*, пор. укр. прізвище *Мовчан* (Редько 1, 700). За переказами, село заснував козак *Мовчан* (Труды, 1056), за іншими відомостями — брати *Мовчани* (Слотюк, 20).

Могилів-Подільський М.-П. Внц. м.
1595 — *Могилловъ* (Труды, 682–683; ІМСВнц., 411–412); 1610 — *Mochilow* (Крикун 2025: 304); 1648 — *Mochylow* (ГКУ, 213); 1653 — *ku Mohilowu* (ЮРЛ, 164); 1703 — *z Mohylowa* (АЮЗР II/3, 561); 1774 — *Mogilew* (Carte); 1789 — *pod Mohilowem* (АЮЗР III/5, 547); 1800 — *Могилевъ при рѣкѣ Днѣстрѣ* (Описи 2005: 31); 1801 — *в Могилеве* (Войтович, 285); 1885 — *Mohylów*, *Mohylów Podolski*, *Mohylów nad Dniestrem* (SG VI, 612); XIX ст. — [*Могилів Дністровський*] (ІМСВнц., 411–412); 1893 — *Могилевъ Подольскій* (*Могилевъ на Днѣстрѣ*) (Гульдман 1893: 302); 1946 — *Могилів-Подільський* (АТП 1947, 6).
Форма *Могилів* — нерегулярне утворення із суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Могила*. Місто засновано на честь власника цих земель, молдавського господаря Єремії *Могили* (Батюшков, 67; Труды, 682–

683). Припущення О.С. Афанасьєва-Чужбинського про мотивацію назви *Могилів* апелятивом *могила* ‘курган’ (Афанасьєв, 103) малоймовірне, оскільки в такому разі закономірно було б очікувати форму *Могильний* (*-е*). Означувальні складники *Дністровський* ‹ *Дністер*, *Подільський* ‹ *Поділля* вказують на локалізацію поселення відповідно на берегах Дністра і на Поділлі.

Могилівка Вн. Внц. с.
1799 — *Могилевка* (ТОПГ, 134); 1885 — *Mohylówka* (SG VI, 616); 1946 — *Могилівка* (АТП 1947: 17).
Назва етимологічно неоднозначна.
1. Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Могила*, пор. укр. прізвище *Могила* (Редько 1, 700).
2. Назва мотивована географічним терміном *могúла* ‘курган’, ‘підвищення’, ‘купа’ (Марусенко, 236); оформлена за аналогією до утворень із суфіксом *-ів-к-а*.

Моївка М.-П. Внц. с.
Відоме в 1-й пол. XVIII ст. (ІМСВнц., 450); XIX ст. — *Моевка* (Труды, 1005); 1885 — *Mojówka* (SG VI, 617); 1893 — *Моевка* (Гульдман 1893: 302); 1946 — *Моївка* (АТП 1947: 40).
Дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від антропоніма **Мой* ‹ псл. **Мојь* (Шульгач 2016: 327), пор. споріднене укр. прізвище *Мойко* (Редько 1, 702). Версія про походження назви села від займенника *моє*, тобто власність поміщика Вацлава Маньковського (Маліновський, 6), хибна, оскільки село *Моївка* було вже відоме в 1-й пол. XVIII ст., а поміщик Вацлав Маньковський народився в 1820 р. (https://i-vin.info/news/usipalnicya-polskih-pomischikiv-na-vinnichchini—istoriya-kaplici-mavzoleyu-mankovskih-11000.html).

Молодіжне Хм. Внц. с.
1885 — *Лемешовка* (Волости, 265); до 1967 р. — *Лемешівка* (АТП 1967: 104); 1967 — *Молодіжне* (АТП 1967: 22).
Первісна назва поселення *Лемешівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Леміш*, пор. укр. прізвище *Леміш* (Редько 1, 589). Нова назва *Молодіжне* мотивована прикметником *молодíжний* ‘стосовний до молоді, пов’язаний із нею’.

Молотківці Хм. Внц. с.
1754 — *Mołotkowce* (Тариф, 117); 1885 — *Mołotkowce* (SG VI, 651); 1946 — *Молотківці* (на той час Комсомольський р-н; АТП 1947: 20).
За умови, що назва *Молотківці* не є фонетично вторинною щодо *Молодківці*, в її основі — катойконім *молотківці* ‹ нп *Молотків* ‹ антропоніма *Молоток*, пор. ідентичний ойконім *Молотків* на Тернопільщині (АТП 1947: 795), укр. прізвище *Молоток* (Редько 1, 704).

Монастирок Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Monastyrek* (AHRP); 1799 — *Монастырекъ* (ТОПГ, 339); 1885 — *Monasterek* (*Monastyrek*) (SG VI, 653); 1946 — *Монастирок* (АТП 1947: 27).
Назва мотивована апелятивом *монастирок* ‹ *монасти́р* ‘релігійна громада ченців або черниць, що з належними їй землями та капіталами становить церковно-господарську організацію’ (СУМ IV, 794). За місцевими переказами, колись у цій місцевості був жіночий монастир (Труды, 206).

Монастирське Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Monastyrki* (AHRP); 1716 — *Monasterki* (Крикун 2008б: 272); 1765 — *Monastyrsko* (АЮЗР V/2(1), 183); 1799 — *Монастырекъ* (ТОПГ, 265); 1893 — *Монастырское* (Гульдман 1893: 305); з 1923 р. — *Марксове* (ТОПГ, 265); 2016 — *Монастирське* (ВВР № 24, 497).
Первісна назва поселення *Монастирки* ‹ *монастирок* ‹ *монастир* ‘місце, де живуть монахи’. Варіант *Монастирське* — форма із суфіксом *-ськ-* від назви *Монастирки*. За місцевими переказами, поряд із селом колись був монастир (Труды, 137). Пізніша нава *Марксове* виникла внаслідок перейменування на честь відомого німецького політичного діяча К. *Маркса*. У 2016 р. селу повернуто історичну назву.

Мончин Вн. Внц. с.
1775 — *Mączyn* (АЮЗР V/2(1), 218); 1838 — *Мончинъ* (ККГ); 1946 — *Мончин* (АТП 1947: 31).
Первісна назва поселення *Мончин* ‹ антропоніма *Мон*(*ь*)*ка* + присвійний суфікс *-ин*. Пор. ст.-укр. антропонім *Монка*, 1649 р. (Реєстр, 191).

Мончинці Хм. Внц. с.
1722 — *Mączyncе* (Крикун 2008б: 241); 1799 — *Мончинцы* (ТОПГ, 73); 1885 — *Мончинцы* (Волости, 265); 1946 — *Мончинці* (на той час Калинівський р-н; АТП 1947: 606).

Результат онімізації катойконіма *мончинці* ‘вихідці з нп Мончин’ (див. вище).

Морозівка Вн. Внц. с.
Відоме в 1603 р. (Мальченко, 330); 1754 — *Morozówka* (Тариф, 83); 1885 — *Morozówka* (SG VI, 683); 1946 — *Морозівка* (АТП 1947: 31).
Дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Мороз*, пор. укр. прізвище *Мороз* (Редько 1, 707).

Морозівка М.-П. Внц. с.
1530 — *Морозовка* (Грушевський, 99); 1664 — *z Morozowki* (АЮЗР VII/2, 544); 1885 — *Morozówka* (SG VI, 682); 1946 — *Морозівка* (АТП 1947: 26).
Щодо походження назви див. вище.

Морозівка Хм. Внц. с.
1558 — *Morozowka* (Грамоты, 82); XVI–XVII ст. — *Morozówka* (AHRP); 1796 — *Морозовка* (Атлас, 47); 1885 — *Morozówka* al. *Morozów* (SG IV, 682–683); 1946 — *Морозівка* (АТП 1947: 38).
За умови, що первісна назва поселення *Морозів*, це утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від прізвиська першопоселенця *Мороз*, пор. укр. прізвище *Мороз* (Редько 1, 707). У такому разі форма *Морозівка* вторинна, виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі назв із суфіксом *-ів-к-а*.

Мурафа Жм. Внц. с.
1383 — *оу Морахвоу Великоую* (річка) (Грамоти, 62); 1432 — *pod Morachwą* (Pułaski, 133); 1448 — fluvio *Morachwa* (річка) (АЮЗР VIII/1, 15); XV ст. — *Мурахва* (Грушевський, 31); 1581 — flumen *Morochwa* (Грушевський 1895: 7); 1594 — *z Murachwy* (Źdz. XXI, 396); 1599 — *Murafa*, *Murafa* alias *Nowogrod*, *Murafa* alias *Kłokotyn* (Крикун 2008б: 241–242); 1629 — *Morachwa* (Крикун 2008б: 241–242); 1648 — *Murakwa* (ГКУ, 214); *Morate* (*Morachwę*) (Жерела VI, 186); 1661 — *Murachwa* (Крикун 2008б: 241–242); 1678 — *Murachwa Stara* і *Nowa* (Крикун 2008б: 241–242); 1769 — *Murakwa* (TG); 1779 — мѣстечко *Мурафа* (ТОПГ, 209); 1796 — *Мурахва* (Атлас, 47); 1800 — *Мурафа* (Описи 2005: 32); 1806 — *в Новой Мурафе* (Описи 2011: 51); 1885 — *Morachwa Stara*, *Murachwa Stara*, *Murafa Stara*, *Morafa Stara*;

Morachwa Nowa, *Murachwa Nowa*, *Murafa Nowa*, *Morafa Nowa* (SG VI, 665); з 1949 р. — *Жданове* (ІМСВнц., 719); з 1989 р. — *Мурафа* (АТУ 2012: 637).

Поселення *Мурафа* засновано на місці села *Верхняки* (Слотюк, 20; 1448 р. — *Werchniaki* (Михайловський 2021: 187). В. Михайловський співвідносить цю назву із поселенням *Верхівка*; Михайловський 2021: 187) — форма множини від антропоніма *Верхняк*, пор. укр. прізвище *Верхняк* (Ірклієвський, 133), ст.-пол. відповідник *Wirchniak*, 1438 р. (Rymut II, 678). Назва с. *Мурафа* відгідронімна: село розташоване на берегах р. *Мурафи*, пр. Дністра. Гідронім *Мурафа* раніше пояснювали як давньогерманський або ж як фонетично вторинний від *Мурава*. На мою думку, назву р. *Мурафа* (*Мурахва*) треба етимологізувати інакше. Насамперед потрібно визначити з-поміж його численних варіантів (*Мурафа*, *Мурахва*, *Мораква*, *Морахва*, *Мороква*) первісну форму. Вважаю, що такою була *Мороква*, яка в процесі тривалого функціонування цієї давньої назви зазнала фонетичної трансформації: *Мороква* › *Морохва* › *Морахва* › *Мурахва* › *Мурафа*. Саме ця форма дає можливість пояснити інші варіанти з огляду на діалектні звукові зміни: *кв* › *хв* › *ф* (пор., наприклад, укр. діал. *хво́лий* ‘кволий’; *хво́ро́ст* ‘хмиз’ і *фо́рост* ‘т. с.’; *у* ‹ *о* під впливом попереднього губного). З погляду словотвору гідронім *Мороква* — онімізована форма укр. діал. *мороква* ‘багно, трясовина’, *morokwá* ‘місце в болоті, яке не замерзає’ (Вербич, 104–106). Пізніше виникло нове поселення *Нова Мурафа*, на відміну від раніше заснованого — *Старої Мурафи*. Паралельні назви *Новогрод* і *Клокотин* позначали, напевно, якісь частини поселення. В основі першої з них — компоненти *новий* і пол. *grod* (*город*) (найімовірніше, це паралельна назва поселення *Нова Мурафа*), другої — антропонім **Клокота* (пор. споріднене пол. *Klokot*; Rymut I, 413), ускладнений присвійним суфіксом *-ин*. З іншого боку, варіант *Клокотин* можна кваліфікувати як видозмінену форму від *Клекотина* (див. вище). Варіант *Жданове* — меморіальна назва на честь А.О. *Жданова* — радянського державного і партійного діяча, депутата Верховної Ради УРСР 2-го скликання (1947–1948 рр.). У 1989 р. поселенню повернуто історичну назву.

Мурашка Жм. Внц. с.

1674 — *зъ Мурашкою* (СЛ, 29); 1885 — *Muraszka* (SG IV, 808); 1967 — *Мурашка* (АТП 1967: 11).

Відгідронімний ойконім. Поселення розташоване на березі р. *Мурашки* (SG IV, 808). Назва р. *Мурашка* (пр. Мурафи л. Дністра; СГУ, 379),

очевидно, похідна від гідронімооснови *Мурах-* суміжної назви р. *Мурахва* (*Мурафа*). Теоретично можливе тлумачення гідроніма *Мурашка* як фонетично вторинної форми від **Муражка* внаслідок оглушення *ж* › *ш* під впливом наступного *к*. У такому разі етимологію назви можна пов'язувати з географічними терміном *мура́жо́к* 'моріг', 'поляна, вкрита мохом' (ЕСУМ 3, 514).

Муровані Курилівці М.-П. Внц. смт.
1452 — *Куриловцы* (Грушевський, 40); *Kurilowcze*, *Curilowcze* (Михайловський 2021: 244); 1493 — *Чуриловцы* (Труды, 985); *Czuryłowce* (SG IV, 941); XVI ст. — *Куриловцы Мурованы* (Нагребецький, 18); 1648 — *Kurilowce* (ГКУ, 214); 1784 — *Kuryłowce* (АЮЗР V/2(2), 445); 1875 — *Мурованные Куриловцы* (Симашкевич, 25); 1946 — *Муровані Курилівці* (АТП 1947: 26).
Первісна назва *Курилівці* — результат онімізації групової назви мешканців *курилівці* ‹ **Курилів* (*-ове*) ‹ антропоніма *Курило*, пор. укр. прізвище *Курило* (Редько 1, 563). Варіант *Чурилівці* ‹ *Курилівці* (*Курило* й *Чурило* — розмовні варіанти від *Кирило*; Трійняк, 174). Поселення заснували представники відомого роду *Чурилів* (Труды, 985). Означувальний компонент *Муровані* (‹ *мурований* ‹ *мурувати*) вказував на те, що в поселенні збудовано кам'яний замок (МСП, 17), а також виконував розрізнювальну функцію щодо нп *Курилівці Зелені* (див. вище *Курилівці*).

Мухівці Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Muchowce* (AHRP); 1716 — *Muchowce* (Крикун 2008б: 242); 1864 — *Муховцы* (ОАНС, 256); 1946 — *Мухівці* (АТП 1947: 27).
Результат онімізації групової назви мешканців *мухівці* ‹ **Мухів*(*-ове*) ‹ антропоніма *Мух*, пор. пол. особову назву *Much* (Rymut I, 124).

Мухувата Хм. Внц. с.
1864 — … части села … называются … *Муховатой* … (Похилевич, 219); 1885 — *Muchowata* (SG VI, 791); 1946 — *Муховата* (на той час Самгородоцький р-н; АТП 1947: 2); 1967 — *Мухувата* (АТП 1967: 23).
Первісно — частина с. Станилівки (Похилевич, 219). Найімовірніше, фонетично вторинна форма від **Моховата* ‹ **моховатий* 'поріслий мохом'. Пор., наприклад, укр. діал. *мух* 'мох' (ЕСУМ 3, 524). Таку мотивацію назви зумовило, очевидно, розташування поселення в заболоченій місцевості — на березі стр. Котлярка (Похилевич, 219).

Мшанець Хм. Внц. с.
1754 — *Mszaniec* (Тариф, 112); 1885 — *Mszaniec* (SG IV, 783); 1946 — *Мшанець* (на той час Комсомольський р-н; АТП 1947: 20).
Назва мотивована географічним терміном **мшанець* ‘мохове болото’, на реальність якого вказують укр. гідронім *Мшанець* у бас. Дністра (СГУ, 381), ст.-укр. **мшанєцъ* ‘болото, поросле мохом’, 1451 р. (ССУМ 1, 621). На таку мотивацію назви поселення вплинуло, очевидно, його розташування на березі р. Гнилоп’яті (Похилевич, 238; SG IV, 783).

М’якохід Гс. Внц. с.
Відоме в 2-й пол. XVI ст. (ІМСВнц., 165); 1776 — *Miękochod* (АЮЗР V/2(1), 266); 1868 — *Мягкоходъ* (Аргатюк, 194), XIX ст. — *Мягкоходы* (Труды, 351–352); 1901 — *Мягкоходъ* (Прибила, 14); 1946 — *М’якохід* (АТП 1947: 15).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма *М’якохід*, пор. укр. прізвище *М’якоход* (https://ridni.org/karta/М’якоход).

Нагоряни М.-П. Внц. с.
Відоме з 1680 р. (http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/z7503/A005?rf7571=2343); 1796 — при *Нагорянах* (Описи 2011: 37); 1885 — *Nagórzany* (SG IV, 875); 1946 — *Нагоряни* (на той час Яришівський р-н; АТП 1947: 43).
Результат онімізації катойконіма *нагоряни* ‘мешканці на горі, у горбистій місцевості’. Поселення розташоване на стрімких берегах Дністра (SG IV, 875). Ідентичні назви поселень засвідчені в різних регіонах України (АТУ 2012: 507).

Наддністрянське М.-П. Внц. с.
1600 — *Березову* (Крикун 2008а: 761); 1613 — wsi *Berezowę* (Źdz. XXI, 567); 1880 — *Berezowa* (SG I, 643); 1946 — *Березова* (АТП 1947: 26); з 1965 р. — *Наддністрянське* (ІМСВнц., 465).
Первісна назва поселення *Березова* — результат трансонімізації мікротопоніма **Березова* (*долина*, *лука*) ‹ *берéзовий* (*а*) ‹ *берéза*. Теперішня назва *Наддністрянське* (‹ *наддністря́нський* (*-е*)) ‘поселення над Дністром (біля Дністра)’.

Надросся Вн. Внц. с.
1602 — *Żydowiec* (Źdz X, 447); 1645 — *Żydowce* (Крикун 2008б: 223); 1769 — *Жидовецъ* (Карта); 1778 — *Zydowce* (АЮЗР V/2 (1), 323); 1838 —

Жидовцы (ККГ); 1946 — *Чапаєвка* (АТП 1947: 31); з 2016 р. — *Надросся* (ВВР № 23, 479).
Колишня назва поселення *Жидівці* — результат онімізації групової назви мешканців *жидівці* ‹ **Жидів* (*-ове*) ‹ антропоніма *Жид*, пор. укр. прізвище *Жид* (Чучка 2005: 224), похідні антропоніми *Жиденко*, *Жидик* (Редько 1, 361), *Жидак*, *Жидович* (Чучка 2005: 224–225). Пор. ще ойконім *Жидовка* (відомий у XIX ст.) в Ольгопільському пов. на Вінниччині (Труды, 815). Пізніша назва *Чапаєвка* виникла внаслідок перейменування на честь героя громадянської війни В.І. *Чапаєва*. Теперішня назва *Надросся* мотивована сполученням просторового прийменника *над* і гідроніма *Рось*: поселення *над Россю*.

Нападівка Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Napadowka* (AHRP); 1765 — *Napadowka* (АЮЗР V/2(1), 191); 1885 — *Napadówka* (SG VI, 898); 1946 — *Нападівка* (АТП 1947: 23).
У разі первинності такої форми ойконіма — це дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма **Напад*, пор. споріднене укр. прізвище *Напада* (Ірклієвський, 504).

Нападівка Хм. Внц. с.
1629 — *Napadowka* (Крикун 2008б: 242); 1753 — *Нападовка* (Теодорович 1891: 31); 1754 — *Nepadowka* (Тариф, 41); 1843–1897 — *Нападовка* (Труды, 260–261); 1946 — *Нападівка* (АТП 1947: 21).
Ойконім етимологічно неоднозначний.
1. Якщо назва поселення вторинна щодо гідроніма *Нападівка* (пр. Собу), то це утворення за аналогією до ойконімів на *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*), в основі якого — апелятив *напада́ти* ‘накидатися на кого-, що-небудь, щоб захопити…’ (СУМ V, 137) в переносному значенні *‘швидко рухатися, текти’.
2. Відантропонімний ойконім (див. вище). Варіант *Непадівка* фонетично вторинний.

Нараївка Гс. Внц. с.
Відоме у XVIII ст. (Труды, 314); 1765 — *Narajowka* (АЮЗР V/2(1), 182); XIX ст. — *Нараевка* (Труды, 314); 1885 — *Narajówka* (SG VI, 903); 1946 — *Нараївка* (АТП 1947: 14).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від антропоніма *Нарай*. Пор. споріднений ойконім *Нараїв* на Тернопільщині, мотивований таким самим ім’ям (Худаш 1991: 137).

Нарцизівка Вн. Внц. с.
1885 — *Narzyzówka*, кол. *Sadowskie futory* (SG IV, 906); 1946 — *Нарцизівка* (АТП 1947: 23).
Колишня назва поселення *Садовські хутори* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *хýтір* (у формі множини) ‘невелике селище, яке виникло внаслідок переселення людей з сіл, козачих станиць тощо; виселок’ (СУМ XI, 176), означувального *Садовські* ‹ топоніма **Садовий* (*-ова*, *-ове*). *Нарцизівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені власника *Нарциза*, пор. пол. антропонім *Narcyz* (Rymut II, 138).

Настасіївка Жм. Внц. с-ще
1967 — *Настасіївка* (АТП 1967: 17).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* від імені *Настасія* — паралельна форма до *Анастасія* (Трійняк, 31). Пор. ще ідентичні ойконіми на Одещині та Харківщині (АТП 1947: 797). З огляду на пізню фіксацію назви можливий її меморіальний характер — на честь якоїсь *Настасії*.

Неменка М.-П. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Nemenka* (AHRP); 1776 — *Neminka* (АЮЗР V/2(1), 284); 1885 — *Nemenka* (SG IV, 950); *Неминка* (Волости, 164); 1946 — *Неменка* (АТП 1947: 18).
З погляду формальної структури — дериват із суфіксом *-к-а* від незасвідченого топоніма **Немна* ‹ *не мнути* ‘не м’яти’. Малоймовірне пояснення від гідроніма на зразок *Неменка* (*Неманка*) в бас. Сожу (Топоров, 198) з огляду на ареал.

Немерче М.-П. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Nemercze* (AHRP); 1784 — *Niemiercze* (АЮЗР V/2(2), 445); 1886 — *Niemircze* (SG VII, 90); 1893 — *Немерче* (Гульдман 1893: 316); 1946 — *Немерче* (АТП 1947: 21).
Первісна назва поселення *Немирче* / *Немерче* — дериват з індивідуально-присвійним суфіксом **-j-е* (за аналогією до давніх утворень із цим формантом) від антропоніма **Немирець* / *Немерець*, пор. споріднену особову назву *Немерець* (Шульгач 2008: 94).

Немерче М.-П. Вн. с-ще
1946 — с-ще зал. стан. *Немерче* (АТП 1947: 21); 1967 — с-ще *Немерче* (АТП 1967: 32).

Назва селища вторинна щодо однойменної назви села *Немерче* (див. вище).

Немиринці Хм. Внц. с.
1629 — *Niemierzyńce* (Źdz. XX, 131); 1-а пол. XVIII ст. — *Niemierzynce* (Крикун 2008б: 242); 1799 — *Немеринцы* (ТОПГ, 74); XIX ст. — *Немиринцы* (Труды, 261); 1946 — *Немиринці* (АТП 1947: 21).
Результат онімізації групової назви мешканців *немиринці* ‹ **Немирин* (*-а*, *-е*) ‹ антропоніма *Немира*, пор. ст.-укр. особову назву *Немира* (XV ст.; Шульгач 2008: 94).

Немирів Вн. Внц. м.
Відоме в 1-й половині XIV ст. (SG VII, 91); 1390 — [*Немир*] (Барнасюк, 13); 1507 — *Немир* (LM № 7, 90); 1582 — *з Немирова* (Крикун 2008а: 309); 1648 — *Nimirow* (ГКУ, 214); *Niemirow* (Жерела VI, 116); 1678 — *в Немирове* (СМ, 55); 1684 — *въ Немеровѣ* (КОМ, 91); *Немѣровѣ* (Гісторія, 225); 1710 — *Немирово*, *Немерово* (Барнасюк, 44); 1769 — *Nimirow* (TG); 1771 — *do Niemierowa* (УА, 54); 1796 — *Немировъ* (Атлас, 47); 1800 — *Немеровъ* (Описи 2005: 32); 1893 — *Немировъ* (Гульдман 1893: 318); 1946 — смт *Немирів* (АТП 1947: 26); з 1985 р. — м. *Немирів* (ММУВнц., 193).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Немир* (пор. давнє слов'янське ім'я *Немиръ*; Морошкин, 137). Так називали власника цих земель, який успадкував їх від Ф. Коріятовича в 1388 р. (Малаков 2008: 6; Труды, 199–200). За переказами, він був воєводою Ф. Коріятовича (Барнасюк, 12).

Немія М.-П. Внц. с.
Відоме в 1-й пол. XVI ст. (Труды, 695); 1-а пол. XVII ст. — *Немію* (Грушевський, 124); 1638 — w siele *Niemyiach* (Білоус, 273); 1784 — *Nimija* (АЮЗР V/2(2), 446); 1886 — *Niemija* al. *Nemija* (SG VII, 89); 1946 — *Немія* (АТП 1947: 8).
Ойконім вторинний щодо однойменного гідроніма (село розташоване на лівому березі Дністра, при впадінні в нього р. *Немиї*; Труды, 695; SG VII, 89). В основі гідроніма — давній географічний термін, що сягає псл. **нетуја* 'річка з нешвидкою течією, тобто така, що не розмиває берегів' (Вербич, 176).

Непедівка Хм. Внц. с.
Відоме в XVII ст. (ІМСВнц., 331); 1754 — *Nepedówka* (Тариф, 41); 1885 — *Nepedówka* (SG VI, 953); 1946 — *Непедівка* (АТП 1947: 20).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від особового імені **Непед*(*ьо*), напевно, народнорозмовний варіант до офіційного *Мефодій*. Пор. ще *Нефед* (Трійняк, 227).

Нестерварка Тл. Внц. с.
1411–1430 — *Нестеровци* (Михайловський 2021: 261); 1505 — *Nesterwarki* (AS III, 35); *Несторовцы* (Михайловський 2021: 261); 1618 — *Nesterwarka* (Крикун 2008б: 243); 1765 — *Nesterwarka* (АЮЗР V/2(1), 192); 1885 — *Nesterwarka* (SG IV, 959); 1946 — *Нестерварка* (АТП 1947: 37).
1. Назва виникла зі сполучення укр. імені *Нестер* (*Нестор*) та скороченої форми тур. *varoş* ‘передмістя, село, містечко’ (Дашкевич, 223), ‘цивільне передмістя, розміщене навколо фортеці, як християнське, так і мусульманське’ (Середа, 310).
2. В основі ойконіма — компоненти *Несторій* (антропонім) і угор. *varos* ‘місто’ (Тищенко, 440).
3. Первісна назва поселення *Нестерівці* — результат онімізації групової назви мешканців *несторівці* / *нестерівці* ‹ *Нестерів* (*-ова*, *-ове*) ‹ *Нестер* / *Нестор*, пор. укр. імена *Нестор*, *Нестер* (Трійняк, 249). Назва *Нестерварка* — утворення із суфіксом *-к-а* від ойконіма *Нестервар* (див. далі *Тульчин*). У минулому поселення було передмістям Тульчина (*Нестервара*) (Труды, 138).

Нетребівка Тл. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Netrebówka* (AHRP); 1799 — *Нетребовка* (ТОПГ, 240); 1861 — *в Нетребовке* (СР 1850–1861: 294); 1886 — *Netrebówka Duża* (SG VII, 5); 1946 — *Нетребівка* (АТП 1947: 35).
Ойконім етимологічно неоднозначний.
1. Дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма **Нетреб*, пор. споріднену ст.-укр. особову назву *Нетреба*, 1649 р. (Ковальчук, 142).
2. Утворення за аналогією до ойконімів на *-івк-а*. В основі назви — географічний термін **нетреба* ‹ *нетереба* (‹ *не теребити* ‘очищати поле від кущів, дерев’; ЕСУМ 5, 549) ‘неочищене від кущів (дерев) місце’ ‹ псл. **neterba* (ЭССЯ 25, 38–39). Варіант *Нетребівка Дужа*

містить означувальний компонент *Дужа* ‹ пол. *duży* ‘великий’ із розрізнювальним значенням щодо ойконіма *Нетребівка Мала* в колишньому Літинському пов. (SG VII, 5).

Нечуївка М.-П. Внц. с.
Друга пол. XIX ст. — *Нечуевка* (Труды, 1014); 1885 — *Neczajówka* (SG VI, 945); 1905 — *Нечуевка* (Пуряєва, 75); до 1967 р. — *Петровське* (АТП 1967: 105); 1967 — *Радянське* (АТП 1967: 49); 2016 — *Нечуївка* (ВВР № 9, 96).
За умови, що первісна назва поселення *Нечаївка*, це утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від прізвиська першопоселенця *Нечай*, пор. укр. прізвище *Нечай* (Редько 2, 738). У такому разі варіант *Нечуївка* вторинний, виник, напевно, внаслідок переосмислення попередньої назви під впливом антропоніма *Нечуй*. Якщо ж первинна назва *Нечуївка*, то це дериват від антропоніма *Нечуй*, пор. укр. прізвище *Нечуй* (Ірклієвський, 513), ст.-пол. відповідник, 1391 р. *Nieczuj* (Rymut II, 148). Пізніша назва *Петровське* меморіальна — на честь Г.І. *Петровського*, який із 1919 р. був усеукраїнським старостою — очолював ВУЦВК УРСР (див. вище *Григорівка*). Назва *Радянське* мотивована прикметником *радя́нський* ‘який існує в Країні Рад, належний їй’ (СУМ VIII, 438). Нова назва *Нечуївка* відображає дорадянський ойконім.

Нижча Кропивна Вн. Внц. с.
1622 — *Niżnéj Kropiwny* (Źdz. XXI, 621); 1765 — *Kropiwna* (АЮЗР V/2 (1), 188); XIX ст. — *Кропивна-Низшая* (Труды, 293); 1946 — *Нижча Кропивна* (АТП 1947: 32).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Кропивна* (див. вище *Вища Кропивна*), означувального *Нижча* ‹ *ни́жчий* (*-а*) із розрізнювальним значенням щодо ойконіма *Вища Кропивна*.

Нижчий Ольчедаїв М.-П. Внц. с.
1442 — *Alczidayow inferiore* (Михайловський 2021: 269); XVI–XVII ст. — *Niż. Olczydajow* (AHRP); 1784 — *Olczedajow niższy* (АЮЗР V/2(2), 445); 1885 — *Нижній Олчедаевъ* (Волости, 274); 1946 — *Нижчий Ольчедаїв* (на той час Яришівський р-н; АТП 1947: 43).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Ольчедаїв* (див. вище *Вищеольчедаїв*), означувального *Нижчий* /

Нижній ‹ *ни́жчий* / *ни́жній* із розрізнювальною семантикою щодо ойконіма *Вищеольчедаїв*.

Никифорівці Вн. Внц. с.
1597 — sioła *Nikiperowiec* (Źdz. XX, 121); 1602 — wsi *Nikiforowcach* (Źdz. XXI, 442); 1651 — *Nikiporowce* (Крикун 2008б: 243); 1799 — *Никифоровцы* (ТОПГ, 360); XIX ст. — *Никифоровцы* (Труды, 189); 1886 — *Nykiporowce* (SG VII, 314); 1946 — *Никифорівці* (АТП 1947: 13).
Результат онімізації групової назви мешканців *никифорівці* ‹ **Никифорів* (*-ове*) ‹ антропоніма *Никифор*. Варіант *Никипорівці* фонетично вторинний (*Никипор* ‹ *Никифор*; Трійняк, 251).

Нишівці М.-П. Внц. с.
Відоме із XVI ст. (Грушевський, 39); XVI–XVII ст. — *Niszowce* (AHRP); 1885 — *Нишовцы* (Волости, 273); 1946 — *Нишівці* (на той час Яришівський р-н; АТП 1947: 43).
Очевидно, назва *Нишовцы* фонетично вторинна щодо *Нешовцы* — результат онімізації катойконіма *нешовцы* ‹ *Нешово* (село) ‹ антропоніма *Неш*, пор. ім'я подільського шляхтича *Неша* / *Ниша* (1448 р., *Niesch*; АЮЗР VIII/II, 334). За припущенням М.С. Грушевського, назва цього села пов'язана з родом *Нешів* (Грушевський, 39).

Нова Гребля Хм. Внц. с.
1602 — *Nowéj Grobli* (Źdz. XXI, 444); 1765 — *Nowa Grobla* (АЮЗР V/2 (1), 183); 1886 — *Nowa Grobla*, *Nowa Hrebla* (SG VII, 194); 1946 — *Нова Гребля* (АТП 1947: 37).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Гребля* ‹ *гре́бля* 'загата на річці' (Грінченко 1, 324): поселення розташоване на березі р. Десни (Похилевич, 240), означувального *Нова* ‹ *нови́й* (*-а*) із розрізнювальним значенням щодо ойконіма **Стара Гребля* (можливо, йдеться про назву *Широка Гребля*; див. далі).

Нова Григорівка М.-П. Внц. с-ще
1967 — *Нова Григорівка* (АТП 1967: 29).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Григорівка* — результат перенесення за суміжністю назви с. *Григорівка* (див. вище *Григорівка* М.-П.), означувального *Нова* ‹ *нови́й* (*-а*) із розрізнювальним значенням щодо назви с. *Григорівка* в тому ж р-ні.

Нова Миколаївка Вн. Внц. с.
1946 — *Нова Миколаївка* (АТП 1947: 27).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Миколаївка* (див. вище), означувального *Нова* ‹ *нови́й* (*-а*) із розрізнювальним значенням щодо назв *Миколаївка* в інших р-х Вінниччини.

Нова Ободівка Гс. Внц. с.
1790 — *słoboda Obodowska* (АЮЗР V/2(2), 699); 1893 — *Ободовская слобода* (*Новая Ободовка*) (Гульдман 1893: 328); 1946 — *Ободівка* (АТП 1947: 27); 2012 — *Нова Ободівка* (АТУ 2012: 41).
Первісна назва *Ободівська слобода* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *слобо́да* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305), означувального *Ободівська* — дериват із суфіксом *-ськ-* від ойконіма *Ободівка* (див. далі). Поселення виникло як слобода с. *Ободівки*. Сучасна назва *Нова Ободівка* містить складники *Ободівка* й *Нова* ‹ *нови́й* (*-а*) із розрізнювальним значенням щодо нп *Ободівка*.

Нова Прилука Вн. Внц. с.
Відоме з кін. XVIII ст. (ІМСВнц., 375); 1830 — местечка *Новой Прилуки* (Величко, 8); 1888 — *Przyłuka*, *Pryłuka Nowa* (SG IX, 217); 1902 — м. *Новой Прилуки* (МК, 59); 1946 — *Нова Прилука* (АТП 1947: 37).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Прилука* ‹ *прилука* ‘низовина, поросла травою’ (Марусенко, 326) — ‘поселення біля луки’ (на березі р. Десни; ІМСВнц., 375), означувального *Нова* ‹ *нови́й* (*-а*), що вказує на пізніший характер поселення щодо ойконіма *Стара Прилука* в тому ж р-ні.

Нова Сулківка Хм. Внц. с.
1946 — х. *Нова Сулківка* (АТП 1947: 38); 1967 — с. *Нова Сулківка* (АТП 1967: 45).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Сулківка* (див. далі), означувального *Нова* ‹ *нови́й* (*-а*) із розрізнювальним значенням щодо назви с. *Сулківка*.

Нове Вн. Внц. с.
1967 — *Нове* (АТП 1967: 26).
Назва мотивована прикметником *нови́й* (*-е*) ‘який недавно виник, з’явився, не існував раніше’ (СУМ V, 433).

Нове Життя М.-П. Внц. с.
1946 — х. *Нове Життя* (АТП 1947: 40); 1967 — с. *Нове Життя* (на той час Могилів-Подільський р-н; АТП 1967: 29).
Складена назва-символ, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Життя* ‹ *життя́*, очевидно, зі значенням ‘те, що реально існує; дійсність’ (СУМ II, 535), означувального *Нове* ‹ *нови́й* (*-е*) ‘який прийшов на зміну старому’ (СУМ V, 433).

Нове Місто Вн. Внц. с.
Відоме в 1450 р. (ІМСВнц., 573); 1765 — *Nowe Miasto* (АЮЗР V/2(1), 194); 1886 — *Nowemiasto* (SG VII, 227); 1946 — *Нове Місто* (АТП 1947: 34).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Місто* ‹ *мі́сто* ‘великий населений пункт’ (ЕСУМ 3, 484), означувального *Нове* ‹ *нови́й* (*-е*): ‘новозасноване поселення’. *Нове Місто* — передмістя містечка *Красне* (SG VII, 227).

Нові Обиходи Вн. Внц. с.
Засн. в 1994 р. (htpps://uk.wikipedia.org/wiki/Нові_Обиходи).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Обиходи*. Можливо, йдеться про перенесення ойконіма *Обиходи* на Житомирщині (АТП 1947: 807) — форма множини від антропоніма *Обиход*, пор. укр. прізвище *Обіход* (*Обиход*) (Новикова, 597), означувального *Нові* ‹ *нови́й* (*-і*) із розрізнювальним значенням щодо нп *Обиходи* (*Старі Обиходи*; тепер невідоме).

Нові Хоменки Жм. Внц. с.
1946 — х. *Чапаєва* (на той час Джуринський р-н; АТП 1947: 16); 1967 — с. *Чапаєве* (АТП 1967: 48); з 2016 р. — *Нові Хоменки* (ВВР № 24, 494).
Первісна назва поселення *Чапаєва* (хутір) меморіальна — на честь російського військового діяча В.І. *Чапаєва*. Згідно із Законом України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки», село перейменовано на *Нові Хоменки*. *Нові Хоменки* — складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Хоменки* ‹ ойконіма *Хоменки* (див. далі), означувального *Нові* ‹ *нови́й* (*-і*) із розрізнювальним значенням щодо назви с. *Хоменки*.

Новоживотів Вн. Внц. с.
Відоме з XV ст. (Мальченко, 141–142); 1411–1430 — *Zywotow* (Михайловський 2021: 209); 1574 — *Żywotowa* (Źdz. XX, 119); 1609 — *Żywotow Stary* і *Nowy* (Крикун 2008б: 222); 1738 — *Żywotowa* (ГРУ, 103); 1769 — *Ziwotow* (TG); 1781 — *Sywotow* (Zanoni); 1796 — *Животовъ* (Атлас, 47); 1895 — *Żywotów Stary* і *Nowy* (SG XIV, 919); 1920 — *Новоживотів* (ІМСВнц., 268).
Первісна назва поселення *Животів* — дериват із присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Живот*. Пор. давнє слов'янське ім'я *Животъ* (Морошкин, 84), похідні укр. прізвище *Животко* (Редько 1, 360), ст.-рос. антропонім *Животовы*, 1552 р. (Веселовский, 114). За твердженням В. Михайловського, частина колишнього *Животова* перебуває також у межах с. Якимівка (див. далі) (Михайловський 2021: 209).

Новомикільськ М.-П. Внц. с.
1946 — *Ново-Микольськ* (на той час Чернівецький р-н; АТП 1947: 40); 1967 — *Новомикільськ* (АТП 1967: 29).
Складна (за будовою) назва, утворена складанням основ: стрижневого компонента *Микільськ* (можливо, йдеться про перенесення ойконіма *Микольск* на Житомирщині; АТП 1947: 791), означувального *Ново-* ‹ *нови́й* із вказівкою на новозасноване поселення.

Новоселиця Вн. Внц. с.
1616 — *Nowosielica* (Крикун 2008б: 272); 1765 — *Nowosielica* (АЮЗР V/2(1), 188); 1885 — *Новоселица* (Волости, 272); 1905 — *Новоселица-Литинская* (Ткачук 2023: 190); 1946 — *Новоселиця-Літинська* (АТП 1947: 24); 1967 — *Новоселиця* (АТП 1967: 28).
Назва мотивована географічним терміном *новоселиця* ‘новозасноване поселення’ (Худаш 2006: 166). Варіант *Новоселиця-Літинська*, крім стрижневого компонента *Новоселиця*, містить означувальний *Літинська* ‹ суміжного ойконіма *Літин* (див. вище).

Новоселиця Жм. Внц. с.
1598 — *Nowosielica* (Крикун 2008б: 243); 1641 — *Nowosiołka alias Nowosielica* (Крикун 2008б: 243); 1799 — *Новоселица* (ТОПГ, 128); 1946 — *Новоселиця* (АТП 1947: 17).
Щодо походження назви див. вище.

Новоселівка Тл. Внц. с.
1578 — wsi *Mascichy* (Białkowski, 47); 1613 — *Maczocha* (Źdz. XXI, 196); 1654 — *Мачехино* (Крикун 2008б: 271); 1799 — *Мацоха* (ТОПГ, 271); XIX ст. — *Мачуха* или *Мачиха* (Труды, 135); 1806 — *Мачоха* (Описи 2011: 70); 1885 — *Мачиха* (Волости, 262); 1893 — *Мачуха* (Гульдман 1893: 288); 1967 — *Новоселівка* (АТП 1967 34).
Первісна назва поселення *Мачоха* ‹ *мачоха* ‘мачуха’ (ЕСУМ 3, 423). Причини номінації невідомі. Нова назва *Новоселівка* складна (за будовою), мотивована словосполученням *нове село*; оформлена за аналогією до продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*. Пор. численні назви нп *Новоселівка* в різних регіонах України (АТУ 2012: 513).

Новоселівка Гс. Внц. с.
1885 — *Ворошиловка* (Волости, 264); 1946 — х. *Ворошиловка* (АТП 1947: 14); 1967 — *Новоселівка* (АТП 1967: 15).
Первісна назва поселення *Ворошилівка* — дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Ворошило*, пор. укр. прізвище *Ворошило* (Редько 1, 171). Щодо походження назви *Новоселівка* див. вище.

Новосілка М.-П. Внц. с.
1662 — *Nowosiołka* (Крикун 2011а: 308); 1885 — *Новоселка* (Волости, 281); 1946 — *Новосілка* (АТП 1947: 26).
Назва мотивована географічним терміном *новосілка* ‘новозасноване поселення’ (Худаш 2006: 166–167). Пор. численні назви нп *Новосілка* в різних регіонах України (АТП 1947: 806).

Новоукраїнка Гс. Внц. с.
1946 — х. *Ново-Українка* (АТП 1947: 41); 1967 — *Новоукраїнка* (АТП 1967: 47).
Складна (за будовою) назва, утворена складанням основ: стрижневого компонента *Україна*, оформленого суфіксом *-к-а*, означувального *Ново-* ‹ *нови́й* (*-а*) ‘який стосується найближчого часу; сучасний’ (СУМ V, 433). Первісно поселення було хутором, який заснували переселенці із с. Попова Гребля (див. далі) (https://uk.wikipedia.org/wiki/Попова Гребля_(Чечельницький район)). Ідентичні назви поселення засвідчені в різних регіонах України (АТУ 2012: 513).

Новофастів Вн. Внц. с.
1590 — 1-а пол. XVII ст. — *Hołochwasty* (SG VII, 242–244); 1649 — *Hołochwastów* (SG VII, 242–244); 1754 — *Nowochwastów* (Тариф, 68); 1775 — *Hołochwastow* (АЮЗР V/2 (1), 219); 1886 — *Nowochwastów*, *Nowofastów* (SG VII, 242–244); 1946 — *Новий Фастів* (АТП 1947: 31); 1967 — *Новофастів* (АТП 1967 36).
Первісна назва поселення *Голохвасти* — форма множини від антропоніма *Голохваст*, пор. пол. відповідник *Hołochwast* (Rymut I, 252). Варіант *Голохвастів* зазнав впливу продуктивної словотвірної моделі укр. ойконімів на *-ів* (‹ *-ов*). Пізніша назва *Новофастів* виникла внаслідок трансформації структури попередньої і зближення її з ойконімом *Фастів* на Київщині.

Носиківка Жм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Nosikówka* (AHRP); 1799 — *Насиковка* (ТОПГ, 216); 1884 — *Насѣковка* (Труды, 724); 1901 — *Носиковка* (Мельник 2012: 69); 1946 — *Носиківка* (АТП 1947: 41).
Первісна назва поселення *Носиківка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Носик*, пор. укр. прізвище *Носик* (Редько 2, 747).

Носівці Гс. Внц. с.
1411–1430 — *Nosowce* (Михайловський 2021: 265); 1448 — *Носовци* (Михайловський 2021: 265); 1574 — *Nosowców* (Źdz. XX, 119); 1629 — *w Nosowcach* (АЮЗР VII/2, 404); 1648 — *Nosufka* (ГКУ, 214); 1735 — dobr…*Nosowiec* (ГРУ, 62); 1862 — *Носовцы* (Труды, 300–301); 1946 — *Носівці* (АТП 1947: 32).
Результат онімізації групової назви мешканців *носівці* ‹ **Носів* (*-ова*, *-ове*) ‹ антропоніма *Нос*, пор. укр. прізвище *Нос* зі збереженим етимологічним *о* (Редько 2, 747), а також аналогічний ойконім на Тернопільщині (АТП 1947: 558).

Носківці Жм. Внц. с.
1431 — *Nosskowcze* (АЮЗР VIII/1, 8; Білецька 2004: 286); 1545 — *Носковцы* (ЛМ, 235); *Noskowci* (АЮЗР I/6, 26); 1664 — *Noskowce* (Крикун 2008б: 244); 1751 — *в Носковцах* (ГРУ, 204); 1886 — *Noskowce* (SG VII, 184); 1946 — *Носківці* (АТП 1947: 33).

Результат онімізації групової назви мешканців *носківці* ‹ **Носків* (*-ове*) ‹ антропоніма *Носко*, пор. укр. прізвище *Носко* (Редько 2, 747).

Обідне Вн. Внц. с.
1411–1430 — *Obodny* (Михайловський 2021: 265); 1580 — *на Ꙋбодны* (Крикун 2008а: 267); 1606 — wsi *Obodna* (Źdz. XXI, 516); 1648 — *Obodena* (ГКУ, 214); 1781 — *Obodena* (Zanoni); 1799 — *Ободное* (ТОПГ, 356); 1819 — *Ободное* (Труды, 190); 1946 — *Обідне* (АТП 1947: 13).
Первісна форма ойконіма *Ободна*. Назва-метафора, в основі якої — апелятив *обідний* (*-е*) ‹ *óбід* ‘обруч, залізне кільце…’ (СУМ V, 503). Поселення розташоване в долині (Труды, 190), що має форму обода. Пізніша назва *Обідне* (*Ободное*) постала внаслідок граматичного узгодження з лексемою *село*.

Ободівка Гс. Внц. с.
Відоме в XVI ст. [*Бадівка*] (ІМСВнц., 616); 1629 — *Obodówka* (Źdz. XX, 81); *Badowka* (Крикун 2008б: 210); 1781 — *Obodowka* (Zanoni); 1861 — *Ободовка* (СР 1850–1861: 313); 1946 — *Ободівка* (АТП 1947: 27).
Первісна назва поселення *Бадівка* — дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від антропоніма *Бадьо*, пор. укр. прізвище *Бадьо* (Редько 1, 20). Пізніша форма *Ободівка* виникла внаслідок видозміни структури назви *Бадівка*, можливо, на основі асоціації з апелятивом *óбід*.

Обозівка Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Obozówka* (AHRP); 1776 — *Obozuwka* (АЮЗР V/2(1), 275); 1864 — *Обозовка* (Похилевич, 214); 1946 — *Обозівка* (на той час Плисківський р-н; АТП 1947: 30).
Ойконім етимологічно неоднозначний.
1. Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від прізвиська засновника *Обоз*, пор. пол. відповідник *Oboz* (Rymut II, 169). Відомо, що раніше це село було частиною містечка Дзюньків (Похилевич, 214).
2. Дериват від укр. заст. *обóз* ‘табір’ (СУМ V, 549), оформлений за аналогією до продуктивної словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-ів-к-а*.

Обухів М.-П. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Obuchow* (AHRP); 1784 — *Obuchow* (АЮЗР V/2(2), 448); 1886 — *Obuchów* (SG VII, 358); 1946 — *Обухів* (АТП 1947: 21).
Утворення з присвійним суфіксом суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Обух*, пор. укр. прізвище *Обух* (Редько 2, 750).

Огіївка Гс. Внц. с.
1617 — *Ohijowka* (Źdz. XXI, 596); 1629 — *Ohyjowka* (Крикун 2008б: 244); 1648 — *Huwka* (ГКУ, 214); 1765 — *Ohijowka* (АЮЗР V/2(1), 182); XIX ст. — *Огіевка* (Труды, 315–316); 1946 — *Огіївка* (АТП 1947: 14).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від імені першопоселенця *Огій*, пор. укр. ім'я *Огій* (Трійняк, 258). Форма *Гувка* (*Huwka*) виникла, очевидно, внаслідок трансформації структури польськомовного варіанта *Ohijówka*.

Одаї Тл. Внц. с. (Гарячківська сільрада)
1885 — *Одая* (*Федорка*) (Волости, 283); 1946 — х. *Одаї* (на той час Піщанський р-н; АТП 1047: 29); 1967 — с. *Одаї* (АТП 1967: 25).
Первісна назва поселеня *Одая* мотивована місцевим апелятивом східнороманського походження *одая* 'загін для овець; кошара за селом' (Лютик, 297) або 'хутір' (Труды, 1020). Пізніша назва *Одаї* вторинна під впливом продуктивної моделі множинних ойконімів. Паралельна назва *Федорка*, очевидно, форма Р. в. належності від імені першопоселенця *Федорко*, пор. укр. ім'я *Федорко* — розмовний варіант від *Федір* (Трійняк, 375).

Одаї Тл. Внц. с. (Тульчинська міськ. громада)
1765 — wies *Odaie* (АЮЗР V/1(1), 192); 1799 — *Одая* (ТОПГ, 308); 1946 — *Одаї* (АТП 1947: 37).
Щодо походження назви див. вище.

Озаринці М.-П. Внц. с.
1431 — *Oszarincze* (АЮЗР VIII/2, 329); 1469 — *Ozarzincze* (Михайловський 2021: 266); 1784 — *Ozarzynce* (АЮЗР V/2(2), 445); 1796 — *Озаринцы* (Атлас, 47); 1865 — *Озаринцы* (Труды, 709–710); 1946 — *Озаринці* (АТП 1947: 8).
Результат онімізації групової назви мешканців *озаринці* ‹ **Озарин* (*-а*, *-е*) ‹ антропоніма *Озара*, пор. споріднене укр. прізвище *Озар* (Редько 2, 755) ‹ імені *Азарій* (Трійняк, 25).

О

Озерна Вн. Внц. с.
1946 — *Озерна* (АТП 1947: 31).
Назва мотивована прикметником *озе́рний* (*-а*) ‘пов’язаний із озером (озерами)’. Відомо, що поселення розташоване на березі р. Безіменної (https://uk.wikipedia.org/wiki/Озерна_(Погребищенський_район)).

Озерне Вн. Внц. с-ще
До 1967 р. — *с-ще Човновицької молочної ферми* (АТП 1967: 104); з 1967 р. — с-ще *Озерне* (на той час Погребищенський р-н; АТП 1967: 104). Первісна назва поселення *с-ще Човновицької молочної ферми* пов’язана з назвою *Човновицька молочна ферма*, що мотивована ойконімом *Човновиця* (див. далі). Нова назва мотивована прикметником *озе́рний* (*-е*) ‘пов’язаний із озером (озерами)’.

Озеро Вн. Внц. с.
1799 — *Озеро* (ТОПГ, 347); XIX ст. — *Озеро* (Труды, 198); 1882 — *Jezioro* (SG III, 579); 1946 — *Озеро* (АТП 1947: 27).
Ойконім, очевидно, вторинний щодо назви водойми, мотивованої географічним терміном *о́зеро* ‘природна або штучна заглибина, заповнена водою’ (СУМ V, 653). За місцевими переказами, колись тут було глибоке озеро (Труды, 198).

Окладне Жм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Okładna* (AHRP); 1787 — *Okładne* (АЮЗР V/2(2), 442); 1800 — *Окладное* (Описи 2011: 72); 1806 — при *Окладной* (Описи 2011: 40); 1886 — *Okładne* (SG VII, 424); 1946 — *Окладне* (АТП 1947: 10).
Результат онімізації прикметника *окладний* ‹ *окла́д*, імовірно, зі значенням ‘грошовий податок’ (СУМ V, 664).

Оксанівка М.-П. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Okładna* (AHRP); 1782–1784 — *Fleminda* (Пуряєва, 76); 1799 — *Флеменда* (ТОПГ, 167); 1800 — *Тодоровка* она же *Флеменда* (Описи 2011: 71); 1886 — *Fleminda*, *Fleminga* (SG II, 393); XIX ст. — *Флеминда* (Труды, 1014); до 1946 р. — *Флеминда* (АТП 1947: 933); 1946 — *Оксанівка* (АТП 1947: 43).
Назва мотивована румун. *flămînd* ‘голодний, зголоднілий’, ‘жадібний’ (DRU, 174) у метафоричному значенні. Пор. споріднену назву поселення *Флемунда* (*Фламунда*, *Флымында*) в Молдові (RGN IX, 416).

О

Паралельна назва *Тодорівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця (у якійсь частині села) *Тодор*, пор. укр. ім'я *Тодор*, що співвідносне з *Теодор* (Трійняк, 357). Нова назва *Оксанівка* меморіальна — на честь місцевої мешканки *Оксани* Дудницької, яку розстріляли гітлерівці (ІМСВнц., 736); оформлена за аналогією до продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-івк-а*.

Олександрівка Вн. Внц. с. (Журавненська сільськ. громада)
1967 — *Олександрівка* (на той час Хмільницький р-н; АТП 1967: 44); 2012 — *Олександрівка* (АТУ 2012: 35).
Щодо походження назви див. далі.

Олександрівка Вн. Внц. с. (Зозівська сільськ. громада)
Засн. в пол. XVIII ст. (Похилевич, 250); 1865 — *Александровка* (Похилевич, 250); 1900 — *Aleksandrówka* (SG XV, 17); 1967 — *Олександрівка* (на той час Липовецький р-н; АТП 1967: 26).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені *Олександр*. Засновником села був поміщик *Олександр* Яловицький (Похилевич, 250).

Олександрівка Вн. Внц. с. (Оленівська сільськ. громада)
Засн. у 40-х рр. XIX ст. (Труды, 224); 1882 — *Aleksandrówka* (SG I, 28); 1900 — *Aleksandrówka* (SG XV, 18); 1967 — *Олександрівка* (АТП 1967: 14).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені *Олександр*. Поселення заснував поміщик із Козинець Олександр Раковський (Труды, 224).

Олександрівка Гс. Внц. с.
1654 — *Aleksandrowka* (Крикун 2008б: 244); 1799 — *Александровка* (ТОПГ, 298); XIX ст. — *Алексндровка* (Труды, 297); 1946 — *Олександрівка* (АТП 1947: 36).
Щодо походження назви див. вище.

Олександрівка Жм. Внц. с.
XIX ст. — *Александровка* (Антонюк 2006а: 435); 1946 — *Олександрівка* (АТП 1947: 13).

О

Первісна назва поселення *Александровка* — дериват із присвійним суфіксом *-ов-к-а* від антропонімооснови *Александр-* (поселення перебувало у власності поміщика П.М. *Александрова*; Антонюк 2006а: 435). Сучасний ойконім *Олександрівка* — результат фонетичної адаптації давнішого *Александровка* на українськомовному ґрунті.

Олександрівка Тл. Внц. с.
1799 — *Александровка* (ТОПГ, 229); 1880 — *Aleksandrówka* (SG I, 28); 1946 — *Олександрівка* (АТП 1947: 35).
Щодо походження назви див. вище.

Олексіївка Вн. Внц. с.
1946 — *Олексіївка* (АТП 1947: 27).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від імені *Олексій*. Пор. укр. ім'я *Олексій* (Трійняк, 264). Мотиви номінації невідомі.

Олексіївка Гс. Внц. с.
1880 — *Aleksiejówka* (SG I, 29); 1967 — *Олексіївка* (АТП 1967: 19).
Щодо походження назви див. вище.

Олексіївка Жм. Внц. с.
1885 — *Алексѣевка* (Волости, 266); 1967 — *Олексіївка* (АТП 1967: 17).
Щодо походження назви див. вище.

Оленівка Вн. Внц. с.
Відоме в 1765 р. (Труды, 186; IMCВнц., 190); 1847 — в сел. *Геленовке* (СР 1826–1849: 259); 1893 — *Еленовка* (Гульдман 1893: 145); 1946 — *Оленівка* (АТП 1947: 8).
В основі назви — особове ім'я *Гелена* (*Єлена*), оформлене присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*). Можливо, власницею поселення була полька, пор. пол. ім'я *Helena* (SI, 76). Сучасна назва *Оленівка* — результат фонетичної адаптації попередньої назви на українському ґрунті.

Оленівка М.-П. Внц. с.
1799 — *Эленовка* (ТОПГ, 174); 1820 — *Еленовка* (Труды, 1002); 1882 — *Helenówka* (SG III, 57); 1893 — *Еленовка* (Гульдман 1893: 145); 1946 — *Оленівка* (АТП 1947: 8).

Щодо походження назви див. вище. Поселення названо на честь княгині *Гелени* — доньки князя Вітгенштейна (Сотніченко, 20).

Оліхи Жм. Внц. с-ще
1967 — *Оліхи* (АТП 1967: 48).
Форма множини від імені **Оліх* ‹ *Олех* — розмовна форма від *Олександр* (Трійняк, 261) або від **Оліх* ‹ *Олех* ‹ *Олег*. Пор. ст.-рос. ім'я *Олехъ*, 1495 р. (Морошкин, 143).

Ольгопіль Гс. Внц. с.
1780 — [*Рогузка-Чечельницька*] (Труды, 770–771; ІМСВнц., 688); 1796 — [*Ольгопіль*] (Задорожнюк, 387); 1798 — *Ольгополь* (Труды, 770–771); 1806 — при *Рагузке Чечельницкой* (Описи 2011: 40); 1893 — *Ольгополь* (Гульдман 1893: 335); 1946 — *Ольгопіль* (АТП 1947: 28).
Первісна назва поселення *Рогузка-Чечельницька* утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Рогузка* ‹ *Рогозка* ‹ *рогозка* ‹ *рогозá* 'очерет болотний' (ЕСУМ 5, 100): поселення розташоване на берегах порослої очеретом р. Савранки п. Пд. Бугу (Труды, 770–771); означувального *Чечельницька* ‹ нп *Чечельник* (поселення розташоване неподалік від *Чечельника*). У 1796 р. поселення *Рогузку-Чечельницьку* перейменовано на *Ольгопіль* (Задорожнюк, 387). Пізніша назва *Ольгополь* (› *Ольгопіль* під впливом укр. композитів на *-піль*) містить складники *Ольга* (місто назване на честь *Ольги* Павлівни, онучки Катерини ІІ, яка зупинялася тут по дорозі з Новоросійського краю; Труды, 770–771) і *-поль* ‹ гр. πόλις 'місто': 'місто Ольги' (поселення так назвали його власники — князі Любомирські; SG IX, 481).

Ольжине Хм. Внц. с-ще
1925 — х. *Ольгин* (НМП, 66); 1946 — с-ще радгоспу «*Ольгине*» (АТП 1947: 39); 1967 — с-ще *Ольгине* (АТП 1967: 44); з 2016 р. — село (https://uk.wikipedia.org/wiki/Ольгине_(Хмільницький_район)); з 2024 р. — *Ольжине* (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3984-IX#Text).
Первісна назва поселення *Ольгин* (хутір). В її основі — особове ім'я *Ольга*, оформлене присвійним суфіксом *-ин-*. Причини номінації невідомі. Назва *Ольгине* — результат граматичного узгодження з лексемою селище. Нова назва *Ольжине* уніфікована відповідно до норм чинного українського правопису, згідно з яким присвійний прикметник від імені *Ольга* має форму *Ольжин*.

О

Оляниця Гс. Внц. с.
Відоме з кін. XV ст. (ІМСВнц., 626; Труды, 341–342); 1790 — *Ulanica*, *czyle Zwierzynce* (АЮЗР V/2 (2), 675); 1876 — *Уляница* (Труды, 342); 1892 — *Ulanica* (SG XII, 780); 1946 — *Оляниця* (АТП 1947: 36).
Первісна назва поселення *Уляниця*. Можливо, це утворення з присвійним суфіксом *-иця* від імені *Улян* (Трійняк, 367), пор. типологійно споріднені топоніми в інших слов'янських регіонах: рос. *Лавровица* ‹ *Лавр*, *Михалица* ‹ *Михал* (Васильев, 281), серб. *Иваньица* — село Івана (Маројевић, 5). На підтвердження такої (відантропонімної версії) наведемо ойконім (слобідка) *Улянівка* (*Ulanówka*) у тій же місцевості (SG XII, 781) ‹ *Улян* + *-ів-к-а*. Менш імовірно, що *Уляниця* — це фонетично вторинна форма до **Гуляниця* ‹ *гуляний* ‹ *гуляти*, оскільки невідомі факти відпадіння початкового *г* у лексиці цього лексико-словотвірного гнізда. Пізніша назва *Оляниця* ‹ *Уляниця* виникла, напевно, на основі зближення з іменами *Уляна*, *Оляна* (Трійняк, 368). Паралельна назва *Звіринці* етимологічно неоднозначна: 1) результат онімізації групової назви мешканців *звіринці* ‹ **Звірин* (*-а*, *-е*) ‹ антропоніма *Звіра*(*я*), пор. пол. відповідник *Zwierza* (Rymut II, 748); 2) форма множини від апелятива *звіринець* зі значенням *'місце, де ловили звірів', пор. ст.-укр. ловы звѣриные, 1424 р. (ССУМ I, 554). Відомо, що в довколишній місцевості було багато лісів (Труды, 341–342).

Ометинці Вн. Внц. с.
1448 — *Ометинци* (Михайловський 2021: 269); 1570 — *Шметинцы* (Крикун 2008а: 176); *Omekińce* (SG VII, 530); 1664 — *Ometynce* (Крикун 2008б: 244); 1761 — *в Ометинцахъ* (Труды, 301–302); 1886 — *Ometyńce* al. *Omiatyńce*, *Omietyńce* (SG VII, 530); 1946 — *Ометинці* (АТП 1947: 32).
За переказами, первісна назва поселення *Паланка* (Труды, 301–302) ‹ *пала́нка* 'невелике укріплення, обнесене частоколом', 'селище, острог; місцевість, де проживали одружені запорожці' (ЕСУМ 4, 260) → 'поселення з таким укріпленням'. Пізніший ойконім *Ометинці* — результат онімізації групової назви мешканців *о*(*б*)*метинці* ‹ **О*(*б*)*метин* ‹ антропоніма **О*(*б*)*мета*, пор. споріднене прізвище *Обметов* на Донеччині (Новикова, 598).

Онитківці Вн. Внц. с.
1602 — *Onopkowce* (Крикун 2008б: 244); XVIII ст. — *Onytkowce* (Крикун 2008б: 244–245); 1765 — *Onypkowce* (АЮЗР V/2(1), 178); 1799 —

Анитковцы (ТОПГ, 323); 1885 — *Онитковцы* (Волости, 262); 1946 — *Онитківці* (АТП 1947: 34).
Первісна назва поселення *Онопківкі* — результат онімізації групової назви мешканців *онопківці* ‹ **Онопків* (*-ова*, *-ове*) ‹ імені засновника *Онопко*, пор. укр. *Онопко* — народнорозмовна форма від *Онопрій* (Трійняк, 272). Пізніша назва *Онитківці* виникла внаслідок помилкового написання ойконіма *Онипківці*, що постав із *Онопківці*; *Онипко* — народнорозмовна форма від *Онопрій* (Трійняк, 272).

Оратів Вн. Внц. с.
1448 — *Ратов* (Михайловський 2021: 289); 1602 — *Oratowa* (Źdz. XXI, 431); 1654 — *Урать* (Крикун 2008б: 245); 1771 — *w Oratowie* (УА, 84); 1796 — *Аратовъ* (Атлас, 47); 1886 — *Oratów* (SG VII, 572); 1946 — *Оратів* (АТП 1947: 28).
За умови, що первісна назва поселення *Ратів*, в її основі — антропонім *Рат*, оформлений присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*). Пор. укр. (закарпат.) прізвище *Рат* (Чучка 2005: 478). Можливо, однак, що форма *Ратов* виникла внаслідок фонетичної зміни назви **О(б)ратов* — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма **Орат* ‹ *Обрат*, пор. пол. особову назву *Obrat* (Rymut II, 169).

Оратів Вн. Внц. с-ще
1828 — *Оратов* (Казьмирчук 2011: 69); 1886 — *Oratówka* (SG VII, 573); 1946 — *Оратів* (АТП 1947: 28).
Назва селища вторинна щодо назви суміжного села (див. вище).

Оратівка Вн. Внц. с.
1609 — *Oratowka* (Крикун 2008б: 245); 1630 — *Oratow Stary* (Крикун 2008б: 245); 1765 — *Oratowka* (АЮЗР V/2(1), 190); 1885 — *Оратовка* (Волости, 166); 1946 — *Оратівка* (АТП 1947: 28).
Утворення із суфіксом *-к-а* від суміжного ойконіма *Оратів* (див. вище).

Ординці Вн. Внц. с.
1651 — *Ordynce* (Крикун 2008б: 245); 1784 — *Ordynce* (АЮЗР V/2(1), 377); 1864 — *Ординцы* (Похилевич, 222); 1946 — *Ординці* (АТП 1947: 31).
Ойконім етимологічно неоднозначний.
1. В основі назви поселення — апелятив *ординці* ‹ *ординець* ‘той, хто належить до орди’ (СУМ V, 743). Ідеться, напевно, про татар.

2. Результат онімізації групової назви мешканців *ординці* ‹ **Ордин* (*-е*) ‹ антропоніма *Орда*, пор. укр. (закарпат.) прізвище *Орда* (Чучка 2005: 419). Пор. ще ідентичний ойконім у Хмельницькій обл.

Орлівка Гс. Внц. с.
1629 — z wioski *Orłowki* (АЮЗР VII/2, 403); 1648 — *Orluwska* (ГКУ, 214); 1765 — *Orlowka* (АЮЗР V/2(1), 192); 1886 — *Orłówka* al. *Orłowce* (SG VII, 592); 1946 — *Орлівка* (АТП 1947: 33).
Утворення з присвійним суфіксом *-івк-а* (‹ *-овк-а*) від антропоніма *Орел*, пор. укр. прізвище *Орел* (Редько 2, 768). Варіант *Орлівці* виник під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів на *-ів-ц*(*і*).

Осична Вн. Внц. с.
Відоме з XIII ст. (ІМСВнц., 268); 1754 — *Osiczna* (Тариф, 157); 1796 — *Осишна* (Атлас, 47); 1886 — *Osiczna* (SG VII, 619); 1946 — *Осична* (АТП 1947: 28).
Первісна назва поселення *Осічна* — результат трансонімізації ідентичного мікротопоніма, мотивованого апелятивом *о*(*б*)*січний* (*-а*) ‹ *о*(*б*)*сікати*, *о*(*б*)*сікти* (пор. споріднені укр. *засі́чний* ‘пов’язаний із засікою’ ‹ *засі́ка* ‘штучна перешкода із зрубаних дерев’, *підсі́чний* ‹ *підсіка́ти* ‘підрізати’; ЕСУМ 5, 252). Значна частина довколишньої місцевості була вкрита лісом (SG VII, 619), який згодом, закладаючи поселення, вирубали. Пор. ще аналогічну назву гори *Осічна* на Бойківщині (‹ *сікти*; Rudnicki 66).

Осична Хм. Внц. с.
1967 — *Осична* (АТП 1967: 45).
Назва вторинна щодо мікротопоніма на зразок **Осична лука* (*долина*) з подальшим усіченням другого компонента. В основі мікротопоніма — прикметник *оси́чний* ‹ *оси́ка* ‘листяне дерево родини вербових; тополя тремтяча’ (СУМ V, 761).

Осічок Хм. Внц. с.
Засн. в 1895 р. (Ткачук 2023: 304); 1925 — *Осичок* (НМП, 78); 1946 — *Осічок* (АТП 1947: 39).
Назва поселення, напевно, вторинна щодо ідентичного мікротопоніма, який етимологічно неоднозначний: 1) мотивований апелятивом на зразок д.-рус. *осѣчькъ* ‹ *осѣкъ* ‘засіка’ (ЭССЯ 29: 155). У такому разі давня

назва пов'язана з підсічним землеробством. Пор. топонімні паралелі в інших слов'янських мовах: чеськ. *Oseček*, пол. *Osieczek* (ЭССЯ 29: 155); 2) в основі мікротопоніма — дериват від назви дерева *оси́ка*, хоча в такому разі закономірною формою була б *Осичка*.

Осіївка Гс. Внц. с.
Відоме у XVI ст. — (ІМСВнц., 165–166); 1629 — *Osiowka* (АЮЗР VII/2, 400); *Osijowka* (Крикун 2008б: 245); 1654 — *Осевка* (Крикун 2008б: 245); 1790 — *Owsijowka* (АЮЗР V/2(2), 674); 1886 — *Owsijówka* (SG VII, 783); 1946 — *Осіївка* (АТП 1947: 11).
За умови, що первісна назва поселення *Осівка*, це утворення за аналогією до назв на *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від гідроніма *Оса*. Село розташоване на березі цієї річки (ІМСВнц., 165–166). У такому разі форма *Овсіївка* виникла внаслідок формального зближення основи назви з особовим ім'ям *Овсій* (*Осій*) (Трійняк, 258). Якщо ж первинна форма *Осіївка*, то це дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені *Осій* ‹ *Овсій* (Трійняк, 257–258).

Осолинка Вн. Внц. с.
Відоме у XVIII ст. — *Пѣтухи* (Труды, 601); 1787 — *Osolinka* (АЮЗР V/2(2), 569); 1830 — *Осолинки* (Опис, 33); 1905 — *Осолинка* (Ткачук 2023: 268); 1946 — *Осолинка* (АТП 1947: 24).
Колишня назва поселення *Петухи* — форма множини від антропоніма *Петух* (родова, або відродинна, назва). Пор. укр. *Петух* — розмовна форма від *Петро* (Трійняк, 293). Село в минулому населяли російські розкольники-старовіри (Труды, 601). Пізніша назва *Осолинка* — утворення з формантом *-к-а* від антропонімооснови *Осолин-* (граф Й. *Осолинський* — власник цього поселення; Труды, 601).

Остапківці Вн. Внц. с.
1629 — *Ostapkowce* (Źdz. XX, 140); 1799 — *Остапковцы* (ТОПГ, 332); XIX ст. — *Остапковцы* (Труды, 201–202); 1946 — *Остапківці* (АТП 1947: 12).
Результат онімізації групової назви мешканців *остапківці* ‹ **Остапків* (*-ова*, *-ове*) ‹ імені *Остапко*, пор. укр. *Остапко* ‹ *Остап* (Трійняк, 276).

Очеретня Вн. Внц. с.
1606 — wsi *Czeretnej* (Źdz. XXI, 519); 1664 — *Oczeretna* (Крикун 2008б: 246); 1768 — *Oczeretna* (Крикун 2012б: 397); 1828 — *Очеретна*

(Казьмирчук 2011: 70); 1886 — *Oczeretnia* (SG VII, 372); 1946 — *Очеретня* (АТП 1947: 30).
Результат трансонімізації мікротопоніма **Очеретна* (‹ *очеретний* ‹ *очерет*), мотивованого ознакою ‘місцевість, поросла очеретом’ (село розташоване біля верхів’я струмка Нападівки; Похилевич, 248). Форма *Черетна* фонетично вторинна, пор. укр. *черéт* ‘очерет’ (ЕСУМ 4, 243).

Очитків Вн. Внц. с.
1507 — dóbr *Oczytkowa* (AS III, 45); 1585 — *Ѡшиткoв* (Крикун 2008а: 384); 1629 — *z Oszytkowa* (АЮЗР VII/2, 408); 1664 — *Oczytkow* (Крикун 2008б: 246); 1787 — *Oczytkow* (АЮЗР V/2(2), 573); 1828 — *Очветков* (Казьмирчук 2011: 69); 1886 — *Oczytków* (SG VII, 373); 1946 — *Очитків* (АТП 1947: 30).
Якщо первісна назва *Очитків*, то ойконім мотивований антропонімом **Очиток* / **Очитко*. За умови, що первісна назва поселення *Ошитків*, — це утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма **Ошиток* / *Ошитко*, пор. укр. прізвище *Ошитко* (Редько 2, 777). У такому разі варіант *Очитків* фонетично вторинний.

Павленки Хм. Внц. с.
XIX ст. — *Павленки* (Труды, 242); 1946 — *Павленки* (АТП 1947: 19).
Родова (відродинна) назва — форма множини від прізвища *Павленко*, пор. укр. прізвище *Павленко* (Редько 2, 779).

Павлівка Вн. Внц. с. (Іллінецька міськ. громада)
1664 — *z Pawłowki* (АЮЗР VII/2, 544); 1765 — *Pawłowka* (АЮЗР V/2(1), 185); 1849 — *Павловка* (Казьмирчук 2011: 107); 1946 — *Павлівка* (АТП 1947: 18).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Павла*. Пор. укр. ім’я *Павло* (Трійняк, 278).

Павлівка Вн. Внц. с. (Павлівська сільськ. громада)
1651 — *Pawłowka* (Крикун 2008б: 246); 1775 — *Pawłowka* (АЮЗР V/2(1), 218); 1886 — *Pawłówka* (SG VII, 741); 1946 — *Павлівка* (АТП 1947: 31).
Щодо походження назви див. вище.

Павлівка Гс. Внц. с.
1886 — *Pawłówka* (SG VII, 912); 1946 — х. *Павлівка* (АТП 1947: 14); 1967 — с. *Павлівка* (АТП 1967: 16).
Щодо походження назви див. вище.

Павлівка Жм. Внц. с.
1946 — *Павлівка* (АТП 1946: 10).
З огляду на пізню фіксацію назви це, можливо, меморіальний ойконім, мотивований іменем *Павло*; оформлений за аналогією до продуктивної словотвірної моделі назв із формантом *-ів-к-а*.

Павлівка Тл. Внц. с.
Відоме в сер. XVIII ст. (ІМСВнц., 353); 1796 — *Павловка* (Атлас, 47); 1886 — *Pawłowka* (SG VII, 912); 1967 — *Павлівка* (АТП 1967 25).
Щодо походження назви див. *Павлівка* (Вн.).

Павлівка Хм. Внц. с.
Відоме в XV ст. (ІМСВнц., 295); 1785 — *в Павловкѣ* (Труды, 261–262); 1886 — *Pawłowka* al. *Pawłowce* (SG VII, 912); 1946 — *Павлівка* (АТП 1947: 19).
Щодо походження назви див. вище. Варіант *Павлівці* виник під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-ц(і)*.

Пагурці Хм. Внц. с.
Відоме у XVIII ст. (SG VII, 817); 1784 — *Pagórce* (АЮЗР V/2(2), 441); 1886 — *Pagórce* (*Pagórcze*, *Pagurcy*) (SG VII, 817); 1946 — *Пагурці* (АТП 1947: 38).
Фонетика назви вказує на її польське походження. Імовірно, це полонізована форма від **Пагорці* — результат онімізації катойконіма *пагорці* ‘мешканці пагорків’, пор. укр. діал. *пáгóрок* ‘невелика гірка, горб’ (Марусенко, 239). Село розташоване в горбистій місцевості (Труды, 633).

Паланка Тл. Внц. с.
Відоме в 1675 р. (SG VII, 832); 1757 — *Паланки* (ГРУ, 254); 1799 — *Паланка* (ТОПГ, 251); 1886 — *Pałanka* (SG VII, 832); 1946 — *Паланка* (АТП 1947: 35).
В основі назви — апелятив *палáнка* ‘невелике укріплення, обнесене частоколом’, ‘селище, острог; місцевість, де проживали одружені

запорожці’ (ЕСУМ 4, 260). Аналогічні назви поселень зафіксовано на Київщині та Кіровоградщині (АТП 1947: 813).

Палійове Тл. Внц. с-ще
1886 — *Palijówka* (SG VII, 829); 1967 — *Палійове* (АТП 1967: 35).
За умови, що первісна назва поселення *Паліївка*, це утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від прізвиська засновника *Палій*, пор. укр. прізвище *Палій* (Редько 2, 786). Сучасна назва постала під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-ов-*.

Панасівка Хм. Внц. с. (Глинська сільськ. громада)
1946 — х. *Панасівка* (АТП 1947: 18); 1967 — с. *Панасівка* (АТП 1967: 21).
Щодо походження назви див. вище.

Панасівка Хм. Внц. с. (Пузирківська сільськ. громада)
1754 — *Panasówka* (Тариф, 41); 1864 — *Панасовка* (Похилевич, 228); 1946 — *Панасівка* (АТП 1947: 20).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Панаса*, пор. укр. ім’я *Панас* (Трійняк, 282).

Панчишине Гс. Внц. с.
1946 — с-ще радгоспу «*Панчишине*» (АТП 1947: 33); 1967 — *Панчишине* (АТП 1967: 38).
Назва поселення вторинна щодо назви радгоспу. В основі меморіальної назви — прізвище *Панчишин*, пор. укр. прізвище *Панчишин* (Редько 2, 789).

Парїівка Вн. Внц. с. (Іллінецька міськ. громада)
1448 — *Пореевъци* (Михайловський 2021: 286); 1580 — *Пориевка* (Крикун 2008а: 257); 1600 — *Paryjewki* (Źdz. XXI, 43); 1664 — *Parijowka* (Крикун 2008б: 246); 1752 — *Паріевка* (Труды, 191); 1784 — *Hansczyzna* (АЮЗР V/2 (2), 460); XIX ст. — *Паріевка* (*Ганщина*) (Труды, 191); 1828 — *Паріевка* (Казьмирчук 2011: 70); 1946 — *Парїівка* (АТП 1947: 18).
За умови, що первісна назва поселення *Пореївці*, в її основі — групова назва мешканців *пореївці* ‹ **Пореїв* (*-єва*, *-єво*) ‹ антропоніма *Порей*, пор. укр. (закарпат.) прізвище *Порей* (Чучка 2005: 464). Пізніша назва

Поріївка вторинна, виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*). Форма *Паріївка* постала внаслідок фонетичної зміни назви *Поріївка* під впливом, очевидно, відомого антропоніма *Парій*, пор. укр. прізвище *Парій* (Редько 2, 793). Варіант *Ганщина* стосувався назви частини села (Труды, 191), мотивований антропонімом *Ганський*(*і*) (пор. укр. прізвище *Ганський*; Редько 1, 192) + суфікс *-ина*.

Паріївка Вн. Внц. с. (Андрушівська сільськ. громада)
1622 — *Parijowka* (Крикун 2008б: 246); 1642 — *Parijowka Stara i Nowa* (Крикун 2008б: 246); 1765 — *Paryiowka* (АЮЗР V/2(1), 191); 1864 — *Париевка* (Похилевич, 256); 1946 — *Паріївка* (на той час Плисківський р-н; АТП 1947: 30).
Щодо походження назви див. вище. На території Вінниччини відзначено ще один ойконім *Паріївка* (див. вище). Цим і зумовлена поява варіантів *Паріївка Стара* і *Паріївка Нова* (пол. *Parijowka Stara i Nowa*).

Парпурівці Вн. Внц. с.
1569 — *Perporowce* (Źdz. XX, 104); 1594 — *Purpurowce* (Крикун 2008б: 249); 1629 — *Perpurowce* (Źdz. XX, 140); 1768 — *Parpurowce* (Крикун 2012б: 398); 1886 — *Parpurowce*, *Purpurowce* (SG VII, 871); 1946 — *Парпурівці* (АТП 1947: 12).
Результат онімізації групової назви мешканців *парпурівці* ‹ **Парпурів* (*-ове*) ‹ антропоніма *Парпура* (поселення заснував якийсь Борис *Парпура*; Труды, 227), пор. укр. прізвище *Парпура* (Редько 2, 793). Варіанти *Перпурівці* і *Пурпурівці* фонетично вторинні.
Гіпотеза К.М. Тищенка про етимологічний зв'язок ойконіма *Парпурівці* з гр. πορφύρα 'порфира' (Тищенко, 455) лінгвістично безпідставна.

Партизанське Гс. Внц. с-ще
1946 — х. *Сталінка* (АТП 1947: 11); 1967 — с-ще *Партизанське* (АТП 1967: 12, 104).
Первісна назва поселення *Сталінка* меморіальна, мотивована псевдонімом радянського державного і політичного діяча Й.В. *Сталіна* (справжнє прізвище — *Джугашвілі*). Сучасна назва — результат онімізації прикметника *партизáнський* ‹ *партизáн* (*и*) 'учасник партизанської боротьби, член партизанського загону' (СУМ VI, 77).

П

Пархомівка Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Parchomówka* (AHRP); 1765 — *Parchomowka* (АЮЗР V/2(1), 183); 1885 — *Пархомовка* (Волости, 165); 1946 — *Пархомівка* (на той час Дашівський р-н; АТП 1947: 15).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Пархома*, пор. укр. імена *Пархім* і *Пархом* (Трійняк, 288).

Пасинки Жм. Внц. с.
1617 — *Pasynkowce* (АЮЗР VIII/2, 385); 1784 — *Pasynki* (АЮЗР V/2(2), 448); 1799 — *Пасенки* (ТОПГ, 193); 1886 — *Pasynki* (SG VII, 891); 1946 — *Пасинки* (АТП 1947: 41).
Первісна назва поселення *Пасинківці* — результат онімізації групової назви мешканців *пасинківці* ‹ **Пасинків* (*-ова*, *-ове*) ‹ антропоніма *Пасинок*, пор. похідне укр. прізвище *Пасинків* (Фаріон, 259). Пізніша назва *Пасинки* вторинна, виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі множинних ойконімів на *-и*.

Педоси Вн. Внц. с.
1741 — *Pedosy Szlakowe* (SG VII, 933); 1769 — *Педесъ* (Карта); XIX ст. — *Малые* или *Шляховые Педосы* (Труды, 665); 1830 — *Педосы Шляховые* (Опис, 33); 1946 — *Педоси* (АТП 1947: 31).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма *Педос* — народнорозмовний варіант від офіційного *Феодосій* (Трійняк, 382). Варіант *Педоси Малі* / *Шляхові* містить означувальні компоненти *Малі* / *Шляхові* ‹ *малúй* (*-і*) / *шляховúй* (*-і*) ‘первісно менший за розміром’ / ‘стосовний до шляху’ (поселення розташоване біля поштової дороги; Труды, 665) із розрізнювальним значенням щодо назви *Педоси Лісові* в Хмільницькому р-ні (див. далі).

Педоси Хм. Внц. с.
Кін. XVIII ст. — *Педосы Лѣсовые* (ТОПГ 2025: 194); XIX ст. — *Большіе* или *Лѣсовые Педосы* (Труды, 665); 1886 — *Pedosy Lasowe* (SG VII, 933); 1901 — *Педосы Лѣсовые* (Швенцон, 54); 1946 — *Педоси* (АТП 1947: 39).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Педоси* (див. вище), означувальних *Большие* ‹ рос. *большой* ‘великий, більший за розміром, порівняно з малий’ і *Лісові* ‹ *лісовúй* (*-і*) ‘розташований у лісистій місцевості’.

Пелинівка М.-П. Внц. с.
1645 — *Pilinowka* (Крикун 2008б: 247); 1799 — *Пѣлиновка* (ТОПГ, 186); XIX ст. — *Пелиновка* (Труды, 1004); 1886 — *Pelinówka* al. *Pilinowka* (SG VII, 936); 1946 — *Пелинівка* (АТП 1947: 40).
Первісна назва поселення *Пилинівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від прізвиська першопоселенця **Пилин*, пор. споріднені укр. прізвище *Пилинець* (Ірклієвський, 568), пол. антропоніми *Pilinik*, *Pilinko* (Rymut II, 238). Пізніша назва *Пелинівка* фонетично вторинна, можливо, під впливом співзвучного антропоніма *Пелиньо*, пор. укр. прізвище *Пелиньо* (Редько 2, 803).

Пеньківка Вн. Внц. с. (Турбівська сел. громада)
XVI–XVII ст. — *Pienkówka* (AHRP); 1765 — *Pieńkowka* (АЮЗР V/2(1), 194); 1885 — *Пеньковка* (Волости, 264); 1946 — *Пеньківка* (на той час Турбівський р-н; АТП 1947: 37); 1965 — *Свердлівка* (АТП 1967: 26); 2016 — *Пеньківка* (ВВР № 23, 479).
Первісна назва поселення *Пеньківка* етимологічно неоднозначна.
1. Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від прізвиська першопоселенця *Пенько*, пор. укр. прізвище *Пенько* (Редько 2, 804).
2. Дериват за аналогією до ойконімів із формантом *-ів-к-а* від апелятива *пеньок* ‹ *пень* ‘нижня частина стовбура дерева; вулик’ (ЕСУМ 4, 335) із вказівкою на місце поселення. За переказами, у цій місцевості колись був ліс, який вирубали для будівництва церкви в с. Козинці (Труды, 224).
Нова назва меморіальна, мотивована прізвищем *Свердлов* — на честь російського радянського політичного і державного діяча Я.М. *Свердлова*; оформлена за аналогією до продуктивної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*. У 2016 р. повернуто історичну назву.

Пеньківка Вн. Внц. с. (Стрижавська сел. громада)
1411–1430 — *Jackowcy Małye* (Михайловський 2021: 332); 1581 — *Jackowce Małe* (Крикун 2008б: 269); *Jackowcy* (РВМ 1569–1673: 343); 1629 — *Jackowce* (Крикун 2008б: 269); 1645 — *Nowopole* alias *Słoboda Jackowce* (Крикун 2008б: 269); 1664 — *Pieńkowce* (Крикун 2008б: 269); 1676 — *Słoboda Jackowiecka* alias *Pieńkowka* (Крикун 2008б: 268); XVIII ст. — *Jackowczyki*, *Pieńkowka* (Крикун 2008б: 269); 1799 — *Пенковка* (ТОПГ, 89); 1830 — *Пеньковка* (Опис, 33); 1946 — *Пеньківка* (АТП 1947: 24).
Первісна назва поселення *Малі Яцківці* — складений ойконім, утворений поєднанням компонентів: стрижневого *Яцківці* ‹ групової назви

мешканців *яцківці* ‹ **Яцків* (*-ове*) ‹ антропоніма *Яц*(*ь*)*ко* — розмовна форма від *Яків* (Трійняк, 413), означувального *Малі* ‹ *малúй* (*-і*) із розрізнювальним значенням щодо назви *Яцківці Великі* (нині Бруслинівка Вінницького р-ну). Варіанти *Новополе* й *Пеньківка* взаємопов'язані. Вони вторинні щодо ідентичних мікротопонімів, в основі яких — словосполука *нове поле* й апелятив *пеньок* ‹ *пень* 'нижня частина стовбура дерева' (ЕСУМ 4, 335): для розширення поселення було вирубано ліс (Труды, 601). Назва *Пеньківка* оформлена за аналогією до продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*.

Пеньківка Жм. Внц. с.
1622 — *Pieńkowce* (Крикун 2008б: 246); 1662 — *Pieńkowka* (Крикун 2008б: 246); 1799 — *Пенковка* (ТОПГ, 211); 1887 — *Pieńkówka* (SG VIII, 92); 1893 — *Пеньковка Мурафская* (Гульдман 1893: 352); 1946 — *Пеньківка* (АТП 1947: 41).
Первісна назва поселення *Пеньківці* — результат онімізації катойконіма *пеньківці* 'вихідці з нп Пеньківка (див. вище)'. Пізніша назва *Пеньківка* вторинна, виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-івк-а*. Означувальний компонент *Мурафська* (*Мурафская*) — утворення з формантом *-ськ-* від суміжного ойконіма *Мурафа* (див. вище).

Пеньківка Тл. Внц. с.
1654 — *Пенковка* (Крикун 2008б: 246); 1664 — *Pieńkowce* (Крикун 2008б: 246); 1799 — *Пенковка* (ТОПГ, 231); 1887 — *Pieńkówka* (SG VIII, 92); 1893 — *Пеньковка Томашпольская* (Гульдман 1893: 352); 1946 — *Пеньківка* (АТП 1947: 35).
Щодо походження назви див. *Пеньківка* (Вн., Турбівська сел. громада). Означувальний компонент *Томашпільська* (*Томашпольская*) — утворення з формантом *-ськ-* від суміжного ойконіма *Томашпіль* (див. далі).

Перекоринці М.-П. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Perekorzyńce* (AHRP); 1734 — *под Перекоринцами* (Дячок 2025: 50); 1784 — *Perekorynce* (АЮЗР V/2(2), 445); 1885 — *Перекоринцы* (Волости, 281); 1946 — *Перекоринці* (АТП 1947: 26).
Результат онімізації групової назви мешканців *перекоринці* ‹ **Перекорин* (*-а*, *-е*) ‹ імені першопоселенця *Перекора*, пор. укр. прізвище *Перекора* (Редько 2, 806).

Переліски Жм. Внц. с.
1967 — *Переліски* (АТП 1967: 10).
Назва мотивована географічним терміном *пере́лісок* ‘невеликий, рідкий і т. ін. лісок’ (СУМ VI, 215) у формі множини. Номінація поселення зумовлена, очевидно, відповідним характером навколишньої місцевості.

Перемога Хм. Внц. с.
XVII ст. — [*Вуйна*] (ІМСВнц., 331); 1754 — *Wojna* (Тариф, 111); 1838 — *Вуйна* (ККГ); 1895 — *Wujna* al. *Wijna* (SG XIV, 69); до 1946 р. — *Вуйна* (АТП 1947: 935); 1946 — *Перемога* (АТП 1947: 21).
Колишня назва поселення *Вуйна*. Імовірно, це фонетично видозмінена форма від **Война* — дериват від давнього особового імені *Война*, не ускладненого присвійним суфіксом *-ин*, пор. укр. прізвище *Война* (Редько 1, 162), похідний ойконім *Войнин* на Волині (Шульгач 2001: 28). Сучасна назва *Перемога* виникла внаслідок перейменування на честь *перемоги* Радянського Союзу над гітлерівською Німеччиною.

Переорки Вн. Внц. с.
1618 — *Perewałka* (Крикун 2008б: 247); 1623 — *Pereworka* (Крикун 2008б: 247); XVIII ст. — *Pereworki* (Крикун 2008б: 247); 1765 — *Pereurki* (АЮЗР V/2(1), 177); 1796 — *Преорка* (Атлас, 47); 1799 — *Переорка* (ТОПГ, 38); XIX ст. — *Переорки* (Труды, 228); 1887 — *Peryorka*, *Pereurki*, *Pereorka* (SG VIII, 15); 1946 — *Переорки* (АТП 1947: 12).
Найраніше засвідчена форма назви — *Перевалка*. Ойконім мотивований апелятивом **перевалка* ‹ *перевал*, пор. укр. діал. *перева́ли* ‘неякісно зоране поле’ (Шийка, 82). Пізніша назва *Переорки* ‹ *переорки* ‹ *переорок* зі спорідненим значенням до *перевал*, пор. укр. діал. *перео́рок* ‘переоране місце на дорозі’ (ЕСУМ 4, 207). На таку мотивацію поселення вплинуло, очевидно, те, що воно з обох боків оточене полями, де сіють хліб (ТОПГ, 38). Варіант *Переворки* фонетично вторинний щодо *Переорки*.

Перепеличчя Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Perepełycze* (AHRP); 1784 — *Perepelicze* (АЮЗР V/2(2), 456); 1885 — *Перепеличье* (Волости, 262); 1946 — *Перепеличчя* (на той час Брацлавський р-н; АТП 1947: 12).

Назва поселення, напевно, вторинна щодо відповідного мікротопоніма, мотивованого апелятивом **перепеличчя* ‘багато перепелиць’ ‹ *перепели́ця* ‘перепілка’ (ЕСУМ 4, 344). Щодо споріднених назв пор. х. *Перепелячий* на Дніпропетровщині (АТП 1947: 110).

Перепільчинці Жм. Внц. с.
XVI ст. — *Перепилчинцы* (Нагребецький, 18); 1599 — *Перепилчинцы* (Грушевський, 123); 1617 — *Przepilczynce* (АЮЗР VIII/2, 385); 1784 — *Perepilczyńce* (АЮЗР V/2(2), 448); 1799 — *Перепеличинцы* (ТОПГ, 215); 1864 — *Перепильчинцы* (Труды, 724–725); 1901 — *Перепильченцы* (Мельник 2012: 69); 1946 — *Перепільчинці* (АТП 1947: 21).
Результат онімізації катойконіма *перепільчинці* ‘мешканці поселення Перепільчинського’. Село заснував Максим *Перепільчинський* (Труды, 724).

Петрані Жм. Внц. с.
1565 — *Rzemienna* (Крикун 2011а: 309); 1570 — *Pietranowce* (Крикун 2011а: 309); 1641 — ku dolinie *Rzemienney*, *Pietraniowscy*, *Petranie* (АЮЗР VIII/2, 78); 1681 — *Petrani* (Крикун 2011а: 309); 1784 — *Petranie* (АЮЗР V/2(2), 443); 1885 — *Петрани* (Волости, 272); 1946 — *Петрані* (АТП 1947: 17).
Первісна назва поселення *Ремінна* вторинна щодо відповідного мікротопоніма (див. вище ku dolinie *Rzemienney*), мотивованого прикметником *ремінний* ‹ *ремінь* із топографічним значенням, пор. укр. діал. *ре́мінь* ‘вузький рукав річки’, ‘великий болотяний ліс’ (Шийка, 95). Пізніша назва *Петранівці* (див. вище *Pietranowce*) — результат онімізації групової назви мешканців *петранівці* ‹ **Петранів* (*-ова*, *-ове*) або *Петранівка* (у XIX ст. відзначено ойконім *Петрановка* в Ольгопільському пов. Цю назву виводять від антропонімооснови *Петран-* ‹ імені *Петранелія*: так називали дочку власника поселення Шпінера; Труды, 813) ‹ антропоніма *Петран*(*ь*), пор. похідне укр. прізвище *Петранюк* (Редько 2, 809). Нова назва *Петрані* виникла внаслідок структурної зміни ойконіма *Петранівці* під впливом множинної моделі назв на *-і*.

Петрашівка Гс. Внц. с.
1585 — *Pietraszowka* (Крикун 2008б: 247); 1796 — *Петрашовка* (Атлас, 47); 1887 — *Petraszówka* (SG VIII, 25); 1893 — *Петрашевка* (Гульдман 1893: 357); 1946 — *Петрашівка* (АТП 1947: 33).

Дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від особового імені *Петраш*, пор. ст.-укр. антропонім *Пєтраш*, 1359 р. (у тексті *пєтрашь*; ССУМ І, 141). *Петраш* ‹ *Петро* (Трійняк, 293).

Петрашівка М.-П. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Pietraszówka* (AHRP); 1768 — *Petraszowka* (Крикун 2012б: 402); 1883 — *Petraszówka* (SG VIII, 24); 1893 — *Петрашевка* (Гульдман 1893: 357); 1946 — *Петрашівка* (АТП 1947: 43).
Щодо походження назви див. вище. На думку Н.В. Пуряєвої, таке ім'я могло стосуватися або молдавського першопоселенця, або російського старовіра (Пуряєва, 78).

Петрашівка Тл. Внц. с.
1765 — *Pietraszowka* (АЮЗР V/2(1), 194); 1887 — *Petraszówka* (SG VIII, 25); 1946 — *Петрашівка* (на той час Шпиківський р-н; АТП 1947: 42).
Щодо походження назви див. вище.

Петрик Вн. Внц. с.
Засн. в 1937 р. (Ткачук 2023: 258); 1959 — с-ще *Шевченка* (Ткачук 2023: 258); 1967 — *Петрик* (АТП 1967: 28).
Ойконім вторинний щодо мікротопоніма *Петрик* (лісова сторожка) (НМП, 82), мотивованого особовою назвою *Петрик*, не розширеною присвійним суфіксом. Мотиви номінації невідомі. Пізніша назва *Шевченка* меморіальна — на честь Т.Г. Шевченка.

Петриківці Хм. Внц. с.
1558 — *на Петровую Луку* (Грамоты, 83; Дорош 2011: 231); 1784 — *Petrykowce* (АЮЗР V/2(2), 441); 1830 — *Петриковцы* (Опис, 33); 1946 — *Петриківці* (АТП 1947: 38).
Первісна назва місцевості *Петрова Лука* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Лука* ‹ *лука́* 'низовина, поросла травою' (Марусенко, 236), означувального *Петрова* ‹ *Петро*. Пізніша назва *Петриківці* ‹ *петриківці* 'мешканці Петрикової (Петрової) Луки'.

Петримани М.-П. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Potrymany* (AHRP); 1784 — *Patrymany* (АЮЗР V/2(2), 447); 1887 — *Petrymany* (SG VIII, 31); 1946 — *Петримани* (АТП 1947: 26). Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма

**Петриман*, пор. пол. відповідник *Pietryman* (Rymut II, 242). Форми *Патримани, Потримани* фонетично вторинні.

Петрівка Вн. Внц. с.
Засн. наприкінці XVIII ст. (Величко, 6); 1864 — *Петровка* (Похилевич, 243); 1901 — Деревни *Петровки* (МК, 21); 1967 — *Петрівка* (АТП 1967: 26).
Меморіальний ойконім, оформлений за аналогією до продуктивної словотвірної моделі назв із суфіксом *-ів-к-а*. Поселення отримало назву на честь сина магната А. Боженицького *Петра* (Величко, 6).

Петрівка Жм. Внц. с.
1967 — *Петрівка* (АТП 1967: 17).
З огляду на пізню фіксацію назви, це, ймовірно, меморіальний ойконім, мотивований ім'ям *Петро* або прізвищем *Петровський* (див. далі); оформлений за аналогією до продуктивної словотвірної моделі назв із суфіксом *-ів-к-а*.

Петрівка М.-П. Внц. с.
Засн. в 1928 р. (https://uk.wikipedia.rg/wiki/Петрівка_(Могилів-Подільський_район)); 1946 — х. *Петрівка* (АТП 1947: 8); 1967 — с. *Петрівка* (АТП 1967: 30).
З огляду на заснування поселення в 20-х рр. XX ст. можна припускати меморіальний характер його назви — на честь голови ВУЦВК Г.І. *Петровського*. Ойконім оформлений за аналогією до продуктивної словотвірної моделі назв із суфіксом *-ів-к-а*.

Петро-Марківка Вн. Внц. с.
1946 — *Петро-Марківка* (на той час Дашівський р-н; АТП 1947: 15).
Ойконім мотивований іменами *Петро* і *Марко*; оформлений за аналогією до продуктивної словотвірної моделі назв із суфіксом *-ів-к-а*. Мотиви номінації невідомі.

Петрунівка Тл. Внц. с.
1887 — *Petranówka*, *Petronówka* al. *Petrynówka* (SG VIII, 24); 1946 — *Петрунівка* (АТП 1947: 22).
Складно визначити первісну назву поселення. За умови, що такою була *Петранівка*, це утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від

імені першопоселенця *Петран*, пор. похідне укр. прізвище *Петранюк* (Редько 2, 809). Сучасна назва виникла на основі одного з ойконімних варіантів (див. *Petronówka*), пор. ще укр. *Петрунь* ‹ *Петро* (Трійняк, 293).

Печера Тл. Внц. с.
1591 — *do Peczer* (Źdz. XXI, 387); 1595 — *Pieczary* alias *Sokolec* (Крикун 2008б: 247); 1664 — *Pieczary* (АЮЗР VII/2, 563); 1683 — в городку *Печери* (Малаков 1982: 116); 1764 — *в Печерѣ* (Труды, 175–176); 1796 — *Печоры* (Атлас, 47); 1806 — *Печоры* (Описи 2011: 25); 1886 — *Peczara* (SG VII, 932); 1946 — *Печора* (АТП 1947: 42); 1967 — *Печера* (АТП 1967 44).
Результат онімізації географічного терміна *печéра* ‘порожнина в землі, що має вихід; заглибина під берегом річки’ (ЕСУМ 4, 364). Село отримало назву від печер, де місцеве населення переховувалося від татар (Труды, 175–176). Паралельна назва *Соколець* позначала, напевно, частину поселення або ж стосувалася якогось суміжного топооб’єкта (див. далі *Сокілець*).

Пиків Хм. Внц. с.
Відоме в 1525 р. (Мальченко, 230); 1560 — *в Пикове* (Метрыка №42, 96); 1630 — *Пыкова* (Крикун 2008а: 837); 1648 — *Pikow* (СЛ, 127); 1724 — Miasta *Pikowa* (Тарифи, 173); 1756 — з города *Пыкова* (АКНЗС, 170); 1784 — *Nowy Pikow* (АЮЗР V/2(2), 440); XIX ст. — *Пиковъ* и *Пиковъ-Новый* (Труды, 243–244); 1847 — *Пиков* (СР 1826–1849: 253); 1893 — *Пиковъ* (*Пиковъ Старый*) (Гульдман 1893: 315); 1967 — *Пиків* (АТП 1967: 22).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Пик*. Пор. укр. прізвище *Пик* (Ірклієвський, 568). Пізніше відомі два поселення *Старий* і *Новий Пиків*, означувальні компоненти в яких *старúй* і *новúй* ужиті із розрізнювальним значенням. Див. далі *Пиковець*.

Пиківська Слобідка Вн. Внц. с.
1881 — *Gorzelnia*, *słobódka pikowska* (SG II, 729); 1946 — *Пиківська Слобідка* (на той час Хмільницький р-н; АТП 1947: 39).
Первісна назва поселення *Горільня* мотивована апелятивом *горільня* ‘гуральня’ (Желеховський I, 153). Паралельна назва складена, утворена

поєднанням компонентів: стрижневого *Слобідка* ‹ *слобідка* ‹ *слободá* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305), означувального *Пиківська* ‹ суміжного ойконіма *Пиків* (див. вище). Очевидно, поселення заснували вихідці з *Пикова*.

Пиковець Хм. Внц. с.
Відоме в XVI ст. (IMCBнц., 331; SG VIII, 126); 1613 — *do Nowego Pikowa* (Źdz. XXI, 193); 1731 — *Pikowiec* (Тарифи, 181); XIX ст. — *Пиковец* (Похилевич, 238); 1887 — *Pikowiec*, *Pików Nowy* (SG VIII, 126); 1946 — *Пиковець* (АТП 1947: 20).
Ойконім словотвірно пов’язаний із назвою *Пиків* (див. вище), ускладненою демінутивним суфіксом *-ець*. Поселення заснували жителі містечка *Пикова* (Похилевич, 238). Означувальний компонент *Новий* ‹ *новúй*, ужитий із розрізнювальним значенням щодо назви *Старий Пиків* (див. вище).

Пилипенкове Вн. Внц. с-ще
1946 — х. *Пилипенкове* (АТП 1947: 23); 1967 — с-ще *Пилипенкове* (АТП 1967: 26).
Утворення з присвійним суфіксом *-ов-* від прізвища власника *Пилипенко*, пор. укр. прізвище *Пилипенко* (Редько 2, 816).

Пилипи Жм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Pilipy* (AHRP); 1887 — *Pilipy* (SG VIII, 141); 1925 — *Пилипи Чемериські* (НМП, 252); 1946 — *Пилипи* (АТП 1947: 10).
Назва похідна від апелятива *пилипи* (варіант до *пилипони*) ‘російські старовіри’. Дослідники зазначають, що для більшості поселень старовірів Поділля була характерна назва *Пилипи*. Це самоназва російських старовірів, яка походить від назви *пилипони* ‹ *филипони* ‹ імені дяка *Филипа* Вітковського (Пригарин 38, 44). Варіант *Пилипи Чемериські* містить означувальний компонент *Чемериськ*і ‹ ойконіма *Чемериси* (тепер *Чемериси-Барські*).

Пилипи М.-П. Внц. с.
Відоме в XVII ст. (IMCBнц., 451); 1784 — *Pilipy* (АЮЗР V/2(2), 446); 1887 — *Pilipy* (SG VIII, 141); 1946 — *Пилипи* (АТП 1947: 8).
Щодо походження назви див. вище.

Пилипи-Борівські Тл. Внц. с.
Відоме в 1656 р. (Вітковський 2016: 11); 1887 — *Pilipy* (SG VIII, 141); 1946 — *Пилипи-Борівські* (АТП 1947: 40).
Складна (за будовою) назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Пилипи* ‹ *пилипи* ‘російські старовіри’ (тут проживали російські старовіри-попівці; Вітковський 2016: 11), означувального *Борівські* ‹ суміжної назви нп *Борівка* (див. вище), оформленої суфіксом *-ськ-*.

Пилява Вн. Внц. с.
1599 — *na Pilawie* (Źdz. XXI, 414); 1629 — *z Pilawy* (АЮЗР VII/2, 407); 1768 — *Pilawa* (Крикун 2012б: 394); 1867 — *Пилява* (Труды, 671–672); 1946 — *Пилява* (АТП 1947: 34).
Відгідронімна назва. Поселення розташоване обабіч р. Іква, яка тут розливається на стави (Труды, 671). Цей гідронім називали ще *Пилявою* (Торчинський, 361) ‹ *пилити* ‘розбризкувати’ + суфікс *-’ав(а)*. Аналогічну назву поселення зафіксовано на Хмельниччині.

Пирогів Вн. Внц. с.
1765 — *Perohow* (АЮЗР V/2(1), 178); 1799 — *Пироговъ* (ТОПГ, 202); 1885 — *Пироговъ* (Волости, 283); 1946 — *Пирогів* (АТП 1947: 34).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від прізвиська першопоселенця *Пирога*, пор. укр. прізвище *Пиріг* (Редько 2, 818).

Писарівка Вн. Внц. с.
1629 — z wioski *Pisarzowki* (АЮЗР VII/2, 401); 1768 — *Pisarzowka* (Крикун 2012б: 402); 1858 — *Писаревки* (СР 1850–1861: 218); 1893 — *Писаревка Винницкая* (Гульдман 1893: 363); 1946 — *Писарівка* (АТП 1947: 12).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Писар*, пор. укр. прізвище *Писар* (Редько 2, 819). Означувальний компонент *Вінницька* (*Винницкая*) — утворення із суфіксом *-ськ-* від суміжного ойконіма *Вінниця*.

Писарівка Жм. Внц. с.
1784 — *Pisarzowka* (АЮЗР V/2(2), 448); 1887 — *Pisarzówka Ruska* (SG VIII, 227); 1893 — *Писаревка Русская* (Гульдман 1893: 364); 1946 — *Писарівка* (АТП 1947: 16).
Щодо походження назви див. вище. Варіант *Писарівка-Руська* містить означувальнний складник *Руська* ‹ *ру́ський* ‘український’, що вказував,

очевидно, на українське населення села, на відміну від *Писарівки-Волоської* (див. далі).

Писарівка М.-П. Внц. с.
Відоме в XVII ст. (ІМСВнц., 737; SG VIII, 226–227); XVIII ст. — *Писаревка-Волоская* (Труды, 1019); 1887 — *Pisarzówka Wołoska* (SG VIII, 227); 1946 — *Писарівка* (АТП 1947: 43).
Поселення *Писарівка* виникло на місці хутора *Хребтули* / *Хрептули* (1887 р. — *Chrebtuly*, *Chreptuly*; SG VIII, 226–227) ‹ **Хребтул* (очевидно, молдавська назва з огляду на словотвірну структуру — суфікс *ул*). Щодо походження назви *Писарівка* див. вище. Варіант *Писарівка-Волоська* містить означувальний компонент *Волоська* ‹ *волóський* ‘молдавський’. Меншість населення тут становили молдавани (Труды, 1019).

Писарівка Хм. Внц. с.
1629 — *Pisarzowka* (Крикун 2008б: 247); 1799 — *Писаревка* (ТОПГ, 52); 1858 — *в Писаревке Гулиовецкой* (СР 1850–1861: 218); 1946 — *Писарівка* (АТП 1947: 19).
Щодо походження назви див. вище. Варіант *Писарівка Гулевецька* містить означувальний компонент *Гулевецька* — утворення із суфіксом *-ськ-* від суміжного ойконіма *Гулівці* (див. вище *Бережани*).

Підвисоке Вн. Внц. с.
Відоме в XVI ст. (ІМСВнц., 268); 1765 — *Podwysokie* (АЮЗР V/2(1), 190); 1828 — *Подвысокое* (Казьмирчук 2011: 68); 1946 — *Підвисоке* (АТП 1947: 28).
Утворення з просторовим прийменником-префіксом *під* від суміжного топоніма **Високий* (*-а*, *-е*) ‹ *висóкий* ‘який має велику відстань знизу вгору; протилежне низький’ (СУМ І, 492).

Підлісівка Вн. Внц. с.
До 1967 р. — *Ворошилівка* (АТП 1967: 105); 2012 — *Підлісівка* (АТУ 2012: 40).
Назва *Ворошилівка* меморіальна — на честь радянського військового і політичного діяча К.Є. *Ворошилова* (див. ще *Підлісне* М.-П.). Щодо походження ойконіма *Підлісівка* див. далі.

Підлісівка М.-П. Внц. с.
1765 — *Podlesowka* (АЮЗР V/2(1), 180); XIX ст. — *Подлѣсовка* (Труды,

1016); 1887 — *Podlasówka*, *Podlesówka* (SG VIII, 418); 1946 — *Підлісівка* (АТП 1947: 43).
Утворення від лексикалізованого словосполучення *під лісом*, оформленого за аналогією до продуктивної словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-ів-к-а*.

Підлісне Вн. Внц. с.
1799 — *Майданъ-Супруновской* (ТОПГ, 42); 1885 — *Супруновскій Майданъ* (Волости, 265); 1946 — *Майдан-Супрунівський* (АТП 1947: 24); з 1960 р. — *Підлісне* (ТОПГ, 42).
Первісна назва поселення *Майдан Супрунівський* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Майдан* ‹ географічного терміна *майда́н* ‘галявина’ (Желеховський І, 423), ‘місце в лісі, де виготовляли поташ’ (Карпенко 1965: 43), означувального *Супрунівський* ‹ суміжного ойконіма *Супрунів*. Поселення з трьох боків оточене лісом і розташоване неподалік від с. *Супрунова* (ТОПГ, 42). Нова назва *Підлісне* мотивована прикметником *підлі́сний* (див. вище).

Підлісне Вн. Внц. с-ще
1946 — х. *Голий* (АТП 1947: 23); до 1967 р. — с-ще *Голий* (АТП 1967: 105); 1967 — *Підлісне* (АТП 1967: 27).
Первісна назва поселення *Голий* мотивована прикметником *го́лий* ‘який не має рослин, не вкритий рослинами’ (СУМ ІІ, 106). Пізніша назва *Підлісне* ‹ *підлі́сний* ‘який розташований біля лісу, поруч із лісом’ (СУМ VI, 450).

Підлісне Гс. Внц. с.
Засн. в 1926 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Підлісне_(Тростянецький_район)); 1946 — х. *Ворошиловка* (АТП 1947: 36); до 1967 р. — *Ворошиловка* (АТП 1967: 105); 1967 — *Підлісне* (АТП 1967: 42).
Щодо походження колишньої назви див. вище *Підлісівка* (Вн.), теперішньої — див. вище *Підлісне* (Вн.).

Підлісне М.-П. Внц. с.
До 1967 р. — *Ворошиловка* (АТП 1967: 105); 1967 — *Підлісне* (АТП 1967: 30).
Щодо походження колишньої назви див. вище *Підлісівка* (Вн.). Нова назва *Підлісне* мотивована прикметником *підлі́сний* (див. вище).

Підлісний Ялтушків Жм. Внц. с.
2-а пол. XVI ст. — *Елтушковъ Нижній* (*Малый*, *Подлѣсный*) (Грушевський, 173); XVIII ст. — *Елтушковъ Подлисный* (*Малый*) (Грушевський, 351), *Ялтушков-Подлѣсный* (Труды, 750); 1784 — *Jałtoszkow Polesny* (АЮЗР V/2(2), 442); 1882 — *Jołtuszków podleśny* (SG VI, 600); 1946 — *Підлісний Ялтушків* (АТП 1947: 10).
Первісна назва поселення *Ялтушків* (‹ *Ялтушковъ*) — дериват із присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від особового імені *Ялтушок*. Село заснував козак *Ялтушок* (Труды, 750). Пор. укр. ім'я *Явтушок* ‹ *Євтихій* (Трійняк, 127). Форма *Єлтушків* мотивована ім'ям *Єлтушок*, варіантом до *Ялтушок*, пор. укр. прізвище *Євтушок* ‹ *Євтихій* (Трійняк, 127). Пізніші варіанти ускладнені означувальними компонентами *Малий* ‹ *малúй*, *Нижній* ‹ *нúжній* із розрізнювальним значенням щодо нп *Ялтушків* (див. далі), *Підлісний* ‹ *підлíсний* ‹ *під лісом*. На околиці села колись було багато лісів (Труды, 750).

Пісочин Вн. Внц. с.
1589 — *Pieszczane* (Крикун 2008б: 248); 1617 — całego *Piasoczyna* (Źdz. XXI, 597); 1769 — *Piaczesne* (TG); 1799 — *Пѣсочинъ* (ТОПГ, 352); XIX ст. — *Песочинъ* (Труды, 203); 1946 — *Пісочин* (АТП 1947: 23).
Первісна назва поселення *Піщане* мотивована прикметником *піща́ний* 'який складається з піску' (СУМ VI, 553). На півночі села залягають супіщані ґрунти (Труды, 203). Пізніша назва *Пісочин* вторинна, виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-ин*.

Піщанка Тл. Внц. с-ще
1588 — *Pieszczane* (Źdz. IX, 121); 1676–1679 — *Piszczana Nowa* (Крикун 2008б: 247); 1735 — *в Пещаны* (ГРУ, 75); 1765 — *Piszczanka* (АЮЗР V/2(1), 179); з 1801 р. — місто (Задорожнюк, 389); 1861 — *в Песчанке* (СР 1850–1861: 266); 1946 — *Піщанка* (АТП 1947: 29).
Первісна назва поселення *Піщане* — результат онімізації апелятива *піща́ний* 'покритий піском' із граматичним узгодженням з лексемою *село*. Причиною такої номінації було, очевидно, розташування села на (піщаному) схилі річки *Піщанки* (Труды, 838–839; SG VII, 232). У варіанті *Піщана Нова* означувальний компонент *Нова* ‹ *новúй* (*-а*) вказував, очевидно, на пізніший час заснування поселення.

Плебанівка Жм. Внц. с.
1393 — село *Княжую Луку* (Грушевський, 32); 1468 — *Knÿazalanka* (Михайловський 2021: 234); 1598 — *Kniazia Luka* (АЮЗР VIII/2, 376); 1596 — [*Плебановка*] (Труды, 725); 1778 — *Kniazia Łąka*, a teraz *Plebanówka* (Грушевський, 33); 1887 — *Plebanówka* (SG VIII, 243); 1946 — *Плебанівка* (АТП 1947: 41).
Первісна назва поселення *Княжа Лука* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Лука* ‹ *лука*, очевидно, зі значенням ‘вигин, згин’ (село розташоване в кутку між рр. Мурашка Велика і Мурашка Сеньковська; Слотюк, 22) і *Княжа* ‹ *княжа* ‹ *князь* (великий литовський князь Вітовт дозволив своєму слузі В. Карачевському закласти це село; Труды, 725). Пізніша назва *Плебанівка* — утворення із суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від апелятива *плебан* ‘парафіяльний католицький священник’ (ЕСУМ 4, 435). *Плебанівка* — поселення, яке належало ксьондзам (1596 р. с. Княжу Луку подаровано Шаргородському костелові; Труды, 725).

Плисків Вн. Внц. с.
1391 — w̃ *Плискова* (Михайловський 2021: 274); 1509 — *Pliskowo* (AS III, 66); 1585 — *Плисков* (Крикун 2008а: 384); 1664 — *Pliskow* (Крикун 2008б: 248); 1765 — *Pliskow* (АЮЗР V/2(1), 191); 1796 — *Плесковъ* (Атлас, 47); 1805 — *Плисков* (Казьмирчук 2011: 65); 1887 — *Plisków*, *Płysków* (SG VIII, 265); 1946 — *Плисків* (АТП 1947: 30).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Плиско*, пор. укр. прізвище *Плиско* (Ірклієвський, 579).

Плоске М.-П. Внц. с.
1784 — *Ploska* (АЮЗР V/2 (2), 445); 1887 — *Płoska* (SG VIII, 316); 1893 — *Плоское* (Гульдман 1893: 365); 1946 — *Плоске* (АТП 1947: 21).
В основі назви — апелятив *пло́ский* (*-е*) ‘пологий’ (ЕСУМ 4, 452), що вказував на особливості рельєфу місцевості, де розташоване поселення: на схилах, що прилягають до р. Немиї (Труды, 711).

Пляхова Хм. Внц. с.
Відоме в XVII ст. (ІМСВнц., 331); 1754 — *Plachowa* (Тариф, 112); 1887 — *Plachowa* al. *Płachowa* (SG VIII, 238); 1946 — *Пляхова* (АТП 1947: 20).
Дериват із присвійним суфіксом *-ов-* від антропоніма *Плях* / *Плах*, пор. укр. прізвища *Плах* (Ірклієвський, 578), *Плях* (https://ridni.org/karta/плях), споріднений пол. антропонім *Plach* (Rymut II, 247).

Пляцина Жм. Внц. с.
XIX ст. — *из… Пляцыны* (Труды, 765); 1946 — х. *Пляцина* (АТП 1947: 9); 1967 — с. *Пляцина* (АТП 1967: 10).
Назва мотивована, очевидно, апелятивом **пляцина* ‹ *пляц* ‘місце; площа’ (Желеховський II, 662), ‘ділянка землі в селян’ (Грінченко 3, 199).

Побережне Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Zarudyńce* (AHRP); 1799 — *Зарудинцы* (ТОПГ, 367); 1946 — *Зарудинці* (АТП 1947: 13); 1987 — *Побережне* (АТУ 1987: 11).
Щодо походження назви *Зарудинці* (див. вище). Нова назва *Побережне* — результат онімізації апелятива *побере́жний* (*-е*) ‘розташований на березі (берегах)’, що вказував на характер розташування поселення. Пор. похідне *побере́жина* ‘прибережжя’ (ЕСУМ 1, 170). Поселення розташоване на березі безіменного струмка (ТОПГ, 367).

Побірка Гс. Внц. с.
1629 — *Cima* (Крикун 2008б: 263); 1633 — *Poborczynce* (Крикун 2008б: 263); 1647 — *Poborczynce* alias *Tma* (Крикун 2008б: 263); 1664 — *Poborka* (АЮЗР VII/2, 563); XVIII ст. — *Поборка* (Труды, 337); 1765 — *Poburka* (АЮЗР V/2(1), 192); 1887 — *Pobórka* al. *Poborce* (SG VIII, 345); 1946 — *Побірка* (АТП 1947: 33).
Первісна назва поселення *Ціма* ‹ **Цьма* ‹ **Тьма* (на це вказує варіант *Тма*) відгідронімна. В околиці протікає р. *Тьма* (Кондратюк, 10) — л. пр. Півд. Бугу (Теплицький р-н Вінницької обл.; СГУ, 577). Щодо мотивації гідроніма пор. укр. *тьма* ‘сутінки, темрява’ (ЕСУМ 5, 691). Семантику основи гідрооб’єкта зумовлювала, напевно, ознака **‘вода темного кольору’. Варіант *Поборчинці*, ймовірно, фонетично вторинний щодо **Побурчинці* (пол. *ó* › укр. *у*) — результат онімізації групової назви мешканців *побурчинці* ‹ **Побурчин* (*-а*, *-е*) ‹ антропоніма *Побурка*, пор. пол. особову назву *Poburka* (Rymut II, 257), укр. прізвище *Побурко* (Габорак, 391). Теперішній ойконім *Побірка* ‹ *Поборка* (*і* ‹ *о* в закритому складі).

Повал Жм. Внц. с.
1967 — *Повал* (АТП 1967: 17).
Назва, напевно, вторинна щодо ідентичного мікротопоніма, мотивованого апелятивом *повал*, пор., наприклад, укр. діал. *пова́л* ‘лежаче напівзогниле дерево’ (Шийка, 87).

Погоріла Гс. Внц. с.
XVI ст. — *Погорила* (Нагребецький, 18); 1887 — *Pohoryła*, *Pohorełoje*, давніше *Romówka* (SG VIII, 518); 1901 — *Погорѣла* (Швенцон, 55); 1946 — *Погоріла* (АТП 1947: 38).
Ойконім *Погоріла* — результат онімізації апелятива *погорі́лий* (*-а*) ‘згорілий’ (СУМ VI, 720). Така назва вказувала, очевидно, на те, що в минулому поселення було спалене. Пор. споріднені ойконіми *Погоріла*, *Погоріле*, *Погорілий*, *Погорільці* в різних регіонах України (АТП 1947: 822). Варіант *Ромівка* — дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від особового імені *Ром* ‹ *Роман* (Трійняк, 315).

Погребище Вн. Внц. м.
XII ст. — [*Рокитня*] (ІМСВнц., 518); 1148 р. (ММУВнц., 227); 1448 — *Погребища* (Михайловський 2021: 275); 1545 — *Погребищо* (ЛМ, 214); *Pohrebiszcze* (Źdz VI, 109); 1629 — z miasta *Pohrebiszcz* (АЮЗР VII/2, 405); *Pohrebyszcze* (Źdz IX, 137); 1724 — *Pohrebiszcze* (Тарифи, 141); 1769 — *Погребища* (Карта); 1887 — *Pohrebyszcze*, *Pohrebyszcza* (SG VIII, 522); 1946 — смт *Погребищенський* (АТП 1947: 30); з 1984 р. — м. *Погребище* (ММУВнц., 227).
Первісна назва поселення *Рокитня* вторинна щодо мікротопоніма **Рокитня* ‹ *Рокитна* (*долина*) ‹ *рокúтний* (*-а*) ‘стосовний до рокит(и)’ ‹ *рокúта* ‘різновид верби’ (ЕСУМ 5, 118). Назву *Погребище* В.В. Лучик пов’язував із лексемою **погребище* ‘місце, де були погреби (землянки)’ (Лучик, 382). Доступна позамовна інформація уможливлює інакшу етимологію цього ойконіма. Відомо, що це поселення було зруйноване під час монголо-татарської навали в XIII ст. (SG VIII, 522). На його руїнах постав новий нп *Погребище*. В основі назви, напевно, апелятив ст.-укр. (1545 р.) *погребище* ‘кладовище’ (Тимченко 2, 128). Варіант *Погребищенський* — утворення із суфіксом *-ен-ськ-* від ойконіма *Погребище*.

Погребище Друге Вн. Внц. с-ще
Засн. в 1936 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Погребище_Друге); 1946 — *Погребище II* (АТП 1947: 30); 1967 — с-ще *Погребище Друге* (АТП 1967: 36).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Погребище*, вторинного щодо ойконіма *Погребище* (див. вище), означувального *Друге* ‹ *дру́гий* (*-е*) із розрізнювальним значенням щодо ойконіма *Погребище Перше* (див. далі).

Погребище Перше Вн. Внц. с-ще
1946 — с-ще зал. ст. *Погребище I* (АТП 1947: 30); 1967 — с-ще *Погребище Перше* (АТП 1967: 36).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Погребище*, вторинного щодо ойконіма *Погребище* (див. вище), означувального *Перше* ‹ *пе́рший* (*-е*) із розрізнювальним значенням щодо ойконіма *Погребище Друге* (див. вище).

Подільське Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Raczki* (AHRP); 1716 — *Raczki* (Крикун 2008б: 250); 1864 — *Рачекъ* (ОАНС, 337); з 1934 р. — *Кірове* (ТОПГ, 345); 2012 — *Кірове* (АТУ 2012: 37); 2016 — *Рачки* (ВВР № 24, 497); з 2019 р. — *Подільське* (Постанова ВРУ №2177; http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66947).
Первісна назва поселення *Рачки* — форма множини від антропоніма *Рачок* / *Рачко*, пор. укр. прізвище *Рачок* (Редько 2, 882). Пізніша назва постала внаслідок перейменування на честь відомого радянського компартійного діяча С.М. *Кірова*. У 2016 р. повернуто історичну назву. У 2019 р., за ініціативою місцевих мешканців, с. *Рачки* перейменовано на *Подільське* ‹ хороніма *Поділля*.

Подільське Жм. Внц. с.
1885 — *Michałówka* (*Michajłowka*, *Płazówka*) (SG VI, 304); 1946 — *Михайлівка* (АТП 1947: 17); до 1967 р. — *Михайлівка* (АТП 1967: 105); 1967 — *Подільське* (АТП 1967: 17).
Первісна назва поселення *Михайлівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Михайла*. Паралельна назва *Плазівка* мотивована апелятивом *плаз* ‘плоский бік’ (ЕСУМ 4, 423); оформлена за аналогією до продуктивної словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-ів-к-а*. Нова назва *Подільське* мотивована прикметником *подільський* (*-е*) ‹ хороніма *Поділля*.

Подільське Тл. Внц. с.
1606 — *Wasilowka* (Крикун 2008б: 214–215); 1664 — *Wojtowce* alias *Wasilowka* (Крикун 2008б: 214–215); 1654 — *Войтовское* (Крикун 2008б: 214–215); 1744, 1856 — *Войтовка* (Труды, 127–128); 1946 — *Суворовське* (АТП 1947: 37); з 2024 р. — *Подільське* (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3984-IX#Text).

Первісна назва поселення *Василівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від імені *Василь* (засновник або власник поселення). Варіант *Війтівці* ‹ *війтівці* ‹ **Війтове* (*село*) (напевно, у цьому селі проживав війт, на що вказує також варіант *Війтівське*). Пізніша назва *Війтівка* зазнала впливу продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*. Назва *Суворовське* меморіальна. Поселення перейменовано на честь відомого російського полководця О.В. *Суворова*, який у 1796 р. перебував у сусідньому с. Нестерварці (ІМСВнц., 660). Нова назва *Подільське* мотивована прикметником *подільський* ‹ хороніма *Поділля*.

Подорожня Хм. Внц. с.
1784 — *Podorożna Mała*, *Podorożna Wielka* (АЮЗР V/2(2), 441); 1887 — *Podorożna* (SG VIII, 463); 1901 — *Подорожна* (Швенцон, 139); 1946 — *Подорожня* (АТП 1947: 38).
Первісна форма ойконіма *Подорожна* ‹ *подорожний*, пор. укр. *подоро́жній* ‘пов’язаний з подорожжю, з дорогою’(СУМ VI, 754). Поселення розташоване по дорозі з Летичева до Бердичева (Труды, 634). Пізніше було два поселення *Подорожна Велика* і *Подорожна Мала*, які розрізнялися означувальними складниками *Велика* і *Мала* і згодом, очевидно, злилися в одне поселення. Сучасна назва фонетично вторинна.

Покутине Жм. Внц. с.
1599 — *Pokutynce* (Крикун 2008б: 248); 1784 — *Pokutyna* (АЮЗР V/2(2), 449); 1799 — *Покутино* (ТОПГ, 183); 1887 — *Pokutyna*, *Pokutyn* (SG VIII, 560); 1946 — *Покутине* (АТП 1947: 16).
Первісна назва поселення *Покутинці*. З одного боку, це може бути перенесена назва із с. *Покутинці* у Віньковецькому р-ні Хмельницької обл. З другого — результат онімізації групової назви мешканців *покутинці* ‹ **Покутин* (*-а*, *-е*) ‹ антропоніма *Покута*, пор. пол. відповідник *Pokuta* (Rymut II, 270). Пізніша назва *Покутин* (*-а*, *-е*) виникла внаслідок трансформації структури ойконіма *Покутинці* під впливом продуктивної словотвірної моделі назв із суфіксом *-ин*.

Поличинці Хм. Внц. с.
Відоме в XVII ст. (ІМСВнц., 331); 1754 — *Policzyńce* (Тариф, 115); 1887 — *Policzyńce* (SG VIII, 591); 1946 — *Поличинці* (АТП 1947: 21).
Результат онімізації катойконіма *поличинці* ‘мешканці **Полиці*’ ‹ географічного терміна *полиця*. Пор. споріднене рос. діал. *полица* ‘береговий

уступ’ (ЕСУМ 3, 489). Поселення розташоване на рівнині поблизу схилу гори (SG VIII, 591).

Політанки Жм. Внц. с.
1660 — *Politan* (ГКУа, 317); 1769 — *Политань* (Карта); 1784 — *Politanki* (АЮЗР V/2(2), 449); 1799 — *Политанка* (ТОПГ, 187); 1887 — *Politanki* (SG VIII, 596); 1946 — *Політанки* (АТП 1947: 16).
Назва мотивована, ймовірно, антропонімоосновою *Політан-* ‹ прізвища власника села шляхтича *Політанського*, яке він і заснував (Труды, 1046). Пол. прізвище *Politański* ‹ ойконіма *Politanice* (Rymut II, 273).

Пологи Гс. Внц. с.
Відоме в сер. XVIII ст. (ІМСВнц., 552; Труды, 352); 1776–1793 — *Polog* (Аргатюк, 66), 1796 — [*Поліг*] (Легун, 64); 1887 — *Połoh* (SG VIII, 722); 1946 — *Пологи* (АТП 1947: 33).
Результат трансонімізації ідентичного мікротопоніма, мотивованого географічним терміном *поліг* ‘низьке місце біля річки’ (ЕСУМ 3, 213). Поселення розташоване в долині обабіч р. Удич (Труды, 352).

Польова Лисіївка Хм. Внц. с.
1765 — *Łosiowka* (АЮЗР V/2(1), 185); 1884 — *Łosijówka* (SG V, 734); 1885 — *Лосіевка* (Волости, 265); 1946 — *Польова Лисіївка* (на той час Турбівський р-н; АТП 1947: 37).
За умови, що первинна форма ойконіма *Лосівка*, це дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від прізвиська *Лось*, пор. укр. прізвище *Лось* (Новикова, 494). У такому разі пізніша назва *Лосіївка* виникла, напевно, внаслідок видозміни пол. відповідника *Łosiowka*. Якщо ж первинна назва поселення *Лосіївка*, то це утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від прізвиська першопоселенця *Лосій*. Пор. укр. прізвище *Лосій* (Ірклієвський, 436). Пізніша назва складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Лисіївка* — фонетично видозмінена форма від *Лосіївка*, означувального *Польова* ‹ *польови́й* (*-а*) із вказівкою на розташування поселення поблизу поля.

Польова Слобідка Вн. Внц. с.
1887 — *Polowa Słobódka* (SG VIII, 600); 1946 — х. *Польова Слобідка* (на той час Шпиківський р-н; АТП 1947: 42); 1967 — с. *Польова Слобідка* (АТП 1967: 39).

Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Слобідка* ‹ *слобідка* ‹ *слободá* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305), означувального *Польова* ‹ *польови́й* (*-а*) ‘розташований поблизу поля’.

Польове Жм. Внц. с.
1648 — *Berlinecz* (ГКУ, 215); 1885 — *Полевые Берлинцы* (Волости, 274); до 1946 р. — *Польові Берлинці* (АТП 1947: 939); 1946 — *Польове* (на той час Копайгородський р-н; АТП 1947: 21).
Первісна назва поселення *Берлинці*, або *Польові Берлинці*. Складений ойконім, утворений поєднанням компонентів: стрижневого *Берлинці* (див. вище *Лісове*), означувального *Польові* ‹ *польови́й* (*-і*) із розрізнювальним значенням щодо назви *Лісові Берлинці* (тепер *Лісове*) і вказівкою на розташування поблизу поля. Сучасна назва виникла внаслідок усічення другого компонента *Берлинці* й граматичного узгодження означувального складника *Польові* з родовою назвою *село*.

Поляна Жм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Kiełbaśna* (AHRP); 1787 — *Kielbasnia* (АЮЗР V/2 (2), 567); 1885 — *Колбасна* (Волости, 275); до 1967 р. — с-ще *Ковбасне* (АТП 1967: 105); 1967 — *Поляна* (АТП 1967: 48).
Первісна назва поселення *Ковбасна* відгідронімна. Село розташоване на р. *Ковбасній*. В основі гідроніма — прикметник *ковба́сний* із метафоричним значенням ‘криве, звивисте русло’ (Шульгач 1998: 142). Пізніша назва *Ковбасне* виникла внаслідок граматичного узгодження форми *Ковбасна* з родовою назвою *селище*. Нова назва *Поляна* мотивована географічним терміном *поля́на* ‘поляна, рівнина, невеликий луг, звичайно на узліссі або посеред лісу’ (ЕСУМ 4, 487).

Попелюхи М.-П. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Popieluchy* (AHRP); 1784 — *Popieluchy* (АЮЗР V/2(2), 455); 1863 — *Попелюхи* (ОАНС, 321); 1946 — *Попелюхи* (АТП 1947: 26).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма *Попелюх*, пор. укр. прізвище *Попелюх* (Редько 2, 848).

Попелюхи Тл. Внц. с-ще
1765 — *Popieluchi* (АЮЗР V/2(1), 179); XIX ст. — *Старо-Попелюхи* (Труды, 825); 1967 — *Попелюхи* (АТП 1967: 35).

Щодо походження назви див. вище. Варіант *Старо-Попелюхи* містить перший складник *Старо-* ‹ *старúй* ‘давніший’, на відміну від с. *Слободо-Попелюхи* (тепер не існує), яке виникло внаслідок переселення частини мешканців із *Попелюх* (*Старих Попелюх*) (Труды, 822).

Попівка Вн. Внц. с.
1605 — *у Поповки* (ДМВН, 44); 1771 — *do Popowki* (УА, 101); 1861 — *Поповка* (СР 1850–1861: 312); 1946 — *Попівка* (АТП 1947: 23).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Піп* (пор. укр. прізвище *Піп*; Редько 2, 847) або від апелятива *піп* ‘священник’.

Попівці Вн. Внц. с.
1754 — *Popowce* (Тариф, 83); 1887 — *Popowce* (SG VIII, 797); 1946 — *Попівці* (АТП 1947: 21); 1967 — *Жовтневе* (АТП 1967: 37); з 2016 р. — *Попівці* (ВВР № 23, 479).
Результат онімізації групової назви мешканців *попівці* (див. далі). Пізніша назва *Жовтневе* ‹ *жовтнéвий* з ідеологічним значенням — на честь подій так званої Великої жовтневої соціалістичної революції 1917 р. У 2016 р. селу повернуто історичну назву.

Попівці Жм. Внц. с.
1498 — *Поповцы* (Грушевський, 35–36); *Popowcze* (Михайловський 2021: 286); 2-а пол. XVI ст. — *Поповцы* (Грушевський, 173); 1-а пол. XVII ст. — *Popowcze* (Źdz. V, 31); 1784 — *Popowce* (АЮЗР V/2(2), 443); XIX ст. — *Поповцы* (Труды, 726–727); 1901 — *Попивцы* (Мельник 2012: 69); 1946 — *Попівці* (АТП 1947: 21).
Результат онімізації групової назви *попівці* ‘мешканці поселення, що належало попам’. Великий князь литовський Вітовт подарував це поселення кам’янецьким біскупам (єпископам, священникам) (Грушевський, 35–36; Труды, 726), тобто по-місцевому — *попам*.

Попова Гребля Гс. Внц. с.
1735 — под селом *Поповой Гребли* (ГРУ, 72); 1765 — *Popowa Grobla* (АЮЗР V/2(1), 180); XIX ст. — *Popowa Greblja* (CVM); 1863 — *Гребля-Поповая* (Труды, 785–786); з 1921 р. — *Червона Гребля* (ІМСВнц., 699); з 2016 р. — *Попова Гребля* (ВВР № 24, 497).
Первісна назва поселення *Попова Гребля* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *гре́бля* ‘загата на річці’ (Марусенко,

224), означувального *Попова* ‹ *попóвий* (*-а*) ‹ *піп* ‘священник’. Варіант *Червона Гребля* виник з ідеологічних мотивів (*червоний* — колір Жовтневої революції 1917 р.).

Порик Хм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Kleciszcze* (AHRP); 1-а пол. XVII ст. — *Klityszcze* (Źdz. V, 48); 1784 — *Klutyszcze* (АЮЗР V/2 (2), 438); XIX ст. — *Клитыщи* (Труды, 641); 1883 — *Klityszcze* (SG IV, 157); 1901 — *Клѣтище* (Швенцон, 153); 1946 — *Клітища* (АТП 1947: 39); з 1964 р. — *Порик* (Дорош 2011: 239).
Первісна назва поселення *Клітище* — лексико-семантичне утворення від апелятива **клітище* ‘місце, де була кліть’, пор. укр. *кліть* ‘комора’ (ЕСУМ 2, 463). Теперішня назва постала внаслідок перейменування поселення на честь Героя Радянського Союзу В.В. *Порика*, який тут народився (ІМСВнц., 676–677).
Гіпотеза К.М. Тищенка про етимологічний зв’язок ойконіма *Порик* із середньоперським (пахлаві) *parīk* ‘відьма’ (Тищенко, 469) хибна.

Пороги М.-П. Внц. с.
1782–1784 — *Porohy* (Пуряєва, 80); 1799 — *Пороги* (ТОПГ, 161); 1887 — *Porohy*, *Porohi* (SG VIII, 823); 1946 — *Пороги* (АТП 1947: 43).
Результат трансонімізації ідентичного мікротопоніма, мотивованого географічним терміном *порóги* ‘місцевість, розташована терасами’ (ЕСУМ 4, 522). Поселення розкинулося на терасах Дністра (Зуб, 30); за іншими відомостями — навпроти порогів на Дністрі (SG VIII, 823).

Постолове Хм. Внц. с-ще
1967 — *Первомайське* (АТП 1967: 21); з 2024 р. — *Постолове* (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3984-IX#Text).
В основі назви *Первомайське* — прикметник *первомайський* ‹ рос. *Первое Мая* — назва свята (Міжнародний день солідарності трудящих; тепер Міжнародний день праці). Див. ще вище *Гадаї*. Згідно із чинним правописом сучасної української мови, назва підлягає перейменуванню. Нова назва *Постолове* пов’язана із суміжним гідронімом *Постолóва* (р., л. Півд. Бугу; Калинівськ. р-н Вінницьк. обл.; варіанти *Постолъ*, *Пустоловка*; СГУ, 441). Етимологія гідроніма неоднозначна. Л.Т. Масенко пов’язує назву річки з географічним терміном *пáстіль* ‘пасовища’ (Масенко 1079: 66) з урахуванням переходу *а* › *о*. Однак

незрозумілі підстави такої фонетичної зміни. Цей гідронім можна етимологізувати інакше: 1) вторинна назва щодо *Постол* ‹ *постелити*, пор. укр. діал. *по́стіл'* ‘русло річки’ (Jurkowski, 118); 2) утворення з присвійним суфіксом *-ов-* від антропоніма *Постол* — розмовна форма від імені *Апостол* (Чучка 2005: 465).

Посухів М.-П. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Posuchów* (AHRP); 1784 — *Posuchow* (АЮЗР V/2(2), 445); 1885 — *Посуховъ* (Волости, 274); 1946 — *Посухів* (АТП 1946: 26).
Очевидно, утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від прізвиська *Посух*, пор. укр. прізвище *Посух* (Ірклієвський, 595).

Поташня Гс. Внц. с.
2-а пол. XVIII ст. — [*Антонівка*] (Труды, 778–779); 1776 — *Potaszniа* (АЮЗР V/2(1), 260); 1885 — *Поташна* (Волости, 277); 1893 — *Поташня* (Гульдман 1893: 378); 1946 — *Поташна* (АТП 1947: 11); 1987 — *Поташня* (АТУ 1987: 10).
Первісна назва поселення *Антонівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від власного особового імені *Антон*. Спочатку в лісі виникла слобода, яку заснував якийсь *Антон* (Труды, 778–779). Назва *Поташня* — результат онімізації апелятива *пота́шня* ‘поташний завод’ (ЕСУМ 4, 540). У селі був колись поташний завод (до 1810 р.) (Труды, 778–779).

Потоки Вн. Внц. с.
1769 — *Potok* (TG); 1887 — *Potok* (SG VIII, 868); 1946 — *Потоки* (АТП 1947: 27).
Очевидно, відгідронімна назва (пор. назву пот. *По́мік*; с. Рижавка Жмеринськ. р-ну Вінницьк. обл.; СГУ, 442), мотивована географічним терміном *по́мік* ‘долина потоку’, ‘глибока і вузька долина’ (Марусенко, 244). Пізніша назва *Потоки* вторинна, виникла під впливом словотвірної моделі множинних ойконімів.

Потоки Жм. Внц. с.
Відоме в XVI ст. (ІМСВнц., 238); 1645 — *Potok* (Крикун 2008б: 248); 1765 — *Potok* (АЮЗР V/2(1), 195); 1946 — *Потоки* (АТП 1947: 17).
Ойконім вторинний щодо ідентичної назви суміжної місцевості (тут наявні сильні джерела — потоки (Бондаренко, 305); поселення розташоване по

обидва боки р. Шумаші; ТОПГ, 118). В основі топоніма — географічний термін *нóмік* ‘долина потоку’, ‘глибока і вузька долина’ (Марусенко, 244).

Потуш Вн. Внц. с.
1664 — *Potusza* (Крикун 2008б: 248); 1799 — *Потушъ* (ТОПГ, 360); 1885 — *Потушъ* (Волости, 262); 1946 — *Потуш* (на той час Вороновицький р-н; АТП 1947: 13).
Ойконім, найімовірніше, вторинний щодо відповідного мікротопоніма, мотивованого апелятивом **потуш* ‹ *потуши́ти* ‘погасити’ (Желеховський II, 725).

Почапинці Жм. Внц. с.
XIV ст. — [*Селище*] (Шовкалюк, 286); 1411–1430 — *Почапынци* (Михайловський 2021: 287); 1431 — *въ Почапинцяхъ* (Грамоты, 7); 1531 — *Почапинцы* (Грамоты, 57); 1629 — ze wsi *Poczapiniec* (АЮЗР VII/2, 409); 1768 — *Poczapince* (Крикун 2012б: 399); 1830 — *Почапинцы* (Опис, 33); 1946 — *Почапинці* (АТП 1947: 24).
Первісна назва нп *Селище* ‹ *се́лище* ‘поселення’ (ЕСУМ 5, 209). Село спалили татари. Нову назву *Почапинці* перенесли втікачі із Звенигородського пов. Київської губернії (Шовкалюк, 286). В основі ойконіма — катойконім *почапинці* ‘вихідці з нп *Почапин*’, пор. назву с. *Почапин* на Київщині (АТП 1947: 825).

Прибережне Вн. Внц. с.
1790–1791 — *Kazimierowka* (АЮЗР V/2 (2), 704); 1882 — *Kazimierówka* (SG III, 922); до 1946 р. — *Казимирівка* (АТП 1947: 940); 1946 — *Прибережне* (АТП 1947: 28).
Первісна назва поселення *Казимирівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імена власника *Казимира*, пор. укр. прізвище *Казимир* (Редько 1, 424), пол. ім’я *Kazimierz* (SI, 98).

Приборівка Вн. Внц. с.
1640 — *Przyborowka* (Крикун 2008б: 249); 1799 — *Приборовка* (ТОПГ, 87); 1888 — *Przyborówka* (SG IX, 194); 1946 — *Приборівка* (АТП 1947: 37).
Дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропонімоосновы *Прибор-* ‹ прізвища *Приборовський*. Відомо, що це поселення заснував шляхтич Войцех Приборовський (Нейман, 115).

Прибузьке Вн. Внц. с.
1579 — *Скуринцы* (РВМ 1569–1673: 299); 1765 — *Skurzyncе* (АЮЗР V/2(1), 176); 1799 — *Шкуринцы* (ТОПГ, 98); 1885 — *Шкуринцы* (Волости, 266); 1946 — *Шкуринці* (АТП 1947: 13); 1967 — *Прибузьке* (АТП 1967: 14).
Первісна назва поселення *Скуринці* — результат онімізації групової назви мешканців *скуринці* ‹ **Скурин* (*-а*, *-е*) ‹ антропоніма *Скура*, пор. укр. (закарпат.) прізвище *Скура* (Чучка 2005: 522). Пізніша назва *Шкуринці* фонетично вторинна, під впливом поширеного укр. *шкура*, пор. ще укр. прізвище *Шкура* (Редько 2, 1210). Нова назва *Прибузьке* мотивована прикметником *прибузький* (*-е*) ‹ *при Бузі* (Південному).

Привільне Гс. Внц. с.
До 1967 р. — с-ще *Білки* (АТП 1967: 105); 1967 — *Привільне* (АТП 1967: 19).
Первісна назва поселення *Білки* вторинна (перенесена за суміжністю) щодо назви с. *Білки* (див. вище). Нова назва *Привільне* мотивована прикметником *привільний* ‘безмежний, широкий (про який-небудь простір)’ (СУМ VII, 574).

Привітне Гс. Внц. с-ще
1946 — х. *Ленінка* (АТП 1947: 33); 1967 — с-ще *Ленінка* (АТП 1967: 38); з 2023 р. — *Привітне* (https://www.rada.gov.ua/news/razom/238376.html).
Первісно хутір. Назва *Ленінка* меморіальна — на честь В.І. *Леніна*, політичного та державного діяча Радянської Росії й СРСР. Нова назва *Привітне* мотивоваа прикметником *привітний* ‘сповнений доброти, щирості (про слова, розмову і т. ін.)’, ‘у якому щиро, гостинно зустрічають кого-небудь’ (СУМ VIII, 576).

Привітне М.-П. Внц. с.
1885 — *Хрѣновка* (Волости, 165); до 1967 р. — *Хрінівка* (АТП 1967: 105); 1967 — *Привітне* (АТП 1967: 32).
Первісна назва поселення *Хрінівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від прізвиська першопоселенця *Хріна*, пор. укр. прізвище *Хрін* (Редько 2, 1134). Станом на 1946 р. на Вінниччині було три поселення з такою назвою (АТП 1947: 864). Нова назва *Привітне* мотивована прикметником *привітний* ‘у якому щиро, гостинно зустрічають кого-небудь’ (СУМ VII, 576).

Придністрянське М.-П. Внц. с.
XIX ст. — *Вольфановка* (Труды, 1022); 1893 — *Wolfanówka* al. *Wolfantówka* (SG XIII, 828); до 1946 р. — *Вольфанівка* (АТП 1947: 940); 1946 — *Придністрянське* (АТП 1947: 43).
Первісна назва поселення *Вольфанівка* / *Вольфантівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені власника *Вольфана* / *Вольфанта*, пор. пол. відповідник *Wolfan* (Rymut II, 698). Нова назва *Придністрянське* мотивована прикметником *придністрянський* ‹ *при Дністрі*. Поселення розташоване на березі р. Марківка (пр. Дністра) (https://uk.wikipedia.org/wiki/Придністрянське). У 1957 р. с. Придністрянське об'єднане із с. Краснодол під спільною назвою *Придністрянське* (Воловик, 106).

Прилужне М.-П. Внц. с.
До 1967 р. — с-ще *Тростянець* (АТП 1967: 105); з 1967 р. — *Прилужне* (АТП 1967: 49).
Первісна назва поселення *Тростянець* вторинна щодо назви пот. *Тростянець* (див. далі с. *Тростянець* у Могилів-Подільському р-ні). Нова назва *Прилужне* мотивована прикметником *прилужний* 'розташований при лузі' із характеристикою місця розташування поселення.

Прилуцьке Хм. Внц. с.
1967 — *Прилуцьке* (на той час Липовецький р-н; АТП 1967: 27); 2012 — *Прилуцьке* (АТУ 2012: 33).
Назва мотивована прикметником *прилуцький* ‹ топоніма *Прилука*, пор. суміжний ойконім *Стара Прилука* (див. далі).

Примощаниця Жм. Внц. с.
1450 — fluvios *Przymoszczenica* (АЮЗР VIII/1, 18); 1619 — *Przemoszczynce* (АЮЗР VIII/2, 43); 1784 — *Przemoszczenica* (АЮЗР V/2(2), 448); 1789 — *z Przemoszczanicy* (АЮЗР III/5, 110); 1885 — *Примощаница* (Волости, 274); 1946 — *Примощаниця* (АТП 1947: 9).
Ойконім виник унаслідок перенесення назви суміжної річки (пор. гідронім *Примощанка* — р., л. Лядави л. Дністра; с. *Примощаниця* Барського р-ну Вінницької обл.; СГУ, 446). Гідронім *Примощаниця* похідний, очевидно, від назви р. *Мощаниця*, яку засвідчують історичні джерела XVI ст.: 1540 р. fluvios *Mosczenycza* (АЮЗР VIII/1, 109). Назва *Мощаниця* ‹ *Мощеница* ‹ *мощений* (‹ *мостити* 'прокладати міст, дорогу') + *-иця*. Пор. споріднений оронім *Мощаниця* в Східних Карпатах (Желеховський I, 456).

Пузирки Хм. Внц. с.
Відоме в XVII ст. (IMCВнц., 331–332); 1754 — *Puzyrki* (Тариф, 41); 1888 — *Puzyrki*, dawniej *Puzyry* (SG IX, 326); 1946 — *Пузирки* (АТП 1947: 20).
1. В основі назви — апелятив *пузир* із метафоричним значенням ‘горб’: поселення розташоване на горбах, що нагадують *пузирі* (Похилевич, 228).
2. Первісна назва поселення *Пузирі* — форма множини від особової назви *Пузир*, пор. укр. прізвище *Пузир* (Редько 2, 869). Пізніша назва *Пузирки* виникла, очевидно, під впливом антропонімного варіанта *Пузирко*. Пор. укр. прізвище *Пузирко* (Ірклієвський, 608).

Пултівці Вн. Внц. с.
1431 — *до Пултовецъ* (Грамоты, 8); 1545 — *с Повтевцовъ* (ЛМ, 215); *w Połtewcach* (Źdz. VI, 115); 1566 — *Пултевцы* (Крикун 2008а: 138); 1596 — *Połtowiec* (Źdz. X, 400); 1629 — z sioła *Pułtowiec* (АЮЗР VII/2, 406); 1799 — *Пултовцы* (ТОПГ, 136); 1888 — *Pułtowce*, *Półtowce* (SG IX, 294); 1946 — *Пултівці* (АТП 1947: 17).
Результат онімізації групової назви мешканців *пултівці* ‹ *полтівці* ‹ **Полтів* (*-ове*) ‹ антропоніма *Полт*, пор. споріднені пол. антропоніми *Polt*, *Połtowiec* (Rymut II, 272). За умови, що первісна назва *Полтівці*, в її основі, можливо, *полтівці* ‘переселенці з берегів Полтви’ (річки в басейні Зх. Бугу й Горині; СГУ, 436).

Пустовійти Хм. Внц. с.
Відоме в 1446 р. (Дорош 2011: 241–242); XVI–XVII ст. — *Pustowojty* (AHRP); 1629 — *Koźminin* al. *Pustowojty* (SG IX, 313); 1784 — *Pustowoyty* (АЮЗР V/2(2), 441); 1830 — *Пустовойты* (Опис, 33); 1946 — *Пустовійти* (АТП 1947: 38).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма *Пустовійт*, пор. укр. прізвище *Пустовійт* (Редько 2, 871). Паралельна назва *Козьминин* — дериват із суфіксом *-ин* від особового імені *Козьма* — розмовна форма від *Кузьма* (Трійняк, 185).

Пустоха Хм. Внц. с.
1754 — *Pustocha* (Тариф, 66); 1864 — … западную оконечность села, называемую *Пустохой* (Похилевич, 238); 1946 — *Пустоха* (АТП 1947: 20).
Назва мотивована географічним терміном *пусто́ха* ‘переліг, цілина’ (ЕСУМ 4, 638). Очевидно, спершу так називали місцевість, де згодом виникло поселення.

П’ятихатка Тл. Внц. с-ще
1925 — х. *Пятихатка* (НМП, 372); 1967 — *П’ятихатка* (АТП 1967: 35).
Результат лексикалізації та онімізації словосполучення *п’ять хат*. Назва мотивована ознакою ‘невелике (мале) поселення’. Пор. споріднені ойконіми *П’ятихатка*, *П’ятихатки* в різних регіонах України.

П’ятківка Гс. Внц. с.
1651 — *Piatkowka* (Крикун 2008б: 249); 1765 — *Piatkowka* (АЮЗР V/2(1), 191); 1857 — *Пятковка* (Цубенко 2008б: 322); 1946 — *П’ятківка* (АТП 1947: 11).
В основі ойконіма — прізвисько *П’ятко*. Пор. укр. прізвище *Пятко* (Ірклієвський, 611), споріднене рос. прізвище *П’ятков* (Новикова, 691). Менш імовірне походження цієї назви від апелятива **п’ятківка* ‹ *п’ятка* ‹ *п’ятá* ‘задня частина чогось’ (ЕСУМ 4, 651), пор. ще блр. діал. *п’ятá* ‘місцевість на завороті поля’, ‘межовий пункт’ (Яшкін, 160).

Радівка Хм. Внц. с.
1602 — *Radawka* (Крикун 2008б: 249); 1753 — *Радавка* или *Решотовка* (Теодорович 1891: 31); 1799 — *Радовка* (ТОПГ, 51); 1888 — *Radawka* al. *Radówka* (SG IX, 377); 1946 — *Радівка* (АТП 1947: 19).
Ойконім етимологічно неоднозначний.
За місцевими переказами, тут колись було поселення *Рудавка*, де з болота добували залізну *руду* (Труды, 262–263). У такому разі *Радівка* — це помилкова форма від *Рудавка* ‹ **рудавка* зі схожим значенням як у споріднених *рудáвина* ‘болото, мочар’, *рудявина* ‘іржаве болото’ (ЕСУМ 5, 134). За умови, що первинна назва *Радавка* ‹ *Радовка*, ойконім утворено за допомогою присвійного суфікса *-ов-к-а* від антропоніма *Рад*, пор. д.-укр. ім’я *Рад* (Чучка 2011: 293). Варіант *Решотівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма **Решот*. Пор. споріднене українське прізвище *Решта* (Ірклієвський, 620).

Райгород Вн. Внц. с.
1598 — в мєстєчку *Раигороде* (Крикун 2008а: 720); 1622 — *Rayhorod* (Źdz. X, 621); 1652 — *Rajgrot* (Polonia, 52); 1757 — местечка *Райгорода* (ГРУ, 255); 1796 — *Рай Городъ* (Атлас, 47); 1800 — *Райгородъ* (Труды, 302–303); 1889 — *Рай-городъ* (Гульдман 1889: 359); 1946 — *Райгород* (АТП 1947: 32).

Складна (за будовою) назва, утворена поєднанням компонентів *рай* ‘за релігійними уявленнями місце вічного блаженства праведників після смерті’ (ЕСУМ 5, 16) у переносному значенні ‘красива, благодатна місцевість’ (СУМ VIII, 441). Поселення розташоване в місцевості зі сприятливим кліматом і родючим ґрунтом (Труды, 302–303; на мотивацію першого компонента назви могло вплинути й вигідне розташування поселення при паромній переправі через р. Пд. Буг; Гульдман 1889: 359); *го́род* ‘місто’ ‹ *го́род* ‘укріплене частоколом (обнесене огорожею) місто’ (ЕСУМ 1, 570–571). Ідентичні назви поселень зафіксовані в Запорізькій та Кіровоградській областях (АТП 1947: 829). Пор. іще топонімний відповідник у Польщі *Raygrod* (1579 р.) — центр гміни в Підляському воєводстві (Метрыка №272, 181). Інакше пояснює споріднену назву *Райміcто* на Волині В.П. Шульгач — як утворення з давнім антропонімом *Рай* (Шульгач 2001: 115–116).

Райки Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Rajki* (AHRP); 1765 — *Raykow* (АЮЗР V/2(1), 185); 1885 — *Райки* (Волости, 165); 1946 — *Райки* (АТП 1947: 18).
Первісна назва поселення *Райки* – форма множини від імені засновника поселення *Райка*, пор. укр. прізвище *Райко* (Редько 2, 879).

Райки Хм. Внц. с.
1799 — *Райки* (ТОПГ, 80); 1885 — *Райки* (Волости, 265); 1946 — *Райки* (на той час Комсомольський р-н; АТП 1947: 21).
Щодо походження назви див. вище.

Ракова Тл. Внц. с.
Відоме в 1-й пол. XVII ст. (IMCВнц., 596); 1787 — *sloboda Rakowa* (АЮЗР V/2(2), 596); 1799 — *Слобода Ракова* (ТОПГ, 237); 1888 — *Rakowa* (SG IX, 511); 1946 — *Ракова* (АТП 1947: 35).
Утворення з присвійним суфіксом *-ов-* від антропоніма *Рак*, пор. укр. прізвище *Рак* (Редько 2, 880).

Ратуш М.-П. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Ratusz* (AHRP); 1799 — *Ратушъ* (ТОПГ, 240); 1888 — *Ratusza* (SG IX, 545); 1893 — *Ратушъ* (Гульдман 1893: 387); 1946 — *Ратуш* (АТП 1947: 43).
В основі назви — молд. *рáтуш* ‘заїжджий двір’ (МРС, 524; Пуряєва, 81–82). Відомо, що в цьому поселенні проживали молдавани (SG IX, 545).

Рахни Гс. Внц. с.
Відоме в 1545 р. (SG IX, 353); 1599 — *Rachnow* (Крикун 2008б: 250); 1602 — *Rachny* (Крикун 2008б: 250); XIX ст. — *Рахны-Собовые* (Труды, 303); 1888 — *Rachny Sobowe*, *Rachnów* (SG IX, 353); 1946 — *Рахни* (на той час Дашівський р-н; АТП 1947: 15).
Первісна назва поселення *Рахнів* — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від імені першопоселенця *Рахна*, пор. ст.-пол. відповідник *Rachno*, 1494 р. (Rymut II, 329). Пізніша назва *Рахни* вторинна, виникла під впливом словотвірної моделі множинних ойконімів. Варіант *Рахни Собові*, крім стрижневого складника *Рахни*, містить означувальний компонент *Собові* — утворення з присвійним суфіксом *-ов-* від імені власника *Соба*, пор. укр. прізвище *Соб* (Ірклієвський, 682).
Гіпотеза К.М. Тищенка про етимологічний зв'язок ойконіма *Рахни* з 1) новогр. ράχη ‘хребет’ або д.-гр. ράχις ‘спина, хребет; гірський хребет’ чи 2) гр. ε’ργάνη ‘працьовита’, чи 3) перськ. *rah* ‘дорога’ (Тищенко, 497) лінгвістично безпідставна.

Рахни-Лісові Жм. Внц. с.
1621 — *Rachnowce Małe* (Крикун 2008б: 250); 1799 — *Рахны Лѣсовые* (ТОПГ, 206); 1862 — *Rachny Lasowe* (SG IX, 353); 1946 — *Рахни-Лісові* (АТП 1947: 42).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Рахнівці* — результат онімізації катойконіма *рахнівці* ‘переселенці із с. Рахни’ (у Гайсинському р-ні Внц.); означувальних — *Малі* ‹ *малúй* (*-і*) із розрізнювальним значенням щодо ойконіма *Рахнівці Великі* (див. далі), *Лісові* ‹ *лісовúй* (*-і*). Село оточене з усіх боків лісами (Труды, 1047).

Рахни-Польові Вн. Внц. с.
1603 — *Rachnowce* (Крикун 2008б: 250); 1606 — *Rachnowce Napolne* (Крикун 2008б: 250); 1664 — *Rachnowka* (Крикун 2008б: 250); 1676–1679 — *Rachnowce Wielkie* (Крикун 2008б: 250); 1768 — *Rachny Polowe* (Крикун 2012б: 397); 1946 — *Рахни-Польові* (АТП 1947: 34).
Первісна назва поселення *Рахнівці* (див. вище). Пізніша назва складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Рахни* (див. вище *Рахни-Лісові*), означувальних — *Великі* ‹ *велúкий* (*-і*) (див. вище *Рахнівці Малі*), *Напільні* ‹ *напíльний* (*-і*) ‹ *на полі*, *Польові* ‹ *польовúй* (*-і*) ‘стосовний до поля’ (див. вище *Рахни-Лісові*). Варіант *Рахнівка*

виник під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*.

Рахнівка Гс. Внц. с.
1629 — *Rachnowka* (Źdz. XX, 133); 1765 — *Rachnowka* (АЮЗР V/2(1), 182); XIX ст. — *Рахновка* (Труды 316–317); 1946 — *Рахнівка* (АТП 1947: 14).
Напевно, дериват із суфіксом *-к-а* від суміжного ойконіма *Рахнів* (тепер *Рахни*; див. вище).

Регентівка Жм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Rejentówka* (AHRP); 1784 — *Regentowka* (АЮЗР V/2(2), 443); 1888 — *Regentówka* al. *Rejentówka* (SG IX, 589); 1946 — *Регентівка* (АТП 1947: 10).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від прізвиська власника *Реєнта*, пор. укр. прізвище *Реєнт* (Редько 2, 885). Паралельна назва *Регентівка* мотивована антропонімним варіантом (щодо *Реєнт*) *Регент*, пор. укр. прізвище *Регент* (Редько 2, 884).

Регляшинці М.-П. Внц. с.
1888 — *Replaszyńce*, *Dzygowiecka słobodka* (SG IX, 620); 1925 — *Репляшинці* (Пуряєва, 82); 1946 — *Регляшинці* (АТП 1947: 43).
Первісна назва поселення *Репляшинці* — результат онімізації групової назви мешканців *репляшинці* ‹ **Репляшин* (*-а*, *-е*) ‹ **Репляш / Реплях* (пор. укр. діал. *реплях* ‘реп’ях’; Пуряєва, 82). На думку Н.В. Пуряєвої, первісною є назва *Дзиґівська* (точніше — *Дзиґовецька* ‹ ойконіма *Дзиґівка* › *Дзигівка*. — *С.В.*) *Слобідка* (Пуряєва, 82) — складений ойконім зі стрижневим компонентом *Слобідка* ‹ *слобідка* ‹ *слободá* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305), означувальним — *Дзиґовецька* ‹ *Дзиґівка*. Форма *Регляшинці* помилкова.

Рибки Тл. Внц. с.
1798 — *в Рыбках* (Описи 2011: 59); 1889 — *Rybki* (SG X, 58); 1946 — *Рибки* (АТП 1947: 29).
Родова (відродинна) назва — форма множини від прізвиська засновника (очільника родини) села *Рибки*, пор. укр. прізвище *Рибка* (Редько 2, 889).

Рибчинці Хм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Rybczyńce* (AHRP); 1-а пол. XVII ст. — *Rypczynce* (Źdz. V, 51); 1787 — *Rybczynce* (АЮЗР V/2(2), 570); 1830 — *Рыбчинцы*

(Опис, 34); 1889 — *Rybczyńce*, *Rypczyńce* (SG X, 53); 1946 — *Рибчинці* (АТП 1947: 38).
1. Ойконім похідний від прізвища *Рибка* (Дорош 2011: 243).
2. Результат онімізації групової назви мешканців *рибчинці* ‹ **Рибчин* (*-е*) ‹ антропоніма *Рибка*, пор. укр. прізвище *Рибка* (Редько 2, 889). Варіант *Рипчинці* фонетично вторинний.

Рижавка Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Ryżawka* (AHRP); 1765 — *Ryżawka* (АЮЗР V/2(1), 193); 1893 — *Ryżawka* (SG XIII, 959); 1946 — *Рижавка* (АТП 1947: 17).
Назва етимологічно неоднозначна:
1. За умови, що первісна форма ойконіма *Рижавка*, в його основі — апелятив **рижавка* ‘земля рижого кольору’, пор. укр. *ри́жий* ‘червонувато-жовтий, світло-коричневий’ (СУМ VIII, 532). Відомо, що в цій місцевості залягають переважно глинисті ґрунти (Труды, 278).
2. Імовірно, однак, що це фонетично змінена форма від **Рижовка* — утворення з присвійним суфіксом *-ов-к-а* від прізвиська першопоселенця *Риж*(*ий*), пор. укр. прізвище *Рижий* (Редько 2, 891), укр. (лемківськ.) антропонім *Ryż* (Чучка 2005: 483).

Рів Жм. Внц. с.
1830 — *Ров* (Опис, 34); 1946 — *Рів* (АТП 1947: 17).
Результат трансонімізації гідроніма *Рів* (поселення розташоване обабіч берегів р. Рову; Антонюк 2006а: 54; ІМСВнц., 238) ‹ географічного терміна *рів* ‘яр’, ‘глибока і вузька долина’ (Марусенко, 246).

Рівець Вн. Внц. с.
1622 — wsi *Rowca* (Źdz. XXI, 618); 1799 — *Ровецъ* (ТОПГ, 103); XIX ст. — *Ровецъ* (Труды, 219); 1946 — *Рівець* (АТП 1947: 12).
Ойконім вторинний щодо відповідного гідроніма *Ровець* (1546 р. — *Rowiecz*; АЮЗР VIII/1, 120), мотивованого географічним терміном *ровéць* ‹ *рів* (ЕСУМ 5, 87).

Рівне М.-П. Внц. с.
Відоме у XVIII ст. (Труды, 747); 1795 — [*Рівна*] (Легун, 58); 1888 — *Równa* (SG IX, 817); 1893 — *Ровно* (Гульдман 1893: 393); 1946 — *Рівне* (АТП 1947: 43).

Результат трансонімізації мікротопоніма *Рівна* (*лука* тощо) ‹ *рівний* (*-а*), що вказував на особливості рельєфу місцевості, де розташоване село. Пізніша назва *Рівне* ‹ *Рівна* внаслідок граматичного узгодження з лексемою *село*.

Рівнинне Хм. Внц. с-ще
1925 — *Куравська Слобода* (НМП, 62); 1946 — *Куравська Слобідка* (АТП 1947: 19); до 1986 р. — село відділку «*Калинівський*» Корделівського елітно-насіннєвого радгоспу (АТУ 1987: 496); 1986 — *Рівнинне* (АТУ 1987: 496).
Первісна назва *Куравська Слобода* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Слобода* ‹ *слобода́* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305), означувального *Куравська* ‹ суміжного ойконіма *Курава* (див. вище *Дружелюбівка*). Пізніша назва була пов’язана з відділком «*Калинівський*» Корделівського елітно-насіннєвого радгоспу. *Калинівський* — утворення із суфіксом *-ськ-* (ознака відносності) від назви с-ща *Калинівка* (див. вище). Нова назва *Рівнинне* мотивована апелятивом *рівнинний* ‹ *рівни́на* ‘досить велика ділянка земної поверхні без істотних западин та підвищень’ (СУМ VIII, 549).

Ріжок Вн. Внц. с.
1411–1430 — *Рогъ* (Михайловський 2021: 291); 1581 — *Rohu* (РВМ 1569–1673: 344); 1765 — *Rożek* (АЮЗР V/2(1), 188); XIX ст. — *Рожокъ* (Труды, 582); 1885 — *Микулинецкій Рожокъ* (Волости, 271); 1901 — *Рожекъ Микулинецкій* (Швенцон, 94); 1967 — *Ріжок* (АТП 1967: 28).
Первісна назва поселення *Ріг* мотивована географічним терміном *ріг* ‘частина суші, яка гострим кутом входитиь у водний простір’ (СУМ VIII, 553). Поселення розташоване на березі р. Згарок (Труды, 582). Пізніша назва *Ріжок* (*Рожок*) ‹ апелятива *ріжок* (*рожок*) із тим самим значенням, що й у *ріг* (*рог*). Варіант *Микулинецький Ріжок* (*Рожок*) — складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Ріжок*, означувального *Микулинецький* ‹ суміжного ойконіма *Микулинці*.

Рогинці Хм. Внц. с.
1799 — *Рогинцы* (ТОПГ, 64); 1888 — *Rogińce* (SG IX, 665); 1946 — *Рогинці* (АТП 1947: 38).
Результат онімізації групової назви мешканців *рогинці* ‹ **Рогин* (*-а*, *-е*) ‹ антропоніма *Рога*, пор. укр. прізвище *Рога* (Редько 2, 896).

Рогізка Гс. Внц. с.
1765 — *Rohuzka* (АЮЗР V/2(1), 192); 1888 — *Rohuzka Berszadzka* (SG IX, 698); 1946 — *Рогозка* (АТП 1947: 28); 1987 — *Рогізка* (АТУ 1987: 22).
Первісно складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Рогузка* (‹ *Рогозка*) ‹ гідроніма *Рогузка* (поселення розташоване на берегах р. *Рогізка* пр. Савранки; SG IX, 698), означувального *Бершадська* ‹ нп *Бершадь* (див. вище *Рогузка-Чечельницька* в статті *Ольгопіль*). Поселення розташоване неподалік від *Бершаді*.

Рогізна Вн. Внц. с.
1516 — dobra *Rohoźnę* (AS III, 143); 1629 — *Rohozna* (Źdz. XX, 135); 1799 — *Рогозна* (ТОПГ, 326); XIX ст. — *Рогозна* (Труды, 177); 1946 — *Рогізна* (АТП 1947: 27).
Назва мотивована прикметником *рогізний* ‹ *рогіз* ‘осока видовжена’, *рогоза́* ‘болотний очерет’ (ЕСУМ 5, 100–101). Поселення розташоване на берегах рр. Півд. Буг і Краснянка (ТОПГ, 326).

Рожепи Жм. Внц. с.
1591 — *Radziepowce* (Крикун 2011а: 310); 1648 — *Radziopiwce* (ГКУ, 199); 1662 — *Radżepy* (Крикун 2011а: 310); 1706 — *Radziepy* (АЮЗР VIII/2, 162); 1730–1731 — *Rażepy* (Крикун 2011а: 310); 1784 — *Razepy* (АЮЗР V/2(2), 443); 1885 — *Ражепы* (Волости, 271); 1946 — *Рожепи* (АТП 1947: 17).
Первісна назва поселення *Радзепівці* — результат онімізації групової назви мешканців *радзепівці* ‹ **Радзепів* (*-ова*,*-ове*) ‹ антропоніма **Радзеп*(*а*). Пізніші назви виникли внаслідок зміни *дз* / *дж* / *ж* на польському ґрунті й впливу словотвірної моделі множинних ойконімів.

Рожична Вн. Внц. с.
Відоме в 1542 р. (Михайловський 2012б: 198); XVI–XVII ст. — *Rużyczna* (AHRP); 1765 — *Rużyczna* (АЮЗР V/2(1), 190); 1888 — *Różyczna* al. *Rożyczna* (SG IX, 874); 1946 — *Рожична* (АТП 1947: 28).
Імовірно, ойконім вторинний щодо ідентичного мікротопоніма, в основі якого — прикметник **рожичний* (*-а*) ‹ **рожиця* ‹ *рожа* ‘троянда (шипшина)’ (ЕСУМ 5, 102–103): *‘місцевість, де росте рожиця (рожа)’. Форма *Ружична* виникла під впливом польської мови.

Рожнятівка Тл. Внц. с.
1606 — *Rożniatowce* (Крикун 2008б: 251); 1617 — *Rożniatowka* (Крикун 2008б: 251); 1799 — *Рожнятовка* (ТОПГ, 185); XIX ст. — *Рожнятовка* (*Рознатовка*) (Труды, 1036–1037); 1946 — *Рожнятівка* (АТП 1947: 35). Первісна назва поселення *Рожнятівці* — результат онімізації групової назви мешканців *рожнятівці* ‹ антропонімооснови *Рожнят-* ‹ прізвища засновника власника поселення *Рожнятовського* (Труды, 1037). Пол. прізвище *Rożniatowski* (відоме вже в 1469 р.) ‹ ойконімів *Rożniatowice*, *Rożniatow* (Rymut II, 365). Пізніша назва *Рожнятівка* зазнала впливу продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*.

Роздолівка М.-П. Внц. с.
1784 — *Popowa* (АЮЗР V/2(2), 445); 1885 — *Попово* (Волости, 281); 1946 — *Попова* (АТП 1947: 26); з 1964 р. — *Роздолівка* (ІМСВнц., 467). Первісна назва поселення *Попова* — результат онімізації прикметника *поповий* ‹ *піп* ‘священник’. Теперішній ойконім *Роздолівка* виник за аналогією до утворень із присвійним формантом *-ів-к-а*. В основі назви — географічний термін *роздíл* ‘низовина на рівнині’ або ‘заглибина, долина’ (Марусенко, 248).

Розівка Гс. Внц. с.
До 1967 р. — *Дубина* (АТП 1967: 105); 1967 — *Розівка* (АТУ 1967: 25). Первісна назва поселення *Дубина* вторинна, очевидно, щодо відповідного мікротопоніма, мотивованого географічним терміном *дубúна* ‘дубовий ліс, гай; дубова памолодь’ (СУМ II, 429). Нова назва мотивована флорономеном *роза* ‘троянда’; оформлена за аналогією до ойконімів із присвійним формантом *-івк-а*. Пор. відповідні назви поселень у низці інших регіонів України (АТУ 2012: 528).

Розкопане Вн. Внц. с.
Відоме в 2-й пол. XVIII ст. (Похилевич, 215); 1768 — *Roskopana* (Крикун 2012б: 395); 1888 — *Rozkopana* (SG IX, 838); 1946 — *Розкопана* (АТП 1947: 30); 1987 — *Розкопане* (АТУ 1987: 19).
Первісна назва поселення *Розкопана* (*могила*) ‹ *розкóпаний* (*-а*) ‹ *розкопати*. Поблизу села було розкопано давню могилу (курган) (Похилевич, 215; ІМСВнц., 530–531). Пізніша назва *Розкопане* виникла внаслідок граматичного узгодження оніма *Розкопана* з іменником *село*.

Розкошівка Гс. Внц. с-ще
2012 — *Розкошівка* (АТУ 2012: 40).
Назва селища вторинна щодо відповідної назви села (див. далі).

Розкошівка Гс. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Rozkoszówka* (AHRP); 1765 — *Roskoszowka* (АЮЗР V/2(1), 195); 1885 — *Роскошевка* (Волости, 268); 1946 — *Розкошівка* (АТП 1947: 33).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від прізвиська першопоселенця *Розкоша*, пор. укр. прізвище *Розкош* (Редько 2, 900).

Роля Жм. Внц. с.
1888 — *Rola* (SG IX, 716); 1946 — х. *Роля* (АТП 1947: 42); 1967 — с-ще *Роля* (АТП 1967: 47); 2012 — с. *Роля* (на той час Шаргородський р-н; АТУ 2012: 43).
Назва села мотивована географічним терміном *ро́ля* ‘рілля’ (ЕСУМ 5, 95).

Романівка Жм. Внц. с.
1617 — *z … Romanowki* (Źdz. XXI, 601); 1765 — *Romanowka* (АЮЗР V/2(1), 192); XIX ст. — *Романовка* (Труды, 780); 1946 — *Романівка* (АТП 1947: 135).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Романа*, пор. укр. ім’я *Роман* (Трійняк, 315).

Романово-Хутір Вн. Внц. с.
1885 — *Романовъ Хуторъ* (Волости, 165); 1946 — *Романово-Хутір* (АТП 1947: 18).
Первісна назва поселення *Романів Хутір* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Хутір* ‹ *ху́тір* ‘невелике селище, яке виникло внаслідок переселення людей з сіл, козачих станиць тощо; виселок’ (СУМ XI, 176), означувального *Романів* — дериват із присвійним суфіксом *-ів-* (‹ *-ов*) від імені власника *Романа*. Сучасна назва виникла внаслідок лексикалізації компонентів попередньої назви.

Ромашка М.-П. Внц. с.
До 1967 р. — с-ще *Садки* (АТП 1967: 105); 1967 — *Ромашка* (АТП 1967: 30).
Назва селища *Садки*, очевидно, вторинна щодо назви с. *Садки* (див. далі). Нова назва *Ромашка* мотивована назвою рослини *рома́шка*

‘трав’яниста рослина родини складноцвітих з дуже розгалуженими стеблами й суцвіттями-кошиками, що складаються з білих пелюсток і жовтого осередка’ (СУМ VIII, 879) в збірному значенні.

Росоховата Гс. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Rosochowata* (AHRP); 1830 — *Росоховата* (Опис, 34); 1946 — *Розсоховата* (АТП 1947: 15); 1987 — *Розсохувата* (на той час Іллінецький р-н; АТУ 1987: 13).
Ойконім вторинний щодо ідентичного гідроніма (стр. *Розсохувата* (*Росоховата*) пр. Сороки л. Собу л. Пд. Бугу; СГУ, 471), мотивованого апелятивом *росоховатий* ‹ *розсоховатий* › *розсохува́тий* (*-а*) ‘який має розсоху’ ‹ *розсо́ха* ‘місце, де щось розгалужується’ (Марусенко, 248).

Росоша Вн. Внц. с.
Відоме в 1-й пол. XVIII ст. (Похилевич, 250); 1765 — *Rososze* (АЮЗР V/2(1), 191); 1796 — *Росоша* (Атлас, 47); 1828 — *Росоша* (Казьмирчук 2011: 68); 1893 — *Россоше* (Гульдман 1893: 399); 1946 — *Росоша* (на той час Липовецький р-н; АТП 1947: 23).
Ойконім, очевидно, вторинний до мікротопоніма **Росоша* ‹ *росоша* ‹ *розсоша* ‹ *розсохја* ‹ *розсоха* ‘місце, де щось розгалужується’ (Марусенко, 248).

Росоша Гс. Внц. с.
Відоме у XVIII ст. (ІМСВнц., 552–553); 1757 — *Разсошы* (ГРУ, 254); XIX ст. — *Россоше* (Труды, 353–354); 1946 — *Росоша* (на той час Теплицький р-н; АТП 1947: 33).
Щодо походження назви див. вище. Поселення розташоване на березі р. Удич, яка тут упадає в Пд. Буг (Труды, 353–354).

Рубанка Хм. Внц. с.
1796 — *Рубанка* (Атлас, 47); 1864 — *Рубанка* (Похилевич, 238); 1946 — *Рубанка* (на той час Самгородоцький р-н; АТП 1947: 32).
Назва села мотивована апелятивом *ру́ба́нка* ‘колода; рубання дров’ (ЕСУМ 5, 130). Ойконім *Рубанка*, очевидно, споріднений із погляду мотивації з назвою с. *Рубань* (див. далі).

Рубань Вн. Внц. с.
1716 — *Rubań* (Крикун 2008б: 251); 1799 — *Рубанъ* (ТОПГ, 342); 1864 — *Рубань* (ОАНС, 343); 1946 — *Рубань* (на той час Немирівський р-н; АТП 1947: 27).

В основі ойконіма — апелятив *ру́бань* ‘купа дров; поле серед лісу’ (ЕСУМ 5, 130). Поселення закладено в місцевості, де вирубано ліс (Труды, 205).

Рубіжне Вн. Внц. с.
1784 — *Aleksandrowka* (АЮЗР V/1(1), 458); 1885 — *Александровка* (Волости, 263); до 1967 р. — *Олександрівка* (АТП 1967: 105); 1967 — *Рубіжне* (на той час Немирівський р-н; АТП 1967: 35).
Первісна назва поселення *Олександрівка* (рос. форма *Александровка*) — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені власника *Олександра*, пор. укр. ім’я *Олександр* (Трійняк, 261). Нова назва *Рубіжне* мотивована прикметником *рубіжний* ‹ *рубіж* ‘лінія, межа, що відділяє кого-, що-небудь від когось, чогось; природна перешкода, яка служить такою лінією, межею’ (СУМ VIII, 893).

Руданське Жм. Внц. с.
1405 — *Szarnowka* (Михайловський 2021: 210); 1469 — *Zarnowka* (Михайловський 2021: 210); XVI ст. — *Жорновка* (Труды, 719); 1582 — *Dolchowcze* (Кислиця, 12); 1599 — *Жорновка* или *Долговцы* (Грушевський, 123); 1602 — *z Dołhowiec* (Źdz. IX, 123); 1784 — *Dołhowce* (АЮЗР V/2 (2), 448); 1840 — *Долговцы* (Труды, 719); з 1922 р. — *Руданське* (ІМСВнц., 723).
Первісна назва поселення *Жорнівка* відгідронімна (р. *Жо́рнівка* п. Лозової п. Мурафи л. Дністра; нп Руданське, Будне Шаргородськ. р-ну Внц. обл.; СГУ, 199) — утворення за аналогією до ойконімів із присвійним суфіксом *-івк-а*. В основі назви, ймовірно, апелятив *жорна* ‘млиновий камінь’: *‘річка, вода якої рухає жорна у водяному млині’, пор. типологійно споріднене укр. *млини́вка* ‘канава, якою спрямовують воду з річки до млина’ (Грінченко 2, 435). Пізніша назва *Довгівці* ‹ групової назви мешканців *довгівці* ‹ **Довгів* (*-ове*) ‹ антропоніма *Довгий*, пор. укр. прізвище *Довгий* (Редько 1, 319). Теперішня назва виникла внаслідок перейменування на честь українського письменника С.В. *Руданського*, який народився в с. Хомутинці на Вінниччині.

Рудник Тл. Внц. с-ще
До 1946 р. — *Ратунда* (АТП 1947: 944); 1946 — х. *Рудник* (АТП 1947: 22); 1967 — с-ще *Рудник* (на той час Крижопільський р-н; АТП 1967: 24).

Первісна назва поселення *Ратунда* ‹ *Ротунда* мотивована молд. *ротунд* ‘круглий’ (МРС, 547). Така мотивація вказувала, очевидно, на форму поселення. Пор. ще споріднені ороніми *Ратунда*, *Ратундул* на Прикарпатті (Габорак 2011: 462). В основі нової назви — апелятив *рудни́к* ‘система підземних споруд для добування корисних копалин, а також гірничопромислове підприємство, що здійснює це добування’ (СУМ VIII, 896).

Рудницьке Тл. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Rudnickie* (AHRP); 1765 — *Rudnicka* (АЮЗР V/2(1), 179); 1798 — *в Рудницком* (Описи 2011: 59); 1888 — *Rudnickie* al. *Rudnica* (SG IX, 931); 1946 — *Рудницьке* (на той час Піщанський р-н; АТП 1947: 29).
Дериват із суфіксом *-ськ-* від суміжного (мікро)топоніма **Рудник*(*и*) або **Рудниця* (див. далі).

Рудниця Тл. Внц. с-ще
Засн. в кін. XIX ст. (ІМСВнц., 516); за іншими відомостями — у XVIII ст. (Верменич, 91); з 1938 р. — смт (ІМСВнц., 516); 1946 — *Рудниця* (на той час Піщанський р-н; АТП 1947: 29).
Ойконім вторинний щодо ідентичного мікротопоніма, мотивованого апелятивом **рудниця* — варіант до *рудник* ‘місце, де добувають руду’ (ЕСУМ 5, 134). Стрижнева лексема *руда* відбиває тут, очевидно, значення ‘будь-яка порода’, оскільки надра в довколишній місцевості багаті не на металеву руду, а на поклади вапняку (ІМСВнц., 516).

Русава Тл. Внц. с.
1790 — *do Rusawki* (ЦКТ, 109); 1889 — *Rusawka* (SG X, 23); 1925 — *Радянка (Гнатківська Русавка)* (НМП, 374); 1946 — *Русава-Радянка* (АТП 1947: 35); з 2016 р. — *Русава* (на той час Томашпільський р-н; ВВР № 23, 479).
Первісна назва поселення *Русавка* — утворення з формантом *-к-а* від ойконіма *Русава* (тепер *Велика Русава*; див. вище). Назва *Радянка* ‹ *радя́нський* ‘який існує в Країні Рад, належний їй’ (СУМ VIII, 438). Варіант *Гнатківська Русавка* утворений поєднанням компонентів: стрижневого *Русавка* (див. вище), означувального *Гнатківська* ‹ назви суміжного х. *Гнатківський* (НМП, 374).
Назва *Русава-Радянка* утворена складанням компонентів *Русава* (див. вище *Велика Русава*) і *Радянка*. Нова назва *Русава* виникла внаслідок усічення другого складника у зв’язку з декомунізацією ойконіма.

Русава М.-П. Внц. с.
1654 — *па Russawie* (річка; Джерела 2014: 301); 1768 — *Russawa* (Крикун 2012б: 398); 1889 — *Rusawa* (SG X, 32); 1946 — *Русава* (на той час Ямпільський р-н; АТП 1947: 43).
Відгідронімний ойконім — поселення розташоване на кам'янистих берегах р. *Русави* (Зуб, 18; SG X, 23). Щодо походження гідроніма див. вище *Велика Русава*.

Рясне М.-П. Вн. с.
До 1967 р. — с-ще *Петрівка* (АТП 1967: 105); 1967 — *Рясне* (на той час Мурованокуриловецький р-н; АТП 1967: 105).
Первісна назва поселення *Петрівка*, імовірно, меморіальна, мотивована прізвищем *Петровський* — на честь Г.І. *Петровського*, який із 1919 р. був усеукраїнським старостою (очолював ВУЦВК УРСР) (див. ще *Григорівка*, *Лісничівка*, *Красне* Кр.); оформлена за аналогією до продуктивної словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-ів-к-а*. Нова назва мотивована прикметником *рясни́й*, очевидно, зі значенням 'скупчений у великій кількості' (СУМ VIII, 925) із вказівкою на розміри села.

Сабарівка Вн. Внц. с.
Відоме з поч. XVII ст. (ІМСВнц., 268); 1601 — Ждану Гричинє *Сабаровскому* (Крикун 2008а: 800); 1629 — *z Sabarowki* alias *Juszkowiec* (АЮЗР VII/2, 409); 1641 — *Sabarowka* (Крикун 2008б: 252); XVIII ст. — госпожа *сабарѣвска* (Зінченко 2021: 267); 1772 — *do Sabarowki* (УА, 210); 1828 — *Сабаровка* (Казьмирчук 2011: 70); 1946 — *Сабарівка* (на той час Оратівський р-н; АТП 1947: 28).
1. Основа назви вказує на зібраних людей (Похилевич, 268).
2. У такому разі назва мала б форму **Соборівка*, яка джерельно не засвідчена. *Сабарівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма **Сабар*, пор. споріднену пол. особову назву *Sabar* (Rymut II, 516), або ж це дериват із формантом *-к*(*а*) від ойконіма *Сабарів* (пор. аналогічну назву у Вінницькому р-ні; 1765 р. — *Sabarow*; АЮЗР V/2(1), 176). Паралельна назва *Юшківці* виникла внаслідок перенесення суміжного ойконіма.

Савинці Гс. Внц. с.
1635 — *Sawince* (Крикун 2008б: 252); XVIII ст. — *Sawince* alias *Juratki* (Крикун 2008б: 252); 1799 — *Савинцы* (ТОПГ, 294); 1861 — *Савинцы*

(СР 1850–1861: 312); 1946 — *Савинці* (на той час Тростянецький р-н; АТП 1947: 36).
Результат онімізації групової назви мешканців *савинці* ‹ **Савин* (*-е*) ‹ антропоніма *Сава* (ім'я одного з першопоселенців; Труды, 160–161). Паралельна назва *Юратки* позначала, ймовірно, якусь частину поселення. В її основі — антропонім **Юратка*(*о*), пор. споріднене чеськ. ім'я *Jurata* (Beneš, 88).

Савчине Тл. Внц. с.
1766 — *Sawczyna* (АЮЗР V/2(1), 199); 1799 — *Савчино* (ТОПГ, 243); 1889 — *Sawczyna* (SG X, 342); 1946 — *Савчине* (на той час Крижопільський р-н; АТП 1947: 22).
Утворення з присвійним суфіксом *-ин-* від імені першопоселенця *Савки*, пор. укр. імена *Сава*, *Савка* (Трійняк, 319).

Садки М.-П. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Sadki* (AHRP); 1764 — *зъ Садкѣвъ* (Зінченко 2023: 83); 1799 — *Садки* (ТОПГ, 175); 1885 — *Садки* (Волости, 282); 1946 — х. *Садки* (АТП 1947: 40).
Назва села мотивована апелятивом *садок* (у формі множини) 'спеціально відведена значна площа землі, на якій вирощують плодові дерева, кущі тощо' (СУМ IX, 14). Довкола села багато садів (Труды, 1010). Пор. численні ойконіми *Садки* в різних регіонах України (АТУ 2012: 530).

Садківці Жм. Внц. с.
1610 — *Sadkowce* (Крикун 2008б: 252); 1676–1679 — *Sudkowce* (Крикун 2008б: 252); 1799 — *Садковцы* (ТОПГ, 184); XIX ст. — *Садковцы* (Труды, 1048); 1946 — *Садківці* (на той час Шаргородський р-н; АТП 1947: 16).
Щодо походження назви див. далі. Можливо, однак, що *Садківці* ‹ *садківці* 'мешканці на берегах р. Садківки' (поряд тече р. Садківка; Труды, 1048). Варіант *Судківці* (*Sudkowce*) помилковий.

Садківці М.-П. Внц. с.
1787 — *Sadkowce* (АЮЗР V/2(1), 566); 1885 — *Садковцы* (Волости, 288); 1946 — *Садківці* (АТП 1947: 16).
Результат онімізації групової назви *садківці* 'вихідці із нп Садки (див. вище)'.

Садова М.-П. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Sadowa* (AHRP); 1784 — *Sadowa* (АЮЗР V/2(2), 445); 1885 — *Садова* (Волости, 274); 1946 — *Садова* (АТП 1947: 9).
Назва мотивована прикметником *садо́вий* ‹ *сад* (СУМ IX, 12), пор. *сад* ‘спеціально відведена значна площа землі, на якій вирощують плодові дерева, кущі тощо’ (СУМ IX, 9).

Садове Вн. Внц. с.
До 1967 р. — *Літинські Хутори* (на той час Літинський р-н; АТП 1967: 105); 1967 — *Садове* (АТП 1967: 28).
Первісна назва поселення *Літинські Хутори* (див. вище). Нова назва *Садове* мотивована прикметником *садо́вий* (*-е*) (див. вище).

Садове Хм. Внц. с-ще
1967 — с-ще *Садове* (на той час Козятинський р-н; АТП 1967: 23).
Щодо походження назви див. вище.

Сажки Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Sażki* (AHRP); 1716 — *Sażki* (Крикун 2008б: 252); 1787 — *Szaszki* (АЮЗР V/2(2), 592).; 1889 — *Sażki* (SG X, 352); 1946 — *Сажки* (на той час Немирівський р-н; АТП 1947: 927).
Ойконім етимологічно неоднозначний.
1. Лексико-семантичне утворення від апелятива *сажки* ‘сітка з лози для утримування риби у воді; плетений з лози тин; грузькі ями в болоті’ (ЕСУМ 5, 162).
2. Результат онімізації апелятива *сажо́к* ‘хлівець’ (у формі множини) (ЕСУМ 5, 162).

Саїнка М.-П. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Sahinka* (AHRP); 1799 — *Саинка* (ТОПГ, 183); 1883 — *Sainka* al. *Saińce* (SG X, 210); 1893 — *Саинка* (Гульдман 1893: 410); 1946 — *Саїнка* (на той час Чернівецький р-н; АТП 1947: 40).
За переказами, тут був хутір татарина *Саїна* (Труды, 1048). У такому разі варіанти *Саїнка*, *Саїнці* виникли під впливом продуктивних словотвірних моделей ойконімів із формантами *-к-а*, *-ц*(*і*). Назву *Саїнці*, однак, можна вважати результатом онімізації катойконіма *саїнці* ‘мешканці нп *Саїнка*’.

Салинці Вн. Внц. с.
1616 — wsi *Saliniec* (Źdz. XXI, 580); 1635 — *Salince alias Jasy* (Крикун 2008б: 269); 1799 — *Салинцы* (ТОПГ, 273); XIX ст. — *Салинцы* (Труды, 139); 1946 — *Салинці* (на той час Немирівський р-н; АТП 1947: 12).
Результат онімізації групової назви мешканців *салинці* ‹ **Салин* (*-а*, *-е*) ‹ антропоніма *Сала*(*я*) (див. далі *Сальниця*), пор. формально споріднені рос. прізвища *Салинцев*, *Салін* на Донеччині (Новикова, 727).

Сальник Хм. Внц. с.
1570 — [урочище *Сальник*] (Миколайчук, 12); 1616 — *Sannik* (Крикун 2008б: 272); 1799 — *Сальникъ* (ТОПГ, 51); 1889 — *Salnik* (SG X, 217); 1946 — *Сальник* (на той час Калинівський р-н; АТП 1947: 19).
Результат трансонімізації ідентичного мікротопоніма, мотивованого апелятивом *сальник*. Малоймовірний зв’язок цієї назви з укр. *са́льник* ‘страва з гречаної каші з печінкою і жиром’ (ЕСУМ 5, 169) з огляду на його семантику. Відомо, що це поселення розташоване саме в мокрій, болотистій місцині (Труды, 263). Імовірно, цей топонім виник унаслідок місцевої адаптації якоїсь неслов’янської назви (див. далі *Сальниця*). Варіант *Санник* фонетично вторинний щодо *Сальник* (уподібнення *л’* › *н* у групі приголосних *-л’н-*).

Сальниця Хм. Внц. с.
1431 — *салиские* люди, *салиский* грунт (СГУ, 484); XVI–XVII ст. — *Salnica* (AHRP); 1607 — wsi *Salincach* (SG X, 216–217); 1738 — с. *Салинецъ* (Труды, 140); 1784 — *Salicha* (АЮЗР V/2(2), 440); 1792 — *Salnica* (SG X, 216–217); 1806 — *Салинцы* (Описи 2011: 69); 1800 — *Сальница* (Описи 2005: 31); 1830 — *Салиха* или *Сальница* (Опис, 31); 1885 — *Салинцы* (Волости, 262); 1889 — *Salnica*, *Salińce* al. *Salicha* (SG X, 216–217); 1946 — *Сальниця* (АТП 1947: 38).
1. Назва пов’язана з тюрк. *сал* ‘другорядна річка’, ‘притока основної річки’ (селом тече р. Сальничка, пр. Сниводи (Дорош 2011: 247–248; Труды, 636).
2. Якщо первісна назва поселення *Салинці*, то це результат онімізації групової назви *салинці* ‹ **Салин* (*-е*) ‹ антропоніма *Сала*, пор. ст.-пол. відповідник *Sala*, 1618 р. (Rymut II, 391). У такому разі назва *Сальниця* — це трансформована форма від *Салинці*. За умови, що первісна назва *Сальниця* (зв’язок із укр. діал. *са́лниця* ‘внутрішній свинячий жир’, *са́льниця* ‘жирова залоза’ (ЕСУМ 5, 169) непереконливий з огляду

на семантику), це, очевидно, відгідронімний ойконім (тут протікає р. Сальничка; див. вище). Гідроніми *Сална*, *Сальна*, *Salna* поширені в різних слов'янських регіонах. І.М. Желєзняк пов'язувала їхню етимологію з і.-є. коренем **sal-* 'вода, джерело' (Желєзняк 1981: 138). Цілком можливо, що твірна основа *Сальн-* гідроніма *Сальниця* виникла внаслідок слов'янської адаптації тюрк. *salma* 'проточний' (Бушаков, 140). На підтвердження такої версії вказує історична присутність тюрків на Східному Поділлі й наявність на території Вінниччини інших генетично тюркських ойконімів. Варіант *Салиха* вторинний, виник під впливом укр. дериватів із суфіксом *-иха*.

Самгородок Хм. Внц. с.
1602 — *Samhorodek* (Крикун 2008б: 252–253); *Samohorodka* (Źdz. X, 429); 1618 — *Krasny Staw* alias *Samhorodek* (Крикун 2008б: 252–253); 1629 — *Samhorodok* (Źdz. IX, 81); 1775 — *в Самгородкѣ* (Труды, 140); 1796 — *Самъ Городъ* (Атлас, 47); 1838 — *Самгородокъ* (ККГ); 1946 — *Самгородок* (на той час Козятинський р-н; АТП 1947: 32).
Складна (за будовою) назва, утворена поєднанням компонентів *Сам-* ‹ імовірно, від місцевого гідроніма *Самець* (пот., бас. Пд. Бугу; Вінницьк. обл.; СГУ, 486) і *городок* 'невелике місто': 'городок на Самці'. Пор. у цьому контексті гідронім *Сам-Вода* в бас. Пд. Бугу на Хмельниччині (СГУ, 485). Семантика другого складника ойконіма вказує на те, що в минулому це поселення було містом (містечком). Гідронім *Самець* Л.Т. Масенко пов'язує з географічним терміном із водною семантикою *самець* (Масенко 1979: 71–72). Паралельна назва *Красний Став* (1580 р. — до *Красного ставу*; Крикун 2008а: 261) стосувалася, напевно, суміжного топооб'єкта. В її основі — географічний термін *став* 'водоймище (у природному чи штучному заглибленні) з непроточною водою; місце розлиття річки, струмка перед загатою' (СУМ IX, 624), ускладнений означувальним прикметником *кра́сний* 'гарний' (позитивна характеристика довколишньої місцевості).

Самчинці Вн. Внц. с.
1616 — *Samczynce* (Крикун 2008б: 272); 1629 — *Samczynce alias Switynka* (Крикун 2008б: 272); 1799 — *Самчинцы* (ТОПГ, 268); 1885 — *Самчинцы* (Волости, 262); 1946 — *Самчинці* (на той час Брацлавський р-н; АТП 1947: 12); 2012 — *Самчинці* (на той час Немирівський р-н; АТУ 2012: 37).

Можливо, ойконім *Самчинці* перенесено із суміжної Хмельницької обл. (тепер у Хмельницькому р-ні) або ж це результат онімізації групової назви мешканців *самчинці* ‹ **Самчин* (*-а*, *-е*) ‹ антропоніма **Самка*, пор. споріднене укр. ім'я *Самко* — розмовна форма від *Самійло* (Трійняк, 323), прізвище *Самко* (Редько 2, 926). Паралельна назва *Свитинка* — дериват із суфіксом *-к-а* від **Свитин* ‹ антропоніма *Свита* (див. далі *Свитинці*).

Сапіжанка Жм. Внц. с.
1784 — *Sapieżanka* (АЮЗР V/2(2), 473); 1799 — *Сапижанка* (ТОПГ, 228); 1889 — *Sapieżanka* (SG X, 304); 1946 — *Сапіжанка* (на той час Шаргородський р-н; АТП 1947: 16).
Імовірно, *Сапіжанка* ‹ **Сапіжинка* — дериват із суфіксом *-к*(*а*) від незасвідченого **Сапіжин* (пор. ще похідне пол. прізвище *Sapieżyński*; Rymut II, 397) ‹ антропоніма *Сапіга*, пор. укр. прізвище *Сапіга* (Редько 2, 929). Можливо, ойконім пов'язаний із прізвищем литовських магнатів *Сапіг*, які, до речі, були власниками подільського містечка *Кузьмин* (*Сапіжин*) — тепер село в Городоцькому р-ні Хмельницької обл. (АЮЗР VIII/2, 101–102).

Саражинці Вн. Внц. с.
Відоме в 1651 р. (SG X, 311–312); 1664 — *z Sarandyniec* (АЮЗР VII/2, 544); 1734 — *Sarazynce* (Тарифи, 246); 1775 — *Serażyńce* (АЮЗР V/2(1), 218); 1778 — *Sorażynce* (АЮЗР V/2(1), 324); 1889 — *Sarażyńce* (SG X, 311–312); 1946 — *Саражинці* (на той час Погребищенський р-н; АТП 1947: 31).
Результат онімізації катойконіма *саражинці* 'вихідці з нп *Саражинка*', пор. ойконім *Саражинка* на теперішній Одещині (АТП 1947: 386).

Саша Гс. Внц. с.
1885 — *Саша* (Волости, 268); 1893 — *Саша* (*Шаша*) (Гульдман 1893: 414); 1946 — *Саша* (на той час Теплицький р-н; АТП 1947: 33).
За переказами, поселення названо на честь єдиної дочки місцевого магната Станіслава Септима Потоцького — *Олександри* (*Саші*) Потоцької (Щербань, 18). У такому разі в основі ойконіма відображено розмовну форму імені *Олександра* — *Саша* без суфіксального оформлення. Щодо словотвірної моделі пор. ойконім *Кароліна* (див. вище).

Свидова М.-П. Внц. с-ще
1946 — х. *Свидова* (АТП 1947: 26); 1967 — с-ще *Свидова* (на той час Мурованокуриловецький р-н; АТП 1967: 32).
Назва етимологічно неоднозначна.
1. Утворення з присвійним суфіксом *-ов-* від прізвиська першопоселенця *Свид*, пор. укр. прізвище *Свид* (Редько 2, 933).
2. Дериват із суфіксом відносної ознаки *-ов-* від апелятива *свид* ‘свидина криваво-червона’ (ЕСУМ 5, 190).

Свитинці Вн. Внц. с.
1775 — *Switynce* (АЮЗР V/2(1), 218); 1864 — *Свитинцы* (Похилевич, 220); 1946 — *Свитинці* (на той час Погребищенський р-н; АТП 1947: 31).
Результат онімізації групової назви мешканців *свитинці* ‹ **Свитин* (*-а*, *-о*) ‹ антропоніма *Свита*, пор. укр. прізвище *Свита* (Редько 2, 935).

Світле Чрн. Внц. с.
1946 — *Нове Життя* (АТП 1947: 40); до 1967 р. — с-ще *Нове Життя* (АТП 1967: 105); 1967 — *Світле* (АТП 1967: 29); 2012 р. — зняте з обліку (https://uk.wikipedia.org/wiki/Світле_(Чернівецький_район)).
Первісна назва поселення *Нове Життя* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Життя* ‹ *життя́* ‘сукупність явищ, що характеризують існування, визначають розвиток чого-небудь’ (СУМ XII, 535), означувального *Нове* ‹ *нови́й* (*-е*) ‘який прийшов на зміну старому’ (СУМ V, 433) з ідеологічною конотацією. Нова назва *Світле* мотивована прикметником *сві́тлий* (*-е*) ‘нічим не засмучений; радісний, щасливий’ (СУМ IX, 91), очевидно, з переносним значенням *‘світлий радянський період’.

Северинівка Гс. Внц. с-ще
XVI–XVII ст. — *Sewerynówka* (AHRP); 1766 — *Sewerynowka* (АЮЗР V/2(1), 191); 1889 — *Seweryнówka* (SG X, 461); 1946 — с. *Северинівка* (АТП 1947: 36); 1967 — с-ще *Северинівка* (на той час Тростянецький р-н; АТП 1967: 42).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені засновника (власника) *Северина*, пор. укр. ім’я *Северин* (Трійняк, 329).

Северинівка Жм. Внц. с.
Відоме на поч. XIX ст. (Кучинський, 123); XIX ст. — *Севериновка* или *Севериновка-Межировская* (Труды, 624); 1830 — *Севериновка* (Опис, 34); 1946 — *Северинівка* (АТП 1947: 17).

Щодо походження назви див. вище. Поселення заснував поміщик *Северин* Орловський (Труды, 624; Кучинський, 128). Паралельна назва *Северинівка-Межирівська* містить означувальний компонент *Межирівка* ‹ суміжного ойконіма *Межирів* (див. вище).

Северинівка М.-П. Внц. с.
Відоме в XIX ст. (ІМСВнц., 738); 1800 — *Севериновка* (Описи 2011: 61); 1889 — *Sewerynówka* (*Jankułowska Słobódka*) (SG X, 461); 1893 — *Севериновка* (Гульдман 1893: 416); 1946 — *Северинівка* (на той час Ямпільський р-н; АТП 1947: 43).
Щодо походження назви див. вище. Варіант *Янкулівська Слобідка* вказує на те, що це поселення виникло як *слобода* (*слобідка*) с. *Янкулів* (тепер *Іванків* Могилів-Подільського р-ну Вінницької обл.).

Селевинці Вн. Внц. с.
1716 — *Salwince* (Крикун 2008б: 252); 1765 — *Sołowince* (АЮЗР V/2(1), 190); 1796 — *Селеваненцы* (Атлас, 47); 1799 — *Селявинцы* (ТОПГ, 347); 1890 — *Sołowińce* (SG XI, 67); 1946 — *Селевинці* (на той час Немирівський р-н; АТП 1947: 27).
Складно визначити первісну назву поселення. Якщо первісний ойконім *Сальвинці*, то це результат онімізації групової назви мешканців *сальвинці* ‹ **Сальвин* (*-а*, *-е*) ‹ антропоніма *Сальва*, пор. укр. прізвище *Сальва* (Редько 2, 924). Якщо ж первинна назва *Соловинці*, то в її основі — групова назва мешканців *соловинці* ‹ **Соловин* (*-а*, *-о*) ‹ антропоніма **Солова*, пор. споріднене ст.-рос. (1563 р.) ім’я *Соловой* (Веселовский, 295). Назва *Селевинці* (*Селявинці*) виникла, напевно, внаслідок пізнішого зближення з лексемами *селитися*, *село*.

Селище Вн. Внц. с. (Селищенська сільрада)
Відоме в 2-й пол. XVI ст. (Труды, 588–589); 1616 — wsi *Sieliszcza* (Źdz. X, 578); 1889 — *Siedliszcze* (SG X, 515); 1946 — *Селище* (на той час Літинський р-н; АТП 1947: 24).
Результат онімізації апелятива *се́лище* ‘населений пункт у сільській місцевості; село’ (СУМ IX, 118). *Селище* було передмістям Літина (SG X, 515).

Селище Вн. Внц. с. (Гніванська територ. громада)
1545 — *с Черленкова* (ЛМ, 215); 1605 — *з Черленъкова* (СР 1569–1647: 128); 1616 — *Sieliszcze*, *Czerlenkow* (Крикун 2008б: 253); 1618 —

Czerlenkow Nowy (Крикун 2008б: 253); 1668 — *Czerlenkow Nowy* alias *Sieliszcze* (Крикун 2008б: 253); 1741 — с. *Черлинкова* (Труды, 220); 1796 — *Седлище* (Атлас, 47); 1799 — *Седлища* (ТОПГ, 103); 1864 — *Сѣдлище* (ОАНС, 388); 1893 — *Черлинковъ* (Гульдман 1893: 418); 1987 — *Селище* (на той час Тиврівський р-н; АТУ 1987: 20).
Первісна назва поселення *Черленків* — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Черленко* (пор. укр. прізвище *Черленко*; Новикова, 918), який указував на засновника або власника поселення. За переказами, у минулому село називалося *Черлений град* (Малаков 1982: 51). Пізніша назва *Селище* — результат онімізації апелятива *се́лище* (див. вище). Нове поселення виникло на місці розореного татарами *Черленкова* (Малаков 1982: 51).

Селище Хм. Внц. с.
1754 — *Tatarskie Siedlisko* (Тариф, 38); 1864 — *Татарское Селище* (Похилевич, 227); до 1946 р. — *Татарське Селище* (АТП 1947: 945); 1946 — *Селище* (на той час Козятинський р-н; АТП 1947: 20).
Первісна назва поселення *Татарське Селище* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Селище* ‹ *се́лище* ‘населений пункт у сільській місцевості; село’ (СУМ ІХ, 118), означувального *Татарське* ‹ *татарський* ‹ *татари* із вказівкою на місце проживання татар.

Семенівка Жм. Внц. с.
1799 — *Семеновка* (ТОПГ, 210); 1889 — *Semenówka* (SG X, 428); 1946 — *Семенівка* (на той час Джуринський р-н; АТП 1947: 16); 2012 — *Семенівка* (на той час Шаргородський р-н; АТУ 2012: 43).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Семена*, пор. укр. ім’я *Семен* (Трійняк, 331).

Семенки Вн. Внц. с.
1768 — *Semenki* (Крикун 2012б: 395); 1823 — между *Семенками* (Труды, 141); 1946 — *Семенки* (на той час Немирівський р-н; АТП 1947: 12).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма *Семенко*, пор. укр. прізвище *Семенко* (Редько 2, 940).

Семенки Жм. Внц. с.
1784 — *Semenki* (АЮЗР V/2(2), 442); 1885 — *Семенки* (Волости, 275); 1946 — *Семенки* (на той час Барський р-н; АТП 1947: 10).
Щодо походження назви див. вище.

Семирічка Гс. Внц. с.
Відоме у XVIII ст. (ІМСВнц., 215); 1776 — *Samoryczka* (АЮЗР V/2(1), 276); XIX ст. — *Саморѣчка* (Труды, 303); 1889 — *Siemierzyczka*, *Siemierzeczka* (SG X, 546); 1946 — *Семирічка* (АТП 1947: 14).
Відгідронімний ойконім. Поселення розташоване на березі невеликої р. *Саморічка* (*Самець-річка*; Труды, 303). Назва *Саморічка* — результат трансформації структури первинної форми *Самець-річка*. Цей гідронім Л.Т. Масенко пов'язує з географічним терміном із водною семантикою *самець* (Масенко 1979: 71–72). Назва *Семирічка* вторинна, виникла, очевидно, внаслідок випадкового зближення першого компонента із числівником *сім*.

Семки Хм. Внц. с.
1616 — *Siemki* (SG X, 429); 1784 — *Senki* (АЮЗР V/2(2), 439); 1889 — *Semki* (SG X, 429); 1901 — *Семки* (Швенцон, 126); 1946 — *Семки* (АТП 1947: 39).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма *Семко*, пор. укр. прізвище *Семко* (Редько 2, 942). Варіант *Сенки* фонетично вторинний.

Сербанівка Хм. Внц. с.
Відоме у XVIII ст. (SG X, 436); 1784 — *Serbinowka* (АЮЗР V/2(2), 439); 1889 — *Serbinówka* al. *Serbinowce* (SG X, 436); 1901 — *Сербиновка* (Швенцон, 141); 1946 — *Сербанівка* (АТП 1947: 39).
Первісна назва поселення *Сербинівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від прізвиська *Сербин*, пор. укр. прізвище *Сербин* (Редько 2, 946). У такому разі форма *Сербанівка* вторинна. Варіант *Сербинівці* виник під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ц-і*.

Сербинівці Жм. Внц. с.
1442 — *Scherbowczye* (Михайловський 2004: 262–253); 2-а пол. XVI ст. — *Сербиновцы* (Грушевський, 174); 1591 — *Радуловци* (Антонюк 2006а: 149); поч. XVII ст. — *Сербиновцы* (Антонюк 2006а: 150); 1784 — *Szerbinowce* (АЮЗР V/2(2), 443); 1830 — *Сербиновцы* (Опис, 34); 1946 — *Сербинівці* (АТП 1947: 17).
За свідченням історика та місцевого краєзнавця М. Антонюка, який покликається на М.С. Грушевського, село спочатку мало назву

Куманівка (Антонюк 2006а: 149; Грушевський, 111). Щодо походження див. вище *Куманівка*. Варіант *Сербівці* (*Сербинівці*) — результат онімізації групової назви мешканців *сербівці* (*сербинівці*) ‹ **Сербове* / **Сербинове* ‹ антропоніма *Серб* / *Сербин*. Пізніша назва *Радуловці* ‹ *радуловці* ‘мешканці поселення, яке належало Радулові Сербину’ (*Радул* — один із братів-сербів, які тут оселилися; Антонюк 2006а: 149; Грушевський, 111). Варіант *Шербинівці* фонетично вторинний.

Серебринці М.-П. Внц. с.
Відоме з XVI ст. (ІМСВнц., 451); XVIII ст. — *Серебринецъ* (Труды, 697); 1784 — *Serybrynce* (АЮЗР V/2(2), 455); XIX ст. — *Serebrinetz* (CVM); 1889 — *Serebryńce* (SG X, 438); 1946 — *Серебринці* (АТП 1947: 43).
Результат онімізації катойконіма *серебринці* ‘поселенці на березі р. Серебринки — Серебрії’ (див. далі).

Серебрія Гс. Внц. с.
1-а пол. XVII ст. — *Serebria* (Źdz. V, 39); 1763 — [*Серебринка*] (Труды, 370); 1766 — *Serebryika* (АЮЗР V/2(1), 196); 1776–1793 — *Serebrya* (Аргатюк, 65); 1889 — *Serebryja* (SG X, 438); 1946 — *Серебрія* (на той час Бершадський р-н; АТП 1947: 9).
Відгідронімний ойконім (р. *Серебрія* л. Дністра; поч. біля с. Вендичани; гирло в с. Серебрія Могилів-Подільсь. р-ну Внц. обл.; СГУ, 496). Варіант *Серебринка* похідний, напевно, від форми гідроніма *Сребрна*. У такому разі *Серебринка* ‹ **Сребрнка*. Гідронім *Серебрія* вторинний щодо назви *Сребрна* ‹ *сребрний* ‹ д.-рус. *сьребро* ‘срібло’ (ЕСУМ 6, 387). Така мотивація вказувала, найімовірніше, на чисту воду (порівняння зі сріблом).

Серебрія М.-П. Внц. с.
1442 — *Srebrna* (АЮЗР VIII/1, 42); 1444 — *Serebrna* (Михайловський 2021: 305); 1469 — *Szerebna* (Михайловський 2021: 305); 1553 — *Сребрна* (Грушевський, 40–41); 2-а пол. XVI ст. — *Серебрію* (Грушевський, 124); 1784 — *Serebrya* (АЮЗР V/2(2), 446); 1889 — *Serebryja*, *Srebrna* (SG X, 438); 1946 — *Серебрія* (АТП 1947: 16).
Щодо походження назви див. вище. Село розташоване на лівому березі Дністра, при впадінні в нього р. *Серебрії* (Труды, 698).

Серединка Гс. Внц. с.
1766 — *Seredynka* (АЮЗР V/2(1), 196), 1788 — *Seredynce* (Аргатюк, 65); 1889 — *Seredynka* (SG X, 441); 1946 — *Серединка* (на той час Бершадський р-н; АТП 1947: 16).
Утворення зі складним формантом *-ин-к-а* від антропоніма *Середа*, пор. укр. прізвище *Середа* (Редько 2, 948). Поселення заснував селянин на прізвисько *Середа* (Труды, 371).

Сестринівка Хм. Внц. с.
Відоме в XVII ст. (ІМСВнц., 332); 1754 — *Siestrzenowka* (Тариф, 40); 1838 — *Сестреновка* (ККГ); 1889 — *Sestrynówka* (SG X, 460); 1946 — *Сестринівка* (на той час Козятинський р-н; АТП 1947: 20).
За умови, що первісна назва поселення *Сестренівка* (див. історичні словоформи), в її основі — антропонім **Сестрен*, пор. ще споріднений ойконім *Сестреновка* в колишній Київській губ. (RGN VIII, 249). Пізніша назва *Сестринівка* фонетично вторинна під впливом присвійного прикметника *сестрин* ‹ *сестра*.

Сеферівка Жм. Внц. с.
1599 — *Seferowka* (Крикун 2011а: 317); 1618 — *Seferowka alias Przymoszczanica* (Крикун 2011а: 317); 1629 — *Szepherowka* (АЮЗР VIII/2, 66); 1681 — *Seferufka* (Крикун 2011а: 317); XIX ст. — *Сефероука* (Труды, 753); 1889 — *Seferówka* al. *Szeferówka* (SG X, 413–414); 1946 — *Сеферівка* (на той час Барський р-н; АТП 1947: 10).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені засновника *Сефера* (очевидно, варіант щодо *Северин*, пор. пол. *Seferin*, *Seferyn* ‹ *Seweryn*; Rymut II, 411–412). Відомо, що цей нп заснував *Сефер* (Северин) П’ятигорець (Грушевський, 112; SG X, 413–414). Паралельна назва *Примощаниця* виникла внаслідок перенесення назви суміжного поселення (див. вище).

Сиваківці Вн. Внц. с.
1574 — *Сивовковцы* (Крикун 2008а: 309); 1598 — *Siwokowce* (Крикун 2008б: 253); 1613 — wsi *Siwokowcach* (Źdz. X, 562); 1799 — *Сиваковцы* (ТОПГ, 87); 1867 — в с. *Сививковцахъ* (Труды, 228); 1889 — *Siwakowce* (SG X, 631); 1946 — *Сиваківці* (на той час Липовецький р-н; АТП 1947: 37).
Ойконім етимологічно неоднозначний.

1. Первісна назва поселення *Сивовківці*, ймовірно, фонетично вторинна щодо **Сиволківці* — результат онімізації групової назви *сиволківці* ‹ **Сиволків* (*-ове*) ‹ антропоніма **Сиволк*. Якщо назва *Сивовківці* ‹ **Сиволківці* первинна, то форма *Сиваківці* постала внаслідок видозміни *Сиволківці*, можливо, під впливом зрозумілішого *сивак* / *Сивак*, пор. укр. прізвище *Сивак* (Редько 2, 949).
2. Можливо, *Сивовківці* ‹ **Сивооківці* ‹ **сивооківці* ‹ нп **Сивооків*(*-ове*) ‹ антропоніма *Сивоок*, пор. укр. прізвище *Сивоок* (Ірклієвський, 660).

Сигнал Хм. Внц. с.
1946 — с-ще радгоспу «*Сигнал*» (АТП 1947: 20); 1967 — с. *Сигнал* (на той час Козятинський р-н; АТП 1967: 24).
Назва селища (пізніше село), очевидно, вторинна щодо однойменної залізничної станції, мотивованої апелятивом *сигна́л* ‘зоровий або слуховий умовний знак для передачі якого-небудь повідомлення, розпорядження, команди і т. ін.’ (СУМ IX, 157).

Синарна Вн. Внц. с.
1776 — *Swinarna* (АЮЗР V/2(1), 284); 1889 — *Sinarna* (SG X, 615); 1946 — *Синарна* (на той час Оратівський р-н; АТП 1947: 18).
Відгідронімний ойконім. Поряд із селом протікає р. *Сина́рна* (л. Собу л. Пд. Бугу; СГУ 501). Л.Т. Масенко тлумачить цей гідронім як етимологічно незрозумілий (Масенко, 74–75). На мою думку, це спотворена назва. Її первинна форма *Свинарна* чи *Свинарня*. Саме таку форму цього гідроніма фіксують географічні карти (*Świnarnia*; RGN VIII, 278). В основі назви *Свинарня* — апелятив *свина́рня* ‘свинарник’ (СУМ IX, 70). Очевидно, ця назва перейшла на річку із якогось суміжного топооб’єкта.

Синьожупанники Жм. Внц. с-ще
1967 — *Петровське* (АТП 1967: 47); 2016 — *Синьожупанники* (на той час Шаргородський р-н; ВВР № 24, 497).
Первісна назва поселення *Петровське* меморіальна — на честь українського радянського діяча Г.І. *Петровського* (див. вище *Григорівка*, *Лісничівка*). Нову назву *Синьожупанники* (‹ *сині жупани*) поселення отримало на честь 7-го (Синього) полку 3-ї стрілецької дивізії Армії УНР, яка відзначилася в боях у цій місцевості в липні 1919 р. (www.memory.gov.ua/page/dekomunizatsiya-0).

Ситківці Вн. Внц. с-ще
1448 — *Сидкговци* (Михайловський 2021: 297); 1600 — *Sitkowiec* (Źdz. IX, 122); 1889 — *Sitkowce* (SG X, 626–627); 1946 — *Ситківці* (на той час Немирівський р-н; АТП 1947: 32).
Результат онімізації групової назви *ситківці* ‹ **Ситків* (*-ове*) ‹ антропоніма *Ситко*, пор. укр. прізвище *Ситко* (Редько 2, 958).

Сідава Жм. Вн. с.
1594 — *Sidawa* (Крикун 2008б: 253); 1612 — na dobra *Sidawę* (Źdz. XXI, 554); 1776 — *Sidawa* (АЮЗР V/2(1), 246); 1799 — *Седава* (ТОПГ, 120); XIX ст. — *Сѣдава* (Труды, 282); 1946 — *Сідава* (АТП 1947: 17).
Імовірно, давнє утворення від незбереженого **сідава*, на реальність якого вказує укр. *сі́давка* ‘сидіння’ (ЕСУМ 5, 226), зі значенням ‘місце перебування, проживання’. Менш імовірна мотивація семантики твірного **сідава* прикметником *сіди́й* ‘сивий’ (ЕСУМ 5, 250).

Сільниця Тл. Внц. с.
1602 — *Kuźmince* (Крикун 2008б: 235); 1629 — *Silnica*, *Kuźmince* (Крикун 2008б: 235); 1640 — *Kuźmince* czyle *Silnica Stara* (Крикун 2008б: 235); 1771 — we wsi *Silnicy* (УА, 82); 1784 — *Sielnica* (АЮЗР V/2(2), 457); 1889 — *Sielnica* (SG X, 535); 1946 — *Сільниця* (АТП 1947: 42).
Первісна назва поселення *Кузьминці* (див. вище *Кузьминці*). Пізніша назва *Сільниця* — результат трансонімізації ідентичного гідроніма (р., п. Пд. Бугу; Тульчинськ. р-н Вінницьк. обл.; СГУ 504): поселення розташоване на березі р. *Сільниця* (SG X, 535). Гідронім *Сільниця* можна тлумачити як утворення із суфіксом *-иця* від назви *Сільня* (історичний варіант гідроніма: XVI ст. nad *Silnią*; СГУ 504) ‹ **сільна* ‹ *сельна* (місцевість) ‘заселена місцевість’, пор. укр. *присі́льний* ‘сусідній’ (ЕСУМ 5, 210).

Сказинці М.-П. Внц. с.
Відоме в XV ст. (ІМСВнц., 452); 1596 — *Skaszyniec* (Źdz. IX, 121); 1629 — *z Skaziniec* (АЮЗР VII/2, 404); 1784 — *Skazince* (АЮЗР V/2(2), 446); 1858 — *Сказинцы* (Труды, 712); 1946 — *Сказинці* (АТП 1947: 9).
Результат онімізації групової назви мешканців *сказинці* ‹ **Сказин* (*-е*) ‹ антропоніма *Сказа*, пор. споріднену пол. особову назву *Skaza* (Rymut II, 430).

Скала Вн. Внц. с.
1623 — *Skała* (Крикун 2008б: 254); 1765 — *Skała* (АЮЗР V/2(1), 190); 1889 — *Skała* (SG X, 641); 1946 — *Скала* (на той час Оратівський р-н; АТП 1947: 30).
Результат трансонімізації ідентичного мікрооронім, в основі якого — географічний термін *скалá* ‘кам’яна гора з відкритими виступами’, ‘стрімкий урвистий берег’ (Марусенко, 249). Поселення розташоване в скелястій місцевості (SG X, 641).

Скалопіль М.-П. Вн. с.
XIX ст. — *Скалополь* (Труды, 728); 1889 — *Skałopol* al. *Skorczański* (SG X, 647); 1946 — х. *Скалопіль* (АТП 1947: 40); 1967 — с. *Скалопіль* (на той час Могилів-Подільський р-н; АТП 1967: 29); 2012 — *Скалопіль* (на той час Чернівецький р-н; АТУ 2012: 43).
Первісна назва *Скалополь*. Ойконім утворено способом складання основ: географічний термін *скала* ‘великий камінь; скеля’ + *поле*. Семантику основи назви мотивувала, очевидно, ознака *‘кам’янисте поле’. Сучасна назва *Скалопіль* фонетично вторинна, виникла під впливом ойконімів на *-піль*. Варіант *Скорчанський* пов’язаний, напевно, з ідентичним антропонімом польського походження, пор. споріднене пол. прізвище *Skorczyński* (Rymut II, 435).

Скаржинці Хм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Skarzińce* (AHRP); 1616 — *Torczyn* al. *Skarzyńce* (SG X, 657); 1784 — *Skarzyncе* (АЮЗР V/2(2), 440); 1830 — *Скаржинцы* (Опис, 34); 1946 — *Скаржинці* (АТП 1947: 38).
Первісна назва поселення *Скаржинці* — результат онімізації групової назви мешканців *скаржинці* ‹ **Скаржин* (*-е*) ‹ антропоніма *Скарга*, пор. похідне укр. прізвище *Скарженко* ‹ *Скарга* (Редько 2, 966). Варіант *Торчин* позначав назву суміжного поселення (тепер с. *Торчин* Хмільницького р-ну).

Скибин Вн. Внц. с.
1716 — *Skibin* (Крикун 2008б: 254); 1889 — *Skibin*, *Skibińce*, *Skibisza* (SG X, 668); 1946 — *Скибин* (на той час Іллінецький р-н; АТП 1947: 18); 2012 — *Скибин* (на той час Оратівський р-н; АТУ 2012: 38).
Утворення з присвійним суфіксом *-ин* від прізвиська першопоселенця *Скиба*, пор. укр. прізвище *Скиба* (Редько 2, 967). Варіант *Скибинці* ‹

катойконіма *скибинці* ‘мешканці поселення *Скибин*’. Варіант *Скибиша* (пол. *Skibisza*), очевидно, помилковий.

Скибинці Вн. Внц. с.
1775 — *Skibince* (АЮЗР V/2(1), 219); 1889 — *Skibińce* (SG X, 668); 1946 — *Скибинці* (на той час Погребищенський р-н; АТП 1947: 31).
Результат онімізації катойконіма *скибинці* ‘переселенці з нп Скибин’. Див. вище ойконім *Скибин*. Назви поселень *Скибин* засвідчені також на Київщині та Черкащині (АТП 1947: 841).

Скибинці Гс. Внц. с.
1630 — *Skibince* (Крикун 2008б: 254); 1651 — *Skibince* alias *Krasnopole* (Крикун 2008б: 254); XVIII ст. — *Krasnopole* (Крикун 2008б: 254); 1765 — *Skibince* (АЮЗР V/2(1), 191); 1889 — *Skibińce* (SG X, 668); 1946 — *Скибинці* (на той час Тростянецький р-н; АТП 1947: 36).
Назва етимологічно неоднозначна.
1. Утворення від катойконіма *скибинці* ‘переселенці з нп Скибин’ (див. вище).
2. Результат онімізації групової назви мешканців *скибинці* ‘жителі місцевості зі скибами’ ‹ місц. *скиба* ‘брила’ (поряд із селом на поверхню ґрунту виходять великі кам’яні брили — скиби; Труды, 338). Про походження варіанта *Краснополе* див. вище *Краснопілка*.

Скитка Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Skitki* (AHRP); 1765 — *Skitka* (АЮЗР V/2(1), 191); 1889 — *Skitek* al. *Skitki* (SG X, 678); 1946 — *Скитка* (на той час Липовецький р-н; АТП 1947: 23).
Первісна назва поселення *Скитки* — лексико-семантичне утворення від апелятива *скитóк* ‘невеликий скит’ (у формі мн.) ‹ *скит* ‘невеликий монастир монахів-пустельників’ (ЕСУМ 5, 272). Очевидно, поблизу цього села раніше був такий монастир.

Скоморошки Вн. Внц. с.
1411–1430 — *Skomoroszki* (Михайловський 2021: 300); 1581 — *Скоморошки* (Крикун 2008б: 275); 1600 — *Skomoroszkowce* (Крикун 2008б: 254); 1606 — *Skomoroszkowka* (Крикун 2008б: 254); 1765 — *Skomoroszki* (АЮЗР V/2(1), 191); 1889 — *Skomoroszki* (SG X, 693); 1946 — *Скоморошки* (на той час Оратівський р-н; АТП 1947: 30).

Первісна назва поселення *Скоморошки* — форма множини від антропоніма **Скоморошко*, пор. укр. прізвище *Скоморох* (Редько 2, 969). Варіант *Скоморошківці* вторинний, зазнав впливу продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-ц-і*. Варіант *Скоморошківка* ‹ *Скоморошківці* під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*.

Скорячий Яр М.-П. Внц. с-ще
1946 — х. *Скорочий Яр* (АТП 1947: 40); 1967 — с-ще *Скорячий Яр* (на той час Могилів-Подільський р-н; АТП 1967: 30); 2012 — *Скорячий Яр* (на той час Чернівецький р-н; АТУ 2012: 43).
Первісна назва *Скорочий Яр* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Яр* ‹ *яр* ‘долина з крутими боками’ (ЕСУМ 6, 548), означувального *Скорочий* (етимологічно незрозумілий). Сучасна назва *Скорячий* вторинна щодо *Скорочий*.

Скрицьке Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Skryckie* (AHRP); 1765 — *Skryckie* (АЮЗР V/2(1), 183); XIX ст. — *Скрицкое* (Труды, 142); 1806 — *Скрицка* (Описи 2011: 70); 1889 — *Skrycko* al. *Skryckie* (SG X, 726); 1946 — *Скрицьке* (на той час Немирівський р-н; АТП 1947: 12).
Дериват із суфіксом відносної ознаки *-ськ-* від суміжного гідроніма *Скрита* (Труды, 142) з подальшими фонетичними змінами (*-тс-* › *-ц-*). Назва р. *Скрита* мотивована дієприкметником *скритий* ‹ *скрити* ‘заховати’ (ЕСУМ 5, 288).

Славна Вн. Внц. с.
Відоме у XVIII ст. (ІМСВнц., 376–377); 1828 — *Славна* (Казьмирчук 2011: 70); 1946 — *Славна* (на той час Липовецький р-н; АТП 1947: 23).
Лексико-семантичне утворення від апелятива *сла́вний* (*-а*) ‘який уславив себе чим-небудь, має велику славу; знаменитий’ (СУМ IX, 347): *‘відоме поселення’.

Славне Вн. Внц. с-ще
Засн. в 1981 р. (https://wikipedia.org/wiki/Славне_(Вінницький_район)). Щодо походження назви див. вище. Пор. ще ойконіми *Славне* в інших регіонах України (АТУ 2012: 533).

Сліди Вн. Внц. с.
1609 — *Sleda* (Крикун 2008б: 254); 1629 — *Sledzie* (Źdz IX, 135); 1765 — *Sledzie* (АЮЗР V/2(1), 178); 1799 — *Слѣды* (ТОПГ, 206); 1876 — *Следи* (Труды, 1049); 1946 — *Сліди* (на той час Тиврівський р-н; АТП 1947: 42). Ойконім *Сліди* — це форма множини від антропоніма **Слід*, пор. споріднену пол. особову назву *Ślada* (Rymut II, 576). За умови первинності назви *Следзі* — це форма множини від пол. антропоніма *Śledź* (Rymut II, 577). В іншому разі — це результат полонізації ойконіма *Сліди* (*Следы*).

Сліди М.-П. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Slady* (AHRP); 1784 — *Sledzie* (АЮЗР V/2(2), 444); 1883 — *Следи* (Труды, 712–713); 1889 — *Śledzie* (SG X, 757); 1946 — *Сліди* (АТП 1947: 9).
Щодо походження назви див. вище.

Слобідка Вн. Внц. с. (Іллінецька міськ. громада)
1787 — *sloboda Ladzka* (АЮЗР V/2(2), 574); 1885 — *Лядская Слободка* (Волости, 166); до 1946 р. — *Лядська Слобідка* (АТП 1947: 946); 1946 — *Слобідка* (на той час Іллінецький р-н; АТП 1947: 18).
Первісна назва поселення *Лядська Слобідка* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Слобідка* ‹ *слобідка* ‹ *слободá* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305), означувального *Лядська* ‹ *ля́дський* (*-а*) ‘польський’ (Грінченко 2, 391). Очевидно, у цьому поселенні проживали *ляхи* ‘поляки’ ‹ етноніма *лях* ‘поляк’ (ЕСУМ 3, 343).

Слобідка Вн. Внц. с. (Райгородська сільрада)
1967 — *Слобідка* (на той час Немирівський р-н; АТП 1967: 34).
В основі назви — апелятив *слобідка* ‹ *слободá* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305).

Слобідка Хм. Внц. с.
1596 — *Janow Nowy* (Крикун 2008б: 268); 1639 — *Bratkowka* (Крикун 2008б: 268); 1642 — *Bratkowce* (Крикун 2008б: 268); 1645 — *Janow alias Bratkowce*; *Janow Nowy alias Bratkowka* (Крикун 2008б: 268); 1664 — *Janow* (Крикун 2008б: 268); з XVIII ст. [*Слобода*, *Слобода Янівська*] (Крикун 2008б: 268); XIX ст. — *Слободка-Яновская* (Труды, 246); 1885 — *Яновская Слободка* (Волости, 273); 1946 — *Слобідка* (на той час Калинівський р-н; АТП 1947: 17).

Первісна назва поселення *Янів Новий* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Янів* (див. вище *Іванів*), означувального *Новий* ‹ *нови́й* (*-е*) із розрізнювальною семантикою щодо ойконіма *Янів Старий* (тепер *Іванів*). Варіант *Братківка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені нового власника *Братка*, пор. укр. прізвище *Братко* (Редько 1, 27). Варіант *Братківці* виник під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-ц-і*. Пізніша назва *Слобода Янівська* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Слобода* ‹ *слобода́* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305), означувального *Янівська* ‹ ойконіма *Янів*. Нова назва *Слобідка* (‹ *Янівська Слобідка*) виникла способом усічення першого складника *Янівська*.

Слобода Жм. Внц. с.
1946 — *Слобода-Почапинецька* (АТП 1947: 24); 1967 — *Слобода* (АТП 1967: 105).
Первісна назва поселення *Слобода Почапинецька* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Слобода* ‹ *слобода́* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305), означувального *Почапинецька* ‹ суміжного ойконіма *Почапинці*.

Слобода Жм. Внц. с-ще
1946 — *Слобода* (на той час Барський р-н; АТП 1967: 10).
В основі назви — апелятив *слобода́* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305).

Слобода-Бушанська М.-П. Внц. с.
XIX ст. — *Слобода-Бушанская* (Труды, 1014); 1880 — *Słobódka Buszanska* (SG I, 481); 1946 — *Слобода-Бушанська* (на той час Ямпільський р-н; АТП 1947: 40).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Слобода* ‹ *слобода́* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305), означувального *Бушанська* ‹ ойконіма *Буша*. Очевидно, поселення заснували переселенці з *Буші*.

Слобода-Гулівська Жм. Внц. с.
1882 — *Słobódka Holowska* (SG III, 207); 1946 — *Слобода-Гулівська* (на той час Барський р-н; АТП 1947: 10).

Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Слобідка* / *Слобода* ‹ *слободá* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305), означувального *Гулівська* ‹ суміжного ойконіма *Гулі*.

Слобода-Дашковецька Вн. Внц. с.
1799 — *Слободка* (ТОПГ, 140); XIX ст. — *Слобода-Дашковецкая* (Труды, 216); 1889 — *Słobódka-Daszkowiecka* (SG X, 806); 1946 — *Слобода-Дашковецька* (АТП 1947: 12).
Первісна назва *Слобідка* мотивована апелятивом *слобідка* ‹ *слободá* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305). Пізніша назва ускладнена означувальним компонентом *Дашковецька* ‹ ойконіма *Дашківці*.

Слобода-Кустовецька Хм. Внц. с.
1799 — *Слободка Кустовецкая* (ТОПГ, 69); 1883 — *Słobódka Kustowiecka* (SG IV, 950); 1967 — *Слобода-Кустовецька* (АТП 1967: 45).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Слобідка* (*Слобода*) ‹ *слободá* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305), означувального *Кустовецька* ‹ суміжного ойконіма *Кустівці*.

Слобода-Межирівська Жм. Внц. с.
Відоме в 1615 р. (Антонюк 2006а: 188); 1761 — *Słoboda Mezyrowska* (АЮЗР VIII/2, 314); 1889 — *Słobódka-Mežyrowska* (SG X, 806); 1901 — *Слободка Межировская* (Швенцон, 65); 1946 — *Слобода-Межирівська* (АТП 1947: 17).
Складна (за будовою) назва: стрижневий компонент *Слобода* ‹ *слободá* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305; це село заклали вихідці із зруйнованого татарами поселення *Головчинці*; Антонюк 2006а: 188), означувальний — *Межирівська* ‹ ойконіма *Межирів*. Поселення належало власникам *Межирова* (Труды, 626).

Слобода-Носковецька Жм. Внц. с.
1799 — *Слободка Носковецкая* (ТОПГ, 124); XIX ст. — *Слобода-Носковецкая* (Труды, 278); 1885 — *Носковецкая Слобода* (Волости, 266); 1946 — *Слобода-Носковецька* (АТП 1947: 33).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Слобідка* (*Слобода*) ‹ *слободá* ‘вільне від повинностей поселення’

(ЕСУМ 5, 305), означувального *Носковецька* ‹ суміжного ойконіма *Носківці*. Поселення заснували переважно вихідці із с. Носківці (Труды, 279).

Слобода-Підлісівська М.-П. Внц. с.
XIX ст. — *Слобода-Подлѣсовская* (Труды, 1016); 1889 — *Słobódka Podlesowiecka* (SG X, 806); 1946 — *Слобода-Підлісівська* (на той час Ямпільський р-н; АТП 1947: 43).
Складна (за будовою) назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Слобода* (*Слобідка*) ‹ *слободá* (› *слобідка*) ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305), означувального *Підлісівська* (*Підлісовецька*) ‹ назви сусіднього нп *Підлісівка*, оформленої суфіксом відносної ознаки *-ськ-*.

Слобода-Ходацька Жм. Внц. с.
1796 — *Ходацка Слободка* (Дячок 2019: 103); 1880 — *Słobódka Chodacka* (SG I, 605); 1946 — *Слобода-Ходацька* (на той час Барський р-н; АТП 1947: 10).
Складна (за будовою) назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Слобода* ‹ *слободá* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305), означувального *Ходацька* ‹ суміжного ойконіма *Ходаки*.

Слобода-Чернятинська Жм. Внц. с.
XIX ст. — *Слобода-Чернятинская* (Труды, 629); 1889 — *Słobódka Czerniatyńska* (SG X, 806); 1901 — *Слободка Чернятинская* (Швенцон, 73); 1946 — *Слобода-Чернятинська* (АТП 1947: 17).
Складна (за будовою) назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Слобода* ‹ *слободá* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305), означувального *Чернятинська* ‹ суміжного ойконіма *Чернятин*. Поселення заснували старовіри, вихідці із *Чернятина* (Труды, 629).

Слобода-Шаргородська Жм. Внц. с.
Відоме в XVI ст. (ІМСВнц., 723); 1799 — *Слобода Шаргородская* (ТОПГ, 217); 1890 — *Szarogrodzka Słobódka* (SG XI, 803); 1946 — *Слобода-Шаргородська* (на той час Шаргородський р-н; АТП 1947: 41).
Складна (за будовою) назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Слобода* ‹ *слободá* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305), означувального *Шаргородська* ‹ назви сусіднього нп *Шаргород*.

Слобода-Шликовецька М.-П. Внц. с.
1885 — *Шликовецкая Слобода* (Волости, 273); 1946 — *Слобода-Шликовецька* (АТП 1947: 9).
Складна (за будовою) назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Слобода* ‹ *слободá* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305), означувального *Шликовецька* ‹ суміжного ойконіма *Шликівці*.

Слобода-Ялтушківська Жм. Внц. с.
1885 — *Ялтушковская Слобода* (Волости, 275); 1946 — *Слобода-Ялтушківська* (на той час Барський р-н; АТП 1947: 94).
Складна (за будовою) назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Слобода* ‹ *слободá* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305), означувального *Ялтушківська* ‹ суміжного ойконіма *Ялтушків*.

Слобода-Яришівська М.-П. Внц. с.
Відоме в XVII ст. (ІМСВнц., 452); 1795 — [*Слобода-Яришівська*] (Легун, 59); 1854 — *Слободка-Ярышевская* (Труды, 699); 1946 — *Слобода-Яришівська* (АТП 1947: 44).
Складна (за будовою) назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Слобода* ‹ *слободá* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305), означувального *Яришівська* ‹ суміжного ойконіма *Яришів*. Село заклали власники м. *Яришева* Дідушицькі, переселивши сюди частину його мешканців (Труды, 699).

Слободище Гс. Внц. с.
Відоме в XVII ст. (ІМСВнц., 268–269); 1765 — *Slobodyszcza* (АЮЗР V/2(1), 182); 1830 — *Слободище* (Труды, 318–319); 1857 — *Слободискъ* (Цубенко 2008б: 322); 1889 — *Słobodyszcze*, dawniej *Czartoryjka* (SG X, 808); 1946 — *Слободище* (на той час Іллінецький р-н; АТП 1947: 15).
Лексико-семантичне утворення від апелятива **слободище* ‘місце, де була слобода’ ‹ *слободá* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305). У с. *Слободище* переселено мешканців зруйнованого після придушення польського повстання 1830 р. с. *Чорториї* (Труды, 318–319), на що вказує також варіант *Чорторийка*.

Смаржинці Вн. Внц. с.
1651 — *Smażyncе* (Крикун 2008б: 255); 1754 — *Smażyńce* (Тариф, 82); 1864 — *Смажинцы* (Похилевич, 219); 1946 — *Смаржинці* (на той час Погребищенський р-н; АТП 1947: 31).

Первісна назва поселення *Смажинці* — результат онімізації групової назви мешканців *смажинці* ‹ **Смажин* (*-а*, *-е*) ‹ антропоніма *Смага*, пор. укр. прізвище *Смага* (Редько 2, 980). Сучасна назва *Смаржинці* вторинна, виникла, очевидно, внаслідок потрактування пол. *ż* як *rz* ‹ *r*'.

Сміла Хм. Внц. с.
1784 — *Smiała* (АЮЗР V/2(2), 441); 1796 — *Смела* (Атлас, 47); 1885 — *Смѣлая* (Волости, 272); 1901 — *Смѣла* (Швенцон, 142); 1946 — *Сміла* (АТП 1947: 38).
Імовірно, назва мотивована прикметником *смі́лий* 'сміливий', 'який не знає страху, не боїться небезпеки' (СУМ IX, 406–497) за відповідною ознакою місцевих жителів. Можливо, на таку номінацію поселення вплинуло його розташування поблизу Чорного шляху (Труды, 640), яким татари рухалися в Галичину й на Поділля по ясир.

Сніжна Вн. Внц. с.
Відоме у XVIII ст. (ІМСВнц., 531); 1754 — *Śnieżna Mała*, *Śnieżna Wielka* (Тариф, 69); 1768 — *Snieżna* (Крикун 2012б: 401); 1889 — *Snieżna* (SG X, 934–935); 1946 — *Сніжна* (на той час Погребищенський р-н; АТП 1947: 31).
Результат трансонімізації мікротопоніма **Сніжна* ‹ *сні́жний* (*-а*) 'пов'язаний із снігом' (ЕСУМ 5, 334). Первісно було відомо два поселення — *Сніжна Велика* і *Сніжна Мала*, які згодом, очевидно, об'єдналися в одне.

Снітків М.-П. Внц. с.
Відоме в XVI ст. (Ревуцький, 24); з 1720 р. — містечко (Ревуцький, 24); 1784 — *Snitkow* (АЮЗР V/2(2), 447); 1875 — м. *Сниткова* (Симашкевич, 26); 1893 — *Снитковъ* (Гульдман 1893: 432); 1946 — *Снітків* (на той час Мурованокуриловецький р-н; АТП 1947: 26).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від імені засновника *Снітка*, пор. укр. прізвище *Снітко* (Редько 2, 985).

Соболівка Вн. Внц. с.
1623 — *Sobolowka* (Крикун 2008б: 255); 1799 — *Соболевка* (ТОПГ, 41); 1885 — *Соболевка* (Волости, 265); 1946 — *Соболівка* (на той час Турбівський р-н; АТП 1947: 37); 2012 — *Соболівка* (на той час Липовецький р-н; АТУ 2012: 35).

Дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Соболя*, пор укр. прізвище *Соболь* (Редько 2, 986).

Соболівка Гс. Внц. с.
1629 — z miasteczka *Sobolowki* (АЮЗР VII/2, 398; Źdz IX, 132); XVIII–XIX ст. — *Соболевка* (Труды, 339–341); 1946 — *Соболівка* (на той час Теплицький р-н; АТП 1947: 33).
Дериват із суфіксом відносної ознаки *-к-а* від суміжного ойконіма *Соболів* (місто, яке зруйнували татари; Труды, 339–340). *Соболів* ‹ антропоніма *Соболь* (див. вище).

Сокиринці Вн. Внц. с.
Відоме у XVIII ст. (Труды, 229); 1768 — *Siekierzynce* (Крикун 2012б: 397); 1806 — *Секиринцы* (Описи 2011: 68); 1861 — *Сокиринцы* (Труды, 229); 1946 — *Сокиринці* (АТП 1947: 12).
Результат онімізації групової назви мешканців *сокиринці* ‹ **Сокирин* ‹ антропоніма *Сокира* (Новикова, 777). Форма *Siekierzynce* виникла на польськомовному ґрунті. З іншого боку, назву *Сокиринці* можна вважати фонетично вторинною щодо **Сокирянці* ‹ *сокирянці* ‹ *Сокиряни* (див. далі).

Сокиряни Гс. Внц. с.
1765 — *Siekierżany* (АЮЗР V/2(1), 195); XIX ст. — *Секиряне* (Труды, 354); 1893 — *Сокиряны* (*Секираны*) (Гульдман 1893: 434); 1946 — *Сокиряни* (на той час Теплицький р-н; АТП 1947: 33).
Результат онімізації катойконіма *сокиряни* ‘мешканці місцевості **Сокира*’ (можливо, так називали гору, на схилі якої розташувалося поселення; Труды, 354).

Сокіл М.-П. Внц. с.
1603 — wsi *Sokola* (Źdz. X, 457); 1890 — *Sokół* al. *Sokoły* (SG XI, 25); 1946 — *Сокіл* (на той час Чернівецький р-н; АТП 1947: 40).
Імовірно, результат трансонімізації ідентичного мікротопоніма, мотивованого географічним терміном *со́кіл* ‘гора’ (Марусенко, 249). За умови, що первісна назва поселення *Соколи*, ойконім можна виводити від антропоніма *Сокіл*. Пор. укр. прізвище *Сокіл* (Редько 2, 989).

Сокілець Вн. Внц. с.
1375–1381 — *Соколечь* (Михайловський 2021: 304); 1391 — *Соколець* (Михайловський 2021: 304); 1393 — *на Соколцы* (Білецька 2004: 78); 1594 — *Sokolec* (Крикун 2008б: 255); 1622 — *Sokolec Niżny* (Крикун 2008б: 255); 1664 — *Sokoł* (Крикун 2008б: 255); 1735 — на село *Соколец* (ГРУ, 68); 1790 — *Sokulec* (АЮЗР V/2(2), 703); 1836 — с. *Сокольца* (Труды, 192); 1946 — *Соколець* (АТП 1947: 27); 1987 — *Сокілець* (на той час Немирівський р-н; АТУ 1987: 17).
Результат трансонімізації ідентичного мікротопоніма **Соколець* ‹ *Сокіл* (див. вище) + суфікс зменшеності *-ець*. Поселення розташоване на підвищенні (Труды, 192; ідеться, очевидно, про високі кам'янисті береги Пд. Бугу; Дець, 43). Пор. щодо цього географічний термін *со́кіл* 'гора' (Марусенко, 249).

Сокілець Хм. Внц. с.
Відоме в 1722 р. (Похилевич, 224–225; ІМСВнц., 332); 1754 — *Sokolec* (Тариф, 38); 1890 — *Sokolec* al. *Sokulec* (SG XI, 17); 1946 — *Соколець* (АТП 1947: 20); 1987 — *Сокілець* (на той час Козятинський р-н; АТУ 1987: 14).
Щодо походження назви див. вище.

Сокільці Гс. Внц. с.
Відоме в XV ст. (SG XI, 17); 1629 — *Sokolec* (Крикун 2008б: 255); 1765 — *Sokolce* (АЮЗР V/2(1), 188); 1885 — *Соколецъ* (Волости, 267); 1946 — *Сокільці* (АТП 1947: 14).
Первісно місто (Тарас, 1259). Щодо походження назви див. вище. Сучасна назва *Сокільці* вторинна, постала під впливом множинних топонімів на *-і*.

Соколинці Вн. Внц. с.
1609 — *z Sokoliniec* (Źdz. XXI, 544); 1613 — *Sokolec* (Крикун 2008б: 255); 1799 — *Соколинцы* (ТОПГ, 378); 1885 — *Соколинцы* (Волости, 263); 1946 — *Соколинці* (на той час Тиврівський р-н; АТП 1947: 34).
Результат онімізації катойконіма *соколинці* ‹ топоніма **Соколиний* (*-а*, *-е*) ‹ *соколи́ний*, що вказував на характерні особливості місцевої орнітофауни. Відомо, що поряд із селом було урочище *Соколів камінь* — висока гранітна скеля, де, за переказами, у давнину гніздилися соколи (http://uk.wikipedia.org/wiki/Соколинці). Варіант *Соколець* вторинний.

Соколівка Вн. Внц. с.
1787 — *maydan Sowinny* (АЮЗР V/2(2), 569); 1906 — *Совинъ Майданъ* (Ткачук 2023: 198); до 1967 р. — *Майдан-Совин* (АТП 1967: 105); з 1967 р. — *Соколівка* (на той час Літинський р-н; АТП 1967: 28).
Первісна назва поселення *Майдан Совиний* утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Майдан* ‹ укр. *майда́н* ‘галявина’ (Желеховський I, 423), ‘місце в лісі, де виготовляли поташ’ (Карпенко 1965: 43), означувального *Совиний* ‹ *совиний* ‹ *сова́*. Пізніша назва *Соколівка* виникла, очевидно, під впливом однойменних ойконімів (див. далі).

Соколівка Погр. Внц. с-ще
1946 — х. *Соколівка* (АТП 1946: 30); 1967 — с-ще *Соколівка* (на той час Погребищенський р-н; АТП 1967: 36); 2012 р. — зняте з обліку (https://uk.wikipedia.org/wiki/Соколівка_(Погребищенський_район)).
Щодо походження назви див. далі.

Соколівка Тл. Внц. с.
1629 — *z Sokołówki* (АЮЗР VII/2, 403; Źdz. IX, 116); 1765 — *Sokołowka* (АЮЗР V/2(1), 179); 1861 — сел. *Соколовку* (СР 1850–1861: 289); 1946 — *Соколівка* (на той час Крижопільський р-н; АТП 1947: 23).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Сокіл*, пор. укр. прізвище *Сокіл* (Редько 2, 989). Ойконім міг виникнути також і за аналогією до назв із присвійним формантом *-ів-к-а*. У такому разі в його основі — назва птаха *сокіл* або географічний термін *сокіл* (див. вище).

Соколова Хм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Sokoliwka* (AHRP); 1784 — *Sokołow* (АЮЗР V/2(2), 439); 1830 — *Соколова* (Опис, 34); 1946 — *Соколова* (АТП 1947: 39).
Первісна назва поселення *Соколівка*. Див. вище. За переказами, ойконім мотивований ім’ям народного месника, який діяв у цих краях (Дорош 2011: 265–266). Пізніша назва *Соколов*(*а*) виникла під впливом споріднених утворень із суфіксом *-ов*.

Сологубівка Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Sołohubówka* (AHRP); 1762 — *Салогубовка* (Похилевич, 264–265); 1765 — *Sołochobowka* (АЮЗР V/2(1), 190); 1768 — *w Sołohubowce* (Крикун 2012б: 397); 1828 — *Салогубовка* (Казьмирчук 2011: 68); 1946 — *Сологубівка* (на той час Оратівський р-н; АТП 1947: 28).

Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Салогуб* / *Сологуб* (‹ *Салогуб*), пор. укр. прізвище *Сологуб* / *Салогуб* (Редько 2, 991).

Сонячне Тл. Вн. с.
До 1967 р. — с-ще *Радянське* (АТП 1967: 105); з 1967 р. — *Сонячне* (на той час Крижопільський р-н; АТП 1967: 25).
Первісна назва поселення *Радянське* мотивована прикметником *радя́нський* ‘який існує в Країні Рад, належний їй’ (СУМ VIII, 438). В основі нової назви — прикметник *со́нячний* із переносним значенням ‘який виражає радість, щастя; пройнятий життєрадісністю, оптимізмом; світлий’ (СУМ IX, 460). Перейменування зумовлено, очевидно, наявністю на той час у межах тієї ж сільської ради нп *Радянське* (АТП 1967: 25).

Сопин Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Sopin* (AHRP); 1775 — *Sopin* (АЮЗР V/2(1), 218); 1864 — *Сопин* (Похилевич, 222); 1946 — *Сопин* (на той час Погребищенський р-н; АТП 1947: 31).
Утворення з присвійним суфіксом *-ин* від прізвиська першопоселенця *Сопи*, пор. укр. прізвище *Сопа* (Ірклієвський, 687).

Сорока Вн. Внц. с.
1606 — *Soroka* (Крикун 2008б: 256); 1784 — *Soroka* (АЮЗР V/2(2), 462); 1946 — с-ще *Сорока* (на той час Іллінецький р-н; АТП 1947: 15).
У минулому — місто. Ойконім вторинний щодо суміжного гідроніма *Сороки́* в бас. Пд. Бугу (СГУ, 521–522). Гідронім *Сорока* не має однозначної етимології (див. докладніше: Вербич, 46–48).

Сорокодуби Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Sorokoduby* (AHRP); 1799 — *Сорокодубы* (ТОПГ, 272); 1800 — *Сорокодубы с Голопуповкою* (Описи 2011: 69); 1885 — *Сорокодубы* (*Голопуповка*) (Волости, 262); 1946 — *Сорокодуби* (на той час Брацлавський р-н; АТП 1947: 11); 2012 — *Сорокодуби* (на той час Немирівський р-н; АТУ 2012: 37).
Імовірно, відгідронімна назва (поселення розташоване на березі стр. *Сорокодуб*; ТОПГ, 272), мотивована лексикалізованим словосполученням **сорок дубів* зі значенням ‘багато дубів’; оформлена за аналогією до множинних утворень на *-и*. Паралельна назва *Голопуповка* позначала окреме поселення — утворення з присвійним суфіксом *-ов-к-а* від імені першопоселенця (власника) *Голопупа*, пор. укр. прізвище *Голопуп* (Новикова, 205).

Сорокотяжинці Вн. Внц. с.
1594, 1606 — *Sorokotiażyncе* (Крикун 2008б: 256); 1799 — *Сорокотяжинцы* (ТОПГ, 344); 1882 — *Sorokotiażyńce* (на той час у Брацлавському пов.; SG XI, 84); 1946 — *Сорокотяжинці* (на той час Немирівський р-н; АТП 1947: 27).
Результат онімізації катойконіма *сорокотяжинці* ‘вихідці з нп *Сорокотяга* (тепер на Черкащині) або *Сорокотяги* (тепер на Київщині)’ ‹ антропоніма *Сорокотяга*. Пор. укр. прізвище *Сорокотяга* (Новикова, 782).

Сосни Вн. Внц. с.
Відоме з XIII ст. (ІМСВнц., 410); 1776 — *Sosenka* (АЮЗР V/2(1), 242); 1830 — *Сосны* (Опис, 34); 1946 — *Сосни* (на той час Літинський р-н; АТП 1947: 24).
За умови, що первісна назва поселення *Сосонка*, в її основі — апелятив *сосонка* ‹ *со́сна* ‘хвойне дерево’. Якщо ж первісна назва *Сосни*, то це дериват від апелятива *сосни* ‘сосновий ліс’. Поселення оточує сосновий ліс (Труды 589–590).

Соснівка Вн. Внц. с.
1754 — *Sosnówka* (Тариф, 82); 1864 — *в Сосновке* (Похилевич, 220); 1946 — *Соснівка* (на той час Погребищенський р-н; АТП 1947: 31).
Назва мотивована лексемою *со́сна́* ‘вічнозелене хвойне дерево’ (ЕСУМ 5, 359); оформлена за аналогією до продуктивної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*.

Соснівка Тл. Внц. с-ще
До 1967 р. — с-ще *Шпиківської РТС* (АТП 1967: 105); 1967 — *Соснівка* (АТП 1967: 43).
Первісна назва поселення с-ще *Шпиківської РТС* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *РТС* — радіотелефонна станція, означувального *Шпиківська* ‹ суміжного ойконіма *Шпиків*. Про походження сучасної назви *Соснівка* див. вище.

Сосонка Вн. Внц. с.
1574 — *Сосонка* (Крикун 2008а: 194); 1609 — wsi *Sosonki* (Źdz. X, 539); 1613 — *Sosonka* alias *Desnica* (Крикун 2008б: 256); 1768 — *Sosenka*

(Крикун 2012б: 398); 1890 — *Sosenka*, *Sosonka* (SG XI, 86); 1946 — *Сосонка* (АТП 1947: 12).
Назва похідна від апелятива *сосонка* ‹ *со́сна* ‘хвойне дерево’. Поселення розташоване в лісистій місцевості (Труды, 247). Варіант *Десниця* мотивований відповідним гідронімом (пор. у записі «над речкою *Десницою*», 1574 р.; Крикун 2008а: 196), похідним від *Десна* (див. вище).

Софіївка Хм. Внц. с. (Радівська сільрада)
1799 — *Софіевка* (ТОПГ, 73); XIX ст. — *Софіевка* (Труды, 263); 1895 — *Zofiówka* (SG XIV, 658); 1946 — *Софіївка* (на той час Калинівський р-н; АТП 1947: 19).
Ойконім мотивований ім’ям *Софія*. Очевидно, меморіальна назва — на честь дружини (дочки) котрогось із власників. Відомо, що поселення належало Янові, Станіславові та Ігнатієві Потоцьким (ТОПГ, 73).

Софіївка Хм. Внц. с. (Терешпільська сільрада)
1765 — *Zofipol* (АЮЗР V/2(1), 192); XIX ст. — *Зофиполь* (Труды, 661); до 1946 р. — *Зофіполь* (АТП 1947: 947); 1946 — *Софіївка* (АТП 1947: 39).
Первісна назва *Зофіполь* (польська за походженням; пор. пол. ім’я *Zofia*, *Zofija*; Rymut II, 746) утворена способом складання основ: антропоніма *Зофія* і *-поль* ‹ гр. πόλις ‘місто’ під впливом поширеної на той час моди на назви з другим грецьким компонентом. Поселення найменовано на честь Зофії Кремінської, доньки власника прилеглих земель (Павликівська, 37). Нова назва *Софіївка* виникла внаслідок українізації попередньої назви; оформлена за аналогією до продуктивної моделі ойконімів із суфіксом *-івк-а*.

Сошанське Хм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Soszenska* (AHRP); 1754 — *Soszeńsk* (Тариф, 39); 1864 — *Сошенск* (Похилевич, 223); 1946 — *Сошанське* (на той час Самгородоцький р-н; АТП 1947: 32); 2012 — *Сошанське* (на той час Козятинський р-н; АТУ 2012: 34).
Первісна назва поселення *Сошенська*, очевидно, утворена за допомогою суфікса відносної ознаки *-ськ-* від топоніма **Сошне*, пор. відповідний ойконім *Сошне* в Хмельницькій обл. (АТП 1947: 231). Сучасна назва *Сошанське* фонетично вторинна.

Сперківка Тл. Внц. с-ще
1967 — *Улянівка* (АТП 1967: 43); з 2021 р. *Сперківка* (https://uk.wikipedia-on-ipfs.org/wiki/Улянівка_(Тульчинський_район)).
Первісна назва *Улянівка*, ймовірно, меморіальна, мотивована справжнім прізвищем відомого радянського компартійного діяча, засновника СРСР В.І. *Ульянова* — Леніна; оформлена за аналогією до продуктивної словотвірної моделі назв із суфіксом *-ів-к-а*. Нова назва *Сперківка* мотивована антропонімоосновою *Сперк-*. Поселення перейменовано на честь вінницького дворянина Михайла *Сперчука* (https://uk.wikipedia-on-ipfs.org/wiki/Улянівка_(Тульчинський_район)). У такому разі назва повинна була б мати форму *Сперчуківка*.

Спичинці Вн. Внц. с.
1507 — dóbr *Szpiczyniec* (AS III, 45); 1648 — *Spicinca* (ГКУ, 200); 1664 — z miasteczka *Spiczyniec* (АЮЗР VII/2, 544); 1769 — *Spicinka* (TG); 1775 — *Spiczyńce* (АЮЗР V/2(1), 218); 1796 — *Спиченцы* (Атлас, 47); 1848 — сел. *Шпичинец* (СР 1826–1849: 299); 1893 — *Спичинцы* (Гульдман 1893: 440); 1946 — *Спичинці* (на той час Погребищенський р-н; АТП 1947: 30).
Результат онімізації групової назви мешканців *спичинці* ‹ **Спичин*(*-а*) ‹ **Спицин*(*-а*) (див. варіант *Spicinca*) ‹ антропоніма *Спиця*, пор. укр. прізвище *Спиця* (Редько 2, 999). Варіант *Шпичинці* фонетично вторинний.

Сподахи Вн. Внц. с.
1890 — *Spodochy* al. *Spodachy* (SG XI, 144); 1946 — *Сподахи* (на той час Немирівський р-н; АТП 1947: 27).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма **Сподах*, пор. споріднену пол. особову назву *Spod* (Rymut II,468).

Ставки Гс. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Stawki* (AHRP); 1775 — *Stawki* (АЮЗР V/2(1), 266); 1890 — *Stawki* (SG XI, 302); 1946 — *Ставки* (на той час Бершадський р-н; АТП 1947: 16).
Назва мотивована географічним терміном *ставо́к* ‘заглибина на місці ставка’ (Марусенко, 250) ‹ *став* ‘водоймище з непротічною водою’ (ЕСУМ 5, 389). Поселення розташоване в низовині, поряд із р. Пд. Буг (Аргатюк, 63). Колись біля села були три великі стави, які згодом унаслідок забруднення перетворилися на болота (Труды, 372).

Ставки Тл. Внц. с.
Відоме у XVIII ст. (ІМСВнц., 516); 1765 — *Stawki* (АЮЗР V/2(1), 179); 1890 — *Stawki* al. *Słoboda Chrystyszcze* (SG XI, 302); 1946 — *Ставки* (на той час Піщанський р-н; АТП 1947: 29).
Щодо походження назви див. вище. Навколо села багато ставків (ІМСВнц., 516). Варіант *Слобода Христище* — складена назва з компонентами *Слобода* ‹ *слобода́* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305) і *Христище* ‹ *Хрестище* — колишня назва с. *Миролюбівка* (див. вище).

Стадниця Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Stadnica* (AHRP); 1768 — *Stadnica* (Крикун 2012б: 397); 1885 — *Стадница* (Труды, 229); 1946 — *Стадниця* (АТП 1947: 12).
Назва, ймовірно, похідна від апелятива *ста́дниця* ‘стайня’ (ЕСУМ 5, 391). Пор. ще діал. (подільськ.) *стадни́ця*, очевидно, зі значенням ‘місце для випасу стада’, що випливає з такого контексту: 2–3 десятини лишают, щоб пасти, як зорут толоку (МСПГ, 368).

Станилівка Вн. Внц. с.
Відоме на поч. XVI ст. (ІМСВнц., 531; Переклад, 8); 1602 — *Staniłowka* (Крикун 2008б: 256); 1768 — *Staniłowka* (Крикун 2012б: 395); 1864 — *Станиловка* (Переклад, 10); 1946 — *Станилівка* (на той час Погребищенський р-н; АТП 1947: 31).
Дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Станил*(*о*), пор. споріднені ст.-пол. особові назви *Stanił*, 1406 р.; *Staniło*, 1482 р. (Rymut II, 474).

Станіславка Тл. Внц. с.
1790 — *Stanisławowka* (АЮЗР V/2(2), 706); XIX ст. — *Станиславовка* (Труды, 1039); 1890 — *Stanisławówka* (*Stanisławka* al. *Stanisławczyk*) (SG XI, 207); 1946 — *Станіславка* (на той час Томашпільський р-н; АТП 1947: 35).
Первісна назва поселення *Станіславівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені власника *Станіслав*. Можливо, це був Станіслав Потоцький (див. далі *Станіславчик*). Сучасна назва *Станіславка* виникла внаслідок трансформації структури первісної назви.

Станіславчик Жм. Внц. с.
1434 — [*Чачарин*] (Синюк, 221); 1569 — [*Станіславов*] (Синюк, 221–222); 1610 — *Stanisławow* alias *Jakuszkow* (Крикун 2008: 256); 1613 — *Stanisławow* albo *Juszkow* (Крикун 2008б: 256); 1617 — *Jakuszkow*, *Stanisławow* alias *Nowy Działow* (Крикун 2008б: 256); 1799 — *Станиславчикъ* (ТОПГ, 121); 1875 — м. *Станиславчика* (Симашкевич, 27); 1946 — *Станіславчик* (АТП 1947: 33).
За умови, що первісна назва поселення *Чачарин*, — це дериват із присвійним суфіксом *-ин* від антропоніма **Чачара*. Можливо, це видозмінена форма від *Чечора*, пор. пол. антропонім *Czeczora* (Rymut I, 94). Назву *Станіславів* (пізніше *Станіславчик* ‹ *Станіслав* + суфікс *-(ч)ик*) пов'язують з ім'ям *Станіслава* (Щенсного) Потоцького (Труды, 280), який начебто був власником частини земель на Східному Поділлі (Маніленко, 15). Така версія помилкова, оскільки Станіслав Щенсний Потоцький жив у XVIII ст., а зазначене поселення мало вже таку назву на поч. XVII ст. Цілком можливо, що назва *Станіслав* і справді меморіальна, але пов'язана з іншим Станіславом Потоцьким, гетьманом польним, а згодом великим коронним Речі Посполитої, який у 1-й половині XVII ст. був брацлавським і подільським старостою (ЕІУ 8, 455). Паралельна назва *Якушків* (позначала, ймовірно, частину поселення) — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма **Якушко*, пор. споріднене укр. прізвище *Якуш* (Редько 2, 1248). Форма *Юшків* (якщо це не трансформація назви *Якушків*) — дериват із присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від імені *Юшко* ‹ *Юхим* (Трійняк, 411). Варіант *Новий Дзялів* виник під впливом суміжного ойконіма *Дзялів* (*Старий*) (тепер Кам'яногірка Жмеринського р-ну).

Стара Гута Хм. Внц. с.
XIX ст. — *Старая-Гута* (Труды, 592); 1890 — *Huta Stara* (SG XI, 207); 1946 — *Стара Гута* (АТП 1947: 39).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Гута* ‹ ст.-укр. (XVII–XVIII ст.) *гу́та* 'скляний завод' (Тимченко I, 194), означувального *Стара* ‹ *стари́й* (*-а*) із розрізнювальною семантикою щодо ойконіма *Нова Гута* (див. вище *Лісне*). Поселення розташоване серед лісів (Труды, 592). Тут, очевидно, був колись скляний завод, де використовували поташ, який отримували, спалюючи дерева.

Стара Прилука Вн. Внц. с.
1150 — [*Прилука*] (ІМСВнц., 377); 1391 — *Прилукъ* (Михайловський 2021: 287); 1582 — *Прилука* (Крикун 2008а: 309); 1596 — *Przyłuki* (Źdz. IX, 121); 1601 — *по Прылук* (РВМ 1569–1572: 202); 1660 — *Priluka* (ГКУа, 317); 1765 — *Przyłuka* (АЮЗР V/2(1), 185); 1888 — *Przyłuka*, *Pryłuka Stara* (SG IX, 217); 1901 — села *Старой Прилуки* (МК, 17); 1946 — *Стара Прилука* (на той час Липовецький р-н; АТП 1947: 37).
Колишня назва села *Прилука* (див. вище *Нова Прилука*), ускладнена згодом означувальним компонентом *Стара* ‹ *стари́й* (*-а*), що вказував на давніший характер поселення порівняно з ойконімом *Нова Прилука*. За умови, що первісна назва поселення *Прилук*, в її основі — д.-рус. *прилукъ* ‘край закруту, луки, урвища; місце, протилежне мисові’ (ЕСЛГНПР, 111).

Старостинці Вн. Внц. с.
Відоме в 1606 р. (ІМСВнц., 531–532); 1651 — *Staroscince* (Крикун 2008б: 256); 1754 — *Starościńce* (Тариф, 83); 1890 — *Starościńce* (SG XI, 263); 1946 — *Старостинці* (на той час Погребищенський р-н; АТП 1947: 31).
Результат онімізації групової назви мешканців *старостинці* ‹ **Старостин* (*-е*) ‹ антропоніма *Староста*, пор. укр. прізвище *Староста* (Редько 2, 1004).

Стасюки Жм. Внц. с.
1946 — х. *Стасюки* (АТП 1947: 10); 1967 — с. *Стасюки* (на той час Барський р-н; АТП 1967: 11).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма *Стасюк*, пор. укр. прізвище *Стасюк* (Редько 2, 1006).

Степанівка Вн. Внц. с.
1606 — *Stepanowka* (Крикун 2008б: 256); 1768 — *Stepanowka* (Крикун 2012б: 397); 1890 — *Stepanówka* (SG XI, 328); 1946 — *Степанівка* (АТП 1947: 13).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Степана*, пор. укр. ім’я *Степан* (Трійняк, 348).

Степанівка Гс. Внц. с.
Відоме в XV ст. (Мальченко, 262); 1629 — *Stepanowka* (Крикун 2008б: 256); 1796 — *Степановка* (Атлас, 47); XIX ст. — *Степановка* (Труды,

354); 1946 — *Степанівка* (на той час Теплицький р-н; АТП 1947: 34). Щодо походження назви див. вище.

Степанки Вн. Внц. с.
1651 — *Stepanka* (Крикун 2008б: 257); 1664 — *Stepanowka* (Крикун 2008б: 257); 1775 — *Stepanki* (АЮЗР V/2(1), 218); 1864 — *Степанки* (Похилевич, 218); 1967 — *Степанки* (на той час Погребищенський р-н; АТП 1967: 37).
За умови, що первісна назва поселення *Степанка*, це форма Р. в. належності від імені засновника поселення *Степанко* ‹ *Степан* (див. далі). Форма *Степанівка* вторинна, виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*). Пізніша назва *Степанки* постала під впливом множинних утворень на *-и*.

Степанки Жм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Stepanki* (AHRP); 1706 — *Stepanki* (АЮЗР VIII/2, 162); 1890 — *Stepankowce* (*Stepanki*) (SG XI, 328); 1946 — *Степанки* (на той час Барський р-н; АТП 1947: 10).
Родова (відродинна) назва — форма множини від імені *Степанко* ‹ *Степан*, пор. укр. ім'я *Степанко* (Трійняк, 348). Форма *Степанківці* вторинна, виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-ц-і*.

Степанки М.-П. Внц. с.
1599 — *Степановцы* (Грушевський, 124); 1-а пол. XVII ст. — *Stepanki* (Źdz. V, 28); 1768 — *Stepanki* (Крикун 2012б: 395); 1858 — от с. *Степанок* (СР 1850–1861: 198); 1987 — *Степанки* (на той час Мурованокуриловецький р-н; АТУ 1987: 17).
Первісна назва поселення *Степанівці* — результат онімізації катойконіма *степанівці* 'вихідці з нп *Степанівка*' (див. вище). Пізніша назва *Степанки* постала внаслідок трансформації структури ойконіма *Степанівці* під впливом множинних утворень на *-и* й імені *Степанко* ‹ *Степан*.

Степашки Гс. Внц. с.
1651 — *Stepaszki* (Крикун 2008б: 257); поч. XVIII ст. — *Савинцы* (Труды, 341); 1765 — *Stepaszki* (АЮЗР V/2(1), 192); 1861 — *Степашка* (СР 1850–1861: 314); 1946 — *Степашки* (АТП 1947: 14).

Первісна назва поселення *Степашки* — форма множини від антропоніма *Степашко*, пор. укр. ім'я *Степашко* ‹ *Степан* (Трійняк, 348). Пізніша назва *Савинці* ‹ *савинці* ‹ **Савин*(*е*). За переказами, у цьому селі мешкав полковник немирівських надвірних козаків *Сава* Чалий (Труды, 341).

Степне М.-П. Внц. с-ще
Засн. в 1950 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Степне_(Чернівецький_район)); 1967 — с-ще *Степне* (на той час Могилів-Подільський р-н; АТП 1967: 30); 2012 — *Степне* (на той час Чернівецький р-н; АТУ 2012: 43).
Назва мотивована прикметником *степни́й* 'степовий' (СУМ IX, 686) на позначення характеру місцевого ландшафту.

Степове Вн. Внц. с-ще
1967 — с-ще *Степове* (на той час Погребищенський р-н; АТП 1967: 37); 2012 — *Степове* (на той час Оратівський р-н; АТУ 2012: 38).
Назва мотивована прикметником *степови́й* ‹ *степ* 'великий безлісий, вкритий трав'янистою рослинністю, рівнинний простір у зоні сухого клімату' (СУМ IX, 686).

Степове Гс. Внц. с.
До 1967 р. — с. *Петровське* (АТП 1967: 105); 1967 — *Степове* (АТП 1967: 16).
Первісна назва поселення *Петровське* меморіальна — на честь Г.І. *Петровського*, який із 1919 р. був усеукраїнським старостою (очолював ВУЦВК УРСР). Щодо походження назви *Степове* див. вище.

Степок М.-П. Внц. с.
1890 — *Stepek* (SG XI, 328); 1946 — х. *Степок* (АТП 1947: 40); 1967 — с-ще *Степок* (на той час Могилів-Подільський р-н; АТП 1967: 29); 2012 — *Степок* (на той час Чернівецький р-н; АТУ 2012: 43).
Назва мотивована апелятивом *степо́к* — зменшене утворення від *степ* (див. вище).

Стіна Тл. Внц. с.
Відоме із сер. XVI ст. (ІМСВнц., 596; Труды, 1020); 1599 — *Sciana* albo *Jangrod* (Крикун 2008б: 257); 1660 — *Iargrod* abo *Czane* (ГКУа, 310);

1674 — *Стѣну* (СЛ, 29); 1768 — *Sciana* (Крикун 2012б: 395); 1781 — *Janogrod* (Zanoni); 1796 — *Стена* (Атлас, 47); 1800 — *Стены* (Описи 2011: 67); 1893 — *Стѣна* (Гульдман 1893: 446); 1946 — *Стіна* (на той час Томашпільський р-н; АТП 1947: 35).
Лексико-семантичний дериват від географічного терміна *стіна́* ‘стрімкий урвистий берег’ (Марусенко, 250). Поселення розташоване на високих берегових кручах р. Русави (ІМСВнц., 596). Варіант *Янгрод* — полонізм із компонентами: антропонімом *Ян* (пол. *Jan*; SI, 88) і *grod* ‘город — місто, поселення’ (поселення з 1586 р. перейшло у власність магнатів Замойських, один із визначних представників цієї родини — *Ян* Замойський — був канцлером Речі Посполитої; Труды, 1020). Варіант *Яргрод* помилковий.

Стодульці Жм. Внц. с.
1583 — *Стодульцы* (Грушевський, 111); 1-а пол. XVII ст. — *Stodulcze* (Źdz. V, 37); 1784 — *Stodulce* (АЮЗР V/2(2), 443); 1830 — *Стодульцы* (Опис, 34); 1890 — *Stodulce*, *Studolce* (SG XI, 352); 1901 — *Стодульцы* (Швенцон, 70); 1946 — *Стодульці* (АТП 1947: 17).
Первісна назва поселення *Стодольці* (Труды, 627) — результат онімізації катойконіма *стодольці* ‘мешканці місцевості, де були стодоли’ (Антонюк 2006а: 136) ‹ *стодóла* ‘клуня для соломи; скотарня; намет на заїжджому дворі, де ставлять коней і вози’ (ЕСУМ 5, 423). Сучасна форма ойконіма фонетично вторинна, пор., наприклад, укр. діал. *студóля* ‘т. с., що стодола’ (ЕСУМ 5, 423), *студóла* ‘будівля для зберігання снопів жита, полови, соломи, клуня’ (МСПГ, 377).

Стражгород Гс. Внц. с.
1648 — *Strasgrud* (ГКУ, 201); 1654 — *Strażhorodek* (Крикун 2008б: 257); XVIII–XIX ст. — *Стражгородъ* (Труды, 355; SG XI, 396); 1946 — *Стражгород* (на той час Теплицький р-н; АТП 1947: 34).
Складна (за будовою) назва, утворена поєднанням компонентів *страж-* ‹ *сторож* і *город* ‘укріплене поселення’. За переказами, у часи козаччини тут був сторожовий пост (Труды, 355).

Стратіївка Гс. Внц. с.
1580 — *Sawran* (Źdz. XX, 119); 1648 — *Sawran* (ГКУ, 200); 1793 — ключа *Савранского* (Зінченко 2021: 231); 1799 — *Стратіевка* (ТОПГ, 287); 1852 — по *Стратиевскому* имению (СР 1850–1861: 58); 1890 —

Stratyjówka, *Stratejówka* (SG XI, 393); 1946 — *Стратіївка* (на той час Чечельницький р-н; АТП 1947: 28).
Первісна назва поселення *Саврань* відгідронімна, пор. назву р. *Савранка-Чечельницька* в бас. Пд. Бугу; вище від смт Чечельник Вінницької обл. (СГУ, 482), яка має варіант *Саврань*. Гідронім пояснюють як імовірний тюркізм (Масенко 1981: 177). Пізніша назва — дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від антропоніма *Стратій* (село, спершу хутір, заснував козак із таким іменем; Труды, 162–163), пор. укр. прізвище *Стратій* (Редько 2, 1017).
Гіпотеза К.М. Тищенка про етимологічний зв'язок ойконіма *Стратіївка* з гр. στρατιά 'військо' (Тищенко, 520) лінгвістично безпідставна.

Стрижавка Вн. Внц. с-ще
1391 — *Стрѣжевку* (Михайловський 2021: 307); 1545 — *зъ Стрижовки* (ЛМ, 214); *z Stryzowki* (Źdz. VI, 110); 1581 — *Stryżawka* (Крикун 2008б: 257); 1613–1617 — *Samuelpol* (Крикун 2008б: 257); 1645 — *Stryżawka* alias *Samuelow* (Крикун 2008б: 257); 1799 — *Мѣстечко Стрижавка* (ТОПГ, 34); 1806 — *Стрыжавка* (Описи 2011: 25); 1946 — *Стрижавка* (АТП 1947: 13).
Первісна назва поселення *Стрижевка* — дериват із присвійним суфіксом *-евк-а* від антропоніма *Стриж*, пор. споріднене пол. ім'я *Stryż* (Rymut II, 497). Форма *Стрєжевка* фонетично вторинна. Паралельні назви *Самуелів* і *Самуельполь* походять від імені власника (орендаря) *Самуеля*, пор. пол. ім'я *Samuel* (Rymut II, 395). Пізніша назва *Стрижавка* ‹ *Стрижовка* (асиміляція *о — а*).

Стрижаків Вн. Внц. с.
Відоме із сер. XVII ст. (ІМСВнц., 269); 1765 — *Stryżakow* (АЮЗР V/2(1), 185); 1828 — *Стрижаков* (Казьмирчук 2011: 71); 1946 — *Стрижаків* (на той час Оратівський р-н; АТП 1947: 18).
Дериват із присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Стрижак*, пор. укр. прізвище *Стрижак* (Редько 2, 1018).

Стрільники Жм. Внц. с.
1603 — *Strzelniki* (Крикун 2008б: 257–258); 1765 — *Strzelnik* (АЮЗР V/2(1), 178); 1796 — *Стрельники* (Атлас, 47); 1799 — *Стрелники* (ТОПГ, 204); 1875 — *Strzelniki*, *Strelniki* (SG XI, 464); 1946 — *Стрільники* (на той час Шаргородський р-н; АТП 1947: 16).

За переказами, село спершу мало назву *Краснянський хутір* (Труды, 1048), який заснували, очевидно, вихідці із нп *Красне* (на Вінниччині зафіксовано три поселення з такою назвою; АТП 1947: 768). Теперішній ойконім *Стрільники* — форма множини від антропоніма *Стрільник*, пор. похідне укр. прізвище *Стрільниченко* (Редько 2, 1020).

Стрільчинці Вн. Внц. с.
1545 — *Стрелчинцы* (ЛМ, 235); 1629 — *Strzelczyńce* (Źdz. IX, 131); 1768 — *w Strzelczyncach* (Крикун 2012б: 398); 1863 — *Стрѣлчинецъ* (ОАНС, 383); 1893 — *Стрѣльчинцы* (*Стричинцы*) (Гульдман 1893: 452); 1946 — *Стрільчинці* (на той час Немирівський р-н; АТП 1947: 27).
Результат онімізації групової назви мешканців *стрільчинці* ‹ **Стрільчин* (*-е*) ‹ антропоніма *Стрілка*, пор. укр. прізвище *Стрілка* (Редько 2, 1019). Варіант *Стричинці* виник унаслідок трансформації структури назви *Стрільчинці*.

Строїнці Вн. Внц. с.
1603 — *Stroince* (Крикун 2008б: 258); 1768 — *Stroince* (Крикун 2012б: 397); 1890 — *Stroińce* (SG XI, 403); 1946 — *Строїнці* (на той час Тиврівський р-н; АТП 1947: 34).
Результат онімізації групової назви мешканців *строїнці* ‹ **Строїн* (*-е*) ‹ антропоніма *Строя*, пор. укр. (закарпат.) прізвище *Строя* (Чучка 2005: 537).

Струсове М.-П. Внц. с.
1796 — *Струсова* (Атлас, 46); XIX ст. — *Струсова* (Труды, 743); 1946 — х. *Струсове* (АТП 1947: 21); 1967 — с. *Струсове* (на той час Мурованокуриловецький р-н; АТП 1967: 32).
Назва мотивована прізвиськом першопоселенця *Струса/я*, пор. укр. прізвища *Струс* (Редько 2, 1021), *Струсь* (Ірклієвський, 705).

Струтинка Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Strutynka* (AHRP); 1790 — *Strutyńka* (АЮЗР V/2(2), 676); 1796 — *Струтинка* (Атлас, 47); 1828 — *Струтинка* (Казьмирчук 2011: 70); 1946 — *Струтинка* (на той час Липовецький р-н; АТП 1947: 23).
Імовірно, дериват із суфіксом *-к-а* від топоніма **Струтин* (‹ антропоніма *Струта*; пор. пол. відповідник *Struta* (Rymut II, 585), похідне укр. (закарпат.) прізвище *Струтин*; Чучка 2005: 538), пор. споріднену назву с. *Струтин* на Львівщині (АТУ 2012: 220).

Студена Тл. Внц. с.
Відоме у XVIII ст. (Труды, 843–844); 1885 — *Студена* (Волости, 276); 1946 — *Студена* (на той час Піщанський р-н; АТП 1947: 29).
Результат трансонімізації ідентичного мікрогідроніма, мотивованого апелятивом *студе́ний* (*-а*) ‘дуже холодний’ (СУМ IX, 799). Село розташоване на рівнині, де пролягають дві глибокі балки (Труды, 843).

Студениця Вн. Внц. с.
1769 — *Studzinicza* (TG); 1776 — *Studenica* (АЮЗР V/2(1), 192); XIX ст. — *Студеница* (Труды, 231); 1946 — *Студениця* (на той час Вінницький р-н; АТП 1947: 13); 2012 — *Студениця* (на той час Тиврівський р-н; АТУ 2012: 40).
Назва мотивована географічним терміном *студени́ця* ‘криниця’ (Грінченко 4, 221). Імовірно, основним мотиваційним значенням для ойконіма було таке: *‘місцевість, де є холодні джерела’, пор., наприклад, укр. діал. *студени́ця* ‘джерело з холодною водою’ (Личук, 271).

Ступки Вн. Внц. с.
1885 — *Ступки* (Волости, 165); 1946 — *Ступки* (на той час Оратівський р-н; АТП 1947: 29).
Назва етимологічно неоднозначна.
1. Ойконім мотивований апелятивом *сту́пка* ‘сукновальня’ (ЕСУМ 5, 458); оформлений за аналогією до множинних ойконімів.
2. Родова (відродинна) назва — форма множини від прізвиська першопоселенця *Ступка*, пор. укр. прізвище *Ступка* (Редько 2, 1023).

Ступник Хм. Внц. с.
1799 — *Ступникъ* (ТОПГ, 67); 1890 — *Stupnik* (SG XI, 510); 1946 — *Ступник* (АТП 1947: 38).
Назва мотивована апелятивом *ступни́к* ‘сукновальня, пересувна сукновальня’ (ЕСУМ 5, 458).

Суботівка М.-П. Внц. с.
Відоме в 1431 р. (Труды, 1011); 1470 — *Sobothowcza* (Михайловський 2021: 304); XVI–XVII ст. — *Sobotóẃka* (AHRP); 1799 — *Субатовка* (ТОПГ, 170); XIX ст. — *Субботовка* (Труды, 1011); 1806 — *Суботовка* (Описи 2011: 71); 1889 — *Sobotówka*, *Subotówka* (SG X, 957); 1946 — *Суботівка* (АТП 1947: 9).

За умови, що первісна назва села *Соботівці* (на це вказує, ймовірно, найдавніша фіксація *Sobothowcza*), в її основі — групова назва мешканців *соботівці* ‹ **Соботів* (*-ова*, *-ове*) ‹ антропоніма *Собот*(*а*), пор. укр. прізвище *Собот* (Ірклієвський, 682), пол. відповідник *Sobot* (Rymut II, 457), чеський антропонім *Sobotka* (Морошкин, 182). Пізніша назва *Суботівка* виникла внаслідок зближення з відомим антропонімом *Субота*, пор. укр. прізвище *Субота* (Редько 2, 1023) і під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*). Форма *Субатовка* постала внаслідок помилкового написання назви *Суботовка*.

Сугаки М.-П. Внц. с.
Відоме в XVI ст. (ІМСВнц., 452; Мальченко, 265); 1648 — *Suhaki* (ГКУ, 201); 1769 — *Suhaky* (TG); 1851 — *Сугаки* (Труды, 713–714); 1946 — *Сугаки* (АТП 1947: 9).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма *Сугак*, пор. укр. прізвище *Сугак* (Редько 2, 1023).

Сулківка Хм. Внц. с.
XIV ст. — [*Сулуківка*] (Дорош 2011: 269; ІМСВнц., 677); XVI–XVII ст. — *Sulkówka* (AHRP); 1784 — *Sułkowka* (АЮЗР V/2(2), 440); 1787 — *Sołkuwka* (АЮЗР V/2(2), 570); 1800 — *Сульковка* (Описи 2011: 66); 1830 — *Сулковка* (Опис, 34); 1890 — *Sołkówka* (SG XI, 58); 1901 — д. *Сулковка* (Швенцон, 127); 1946 — *Сулківка* (АТП 1947: 38).
За умови, що первісна назва поселення *Сулуківка*, це, очевидно, фонетично вторинна форма до **Солуківка* — дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Солук*, пор. укр. прізвище *Солук* (Редько 2, 993). Пізніша назва *Сулківка* постала внаслідок трансформації ойконіма *Сулуківка*. Варіант *Солківка* (пол. *Sołkówka*) виник, напевно, на ґрунті польської мови: *Sołkowka* ‹ *Sółkowka* ‹ *Sułkowka*, пор., наприклад, ст.-пол. прізвище *Sułkowski*, 1388 р. (варіанти *Sołkowski*, *Sółkowski*) ‹ ойконімів *Sułkowice*, *Sułków*, *Sułkowo* (Rymut II, 507).

Сумівка Гс. Внц. с.
1629 — *do Sumówki* (Źdz. IX, 115); 1652 — *Somowka* (Крикун 2008б: 258); 1751 — *Сумовки* (ГРУ, 203); 1873 — села *Сумовки* (Сухоребрий, 122); 1946 — *Сумівка* (на той час Бершадський р-н; АТП 1947: 11).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Сум*, пор. укр. прізвище *Сум* (Редько 2, 1025). З іншого боку, в основі цього ойконіма можна вбачати антропонім *Сом* (див. варіант *Сомівка*).

У такому разі *Сумівка* ‹ *Сомівка* (*у* ‹ *о* під впливом губного *-м-*). За місцевими переказами, *Сомівка* ‹ *сомовка* ‹ *сомовий* ‹ *сом*. Село розташоване на березі Пд. Бугу, де було багато сомів (Сухоребрий, 123).

Супівка Жм. Внц. с.
Відоме в 2-й пол. XVI ст. (ІМСВнц., 138); 1784 — *Sopowka* (АЮЗР V/2(2), 448); 1875 — *Sopówka* al. *Supowka* (SG XI, 80); 1946 — *Супівка* (на той час Барський р-н; АТП 1947: 21).
Первісна форма ойконіма *Сопівка* — утворення з присвійним формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені *Соп*, пор. укр. прізвище *Соп* (Ірклієвський, 687), пол. антропонім *Sop* (Rymut II, 463). Пізніша назва *Супівка* — результат фонетичної видозміни форми *Сопівка*.

Супрунів Вн. Внц. с.
1441 — *Супруновъ* (Ткачук 2023: 283); 1578 — *Suprunow* (Крикун 2008б: 258); 1581 — *Suprunowka* (Крикун 2008б: 258); 1613 — *z ... Suprunowa* (Źdz. XXI, 561); 1799 — *Супруновъ* (ТОПГ, 43); 1885 — *Супруновъ* (Волости, 265); 1946 — *Супрунів* (на той час Літинський р-н; АТП 1947: 24).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від імені власника *Супруна*. *Супрун* — розмовна форма від *Софрон*, *Сопрон* (Трійняк, 345). Відомо, що власником цього поселення був Супрун Микулинський (Ткачук 2023: 285).

Супрунівка Вн. Внц. с.
1617 — *z … Suprunowki* (Źdz. XXI, 600); 1799 — *Супруновка* (ТОПГ, 349); 1890 — *Suprunówka* (SG XI, 592); 1946 — *Супрунівка* (на той час Немирівський р-н; АТП 1947: 27).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені *Супрун* (див. вище).

Сурогатка Жм. Внц. с.
1799 — *Хуторъ Сурогата* (ТОПГ, 223); 1946 — *Сурогатка* (на той час Шаргородський р-н; АТП 1947: 42).
Первісна назва поселення *Сурогата*, напевно, форма родового відмінка належності від імені власника **Сурогат*. Можливо, це фонетично видозмінена форма від первісного **Сорокат*, пор. споріднене прізвище *Sorokaty* (Rymut II, 471). Назва *Сурогатка* вторинна, виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-к-а*.

Сутиски Вн. Внц. с-ще
Відоме в XVI ст. (Малаков 1982: 63; Тиврівщина, 104), за іншими відомостями — у 2-й пол. XV ст. (Верменич, 99); 1592 — w siele *Suteszcze* (РВМ 1569–1673: 444); 1629 — *Sutyska* (Źdz. IX, 132); 1799 — *Сутиска* (ТОПГ, 114); 1858 — *в Сутыских* лесах (СР 1850–1861: 213); 1867 — *Сутиска-Старая* (Труды, 229–230); 1946 — *Сутиски* (на той час Тиврівський р-н; АТП 1947: 34).
1. Ойконім похідний від географічного терміна *сутиска* ‹ *сутіска*, пор. укр. діал. *сýтісок* ‘дуже вузька, тісна вулиця; тісний прохід’ (ЕСУМ 5, 485).
2. Назва поселення вторинна щодо гідроніма *Сýтиска* (р., л. Дністра; між рр. Кисерняк і Кам’янка; Вінницька обл.; СГУ, 541) ‹ географічного терміна *сутиска* з імовірним значенням *‘річка, що тече у вузькій долині’. Означувальний компонент *Стара* ‹ *стари́й* (*-а*) указував, напевно, на давність поселення або ж виконував розрізнювальну функцію щодо якоїсь назви *Сутиска*(*и*).

Суха Долина Тл. Внц. с.
1946 — *Суха Долина* (на той час Крижопільський р-н; АТП 1947: 22).
Відгідронімний ойконім, пор. назву невеликої річки *Суха Долина* (1890 р. — *Sucha Dolina*; SG XI, 528) в колишньому Ольгопільському пов. Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Долина* ‹ *доли́на* ‘долина; низовина біля річки’ (Марусенко, 226), означувального *Суха* ‹ *сухи́й* (*-а*), очевидно, зі значенням ‘який пересихає’.

Сьомаки Жм. Внц. с.
1594 — *Semaki* (Крикун 2008б: 253); 1596 — *Siemakowce* (Крикун 2008б: 253); 1635 — *Semakowec* (РВМ 1569–1673: 683); 1799 — *Семаки* (ТОПГ, 129); 1885 — *Семаки* (Волости, 264); 1946 — *Сьомаки* (АТП 1947: 17).
Родова (відродинна) назва — форма множини від прізвиська першопоселенця *Сьомака*, пор. укр. прізвище *Сьомак* (Редько 2, 1031). Варіант *Сьомаківці* вторинний, виник під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-ів-ц-і*.

Сьомаки Хм. Внц. с.
XVI ст. — *Семаки* (Нагребецький, 18); 1545 — *Семакова* (ЛМ, 214); 1569 — *Siemakowce* (Źdz. XX, 103); 1784 — *Siomaki* (АЮЗР V/2(2),

439); 1830 — *Сюмаки* (Опис, 34); 1889 — *Siomaki* (SG XI, 624); 1893 — *Сіомаки* (*Симаки*) (Гульдман 1893: 424); 1946 — *Сьомаки* (АТП 1947: 39).
1. За переказами, село спершу мало назву *Любарські хутори*, його заселили семеро вихідців із м. *Любара*. Цим і зумовлено виникнення нової назви *Сьомаки* (Труды, 675).
2. Форма множини від антропоніма *Сьомак* (див. вище). Варіант *Семаківці* ‹ *Сьомаківці* зазнав впливу продуктивної словотвірної моделі ойконімів на *-ів-ц-і*.

Талалаї Вн. Внц. с.
1651 — *Тałałaje* (Крикун 2008б: 258); 1754 — *Тałałaje* (Тариф, 83); 1775 — *Тałałay* (АЮЗР V/2(1), 218); 1864 — *Талалаи* (Похилевич, 218); 1946 — *Талалії* (на той час Погребищенський р-н; АТП 1947: 31).
Родова (відродинна) назва — форма множини від прізвиська першопоселенця *Талалая*, пор. укр. прізвище *Талалай* (Редько 2, 1033).

Тарасівка Вн. Внц. с. (Лопатинська сільрада)
1946 — х. *Тарасівка* (АТП 1947: 28); 1967 — с. *Тарасівка* (на той час Іллінецький р-н; АТП 1967: 20); 2012 — *Тарасівка* (на той час Оратівський р-н; АТУ 2012: 38).
Імовірно, це пізня меморіальна назва — на честь *Тараса* Григоровича Шевченка; оформлена за аналогією до продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*.

Тарасівка Вн. Внц. с. (Підвисоцька сільрада)
1946 — х. *Тарасівка* (АТП 1947: 28); 1967 — с. *Тарасівка* (на той час Іллінецький р-н; АТП 1967: 20); 2012 — *Тарасівка* (на той час Оратівський р-н; АТУ 2012: 38).
Щодо походження назви див. вище.

Тарасівка Гс. Внц. с. (Гайсинська міськ. громада)
1946 — х. *Тарасівка* (АТП 1947: 14); 1967 — с. *Тарасівка* (АТП 1967: 16).
Щодо походження назви див. вище.

Тарасівка Гс. Вн. с. (Чечельницька сел. громада)
1967 — *Тарасівка* (на той час Чечельницький р-н; АТП 1967: 47).
Щодо походження назви див. вище.

Тарасівка Жм. Внц. с.
1598 — wsi *Tarasowki* (Źdz. X, 406); 1629 — *Tarasowce* (Крикун 2008б: 259); 1678 — *Tarasowka* (Крикун 2015: 201); 1799 — *Тарасовка* (ТОПГ, 211); 1893 — *Тарасовка* (Гульдман 1893: 461); 1946 — *Тарасівка* (АТП 1947: 33).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Тараса*. Пор. укр. ім'я *Тарас* (Трійняк, 355). Варіант *Тарасівці* виник під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-ів-ц-і*.

Тарасівка М.-П. Внц. с.
1892 — *Tarasówka* (SG XII, 159); 1967 — *Тарасівка* (АТП 1967: 29).
Щодо походження назви див. вище.

Тарасівка Тл. Внц. с.
1606 — *Icka* (Крикун 2008б: 226); 1745 — *Ицка* (Труды, 133); 1799 — *Ицкая* (ТОПГ, 281); 1883 — *Idźka* (SG III, 243); 1946 — *Тарасівка* (АТП 1947: 37).
Первісна назва поселення *Іцка*. Імовірно, це форма родового відмінка належності від антропоніма *Іцко* (як варіант до імені *Ясько*; за переказами, село заснував якийсь *Ясько*; Труды, 133), пор. споріднену ст.-пол. особову назву *Icek*, 1590 р. (Rymut I, 322), також згадку 1604 р.: «поддаными олшаницкии на имæ *Ицку* Товстому Цалию» (Крикун 2011а: 408).
Теперішня назва *Тарасівка* виникла внаслідок перейменування, найімовірніше, на честь *Тараса* Шевченка.

Тарасівка Хм. Внц. с.
1946 — х. *Тарасівка* (АТП 1947: 19); 1967 — с. *Тарасівка* (на той час Калинівський р-н; АТП 1967: 21).
Щодо походження назви див. вище.

Тараски Хм. Внц. с.
Кін. XVIII ст. — *Тараски* (ТОПГ 2025: 155); 1891 — *Taraski* (SG XII, 158); 1901 — *Тараски* (Швенцон, 143); 1946 — *Тараски* (АТП 1947: 38).
Родова (відродинна) назва — форма множини від імені першопоселенця *Тараско* або *Тарасок*, пор. укр. імена *Тараско* і *Тарасок* ‹ *Тарас* (Трійняк, 355).

Тартак Гс. Внц. с.
1891 — *Tartak* (SG XII, 216); 1946 — *Тартак* (на той час Чечельницький р-н; АТП 1947: 41).
Назва вторинна щодо ідентичного мікротопоніма, мотивованого апелятивом *тартáк* ‘лісопильний завод’ (ЕСУМ 5, 524).

Тартак Жм. Внц. с.
XIX ст. — *Тартак* (Труды, 275); 1891 — *Tartaki* (SG XII, 216); 1946 — *Тартак* (АТП 1947: 17).
Щодо походження назви див. вище. Варіант *Тартаки* вторинний, виник, очевидно, під впливом множинних ойконімів.

Теклинівка Вн. Внц. с.
1864 — *Текляновка* (Похилевич, 252); 1891 — *Teklinówka* (SG XII, 279); 1946 — *Теклинівка* (на той час Липовецький р-н; АТП 1947: 23).
Очевидно, утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропонімооснови *Теклин-* ‹ імені власниці *Текля* (див. далі). Форма *Текляновка* помилкова (SG XII, 279).

Теклівка Жм. Внц. с.
1799 — *Текліовка* (ТОПГ, 222); 1891 — *Teklówka* (SG XII, 279); 1946 — *Теклівка* (на той час Шаргородський р-н; АТП 1947: 42).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від імені *Текля*. Пор. укр. ім’я *Текля* (Трійняк, 356). Напевно, так звали власницю поселення — княгиню Любомирську (ТОПГ, 222).

Теклівка Тл. Внц. с.
XIX ст. — *Теклевка* (Труды, 1019); 1946 — *Теклівка* (на той час Крижопільський р-н; АТП 1947: 22).
Щодо походження назви див. вище.

Телелинці Жм. Внц. с.
1545 — *Teliłowcy* (Źdz. VI, 126); 1799 — *Телелинцы* (ТОПГ, 192); XIX ст. — *Телилинцы* (Труды, 1061); 1891 — *Telelińce* (SG XII, 282); 1946 — *Телелинці* (АТП 1947: 33).
Первісна назва поселення *Телилівці* — результат онімізації групової назви мешканців *телилівці* ‹ **Телилів* (*-ове*) ‹ антропоніма **Телило*, пор. споріднену ст.-пол. особову назву *Cieliłko*, 1600 р. (Rymut I, 94). Згодом

ойконім зазнав видозміни в *Телилинці* › *Телелинці*, можливо, під впливом антропонімів із основою *Телел-*, пор. співвідносні укр. прізвища *Телелейко*, *Телелюхін* (Новикова, 817).

Тельмана Вн. Внц. с-ще
1946 — с-ще радгоспу ім. *Тельмана* (АТП 1947: 23); 1967 — с-ще *Тельмана* (на той час Липовецький р-н; АТП 1967: 27).
Первісно назва радгоспу. Меморіальна назва — на честь Е. *Тельмана*, лідера німецьких комуністів, одного з головних політичних опонентів Адольфа Гітлера. У 2019 р. зняте з обліку (https://uk.wikipedia.org/wiki/Тельмана_(Липовецький_р-н)).

Теофілівка Гс. Внц. с.
1868 — *Слоб. Джулинская* (*Теофиловка*) (Аргатюк, 193), 1885 — *Теофиловка* (Волости, 268); 1892 — *Teofilówka* albo *Słobódka Dżulińska* (SG XII, 297); 1946 — *Теофілівка* (на той час Бершадський р-н; АТП 1947: 16).
Назва *Слобідка Джулинська* позначає складену назву, утворену поєднанням компонентів: стрижневого *Слобідка* ‹ *слобідка* ‹ *слободá* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305), означувального *Джулинська* ‹ суміжного ойконіма *Джулинка* (див. вище). Напевно, село заснували переселенці із с. Джулинка. Назва *Теофілівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені *Теофіл*, пор. пол. відповідник *Teofil* (Rymut II, 604). Поселення названо на честь сина власника графа Шембека — *Теофіла* (Труды, 364).

Теплик Гс. Внц. с-ще
Відоме в XV ст. (ІМСВнц., 533; SG XII, 300); 1622 — *Jozefofka* (Крикун 2008б: 266); 1629 — *Josypowka* (Крикун 2008б: 266); 1648 — *Smilgrud* (ГКУ, 200); 1729 — *Jusypowka* alias *Teplik* alias *Smiałgrod* (Крикун 2008б: 266); 1765 — *Teplik* (АЮЗР V/2(1), 195); 1889 — *Тепликъ* (Гульдман 1889: 359); 1946 — *Теплик* (АТП 1947: 34); з 1956 р. — смт (на той час Теплицький р-н; ІМСВнц., 533).
Первісна назва поселення *Йозефівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від пол. імені *Jozef* (Rymut I, 356). Варіант *Йосипівка* виник унаслідок калькування українською мовою первинного *Йозефівка*. Інша назва поселення *Смілгород* ‹ *сміл-* ‹ *сміливий* і *город* ‘укріплене поселення’. Таку назву цей нп отримав, імовірно, за героїзм місцевих жителів у боротьбі з татарськими нападниками. Назва *Теплик*

відгідронімна (р., п. Удичу л. Пд. Бугу; смт *Теплик* Вінницьк. обл.; СГУ, 557) ‹ географічного терміна **теплик* із семантикою на зразок укр. *теплина́* ‘місце, де вода не замерзає’, *теплиця* ‘т. с.’ (ЕСУМ 5, 547). Відомо, що поселення розташоване вздовж течії двох невеликих річок (Труды, 356).

Терешки Жм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Tereszki* (AHRP); XVIII ст. — *Терешки* (Грушевський, 351); 1789 — *z Tereszek* (АЮЗР III/5, 517); 1863 — *Терешки* (ОАНС, 394); 1946 — *Терешки* (на той час Барський р-н; АТП 1947: 10).
Родова (відродинна) назва — форма множини від імені першопоселенця *Тере́шка*. *Терешко* ‹ *Терентій* (Трійняк, 358).

Терешпіль Хм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Tereszpol* (AHRP); 1772 — *do Tereszpola* (УА, 190); 1830 — *Терешполь* (Опис, 34); 1946 — *Терешпіль* (АТП 1947: 39).
Складна (за будовою) назва, утворена поєднанням компонентів: *Тереш-*, очевидно, від *Терес-* (змішування *s* / *sz* у польськомовних джерелах) ‹ *Тереса* (пор. пол. ім’я *Teresa* (SI, 169). Назву поселення пов’язують з ім’ям власниці *Тереси*. Пор. споріднений ойконім *Terespol* у Східній Польщі — на честь Терези, дружини віленського каштеляна Юзефа Богуслава Слушки; Павликівська, 42) й *-піль* ‹ *-поль* ‹ гр. πόλις ‘поселення, місто’. Зв’язок першого складника ойконіма з ім’ям *Терешко* (так начебто називали першопоселенця; Дорош 2011: 277–278) малоймовірний.

Тернівка Гс. Внц. с.
1645 — *Ternow* (Крикун 2008б: 259); 1776–1793 — *Tarnowka* (Аргатюк, 66); 1861 — *из Терновки* (СР 1850–1861: 293); 1946 — *Тернівка* (на той час Бершадський р-н; АТП 1947: 16).
Первісна назва поселення *Тернов*. Імовірно, це результат трансонімізації мікротопоніма **Тернов*(*ий*) *діл* (‹ *терн* ‘терен’; ЕСУМ 5, 551) з подальшим усіченням другого компонента. Пізніша назва виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*.

Тернівка Тл. Внц. с.
1765 — *Tarnawka* (АЮЗР V/2(1), 179); XIX ст. — *Тернавка-Жабокричская* или *Большая* (Труды, 827); 1861 — *Тарнавку* (СР 1850–

1861: 266); 1891 — *Tarnawka Żabokrzycka* al. *Wielka* (SG XII, 180); 1987 — *Тернівка* (на той час Крижопільський р-н; АТУ 1987: 14).
Первісна назва *Тернавка*. Пізніша форма *Тернавка-Жабокрицька* містить компоненти: стрижневий *Тернавка* ‹ апелятива *тернавка* ‹ **терновка* ‹ *терновий*. Поселення розташоване в улоговині (Труды, 829–830), порослій терном; означувальний *Жабокрицька* ‹ назви суміжного поселення *Жабокрич*. Означувальний компонент *Велика* ‹ *вели́кий* (*-а*) із розрізнювальним значенням щодо суміжного ойконіма *Tarnawka Hołubeczka* al. *Mała* (SG XII, 180). Теперішня назва *Тернівка* ‹ *Терновка* (‹ **терновка*) з усіченим другим складником.

Тернівка Хм. Внц. с.
1754 — *Frydrów* (Тариф, 114); 1838 — *Фридровъ* (ККГ); до 1946 р. — *Фридрів* (АТП 1947: 951); 1946 — *Тернівка* (на той час Козятинський р-н; АТП 1947: 21).
Первісна назва поселення *Фридрів* — дериват із присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Фридро*, пор. ст.-пол. відповідник *Frydro*, 1417 р. (Rymut I, 205). Пізніша назва *Тернівка* — результат онімізації апелятива *тернівка* ‹ *терно́вий* ‘стосовний до терну, порослий терном’.

Теси Хм. Внц. с.
1578 — *Ciesz* (Ткачук 2023: 297); 1629 — *Cies* (Ткачук 2023: 297); 1668 — *Tesy* (Ткачук 2023: 297); 1839 — *Тесы* (Опис, 34); 1893 — *Тессы* (Гульдман 1893: 472); 1946 — *Теси* (на той час Літинський р-н; АТП 1947: 39).
Назва етимологічно неоднозначна. Якщо первинна форма ойконіма *Тес*, тоді назва поселення вторинна щодо відповідного мікротопоніма, мотивованого апелятивом **тес* ‹ *теса́ти*. Якщо первинна форма *Теси*, тоді це родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма **Тес*(*а*), пор. пол. імена *Tes*, *Tesa* (Rymut II, 606). Первісно таку назву мало поселення *Новокостянтинів* (тепер на Хмельниччині). Пізніше її перенесли на колишній фільварок Острозьких — тепер *Теси* (Гурська, 94).

Тиврів Вн. Внц. с-ще
Відоме в 1393 р. (Тиврівщина, 35); 1411–1430 — *Тивровъ* (Михайловський 2021: 311); 1505 — *Тивров* (Акты, 24); *Tiwrow* (SG XII, 730; Сіцінський, 102; ІМСВнц., 555–556); *Tywrowa* (AS III, 35); 1570 — *Тиврово* (Крикун 2008а: 173); 1652 — *Tiwrow* (Polonia, 52); 1735 —

Tywrowa (АЮЗР III/3, 186); 1806 — *Тивров* (Описи 2011: 25); 1891 — *Tywrów* (SG XII, 730); 1946 — *Тиврів* (на той час Тиврівський р-н; АТП 1947: 34).
Малоймовірне походження цієї назви від етноніма *тиверці* як із погляду структури, так і хронології (у такому разі про цей ойконім обов'язково згадували б літописи). *Тиврів* — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма **Тивер* ‹ *Тибер*, пор. пол. особові назвв *Tiber* (SI, 171), *Tybera* (Rymut II, 632).
Гіпотеза К.М. Тищенка про етимологічний зв'язок ойконіма *Тиврів* з 1) італьськ. *tepuer* 'зубець' або 2) ім'ям римського імператора *Тиберія*, або 3) данськ. *tyver* 'злодій' (Тищенко, 523) лінгвістично безпідставна.

Тиманівка Тл. Внц. с.
1606 — *Tymonowka* alias *Ułanhorod* (Крикун 2008б: 259); 1622 — *Tymonowka Niżna* (Крикун 2008б: 259); 1765 — *Tymanowka* (АЮЗР V/2(1), 193); 1787 — [*Княже-Тимановка*, или *Княжполь*] (Малаков 1982: 169); 1796 — *Тимоновка* (Атлас, 47); 1799 — *Тимановка* (ТОПГ, 250); з 1838 р. — містечко (Задорожнюк, 389); 1861 — в с. *Тимановке*, *Тимоновке* (СР 1850–1861: 266, 268); 1946 — *Тиманівка* (АТП 1947: 37).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Тимон*, пор. ст.-блр. ім'я *Тимон*, 1537 р., укр. ім'я *Тимон* (Трійняк, 360). Форма *Тиманівка* постала, напевно, під впливом пол. антропоніма *Tyman* (Rymut II, 633). Паралельна назва *Улангород* виникла внаслідок лексикалізації словосполучення *Улан*[*ів*] *город* (див. далі *Уланів*). Варіант *Тимонівка Нижня* містить означувальний компонент *Нижня* ‹ *ни́жній* (*-я*) із розрізнювальним значенням щодо назви поселення *Тимонівка Верхня* (пізніше — с. Липівка Тульчинського р-ну; тепер не представлене в ойконімному реєстрі Вінниччини). Варіант *Княжпіль* ‹ *Княжполь* — утворення з компонентами *княж-* ‹ *княжий* і *-поль* ‹ гр. πόλις 'місто'.

Тимар Гс. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Tymar* (AHRP); 1765 — *Tymar* (АЮЗР V/2(1), 187); 1885 — *Тымаръ* (Волости, 267); 1891 — *Tymar* (SG XII, 704); 1946 — *Тимар* (АТП 1947: 14).
Ойконім етимологічно неоднозначний.
1. Назва, можливо, мотивована апелятивом *тимар* 'військовий лен, одиниця феодального землеволодіння в Османській імперії' (відомо,

що в середні віки тимари роздавали з фонду державних земель за виконання військової служби; БСЭ 25, 551) ‹ турецьк. *timar* ‘феодальне землеволодіння’ (ТРС, 860). Поряд із поселенням тече однойменна річка (пр. Собу; SG XII, 704).
2. В основі ойконіма, ймовірно, румунський антропонім *Timar* (Чучка 2005: 551), не оформлений суфіксом належності, що характерно для східнороманських топонімів, пор., наприклад, гідронім *Кантемир* (б., л. Саки, п. Чаги л. Когильника, вп. в лиман Сасик між рр. Дністер і Прут; СГУ, 23), ойконім *Кантемир* (Vasmer I, 250) ‹ молд. антропоніма *Кантемир* (Еремия, 88).

Тирлівка Гс. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Terłówka* (AHRP); 1788 — *Antonow Futor*, або *Terluwka* (Аргатюк, 64); XIX ст. — *Антоновъ Хуторъ* (Труды, 375); 1885 — *Тырловка* (Волости, 268); 1891 — *Terłowka* (SG XII, 312); 1946 — *Тирлівка* (на той час Бершадський р-н; АТП 1947: 16).
Первісна *Терлівка* — утворення із суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Терло*, пор. укр. прізвище *Терло* (Ірклієвський, 721). Назва *Антонів Хутір* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Хутір* ‹ *хýтір* ‘невелике поселення’ (ЕСУМ 6, 224), означувального *Антонів* — присвійний прикметник від *Антон*. Цей хутір у 1730 р. заснував дідич Антон Терлецький (Павличук 2024: 7). Пізніша назва *Тирлівка* фонетично вторинна до *Терлівка*, можливо, під впливом апелятива *тúрло* ‘місце, де стоїть худоба’ (ЕСУМ 5, 572).

Титусівка Хм. Внц. с.
1864 — *Титусовка* (Похилевич, 225); 1946 — *Тітусівка* (АТП 1947: 20); 1967 — *Титусівка* (на той час Козятинський р-н; АТП 1967: 24).
Утворення з присвійним суфіксом *-івк-а* (‹ *-овк-а*) від прізвиська засновника (власника) *Титуса*, пор. пол. відповідник *Tytus* (Rymut II, 637).

Тишківка Гс. Внц. с.
1629 — *Tyszkowka* (Крикун 2008б: 260); 1775 — *Tyszkowka* (АЮЗР V/2(1), 270); 1885 — *Тышковка* (Волости, 267); 1946 — *Тишківка* (АТП 1947: 14).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Тишка*. *Тишко* ‹ *Тихін* (Трійняк, 363).

Тишківська Слобода Гс. Внц. с.
XIX ст. — *Тышковская-Слободка* (Труды, 320); 1891 — *Tyszkowiecka Słobódka* (SG XII, 727); 1946 — х. *Тишківська Слобода* (АТП 1947: 17); 1967 — с. *Тишківська Слобода* (АТП 1967: 16).
Первісна назва *Тишковецька Слобідка* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Слобідка* ‹ *слобідка* ‹ *слободá* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305), означувального *Тишковецька* (*Тишківська*) ‹ суміжного ойконіма *Тишківка* (див. вище). Напевно, це село заснували переселенці з *Тишківки*.

Токарівка Жм. Внц. с.
Кін. XVIII ст. — *Токаревка* (ТОПГ 2025: 94); 1885 — *Токаровка* (Волости, 271); 1946 — *Токарівка* (АТП 1947: 17).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від прізвиська першопоселенця *Токаря*, пор. укр. прізвище *Токар* (Редько 2, 1059).

Томашпіль Тл. Внц. с-ще
XVI–XVII ст. — *Prokopince (Tomaszpol)* (AHRP);1616 — m. *Tomaszpola* (Źdz. X, 581); 1648 — *Tomaspol* (ГКУ, 202); 1781 — *Tomaspol* (Zanoni); 1796 — *Томашполь* (Атлас, 47); XIX ст. — *Tomaspol* (CVM); 1800 — *Томашполь* (Описи 2005: 32); 1891 — *Tomaszpol* (SG XII, 379–380); з 1923 р. — смт (ІМСВнц., 576); 1946 — *Томашпіль* (на той час Томашпільський р-н; АТП 1947: 35).
Місто *Томашпіль* зазновано на місці колишнього поселення *Прокопинці*, відомого в 1583 р. (ЦКТ, 7). *Прокопинці* — результат онімізації групової назви *прокопинці* ‹ **Прокопин* (*-а*, *-о*) ‹ антропоніма **Прокопа*, очевидно, розмовна форма від *Прокіп*, пор. у цьому контексті укр. розм. *Копа* ‹ *Прокіп* (Трійняк, 304). *Томашпіль* — складна (за будовою) назва, утворена поєднанням компонентів *Томаш-* ‹ антропоніма *Томаш* (поселення заснував магнат *Томаш* Замойський, київський воєвода, коронний підканцлер; Мальченко, 269; ЦКТ, 7) і *-піль* ‹ *-поль* ‹ гр. πόλις ‘місто’.

Томашпіль Хм. Внц. с.
Кін. XVIII ст. — *Томашполь* (ТОПГ 2025: 126); 1891 — *Tomaszpól* (SG XII, 380); 1946 — *Томашпіль* (АТП 1947: 39).
Щодо походження назви див. вище. Перший складник назви пов’язують з ім’ям або прізвищем імовірного власника (засновника) поселення — *Томаш* чи *Томашевський* (Павликівська, 44).

Тополівка Гс. Внц. с.
2-а пол. XVIII ст. — *Тополевка* (Труды, 319–320); 1893 — *Тополевка* (Гульдман 1893: 476); 1946 — *Тополівка* (на той час Теплицький р-н; АТП 1947: 34).
Назва похідна від апелятива *топóля*; оформлена за аналогією до продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а* ‹ *-ев-к-а*. Пор. типологійно споріднені назви поселень *Березівка* й *Дубівка* в різних регіонах України (АТП 1947: 700, 740).

Торканівка Гс. Внц. с.
1651 — *Torkanowka* (Крикун 2008б: 260); 1654 — *Таркановка* (Крикун 2008б: 260); 1771 — ze wsi *Torkanuwki* (УА, 296); 1796 — *Тарковъ* (Атлас, 47); XIX ст. — *Tarkanowka* (CVM); 1891 — *Torkanówka* al. *Torhanówka* (SG XII, 409); 1946 — *Торканівка* (на той час Тростянецький р-н; АТП 1947: 27).
Дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма **Торкан*, пор. похідне укр. прізвище *Торканюк* (Ірклієвський, 732). Форма *Тарканівка* фонетично вторинна щодо *Торканівка*. Варіант *Торганівка* ‹ *Торканівка*.

Торків Тл. Внц. с.
1585 — *до Торкова* (Крикун 2008а: 385); 1664 — *z Torkowa* (АЮЗР VII/2, 563); 1769 — *z Torkowa* (УА, 388); 1893 — *Торковъ* (Гульдман 1893: 476); 1946 — *Торків* (АТП 1947: 42).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма **Торко* / **Торк*, пор. споріднене ст.-пол. ім'я *Torko*, 1394 р. (Rymut II, 613).

Торчин Хм. Внц. с.
1584 — *Łozowa alias Torskie* (Крикун 2011а: 313–314); 1591 — *Torczyn* (Крикун 2011а: 313–314); XVI–XVII ст. — *Torczyn* (AHRP); 1650 — *Torczyn alias Torskie* (Крикун 2011а: 313–314); 1891 — *Torczyn* (SG XII, 405); 1946 — *Торчин* (на той час Уланівський р-н; АТП 1947: 38).
З огляду на наведені словоформи складно визначити первісну назву поселення. Можливо, такою була *Торське* як найраніше засвідчена. *Торське* — дериват із суфіксом відносної ознаки *-ськ-* від незбереженого топоніма **Тор* або **Торка*(*и*) (пор., наприклад, ойконім *Торки* на Львівщині; АТУ 2012: 1027). Варіант *Лозова* — результат перенесення назви суміжного поселення (див. вище). Назва *Торчин*, ймовірно, похідна за допомогою присвійного суфікса *-ин* від імені *Торка* / *Торча*, пор.

споріднені пол. антропоніми *Torka*, *Torczyk* (Rymut II, 613), аналогічні назви поселень *Торчин* в інших регіонах України (Волинь, Житомирщина, Ровенщина; АТП 1947: 856). М.Н. Дорош припускає, що теперішній *Торчин* — це колишній історичний *Торчиськ* (Дорош 2011а: 63). Таке припущення малоймовірне з огляду на географію. Літописний *Торческ* ототожнюють із м. *Торчиця*, що на р. Торч (Нерознак, 174) — тепер с. Торчиця Білоцерківського р-ну Київської обл., там же тече р. Торч (л. пр. Гірського Тікичу, басейн Півд. Бугу).

Травневе Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Kniaża* (AHRP); 1796 — *Княжа* (Атлас, 47); 1883 — *Kniaża* (SG IV, 194); 1946 — *Травневе* (на той час Плисківський р-н; АТП 1947: 30); 2012 — *Травневе* (на той час Погребищенський р-н; АТУ 2012: 39).
Первісна назва поселення *Княжа* мотивована прикметником *княжий* (‹ *князь*), що вказував на належність поселення князям. Нова назва похідна від прикметника *травне́вий* ‹ *тра́вень*. Мотиви номінації незрозумілі.

Травневе Жм. Внц. с-ще
1967 — *Травневе* (АТП 1967: 18).
Щодо походження назви див. вище.

Трактове М.-П. Внц. с-ще
1946 — с-ще радгоспу «*Трактове*» (АТП 1947: 40); 1967 — с-ще *Трактове* (на той час Могилів-Подільський р-н; АТП 1967: 29); 2012 — *Трактове* (на той час Чернівецький р-н; АТУ 2012: 43).
Ойконім похідний від назви місцевого радгоспу, яка мотивована прикметником *тра́ктовий* ‹ *тракт* ‘дорога’ (СУМ X, 225).

Трибусівка Тл. Внц. с.
1574 — ? *Трибѣсовъ* (Крикун 2008а: 194); 1606 — *Трыбисова* (Грамоты, 44); 1611 — в ми(с)те(ч)ку *Трибесове* (АКЖГУ, 273); 1676–1679 — *Trzebucowka* (Крикун 2008б: 260); 1798 — *в Трыбусовке* (Описи 2011: 59); 1800 — *Требусовки* (Описи 2011: 61); 1846–1863 — *Требушовка* (Брайлян, 7); 1891 — *Trybusówka* (SG XII, 528); 1893 — *Требусовка* (*Требушовка*) (Гульдман 1893: 477); 1946 — *Трибусівка* (на той час Піщанський р-н; АТП 1947: 29).

Якщо первісна назва поселення *Трибісів*, то це утворення за допомогою присвійного суфікса *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Трибіс*, пор. пол. відповідник *Trybis* (Rymut II, 622). За переказами, село *Трибусівку* заснували вихідці з *Трибусівців* колишнього Хотинського пов. (Труды, 844). З огляду на це *Трибусівка* ‹ *Трибусівці* ‹ *трибусівці* ‹ нп **Трибусів* (*-ове*) ‹ антропоніма *Трибус*, пор. пол. відповідник *Trybus* (Rymut II, 622). Форма *Требушовка* фонетично вторинна щодо *Требусовка* ‹ *Трибусовка*.

Трибухи Вн. Внц. с.
Відоме в 1530 р. (Труды, 604); 1629 — *Trybuchowce* (Крикун 2011а: 314); XIX ст. — *Трибухи* (Труды, 604); 1905 — *Требухи* (Ткачук 2023: 232); 1946 — *Требухи* (АТП 1947: 24); 1967 — *Трибухи* (на той час Літинський р-н; АТП 1967: 28).
Первісна назва поселення *Трибухівці* — результат онімізації групової назви мешканців *трибухівці* ‹ **Трибухів* (*-ова*, *-ове*) ‹ антропоніма *Трибух*, пор. укр. прізвище *Трибух* (Редько 2, 1067). Форма *Трибухи* виникла внаслідок структурної зміни попередньої назви, під впливом продуктивної словотвірної моделі множинних ойконімів. Варіант *Требухи* вторинний, постав під впливом укр. *требу́х* ‘черево; шлунок; нутрощі тварини’ (ЕСУМ 5, 626).

Тропове М.-П. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Tropowa* (AHRP); 1599 — *Чоропова* (Грушевський, 123); 1795 — [*Тропова*] (Легун, 43); 1875 — с. *Троповой* (Симашкевич, 26); 1891 — *Tropawa* (SG XII, 494); 1946 — *Тропове* (АТП 1947: 9).
За умови, що первісна назва поселення *Тропово* (*-а*), це утворення з присвійним суфіксом *-ов-* від антропоніма **Троп*, пор. пол. відповідник *Trop* (Rymut II, 620). Варіант *Тропава* фонетично вторинний. У такому разі варіант *Чоропова* помилковий.

Тростянець Вн. Внц. с.
Відоме з 1385–1395 рр. (Тиврівщина, 248); 1411–1430 — *Тристенецъ*, *Тристянецъ* (Михайловський 2021: 312); 1505 — *Trośćiańca* (AS III, 35); *Трыстенец*, *Трыстѧнецъ* (Акты, 24); 1664 — *Troscianiec* (Крикун 2008б: 261); 1799 — *Тростянецъ* (ТОПГ, 373); 1861 — *Тростянец* (СР 1850–1861: 312); 1946 — *Тростянець* (на той час Тиврівський р-н; АТП 1947: 13).

Відгідронімний ойконім, пор. назву р. *Тростянець* у басейні Пд. Бугу (Труды, 163–164) ‹ **тростянець* ‘місцевість, де росте очерет’. Аналогічні назви поселень відомі в багатьох регіонах України (АТП 1947: 857).

Тростянець Гс. Внц. с-ще
1592 — *Trościaniec* (Źdz. IX, 106); 1622 — *Adamhorodka*, przezwanego *Trosteńca* (Źdz. X, 616); *Troscianiec* nazwany *Smyłhorod*, *Troscianiec* alias *Adamgrodek* (Крикун 2008б: 260–261); 1641 — *Troscianiec Wielki* (Крикун 2008б: 260–261); 1709 — града *Тростянца* (Труды, 163–164); 1781 — *Troczenice* (Zanoni); 1891 — *Trościaniec* (SG XII, 504); 1946 — *Тростянець* (АТП 1947: 36); з 1957 р. — смт (на той час Тростянецький р-н; ІМСВнц., 598).
Щодо походження назви див. вище. Поселення розташоване на берегах р. *Тростянець* у басейні Пд. Бугу (Труды, 163–164). Паралельна назва *Смілгород* виникла внаслідок лексикалізації словосполучення *Сміл город* (див. *Теплик*). Варіант *Адамград* (*Адамгродек*) ‹ *Адам* + пол. *grod* ‘город’: ‘місто Адама’ (поселення, напевно, належало польському магнатові *Адаму* Чорторийському; див. *Адамівка*).

Тростянець М.-П. Внц. с.
1799 — *Тростянецъ* (ТОПГ, 177); 1836 — *Trościaniec* (SG XII, 505); 1946 — *Тростянець* (на той час Ямпільський р-н; АТП 1947: 43).
Щодо походження назви див. вище. Поселення розташоване над однойменним потоком *Тростянець* (п. Коритної п. Русави л. Дністра; Ямпільськ. р-н Вінницьк. обл.; СГУ, 572; SG XII, 505).

Тростянчик Гс. Внц. с.
1629 — *Troscianiec* (Крикун 2008б: 261); 1651 — *Konstantynogrod* (Крикун 2008б: 261); поч. XVIII ст. — *Константиноградъ* (Труды, 810–811); 1861 — *Тростянчик* (СР 1850–1861: 313); 1946 — *Тростянчик* (на той час Тростянецький р-н; АТП 1947: 36).
Первісна назва поселення *Тростянець* — результат трансонімізації гідроніма *Тростянець*, пр. Пд. Бугу (див. вище). Варіант *Константиноград* утворений поєднанням компонентів — антропоніма *Константин* й апелятива пол. *grod* ‘город, поселення, місто’. Пізніша назва *Тростянчик* — дериват із суфіксом *-ик* від гідроніма *Тростянець*.

Троща Вн. Внц. с.
1618 — *Troszczynce* (Крикун 2008б: 261); 1623 — *Troszczyn* (Крикун 2008б: 261); 1795 — [*Троща*] (Легун, 37); 1891 — *Troszcza* (SG XII, 511).
1946 *Троща* (на той час Липовецький р-н; АТП 1947: 23).
Первісна назва поселення *Трощинці* — результат онімізації катойконіма *трощинці* ‹ нп *Трощин* (пор. с. *Трощин* на Київщині; АТП 1947: 857). Пізніші варіанти *Трощин* і *Троща* виникли внаслідок трансформації структури первинного *Трощинці*.

Трубочка Гс. Внц. с-ще
1946 — с. *Трубочка* (на той час Ситковецький р-н; АТП 1947: 32); 1967 — с-ще *Трубочка* (АТП 1967: 16).
Назва, напевно, вторинна щодо якогось топоніма, мотивованого апелятивом *трубочка* ‹ *трубка* ‹ *труба́* ‘довгий порожнистий предмет’ (ЕСУМ 5, 653), очевидно, з переносним значенням.

Трудове Тл. Внц. с-ще
Засн. в 1962 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Трудове_(Піщанський_район)); 1967 — *Трудове* (на той час Піщанський р-н; АТП 1967: 35).
Назва мотивована прикметником *трудови́й* ‘який пов’язаний із працею’ (СУМ X, 295).

Трудолюбівка Жм. Внц. с.
XIX ст. — *Слобода-Матвѣйковская* (Труды, 760); 1889 — *Słobódka Matwiejkowiecka* (SG XI, 806); до 1967 р. — *Слобода-Матейківська* (АТП 1967: 106); 1967 — *Трудолюбівка* (на той час Барський р-н; АТП 1967: 11).
Первісна назва *Слобода-Матейківська* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого: *Слобода* ‹ *слобода́* ‘вільне від повинностей поселення’ (ЕСУМ 5, 305), означувального *Матейківська* ‹ суміжного ойконіма *Матейків* (див. вище). Очевидно, поселення заснували вихідці із с. *Матейків*. Нова назва *Трудолюбівка* мотивована лексемами *труд* ‘праця’ і *любити* (село, у якому люблять працю); оформлена за аналогією до продуктивної словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-івк-а*. Численні ойконімні відповідники засвідчені в різних регіонах України (АТП 2012: 542).

Туліїв Чр. Внц. с-ще
1946 — х. *Туліїв* (АТП 1947: 40); 1967 — с-ще *Туліїв* (на той час Могилів-Подільський р-н; АТП 1967: 30); 2012 — *Туліїв* (на той час Чернівецький р-н; АТУ 2012: 43).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ев*) від прізвиська першопоселенця *Тулія*, пор. ст.-пол. відповідник *Tulej* (1536 р.; Rymut II, 627).

Тульчин Тл. Внц. м.
Відоме з поч. XV ст. як укріплення (ММУВнц., 236); 1607 — *Nesterwar* (Крикун 2008б: 243); 1613 — *Nesterwaru* czyli *Tulczyna* (Źdz. X, 196); 1652 — *Tulczin* (Polonia, 52); 1768 — *из Тулчина*, *Тулчин* (ГРУ, 385, 404); 1789 — *w Tulczynie* (АЮЗР III/5, 132); 1861 — *от Тульчина* (СР 1850–1861: 263); 1891 — *Tulczyn* (*Nesterwar*) (SG XII, 611–612); 1946 — *Тульчин* (АТП 1947: 36).
Найраніше засвідчена назва цього поселення — *Нестервар*. З історичних джерел відомо, що спочатку так було названо фортецю (Підласко, 3–4). Ойконім переважно пояснюють як композит зі складниками *Нестер* (польська / угорська назва *Дністра*) і угор. *вар* ‘місто, фортеця’: ‘місто на Дністрі’ (SG XII, 611; Труды, 142–143). Історик Я. Дашкевич також пов’язував цей ойконім із недовготривалими угорськими впливами на Поділлі (Дашкевич, 205–206). Сумніви щодо такої етимології назви *Нестервар* викликає те, що це поселення розташоване не на березі Дністра, а в місці впадіння р. Тульчинки до Сільниці, пр. Пд. Бугу (SG XII, 611). З огляду на це версія про те, що *Нестервар* — ‘місто на Дністрі’, малоймовірна. На мою думку, ойконім *Нестервар* треба пояснювати у зв’язку з назвою суміжного с. *Нестерварка*, яке в минулому було передмістям *Тульчина* (*Нестервара*) (Труды, 138). Перша письмова згадка про с. *Нестерварку* подає назву цього нп у формі *Нестерівці*: 1411–1430 рр. — *Нестеровци* (Михайловський 2021: 261) ‹ групової назви мешканців *нестерівці* ‹ **Нестерів* (*-ова*, *-ово*) ‹ імені *Нестер* — варіант до *Нестор* (Трійняк, 249). З огляду на це ойконім *Нестервар* — утворення з компонентами — антропонімом *Нестер* і апелятивом *вар* ‘фортеця’ (Лучик, 479). Лексему *вар* ‘фортеця’ не обов’язково пов’язувати безпосередньо з угорським етимоном, її можна виводити і від польского *warosz* ‘мала фортеця’ (ЕСУМ 1, 333). У такому разі назва *Нестервар* виникла в органічному на той час на Східному Поділлі польськомовному середовищі й зовсім не пов’язана з угорськими впливами.

Пізніша назва *Тульчин*, очевидно, утворена за допомогою присвійного суфікса *-ин* від антропоніма *Тулька* (Лучик 479), пор. пол. відповідник *Tulka* (Rymut II, 627), й пов'язана, напевно, з прізвиськом засновника (власника) якоїсь частини цього поселення. За переказами, назва *Тульчин* походить від прізвища першопоселенця *Тулець* (Підласко, 4). Проте в цьому разі ойконім мав би форму **Тульців*.
Гіпотеза К.М. Тищенка про етимологічний зв'язок ойконіма *Тульчин* із середньоперським (пахлаві) *twl* 'Туран' або з узбецьк. *тулки* 'лисиця' (Тищенко, 545) лінгвістично безпідставна.

Турбів Вн. Внц. с-ще
1444 — *Tarbow* (Михайловський 2021: 310); 1545 — *Туръбова* (ЛМ, 214); 1603 — *до Турбова* (Крикун 2008а: 843); XIX ст. — *Турбов* (Похилевич, 241–242); 1946 — *Турбів* (АТП 1947: 37); з 1956 р. — смт (на той час Липовецький р-н; ІМСВнц., 363).
Імовірно, первісна назва поселення **Торбів*, на що опосередковано вказує найдавніша словоформа *Тарбов*. Саме форма **Торбів* уможливила постання назви *Турбів*, у якій *у* ‹ *о* (пор. схоже явище в укр. *то́рба* 'мішок' і *турб'яга* 'великий мішок', *то́ргáти* 'смикати, шарпати' і *ту́ргати* 'хитати, трясти'; ЕСУМ 5, 602, 603). **Торбів* — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма **Торб*, пор. споріднене укр. (закарпат.) прізвище *Торба* (Чучка 2005: 557). Форма Тарбів зазнала польськомовного впливу.

Туча Хм. Внц. с.
1864 — *Туча* (Похилевич, 238); 1946 — *Туча* (на той час Комсомольський р-н; АТП 1947: 21); 2012 — *Туча* (на той час Козятинський р-н; АТУ 2012: 34).
Назва поселення мотивована, ймовірно, апелятивом *ту́ча* 'збільшення води в річці від дощу, який пройшов вище по течії' (ЕСУМ 5, 687). Поселення розташоване біля витоку р. Гнилоп'ять (SG XII, 601).

Тютьки Вн. Внц. с.
Відоме в 1599 р. (Крикун 2008б: 272); 1629 — *Tiutki* (Źdz. XX, 132); 1799 — *Тютки* (ТОПГ, 98); 1885 — *Тютьки* (Волости, 266); 1946 — *Тютьки* (АТП 1947: 13).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма *Тютька* або *Тютько*, пор. укр. прізвища *Тютька*, *Тютько* (Редько 2, 1080).

Тютюнники Вн. Внц. с.
1892 — х. *Tiutiunników* (SG XII, 343); 1967 — *Тютюнники* (АТП 1967: 14).
Первісна назва поселення *Тютюнників* — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від прізвиська першопоселенця *Тютюнника*, пор. укр. прізвище *Тютюнник* (Редько 2, 1080). Сучасна назва вторинна, виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі множинних ойконімів.

Тягун Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Tiahun* (AHRP); 1795 — [*Тягун*] (Легун, 37); 1849 — *Тягун* (Казьмирчук 2011: 107); 1946 — *Тягун* (на той час Іллінецький р-н; АТП 1947: 18).
Результат трансонімізації ідентичного мікротопоніма, мотивованого апелятивом *тягун* на позначення волоку через річку (поселення розташоване на берегах р. Неменки; Похилевич, 256; SG XII, 333), пор. споріднене укр. діал. *тягу́ня* ‘невеликий волок’ (ЕСУМ 5, 697).

Угарове Вн. Внц. с.
1585 — *Ѡгаров* (Крикун 2008а: 384); 1891 — *Uharów* (SG XII, 751); 1987 — *Угарове* (на той час Оратівський р-н; АТУ 1987: 18).
Первісна назва поселення *Огарів* — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Огар*, пор. укр. прізвище *Огар* (Редько 2, 752). Варіант *Угарове* фонетично вторинний.

Удич Гс. Внц. с.
1889 — *Удичъ* (Гульдман 1889: 40); 1987 — *Удич* (на той час Теплицький р-н; АТУ 1987: 19).
Результат трансонімізації назви р. *Удич* (л. Пд. Бугу; на території Вінниччини тече в Теплицьк. р-ні; СГУ, 578). Цей гідронім не має однозначної етимології. Його пояснювали у зв’язку з д.-інд. *udan* ‘хвиля, вода’ (Rozwadowski, 276–278), ст.-прусс. *unds* ‘вода’, лат. *unda* ‘хвиля’ (Стрижак 1963: 66) або ж уважали давнім іранізмом (Трубачев, 52, 80; Масенко 1979: 84). На мою думку, цю назву можна етимологізувати на слов’янському ґрунті, у гнізді лексики словотвірного гнізда псл. **ǫd-* ‹ **uend-* ‘гнути, згинати’, пор. псл. **ǫda* ‘вудка, всякий гачок’ (ЕСУМ 1, 437).

Україна Вн. Внц. с.
1884 — *Majdan Borkowski* (SG V, 911); 1901 — д. *Майданъ-Борковскій* (Швенцон, 36); 1905 — *Борковскій Майданъ* (Ткачук 2023: 246); до 1967 р. — *Майдан-Борківський* (АТП 1967: 106); 1967 — *Україна* (на той час Літинський р-н; АТП 1967: 28).
Первісна назва *Майдан Борківський* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Майдан* ‹ *майда́н* ‘галявина’ (Желеховський І, 423), ‘місце в лісі, де виготовляли поташ’ (Карпенко 1965: 43), означувального *Борківський* ‹ суміжного ойконіма *Борків* (див. вище). Сучасна назва *Україна*, очевидно, утворення із суфіксом *-к-а* (указував на відносність ознаки) від назви *Україна*.

Українське Жм. Внц. с.
1452 — *Романово дворище* (Труды, 723); *Romanowo Dworiscze* (Михайловський 2021: 291); 1469 — *Romanowo Dworzyscze* (Михайловський 2021: 291); 1553 — *Romanowo Dworzyszcze* (Białkowski, 21); 1784 — *Romanki* (АЮЗР V/2(2), 444); 1885 — *Романки* (Волости, 273); 1946 — *Українське* (на той час Барський р-н; АТП 1947: 21).
Первісна назва поселення *Романове дворище* (*Дворище*) складена, утворена поєднанням компонентів: апелятива *дво́рище* ‘на Україні і в Білорусії в XIV–XVI ст. — сімейна, родинна громада’ (СУМ ІІ, 224), ‘форма сімейних поселень, відома на українських теренах від часів иївської Русі’ (ЕІУ 2, 300) й означувального прикметника *Романово* — утворення з присвійним суфіксом *-ов-* від імені власника *Романа*. Пізніша назва вторинна, виникла під впливом множинних ойконімів на *-и*. Пор. укр. ім’я *Романко* ‹ *Роман* (Трійняк, 315). Сучасна назва *Українське* мотивована прикметником *украї́нський* ‘стосовний до українців, належний українцям’.

Українське Хм. Внц. с.
До 1967 р. — *Петровське* (АТП 1967: 106); 1967 — *Українське* (АТП 1967: 46).
Первісна назва поселення *Петровське* меморіальна, мотивована прізвищем *Петровський* — на честь Г.І. *Петровського*, який із 1919 р. був усеукраїнським старостою (очолював ВУЦВК УРСР) (див. ще *Григорівка*, *Лісничівка*, *Красне* Кр., *Рясне*). Про походження сучасної назви див. вище.

Уладівка Хм. Внц. с.
1437 — *Wladowahorka* (Михайловський 2021: 189); 1530 — *Iwladowce* (Ткачук 2019: 169); 1550 — *Iwladowa Gorka* (Ткачук 2019: 169); 1604 — *Iwladowka* (Ткачук 2019: 170); 1610 — *Iwladowka alias Iwladowa Gorka* (Ткачук 2019: 170); 1636 — *Uladowka* (Ткачук 2019: 170); 1799 — *Уладовка* (ТОПГ, 58); 1851 — *Уладовка* (Труды, 250); 1946 — *Уладівка* (на той час Літинський р-н; АТП 1947: 39).
За переказами, колись на місці поселення *Уладівка* було м. *Уладів*, яке спалили татари (збереглося старе городище; Труды, 233). Найраніше засвідчена форма назви *Владовагірка* ‹ *Владова гірка* ‹ *Владова* ‹ імені *Влад*, пор. укр. (закарпат.) прізвище *Влад* (Чучка 2005: 119); *гірка* ‹ *гора́* ‘значне підвищення над навколишньою місцевістю або серед інших підвищень’ (СУМ II, 124). Пізніші назви *Івладівці*, *Івладівка*, *Уладівка* (‹ *Владівка*) вторинні щодо *Владова*; виникли під впливом продуктивних словотвірних моделей ойконімів із суфіксами *-ів-ц-і* (‹ *-ов-ц-і*), *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*). Форма імені *Івлад* ‹ *Влад*. Пор. варіантні імена *Ігнат* і *Гнат*.

Уладівське Хм. Внц. с.
1946 — с-ще *Уладівської гуральні* (АТП 1947: 39); до 1986 р. — село *центральної садиби Уладово-Люлинецької дослідно-селекційної станції* (АТУ 1987: 496); 1987 — *Уладівське* (на той час Калинівський р-н; АТУ 1987: 496).
Первісна назва — с-ще *Уладівської гуральні*, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *гура́льня* ‘спиртово-горілчаний завод’ (СУМ II, 195), означувального *Уладівська* — дериват із суфіксом *-ськ-* від ойконіма *Уладівка* в суміжному р-ні. Пізніша назва була пов’язана з центральною садибою *Уладово-Люлинецької* дослідно-селекційної станції. Назва станції утворена складанням компонентів *Уладово-* ‹ ойконіма *Уладівка* (див. вище), *Люлинецька* ‹ суміжного ойконіма *Люлинці* (див. вище). Нова назва *Уладівське* ‹ *Уладівка*.

Уланів Хм. Внц. с.
Відоме з 1434 р. (Дорош 2011: 282); 1469 — *Ulanow* (Михайловський 2021: 313); 1552 — *Ułanów* (SG XII, 790); 1-а пол. XVII ст. — *Ułanów* (Źdz. V, 51); 1660 — *Olanow* (ГКУа, 316); 1731 — *Ułanow* (SG XII, 790); 1769 — *Оланов* (Карта); 1830 — *Уланов* (Опис, 31); 1946 — *Уланів* (АТП 1947: 38).

За переказами, первісна назва поселення — *Синя Вода*, мотивована однойменним гідронімом (Дорош 2013: 199). *Уланів* — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Улан*, пор. укр. прізвище *Улан* (Редько 2, 1083), або *Улян*, укр. ім'я *Улян* (Трійняк, 367). Згідно зі свідченням М.Н. Дороша, *уланами* називали нащадків татарських ханів, яких великий литовський князь Вітовт селив на прикордонні для стримування татарських набігів (Дорош 2012: 24).

Уланівка Вн. Внц. с.
1629 — *Ulanowka* (Крикун 2008б: 261); 1644 — *Ułanowka* (Крикун 2008б: 261); 1885 — *Улановка* (Волости, 165); 1946 — *Уланівка* (на той час Іллінецький р-н; АТП 1947: 18).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від прізвиська першопоселенця *Улан*, пор. укр. прізвище *Улан* (Редько 2, 1083), або *Улян*, укр. ім'я *Улян* (Трійняк, 367).

Улянівка Вн. Внц. с.
1864 — *Ульяновка* (Похилевич, 246); 1946 — *Улянівка* (на той час Липовецький р-н; АТП 1947: 23).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від чоловічого імені *Улян*, пор. укр. ім'я *Улян* (Трійняк, 367), або жіночого — *Уляна*.

Улянівка Жм. Внц. с.
1946 — *Улянівка* (на той час Барський р-н; АТП 1947: 10).
Можливо, меморіальна назва — на честь В.І. *Ульянова*. Див. вище *Сперківка*.

Улянівка М.-П. Внц. с.
1882 — *Julianowka* (SG III, 623); 1946 — х. *Улянівка* (АТП 1947: 42).
1967 с. *Улянівка* (на той час Ямпільський р-н; АТП 1967: 49).
Первісна назва поселення *Юліанівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені *Юліан* (Трійняк, 407). Пізніша назва *Улянівка* мотивована розмовним варіантом імені *Юліан* — *Уліан* (Трійняк, 407).

Урожайне Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Komarów* (AHRP); 1799 — *Комаровъ* (ТОПГ, 104); 1885 — *Комаровъ* (Волости, 262); 1946 — *Комарів* (АТП 1947: 12); 1967 — *Урожайне* (на той час Тиврівський р-н; АТП 1967: 40).

Ф

Первісна назва поселення *Комарів* — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від прізвиська першопоселенця *Комар*, пор. укр. прізвище *Комар* (Редько 1, 497). Сучасна назва мотивована прикметником *урожа́йний*, очевидно, зі значенням ‘який дає добрий урожай; родючий’ або ж із переносним значенням ‘багатий на що-небудь, на когось’ (СУМ X, 480).

Устя Гс. Внц. с.
1450 — *Vscie* (Сварчевський, 125); 1629 — z miasteczka *Uscie Berszadzi* (АЮЗР VII/2, 400); 1654 — *Устья* (Крикун 2008б: 261); 1735 — *в Устье* (ГРУ, 72); 1891 — *Uście* (SG XII, 831); 1946 — *Устя* (на той час Бершадський р-н; АТП 1947: 11).
Результат онімізації географічного терміна *у́стя* ‘гирло’ (ЕСУМ 6, 49). Село розташоване на березі р. Дохни (*Бершаді*), неподалік від її впадіння в Пд. Буг (Труды, 812).

Устя Гс. Внц. с-ще
1946 — с-ще зал. стан. *Устя* (АТП 1947: 11); 1967 — с-ще *Устя* (на той час Бершадський р-н; АТП 1967: 13).
Назву селища перенесено з однойменного села (див. вище).

Уяринці Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Ujarzyńce* (AHRP); 1716 — *Ujarzynce* (Крикун 2008б: 261); 1799 — *Вуяржинцы* (ТОПГ, 203); 1798 — [с. *Уяржинців*] (СР XVIII–XIX: 291); 1861 — с. *Уяринец* (СР 1850–1861: 294); 1946 — *Уяринці* (на той час Тиврівський р-н; АТП 1947: 34).
Результат онімізації катойконіма *уяринці* ‘мешканці в яру’. Довколишня місцевість пересічена ярами (Труды, 1061–1062; Тиврівщина, 252). Саме село розташоване в глибокому яру (Сегеда, 103). За переказами, колись тут було містечко *Скринне* (Сегеда, 103). Варіант *Вуяржинцы* — форма з приставним *в*-від *Уяринці*; зазнала фонетичної адаптації на польськомовному ґрунті.

Файгород Тл. Внц. с-ще
Засн. в 1700 р. (http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/z7503/A005?rf7571=2092); 1967 — *Файгород* (на той час Крижопільський р-н; АТП 1967: 24).
Імовірно, ойконім утворено способом словоскладання: антропонім *Фай* (пор. пол. відповідник *Faj*; Rymut I, 184) + архаїчний іменник *го́род* ‘місто’.

Федорівка Вн. Внц. с.
1799 — *съ ... Федоровкою* (ТОПГ, 377); XIX ст. — *Федоровка* (Труды, 193); 1946 — *Федорівка* (на той час Вороновицький р-н; АТП 1947: 13); 2012 — *Федорівка* (на той час Тиврівський р-н; АТУ 2012: 40).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Федора*, пор. укр. ім'я *Федір* (Трійняк, 374).

Федорівка Жм. Внц. с.
1664 — ze wsi *Chwedorowki* (АЮЗР VII/2, 551); 1799 — *Федоровка* (ТОПГ, 213); 1861 — *Федоровка* (СР 1850–1861: 313); 1868 — *Fedorówka* lub *Fedorowce* (SG II, 377); 1946 — *Федорівка* (на той час Шаргородський р-н; АТП 1947: 42).
Щодо походження назви див. вище. Варіант *Федорівці* виник під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-ц-і*.

Федьківка Тл. Внц. с-ще
1629 — *Chwedkowka* (Крикун 2008б: 262); 1639 — *Wołczow* alias *Chwedkowa* (Крикун 2008: 262); XIX ст. — *Федьковка* (Труды, 156); 1946 — с. *Федьківка* (АТП 1947: 36); 1967 — с-ще *Федьківка* (АТП 1967: 43).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Федька*. *Федько* ‹ *Федір* (Трійняк, 374). Варіант *Вовчів* позначав, напевно, частину поселення. В основі назви — прізвисько **Вовч*, оформлений присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*), пор. ст.-пол. відповідник *Wilcz* (1401 р.; Rymut II, 682).

Філіопіль Хм. Внц. с.
1881 — *Filiopol* (SG II, 387); 1901 — *Филіополь* (Швенцон, 161); 1946 — *Філіопіль* (АТП 1947: 39).
Первісна назва поселення *Сидориха* (Труды, 594) мотивована андронімом *Сидориха* (таку назву мав хутір) ‹ *Сидір*. Пізніша назва *Філіополь* утворена складанням основ *Філі-* ‹ *Філя* ‹ *Феліція* (місцевий поміщик Д. Івановський перейменував поселення на честь своєї дружини *Феліції*; Труды, 595) і *-поль* ‹ гр. πόλις 'місто'. Сучасна назва *Філіопіль* виникла під впливом українських назв на *-піль* ‹ *поле*.

Філютка Вн. Внц. с-ще
1967 — *Філютка* (на той час Погребищенський р-н; АТП 1967: 36).
Імовірно, назва мотивована антропонімом *Філютко* (Р. в. належності — *Філютка*), пор. пол. відповідник *Filutek* (Rymut I, 194).

Флорине Гс. Внц. с.
Відоме у XVIII ст. (Труды, 781); 1881 — *Floryna* (SG II, 395); 1946 — *Флорине* (на той час Бершадський р-н; АТП 1947: 11).
Утворення з присвійним суфіксом *-ин-* від власного особового імені *Флора*, пор. укр. ім'я *Флора* (Трійняк, 393).

Флоріанівка Хм. Внц. с.
Відоме в XVII ст. (ІМСВнц., 332); 1838 — *Фліоріановка* (ККГ); 1881 — *Floryanówka* (SG II, 395); 1946 — *Флоріянівка* (АТП 1947: 32); 1987 — *Флоріанівка* (на той час Козятинський р-н; АТУ 1987: 14).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від особового імені *Флоріан*, пор. укр. ім'я *Флоріан* (Трійняк, 393), пол. *Florian* (SI, 65).

Франківка М.-П. Внц. с.
1822 — f. *Frankowski* (Пуряєва, 87); 1881 — *Frankówka* (SG II, 404); 1905 — сл. *Франковка* (Пуряєва, 87); 1946 — *Франківка* (на той час Ямпільський р-н; АТП 1947: 43).
Первісна назва поселення *Франковський* (хутір) — утворення зі складним суфіксом *-ов-ськ-* від імені власника поселення (первісно фільварка) поляка *Францішка* Голека (Пуряєва, 87), точніше від варіанта імені *Францішек — Франк*(*о*). Пор. імена пол. *Frank*, ст.-пол. (1203 р.) *Franko* (Rymut I, 201). Пізніша форма *Франковка* › *Франківка* вторинна, виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-ов-к-а* (*-ів-к-а*).

Фронтівка Вн. Внц. с.
Відоме в XVII ст. (ІМСВнц., 269); 1754 — *Франкополь* (Похилевич, 268); 1828 — *Франтовка* (Казьмирчук 2011: 70); 1946 — *Франтівка* (АТП 1947: 29); 1987 — *Фронтівка* (на той час Оратівський р-н; АТУ 1987: 18).
Первісна назва поселення *Франкополь* виникла внаслідок поєднання антропонімооснови *Франк-* ‹ імені *Францишка* (донька магната В. Ворцеля, який заснував це поселення) й апелятивного складника *-поль* ‹ гр. πόλις 'місто': 'місто *Франки* (очевидно, розмовна форма від *Францишка*)'. Пізніша назва *Франтівка* — дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* від антропонімооснови **Франт-* (пор. ст.-пол. *Frant*, 1470 р., як один з імовірних варіантів офіційного *Franciszek*; Rymut I, 202) ‹ *Франц-*. У такому разі сучасна назва *Фронтівка* — фонетично вторинна від *Франтівка*.

Харпачка Гс. Внц. с.
1411–1430 — *Charpaki* (Михайловський 2021: 315); 1580 — *Charpaki* (Źdz. IX, 119); 1651 — *Charpaczka* (Крикун 2008б: 262); 1861 — *Харпачка* (СР 1850–1861: 314); 1880 — *Chorpacze* (*Charpaczka*, *Chorpaczka*) (SG I, 633); 1946 — *Харпачка* (АТП 1947: 14).
За умови, що первісна назва поселення *Харпаки*, її можна кваліфікувати як форму множини від антропоніма **Харпак* (‹ *харпáк* ‘бідняк, злидар’; ЕСУМ 6, 159), пор. споріднену пол. особову назву *Harpak* (Rymut I, 298). Пізніша назва *Харпачка* вторинна, виникла під впливом ойконімів із суфіксом *-к-а*.

Хатки Жм. Внц. с-ще
1967 — *Хатки* (АТП 1967: 18).
Назва мотивована апелятивом *хáтка* (‹ *хáта* ‘сільський одноповерховий житловий будинок’; ЕСУМ 6, 160) у формі множини.

Хижинці Вн. Внц. с.
1574 — *Chiżyncе* (Крикун 2008б: 272); 1629 — *Chyżyńce* (Źdz. XX, 139); 1772 — зъ *Хъжинецъ* (Зінченко 2023: 83); 1799 — *Хижинцы* (ТОПГ, 96); XIX ст. — *Хижинцы* (Труды, 230); 1946 — *Хижинці* (АТП 1947: 13).
Назва неоднозначна за походженням.
1. Результат онімізації групової назви мешканців *хижинці* ‹ **Хижин* (*-а*, *-е*) ‹ антропоніма *Хижа*, пор. ст-пол. відповідник *Chyża* (1424 р.; Rymut I, 91).
2. Ойконім мотивований груповою назвою *хижинці* ‘люди, що мешкають у хижинах’ ‹ *хижина* ‹ *хи́жа* ‘комора; хата; невелика убога хата, халупа’ (ЕСУМ 6, 172).

Хліборобне Хм. Внц. с.
До 1967 р. — с-ще *Безіменне* (АТП 1967: 106); 1967 — с. *Хліборобне* (на той час Козятинський р-н; АТП 1967: 22).
Первісна назва — с-ще *Безіменне* — виникла внаслідок перенесення назви суміжного села *Безіменне* (див. вище). Сучасний ойконім *Хліборобне* мотивований прикметником *хліборо́бний* ‘придатний для вирощування хліба (про землю)’, ‘який займається вирощуванням хліба’ (СУМ XI, 82).

Хмарівка Гс. Внц. с.
1635 — *Chmarowka* (Крикун 2008б: 262); 1788 — *Chmarowka* (Аргатюк, 65); 1868 — *Хмаровка* (Аргатюк, 195), 1880 — *Chmarówka* (SG I, 587); 1946 — *Хмарівка* (на той час Джулинський р-н; АТП 1947: 16); 2012 — *Хмарівка* (на той час Бершадський р-н; АТУ 2012: 30).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від прізвиська першопоселенця *Хмара*, пор. укр. прізвище *Хмара* (Редько 2, 1125).

Хмелівщина М.-П. Внц. с.
XIX ст. — х. *Хмѣлевщина* (Труды, 1022); 1891 — *Walibusza* (SG XII, 909); 1905 — х. *Хмелевщина*, иначе *Валибуша* (Пуряєва, 87); 1925 — *Хмілівщина* (*Валибуша*) (НМП, 256); 1946 — *Хмілівщина* (АТП 1947: 43); 1967 — *Хмелевщина* (АТП 1967: 49); 2012 — *Хмелівщина* (на той час Ямпільський р-н; АТУ 2012: 44).
Первісна назва поселення *Хмелівщина* — утворення із суфіксом *-ина* від антропоніма *Хмелівський* (у складі словосполучення **Хмелівський хутір*). Відомо, що це поселення належало магнатові Янові *Хмелевському* (https://surmasite.wordpress.com/2016/09/29). Паралельна назва *Валибуша* відгідронімна. Таку варіантну назву мала р. Суха Бушанка. За твердженням краєзнавця В. Березняка, місцеве населення називало її *Вале Буша*, що з молд. мови означало ‘долина Буші’ (https://surmasite.wordpress.com/2016/09/29). У такому разі *Валибуша* ‹ *Валебуша* — це назва-гібрид, із першим компонентом *Вали-* / *Вале-* ‹ молд. *вале* ‘долина’ (МРС, 107) + гідронім *Буша* (див. вище). Пор. ще споріднені мікротопоніми *Вальбуша* (сухе річище й урочище в с. Миронівці; Пуряєва, 87). Щоправда, незрозуміло, чому молд. *вале* в цьому разі не зазнало адаптації на українськомовному ґрунті у формі *валя*, як це відбулося, зокрема, в споріднених місцевих назвах урочищ молдавського походження *Валяредина*, *Валястин* (с. Качківка Ямпільськ. р-ну; Пуряєва, 87).

Хмельницьке Тл. Внц. с-ще
1967 — *Хмельницьке* (АТП 1967: 43).
Колишня назва — хутір *Хмільницький* (https://uk.wikipedia.org/wiki/-Хмельницьке_(селище)) — утворення із суфіксом *-ськ-* від ойконіма *Хмільник* (див. далі). Сучасна назва *Хмельницьке* фонетично вторинна.

Хмельове Вн. Внц. с-ще
1946 — *Хмільова* (на той час Вінницький р-н; АТП 1947: 13); до 1967 р. — с-ще *Ворошилова* (АТП 1967: 106); 1967 — *Хмельове* (на той час

Липовецький р-н; АТП 1967: 27); 2012 — *Хмельове* (на той час Іллінецький р-н; АТУ 2012: 32).
Первісна назва поселення *Хмільова* етимологічно неоднозначна.
1. Мотивована апелятивом *хмільовий* ‹ *хміль* ‘однорічна або багаторічна витка рослина родини шовковицевих, деякі види якої використовують у пивоварінні’ (СУМ XI, 97).
2. Мотивована прізвиськом *Хміль*, оформленим присвійним суфіксом *-ов-*, пор. укр. прізвище *Хміль* (Редько 2, 1125).
Пізніша назва *Ворошилова* меморіальна — на честь радянського військового й партійного діяча К.Є. *Ворошилова*.

Хмільник Хм. Внц. м.
Відоме з 1331 р. (Труды, 606; Дорош 2013: 208); сер. XIV ст. — *Хмельник* (Дорош 2013: 209); 1435 — *Хмєльникъ* (Білецька 2004: 79); *въ Хмельникѣ* (Теодорович 1890: 15); 1469 — *Chmyelnyk* (Михайловський 2021: 316); 1490 — *Chmielnik* (Михайловський 2021: 316); 1520 — *Хмельникъ* (LM № 7, 386); 1606 — *Chmielnik* (Жерела VIII, 113); 1660 — *Kmielnik* (ГКУа, 312); 1688 — *Chmielnich* (Луняк, 124); 1735 — *под Хмелником* (ГРУ, 68); 1769 — *Chmilnik* (TG); 1789 — *Chmielnik* (АЮЗР III/5, 677); 1800 — *Хмѣльникъ* (Описи 2005: 31); 1830 — *Хмельник* (Опис, 31); 1946 — *Хмільник* (АТП 1947: 39); з 1959 р. — м. *Хмільник* (ММУВнц., 265).
За переказами, поселення *Хмільник* розташоване на місці колишнього літописного містечка *Божський Острів* ‹ *Бог* ‘Південний Буг’ (Дорош 2013: 209). У літописах такої назви не відзначено. Натомість зафіксовано місто *Божьскъ* (1146, 1241 рр.) (ЕСЛГНПР, 21), яке було розташоване в давній Болохівській землі, поблизу Меджибожу (ЕСЛГНПР, 21). Отже, літописний ойконім *Божьскъ* жодною мірою не пов’язаний із ойконімом *Хмільник*. Назва *Хмельник* (*Хмільник*) мотивована апелятивом *хме́льник* ‘хмільник’ ‹ *хмель* ‘хміль’ (ЕСУМ 6, 188). Пор. спільнокореневі назви поселень в інших регіонах України: *Хмільна*, *Хмільне*, *Хмільник* (Закарпаття, Київщина, Львівщина; АТП 1947: 863).

Ходаки Жм. Внц. с.
1561 — *Подарнава* (Труды, 566); 1563 — [*Ходаки*] (Михайловський 2012б: 318); 1600 — *Худаки* (*Ходаки*) (Труды, 566); 1-а пол. XVII ст. — *Podarnowa* alias *Chodaki* (Źdz. V, 26); 1796 — *Ходаки* (Дячок 2019: 103); 1880 — *Chodaki* (SG I, 605); 1946 — *Ходаки* (на той час Барський р-н; АТП 1947: 10).

Колишня назва поселення *Подарнава* — вторинна форма від **Потарнава* з польською фонетикою, пор. пол. *tarń* ‘терен’ (ЕСУМ 5, 551). **Потарнава* ‹ укр. *Потернова*, на що вказує відповідна історична фіксація: *Ходаки* з приселком *Потернова* (Грушевський, 111). Назва *Потернова* виникла, очевидно, внаслідок перенесення суміжного мікротопоніма (назва урочища), у складі якого префікс-прийменник *по* + *терновий*(*-а*) ‹ *те́ре́н* ‘терен’ (ЕСУМ 5, 551). Сучасна назва *Ходаки* — форма множини від антропоніма *Ходак* (власником цього поселення був Іван *Ходак*; Труды, 566), пор. українське прізвище *Ходак* (Редько 2, 1126).

Холодівка Тл. Внц. с.
1629 — *Chołodowka* (Źdz. IX, 137); XVIII ст. — *Kolodowka* (Крикун 2008б: 262); 1880 — *Chołodowce* (SG I, 624); 1889 — *Холодовка* (Гульдман 1889: 356); 1946 — *Холодівка* (АТП 1947: 37).
Дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Холод*, пор. укр. прізвище *Холод* (Редько 2, 1127). Варіант *Холодівці* ‹ *Холодівка* під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-ц-і*.

Хоменки Жм. Внц. с.
1629 — z wsi *Chomenek* (АЮЗР VII/2, 399; Źdz. IX, 132); 1799 — *Хоменки* (ТОПГ, 224); 1868 — *Chomenki* (SG I, 627); 1946 — *Хоменки* (на той час Шаргородський р-н; АТП 1947: 16).
Родова (відродинна) назва — форма множини від антропоніма *Хоменко*, пор. укр. прізвище *Хоменко* (Редько 2, 1128).

Хомутинці Тл. Внц. с.
1609 — *Chomutynce*, *Kassperowka* (Крикун 2008б: 262); 1753 — *Глинско* — иначе *Хомутинцы* (Теодорович 1891: 31); 1863 — *Хомутинцы* (Труды, 265); 1946 — *Хомутинці* (на той час Калинівський р-н; АТП 1947: 19).
Результат онімізації групової назви мешканців *хомутинці* ‹ **Хомутин* (*-е*) ‹ антропоніма **Хомута*, пор. споріднене укр. прізвище *Хомут* (Редько 2, 1129). Варіант *Касперівка* — дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені *Каспер*, пор. укр. прізвище *Каспер* (Редько 1, 444), пол. ім’я *Kasper* (SI, 98). Так, напевно, називали частину поселення *Хомутинці*. Варіант *Глинсько* виник унаслідок перенесення назви суміжного поселення — тепер с. *Глинськ* Хмільницького р-ну.

Хоньківці М.-П. Внц. с.
1-а пол. XVII ст. — *Хоньковцы* (Грушевський, 124); 1784 — *Chońkowce* (АЮЗР V/2(2), 455); 1830 — *Хоньковцы* (Труды, 749); 1946 — *Хоньківці* (АТП 1947: 44).
Результат онімізації групової назви мешканців *хоньківці* ‹ **Хоньків* (*-ове*) ‹ антропоніма **Хонько*, пор. споріднене укр. прізвище *Хоній* (Редько 2, 1130).

Хороша Вн. Внц. с.
1880 — *Chorosza* (SG I, 632); 1946 — *Хороша* (на той час Липовецький р-н; АТП 1947: 23).
Назва мотивована прикметником *хоро́ший* ‘який має позитивні якості або властивості; який своїми якостями цілком відповідає поставленим вимогам’ (СУМ XI, 129).

Хороша Гс. Внц. с-ще
1925 — *Хороше* (НМП, 100); 1967 — *Хороша* (АТП 1967: 16).
Щодо походження назви див. вище.

Хрінівка Вн. Внц. с.
1571 — *Хреновка* (Крикун 2008а: 179); XVI–XVII ст. — *Chrzanówka* (AHRP); 1792 — *Хреновка* (Похилевич, 261); 1823 — *Хреновка* (Казьмирчук 2013: 127); 1873 — *Хрѣновка* (иначе *Крановка*) (Труды, 730–731); 1901 — *Хреновка* (Мельник 2012: 69); 1946 — *Хрінівка* (на той час Іллінецький р-н; АТП 1947: 15).
Дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від прізвиська *Хрін* (*Хрен*, *Хрон*), пор. укр. прізвище *Хрін* (Редько 2, 1134).

Хутори-Кривошиїнецькі Хм. Внц. с.
XIX ст. — *Кривошеинскіе-Хутора* (Труды, 237); 1883 — *Krzywoszeinieckie futory* (SG IV, 812); 1946 — *Хутори-Кривошиїнецькі* (АТП 1947: 38).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Хутори* ‹ *ху́тір* ‘невелике селище, яке виникло внаслідок переселення людей із сіл, козачих станиць тощо; виселок’ (СУМ XI, 176), означувального *Кривошиїнецькі* (*Кривошиїнські*) ‹ ойконіма *Кривошиїнці* (див. вище *Кривошиї*). Поселення заснували вихідці із с. *Кривошиїнці* (Труды, 237).

Ц

Цвіжин Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Cwiżyn* (Źdz. XXI, 185); 1635 — *Cwizyn alias Czajczynie* (PBM 1569–1673: 685); 1799 — *Цвѣжинъ* (ТОПГ, 147); 1800 — *Цвежинь* (Описи 2011: 68); XIX ст. — *Цвижинъ* (Труды, 230); 1946 — *Цвіжин* (АТП 1947: 13).
Утворення з присвійним суфіксом *-ин* від прізвиська першопоселенця **Цвіга*, пор. споріднене укр. прізвище *Цвігун* (Редько 2, 1138). Варіант *Чайчине* мотивований антропонімом *Чайка*, оформленим присвійним суфіксом *-ин*. Пор. укр. прізвище *Чайка* (Редько 2, 1154).

Цвіліхівка Гс. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Cwilichówka* (AHRP); 1880 — *Cwilichówka* (SG I, 717); 1946 — *Цвіліхівка* (на той час Теплицький р-н; АТП 1947: 34).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від прізвиська першопоселенця *Цвілих*, пор. укр. прізвище *Цвілих* (https://ridni.org/karta/Цвілих).

Цекинівка М.-П. Внц. с.
1664 — ze wsi *Ciekanowki* (АЮЗР VII/2, 563); 1735 — *в Цикиновке* (ГРУ, 76); 1799 — городъ *Цекиновка* (ТОПГ, 155); 1811 — *Цекиновка* (Труды, 1022–1023); 1946 — *Цекинівка* (на той час Ямпільський р-н; АТП 1947: 43).
1. Назва походить від імені засновника або власника поселення *Цекин* (Пуряєва, 89).
2. Первісна назва поселення *Цеканівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Цекан*, пор. пол. відповідник *Cekan* (Rymut I, 108). Варіант *Цекинівка* фонетично вторинний.

Цибулівка Гс. Внц. с.
1571 — *Цыбулевъ* (Крикун 2008а: 179); 1629 — *Cybulow* (Źdz. IX, 132); 1641 — *Cybulow Stary* і *Nowy* (Крикун 2008: 263); 1768 — *Cybulowka* (Крикун 2012б: 402); 1769 — *Cybalow* (TG); 1799 — *Цибулевка* (ТОПГ, 292); 1893 — *Цыбулевка* (Гульдман 1893: 533); 1987 — *Цибулівка* (на той час Тростянецький р-н; АТП 1947: 20).
Первісна назва поселення *Цибулів* — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма **Цибуль*, пор. пол. відповідник *Cybul* (Rymut I, 68). Варіанти *Цибулів Старий* і *Новий* свідчать про те, що раніше було два поселення, які згодом злилися в одне. Означувальні компоненти

Старий ‹ *старúй* і *Новий* ‹ *новúй* ужиті з розрізнювальним значенням. Теперішня назва *Цибулівка* виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*.

Чабанове Тл. Внц. с-ще
1967 — *Чабанове* (на той час Піщанський р-н; АТП 1967: 35).
Назва, очевидно, мотивована апелятивом *чабáн* ‘вівчар’ (СУМ XI, 259); оформлена за аналогією до ойконімів із присвійним суфіксом *-ов-*.

Чагів Вн. Внц. с.
1629 — *s Czahowa* (АЮЗР VII/2, 396; Źdz. IX, 131); 1795 — [*Чагів*] (Легун, 37); 1828 — *Чаголь* (Казьмирчук 2011: 69); 1902 — *Czahów* (SG XV, 347); 1946 — *Чагів* (на той час Оратівський р-н; АТП 1947: 29).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма **Чаг*, пор. похідне рос. прізвище (на території України) *Чагова* (https://ridni.org/karta/Чагова). Варіант *Чагол*(*ь*) — видозмінена форма від *Чагов*.

Чагівське Вн. Внц. с-ще
1946 — х. *Чагівське* (АТП 1947: 29); до 1967 р. — с-ще *Сталіна* (АТП 1967: 106); 1967 — *Чагівське* (на той час Липовецький р-н; АТП 1967: 27); 2012 — *Чагівське* (на той час Оратівський р-н; АТУ 2012: 38).
Первісна назва поселення *Чагівське* — утворення із суфіксом *-ськ-* (указував на відносність ознаки) від суміжного ойконіма *Чагів* (див. вище). Пізніша назва *Сталіна* меморіальна — на честь радянського політичного діяча Й.В. *Сталіна*.

Чаульське Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Czaulskie* (AHRP); 1799 — съ хуторомъ *Чульскимъ* (ТОПГ, 364); XIX ст. — *Чаульскаго* (Труды, 185); 1880 — *Czaulsk* (SG I, 776); 1946 — *Чаульське* (на той час Вороновицький р-н; АТП 1947: 13); 2012 — *Чаульське* (на той час Немирівський р-н; АТУ 2012: 37).
Назва, напевно, мотивована прізвищем засновника (власника) поселення **Чаульський* (більшість історичних фіксацій підтверджує саме таку форму). У такому разі форма *Чульський* фонетично вторинна.

Чемериси-Барські Жм. Внц. с.
1540–1541 — *Горного Бара*, *Чемерисский Баръ* (Грушевський, 88); 1565 — *Чемерисский город* (Дашкевич, 435); 1567 — *Черемисский Бар*

(Дашкевич, 436); 1600 — містечко *Czeremisza* (АЮЗР VIII/1, 348); 1663 — *Чемерисский город* (Дашкевич, 436); 1734 — *Чемерисы под Баром* (Дячок 2025: 49); 1759 — *Чемерисы* (Дашкевич, 436); 1789 — *z Czemerys pod Barem* (АЮЗР III/5, 422); XIX ст. — *Чемерисы-Барскіе* (Труды, 765); 1946 — *Чемериси-Барські* (на той час Барський р-н; АТП 1947: 9).
Первісна назва поселення *Горній Бар* складена, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Бар* (див. вище) й означувального *Горній* ‹ *го́рній* ‘верхній’ із розрізнювальним значенням щодо нп *Нижній Бар* (колишнє *Рів*). Варіант *Чемериський Бар* містить означувальний складник *Чемериський* ‹ *чемериський* ‹ етноніма *чемериси* (польська королева Бона поселила тут колонію чемерисів (Грушевський, 88; Труды 765); барські чемериси перебували на службі в загонах місцевих старост; Марков, 189). Я. Дашкевич відзначав, що в 1541–1542 рр. чемериси були основними жителями міста *Верхній Бар* (Дашкевич, 435). Варіант *Черемиса* (*Czeremisza*) ‹ *Черемиси* фонетично вторинний. Пізніша назва складена, містить означувальний компонент *Барські* ‹ суміжного ойконіма *Бар*. Поселення *Чемериси-Барські* було передмістям *Бара* (Труды, 765).

Чемериське Жм. Внц. с.
XVIII ст. — [*Хутір Чемериський*] (ІМСВнц., 138); XIX ст. — *Чемерисскихъ хуторовъ* (Труды, 765); 1946 — *Чемериський* (АТП 1947: 9); 1987 — *Чемериське* (на той час Барський р-н; АТУ 1987: 10).
1. Назву утворено від антропоніма *Чемерис* (Дика, 118).
2. Первісна назва поселення *Хутір Чемериський* ‹ *ху́тір* ‘невелике поселення’ (ЕСУМ 6, 224) (село утворено з хутора, поряд із яким виникло ще кілька хуторів, які згодом об’єдналися в одне поселення; ІМСВнц., 138) + *Чемериський* ‹ ойконіма *Чемериси* (*Барські*).

Чепелі Хм. Внц. с.
XIX ст. — *Чепели* (Труды, 642); 1880 — *Czepiele* (SG I, 794); 1901 — д. *Чепели* (Швенцон, 144); 1946 — х. *Чепелі* (АТП 1947: 38); 1967 — с. *Чепелі* (АТП 1967: 46).
Родова (відродинна) назва — форма множини від прізвиська першопоселенця *Чепеля*, пор. укр. прізвище *Чепель* (Редько 2, 1159).

Червона Долина Гс. Внц. с.
Засн. в 1922 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Червона_Долина_(Теплицький_район)); 1925 — х. *Червона долина* (НМП, 242); 1946 —

х. *Червона Долина* (АТП 1947: 33); 1967 — с. *Червона Долина* (на той час Теплицький р-н; АТП 1967: 37).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Долина* ‹ *доли́на* ‘долина; низовина біля річки’ (Марусенко, 226), означувального *Червона* ‹ *черво́ний* (*-а*) з ідеологічним значенням ‘який стосується революційної діяльності; пов’язаний із радянським соціалістичним ладом’ (СУМ XI, 296). Згідно із законом України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки», ойконім підлягає перейменуванню.

Червона Поляна Тл. Внц. с-ще
1946 — х. *Червона Поляна* (АТП 1947: 29); 1967 — с-ще *Червона Поляна* (на той час Піщанський р-н; АТП 1967: 35).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Поляна* ‹ *поля́на* ‘поляна, рівнина, невеликий луг, звичайно на узліссі або посеред лісу’ (ЕСУМ 4, 487), означувального *Червона* ‹ *черво́ний* (*-а*), ймовірно, з ідеологічним значенням (див. вище).

Червоне Вн. Внц. с-ще
1967 — *Червоне* (на той час Іллінецький р-н; АТП 1967: 20).
Назва мотивована прикметником *черво́ний* (*-а*), очевидно, з ідеологічним значенням (див. вище).

Червоне Гс. Внц. с.
1444 — *Столоповъ* (Михайловський 2021: 307); 1448 — *Остолопов* (Михайловський 2021: 271); 1545 — *Ostołopów* (SG VII, 667); 1552 — *у Стулупове* (АЮЗР VII/2, 22); 1886 — *Ostołopów* (SG VII, 667); 1967 — *Червоне* (на той час Немирівський р-н; АТП 1967: 34).
Давнє поселення. Поблизу виявлено городище уличів X ст. (Мельничук, 42). Первісна назва поселення *Остолопів* — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від імені-прізвиська *Остолоп*, пор. ст.-рос. антропонім *Остолон*, 1586 р. (Веселовский, 234). Варіант *Стулупов* виник унаслідок трансформації структури первинної форми *Остолопов*. Нова назва *Червоне* мотивована прикметником *черво́ний* (*-а*) з ідеологічним значенням (див. вище). У такому разі ойконім підлягає перейменуванню згідно із Законом України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки».

Червоний Кут Гс. Внц. с.
1946 — х. *Червоний Кут* (АТП 1947: 33); 1967 — с. *Червоний Кут* (на той час Теплицький р-н; АТП 1967: 38).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Кут* ‹ *кут* ‘частина якої-небудь території, місцевості’ (СУМ IV, 417), означувального *черво́ний* (*-а*), очевидно, з ідеологічним значенням (див. вище). У такому разі назва підлягає декомунізації.

Червоний Степ Хм. Внц. с. (Калинівська міськ. громада)
1946 — *Червоний Степ* (на той час Калинівський р-н; АТП 1947: 19).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Степ* ‹ *степ* ‘великий безлісий, вкритий трав’янистою рослинністю, рівнинний простір у зоні сухого клімату’ (СУМ IX, 686), означувального *черво́ний* (*-а*), очевидно, з ідеологічним значенням (див. вище). У такому разі назва підлягає декомунізації.

Червоний Степ Хм. Внц. с. (Уланівська сільськ. громада)
1946 — х. *Червоний Степ* (АТП 1947: 38); 1967 — с. *Червоний Степ* (АТП 1967: 44).
Щодо походження назви див. вище.

Черемошне Вн. Внц. с. (Погребищенська міськ. громада)
XVI–XVII ст. — *Czeremoszna* (AHRP); 1772 — wsi *Czeremuszney* (УА, 253); 1775 — *Czeremoszne* (АЮЗР V/2(1), 218); 1880 — *Czeremeszne* (SG I, 798); 1946 — *Черемошне* (на той час Погребищенський р-н; АТП 1947: 31).
Первісна назва поселення *Черемошна*. Ойконім, очевидно, вторинний щодо мікротопоніма **Черемошна* (*долина* тощо) ‹ *черемо́шний* (*-а*) ‹ *чере́мха*. Поселення із заходу й півдня оточене лісом, де багато черемхи (Похилевич, 221). Сучасна назва *Черемошне* — результат граматичного узгодження назви **Черемошна* з лексемою *село*.

Черемошне Вн. Внц. с. (Тиврівська сел. громада)
1581 — *Черемошное* (Крикун 2008а: 298); 1664 — *Czeremoszna* (Крикун 2008б: 264); 1799 — *Черемошна* (ТОПГ, 198); 1880 — *Czeremoszne* (SG I, 800); 1893 — *Черемошна* (*Черемошня*) (Гульдман 1893: 541); 1946 — *Черемошне* (на той час Тиврівський р-н; АТП 1947: 34).
Щодо походження назви див. вище.

Черепашинці Хм. Внц. с.
Відоме в XV ст. (IMCBнц., 297); 1581 — *Czerepaszynce* (Крикун 2008б: 264); 1629 — z sioła *Czerepaszyniec* (АЮЗР VII/2, 402); пол. XVIII ст. — *Черепашинцы* (Труды, 265–266); 1880 — *Czerepaszyńce* (SG I, 801); 1946 — *Черепашинці* (на той час Калинівський р-н; АТП 1947: 19).
Результат онімізації групової назви мешканців *черепашинці* ‹ **Черепашин* (*-е*) ‹ антропоніма *Черепаха*, пор. укр. прізвище *Черепаха* (Редько 2, 1162).

Черешневе Жм. Внц. с.
До 1967 р. — с-ще *Червоне* (АТП 1967: 106); 1967 — *Черешневе* (на той час Барський р-н; АТП 1967: 12).
Первісна назва поселення *Червоне* мотивована прикметником *черво́ний* (*-а*) з ідеологічним значенням (див. вище). Назву перейменовано, очевидно, з огляду на наявність у цьому ж р-ні ще одного ойконіма *Червоне* (див. вище *Грабівці*). Нова назва *Черешневе* ‹ *черешне́вий* (*-е*) ‘стосовний черешень’.

Чернички Хм. Внц. с.
1754 — *Czerniczki* (Тариф, 117); 1864 — *Чернички* (Похилевич, 232); 1946 — *Чернички* (на той час Комсомольський р-н; АТП 1947: 21); 2012 — *Чернички* (на той час Козятинський р-н; АТУ 2012: 33).
Назва етимологічно неоднозначна.
1. Родова (відродинна) назва — форма множини від прізвиська першопоселенця *Черничко*, пор. укр. прізвище *Черничко* (Редько 1, 1164).
2. Форма множини від апелятива *черничка* ‹ *черни́ця* ‘монашка’ (ЕСУМ 6, 331). За переказами, тут колись був монастир (Похилевич, 232).

Чернівці М.-П. Внц. с-ще
1392 — [*Черніїв*, *Черніївці*] (IMCBнц., 439); 1546 — *Скиндерполь* (Труды, 1011; IMCBнц., 439); 1600 — *Skinderpol* alias *Czerniowce* (Крикун 2008б: 254); 1602 — *w … Czerniejowcach* (Źdz. X, 422); 1604 — *Чєрновъцє*, названое *Скиндєрполє* (Крикун 2012а: 138); 1654 — *Златополь* (IMCBнц., 439); 1660 — *Czerniowcze* (ГКУа, 309); 1734 — *Черниевцы* (Дячок 2025: 50); 1769 — *Czerniewce* (TG); 1771 — do miasteczka *Czernowice* (УА, 63); 1784 — *Czerniejowce* (АЮЗР V/2(2), 448); 1796 — *Черновцы* (Атлас, 47); 1799 — *Черневцы* (ТОПГ, 181); 1875 — *Черневцы* (Симашкевич, 27); 1880 — *Czerniejowce*

(*Czernijowce*) (SG I, 825); 1946 — *Чернівці* (на той час Чернівецький р-н; АТП 1947: 40).
За умови, що первісна назва поселення *Черніїв* або *Черніївці*, в основі ойконіма — антропонім *Черній* (пор. укр. прізвище *Черній*; Редько 2, 1164), ускладнений присвійним суфіксом *-ів*, або групова назва *черніївці* ‘мешканці поселення *Черніїв* (*-єве*)’ ‹ антропоніма *Черній*. У такому разі пізніша назва *Чернівці* вторинна. Варіант *Скіндерполь* — складна (за будовою) назва з компонентами — препозитивним *Скіндер* (поселенням володів брацлавський шляхтич Білий *Скіндер*; Труды, 1011; Грушевський, 123) і постпозитивним *-поль* ‹ гр. πόλις ‘місто’. Варіант *Златополь* — побажальна назва (‹ *злато* ‘золото’ і *-поль* ‹ πόλις ‘місто’). Її виникнення зумовлене тим, що в 1654 р. поселення *Чернівці* спалили татари. Його мешканці неподалік заклали нове поселення, назвавши його *Златополем* (ІМСВнц., 439).

Чернявка Вн. Внц. с.
1609 — *Czerniawka* (Крикун 2008б: 264); 1660 — *Czarnowka* (ГКУа, 308); 1765 — *Czerniawka* (АЮЗР V/2(1), 191); 1880 — *Czarniawka* (SG I, 747); 1946 — *Чернявка* (на той час Оратівський р-н; АТП 1947: 30).
Дериват із суфіксом *-к*(*а*) від топоніма **Чернява*. Так, імовірно, називали місцевість на березі р. Росі, де розташоване село (Похилевич, 249). В основі назви — географічний термін **чернява* на позначення темного кольору води, ґрунту, пор., наприклад, споріднене укр. *чо́рнява* ‘чорнота’ (ЕСУМ 6, 342).

Чернятин Жм. Внц. с.
1560–1561 — wт *Чернѧтина* (ЛЗК, 317); 1765 — *Czerniatyn Mały* (АЮЗР V/2(1), 185); 1771 — we wsi *Czerniatynie* (УА, 98); 1838 — *М. Чернятинъ* (ККГ); 1901 — с. *Малого Чернятина* (МК, 40); 1946 — *Чернятин* (АТП 1947: 17).
Первісна назва поселення *Чернятин* — дериват із присвійним суфіксом *-ин* від антропоніма *Чернята*, пор. ст.-укр. ім’я *Чернята*, 1649 р. (Чучка 2011: 360). Варіант *Чернятин Малий* містить означувальний компонент *Малий* ‹ *малúй* із розрізнювальним значенням (див. далі *Великий Чернятин*).

Чернятин Хм. Внц. с.
1765 — *Czerniatyn Większy* (АЮЗР V/2(1), 185); 1838 — *В. Чернятинъ*

(ККГ); 1880 — *Czerniatyn* (SG I, 819); 1946 — *Великий Чернятин* (АТП 1947: 18); 1987 — *Чернятин* (на той час Калинівський р-н; АТУ 1987: 13).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Чернятин* — утворення з присвійним суфіксом *-ин* від антропоніма *Чернята* (див. вище), означувального *Великий* ‹ *вели́кий* із розрізнювальним значенням щодо ойконіма *Малий Чернятин* (див. вище).

Чернятинці Хм. Внц. с.
Відоме у XVIII ст. (Труды, 644–645); 1784 — *Czerniatynce* (АЮЗР V/2(2), 448); XIX ст. — *Чернятинцы* (Труды, 644); 1946 — *Чернятинці* (на той час Уланівський р-н; АТП 1947: 38).
Результат онімізації катойконіма *чернятинці* ‘вихідці із с. Чернятин’ (див. вище ойконіми *Чернятин*).

Чернятка Гс. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Czerniatka* (AHRP); 1754 — *в Чернятцѣ* (Труды, 358); 1788 — *Czerniatka* (Аргатюк, 65); XIX ст. — *Чернятка* (Труды, 358–359); 1901 — *Чернятка* (Прибила, 14); 1946 — *Чернятка* (на той час Бершадський р-н; АТП 1947: 16).
Ойконім вторинний щодо ідентичного мікротопоніма, мотивованого апелятивом **чернятка* на позначення чогось чорного, темного відтінку (ліс, ґрунт тощо; поселення розташоване в улоговині, оточеній горами; за переказами, колись тут ріс густий, дрімучий ліс; Труды, 358), пор. споріднене укр. *чорнята* ‘назва птаха’ (ЕСУМ 5, 342).

Чеснівка Хм. Внц. с.
1787 — *Czosnowka* (АЮЗР V/2(2), 570); 1880 — *Czesnówka* (*Czosnówka*) (SG I, 851); 1901 — *Чесновка* (Швенцон, 146); 1946 — *Чеснівка* (на той час Уланівський р-н; АТП 1947: 38).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропонімоосно-ви *Чесн-*. Поселення заснував поміщик Й. Колюмна-*Чесновський* (Труды, 640).

Четвертинівка Гс. Внц. с.
1592 — *Batoh* (Źdz. IX, 106); поч. XVII ст. — *Батогъ* (Труды, 345–346); 1629 — *Czetwertynowką* (Źdz. IX, 110); 1664 — *pod Batohem* (АЮЗР VI/1, 57); 1673 — *pod Czetwertynowką* (ЮРЛ, 360); 1765 — *Czetwertynowka* (АЮЗР V/2(1), 191); 1-а пол. XIX ст. — *Четвертиновка*

(Труды, 345–346); 1946 — *Четвертинівка* (на той час Тростянецький р-н; АТП 1947: 36).
Первісна назва поселення *Батіг* відгідронімна (село розташоване обабіч берегів р. *Батога* в басейні Дністра; ІМСВнц., 627). Гідронім *Батіг* мотивований лексемою *батіг* із переосмисленим значенням ‘гнучкий, звивистий (про течію)’. Варіант *Четвертинівка* — дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропонімооснови *Четвертин-*: поселення належало до маєтностей князів *Четвертинських* (Труды, 345).

Чечелівка Гс. Внц. с.
1612 — wsi *Czeczelowki* (Źdz. X, 525); 1622 — wsi *Hoholewa*, przezwanej *Czeczelowki* (Źdz. X, 614); *Czeczelowka* alias *Kuszczynce* (Крикун 2008б: 264–265); 1647 — *Czeczelowka* alias *Koziak* (Крикун 2008б: 264–265); 1768 — *Czeczelowka* W. Czeczela (Крикун 2012б: 394); XIX ст. — *Чечеліовка* (Труды, 320–321); 1946 — *Чечелівка* (АТП 1947: 14).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від антропоніма *Чечель* (від прізвища власника пана В. Чечеля, за іншими відомостями — П. Чечеля; Легун, 23). Паралельна назва *Гоголів*, очевидно, вторинна щодо мікротопоніма *Гоголів* (поч. XVII ст. ґрунт *Гоголїв* коло Чечелівки; Грушевський 1895: 6). Варіант *Кущинці* виник унаслідок перенесення назви суміжного поселення *Кущинці*. Варіант *Козяк* ‹ **Козяки* ‹ антропоніма *Козяк*, пор. укр. прізвище *Козяк* (Редько 1, 491).

Чечельник Гс. Внц. с-ще
XVI ст. — *Czeczelnik* (Źdz. XX, 168); 1654 — *Czeczelnik*, *Czaczalnik* (Крикун 2008б: 265); 1735 — *до Чечелника* (ГРУ, 74); 1781 — *Czaczanik* (Zanoni); 1789 — protopresbitera *Czeczelnickiego* (АЮЗР III/5, 197); з 1796 р. — місто (Задорожнюк, 389); 1862 — *Чечельникъ* (Труды, 782); 1946 — *Чечельник* (АТП 1947: 41); з 1961 р. — с-ще (на той час Чечельницький р-н; ІМСВнц., 679).
1. В основі назви — антропонім *Чечель* (згідно з переказами, поселення заснували магнати *Чечелі*; Труды, 782; SG I, 781). За такого пояснення закономірною була б форма *Чечелі*, *Чечелів* або *Чечелівка*.
2. Можливо, *Чечельник* — фонетично трансформована форма від **Чеченлик* (давнє *Чачанлыкъ*; Симашкевич, 37) — тюркська назва: дериват із продуктивним формантом *-лик* від багатозначної основи тюрк. *чäчän-* (Лучик, 508).

Човновиця Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Czełnowica* (AHRP); 1880 — *Czołnowica* (SG I, 868); 1946 — *Човновиця* (на той час Оратівський р-н; АТП 1947: 30).
Результат трансонімізації ідентичного мікрогідроніма (пор. споріднені назви рр. *Човниця* в басейні Стиру, *Човнова* в басейні Псла; СГУ, 609), мотивованого апелятивом **човновиця* ‹ *човновий* ‹ *чóвен* (ЕСУМ 6, 336).

Чорномин Тл. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Rozboyna* (AHRP); 1765 — *Rozboyna* (АЮЗР V/2(1), 180); 1798 — *в Медушовке* (Описи 2011: 59); до 1835 р. — [*Розбійна*] (Труды, 799); з 1835 р. — *Чарноминъ* (Труды, 799); 1885 — *Черноминъ* (*Разбойна*, *Медушовка*) (Волости, 276); 1946 — *Чорномин* (на той час Піщанський р-н; АТП 1947: 29).
Первісна назва поселення *Розбійна* — результат трансонімізації ідентичного мікротопоніма, мотивованого апелятивом *розбíйний* ‹ *розбíй* ‘напад’ (поблизу пролягав чумацький (Шпаків) шлях на Крим; Труды, 799). Варіант *Медушівка* позначав суміжне поселення (XVI–XVII ст. — *Meduszówka*; AHRP) — дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма **Медуш* (пор. похідний ойконім *Медушів* на Ровенщині; АТП 1947: 790). Пізніша назва *Чорномин* ‹ *Чарномин* — утворення з присвійним суфіксом *-ин* від антропонімооснови *Чарном-*. Власниками села були магнати *Чарномські* (Труды, 799). Пор. ст.-пол. прізвище *Czarnomski*, 1534 р. (‹ пол. ойконіма *Czarnomin*, тепер *Czarnominek*; Rymut I, 109).

Чортория Гс. Внц. с.
1607 — *Deszczka* (Крикун 2008б: 255); 1629 — *Deszki* (Крикун 2008б: 255); 1630 — *Doszczka* (Крикун 2008б: 255); з XVIII ст. — [*Чорторийка*] (Крикун 2008б: 255); 1946 — *Чортория* (на той час Дашівський р-н; АТП 1947: 15); 2012 — *Чортория* (на той час Іллінецький р-н; АТУ 2012: 32).
Первісна назва поселення *Дошчка* мотивована, найімовірніше, апелятивом *дóшка* ‘огорожа’ ‹ *дощка* (ЕСУМ 2, 117) на позначення первісно ‘обгородженої (дошками) місцевості’. Пор. ще споріднений ойконім *Дощенка* (Волинська обл.; АТП 1947: 739). Варіант *Deszczka* відображає польськомовну фонетику. Нова назва *Чортория* закріпилася за цим поселенням із 1-ї пол. XVIII ст., якраз тоді, коли воно перейшло у власність панів Чорторийських, які володіли так званим Гранівським ключем (Труды, 305), зокрема Адама-Казимира

Чорторийського, а згодом його сина Адама-Єжи Чорторийського (https://uk.wikipedia.org/wiki/Чортория_(Гайсинський_район)). Отже, *Чортория* ‹ антропонімооснови *Чорторий-* ‹ прізвища власників польських магнатів Чорторийських. З огляду на це ойконім *Чортория* не пов'язаний із географічним терміном укр. *чорто́рия* 'яр' (ЕСУМ 6, 345).

Чудинівці Хм. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Czudnowce* (AHRP); 1789 — do starostwa *Czudynowskiego* (АЮЗР III/5, 719); 1800 — *Чудиновцы* (Описи 2011: 66); 1880 — *Czudynowce* (SG I, 880); 1901 — *Чудиновцы* (Швенцон, 162); 1946 — *Чудинівці* (АТП 1947: 39).
За умови, що перввісна назва поселення *Чуднівці*, в її основі групова назва *чуднівці* ‹ *Чуднів* (пор. ойконім *Чуднів* на Житомирщині; АТП 1947: 871). Якщо ж перинна назва *Чудинівці*, це результат онімізації катойконіма *чудинівці* 'вихідці з нп Чудин', пор. ойконім *Чудин* на Житомирщині (АТП 1947: 871).

Чуків Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Czuków* (AHRP); 1765 — *Czukow* (АЮЗР V/2(1), 184); 1874 — *О Чуковѣ* (Труды, 208–209); 1946 — *Чуків* (на той час Немирівський р-н; АТП 1947: 12).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Чук*, пор. укр. прізвище *Чук* (Ірклієвський, 803), пол. відповідник *Czuk* (Rymut I, 100).

Чуприні́вка Вн. Внц. с.
Засн. як хутір у XVIII ст. (Величко, 3); 1820 — слобода *Чуприновка* (Величко, 3); 1830 — хутор, *Чуприновкою* именуемый (Величко, 8); 1845 — из деревни *Чупруновки* (Величко, 8); 1864 — *Чуприновка* (Похилевич, 241); 1902 — деревни *Чуприновки* (МК, 50); 1946 — *Чуприні́вка* (на той час Липовецький р-н; АТП 1947: 37).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від прізвиська першопоселенця *Чуприни*, пор. укр. прізвище *Чуприна* (Редько 2, 1178). Варіант *Чупруновка* вторинний щодо *Чуприновка*. Відомо, що первісний хутір отримав назву слободи *Чуприні́вки* з 1820 р., коли власник цих земель Леон Завістовський переселив сюди з Нової Прилуки 35 селян (Величко, 3).

Ш

Шабельня Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Szabelna* (AHRP); 1784 — *Szabelna* (АЮЗР V/2(2), 462); 1885 — *Шабельна* (Волости, 165); 1946 — *Шабельна* (на той час Дашівський р-н; АТП 1947: 15); 2012 — *Шабельня* (на той час Іллінецький р-н; АТУ 2012: 32).
Первісна назва поселення *Шабельна* вторинна щодо суміжного гідроніма *Шабельна* (р., п. Собу л. Пд. Бугу; с. Шабельня Іллінецьк. р-ну; СГУ, 617), мотивованого прикметником *шабельний* (‹ *шабля*) з переносним значенням. Можливо, на таку номінацію річки вплинула ознака *‘вигнута (за формою)’ або *‘швидка’. Нова назва *Шабельня* вторинна, виникла під впливом утворень на *-я*.

Шарапанівка Тл. Внц. с.
1630 — *Sarapanowka* (Крикун 2008: 253); 1664 — *Szarapanowka* (Крикун 2008б: 253); 1799 — *Шарапановка* (ТОПГ, 245); XIX ст. — *Старо-Шарапановка* (Труды, 826); 1890 — *Szarapanówka* (SG XI, 792); 1987 — *Шарапанівка* (на той час Крижопільський р-н; АТУ 1987: 14).
Первісна назва поселення *Сарапанівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Сарапан*. Пор. похідне укр. прізвище *Сарапаненко* (https://ridni.org/karta/Сарапаненко). Антропонім *Сарапан*, можливо, фонетичний варіант від *Сарафан*, пор. похідне рос. прізвище *Сарафанов* на Донеччині (Новикова, 734). Форма *Шарапанівка* фонетично вторинна. Варіант *Старо-Шарапановка* містить перший складник *Старо-* ‹ *стари́й* ‘давніший’, на відміну від ойконіма *Слободо-Шарапановка* (тепер не існує), які становили частини єдиного поселення (Труды, 823).

Шаргород Вн. Внц. м.
1579 — *Szary Gród* (SG XI, 800–802); *Шарым Градом* (Мельник 2012: 15); 1585 — [поселення-фортеця *Шарогрудек*] (Купчишин, 39); 1588 — *Szarogrodek* (SG XI, 800–802); 1605 — *Szarogrod* (Жерела VIII, 111); 1648 — *Szarigrod* (ГКУ, 201); *на Шар-городъ* (ПА, 21); 1749 — *w Szarogrodzie* (АЮЗР IV/1, 474); 1769 — *Szarigorod* (TG); 1799 — *Шаргородъ* (ТОПГ, 218); 1890 — *Szarogród*, *Szarygród*, *Szarogródka*, *Szargorod* (SG XI, 800–802); з 1923 р. — смт (ІМСВнц., 700–701); 1946 — *Шаргород* (АТП 1947: 41); з 1987 р. — м. *Шаргород* (на той час Шаргородський р-н; ММУВнц., 229).

1. Дериват від псл. **Sarъgordъ* (Козлова 2006: 179).
2. Складна (за будовою) назва, утворена поєднанням компонентів *город* ‘місто’ й *Шарий* — антропонім (поселення названо на честь Св. Флоріана *Шарого* — покровителя роду Я. Замойського, канцлера Речі Посполитої, який у 1579 р. отримав від короля С. Баторія право на володіння цими землями (Труды, 731; Грушевський, 120; SG XI, 800–802); за іншими свідченнями, Флоріан Шарий (XIV ст.) був лицарем і предком роду Замойських; Оліх, 12). З огляду на це версія про праслов’янську природу ойконіма *Шаргород* помилкова.
Гіпотеза К.М. Тищенка про етимологічний зв’язок ойконіма *Шаргород* із германським *Schar* ‘натовп’ (Тищенко, 576) хибна.

Шевченка Вн. Внц. с-ще
1967 — *Шевченка* (на той час Немирівський р-н; АТП 1967: 33).
Меморіальна назва — на честь визначного українського поета й художника Т.Г. *Шевченка*.

Шевченка Гс. Внц. с.
1946 — х. *Шевченка* (АТП 1947: 33); 1967 — с. *Шевченка* (на той час Теплицький р-н; АТП 1967: 38).
Щодо походження назви див. вище.

Шевченка Жм. Внц. с.
1946 — х. *Шевченка* (АТП 1947: 10); 1967 — с. *Шевченка* (на той час Барський р-н; АТП 1967: 10).
Щодо походження назви див. вище.

Шевченка Хм. Внц. с.
1530 — *Zynowce* (Ткачук 2023: 321); 1565 — *Zinowojce* (Ткачук 2023: 321); 1661 — *Zinowce* (Ткачук 2023: 321); 1862 — *Зиновинцы* (Труды, 650–651); 1800 — *Зеновинци* (Описи 2011: 66); 1895 — *Zenowińce* (*dawniej Zinowojce*) (SG XIV, 572); 1905 — *Зиновинцы* (Ткачук 2023: 325); 1987 — *Шевченка* (на той час Літинський рн; АТУ 1987: 15).
За умови, що назва *Зинівці* (*Зінівці*) первинна, — це результат онімізації групової назви мешканців *зинівці* (*зінівці*) ‹ **Зинів* (*ове*) / **Зінів* (*ове*) ‹ особового імені *Зиньо* / *Зінь* — розмовні варіанти до *Зіновій* (Трійняк, 139). Варіант *Зіновинці* виник під впливом офіційного імені *Зіновій*.

Якщо ж первинна назва *Зіновойці*, то її можна тлумачити як родову (відродинну) від антропоніма **Зіновоєць*, пор. споріднене укр. Прізвище *Зіновой* (https://ridni.org/karta/зіновой). Теперішня назва *Шевченка* меморіальна, виникла внаслідок перейменування на честь Т.Г. Шевченка.

Шевченківка Гс. Внц. с.
1946 — *Шевченківка* (на той час Калинівський р-н; АТП 1947: 19); 2012 — *Шевченківка* (на той час Теплицький р-н; АТУ 2012: 40).
Назва, очевидно, мотивована прізвищем Т.Г. Шевченка, оформлена за аналогією до продуктивної словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-ів-к-а*.

Шевченкове Вн. Внц. с.
1946 — *Шевченкове* (на той час Іллінецький р-н; АТП 1947: 18).
Назва мотивована прізвищем Т.Г. *Шевченка*; оформлена за аналогією до продуктивної словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-ов-*.

Шевченкове Жм. Внц. с. (Копайгородська селищ. рада)
Відоме з XV ст. (Труды, 726); 1615 — *Halczynce* (Крикун 2011а: 298); 1784 — *Halczynce* (АЮЗР V/2 (2), 443); 1885 — *Гальчинцы* (Волости, 273); 1946 — *Шевченкове* (на той час Копайгородський р-н; АТП 1947: 22); 2012 — *Шевченкове* (на той час Барський р-н; АТУ 2012: 29).
Первісна назва поселення *Гальчинці* — результат онімізації групової назви мешканців *гальчинці* ‹ **Гальчин* (*-а*, *-е*) ‹ прізвиська першопоселенця *Гальки*, пор. укр. прізвище *Галька* (Редько 1, 188). Щодо походження нової назви див. вище. За переказами, первісно поселення мало назву *Кавчинці*, яка згодом змінилася на *Гавчинці* (Труды, 727). У такому разі *Кавчинці* ‹ групової назви мешканців *кавчинці* ‹ **Кавчин* (*-а*, *-е*) ‹ антропоніма *Кавка*, пор. укр. (закарпат.) прізвище *Кавка* (Чучка 2005: 244).

Шевченка Хм. Внц. с.
1530 — *Zynowce* (Ткачук 2023: 321); 1565 — *Zinowojce* (Ткачук 2023: 321); 1661 — *Zinowce* (Ткачук 2023: 321); 1862 — *Зиновинцы* (Труды, 650–651); 1800 — *Зеновинци* (Описи 2011: 66); 1895 — *Zenowińce* (dawniej *Zinowojce*) (SG XIV, 572); 1905 — *Зиновинцы* (Ткачук 2023: 325); 1987 — *Шевченка* (на той час Літинський р-н; АТУ 1987: 15).
За умови, що назва *Зинівці* (*Зінівці*) первинна, — це результат онімізації групової назви мешканців *зинівці* (*зінівці*) ‹ **Зинів* (*-ове*) / **Зінів*

(*-ове*) ‹ особового імені *Зиньо* / *Зінь* — розмовні варіанти до *Зіновій* (Трійняк, 139). Варіант *Зіновинці* виник під впливом офіційного імені *Зіновій*. Якщо ж первинна назва *Зіновойці*, то її можна тлумачити як родову (відродинну) від антропоніма **Зіновоєць*, пор. споріднене укр. прізвище *Зіновой* (https://ridni.org/karta/зіновой). Теперішня назва *Шевченка* меморіальна, виникла внаслідок перейменування на честь Т.Г. Шевченка.

Шевченкове Жм. Вн. с-ще
1967 — *Шевченкове* (АТП 1967: 17).
Щодо походження назви див. вище.

Шендерів Вн. Внц. с.
Відоме в 1385–1395 рр. (Тиврівщина, 261); 1392 — *Шандыровъ* (Білецька 2015: 37; Михайловський 2016: 189); 1411–1430 — *Шандырево* (Михайловський 2021: 325); 1505 — *Szandyrowa* (AS III, 35); *Шандырево* (Акты, 24); 1569 — imienia *Szanderowskiego* (Źdz. XX, 104); 1598 — *Szandyrow* (Крикун 2008б: 265); з с. *Шандырова* (СР 1569–1647: 120); 1648 — *Szendorow* (ГКУ, 201); 1652 — *Szandarow* (Polonia, 52); 1664 — *Szanderow* (Крикун 2008б: 265); 1676–1679 — *Szenderowka* (Крикун 2008б: 265); 1799 — *Шендеровъ* (ТОПГ, 375); 1832 — *к Шендерову* (Труды, 193–194); 1890 — *Szenderów* al. *Szandyrów*, *Szenderówka* (SG XI, 895); 1946 — *Шендерів* (на той час Тиврівський р-н; АТП 1947: 13).
Первісна назва поселення *Шандерів* — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Шандер*, пор. ст.-пол. відповідник *Szander*, 1588 р. (Rymut II, 408). Форма *Шандирів* фонетично вторинна. Варіант *Шендерівка* ‹ *Шандерівка* ‹ *Шандерів* під впливом продуктивної словотвірної моделі укр. ойконімів із формантом *-ів-к-а*. Варіант *Шендерів* вторинний щодо *Шандерів*, очевидно, під впливом укр. прізвища *Шендер* (Редько 2, 1196).

Шендерівка Вн. Внц. с.
1765 — *Szenderowka* (АЮЗР V/2(1), 185); 1796 — *Шиндаровка* (Атлас, 47); 1864 — *Шиндеровка* (Похилевич, 243); 1885 — *Шендеровка* (Волости, 274); 1946 — *Шендерівка* (на той час Турбівський р-н; АТП 1947: 37); 2012 — *Шендерівка* (на той час Липовецький р-н; АТУ 2012: 35).

Назва етимологічно неоднозначна.
1. Утворення із суфіксом *-к-а* (із ознакою відносності) від ойконіма *Шендерів* (див. вище). У цьому разі зазначене поселення заснували вихідці із *Шендерова*.
2. Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від антропоніма *Шендер* або *Шандер* / *Шандир* (див. вище *Шендерів*).

Шендерівка М.-П. Внц. с.
XVI ст. — *Шендеровка* (Нагребецький, 18); 1784 — *Szenderowka* (АЮЗР V/2(2), 449); 1799 — *Шиндаревка* (ТОПГ, 223); XIX ст. — *Шендеровка* (Труды, 715–716); 1838 — *Шиндеровка* (ККГ); 1890 — *Szenderówka* al. *Szandyrówka* (SG XI, 896); 1946 — *Шендерівка* (на той час Чернівецький р-н; АТП 1947: 40).
Щодо походження назви див. вище.

Шепіївка Хм. Внц. с.
1585 — *Owdiejowka* alias *Szepijowka* (Крикун 2008б: 244); 1606 — *Szepijowka* (Крикун 2008б: 244); 1765 — *Szepijowka* (АЮЗР V/2(1), 188); 1799 — *Шипіевка* (ТОПГ, 62); 1885 — *Шепіевка* (Волости, 265); 1946 — *Шепіївка* (на той час Калинівський р-н; АТП 1947: 19).
Первісна назва поселення, напевно, *Овдіївка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від імені першопоселенця *Овдія*, пор. укр. антропонім *Овдій* (Трійняк, 255). Паралельна назва *Шепіївка*, можливо, позначала частину цього села або ж суміжне поселення. Імовірно, фонетично вторинна форма щодо **Шипіївка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ев-к-а*) від прізвиська першопоселенця **Шипій*, пор. споріднене рос. прізвище (на території України) *Шипеєв* (Новикова 950).

Шершні Вн. Внц. с.
Відоме в 1552 р. (Тиврівщина, 269); 1590 — *Szerszence* (Крикун 2008б: 265–266); 1592 — w siele *Szersniach* (PBM 1569–1673: 444); 1612 — *Szerszniowce* (Крикун 2008б: 265–266); 1629 — *z … Szerszniow* (АЮЗР VII/2, 400); 1676–1679 — *Szerszynce* (Крикун 2008б: 265–266); 1768 — *Szersznie* (Крикун 2012б: 397); 1893 — *Шершни* (Гульдман 1893: 556); 1946 — *Шершні* (на той час Тиврівський р-н; АТП 1947: 34).
Первісна назва поселення, ймовірно, *Шершенці* (див. першофіксацію) — результат онімізації катойконіма *шершенці* ‹ *Шершні* ‹ антропоніма

Шершень, пор. укр. прізвище *Шершень* (Новикова, 947). Пізніша назва *Шершенівці* виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-ц-і*. Форма *Шершні* постала внаслідок трансформації структури назви *Шершенці*.

Шершні Жм. Внц. с.
1542 — *Szerszeniowcze* (АЮЗР VIII/2, 347); 1590 — *Szersznie* (Крикун 2008б: 265–266); 1612 — *Szerszniowce* (Крикун 2008б: 265–266); 1629 — *Szerszniow* (Крикун 2008б: 265–266); 1676–1679 — *Szerszynce* (Крикун 2008б: 265–266); 1784 — *Szersznie* (АЮЗР V/2(2), 443); XIX ст. — *Шершни* (Труды, 765); 1946 — *Шершні* (на той час Барський р-н; АТП 1947: 10).
Первісна назва поселення *Шершенівці* — результат онімізації катойконіма *шершенівці* ‘вихідці (мешканці) з нп Шершні’ (див. вище *Шершні*). Пізніша назва *Шершні* вторинна.

Шиманівка Гс. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Szymanówka* (AHRP); 1784 — *Szymenowka* (АЮЗР V/2(2), 457); XIX ст. — *Шимановка* (Труды, 346); 1946 — *Шиманівка* (на той час Теплицький р-н; АТП 1947: 34).
Первісна назва поселення, очевидно, *Шиманівка* — дериват із присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від особового імені *Шиман*, пор. укр. прізвище *Шиман* (Редько 2, 1201). Форма *Шименовка* фонетично вторинна, можливо, внаслідок зближення з поширеним ім’ям *Семен*, точніше з його розмовною формою *Симен*, пор. похідне укр. прізвище *Сименко* (Трійняк, 333).

Шипинки Жм. Внц. с.
1599 — *Sapinkow*, *Szepincze* (Крикун 2011а: 315); 1629 — *Sapinkow* (Крикун 2011а: 315); 1639 — *Szepinki* (Крикун 2011а: 315); 1661 — *Szepinkow* (Крикун 2011а: 315); 1728 — *Sapinkow* (Крикун 2011а: 315); 1741 — *Szepinkow* (Крикун 2011а: 315); 1784 — *Szepinki* (АЮЗР V/2(2), 444); XIX ст. — *Шипинки* (Труды, 717); 1885 — *Шепинки* (Волости, 274); 1946 — *Шипинки* (на той час Копайгородський р-н; АТП 1947: 22); 2012 — *Шипинки* (на той час Барський р-н; АТУ 2012: 29).
Складно визначити первісну назву поселення. За умови, що такою була *Сапинков*, це утворення з присвійним суфіксом *-ов* від імені засновника **Сапинка*, пор. споріднений пол. антропонім *Sapina*

(Rymut II, 397). Якщо ж первісна назва *Шепинці*, то це результат онімізації групової назви мешканців *шепинці* ‹ **Шепин* (*-а*, *-е*) ‹ імені першопоселенця *Шепи*, пор. укр. (закарпат.) прізвище *Шепа* (Чучка 2005: 623), пол. відповідник *Szepa* (Rymut II, 534). Сучасна назва *Шипинки* фонетично вторинна до *Шепинки*, що виникла внаслідок трансформації назви *Шепинці*.

Ширмівка Вн. Внц. с.
1602 — *Szermince* (Крикун 2008б: 265); 1608 — *Szeremińce* (SG XII, 126); 1616 — *Szyrmince* (Крикун 2008б: 265); 1664 — *Szermowka* (Крикун 2008б: 265); 1754 — *Szyrmówka* (Тариф, 82); 1775 — *Szermowka* (АЮЗР V/2(1), 218); 1891 — *Szyrmówka*, *Szeremówka* (SG XII, 126); 1946 — *Ширмівка* (на той час Погребищенський р-н; АТП 1947: 31).
Первісна назва поселення *Шерминці* ‹ *Ширминці* — результат оніміації групової назви мешканців *ширминці* ‹ **Ширмин* (*-е*) ‹ антропоніма *Ширма*, пор. укр. прізвище *Ширма* (Редько 2, 1204), пол. особові назви *Szyrma*, *Szerm* (Rymut II, 572). Варіант *Шер*(*е*)*мівка* ‹ *Ширмівка* ‹ *Ширминці* під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із форманом *-ів-к-а*.

Широка Гребля Вн. Внц. с.
XVI–XVIII ст. — *Szeroka Grobla* (AHRP); 1765 — *Szyroka Grobla* (АЮЗР V/2(1), 193); 1893 — *Широкая Гребля* (Гульдман 1893: 558); 1946 — *Широка Гребля* (АТП 1947: 13).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Гребля* ‹ *гре́бля* ‘загата на річці’ (Марусенко, 224), означувального *Широка* ‹ *широ́кий* (*-а*). Село розташоване на пологих берегах р. Ровець, на якій було збудовано широку греблю (Труды, 222).

Широка Гребля Хм. Внц. с. (Самгородоцька сільськ. громада)
1591 *Krasnostawce alias Nowostawce* (Крикун 2011а: 316); 1599 — *Krasnostawce alias Szeroka Grobla* (Крикун 2011а: 316); 1650 — *Szeroka Grobla* (Крикун 2011а: 316); 1661 — *Hrebla* (Крикун 2011а: 316); 1765 — *Krasnostawce* (АЮЗР V/2 (1), 199); 1864 — *в Широкой Гребле* (Похилевич, 225); 1946 — *Широка Гребля* (на той час Самгородоцький р-н; АТП 1947: 32); 2012 — *Широка Гребля* (на той час Козятинський р-н; АТУ 2012: 34).

Складно визначити первісну назву поселення. За умови, що такою була *Красноставці*, в основі цього ойконіма — катойконім *красноставці* ‘вихідці з поселення *Красний Став*’ (див. вище *Самгородок*). Паралельну назву *Новоставці* можна кваліфікувати як структурно видозмінену форму від *Красноставці*. Щодо походження назви *Широка Гребля* див. вище.

Широка Гребля Хм. Внц. с. (Хмільницька міськ. громада)
XVI–XVII ст. — *Szeroka Grobla* (AHRP); 1784 — *Szeroka Grobla* (АЮЗР V/2(1), 443); 1830 — *Широка Гребля* (Опис, 34); 1946 — *Широка Гребля* (АТП 1947: 39).
Щодо походження назви див. вище. Розливи Півд. Бугу розмежовували село на дві частини. Для їх сполучення було збудовано греблю (Дорош 2011: 310–312; Труды, 594).

Широке Жм. Внц. с.
1784 — *Popiwka* (АЮЗР V/2(2), 442); до 1967 р. — *Попівка* (АТП 1967: 106); 1967 — *Широке* (на той час Барський р-н; АТП 1967: 10).
Первісна назва *Попівка* мотивована, очевидно, апелятивом *піп* ‘священник’; оформлена за аналогією до продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*. З іншого боку, може походити від антропонімооснови *Попов-*. Поселенням володів Мартин Поповський (ТОПГ 2025: 100). Нова назва виникла в радянський період, коли масово перейменовували ойконіми, співзвучні з назвами церковно-релігійних понять; мотивована прикметником *широ́кий* ‘який займає великий простір’ (СУМ XI, 456).

Шлишківці М.-П. Внц. с.
1885 — *Шлишковцы* (Волости, 273); 1946 — *Шлишківці* (АТП 1947: 9).
Результат онімізації групової назви мешканців *шлишківці* ‹ **Шлишків* (*-ова*, *-ове*) ‹ імені першопоселенця *Шлишка*, пор. укр. прізвище *Шлишко* (https://ridni.org/karta/Шлишко), ст.-пол. відповідник *Szłyszko*, 1457 р. (Rymut II, 447).

Шляхова Гс. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Szlakowa* (AHRP); 1788 — *Szlakowa* (Аргатюк, 65); XIX ст. — *Шляхова* (Труды, 359); 1861 — *Криничка*, *Шляхово* (СР 1850–1861: 313); 1893 — *Шляхова* (Гульдман 1893: 560); 1946 — *Шляхова* (на той час Бершадський р-н; АТП 1947: 16).

Первісна назва поселення *Кринички* мотивована географічним терміном *крини́чка* ‹ *крини́ця* ‘джерело’ (СУМ IV, 348). Довколишня місцевість була багата на природні джерела чистої води (ІМСВнц., 155). Варіант *Шляхова* — лексико-семантичний дериват від прикметника *шляхови́й* (-*а*) ‘стосовний до шляху’, ‘розташовиний біля шляху’. Поселення розташоване біля шляху, яким чумаки їздили в Крим по сіль (ІМСВнц., 155).

Шолудьки Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Szełudki* (AHRP); 1622 — poddani *szołudkowscy* (Крикун 2008б: 266); 1664 — *Szołudki alias Buszynce Małe* (Крикун 2008б: 266); 1784 — *Żołudki* (АЮЗР V/2 (2), 457); 1799 — *Шалудки* (ТОПГ, 333); 1885 — *Шолудки* (Волости, 263); 1946 — *Шолудьки* (на той час Немирівський р-н; АТП 1947: 27).
Родова (відродинна) назва — форма множини від прізвиська першопоселенця *Шолудька*, пор. укр. прізвище *Шолудько* (Редько 2, 1216). Варіант *Жолудки* фонетично вторинний. Паралельна назва *Бушинці Малі*, напевно, перенесена з нп *Бушинці* (див. вище *Бушинка*).

Шпиків Тл. Внц. с-ще
1448 — *Щьпеков* (Михайловський 2021: 328); 1494 — *Szpikowo* (AS I, 144); 1580 — в селе *Шпекове* (Крикун 2008а: 261); 1602 — *Szpikow* alias *Lebedyn* (Крикун 2008б: 266); 1629 — *od Szpikowa* (Źdz. XX, 129); 1767, 1844 — *Шпиковъ* (Труды, 181); 1946 — *Шпиків* (АТП 1947: 42).
Імовірно, найдавніша форма *Щпеков* (не має підтримки в колі загальних і власних назв) виникла внаслідок помилкового написання форми *Шпеков*. Якщо це первісна назва, то в її основі — антропонім *Шпек*, оформлений присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*). Пор. укр. прізвище *Шпек* (https://ridni.org/karta/шпек), пол. відповідник *Szpek* (Rymut II, 549). У такому разі назва *Шпиків* фонетично вторинна. Якщо ж первісна назва *Шпиків*, тоді це утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від антропоніма *Шпик*, пор. укр. прізвище *Шпик* (Редько 2, 1218).

Шпиківка Тл. Внц. с.
1602 — *Szpikow* (Крикун 2008б: 266); 1799 — *Шпиковка* (ТОПГ, 317); 1869 — *Шпиковка* (Труды, 181); 1946 — *Шпиківка* (АТП 1947: 42).
Первісна назва поселення *Шпиків* (див. вище). Пізніша назва *Шпиківка* вторинна, виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*).

Шпирки Жм. Внц. с.
1659 — ку кгрунту *шпирковскому* (АЮЗР VIII/2, 97); 1787 — *Szpyrki* (АЮЗР V/2(1), 563); 1891 — *Szpyrki* (SG XII, 34–35); 1946 — *Шпирки* (на той час Барський р-н; АТП 1947: 10).
Як випливає з першофіксації, первісна назва поселення, очевидно, мала форму **Шпирків* — утворення з присвійним суфіксом *-ів* (‹ *-ов*) від прізвиська першопоселенця *Шпирка*, пор. споріднене укр. прізвище *Шпирка* (Редько 2, 1218). Пізніша назва вторинна, виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі множинних ойконімів.

Шуми Тл. Внц. с.
1820 — *Шумы* (Труды, 813); 1946 — *Шуми* (на той час Крижопільський р-н; АТП 1947: 22).
Родова (відродинна) назва — форма множини від прізвиська першопоселенця *Шума*, пор. укр. прізвище *Шум* (Редько 2, 1226).

Шумилів Гс. Внц. с.
1629 — *Szumiłowka alias Adampol* (Крикун 2008б: 266); 1635 — *Adampol* (Крикун 2008б: 266); 1765 — *Szumiłow* (АЮЗР V/2(1), 192); XIX ст. — *Шумиловъ* (Труды, 812); 1946 — *Шумилів* (на той час Бершадський р-н; АТП 1947: 11).
За переказами, село раніше мало назву *Озірна* (Труды, 812) ‹ *озірний* ‹ *озеро*. Найраніше засвідчена назва поселення *Шумилівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від прізвиська першопоселенця *Шумила*, пор. укр. прізвище *Шумило* (Редько 2, 1226). Пізніша назва *Шумилів* вторинна, виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-ів* (‹ *-ов*). Паралельна назва *Адампіль*, імовірно, перенесена з поселення *Адампіль* у сусідній Хмельниччині (Старосинявський р-н; власність *Адама* Чорторийського; Торчинський, 46).

Шура Вн. Внц. с.
1775 — *Szura* (АЮЗР V/2(1), 267); XIX ст. — *Шура* (Труды, 142); 1891 — *Szura Bracławska* (SG XII, 81); 1946 — *Шура* (на той час Брацлавський р-н; АТПУ 1947: 12); 2012 — *Шура* (на той час Немирівський р-н; АТУ 2012: 38).
Ойконім мотивований місц. діал. *шура* ‘велика хата’ (Сумишин, 200), *шу́ра* ‘прибудова біля хати’ (МСПГ, 452). Пор. ще інше значення цієї лексеми —

‘хлів, повітка’ (ЕСУМ 6, 491), а також пол. *szura* ‘напіврозвалений будинок’, ‘хлів; обора; колонія’ (SJP VI, 687). Варіант *Шура Брацлавська* містить означувальний компонент *Брацлавська* ‹ ойконіма *Брацлав*. Поселення розташоване в колишньому Брацлавському пов. Назву однойменної річки *Шура* вважають вторинною щодо ойконіма (Масенко 1979: 90).

Шура-Бондурівська Гс. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Szura Bondurzanska* (AHRP); 1784 — *Szura* (АЮЗР V/2(2), 458); 1885 — *Бондурская Шура* (Волости, 165); 1891 — *Szura Bondurowska* al. *Bandurska* (SG XII, 81); 1946 — *Шура-Бондурівська* (на той час Дашівський р-н; АТП 1947: 15).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого *Шура* (див. вище), означувального *Бондурівська* ‹ *Бондурська* ‹ суміжного ойконіма *Бондурі* (див. вище).

Шура-Копіївська Тл. Внц. с.
Відоме у XVIII ст. (Труды, 182); 1784 — *Szura* (АЮЗР V/2(1), 479); 1831 — *Шура-Копіевская* (Труды, 182); 1891 — *Szura Kopijowiecka* al. *Kopijowska* (SG XII, 81); 1946 — *Шура-Копіївська* (АТП 1947: 37).
Складна (за будовою) назва: стрижневий компонент *Шура* (див. вище), означувальний — *Копіївська* ‹ нп *Копіївка* (див. вище; до 1831 р. село було приписане до *Копіївки*; Труды, 182).

Шура-Мітлинецька Гс. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Szura Mietliniecka* (AHRP); 1784 — *Szura* (АЮЗР V/2(1), 462); XIX ст. — *Шура* (Труды, 299); 1891 — *Szura Metliniecka* al. *Metlińska* (SG XII, 81); 1946 — *Шура-Мітлинецька* (на той час Дашівський р-н; АТП 1947: 14).
Складена назва, утворена поєднанням компонентів: стрижневого: *Шура* (див. вище), означувального *Мітлинецька* ‹ суміжного ойконіма *Мітлинці* (див. вище).

Щаслива Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Szczęśliwa* (AHRP); 1799 — *Щастлива* (ТОПГ, 356); XIX ст. — *Счастливая* (Труды, 190); 1890 — *Szczęśliwa* (SG XI, 855); 1946 — *Щаслива* (на той час Липовецький р-н; АТП 1947: 23).
Назва мотивована апелятивом *щасли́вий* (*-а*) ‹ *ща́стя*. Поселення було так названо, напевно, з побажальною метою. Пор. споріднені

назви нп *Щасливе*, *Щасливий*, *Щасливка* в різних регіонах України (АТП 1947: 875).

Щасливе Тл. Внц. с. (Крижопільська селищ. громада)
Засн. в 1917 р. (https://uk.wikipedia.org/wiki/Красне_(Крижопільський_район)); 1946 — х. *Петровського* (АТП 1947: 22); 1967 — *Красне* (АТП 1967: 25); з 2024 р. — *Щасливе* (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3984-IX#Text).
Первісна назва поселення хутір *Петровського* меморіальна — на честь голови ВУЦВК Г.І. *Петровського*. Щодо походження назви *Красне* див. вище. Нова назва *Щасливе* мотивована прикметником *щасли́вий* ‘сповнений радості, щастя’, ‘якому випадає щастя, успіх, удача, якому щастить’ (СУМ XI, 571).

Щітки Вн. Внц. с.
1800 — с хуторами *Щитками* (Описи 2011: 68); 1885 — *Щитки* (Волости, 264); 1925 — *Щитки* (*Тененькі Щитки*) (НМП, 14); 1946 — *Щитки* (АТП 1947: 13); 1967 — *Щітки* (АТП 1967: 14).
Ойконім етимологічно неоднозначний.
1. Мотивований апелятивом *щі́тка* ‘назва рослини’ (ЕСУМ 6, 512) у формі множини.
2. Родова (відродинна) назва — форма множини від прізвиська першопоселенця *Щітка*, **Щіток*, пор. укр. прізвище *Щітка* (https://ridni.org/karta/Щітка), відповідники — ст.-пол. *Szczotka*, 1446 р.; пол. *Szczotek* (Rymut II, 526); або від прізвиська *Щитко*, пор. укр. прізвище *Щитко* (Ірклієвський, 833).

Щурі Тл. Внц. с-ще
1967 — *Щурі* (АТП 1967: 43).
Назва, напевно, вторинна щодо якогось мікротопоніма, пор., наприклад, назву лісу *Szczurow* на Поділлі (1607 р.; АЮЗР VIII/2, 8). Етимологія неоднозначна. Якщо назва топооб’єкта вторинна щодо *Щурів*, то в її основі можна вбачати антропонім *Щур* (див. далі).

Щурівці Гс. Внц. с.
1497 — *Шуровцы* (Михайловський 2021: 327); 1581 — *Szczorowcy* (РВМ 1569–1673: 343); 1606 — *Szczurowce* (Крикун 2008б: 273); 1613 — *Szczurow* (Крикун 2008б: 273); 1-а пол. XVII ст. — *Szczurowce*

(Źdz. V, 70); 1799 — *Шуровцы* (ТОПГ, 269); XIX ст. — *Щуровцы* (Труды, 147–148); 1946 — *Щурівці* (АТП 1947: 32).
Ойконім етимологічно неоднозначний.
1. За умови, що первісна назва поселення *Шурівці*, в її основі — групова назва мешканців *шурівці* ‘вихідці з поселення *Шура*’ (див. вище) або *шурівці* ‹ **Шурів* (*-ова*, *-ове*) ‹ антропоніма *Шур*, пор. укр. прізвище *Шур* (Ірклієвський, 830).
2. Якщо первісна назва *Щурівці*, це результат онімізації групової назви мешканців *щурівці* ‹ *Щурів* (*-ова*, *-ове*) (див. форму *Szczurow*) ‹ імені першопоселенця *Щура*, пор. укр. прізвище *Щур* (Редько 2, 1235).

Щучинці Жм. Внц. с.
1621 — *Szczuczynce* (Крикун 2008б: 266); 1799 — *Щучинцы* (ТОПГ, 195); 1885 — *Щучинцы* (Волости, 283); 1946 — *Щучинці* (АТП 1947: 17).
Результат онімізації групової назви мешканців *щучинці* ‹ **Щучин* (*-а*, *-о*) ‹ імені першопоселенця *Щуки*, пор. укр. прізвище *Щука* (Редько 2, 1234).

Юзвин Вн. Внц. с.
Відоме з 1431 р. (Отамановський, 64); 1578 — именьа *Салашов* (Ворончук, 339); 1591 — *Szałasze* (Крикун 2008б: 273); 1629 — *Sałasze* (Źdz. XX, 139); 1640 — *Szałasze* alias *Juzwin* (Крикун 2008б: 273); 1664 — *Sałaszow* (Крикун 2008б: 273); 1764 — *Jóźwin* (SG III, 616); 1796 — *Юзвинъ* (Атлас, 47); 1800 — *Юзвинь* (Описи 2011: 68); 1876 — *Юзвинъ* (Труды, 222); із 1946 р. — *Некрасове* (АТП 1947: 12); з 2024 р. — *Юзвин* (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3984-IX#Text).
Первісна назва поселення *Шалаші* ‹ *шалаші* ‹ *шала́ш* ‘халупа, хата’ (ЕСУМ 6, 370). Паралельна назва *Юзвин* — утворення з присвійним суфіксом *-ин* від антропоніма *Юзва*, пор. укр. прізвище *Юзва* (Редько 2, 1236). Назва *Некрасове* постала внаслідок перейменування села на честь російського письменника М.О. *Некрасова*. У вересні 2024 р. поселенню повернуто історичну назву *Юзвин*.

Юліямпіль Тл. Внц. с.
XIX ст. — *Юлиамполь* (Труды, 1043); 1882 — *Julianpol* (SG III, 624); 1946 — *Юліямпіль* (на той час Шаргородський р-н; АТП 1947: 42).
Первісна назва поселення — *Дубові Корчми* (ІМСВнц., 724), утворена

поєднанням компонентів: стрижневого *Корчми* ‹ *корчмá*, імовірно, з топографічною семантикою, пор. укр. діал. *корчмá* ‘кривий, низький ліс’ (Черепанова, 179); означувального *Дубові* ‹ *дубóвий* (*-і*). Поселення виникло на місці викорчуваного дубового лісу. Теперішня назва *Юліямпіль* вторинна щодо **Юліяпіль* (*н* › *м* під впливом наступного губного *п*) — композит із складниками *Юліян* ‹ *Юліан* (Трійняк, 407) і *-піль* ‹ *-поль* ‹ гр. πόλις ‘місто’.

Юліямпільське Тл. Внц. с-ще
1967 — *Юліямпільське* (на той час Шаргородський р-н; АТП 1967: 48).
Утворення із суфіксом *-ськ-* (ознака відносності) від суміжного ойконіма *Юліямпіль* (див. вище).

Юнашки Вн. Внц. с.
1765 — *Junaczki* (АЮЗР V/2(1), 187); 1864 — *Юнашки* (Похилевич, 217); 1946 — *Юнашки* (на той час Погребищенський р-н; АТП 1947: 31).
За умови, що первісна назва поселення *Юначки*, це родова (відродинна) назва — форма множини від імені першопоселенця **Юначка* ‹ *Юнак*, пор. укр. прізвище *Юнак* (Редько 2, 1237). Пізніша назва *Юнашки* фонетично вторинна, можливо, під впливом антропоніма *Юнаш*, пор. споріднене укр. прізвище *Юнаш* (Редько 2, 1237).

Юрівка Хм. Внц. с.
1754 — *Jurówka* (Тариф, 117); 1882 — *Jurówka* (SG III, 637); 1946 — *Юрівка* (на той час Козятинський р-н; АТП 1947: 21).
Утворення з присвійним формантом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від особового імені *Юр* — розмовне від *Юрій* (Трійняк, 408).

Юрківка Тл. Внц. с.
Поч. XVII ст., 1621 — *Jurkowka* (Крикун 2008б: 267); 1768 — *Jurkowka* (Крикун 2012б: 397); 1861 — в сел. *Юрковке* (СР 1850–1861: 294); 1946 — *Юрківка* (АТП 1947: 42).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені *Юрко* — розмовний варіант від *Юрій* (Трійняк, 409).

Юрківці Вн. Внц. с.
1602 — *Jurkowiec* (Źdz. XXI, 432); 1882 — *Jurkowce* (SG III, 634); 1946 — *Юрківці* (на той час Немирівський р-н; АТП 1947: 32).

Результат онімізації групової назви мешканців *юрківці* ‹ **Юрків* (*-ове*) ‹ *Юрко* ‹ *Юрій*; або катойконіма *юрківці* ‘вихідці з Юрківки’ (див. вище *Юрківка*).

Юрківці М.-П. Внц. с.
1440 — *Jurkowcze* (Грушевський, 39); 2-а пол. XVI ст. — *Юрковцы* (Грушевський, 124); 1784 — *Jurkowce* (АЮЗР V/2(2), 455); 1864 — *Юрковецъ* (ОАНС, 441); 1946 — *Юрківці* (АТП 1947: 44).
Щодо походження назви див. вище.

Юхимівка Жм. Внц. с.
1799 — *Ефимовка* (ТОПГ, 210); XIX ст. — *Евфимовка* (Труды, 1051); 1881 — *Efimówka* lub *Joachimówka* (SG II, 314); 1946 — *Юхимівка* (на той час Шаргородський р-н; АТП 1947: 42).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені *Юхим* (власником села був *Юхим* Потоцький; Труды, 1051).

Юшківці Вн. Внц. с.
Відоме в сер. XV ст. (ІМСВнц., 270; Мальченко, 299); 1560–1561 — … *Юшковец* (ЛЗК, 232); 1622 — *Juszkowce Małe* (Крикун 2008б: 267); 1660 — *Iaszkowce* (ГКУа, 310); 1781 — *Juszcowce* (Zanoni); 1828 — *Юшковцы* (Казьмирчук 2011: 68); 1946 — *Юшківці* (на той час Оратівський р-н; АТП 1947: 29).
Результат онімізації катойконіма *юшківці* ‘вихідці з нп Юшки’ (пор. сс. *Юшки* на Київщині й Полтавщині; АТП 1947: 876) або групової назви мешканців *юшківці* ‹ **Юшків* (*-ова*, *-ове*) ‹ *Юшко*. Пор. укр. прізвище *Юшко* (Ірклієвський, 838). Варіант *Малі Юшківці* містить означувальний компонент *Малі* ‹ *малúй* (*-і*) із розрізнювальним значенням щодо нп *Юшківці* (див. вище *Балабанівка*).

Яблуневе Хм. Внц. с-ще
До 1986 р. — *село бригади №2 Уладово-Люлинецької дослідно-селекційної станції* (АТУ 1987: 496); 1986 — *Яблуневе* (на той час Калинівський р-н; АТУ 1987: 496).
Первісна назва поселення була пов’язана з *бригадою №2 Уладово-Люлинецької дослідно-селекційної станції*. Назва *Уладово-Люлинецька* утворена складанням двох компонентів: *Уладово-* ‹ суміжного ойконіма *Уладівка* (див. вище), *Люлинецька* ‹ суміжного ойконіма *Люлинці* (див.

вище). Нова назва *Яблуневе* мотивована прикметником *яблуне́вий* (*-а*, *-е*) ‘пов’язаний із яблунями’.

Яблунівка Вн. Внц. с.
Кін. XVIII ст. — *Майданъ Литинецкій* (ТОПГ 2025: 206); 1884 — *Majdan Lityniecki* (SG V, 911); 1905 — *Литинецкій Майданъ* (Ткачук 2023: 252); 1946 — *Майдан-Літинський* (АТП 1947: 24); до 1967 р. — *Калинівка* (АТП 1967: 106); 1967 — *Яблунівка* (на той час Літинський р-н; АТП 1967: 28).
Первісна назва поселення *Майдан-Літинський* утворена складанням компонентів: стрижневого *Майдан* ‹ *майда́н* ‘галявина’ (Желеховський I, 423), ‘місце в лісі, де виготовляли поташ’ (Карпенко 1965: 43), означувального *Літинський* ‹ суміжного ойконіма *Літин*. Пізніша назва *Калинівка* мотивована лексемою *кали́на* ‘кущова рослина родини жимолостевих, що має білі квіти й червоні гіркі ягоди’ (СУМ IV, 76); оформлена за аналогією до продуктивної словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-івк-а*. Нова назва *Яблунівка* мотивована лексемою *яблуня* ‘садове й лісове фруктове дерево родини розових з плодами переважно кулястої форми’ (СУМ XI, 619); оформлена за аналогією до продуктивної словотвірної моделі ойконімів із суфіксом *-ів-к-а*. Очевидно, перейменування *Калинівки* на *Яблунівку* було зумовлено тим, що на території Вінниччини вже є 4 нп *Калинівка* і одне с. *Калинівка Друга*.

Яблуновиця Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Jabłonowica* (AHRP); 1765 — *Jabłonowica* (АЮЗР V/2(1), 185); 1853 — д. *Яблуновицы* (СР 1850–1861: 61); 1946 — *Яблуновиця* (на той час Оратівський р-н; АТП 1947: 18).
Ойконім мотивований апелятивом **яблуновиця* (‹ *яблоновий*; ЕСУМ 6, 530) ‘місцевість, де ростуть яблуні’.

Яворівка Тл. Внц. с.
1676–1679 — *Popielucha* (Крикун 2008б: 248); 1734 — *Попелюхи* (Дячок 2025: 50); 1875 — *Попелюхи* (Симашкевич, 14); 1946 — *Попелюхи* (АТП 1947: 29); з 1964 р. — *Яворівка* (на той час Піщанський р-н; ІМСВнц. 517).
Первісна назва поселення *Попелюха* мотивована апелятивом *попелюха* (‹ *по́піл*) з імовірним значенням *‘ґрунт, подібний до попелу’, пор.

спільнокореневе *попелиця* ‘т. с.’ (ЕСУМ 4, 517). Теперішня назва *Яворівка*: 1) утворення з присвійним суфіксом *-івк-а* від антропоніма *Явор* (Новикова, 980) або 2) дериват за аналогією до утворень на *-ів-к-а* від апелятива *явір* (*явори*). Пор. споріднені назви *Явори*, *Яворів*, *Яворівка*, *Яворове*, *Яворовець* у різних регіонах України (АТП 1947: 877).

Ягідне М.-П. Внц. с.
1885 — *Каловка* (Волости, 281); до 1967 р. *Калівка* (АТП 1967: 106); 1967 — *Ягідне* (на той час Мурованокуриловецький р-н; АТП 1967: 31).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Кала*, пор. пол. відповідник *Kal* (Rymut I, 367).

Язвинки Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Jazẃinki* (AHRP); 1775 — *Jazwiniec* (АЮЗР V/2(1), 286); 1799 — *съ ... Язвинкою* (ТОПГ, 358); 1883 — *Jaźwinki* (SG III, 543); 1946 — *Язвинки* (на той час Немирівський р-н; АТП 1947: 27).
Ойконім мотивований апелятивом апелятивом **язвинка* у формі мн. ‹ *язви́на* ‘яр, прірва’, ‘печера’ (Марусенко, 254).

Якимівка Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Jakimóẃka* (AHRP); 1771 — *do Jakimowki* (УА, 101); 1882 — *Jakimówka* (SG III, 376); 1946 — *Якимівка* (на той час Оратівський р-н; АТП 1947: 29).
Первісна назва поселення *Якимівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені першопоселенця *Якима*, пор. укр. ім’я *Яким* (Трійняк, 412).

Якубівка Вн. Внц. с.
1605 — *з Якубовки* (Крикун 2008а: 999); XVII ст. — *Jakobowka* (Крикун 2008б: 268); 1765 — *Jakobuwka* (АЮЗР V/2(1), 186); 1831 — *Якубовка* (Цубенко 2008а: 145); 1946 — *Якубівка* (на той час Іллінецький р-н; АТП 1947: 18).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від імені *Якуб* — польський відповідник до укр. *Яків*, пор. пол. ім’я *Jakub* (Rymut I, 328).

Якушинці Вн. Внц. с.
1545 — *в Якушинцохъ* (ЛМ, 220); *W Jakuszyncach* (Źdz. XVII, 116); 1629 — *Jakuszyńce* (Źdz. XX, 142); 1768 — *Jakuszynce* (Крикун 2012б:

398); 1864 — *Якушинцы* (Труды, 251); 1882 — *Jakuszyńce*, *Jakuszewicze* (SG III, 385); 1946 — *Якушинці* (АТП 1947: 13).
Результат онімізації групової назви мешканців *якушинці* ‹ **Якушин* (*е*) ‹ антропоніма *Якуша* — народнорозмовний варіант від особового імені *Яків* (Трійняк, 413).

Яланець Гс. Внц. с. (Бершадська міськ. громада)
1660 — *Jalanecz* (Білецька 2000: 54–55); 1664 — *Jałaniec* (Крикун 2008б: 268); 1768 — *Jałaniec* (Крикун 2012б: 394); 1882 — *Jałaniec* (SG III, 386); 1946 — *Яланець* (на той час Бершадський р-н; АТП 1947: 11).
Ойконім похідний від однойменного гідроніма в басейні Пд. Бугу (Труды, 1023). Гідронім *Яланець* мотивований д.-тюрк. *alan* ‘плоский, рівний (про місцевість)’ (дет. див.: Вербич, 419).
Гіпотеза К.М. Тищенка про етимологічний зв’язок ойконіма *Яланець* із середньоперським (пахлаві) *yln* ‘Іран’ або *ylng* ‘єресь’ чи 2) етнонімом *алани* (Тищенко, 597) лінгвістично безпідставна.

Яланець Гс. Внц. с-ще
1946 — с-ще зал. стан. *Яланець* (АТП 1947: 11); 1967 — с-ще *Яланець* (на той час Бершадський р-н; АТП 1967: 13).
Назва селища вторинна щодо однойменної назви села (див. вище).

Яланець Тл. Внц. с.
1765 — *Jałaniec* (АЮЗР V/2(1), 179); 1799 — *Еланецъ* (ТОПГ, 240); 1882 — *Jałaniec* (SG III, 386); 1946 — *Яланець* (АТП 1947: 35).
Щодо походження назви див. вище.

Ялтушків Жм. Внц. с.
1424 — *в Олтушковъ* (Михайловський 2021: 330); 1431 — *Елтушковъ* (Труды, 767); *Joltuschcow* (Білецька 2004: 287); 1443 — *Oltuschkowo* (Михайловський 2004: 263); *Olthuskow* (Михайловський 2021: 330); 1545 — *Joltuszkow* (АЮЗР VIII/1, 113); 1660 — *Iultowkow* (ГКУа, 311); 1706 — *Jołtuszkow Wielki* (АЮЗР VIII/2, 161); 1784 — *Jałtuszkow* (АЮЗР V/2(2), 444); 1796 — *Алтушковъ* (Атлас, 46); 1875 — м. *Ялтушкова* (Симашкевич, 26); *Елтушковъ* (СКЕР); 1882 — *Jołtuszków* (*Ołtuszków*) (SG III, 600); 1946 — *Ялтушків* (на той час Барський р-н; АТП 1947: 10).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-* (‹ *-ов-*) від імені *Ялтушок* (*Єлтушок*) ‹ *Євтихій* (Трійняк, 127). З 1546 р. — місто (Тарас, 1260).

Варіант *Великий Ялтушків* (*Jołtuszkow Wielki*) містить означувальний компонент *Великий* ‹ *вели́кий* із розрізнювальною семантикою щодо назви *Підлісний Ялтушків* (див. вище).

Ямпіль М.-П. Внц. м.
Відоме з XV ст. (Мельник 1887: 641); 1615 — *да Янполя* (Документи, 235); 1644 — *Jampol* (Крикун 2008б: 268); 1725 — *Jampul* (Луняк, 250); 1774 — *Янполь* (КМВ); 1781 — села *Анполя* (Джерела 2004: 357); 1784 — *Jampol* (АЮЗР V/2(2), 448); 1848 — *Ямполь* (СР 1826–1849: 297); 1946 — смт *Ямпіль* (АТП 1947: 42); з 1985 р. — м. *Ямпіль* (на той час Ямпільський р-н; ММУВнц., 330).
Складна (за будовою) назва, утворена поєднанням компонентів *Ям-* ‹ *Ян* (*н* › *м* під впливом губного *п*) і *-піль* ‹ *-поль* ‹ гр. πόλις ‘місто’. *Янполь* — Янове місто (поселення було власністю польського магната *Яна* Замойського; ІМСВнц., 735; SG II, 394).

Яр М.-П. Внц. с-ще
1967 — *Яр* (на той час Мурованокуриловецький р-н; АТП 1967: 32).
Назва мотивована географічним терміном *яр* ‘долина з крутими боками’ (ЕСУМ 6, 548). Поряд із поселенням тече р. Жван (басейн Дністра).

Яришів М.-П. Внц. с.
Відоме в XVI ст. (Труды, 701; ІМСВнц., 453); 1-а пол. XVII ст. — *Ярышовъ* (Грушевський, 124); 1660 — *Iaroszow* (ГКУа, 310); 1703 — *Jaryszów* (АЮЗР II/3, 562); 1756 — в *Яришовой* (АКНЗС, 168); 1769 — *Jarosof* (TG); 1796 — *Ярышевъ* (Атлас, 46); 1875 — м. *Ярышовъ* (Симашкевич, 26); 1893 — *Ярышевъ* (Гульдман 1893: 582); 1946 — *Яришів* (АТП 1947: 44).
Утворення з присвійним суфіксом *-ів-* (‹ *-ов-*) від антропоніма *Яриш*, пор. укр. прізвище *Яриш* (Редько 2, 1254). Очевидно, це народнорозмовна форма від імені *Ієронім*. Відомо, що місто заснував Ієронім Сенявський (Мальченко, 307).

Яришівка Вн. Внц. с.
Відоме в XVI ст. (Тиврівщина, 276); 1609 — we wsi *Jaroszowce* (Źdz. XXI, 539); 1670 — *Jaroszowka* alias *Słobodówka* (ПІСЄ, 445); 1775 — *Jaroszowka* (АЮЗР V/2(1), 241); 1871 — *Ярошовка* (Труды, 331); 1882 — *Jaryszówka* (SG III, 465); 1946 — *Яришівка* (на той час Тиврівський р-н; АТП 1947: 13).

Первісна назва поселення *Ярошівка* — утворення з присвійним суфіксом *-ів-к-а* (‹ *-ов-к-а*) від особової назви *Ярош* (пор. укр. *Ярош*; Трійняк, 419). Поселення заснував козак із таким ім'ям (Тиврівщина, 276). Пізніша назва *Яришівка* вторинна щодо *Ярошівка* внаслідок впливу ойконіма *Яришів* (див. вище).

Яришівка Тл. Внц. с.
1799 — *Яришовка* (ТОПГ, 236); 1882 — *Jaryszówka* (SG III, 465); 1946 — *Яришівка* (АТП 1947: 35).
Щодо походження назви див. *Яришів*.

Ярове Жм. Внц. с.
XIX ст. — *Кичмань-Чернече* (Труды, 172); 1880 — *Czernecze* inaczej *Kiczman* (SG I, 816); до 1946 р. — *Кічмань* (АТП 1947: 957); 1946 — *Ярове* (на той час Шпиківський р-н; АТП 1947: 42); 2012 — *Ярове* (на той час Шаргородський р-н; АТУ 2012: 44).
Первісна назва поселення *Чернече* ‹ *черне́чий* (*-е*) 'наданий монастирю, ченцям' (СУМ XI, 311). Варіант *Кічман* мотивований, напевно, ім'ям власника *Кічмана*, пор. пол. відповідник *Kiczman* ‹ *Kicman* ‹ нім. *Kitzmann* (Rymut I, 393). Нова назва *Ярове* ‹ *яровúй* (*-е*) 'який народжується, виводиться весною; молодий' (СУМ XI, 651).

Ярмолинці Гс. Внц. с.
1448 — *Ермолинци* (Михайловський 2021: 207); 1545 — *Ермолинъцы* (ЛМ, 235); 1651 — *Jarmolince* (Крикун 2008б: 269); XVIII ст. — *Ярмолинцы* (Труды, 346); 1893 — *Ярмолинцы* (Гульдман 1893: 579); 1946 — *Ярмолинці* (АТП 1947: 14).
Результат онімізації групової назви мешканців *ярмолинці* (*єрмолинці*) ‹ **Ярмолин* (*е*) / **Єрмолин* (*е*) ‹ *Ярмола* / *Єрмола* (Трійняк, 133). Таке ім'я мав першопоселенець у цій місцевості (Квасневська, 19).

Ярошенка Жм. Внц. с.
1621 — *Jaroszynce* (Крикун 2008б: 269); 1799 — *Ярошинка* (ТОПГ, 195); 1885 — *Ярошенка* (Волости, 283); 1946 — *Ярошенка* (АТП 1947: 17).
Первісна назва поселення *Ярошинці* — результат онімізації групової назви мешканців *ярошинці* ‹ **Ярошин* (*-а*, *-о*) ‹ імені першопоселенця **Яроха*, пор. споріднене ім'я *Єроха* ‹ *Єрофей* (Трійняк, 135). Пізніша

назва *Ярошинка* виникла під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-к-а*. Нова назва *Ярошенка* фонетично вторинна щодо *Ярошинка*.

Яруга М.-П. Внц. с.
1470 — *Jaruga* (Михайловський 2021: 332); 1660 — *Iaruga* (ГКУа, 310); 1774 — *Еруга* (КМВ); 1781 — *Jaruga* (Zanoni); 1882 — *Jaruga* (SG III, 463); 1946 — *Яруга* (АТП 1947: 9).
Назва мотивована географічним терміном *яру́га* ‘великий яр’ (Марусенко, 255). Поселення розташоване в ярах біля Дністра (Труды, 1013).
Ясенецьке Вн. Внц. с-ще
1895 — *Żukow* al. *Żukowo* (SG XIV, 844); 1946 — х. *Жукова* (АТП 1947: 23); до 1967 р. — с-ще *Жукова* (АТП 1967: 106); 1967 — *Ясенецьке* (на той час Липовецький р-н; АТП 1967: 26).
Первісна назва *Жуков*(*о*) — утворення з присвійним суфіксом *-ов-* від прізвиська першопоселенця *Жука*, пор. укр. прізвище *Жук* (Редько 1, 367). Нова назва *Ясенецьке* утворена від суміжного ойконіма *Ясенки* (див. далі) за допомогою суфікса відносної ознаки *-ськ-*.

Ясенки Вн. Внц. с.
XVI–XVII ст. — *Jasenki* (AHRP); 1882 — *Jasienki* (SG III, 477); 1946 — *Ясенки* (на той час Липовецький р-н; АТП 1947: 23).
Назва етимологічно неоднозначна.
1. В основі ойконіма можна вбачати апелятив *ясено́к* ‹ *ясен* (СУМ XI, 653).
2. Родова (відродинна) назва від прізвиська першопоселенця *Ясенок*, пор. укр. прізвище *Ясенок* (Редько 2, 1257).

Ясне М.-П. Внц. с-ще
1925 — вис. *Голендерня* (НМП, 240); до 1946 р. — х. *Голіндерна* (АТП 1947: 957); 1946 — х. *Ясний* (АТП 1947: 40); 1967 — с-ще *Ясне* (на той час Могилів-Подільський р-н; АТП 1967: 29); 2012 — *Ясне* (на той час Чернівецький р-н; АТУ 2012: 43).
Первісна назва поселення *Голендерня* ‹ *Голендерна*. Імовірно, це видозмінена форма від **Голендерний* ‹ *голендри* (див. вище *Голендри*). Нова назва *Ясний* мотивована апелятивом *я́сний* ‘світлий, чистий’ (СУМ XI, 655).

Яструбинці Вн. Внц. с.
1616 — wsi *Jastrzębiniec* (Źdz. X, 582); 1765 — *Jastrębińce* (АЮЗР V/2(1), 182); 1800 — *Яструбинцы* (Описи 2011: 69); 1882 — *Jastrubińce* (SG III, 497); 1885 — *Ястребницы* (Волости, 166); 1946 — *Яструбинці* (на той час Іллінецький р-н; АТП 1947: 15).
Результат онімізації групової назви мешканців *яструбинці* ‹ **Яструбин* (*-а*, *-о*) ‹ прізвиська першопоселенця **Яструби*, пор. споріднене укр. прізвище *Яструб* (Редько 2, 1258). Форма *Ястребницы* виникла внаслідок неправильного написання назви *Ястребинцы*.

Яструбиха Вн. Внц. с.
1602 — *Kutkowce* (Крикун 2008б: 271); 1616 — *Kutkowka alias Jastrębince* (Крикун 2008б: 271); 1799 — *Ястрембцы* (ТОПГ, 310); 1882 — *Jzstrębińce* (SG III, 504); 1946 — х. *Яструбиха* (на той час Брацлавський р-н; АТП 1947: 12); 1967 — с. *Яструбиха* (на той час Немирівський р-н; АТП 1967: 34).
Первісна назва поселення *Кутківці* — результат онімізації катойконіма *кутківці* ‹ *Кутки* або *Куток* (пор. с. *Кутки* в Славутському р-ні Хмельницької обл., сс. *Куток* на Львівщині, Полтавщині, Ровенщині). Варіант *Кутківка* виник під впливом продуктивної словотвірної моделі ойконімів із формантом *-ів-к-а*. Щодо походження паралельної назви *Яструбинці* див. вище. Пізніші назви *Ястрембці* і *Яструбиха* виникли внаслідок структурної видозміни назви *Яструбинці* під впливом назв із формантами *-ц-і*, *-иха*.

Яструбна М.-П. Внц. с.
1784 — *Jastrzebna* (АЮЗР V/2(2), 455); XIX ст. — *Ястребная* (Труды, 736); 1885 — *Ястребна* (Волости, 274); 1946 — *Яструбна* (на той час Яришівський р-н; АТП 1947: 44).
Ойконім вторинний щодо мікротопоніма на зразок **Яструбна долина* з подальшим усіченням другого компонента. Назва топооб'єкта мотивована прикметником *яструбний* ‹ *я́струб*. Очевидно, у цій місцевості гніздилися яструби.

ЛІТЕРАТУРА. ДЖЕРЕЛА

АКЖГУ — Актова книга Житомирського гродського уряду 1611 року / Підгот. до вид. А.М. Матвієнко, В.М. Мойсієнко. — Житомир, 2002.

АКНЗС — Архів Коша Нової Запорозької Січі. Корпус документів 1734–1775. — Запоріжжя, 2024. — Т. 9.

Акты — Акты, относящиеся к истории Западной России. Т. 1 (6). Сборник документов канцелярии великого князя литовского Александра Ягеллончика, 1494–1506 гг. Шестая книга записей Литовской метрики / сост., коммент., вспом. указ.: М.Е. Бычкова, О.И. Хоруженко, А.В. Виноградов; отв. ред. тома С.М. Каштанов. — М.; С.-Петербург, 2012.

Антонюк 2006а — *Антонюк М.* Через віхи історії. — Вінниця, 2006. — Ч. І.

Антонюк 2006б — *Антонюк М.* Старообрядництво і старовіри Жмеринщини // Антонюк М. Через віхи історії. — Вінниця, 2006. — Ч. І. — С. 433–439.

Антонюк 2018 — *Антонюк О.М.* Сторінки з історії Жмеринської землі: історичний альманах. — Вінниця, 2018.

Аргатюк — *Аргатюк С.С.* Повернення в історію (матеріали для історії населених пунктів Джулинської громади). — Одеса, 2025.

Аркушин — Словник прізвищ північно-західної України та суміжних земель / упоряд. Г.Л. Аркушин. — Луцьк, 2013.

Атлас — Атлас Российской империи, состоящий из 52 карт, изд. во граде С. Петра в лето 1796 а царствования Екатерины II [б. и.] [Карта Брацлавского наместничества; Карта Подольского наместничества].

АТП 1947 — Українська РСР. Адміністративно-територіальний поділ на 1 вересня 1946 року. Видання перше. — К., 1947.

АТП 1967 — Вінницька область. Адміністративно-територіальний поділ на 1 квітня 1967 року. — Вінниця, 1967.

АТП 1973 — Українська РСР. Адміністративно-територіальний поділ на 1 січня 1972 року. — К., 1973.

АТУ 1987 — Українська РСР. Адміністративно-територіальний устрій на 1 січня 1987 року. — К., 1987.

АТУ 2012 — Україна: Адміністративно-територіальний устрій (станом на 1 січня 2012 р.). — К., 2012.

Афанасьєв — *Афанасьєв-Чужбинський О.С*. Уривки з книги «Поїздка по Дністру» // Русалка Дністровая: літ.-краєзнавч. зб. / упоряд. М.Ф. Каменюк. — Вінниця, 2016. — Вип. 4. — С. 99–104.

АЮЗР — Архив Юго-Западной России, издаваемый комиссиею для разбора древних актов, высочайше учрежденную при Киевском, Подольском и Волынском генерал-губернаторе. — К., 1859–1914. — Ч. I–VIII.

Бар — Бар. Ключ до Східного Поділля: Історико-краєзнавчий нарис / Ред. група: О. Козак, М. Йолтуховський, Є. Меснянкін та ін. — Malbork [Без року вид.].

Барнасюк — *Барнасюк О*. Історія міста Немирова від найдавніших часів до сьогодення. — Вінниця, 2006.

Батюшков — *Батюшков П.Н*. Подолия. Историческое описание. С одной хроматографией, 2-мя фототипиями, 46-ю гравюрами и 2-мя картами. — С.-Петербург, 1891 / Передрук. — Кіровоград, 2011.

Білецька 2000 — *Білецька О.В*. Савранщина: Нарис історії від стародавніх часів до початку XX ст. — Одеса, 2000.

Білецька 2004 — *Білецька О*. Поділля на зламі XIV–XV ст.: до витоків формування історичної області. — Одеса, 2004.

Білецька 2015 — *Білецька О*. Саврань у XIV–XVI століттях у світлі новознайдених джерел та матеріалів // Український історичний збірник / Голова редкол. Т.В. Чухліб. — К., 2015. — Вип. 18. — С. 28–39.

Білик — *Білик М.* З історії с. Бабин Іллінецької мтг Вінницького р-ну Вінницької області (з найдавніших часів до початку 20 ст.) // Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження. М-ли XXXVI Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф. (8 листопада 2024 р.). — Вінниця, 2025. — С. 48–56.

Білоус — *Білоус Н*. За крок до вічності. Мешканці міст Волині у світлі тестаментів кінця XVI–XVII століть. — К., 2021.

Бірыла — *Бірыла М.В*. Беларуская антрапанімія: Ўласныя імёны, імёны-мянушки, імёны па бацьку, про-

звіщы. — Мінск, 1966.

Бондаренко — *Бондаренко Г.В.* Потоки // Антонюк М. Через віхи історії. — Вінниця, 2006. — Ч. І. — С. 305–313.

Борисюк — *Борисюк С.* Волинське Прибужжя: крізь серце й заметіль століть: наук.-іст. та літ.-худож. видання. — Нововолинськ, 2007.

Брайлян — *Брайлян С.А.* Забуті стежини Поділля. Книга про перлину південних кордонів Вінниччини — село Трибусівку. — Вінниця, 2023.

БСЭ — Большая советская энциклопедия. — 3-е изд. / гл. ред. А.М. Прохоров. — М., 1970–1978. — Т. 1–30.

Бучко — *Бучко Д.* Соціально мотивовані інноваційні процеси в ойконімії України у XX ст. // Nowe nazwy własne — nowe tendencje badawcze / Pod red. A. Cieślikowej, B. Czopek-Kopciuch і K. Skowronek. — Kraków, 2007. — С. 335–343.

Бушаков — *Бушаков В.А.* Лексичний склад історичної топонімії Криму. — К., 2003.

Варбот — *Варбот Ж.Ж.* Древнерусское именное словообразование. — М., 1969.

Васильев — *Васильев В.Л.* Архаическая топонимия Новгородской земли (Древнеславянские деантропонимные образования). — Великий Новгород, 2015.

Величко — *Величко В.* Чупринівка. Історія села в документах. Ч. І. Кінець XVIII ст. — 1851 р. — Вінниця, 2015.

Вербич — *Вербич С.О.* Гідронімія басейну Дністра: монографія. — Луцьк, 2017.

Верменич — *Верменич Я.*, *Дмитрук В.І.*, *Архипова С.І.* Міська історія України: проблеми початкового датування. Науково-довідкове видання. — К., 2010.

Веселовский — *Веселовский С.Б.* Ономастикон: Древнерусские имена, прозвища и фамилии. — М., 1974.

Винокур — *Винокур І.С.*, *Альошкін О.М.*, *Забашта Р.В.*, *Петров М.Б.*, *Петровський В.М.*, *Пірняк О.М.*, *Степанков В.С.* Буша: історико-краєзнавчі нариси. — Хмельницький, 1991.

Вітковський 2016 — *Вітковський В.М.* У затишку борівського лісу. Про село Пилипи Борівські Томашпільського району Вінницької області і його людей: історія і

сучасність. Серія «Село і люди» журналу «Вінницький край». Вип. 5. — Вінниця, 2016.

Вітковський 2018 — *Вітковський В.М.*, *Шибалова С.В*. Гнівань. Літературно-документальне видання. — Вінниця, 2018.

Войтович — *Войтович В.В*. З історії санітарної справи Могилівщини (кінець XVIII — початок XX ст.) // Матеріали XII Подільської історико-краєзнавчої конф. (22–23 листопада 2007 р.). — Кам'янець-Подільський, 2007. — Т. 2. — С. 284–290.

Воловик — *Воловик В*., *Яцюк В*. Німецькі сільські етнокультурні ландшафти Поділля XIX — початку XX сторіччя // Географія. — 2017. — №3–4. — С. 103–107.

Волости — Волости и важнейшие селения европейской России. По данным обследования, проведенного статистическими учреждениями Министерства Внутренних Дел, по поручению Статистического Совета. Вып. III. Губернии Малороссийские и Юго-Западные. — С.-Петербург, 1885.

Ворончук — Українська шляхетська родина ранньомодерної доби у внутрішніх і зовнішніх зв'язках. Волинь XVI ст. Збірник документів / Упор. Ворончук І.О. — К., 2025.

Габорак — *Габорак М.М.* Прізвища Галицької Гуцульщини. Етимологічний словник. — Івано-Франківськ, 2019.

ГЕУ — Географічна енциклопедія України / відп. ред. О.М. Маринич. — К., 1989–1993. — Т. 1–3.

Гісторія — Гісторія Г. Граб'янки. Лѣтописъ краткій… / упоряд. В.М. Мойсієнко. — Житомир, 2001.

ГКУ — *Вавричин М.* Генеральна карта України Ґійома Левассера де Боплана 1648 р. // Вавричин М. Відтворення України: історія, картографія, краєзнавство, біографістика / упоряд. Н. Паславська, Н. Халак. — Львів, 2012. — С. 180–222.

ГКУа — *Вавричин М*. Генеральна карта України Ґійома Левассера де Боплана 1660 р. // Вавричин М. Відтворення України: історія, картографія, краєзнавство, біографістика / упоряд. Н. Паславська, Н. Халак. — Львів, 2012. — С. 303–338.

Головатий	*Головатий М.І.*, *Безверхняя К.М.* Історія рідного села. 1700-річчя заснування. — Одеса, 2011.
Горбач	*Горбач О.* Північно-наддністрянська говірка й діялектний словник с. Романів Львівської області. — Мюнхен, 1965.
Горпинич 2003	*Горпинич В.О.*, *Корнієнко І.А.* Прізвища Дніпровського Припоріжжя (словник). — Дніпропетровськ, 2003.
Горпинич 2004	*Горпинич В.О.*, *Бабій Ю.Б.* Прізвища Середньої Наддніпрянщини. Словник // Ономастика і апелятиви. — Дніпропетровськ, 2004. — Вип. 20.
Грамоти	Грамоти XIV ст. / упоряд., вст. ст., коментарі і словники-покажчики М.М. Пещак. — К., 1974.
Грамоты	Грамоты великих князей Литовских с 1390 по 1569 год / Под ред. В. Антоновича и К. Козловского. — К., 1868.
Грінченко	Словар української мови / упоряд. з дод. власн. мат. Б.Д. Грінченко. — К., 1907–1909. — Т. 1–4.
ГРУ	Гайдамацький рух на Україні в XVIII ст. Збірник документів / упоряд. І.Л. Бутич, М.І. Бутич, О.А. Купчинський та ін. / за ред. І.Л. Бутича та Ф.П. Шевченка. — К., 1970.
Грушевський	*Грушевский М.* Барское староство. Исторические очерки (XV–XVIII в.). — К., 1894.
Грушевський 1895	*Грушевський М.* Наданнє Оришевському Копистерина та Гайсина // Записки Наукового товариства імени Шевченка. — Львів, 1895. — Т. VIII. — Кн. 4. — С. 5–8.
Гульдман 1889	*Гульдман В.К.* Подольская губерния. Опыт географическо-статистического описания. — Каменец-Подольский, 1889.
Гульдман 1893	*Гульдман В.К.* Населенные места Подольской губернии: алфавитный перечень населенных пунктов. — Каменец-Подольский, 1893.
Гурська	*Гурська К.О.* Новокостянтинівщина над Бугом. Матеріали для вельми до всього беручких, особливо краєзнавства: монографія. — Хмельницький, 2024.
Данилюк	*Данилюк О.К.* Словник народних географічних термінів Волині. — Луцьк, 1997.
Дашкевич	*Дашкевич Я.* Україна і Схід / упоряд. Г. Сварник,

А. Фелонюк. — Львів, 2016.
Денисик — *Денисик Г.І.*, *Яцентюк Ю.В*. Вінниця та її околиці. — Вінниця, 2008.
Дець — *Дець В*. Немирів: Путівник. — Одеса, 1978.
Джерела 2004 — Джерела з історії Південної України. Т. 4: Православна церква на півдні України (1775–1781) / упоряд. І. Лиман. — Запоріжжя, 2004.
Джерела 2014 — Джерела з історії національно-визвольної боротьби українського народу 1648–1658 рр. / упоряд. Ю. Мицик. — К., 2014. — Т. 3 (1652–1654).
Дзендзелівський — *Дзендзелівський Й.О*. Із спостережень над українською гідрографічною номенклатурою (назви частин річки) // ІІІ Республ. ономастична (гідронімічна) конф.: тези. — К., 1965. — С. 23–27.
Дика — *Дика Л.Л*. Лексико-словотвірна характеристика ойконімійної системи Барщини XV–XX ст. // Актуальні проблеми філології та перекладознавства: зб. наук. праць / Гол. ред. М.Є. Скиба. — Хмельницький, 2013. — Вип. 6. — Ч. 2. — С. 114–124.
ДМВН — Ділова мова Волині і Наддніпрянщини XVII ст. (Збірник актових документів) / Підг. до вид. В.В. Німчук, В.М. Русанівський, К.С. Симонова, В.Ю. Франчук, Т.К. Черторизька. — К., 1981.
Документи — Документи російських архівів з історії України. Т. 1: Документи до історії запорозького козацтва 1613–1620 рр. / упоряд. Л. Войтович, Л. Заборовський, Я. Ісаєвич та ін. — Львів, 1998.
Дорош 2011 — *Дорош М.Н*. Витоки. Призабуті сторінки нашої історії. Хмільницький район. Дослідження, оповіді, версії. — Вінниця, 2011.
Дорош 2011а — *Дорош М.Н*. Битва на Синій Воді 1362 року (або таємниця річки Сниводи). — Вінниця, 2011.
Дорош 2012 — *Дорош М.Н*. Древній Уланів — на перехрестях віків і шляхів. Нариси до історії селища. — Вінниця, 2012.
Дорош 2013 — Тобою, краю мій, живу… Хмільниччина: події, особи, час. Довідник / упоряд. М.Н. Дорош, В.А. Степанюк. — Вінниця, 2013.
Дячок 2019 — *Дячок В.В*. Межі та структура поселень Зіньківського повіту Подільської губернії (намісництва) (за архівними документами та картографічними

матеріалами) // Віньковеччина: історія, культура, духовність: м-ли наук. іст.-краєзнавч. конф. (15–16 листопада 2019 р.). — Хмельницький, 2019. — С. 90–106.

Дячок 2025 — *Дячок В*. Моя Качківка. — Вінниця, 2025 (Серія «Моя Вінниччина» журналу «Вінницький край», вип. 112).

ЕІУ — Енциклопедія історії України / Голова редкол. В.А. Смолій. — К., 2003–2019. — Т. 1–10.

Еремия — *Еремия А*., *Косничяну М*. Нуме де персоане (мик ындрептар антропонимик). Единя II, ревэзутэ ши комплекьаэ. — Кишинэу, 1968.

ЕСЛГНПР — Етимологічний словник літописних географічних назв Південної Русі / відп. ред. О.С. Стрижак. — К., 1985.

ЕСУМ — Етимологічний словник української мови: У 7 т. / за ред. О.С. Мельничука. — К., 1982–2012. — Т. 1–6–.

ЕУ — Енциклопедія українознавства. Перевидання в Україні / гол. ред. В. Кубійович. — Львів, 1993 — 2003. — Т. 1–11.

Желеховський — *Желеховський Є*., *Недільський С*. Малорусько-німецький словар. — Львів, 1886. — Т. I–II.

Желєзняк 1987 — *Желєзняк І.М*. Рось і етнолінгвістичні процеси середньонаддніпрянського правобережжя. — К., 1987.

Желєзняк 2011 — *Желєзняк І.М*. До історії українських прізвищ // Желєзняк І.М. Слов'янська антропоніміка (вибрані статті). — К., 2011. — С. 197–208.

Желєзняк 2014 — *Желєзняк І.М*. Київський топонімікон. — К., 2014.

Жерела — Жерела до історії України-Руси. — Львів, 1895–1924. — Т. I–XI.

Задорожнюк — *Задорожнюк А.Б*. Адміністративний устрій та правовий статус міст і містечок Поділля наприкінці XVIII — на початку XX ст. // Матеріали XI Подільської іст.-краєзнавч. конф. — Кам'янець-Подільський, 2004. — С. 379–390.

Заимов — *Заимов Й*. Български именник. — София, 1988.

Зінченко 2021 — *Зінченко А*. Руські парохії міста Вінниці у XVIII столітті. Вид. 2-ге, випр. і доп. — Вінниця, 2021.

Зінченко 2023 — *Зінченко А*. Шлюбні орієнтири мешканців Він-

ниці другої половини XVIII ст. (за матеріалами метричних книг) // Краєзнавство. — 2023. — №3–4. — С. 75–86.

Зозуля — *Зозуля Ю*. Кетроси у плині століть // Русалка Дністровая: літературно-краєзнавчий збірник / упоряд. М.Ф. Каменюк. — Вінниця, 2013. — Вип. 1. — С. 250–251.

Зуб — *Зуб Л*. Ямпіль: Путівник. — Одеса, 1982.

Ибрагимова — *Ибрагимова В.Ф*. Словарь русско-украинских фамилий тюркского происхождения. — Симферополь, 2009.

ІМСВнц. — Історія міст і сіл Української РСР: в 26 т. Вінницька область. — К., 1972.

Ірклієвський — *Ірклієвський В*. Етимологічний словник українських прізвищ — прізвищезнавство. — Мюнхен, 1987.

Казлова 2000 — *Казлова Р.М*. Беларуская і славянская гідранімія. Праславянскі фонд. — Гомель, 2000. — Т. І.

Казлова 2003 — *Казлова Р.М*. Славянская гідранімія. Праславянскі фонд. — Гомель, 2003. — Т. ІІІ.

Казлова 2010 — *Казлова Р.М*. Бел. *Вяда*, *Свяда*, руск. *Вяда* (арэал, фанэтыка, храналогія) // Беларуская анамастыка. Гісторыя і сучаснасць: М-лы Міжнар. навук. канф. (Мінск, 20 красавіка 2010 г.). — Мінск, 2010. — С. 39–44.

Казьмирчук 2011 — *Казьмирчук Г*., *Казьмирчук М*. Роде наш красний: Село Кальник. — К., 2011. — Кн. IV. Документи з історії села (кінець XVIII — на початку XX ст.).

Казьмирчук 2013 — *Казьмирчук Г.Д*., *Казьмирчук М.Г*. Вибрані твори. — К., 2013. — Т. IV. — Кн. 1.

Казьмирчук 2021 — *Казьмирчук Г*., *Казьмирчук М*., *Рябцева Я*. Кальник — наша свята, праотча земле. — К., 2021.

Каменюк — *Каменюк М*. Івча: доля, історія, люди. Серія «Моя Вінниччина» журналу «Вінницький край». Вип. 18. — Вінниця, 2018.

Карпенко 1965 — *Карпенко Ю.О*. Топоніміка центральних районів Чернівецької області. — Чернівці, 1965.

Карпенко 1973 — *Карпенко Ю.О*. Топонімія Буковини. — К., 1973.

Карта — Карта Представляющая Польшу и Молдавію съ Окололежащими Землями сочиненная при Императорской Академіи Наукъ по новѣйшимъ извѣстіямъ Титуляр. Советникомъ и Адъюнктомъ

Іваномъ Трускотомъ, 1769.

Квасневська — *Квасневська О.О.* Ойконімна система Гайсинського району Вінницької області // Географія Рівненщини та суміжних областей: М-ли Всеукр. наук.-практ. конф., присв. 10-річчю створення кафедри географії і туризму у Міжнар. економіко-гуманітар. ун-ті ім. акад. С. Дем'янчука (3–4 квітня 2014 р.). — Рівне, 2014. — С. 17–23.

Кислиця — *Кислиця І.* Жорнівка — Довгівці — Руданське (Літопис села в історіях та долях людей). — Вінниця, 2016.

ККГ — Карта Киевской Губернии Махновского уезда с показанием трех станов 1838 года. Б. м.

КМВ — Карта Молдавіи и Валахіи по подлиннымъ Квартирмейстерскимъ Чертежамъ и по наблюденіямъ Астрономическимъ въ оныхъ странахъ учиненнымъ / Сост. Я.Ф. Шмид, 1774.

Коваль — *Коваль О.І.* «Гнівань: Історія, сьогодення, майбутнє». До 375-ої річниці заснування. — Вінниця, 2004.

Ковальчук — Реєстр Війська Запорозького 1649 року (алфавітний покажчик прізвищ) / упоряд. к. істор. н. В.Ф. Ковальчук. — 2-ге вид., випр. і доп. — К., 2014.

Козлова 1997 — *Козлова Р.М.* Структура праславянского слова (Праславянское слово в генетическом гнезде). — Гомель, 1997.

Козлова 2006 — *Козлова Р.М.* Славянская гидронимия. Праславянский фонд. — Минск, 2006. — Т. IV.

Козлова 2014 — *Козлова Р.И.* Античная этнонимия: Βορά̓νοι, ’Αβορά̓κη, Βορούσκοι // Студії з ономастики та етимології. 2014 / відп. ред. В.П. Шульгач. — К., 2014. — С. 26–45.

КОМ — Короткий опис Малоросії (1340–1776) / Підгот. до друку, вст. ст. А. Бовгирі. — К., 2012.

Кондратюк — *Кондратюк П.Н.* Моє кучеряве Поділля. Про село Побірка Теплицького району. — Вінниця, 2018.

Косенко — *Косенко І.* Красносілко моя чарівна. — Вінниця, 2009.

Костюк — *Костюк М.П.* Ювілей бузьких голєндрів: 400-річчя заснування перших колоній на Західному

Бузі // Вопросы германской истории: Сб. научн. трудов / гл. ред. Н.В. Венгер. — Днипро, 2017. — С. 105–114.

Кравчук-Овчарук — *Кравчук-Овчарук Н.* Батьківськими стежками, Куманівці. Серія «Моя Вінниччина» журналу «Вінницький край». Вип. 14. — Вінниця, 2017.

Крикун 1972 — *Крикун М.Г.* Колонізація Подільського воєводства у першій половині XVIII ст. // Український історико-географічний збірник / відп. ред. І.О. Гуржій. — К., 1972. — Вип. 2. — С. 85–104.

Крикун 2000 — *Крикун М.* Епізод із землеволодільчих відносин шляхти у Брацлавському воєводстві в останній чверті XVI ст. // Вісник Львівського ун-ту. Серія історична. — Львів, 2000. — Вип. 35–36. — С. 98–113.

Крикун 2008а — Документи Брацлавського воєводства 1566–1606 років / упоряд. М. Крикун, О. Піддубняк. — Львів, 2008.

Крикун 2008б — *Крикун М.* Брацлавське воєводство у XVI–XVIII століттях: Статті і матеріали. — Львів, 2008.

Крикун 2011а — *Крикун М.* Документи Брацлавського воєводства 1566–1605 років // Вісник Львівського ун-ту. Серія історична. — Львів, 2011. — Вип. 46. — С. 375–410.

Крикун 2011б — *Крикун М.* Стан заселеності Подільського воєводства наприкінці XVII століття // Крикун М. Подільське воєводство у XV–XVIII століттях. Статті і матеріали. — Львів, 2011. — С. 379–398.

Крикун 2012а — *Крикун М.* Документи Брацлавського воєводства 1566–1605 років // Крикун М. Воєводства Правобережної України у XVI–XVIII століттях: Статті і матеріали. — Львів, 2012. — С. 92–142.

Крикун 2012б — *Крикун М.* Документи про участь шляхти Брацлавського воєводства в Барській конфедерації // Крикун М. Воєводства Правобережної України у XVI–XVIII століттях: Статті і матеріали. — Львів, 2012. — С. 358–409.

Крикун 2015 — *Крикун М.* Документи комісарського суду Подільського воєводства 1678–1679 років. — Львів, 2015.

Крикун 2016 — *Крикун М.* Кордони воєводств Правобережної України у XVI–XVIII століттях. — Львів, 2016.

Крикун 2025 — *Крикун М.* Місто Могилів над Дністром у XVII столітті: заснування, власники, населення, топографія // Крикун М. Подільське воєводство у XV–XVIII століттях: Статті і матеріали. Вид. друге, випр. і доп. — Запоріжжя, 2025. — С. 290–305.

Купчинський 2011а — *Купчинський О.* Топоніми Вінниця і Чернігів в інтерпретації Володимира Гнатюка та Євгена Тимченка // Купчинський О. Студії з історії української мови та ойконімії: Вибрані статті та матеріали. — Львів, 2011. — С. 114–118.

Купчинський 2011б — *Купчинський О.А.* Давні східнослов'янські композитні імена, мотивовані ойконімами на **-itji* // Купчинський О. Студії з української мови та ойконімії: Вибрані статті та матеріали. — Львів, 2011. — Т. 1. — С. 209–234.

Купчишин — *Купчишин М.*, *Мичак А.* Шаргородщина. Сторінки історії. — К., 2002.

Кучинський — *Кучинський А.* Северинівка // Антонюк М. Через віхи історії. — Вінниця, 2006. — Ч. І. — С. 123–135.

Лапшин — *Лапшин С.*, *Зінько І.* Пам'ятки історії та культури Іллінецького району як джерело з історії краю // Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження. Матеріали XXIX Всеукр. іст.-краєзнавч. конф. (6–7 вересня 2018 р.). — Вінниця, 2018. — С. 209–220.

Леванчук — *Леванчук В.В.* Моє село Кобилівка — Зарічне. — Вінниця, 2022.

Легун — *Легун Ю.*, *Петренко О.* Матеріали ревізійного перепису населення 1795–1796 рр. у фондах Державного архіву Вінницької області. — Вінниця, 2005.

ЛЗК — Луцька замкова книга 1560–1561 рр. / Підгот. до вид. В.М. Мойсієнко, В.В. Поліщук. — Луцьк, 2013.

Лисенко — *Лисенко П.С.* Словник поліських говірок. — К., 1974.

Литвин — *Литвин М.* Про звичаї татар, литовців та москвитів / перекл. з москов. вид.: Михалон Литвин. О нравах татар, литовцев и москвитян. — М., 1994:

http://history.org.ua/LiberUA/e_dzherela_Zvuchaitatar_1994/e_dzherela_Zvuchaitatar_1994.pdf.

Личук — *Личук С.В*. Словник народних географічних назв Івано-Франківщини. — Івано-Франківськ, 2018.

Літвін — *Літвін Г*. З народу руського. Шляхта Київщини, Волині та Брацлавщини (1569–1648 рр.) / Пер. з пол. Л. Лисенко. — К., 2016.

ЛМ — Литовська метрика. Книга 561: Ревізії українських замків 1545 року / Підгот. В. Кравченко. — К., 2005.

Лобода — *Лобода В.В*. Тюркський елемент у північно-причорноморській топонімії // Українське мовознавство / відп. ред. І.К. Кучеренко. — К., 1978. — Вип. 6. — С. 92–101.

Луняк — *Луняк Є*. Козацька Україна XVI–XVIII ст. очима французьких сучасників: хрестоматія. — Ніжин, 2013.

Лучик — *Лучик В.В*. Етимологічний словник топонімів України. — К., 2014.

Лютик — *Лютик М.Д*., *Луканова С.М*. Буковинське село Давидівці з глибини віків: від і до (події, свята, обряди, постаті і дати XIX–XX ст.). Монографія. — Чернівці, 2013.

Малаков 1982 — *Малаков Д.В*. По Брацлавщине (от Винницы до Тульчина). — М., 1982.

Малаков 2008 — *Малаков Д*. Минувшина Немирова. — К., 2008.

Маліновський — *Маліновський А*. Історія села Моївка. — Житомир, 2024.

Мальченко — *Мальченко О*. Укріплені поселення Брацлавського, Київського і Подільського воєводств (XV — середина XVII ст.). — К., 2001.

Манігда — *Манігда О*., *Грабовська О*. Робота експедиції «Уличі» у Калинівському районі // Археологічні дослідження в Україні. 2018: Зб наук. праць / Гол ред. Ю.В. Болтрик. — К., 2020. — С. 10.

Маніленко — *Маніленко П.В*. Добридень Березівко! Історико-краєзнавчий нарис. — Вінниця, 2011.

Марков — *Марков В.И*. Тюркский след в истории Украины X–XVII вв. — С.-Петербург, 2016.

Марojевић — *Марojевић Р*. Историјски развој словенских посесивних изведеница у антропонимији и топонимији (са социоомастичког и творбено-семантичког

аспекта) // Ономатолошки прилози. — Београд, 1996. — Т. XII. — С. 2–7.

Марусенко — *Марусенко Т.А*. Материалы к словарю украинских географических апеллятивов (названия рельефов) // Полесье (Лингвистика. Археология. Топонимика) / Отв. ред. Н.И. Толстой, В.В. Мартынов. — М., 1968. — С. 206–255.

Марущак 2012 — *Марущак М.Й*. Історія села Гнаткова (з минулого по сьогодення). — Вінниця, 2012.

Марущак 2016 — *Марущак М.Й*. Історія селища Вапнярка. — Вінниця, 2016.

Масенко 1976 — *Масенко Л.Т*. До походження назви *Бершадь* // Мовознавчі студії / відп. ред. Г.М. Колесник. — К., 1976. — С. 49–52.

Масенко 1979 — *Масенко Л.Т*. Гідронімія Східного Поділля. — К., 1979.

Масенко 1981 — *Масенко Л.Т*. Тюрксько-українські взаємозв'язки і паралелі // Гідронімія України в її міжмовних і міждіалектних зв'язках / відп. ред. О.С. Стрижак. — К., 1981. — С. 162–180.

Мельник 1887 — *Мельник К*. На Днѣстровскомъ «Побережьи» // Киевская старина. — 1887. — Т. XVIII. — С. 638–675.

Мельник 2012 — *Мельник В.Ф*. Мій любий край, моє Поділля. — Вінниця, 2012.

Мельничук — *Мельничук О*., *Мельничук Т*. Городище уличів X ст. поблизу с. Червоне в дослідженнях П.І. Хавлюка // Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження: М-ли XXXI Вінницької Всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф. (24–25 вересня 2020 р.). — Вінниця, 2020. — С. 42–48.

Метрыка №35 — Метрыка Вялікага Княства Літоўскага. Кніга № 35 (1551–1558 гг.): Кніга запісаў № 35 (копія канца XVI ст.). — Мінск, 2020.

Метрыка №42 — Метрыка Вялікага Княства Літоўскага. Кніга № 42 (1556–1562 гг.): Кніга запісаў № 42 (копія канца XVI ст.). — Мінск, 2015.

Метрыка №272 — Метрыка Вялікага Княства Літоўскага. Кніга № 272 (1576–1579 гг.). Кніга судовых спраў № 58 (копія канца XVI ст.). — Мінск, 2015.

Миколайчук	*Миколайчук Л.* Сальник з глибини віків. Серія «Моя Вінниччина» журналу «Вінницький край». Вип. 20. — Вінниця, 2017.
Михайловський 2004	*Михайловський В*. Надання земельної власності у Подільскому воєводстві за панування Владислава III (1434–1444) // Український археографічний щорічник. Нова серія / Голова редкол. П. Сохань. — К.; Нью-Йорк, 2004. — Вип. 8/9. — С. 227–265.
Михайловський 2012а	*Михайловський В.М.* Православні парафії Подільського воєводства за матеріалами поборових реєстрів 1560-х рр. // Український історичний журнал. — 2012. — №6. — С. 130–144.
Михайловський 2012б	*Михайловський В*. Еластична спільнота. Подільська шляхта в другій половині XIV — 70-х роках XVI ст. — К., 2012.
Михайловський 2013	*Михайловський В*. Спитко з Мельштина — володар Західного Поділля в 1395–1399 рр. // Україна в Центрально-Східній Європі / Підгот. до друку Г. Березанська. — К., 2013. — Вип. 12–13. — С. 210–223.
Михайловський 2016	*Михайловський В.* На маргінесі документа подільського князя Федора Коріатовича від 1392 р. // Ruthenica. — 2016. — Вип. 13. — С. 188–197.
Михайловський 2021	*Михайловський В*. ІСТОРІЯ, МОВА, ГЕОГРАФІЯ: топоніми середньовічного Поділля. — К., 2021.
МК	Метричні книги за 1901–1906, 1908–1920 рр. Свято-Преображенської церкви с. Старої Прилуки Бердичівського повіту Київської губернії / Уклад. В. Величко. — Вінниця, 2023.
ММУВнц.	Малі міста України. Вінницька область: бібліографічний покажчик / уклад.: Д.О. Мироненко, С.М. Кайнова, О.В. Углова. — К., 2016.
Морошкин	*Морошкин М*. Славянский именослов или собрание славянских личных имен в алфавитном порядке. — С.-Петербург, 1867.
МС	Моє село — душі криниця / Гол. ред. Т.В. Острожинська. — Житомир, 2012.
МСП	Містечка Східного Поділля / За заг. ред. Г. Денисика. — Вінниця, 2002.

МСПГ — Матеріали до словника подільського говору / упоряд. І.В. Гороф'янюк. — Вінниця, 2021.

Мурованокуриловеччина — Мурованокуриловеччина від давнини до сучасності. — Вінниця, 2017.

Нагребецький — *Нагребецький А.Н.* Мальовничі мої Перепільчинці. — Вінниця, 2012.

Наулко — *Наулко В.І.*, *Перковський А.Л.* Етнічна історія Поділля // Поділля: історико-етнографічне дослідження / Артюх Л.Ф., Балушок В.Г., Балтарович З.Є. та ін. — К., 1994. — С. 34–62.

Нейман — *Нейман Ц.Г.* Старая Брацлавщина и ее люди. II // Киевская старина. — 1889. — Т. XXVII. — С. 103–120.

Нерознак — *Нерознак В.П.* Названия древнерусских городов. — М., 1983.

НМП — Населені місця Поділля. — Винница, 1925.

Новикова — *Новикова Ю.М.* Практичний словозмінно-орфографічний словник прізвищ Центральної та Східної Донеччини. — Донецьк, 2007.

ОАНС — Общий алфавит наименованиям селений, находящихся под запрещением от 1829 по 1865 год. — С.-Петербург, 1867.

Огієнко — *Іларіон* (*Огієнко І.*; митрополит). Етимологічно-семантичний словник української мови = Etymological and semantic dictionary of the Ukrainian language: у 4 т.; за ред. Ю. Мулика-Луцика. — Вінніпеґ, 1979–1994.

ОКІУМ — Ономастична картотека Інституту української мови НАН України.

Оліх — *Оліх А.* Шаргород. Штрихи до історії міста і його жителів. — Житомир, 2020.

Онацький — *Онацький Є.Д.* Українська мала енциклопедія: у 4 т. / упоряд., наук. ред. С.І. Білокінь. — К., 2018. — Т. 2.

Опис — Опис Подільської губернії 1830 р. / А.Б. Задорожнюк, С.А. Копилов. — Кам'янець-Подільський, 2012.

Описи 2005 — Описи Подільської губернії (1800 та 1819 рр.) / упоряд. Ю.С. Земський, В.В. Дячок. — Хмельницький, 2005.

Описи 2011	Описи Подільської губернії кінця XVIII — початку XIX ст. / Укл., автори вст. ст. С.А. Копилов, А.Б. Задорожнюк. — Кам'янець-Подільський, 2011.
Отамановський	*Отамановський В.Д.* Вінниця в XIV–XVII століттях: Історичне дослідження. — Вінниця, 1993.
Павликівська	*Павликівська Н.*, *Павлюк О.* Топоніми з компонентами *-піль* / *-поль* в українському ойконімному просторі: лінгвістична структура та культурно-історичні кореляти в контексті життєписів польських діячів Вінниці // Українська полоністика. — 2025. — Вип. 24: Філологічні дослідження. — С. 31–50.
Павличук 2013	*Павличук О.А.* Місто над Бугом-рікою. — Вінниця, 2013.
Павличук 2024	*Павличук О.А.* Тирлівка — рідне село на Поділлі. — Вінниця, 2024.
Переклад	*Переклад Г.* Нарис про рідне село // Історія села Станилівки / упоряд. П. Швець. — К., 2013. — С. 8–22.
Петренко	*Петренко О.С.* Лука-Мелешківська: нариси історії села. — Вінниця, 1999.
Підласко	*Підласко Т.* Тульчин: Путівник. — 2-е вид., переробл. і доп. — Одеса, 1980.
ПІСЄ	Пам'ятки історії Східної Європи. Джерела XV–XVII ст. Т. V. Руська (Волинська) метрика, книга за 1652–1673 рр. / Уклад. П. Кулаковський. — Острог; Варшава; М., 1999.
Постанова ВРУ	Постанова Верховної Ради України.
Потапчук	*Потапчук І.М.* Народна географічна термінологія в західноподільських говірках: Дис. … канд. філол. наук. — Кам'янець-Подільський, 2012.
Похилевич	Сказания о населенных местностях Киевской губернии или статистические, исторические и церковные заметки о всех деревнях, селах, находящихся в пределах губернии / Собр. Л. Похилевич [перевидання]. — Біла Церква, 2005.
Прибила	*Прибила В.* Красносілка: відлуння століть. Книга І: Історико-адміністративний аспект: від першої згадки до сьогодення. — Вінниця, 2024.

Пригарин	*Пригарин А.А.* Русские старообрядцы на Дунае: формирование этноконфессиональной общности в конце XVIII — первой половине XIX вв. — Одесса; Измаил; М., 2010.
Просюк	*Просюк В.Д.* Дубова // Антонюк М. Через віхи історії. — Вінниця, 2006. — Ч. І. — С. 333–338.
Пуряєва	*Пуряєва Н.В.* Ямпільщина в назвах. — Вінниця, 2018.
Путівник	Путівник. Хмельницька область / Голова редкол. І. Курус. — К., 2010.
РВМ 1569–1572	Руська (Волинська) метрика. Книга за 1569–1572, 1574 роки / упоряд. П. Кулаковський, Ю. Святець. — Кам'янець-Подільський, 2023.
РВМ 1569–1673	Руська (Волинська) метрика: регести документів Коронної канцелярії для українських земель (Волинське, Київське, Брацлавське, Чернігівське воєводства 1569—1673) / Передмова Патриції Кеннеді Ґрімстед / упоряд. Г. Боряк, Г. Вайс, К. Вислобоков та ін. — К., 2002.
Ревуцький	*Ревуцький В.А.* Снітків. Історія без акцентів. Літературно-документальне видання. Серія «Моя Вінниччина» журналу «Вінницький край». Вип. 26. — Вінниця, 2018.
Редько	*Редько Ю.* Словник сучасних українських прізвищ: у 2-х т. — Львів, 2007.
Реєстр	Реєстр Війська Запорозького 1649 року. Транслітерація тексту / Підгот. до друку: О.В. Тодійчук (гол. упоряд.), В.В. Страшко, Р.І. Осташ та ін. — К., 1995.
Репінський	*Репінський В.*, *Антонюк М.* Кармалюково // Антонюк М. Через віхи історії. — Вінниця, 2006. — Ч. І. — С. 61–75.
Рибак	*Рибак М.* Борщагівка, моя Борщагівко… Історія села. — Вінниця, 2018.
Роговий 2010	*Роговий О.* Про що шумлять верби: історичні нариси про Корчинці — Ротмистрівку — Вербівку (XVIII — XXI століття). — Вінниця, 2010.
Роговий 2020	*Роговий О.* Магдебурзьке право у Брацлавському воєводстві // Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження: М-ли XXXI Вінницької Всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф. (24–25 вересня 2020 р.). — Вінниця, 2020. — С. 49–63.

Роллє	*Роллє Ю.* Замки Поділля на мултанському прикордонні. Т. 1: Кам'янець над Смотричем / перекл. з пол. Ю. Лискун. – Кам'янець-Подільський, 2025.
Сай-Боднар	*Сай-Боднар С.* Каришків. Я твій колосок. — К., 2016.
Сауляк	*Сауляк В.А.* Глагольные основы в топонимии УССР // Топонимика и историческая география / Предс. ред. кол. Е.М. Поспелов. — М., 1976. — С. 54–56.
СБук.Г	Словник буковинських говірок / За заг. ред. Н.В. Гуйванюк. — Чернівці, 2005.
Сварчевський	*Сварчевський А.В.* Писемні згадки про містечко Лядаву над Дністром у другій половині XIV та XVI ст. // М-ли XIV Подільської наук. іст.-краєзнавч. конф. (14–15 листопада 2014 р.). — Кам'янець-Подільський, 2014. — С. 121–126.
СГУ	Словник гідронімів України / Ред. кол.: А.П. Непокупний, К.К. Цілуйко, О.С. Стрижак. — К., 1979.
Сегеда	*Сегеда Ю.* Книжка про рідне село // Вінницький край: літературно-мистецький журнал. — 2018. — №4 (57). — С. 103.
Середа	*Середа О.* Османсько-українське степове порубіжжя в османсько-турецьких джерелах XVIII ст. — Одеса, 2015.
Симашкевич	*Симашкевич М.* Историко-географический и этнографический очерк Подолии. — Каменец-Подольск, 1875. — Вып. 1.
Синюк	*Синюк П.* Станіславчик // Антонюк М. Через віхи історії. — Вінниця, 2006. — Ч. І. — С. 220–234.
Сіцінський	*Сіцінський Ю.* Поділля під владою Литви / упоряд. Д. Ващук, М. Мошак. — Кам'янець-Подільський, 2009.
СКЕР	Специальна карта Европейской Россіи / Изд. Военно-топографического отдела Главного Штаба. — Без м. и., 1875.
Скляр	*Скляр В.* Українське прикордоння: етномовна структура населення за матеріалами Всеукраїнського перепису 2001 року. — Харків, 2017.
СЛ	Сборникъ лѣтописей, относящихся къ исторіи Южной и Западной Руси, изданный коммиссіею

для разбора древних актов, состоящей при Кіевскомъ, Подольскомъ и Волынскомъ Генералъ-Губернаторѣ. — К., 1888.

Слободенюк — *Слободенюк Н.П.*, *Логвінов В.О.* Браїлів // Антонюк М. Через віхи історії. — Вінниця, 2006. — Ч. І. — С. 242–275.

Слотюк — *Слотюк П.* Дзялів: з історії Подільського порубіжжя (від найдавніших часів до 1946 року). — Вінниця, 2012.

СМ — Старий Межибіж (збірник джерел) / упоряд.: Ю. Мицик, В. Дячок, О. Боляк, І. Тарасенко; редкол.: В. Брехуненко, І. Гирич, Л. Дубровіна, Г. Папакін. — К.; Хмельницький, 2019.

СНГТК — *Громко Т.В.*, *Лучик В.В.*, *Поляруш Т.І.* Словник народних географічних термінів Кіровоградщини. — Кіровоград, 1999.

Собко — *Собко Г.Т.* Долі людські сіл Біла, Улянівка Могилів-Подільського району. — Вінниця, 2022.

Собуцький — *Собуцький А.* Ойконіми Вінницької області з суфіксом *-ин* // Українська мова. — 2007. — №3. — С. 64–73.

Сотніченко — *Сотніченко Л.П.*, *Каменюк М.Ф.* Доля села в народній долі. Оленівка на Могилів-Подільщині (Серія «Моя Вінниччина» журналу «Вінницький край». Вип. 88). — Житомир, 2023.

СР 1569–1647 — Селянський рух на Україні 1569–1647 рр.: зб. документів і матеріалів / упоряд. Г.В. Боряк, К.А. Вислобоков, Т.Ю. Гірич та ін. — К., 1993.

СР 1826–1849 — Селянський рух на Україні 1826–1849 рр.: зб. документів і матеріалів / упоряд. В.П. Баран, Г.В. Боряк, М.І. Бутич та ін. — К., 1985.

СР 1850–1861 — Селянський рух на Україні 1850–1861 рр.: зб. документів і матеріалів / упоряд. В.П. Баран, Г.В. Боряк, М.І. Бутич та ін. — К., 1988.

СР XVIII–XIX — Селянський рух на Україні (середина XVIII — перша чверть XIX ст.): зб. документів і матеріалів / упоряд. Г.В. Болотова, М.І. Бутич, Л.З. Гіщова. — К., 1978.

СРНГ — Словарь русских народных говоров / Под. ред. Ф.П. Филина, Ф.П. Сороколетова, С.А. Мызникова. — М.; Л.; С.-Петербург, 1965–2021. — Вып. 1–52.–

ССТРН	*Лезина И.Н.*, *Суперанская А.В.* Словарь-справочник тюркских родоплеменных названий. — М., 1994. — Ч. І.
ССУМ	Словник староукраїнської мови XIV — XVI століть / Д.Г. Гринчишин, Л.Л. Гумецька, І.М. Керницький. — К., 1977–1978. — Т. 1–2.
Стасюк	*Стасюк А.М.* На скрижалях історії. — Вінниця, 2017.
Стебелєв	*Стебелєв А.* Доля села Канава в контексті історії Поділля // Русалка Дністровая: літературно-краєзнавчий збірник / упоряд. М.Ф. Каменюк. — Вінниця, 2013. — Вип. 1. — С. 251–253.
Стрижак 1963	*Стрижак О.С.* Назви річок Полтавщини. — К., 1963.
Стрижак 1967	*Стрижак О.С.* Етимологічні етюди. Звідки назва міста // Українська мова і література в школі. — 1967. — №7. — С. 84–85.
СУГО	Словник українських говорів Одещини / за ред. О.І. Бондаря. — Одеса, 2011.
СУМ	Словник української мови: в 11 т. / Голова ред. кол. І.К. Білодід. — К., 1970–1980.
СУМ XVI–XVII	Словник української мови XVI — першої половини XVII століть / відп. ред. Д. Гринчишин, М. Чікало. — Львів, 1994–2022. — Вип. 1–18–.
Сумишин	*Сумишин Я.* Мультикультурне Поділля (Поселення Водички як віддзеркалення історії краю). — Кам'янець-Подільський, 2019.
Сухоребрий	*Сухоребрий І.П.* Сумівка — козацьке село над Бугом (Історико-краєзнавчий нарис). — Вінниця, 2012.
Таранец	*Таранец С.В.* Подолье. Традиционная культура и повседневная жизнь русских старообрядцев в XX — начале XXI веков: Альбом / Отв. ред. Г.В. Боряк. — К., 2016.
Таранець	*Таранець С.* Історія села Куренівки (кінець XVII — кінець XXI століття). — К., 2014.
Тарас	*Тарас Я.*, *Литвинчук І.* Формування оборонних комплексів на Поділлі у XIV–XV ст.: планувальний та часовий аспект // Народознавчі зошити. — 2022. — №6 (168). — С. 1255–1271.

Тариф	Тариф подимного податку Київського воєводства 1754 року / Опрац. К. Жеменецький; вступ перекл. укр. Є. Чернецький. — Біла Церква, 2015.
Тарифи	Тарифи подимного податку, сеймикові лауди і люстрації Київського воєводства першої половини XVIII століття / Опрац. К. Жеменецький, при співпраці Є. Чернецького, П. Юзвікевича і В. Шимчик. — Біла Церква, 2014.
Теодорович 1890	*Теодорович Н.И.* Город Кременец Волынской губернии. Церковно-исторический очерк. — Почаев, 1890.
Теодорович 1891	*Теодорович Н.И.* Город Заславль Волынской губернии. Исторический очерк. — Почаев, 1891.
Теодорович 1894	*Теодорович Н.И.* Город Староконстантинов Волынской губернии, основанный в 1561 году князем Константином Константиновичем Острожским. Исторический очерк. — Почаев, 1894.
Тиврівщина	Тиврівщина. Краєзнавчі нариси / Я.Й. Красовський, В.В. Усатюк, О.І. Коваль та ін. — Вінниця, 2012.
Тимченко	*Тимченко Є.* Матеріали до Словника писемної та книжної української мови XV–XVIII ст. / Підгот. до вид. В.В. Німчук та Г.І. Лиса. — К.; Нью-Йорк, 2002. — Кн. 1; 2003. — Кн. 2.
Тищенко	*Тищенко К.М.* Історична пам'ять українців у топонімах // Тищенко К.М. Іншомовна історія українців: 2300 запозичених реалій античності й середньовіччя у мові, топонімах і прізвищах. — К.; Броди, 2018. — С.219–606.
Ткачук 2019	*Ткачук П.* Уладівко, доле моя! — 2-ге вид., скороч. (Серія «Моя Вінниччина» журналу «Вінницький край». Вип. 45). — Житомир, 2019.
Ткачук 2023	*Ткачук О.* Літинщина крізь роки та віки (Серія «Моя Вінниччина» журналу «Вінницький край». Вип. 89). — Житомир, 2023.
ТОПГ	Топографічний опис Подільської губернії 1799 р. Вінницький, Ямпільський, Брацлавський повіти / за ред. Легуна Ю.В. — Вінниця, 2017.
ТОПГ 2025	Топографічний опис Подільської губернії кінця XVIII ст. Літинський, Могилівський, Ольгопільський, Балтський повіти / упоряд. Ю. Легун. — Вінниця, 2025.

Топоров	*Топоров В.Н.*, *Трубачев О.Н.* Лингвистический анализ гидронимов Верхнего Поднепровья. — М., 1962.
Торгівля	Торгівля на Україні XIV — середина XVII століття. Волинь і Наддніпрянщина / відп. ред. М.Ф. Котляр. — К., 1990.
Торчинський	*Торчинська Н.М.*, *Торчинський М.М.* Словник власних географічних назв Хмельницької області. — Хмельницький, 2008.
Трійняк	*Трійняк І.І.* Словник українських імен. — К., 2005.
ТРС	Турецко-русский словарь / А.Н. Баскаков, Н.П. Голубева, А.А. Кямилева и др. — М., 1977.
Трубачев	*Трубачев О.Н.* Названия рек Правобережной Украины: Словообразование. Этимология. Этническая интерпретация. — М., 1968.
Труды	Труды Подольского епархиального историко-статистического комитета. Вып. 9: Приходы и церкви Подольской епархии / Под ред. Е. Сецинского. — Каменецъ-Подольск, 1901.
УА	Український архів. — К., 1931. — Т. 2: Коденська книга судових справ.
УГ	Українські грамоти XV ст. / Підгот. тексту, вст. ст. і коментарі В.М. Русанівського. — К., 1965.
Унбегаун	*Унбегаун Б.* Русские фамилии / перевод с англ. Л.В. Куркиной, В.П. Нерознака, Е.Р. Сквайрс; общ. ред. Б.А. Успенского. — М., 1989.
Фаріон	*Фаріон І.* Українські прізвищеві назви Прикарпатської Львівщини наприкінці XVIII–XIX ст. (з етимологічним словником). — Львів, 2001.
Фасмер	*Фасмер М.* Этимологический словарь русского языка. — М., 1964–1973. — Т. I–IV.
Худаш 1991	*Худаш М.Л.*, *Демчук М.О.* Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів (відантропонімні утворення). — К., 1991.
Худаш 2004	*Худаш М.* Українські карпатські і прикарпатські назви населених пунктів (утворення від відапелятивних антропонімів). — Львів, 2004.
Худаш 2006	*Худаш М.Л.* Українські карпатські і прикарпатські назви населених пунктів (відапелятивні утворення). — Львів, 2006.

Царенко	*Царенко С*. Вінницька спадщина Ольговичів і нащадків чернігівського дворянства: структура князького господарства за щойно виявленими пам'ятниками писемності, археології й топоніміки // Скарбниця української культури: Зб. наук. праць / голова редкол. О.Б. Коваленко. — Чернігів, 2017. — С. 157–159.
ЦКТ	Цехова книга містечка Томашполя XVIII — початку XIX століття / Підг. до друку О. Петренко. — Вінниця, 2020.
Цубенко 2008а	*Цубенко В*. Києво-подільське військове поселення кавалерії (з історії формування. 1831 р.) // Поляки на півдні України: історія та сьогодення: У 2 т. — Жешов; К.; Миколаїв, 2008. — Т. 1. — С. 141–146.
Цубенко 2008б	*Цубенко В.Л*. Документи з історії військових поселень в Україні. — Харків, 2008.
Черепанова	*Черепанова Е.А*. Народная географическая терминология Черниговско-Сумского Полесья. — Сумы, 1984.
Чучка 2005	*Чучка П.П*. Прізвища закарпатських українців: Історико-етимологічний словник. — Львів, 2005.
Чучка 2011	*Чучка П*. Слов'янські особові імена українців: історико-етимологічний словник. — Ужгород, 2011.
Швенцон	*Швенцонъ А*. Описаніе Литинскаго уѣзда Подольской губерніи. Вид. друге, доп. / упоряд. Зелінський Р.М. — Вінниця, 2024.
Шийка	*Шийка С.В*. Словник народних географічних термінів Ровенщини. — Тернопіль, 2016.
Шовкалюк	*Шовкалюк В*. Почапинці // Антонюк М. Через віхи історії. — Вінниця, 2006. — Ч. І. — С. 284–294.
Шульгач 1998	*Шульгач В.П*. Праслов'янський гідронімний фонд (фрагмент реконструкції). — К., 1998.
Шульгач 2001	*Шульгач В.П*. Ойконімія Волині: Етимологічний словник-довідник. — К., 2001.
Шульгач 2013	*Шульгач В.П*. Из восточнославянской гидронимии. 2 // Актуальные проблемы лингвистики: сб. ст. по итогам Междунар. научн. конф. (20–22 ноября 2013 г.). — Сургут, 2013. — Вып. 7. — С. 153–158.

Шульгач 2015	*Шульгач В.П.* Нариси з праслов'янської антропонімії. — К., 2015. — Ч. II.
Шульгач 2016	*Шульгач В.П.* Нариси з праслов'янської антропонімії. — К., 2016. — Ч. III.
Шульгач 2018	*Шульгач В.П.* Нариси з праслов'янської антропонімії. — К., 2018. — Ч. V.
Щербань	*Щербань Д.І.* Село моє — Саша. — Вінниця, 2023.
Щоденник	Щоденник Еріха Ляссоти із Стеблева (1588–1594) // Мемуари до історії південної Русі. Вип. I (XVI ст.) / Михайло Литвин, Б. де Віженер, Л. Горецький, Е. Ляссота / за ред. В. Антоновича / Перекл. з рос. Т.С. Завгородньої; передм. В.С. Мороза. — Дніпропетровськ, 2005.
ЭССЯ	Этимологический словарь славянских языков: Праславянский лексический фонд / Под ред. О.Н. Трубачева, А.Ф. Журавлева, Ж.Ж. Варбот. — М., 1974–2021. — Вып. 1–42.
ЮРЛ	Южнорусские летописи / Под ред. О.И. Левицкого. — К., 1916.
Яшкін	*Яшкін І.Я.* Беларускія геаграфічныя назвы. Тапаграфія. Гідралогія. — Мінск, 1971.
AHRP	Atlas historyczny Rzeczypospolitej Polskiej. Epoka przełomu XVI-go na XVII-sty. Dział II-gi: Ziemie ruskie Rzeczypospolitej / Oprac. i wyd. A. Jabłonowski. — Warszawa; Wiedeń, 1899–1904.
AS	Archiwum książąt Lubartowiczów Sanguszków w Sławucie / wyd. pod kier. Z.L. Radzimińskiego. — Lwów, 1887–1910. — T. I–VII.
Beneš	*Beneš J.* O českých příjmeních. Rejstříky / sest. V. Doležalová. — Praha, 1970.
Białkowski	*Białkowski L.* Podole we XVI wieku. Rysy spoleczne i gospodarcze. — Warszawa, 1920.
Carte	Carte de la Moldawie pour servir a l'Histoire militaire de la guerre entre les Russes et les Turcs / F.G. Bawr. — Б.м.; Б. вид-ва, 1774.
CVM	Carte de la Valachie et de la Moldavie comrenant aussi la Bessarabie, la Transilvanie et la Bukovine / F. Fried. — Vienne, Б.р.
DRU	Dicţionar romîn-ucrainean / Red pr. Gh. Cocotailo. — Bucureşti, 1963.

EP	Encyklopedyja powszechna. — Warszawa, 1859–1868. — T. 1–28.
Jurkowski	*Jurkowski M*. Ukraińska terminologia hidrograficzna. — Wrocław, 1971.
LM № 5	Lietuvos Metrika. Kn. 5 (1427–1506) / Parengė A. Baliulis, A. Dubonis, D. Antanavičius. — Vilnius, 2012.
LM № 7	Lietuvos Metrika. Kn. 7 (1506–1539) / Parengė J. Jarienė, L. Karalius, D. Antanavičius. — Vilnius, 2011.
LM № 21	Lietuvos Metrika. Kn. 21 (1536–1537) / Parengė A. Dubonis. — Vilnius, 2019.
LM № 249	Lietuvos Metrika. Kn. 249 (1554–1568) / Parengė I. Valikonytė. — Vilnius, 2018.
Milewski	*Milewski T*. Dwa ujęcia problemu granic prasłowiańskiego obszaru językowego // Rocznik Slawistyczny. — 1960. — T. XXI. — Cz. 1. — S. 41–76.
NMP	Nazwy miejscowe Polski: historia, pochodzenie, zmiany / Pod red. K. Rymuta, B. Czopek-Kopciuch. — Kraków, 1996–2017. — T. I–XIV–.
Polonia	Ukrainae pars qnal Barclavia palatinatus Vulgo dicitur / Per Guilhelmum le Vasseur de Beauplan S.R.M. tis Poloniae Architectum militarem etc. [po 1652] // Polonia. Atłas map z XVI–XVIII wieku. — Warszawa, 2005.
Pułaski	*Pułaski K*. Szkice i poszukiwania historyczne. Serya trzecia. — Kraków, 1906.
RGN	Russisches geographisches Namenbuch / Begr. von M. Vasmer. — Wiesbaden, 1962–1981. — Bd I–X.
Rozwadowski	*Rozwadowski J*. Studia nad nazwami wód słowiańskich. — Kraków, 1948.
Rudnicki	*Rudnicki J*. Nazwy geograficzne Bojkowszczyzny. — Lwów, 1939.
Rutkiewicz	*Rutkiewicz M*. Sposoby tworzenia wielkopolskich nazw osad olęderskich // Toponimia i oronimia / pod red. A. Cieślikowej i B. Czopek-Kopciuch. — Kraków, 2001. — S. 155–168.
Rymut	*Rymut K*. Nazwiska polaków. Słownik historyczno-etymologiczny. — Kraków, 1999–2001. — T. I–II.
SG	Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. — Warszawa, 1880–1902. — T. I–XV.

SI	Słownik imion / Oprac. W. Janowa, A. Skarbek, B. Zbijowska, J. Zbiniowska. — Wrocław etc., 1975.
SJP	Słownik języka polskiego / J. Karłowicz, A. Kryński, W. Niedźwiedzki. — Warszawa, 1900–1927. — T. I–VIII.
Stieber	*Stieber Z.* Toponomastyka Lemkowszczyzny. Cz. II (nazwy terenowe). — Łodź, 1949.
TG	Tabula Geographica continens Despotatus Wallachiae atque Moldaviae, Provinciam Bessarabiae sub clientela Turcica, itemque Provincian Polonicam Podoliae, tanquam Regiones, in quibus bellum praesens geritur, ex Hasianis aliique novissimis Subsidiis secundum Statum politicum recentissimum delineata, in lucem edita / ab Homannianis Heredibus, 1769.
Vasmer	Wörterbuch der russischen Gewässernamen / Begr. von M. Vasmer. — Berlin; Wiesbaden, 1961–1969. — Bd I–V.
Zanoni	Li Palatinati di Braclaw, e Kiowia / del Sigr. Rizzi Zanoni. — Venezia, 1781.
Źdz.	Źródła dziejowe / Wyd. A. Jabłonowski. — Warszawa, 1876–1915. — T. I–XXIV.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

barportal.in.ua/istoriya-nashogo-krayu/schervone.html

https://ridni.org/karta/

https://surmasite.wordpress.com/2016/09/29

http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/z7503/A005?rdat1=27.03.2016&rf7571=1973

http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/z7503/A005?rf7571=2343

https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/z7503/A005?rf7571=2092

http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66947

https://i-vin.info/news/usipalnicya-polskih-pomischikiv-na-vinnichchini—istoriya-kaplici-mavzoleyu-mankovskih-11000.html

https://www.uk.wikipedia.org

https://www.wikiwand.com/uk/

http://zhvan.rada.arhiv.org.ua/istoriya-08-25-09-28-06-2016/

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3984-IX#Text

www.memory.gov.ua/page/dekomunizatsiya-0

ПОКАЖЧИК ІСТОРИЧНИХ ОЙКОНІМІВ ТА ОЙКОНІМНИХ ВАРІАНТІВ

Абрамова Долина 13
Адамгородок 359
Айсин 78
Александрівка 32
Альчедаїв 65
Амброжовичі 215
Андрушівка 14
Антонів Хутір 354
Антонівка 287
Антопіль 16
Анчиполівка 16
Бабаїнці 17
Бадівка 252
Батіг 382–383
Безіменне 370
Безщасні (хутори) 127
Березня 25
Березова 240
Берізки 26
Берізки Великі 26
Берлинці (Височок) 199
Берлинці (Польові Берлинці) 284
Берлівка 28
Бернавка 30–31
Білки 289
Білоусівці 31
Біскупка 89–90
Богданівка 119
Богудяка 196
Богушівка (Богушівці) 131
Бокіївці (Бокіївка, Жмеринці) 120
Бортниківці 36
Брідок Малий 40
Будки 43
Букатинці 43
Булаївка 43
Бундурів 34–35, 45
Бушинці 45
Бушинці Великі 49
Бушинці Малі 393
Валибуша 371
Василівка (Війтівці) 282
Васьківці 137
Вахна 49
Велика Радзивилівка 52
Вербецькі Хутори 55
Вербич 94–95
Вербка 18
Верховець 60
Верхняки 238
Видумка 73
Виперсовичі 103
Витвиця 153
Вишківці Нові 63
Вишківці Старі 63
Вишня 13
Вінцентівка 67
Владовагірка 365
Вовчів 368
Волоські Махаринці 221
Вольфанівка (Вольфантівка) 290
Вонячин (Войнятин) 91

Воробіївці 75
Воронинці 75
Вороничі 75
Вороновичі 76
Ворошилівка 250, 276
Ворошилівці 76
Ворошилова 371
Вуйна 269
Гаджбеївка 79
Гальчинці 388
Геленівка 256
Глубочок 82
Гнилий Ташлик (Нижчий Ташлик) 170–171
Гоголів 231
Голдаківка 85
Голий (хутір) 277
Голіндерна 406
Головчинці 148–149
Голодківці 232
Голопупівка 331
Голяки 97
Гончарівка (Кублич) 154
Гоптилівці 167
Горільня 273
Горній Бар (Чемериський Бар) 376–377
Грабарка 93
Гуйва 162
Гулівці 23
Гуменна Діброва 99
Гута 101, 157
Гута-Краснянська 100
Гута Літинська 214
Ґедро(й)цівка 152
Данилківці 101–102
Дешківці 103
Джулинки 106
Джуньків 108
Дзозів 131
Дзялів 146
Дивче 121
Діброва 32–33
Доброполе 50–51
Довжок 61
Дошка 384
Дробишівці 183
Дубина 130, 300
Дубова 112
Дубове 21
Дубровинці 108
Дубровиця 21
Дяківці 116
Ельжбитівка 143
Жаданівка 117
Жерденівці 118
Животів Новий 249
Животів Старий 249
Животівці 119
Жидівці 240–241
Жовтневе 64, 97, 285
Жорнівка (Долгівці) 303
Жорновища (Токарівка) 121
Жугастра 106
Жуків 121
Заливайщина 125–126
Залісся (Лука) 206
Занківці 133
Заріччя 146
Зарудинці 280

Збаражівка 130
Збуново 107
Зведений Камінь 130
Згорай 89
Зелене 131
Зіновойці 387
Зіновинці 387
Зофіполь 333
Іванківці 134–135
Івоничі (Івонівці) 135–136
Ігнатівка 84
Ігнатівці 84–85
Ізабелівка (Ізабелина) 123–124
Ізраїлівка 93
Іллеве Поле (Крикливецька Слобідка)
Ілляшівці (Ілляшгород) 138
Ілляшівці 139
Іскрин 140
Іцка 348
Йоганівка 80
Йозефівка (Смілгрод) 350
Кабальня 141
Каєтанівка 178
Казимирівка 289
Калинівка 142
Калитинці 53–54
Калівка 401
Камінче 29
Карвівка 148
Касперівка (Глинсько) 373
Кейнівка 154
Кетроси 110
Кирієвечка 212
Кириївка 50
Кічман-Чернече 404
Клітенка 213
Клітище 286
Княжа 357
Княжа Лука 279
Кобильє 128
Ковбасна 285
Кожухівці 159
Козині хутори 160
Козі Хребти 161
Козярівці (Верхкладно) 160
Кокули 184
Комарів 366
Константиногрод 359
Копіївці 56, 166
Копчинці 113, 186
Коренівка 187
Коржів 98
Короповня 180
Корчинці 56
Корчмарів 150
Косаринці 173
Косниця 50
Костянтинів 171
Косанова (Косенова, Косинова) 170
Кохангрод 172
Кошилів (Деригород) 92
Коштулин 174
Красна Гора 92–93, 156
Красна Лука 2
Красне 30, 221, 396
Красний Став 309
Краснополь 152–153

Краснополе 320
Красностав 174
Красноставці (Новоставці) 392
Кривий Ташлик 61
Кринички 393
Кривошиїнці 177
Криженівка 177
Крижопіль 63
Кропивна 65
Крупень 180
Крушенівка 181
Ксьондзівка 57
Кудеївці 182
Кузьминці 318
Курава 113
Куравська Слобідка 298
Курилівці (Чурилівці) 239
Кутища 54
Кутківці 406
Левківці 192
Левухи 193
Лемешівка 235
Ленінка 47, 290
Ленінська Слобода 144–145
Леонардівка 87
Литківка (Літківка) 193
Лисогірці 195–196
Лісницького (місто) 198
Літинські Хутори 200, 307
Літинь 199–200
Лішава 186–187
Лодзіївка 129
Ложна 201
Лозова (Торське) 356
Ломаза 202–203
Лосівка (Лосіївка) 284
Лосіївка (Лосіївці) 198, 284
Лука (Залісся) 206
Лука-Новокостянтинівська 205
Лукашів 206–207
Любеч 138
Людвиківка 202
Люлинці 65
Лядська Слобідка 322
Ляхова 48
Мазурівська (слобода) 209
Майдан 140
Майдан Борківський 364
Майдан Голосківський 63
Майдан-Грузький 55–56
Майдан-Курилівський (Майдан Куриловецький) 145
Майдан-Літинський 400
Майдан Совиний 330
Майдан-Стасів 88
Майдан-Супрунівський 277
Майдан Юзвинський 210
Маниковичі 217
Марківка 204
Маркушівці 218
Мартинівка Межирівська 218–219
Мар'янів 219
Мар'янівський (хутір) 220
Махнівці (Махнівка) 221–222
Мачоха 250
Медведева 223
Медвеже Ухо 223
Метлинці 233–234
Миколаїв 97

Митківці 229
Михайлівка 110
Михайлівка (Плазівка) 282
Михайлівка Мурафська 230
Михолова Лука (Михолівці) 226
Мишівські Хутори 232
Могилів 234
Монастирки 236
Морозівка 33
Мочулки 50
Мушурів 231–232
М'ястківка 92
Насіківка 251
Нестервар 361
Нестерівці 244
Нетяги 53–54
Нечаївка 245
Нова Гута 197
Нове Життя 311
Новий Збараж 129
Новий Пиків 273
Новосілка (Залужна Новоселиця) 126
Новофастів 125
Ободівська слобода 247
Ободна 252
Обчиця 89
Овдіївка 389–390
Овечаче 113
Огарів 362
Одаї 129
Одая (Федірка) 253
Озірна (Шумилівка, Адампіль) 394
Олександрівка 32, 72–73, 303
Онопківці 258–259
Осівка 261
Осічна 260
Острог Новий 53
Паланка 127, 258
Паліївка 227, 264
Парубоче 156–157
Пасинківці 266
Пацюра (Зачиша) 216
Педоси Лісові (Великі) 266
Педоси Шляхові (Малі) 266
Пеньківці 268
Перевалка 269
Петранівка (Петронівка, Петринівка) 272
Петрівка 26, 132, 305
Петрова Лука 271
Петровське 46, 86, 198, 245, 317, 339, 364
Петровського (хутір) 396
Петухи 261
Пилинівка 267
Пилипи 52
Писарівка-Волоська 276
Підлісне 64
Піщане 278
Погоріла 113
Подарнава 372–373
Подорожна Велика 282–283
Подорожна Мала 282–283
Покутинці 283
Поліг 283
Половецьке 169–170
Попелюха 401
Попівка 64, 392

Попова 300
Пореївці 264
Потік 288
Почапинецький Майдан 132
Пролетар 114
Псярівка 227
Радзепівці 299
Радулівці 185
Радянське 158, 200, 245, 331
Райків 294
Растівка Велика 51
Растовечка Мала 213
Ратів 259
Ратунда 303–304
Рахнів 294
Рахнівці Великі (Напільні) 295
Рахнівці Малі 295
Ремінна (Петранівці) 270
Репляшинці (Дзиґовецька Слобідка) 296
Решівці 96
Рів 20
Рівна 297
Рогузка Бершадська 299
Рогузка-Чечельницька 257
Рожнятівці 300
Розбійна (Медушівка) 384
Розкопана 300
Рокитня 281
Романів Хутір 301
Романівка 175
Романівка (Хутір Матяшів) 221
Романово Дворище (Романки) 364
Ротмистрівка 56
Рудавка (Радавка, Рештівка) 293
Русава (Головорусава) 51
Русава-Радянка 304
Савинці 338–339
Саврань 207
Саврань (Стратіївське) 340
Садівські Хутори 242
Садки 301
Салинці (Сальниця, Салиха) 308
Салогубівка 330
Сальвинці (Соловинці, Селявинці) 312
Саморічка 314
Сапинків (Шепинці, Шепинки) 391
Свинарна 317
Свинциця 168
Северинівка-Межирівська 311–312
Селище 93, 288
Серби 88
Сербинівка 314–315
Серебринка 315
Сивовківці 316–317
Скибинці (Скибиша) 319
Скиток 320
Скорочий Яр 321
Скорчанський 319
Скринне 45
Скуринці 289
Слобідка Джулинська 350
Слобідка-Комаровецька (Юзефівка) 163
Слобода Війта (Війтівці) 67
Слобода Житникова 120

Слобода-Матвійківська 360
Слобода-Почапинецька 323
Слобода Христище 335
Сніжна Велика 327
Сніжна Мала 327
Соботівці 344
Соколець 98, 273, 329
Сопівка 345
Сошенськ 333
Сталінка 265
Старі Мости 122
Старожинці 57
Столопів (Остолопів) 378
Стрижевка 341
Сулуківка (Солківка, Сулківка) 344–345
Талалаївка 47
Тарасівка 222
Тарбів 362
Татарське Селище 313
Тахталія 102
Телилівці 349
Тернавка (Тернавка-Жабокрицька) 351–352
Тернів 351
Тимонівка (Улангород, Княжпіль) 353
Трибісів 357–358
Трибухівці 358
Тростянець 290, 359
Трощинці 360
Тютюнників 363
Улига 49, 211
Уляниця 258
Федьківка 56
Фелиціанівка 22–23
Флемінда 254
Франковський (Хутір) 369
Франкополь (Франтівка) 369
Фридрів 352
Харпаки 370
Хмільницькі Хутори (Курилівці) 187–188
Хорошківці 90–91
Хорошовець 169
Хрестища (Батрацьке) 228
Христанівці 99
Хутір-Комаровецький 78
Хутір Фридрівський (Фердинандівка) 224
Хутір Сурогата 345
Хутір Чемериський 377
Цеканівка 375
Цибулів 375
Цьма (Поборчинці) 280
Чапаєва (хутір) 248
Чапаєвка 66, 215, 241
Чачарин (Станіславів, Станіславчик, Якушків, Новий Дзялів) 336
Чемериси Волоські 122
Червона Зірка 211
Червона Трибунівка 123
Червона Володимирівка 73
Червоне 94, 124, 380
Червоний Кут 24
Черемошна 379
Черленків 312–313
Чернече 404
Черніїв (Черніївці) 380–381

Чоботарки 124
Чуднівці 385
Чульський 376
Чурилів 106
Шалаші 13, 397–398
Шандерів 388–389
Шерминці 391
Шершенівці 390
Шершенці 390
Шклярівка 101
Шмідтове 111
Шопники (Івашківці) 157
Шура Брацлавська 395
Шурівці 397
Щпеків 393–394
Юзефівка 141
Юліанівка 366
Юначки 398
Юрківці 191
Юстинівка 161
Юшківці 305
Язвинець 401
Янгрод 76, 217, 339
Янів 133
Янів Новий (Братківка, Братківці) 322
Янівці (Івангород) 137–138
Янківці 136
Янкулівська Слобідка 312
Янкулово 135
Янова Воля 135
Янопіль 136, 154
Яньково 134
Яр 20
Ярошинці 405
Ярошівка 404
Яцківці 41
Яцківці Малі (Новополе) 267

У СЕРІЇ
«БІБЛІОТЕКА УКРАЇНСЬКОЇ ОНОМАСТИКИ»
ОПУБЛІКОВАНО:

Вербич С.О. Гідронімія басейну Верхнього Дністра. Етимологічний словник-довідник. — К., 2007. — 120 с.

Дослідження з ономастики: Збірник наукових праць пам'яті Олексія Сильвестровича Стрижака / відп. ред. І.М. Желєзняк. — К., 2008. — 168 с.

Студії з ономастики та етимології. 2008 / Відп. ред. О.П. Карпенко. — К., 2008. — 296 с.

Шульгач В.П. Нариси з праслов'янської антропонімії. — К., 2008. — Ч. І. — 413 с.

Студії з ономастики та етимології. 2009 / відп. ред. В.П. Шульгач. — К., 2009. — 318 с.

Вербич С.О. Гідронімія басейну Середнього Дністра. Етимологічний словник. — Луцьк, 2009. — 234 с.

Студії з ономастики та етимології. 2010 / відп. ред. І.В. Єфименко. — Луцьк, 2010. — 452 с.

Желєзняк І.М. Слов'янська антропоніміка (вибрані статті) / відп. ред. В.П. Шульгач. — К., 2011. — 288 с.

Студії з ономастики та етимології. 2011–2012 / відп. ред. О.П. Карпенко, В.П. Шульгач. — К., 2012. — 352 с.

Пахомова С.М. Еволюція антропонімних формул у слов'янських мовах. — Ужгород, 2012. — 344 с.

Вербич С.О. Гідронімія басейну Нижнього Дністра. Етимологічний словник. — Луцьк, 2013. — 155 с.

Українська ономастика: бібліографічний покажчик / відп. ред. С.О. Вербич. — К., 2013. — 364 с.

Габорак М. Топонімія Покуття та деяких прилеглих територій. Етимологічний словник-довідник. — Івано-Франківськ, 2013. — 932 с.

Студії з ономастики та етимології. 2013 / відп. ред. О.П. Карпенко, В.П. Шульгач. — К., 2013. — 320 с.

Данилюк О.К. Словник народних географічних термінів Волині. Вид. 2-е, випр. і доп. — Луцьк, 2013. — 148 с.

Желєзняк І.М. Київський топонімікон / відп. ред. В.П. Шульгач. — К., 2014. — 224 с.

Студії з ономастики та етимології. 2014 / відп. ред. О.П. Карпенко, В.П. Шульгач. — К., 2014. — 256 с.
Габорак М. Назви гір і полонин Івано-Франківщини. Етимологічний словник-довідник. Вид. третє, доп., перероб., уточн. — Івано-Франківськ, 2015. — 604 с.
Шульгач В.П. Нариси з праслов'янської антропонімії. — К., 2015. — Ч. II. — 504 с.
Шульгач В.П. Нариси з праслов'янської антропонімії. — К., 2016. — Ч. III. — 472 с.
Скляренко А., *Скляренко О.* Типологическая ономастика: в 5 кн. — Одесса, 2016. — Кн. 3. — Ч. 2. — 416 с.
Вербич С.О. Гідронімія басейну Дністра. — Луцьк, 2017. — 544 с.
Шульгач В.П. Нариси з праслов'янської антропонімії. — К., 2017. — Ч. IV. — 488 с.
Студії з ономастики та етимології. 2015–2016 / Відп. ред. О.П. Карпенко. — К., 2017. — 291 с.
Колесник Н.С. Онімія української пісні. — Чернівці, 2017. — 368 с.
Іваненко О.В. Назви поселень Сумщини. Історико-етимологічний словник. — К., 2017. — 336 с.
Габорак М.М. Прізвища сучасної Гуцульщини (на матеріалі Косівського району). Етимологічний словник. — Івано-Франківськ, 2017. — 368 с.
Скляренко А.М., *Скляренко О.Н.* Типологическая ономастика. — Одесса, 2018. — Кн. 5. — 560 с.
Повідомлення Української ономастичної комісії / відп. ред. В.В. Німчук. — Луцьк, 2018. — Вип. 3 (18). — 80 с.
Шульгач В.П. Нариси з праслов'янської антропонімії. — К., 2018. — Ч. V. — 440 с.
Студії з ономастики та етимології. 2017–2018 / відп. ред. В.П. Шульгач. — К., 2018. — 320 с.
Габорак М.М. Прізвища Галицької Гуцульщини. Етимологічний словник. — Івано-Франківськ, 2019. — 584 с.
Повідомлення Української ономастичної комісії / відп. ред. С.О. Вербич. — Луцьк, 2019. — Вип. 4 (19). — 112 с.
Вербич С.О. Назви поселень Чернівеччини: історико-етимо-

логічний словник. — Чернівці, 2019. — 208 с.
Шульгач В.П. Нариси з праслов'янської антропонімії. — К., 2019. — Ч. VI. — 416 с.
Повідомлення Української ономастичної комісії / відп. ред. С.О. Вербич. — Луцьк, 2020. — Вип. 5 (20). — 160 с.
Скляренко О., *Скляренко О.* Етнічна ономастика: у 5 кн. Кн. 1: Світ арабів і арабський антропонімікон. — Одеса, 2020. — 284 с.
Єфименко І.В. Дослідження з антропонімії. — К., 2021. — 312 с.
Студії з ономастики та етимології. 2019–2020 / відп. ред. В.П. Шульгач. — К., 2021. — 388 с.
Повідомлення Української ономастичної комісії / відп. ред. С.О. Вербич. — Луцьк, 2021. — Вип. 6 (21). — 113 с.
Шульгач В.П. Нариси з праслов'янської антропонімії. — К., 2019. — Ч. VII. — 384 с.
Студії з ономастики та етимології. 2021–2022 / відп. ред. В.П. Шульгач. — К., 2022. — 279 с.
Повідомлення Української ономастичної комісії. Нова серія / відп. ред. С.О. Вербич. — Луцьк, 2022. — Вип. 7 (22) — 132 с.
Шульгач В.П. Нариси з праслов'янської антропонімії. — К., 2023. — Ч. VIII. — 437 с.
Повідомлення Української ономастичної комісії. Нова серія / відп. ред. С.О. Вербич. — Луцьк, 2023. — Вип. 8 (23). — 124 с.
Студії з ономастики та етимології. 2023–2024 / відп. ред. В.П. Шульгач. — К., 2024. — 303 с.
Повідомлення Української ономастичної комісії. Нова серія / відп. ред. С.О. Вербич. — Луцьк, 2024. — Вип. 9 (24). — 136 с.
Шульгач В.П. Гідронімія Верхньої Прип'яті (в межах України). — К., 2024. — 219 с.
Шульгач В.П. Нариси з праслов'янської антропонімії. — К., 2025. — Ч. IX. — 419 с.
Повідомлення Української ономастичної комісії. Нова серія / відп. ред. С.О. Вербич. — Луцьк, 2025. — Вип. 10 (25). — 132 с.

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

Наукове довідкове видання

С. О. Вербич

НАЗВИ ПОСЕЛЕНЬ ВІННИЧЧИНИ

Історико-етимологічний словник

Обкладинка, верстка: Оксана Красненко

Підписано до друку 19.08.2026
Формат 60×90/16. Ум. друк. арк.28
Папір офсетний. Друк офсетний.
Наклад 400 прим.

Друк: ФОП Мосіндз-Хальченя О.М.
РНОКПП 3148021150

Пропонована праця —
історико-етимологічний словник
ойконімів сучасної Вінницької області,
у якому описано становлення назв
поселень Східноподільського регіону
впродовж тривалого часу,
з'ясовано їхню етимологію.
Для широкого кола користувачів —
мовознавців, істориків, учителів,
краєзнавців, викладачів історичних
і лінгвістичних спецкурсів,
усіх небайдужих до історії
рідного краю.